

LIETUVOS VALSTYBINIS ŽUVIVAIŠOS
IR ŽUVININKYSTĖS TYRIMŲ CENTRAS

VIEŠOJI ĮSTAIGA „AIVATURAS“

Žvegybinio turizmo plėtros Lietuvos–Rusijos pasienio vandens telkiniuose galimybių studija ir rekreacinės žuvininkystės plėtojimo strategijos metmenys

Parengė VšĮ „Aivaturas“ pagal sutartį su Lietu-
vos valstybiniu žuvivaišos ir žuvininkystės tyrimų
centru, įgyvendinant Interreg / Tacis projektą
„Lietuvos ir Rusijos pasienio vandens telkinių
žuvų išteklių atkūrimo sąlygų
mokslinė-techninė plėtra“ Nr. 2006/289

UDK ?????

????

Redakcinė kolegija

Algirdas Domarkas

Eglė Radaitytė

Leonas Kerosierius

Studijoje panaudota prof. Sergejaus Šibajevo, doc. dr. Egidijaus Bukelskio, doc. Elizavietos Jevdokimovos, doc. Viktoro Osadčijaus, dr. Aloyzo Burbos, dr. Vytauto Kesmino, dr. R. Repečkos, dr. Šarūno Toliušio, dr. Tomo Virbicko, Egidijaus Bacevičiaus, Algirdo Domarko, Virginijaus Domarko, Leono Kerosieriaus, Antano Kontauto, Vytauto Radaičio, Eglės Radaitytės, Arvydo Švagždžio ir kitų autorių, Pajūrio vandens turizmo infrastruktūros bei pramogų plėtros galimybių studijos, turizmo organizacijų apklausos 2003 metų ataskaitos medžiaga, taip pat Lietuvos valstybinio žuvivaisos ir žuvininkystės tyrimų centro bei Žuvininkų sąjungos duomenys.

Vertė UAB „Marso žiedas“

Redaktorė Jolanta Labuckaitė

Korektorė Justina Raslanaitė

ISBN 978-9955-668-??-?

© Lietuvos valstybinis žuvivaisos ir žuvininkystės tyrimų centras, 2008

Turiny

1. Įvadas	4
2. Žvejybinio turizmo ir rekreacinės žuvininkystės pasaulyje apžvalga	6
3. Lietuvos ir RF Kaliningrado srities mėgėjiškos žūklės apžvalga.....	17
3.1. Apklausų rezultatai	17
3.2. Lietuvos organizacijos, susijusios su žvejyba ir turizmu	28
3.3. Rekreacinė žuvininkystė Rusijos Federacijos Kaliningrado srityje	36
4. Žvejybiniai rekreaciniai resursai Lietuvoje.....	39
4.1. Ežerai, upės, vandens talpyklos.....	39
4.2. Kuršių marios ir Nemuno delta	52
4.3. Baltijos jūra	60
4.4. Vėžių ištekliai.....	74
4.5. Meškeriojimo efektyvumo analizė ir poveikis išteklams	80
Išvados	88
5. Grėsmės rekreacinei žuvininkystei	89
5.1. Pavojingi žmogui pasienio regiono žuvų parazitai.....	89
5.2. Kitos grėsmės.....	91
6. Lietuvos ir Rusijos Federacijos Kaliningrado srities teisės aktai, reglamentuojantys meškeriojimą ir turizmą	95
6.1. Lietuvos teisės aktai	95
6.2. RF Kaliningrado srities teisės aktai	103
7. Žvejybinių turų ir vandens turizmo trasų Lietuvos–Rusijos pasienio regione analizė	110
Minijos ir Nemuno deltos baseinas	114
8. Meškeriotojų ir turistų poreikių analizė	119
9. Pasienio regiono SSGG analizė	122
10. Rekreacinės žuvininkystės plėtros strategijos metmenys.....	123
11. Literatūra.....	127
12. Priedai.....	130
Summary of the study of possibilities of fishing tourism in water bodies of the Lithuanian–Russian border region and the outline of recreational fisheries development strategy	146

1. Įvadas

Lietuvos Respublikos bei Rusijos Federacijos Kaliningrado srities pasienio zonoje esančios Kuršių marios ir kiti vandenys yra aukšto produktyvumo žuvininkystės telkiniai. Dar prieš 15–20 metų Kuršių marių Lietuvos dalyje versliniai žuvų laimikiai siekdavo apie 2 tūkst. tonų. Paskutiniaisiais metais versliniai žuvų sugavimai šioje dalyje sumažėjo ir siekia apie 1300–1400 t, o Rusijos dalyje – 2,0–2,4 tūkst. t. Dėl mažėjančių laimikių pajamų netenka žvejai ir kiti verslininkai. Pamaryje stebima žvejybinio sektoriaus krizė.

Kuršių marios visgi tebelieka produktyviausias Lietuvos ir Rusijos pasienio vandens telkinys, kuriame sugaunama apie 90 proc. visų Lietuvos vidaus vandenyse sužvejojamų žuvų. Nemunas praktiškai liko vienintelė Lietuvos upė, kurioje žvejojama verslo įrankiais (metiniai laimikiai – apie 130 t). Didelę vertę turi ir kiti pasienio vandens telkiniai: Vištyčio ežeras, Šešupės upė ir t. t. Jie tradiciškai yra naudojami ūkinėi veiklai. Vien Lietuvos Kuršių mariose ir kituose vidaus vandenyse veikia 212 žvejybinių įmonių. Tačiau žvejams iš šio verslo gaunamų pajamų dažnai nepakanka šeimos narių vartojimo poreikiams patenkinti bei socialiniam saugumui užtikrinti. Tokią padėtį lemia tai, jog dauguma žuvininkystės įmonių yra smulkios, menko investicinio pajėgumo ir mažo konkurencingumo. Visos verslinės Lietuvos vidaus vandenų metinės produkcijos vertė – tik apie 3,2 mln. Lt (V. Vaikutis, V. Girgždienė, 2006), t. y. vienas dirbantysis šioje srityje pateikia žuvų per metus ne daugiau kaip už 2 tūkst. Lt. Šie skaičiai akivaizdžiai rodo, jog dabartinis vidaus vandenų žuvininkystės orien-

tavimas į smulkią verslinę žvejybą yra neperspektyvus ir gali pasmerkti žvejus neefektyviai ūkininkauti, generuoja mažas pajamas. Verslinių žuvų ištekliai yra per daug intensyviai naudojami, todėl kasmet mažinami sugavimo limitai ir žvejybos įmonės faktiškai panaudoja tik pusę savo pajėgumų. Atsižvelgiant į tai, didelė dalis žvejybos įmonių darbuotojų turės keisti savo veiklos profilį. Be abejo, šiems žmonėms susiradus naują pragyvenimo šaltinį, būtų galima panaudoti jau turimus įgūdžius ir žinias apie žuvininkystę. Tokia galimybė tikrai taptų reali, jeigu dalis žvejų verslininkų ir žuvininkų galėtų persikvalifikuoti rekreacinės (poilsinės) žuvininkystės specialistais. Sužinoti apie poilsinės žuvininkystės ir žvejybinį turizmą būtų aktualu ir tiems žvejams verslininkams, kurie nenutrauktų savo darbinės veiklos. Ilgi draudimo periodai (pavasarį ir vasarą) žvejoti tinklais palieka žvejus verslininkus be darbo ir pajamų; tai laikotarpis, kai apie 0,5 mln. Lietuvos meškeriotojų bei atostogautojų nori gauti ir rekreacinės žūklės paslaugas.

Išėitis iš padėties galėtų būti žuvininkystės perorientavimas į rekreacinę (susijusią su poilsiu ir hobiu) žuvininkystę bei žvejybinį turizmą. Išsivysčiusiose šalyse šiai žuvininkystės šakai valstybė teikia prioritetą bei atitinkamą finansavimą. Visa tai pirmiausia lemia pakitę visuomenės interesai bei didžiulis ekonominis efektas. Juk meškeriojimo populiarėjimas sudaro sąlygas plėtoti žūklės įrangos bei aprangos gamybą ir prekybą, nakvynės vietų ir valčių nuomos verslą, t. y. formuoja vientisą specializuotą infrastruktūrą. Kanados specialistai paskaičiavo, jog mėgėjiška ir rekreacinė žūklė

maždaug 5 kartus ekonomiškai efektyvesnė negu verslinė žvejyba. Ne veltui šioje šalyje visi vidaus vandenys skirti mėškeriotojams. Analogiška padėtis ir JAV, kur pajamos iš rekreacinės žūklės yra penkis kartus didesnės (40 mlrd. dolerių per metus) negu kainuoja visa žuvis, per metus sugaunama vandenynuose ir jūrose.

Anot Rusijos specialistų, šios šalies rekreacinės žuvininkystės potencialas yra didesnis kaip 20 mlrd. dolerių per metus. Be abejo, ir Lietuvoje yra didelės galimybės plėsti žvejybinį turizmą. Paminėtina, jog dabartiniu metu Danijos mėškeriotojas už 5-ių dienų žvejybinį turą nedidelėje Lietuvos Merkio upėje moka tūkstantį eurų.

Kai kurios Rytų Europos šalys jau iš esmės perorientavo savo žuvų ūkį. Pvz., dar prieš dešimtmetį Slovėnija į mėgėjišką žuvininkystę žiūrėjo taip, kaip dabar Lietuva. Tačiau pakeitus valstybinę politiką, ši šalis jau patenka tarp patraukliausių Vakarų mėškeriotojams šalių. Taip pat išspręstos dalies žmonių nedarbo problemos, kaimo gyventojams padaugėjo pragyvenimo šaltinių, padidėjo valstybės pajamos.

Pageidautina, kad Lietuvos valdžios institucijos taip pat sektų užsienio šalių pavyzdžiu ir realiai keistų valstybės politiką šioje srityje. Daug problemų plėtojant rekreacinę žuvininkystę ir Rusijos Federacijos Kalinin-

grado srityje. Ypač tai aktualu abiejų šalių pasienio regionui. Kai kurios savivaldybės supranta būtinumą perorientuoti žvejybinę veiklą. Pvz., Šilutės rajono plėtros strategijoje žvejybiniam turizmui teikiamas prioritetas.

Siekdamas sparčiau pakeisti padėtį, Lietuvos valstybinis žuvivaisos ir žuvininkystės tyrimų centras parengė projektą „Lietuvos ir Rusijos pasienio vandens telkinių žuvų išteklių atkūrimo sąlygų mokslinė-techninė plėtra“ Nr. 2006/289 (sutrumpinimas – „Pasienio žuvis“) ir gavo INTERREG IIIA Lietuvos, Lenkijos bei Rusijos Federacijos Kaliningrado srities kaimynystės programos finansavimą. Projekto partneriai – Lietuvos valstybinis žuvivaisos ir žuvininkystės tyrimų centras (projekto vadovas – Algirdas Domarkas), Kaliningrado valstybinis technikos universitetas (projekto vadovas – prof. Sergejus Šibajevs) ir žuvininkystės įmonių asociacija „Lampetra“ (tarybos pirmininkas – Virginijus Domarkas). Vienas iš šiame projekte numatytų darbų – Žvejybinio turizmo studijos bei rekreacinės žuvininkystės plėtros strategijos pasienio vandenyse metmenų parengimas. Tikimasi, jog šiame informaciniame leidinyje surinkti duomenys apie rekreacinę žūklę bei žvejybinį turizmą ir pateikti pasiūlymai padės racionaliau tvarkyti pasienio regiono žuvininkystę.

2. Žvejybinio turizmo ir rekreacinės žuvininkystės pasaulyje apžvalga

Žvejybinio turizmo (tai labai svarbi rekreacinės žuvininkystės dalis) užuomazgų galima aptikti jau XIX amžiuje. Nenuostabu, kad pirmieji šios veiklos daigai aptinkami Didžiojoje Britanijoje. Ne veltui ši šalis laikoma giliausių mėgėjiškos žvejybos tradicijų pradininke.

Žvejybinis turizmas labai ilgą laiką buvo tikrai turtingesniųjų sluoksnių privilegija, paprastam piliečiui tiek Didžiojoje Britanijoje, tiek Jungtinėse Valstijose, tiek kitose šalyse šis malonumas buvo mažai prieinamas. Todėl tikroji jo plėtra pasauliniu mastu prasidėjo tikrai praėjus keliolikai metų po II-ojo Pasaulinio karo, t. y. apie šeštojo dešimtmečio vidurį, kai, susidarius palankioms ekonominėms sąlygoms, šimtai tūkstančių ir netgi milijonai žmonių pradėjo aktyviai keliauti po pasaulį, pasiekdami atokiausius mūsų planetos kampelius. Taip atsirado poreikis patenkinti vieną seniausių aistrų – žvejoti.

JT maisto ir žemės ūkio organizacijos manymu (angl. *Food and Agriculture Organization, FAO*), rekreacinė žūklė – tai žūklė, kurios atstovai, vykdydami šią veiklą, nesiverčia ja pagrindiniams gyvybiniais poreikiams tenkinti, o šios veiklos vertė dažnai yra už pačios žūklės ribų (1997 m.). Rekreacinės žūklės žvejai paprastai išleidžia nemažas pinigų sumas ne tik leidimams žvejoti, bet ir reikalingiems įrankiams, transporto ar apgyvendinimo paslaugoms. Išteklių savininkai, profesionalai, laivų savininkai ir kt. grupės gali priklausyti nuo šio tipo žvejų, o rekreacinė žuvininkystė gali būti svarbus veiksnys kuriant darbo vietas vietinei ekonomikai. Taip ne tiek svarbūs tampa

žuvų ištekliai, kiek svarbi yra ekonominė tokios žuvininkystės nauda bei žvejų patiriamas pasitenkinimas.

JAV ir Kanada, turėdamos milžiniškas teritorijas, apimančias įvairiausias klimatinės juostas, pirmos pradėjo labai sparčiai plėtoti rekreacinę žuvininkystę. Tiek valstybinės institucijos, tiek privatūs asmenys ar privačios kompanijos investavo didžiules lėšas kurdamos ištisą industriją, susijusią su mėgėjiškos žūklės įrankių gamyba, mažojo ir vidutinio laivyno kūrimu ir pan. Stengtasi iš esmės patenkinti žvejų mėgėjų poreikius, sudaryti jiems puikias žvejybos sąlygas. Savaimė suprantama, kad Jungtinėse Valstijose egzistuoja milžiniškas žvejybos įrankių poreikis, tai visada lemia pasiūlą. Jungtinės Valstijos jau daugelį metų pirmauja technologijomis, todėl būtent čia lengviausia sukurti naujausias meškerykčių gamybos technologijas ir gauti tam reikalingas medžiagas. Tokios specializuotos infrastruktūros plėtojimui JAV per pastaruosius du dešimtmečius kasmet išleidžiama 1,2–1,7 milijardo JAV dolerių. Čia iš rekreacinės žūklės gaunama penkis kartus daugiau pinigų (40 milijardų dolerių per metus) negu kainuoja visa jūrinė žuvis, per metus sugaunama okeanuose ir jūrose.

Žvejyba ir toliau lieka pagrindinė poilsinė (rekreacinė) veika JAV. 2006 m. pagal reprezentacinės apklausos duomenis JAV buvo 29,9 mln. žvejų nuo 16 m. amžiaus ir vyresnių, kurie sudaro 13% visų gyventojų. Vidutiniškai vieno žvejo žvejota 17 dienų per metus. Gėlių vandenių žvejyba lieka populiariausia: ja verčiasi 25,4 mln. žvejų, kurie iš viso praleidžia prie vandens telki-

nių 434 mln. žvejo/dienų. Didžiųjų ežerų ir jūrinės žvejobos mėgėjų yra atitinkamai 1,4 mln. ir 7,7 mln.

2006 m. apklausos duomenimis, žvejai mėgėjai JAV išleidžia daugiau kaip 40 milijardų dolerių per metus kelionėms, įrankiams, licencijoms ir kitoms su žūkle susijusioms reikmėms. Vienas žvejys tam tikslui 2006 m. išleido vidutiniškai 1357 dolerius. Kelionėms, maistui, nakvynei kasmet išleidžiama 17,8 milijardo dolerių, tai sudaro 44% visų išlaidų. Žvejobos įrankių įsigijimui tais metais išleista 5,5 milijardo dolerių (14% visos sumos). Transporto paslaugoms išleista 4,9 milijardo dolerių arba 18% visų išlaidų.

Tiek JAV, tiek Kanadoje buvo stengiamasi pirmiausia patenkinti šių šalių žvejų poreikius. Per keletą metų buvo sukurtas plačiausias tinklas, aptarnaujantis savo šalies žvejus. To meto specializuotuose, žvejybai skirtuose žurnaluose pasirodė nemažai reklaminių skelbimų, siūlančių aktyviai pailsėti meškeriojant. Lygiagrečiai pradėtas plėtoti ir žvejobinis turizmas visai šeimai. Šeimos galėdavo vykti netgi su pačiais jauniausiais šeimos nariais. Taigi žūklė Jungtinėse Valstijose tapo viena populiariausių poilsio formų. Palaipsniui, ypač sparčiai plečiantis pasauliniam turizmui, šios paslaugos imtos siūlyti užsienio piliečiams, kūrėsi vis daugiau firmų, organizuojančių tokias keliones. Dabartiniu metu būtent tokių paslaugų teikimas ypač paplitęs Aliasroje (JAV).

Kanada žengė dar toliau: šioje milžiniškoje šalyje vidaus vandens telkiniai perduoti rekreacinės žuvininkystės poreikiams. Praktiškai verslinės žuvininkystės era Kanados upėse ir ežeruose baigėsi. Paprasčiausi ekonominiai paskaičiavimai parodė, kad būtent rekreacinės žuvininkystės plėtojimas yra beveik 5 kartus pelningesnis už verslinę

žūklę. 1987 m. Kanados rekreacinė žuvininkystė (ir su ja susijusios šakos) davė 10,4 milijardus Kanados dolerių pelno. Galima manyti, jog šiuo metu jis yra gerokai didesnis. Abiejose minėtose šalyse labai sparčiai didėjo su rekreacine žuvininkyste susijusių firmų ir organizacijų skaičius. Prasidėjo labai sparti mėgėjiškos žvejobos specializacija – žmonės būrėsi į įvairiausias bendrijas, skirtas bendrajai žvejybai (angl. *coarse fishing*, turima omeny įprastų, dažniausiai sutinkamų vandens telkiniuose žuvų rūšių gaudymą), jūrinei žvejybai (angl. *big game*), muselinei žvejybai (angl. *fly fishing*). Susibūrė daugybė žvejų klubų, kurie savo ruožtu jungėsi į stambesnes organizacijas, tokias kaip JAV susibūrusi milžiniška, kelis milijonus narių jungianti "Trout unlimited" organizacija, JAV muselininkų federacija (angl. *Federation of Fly Fishers*).

Tokių organizacijų kūrimas – vienas svarbiausių rekreacinės žuvininkystės plėtros pasekmių. Savaimė suprantama, kad mėgėjiškos žvejobos paplitimas labiausiai susijęs su dideliais ištekliais, natūralia/nepažeista gamta. Vis svarbesnę vietą jų veikloje pradėjo užimti žuvų veisimas, žuvų apsauga, neršto sąlygų gerinimas, vandens apsauga nuo taršos, teisingų žvejobos taisyklių kūrimas, jų įgyvendinimas ir t. t. Visų tokių organizacijų veiklos tiesiog neįmanoma aprėpti, tačiau būtina pažymėti, kad tai turi tikrai didelės įtakos šalių vyriausybėms, kai kuriami harmoningi santykiai su gamta. Maždaug aštunto dešimtmečio pabaigoje būtent tokios žvejų mėgėjų bendrijos labai sparčiai pradėjo taikyti būdą: „pagavai – paleisk“ (angl. *catch and release*).

Taip pat reiktų paminėti Australiją. Žinodami jos kontinentines fizines bei geografines savybes, galėtume manyti, kad rekreacinė žūklė čia neturėtų būti labai populiari. Tačiau taip nėra: nors labiausiai apgy-

vendinti žemyno pakraščiai prie vandenyno, rekreacinė žvejyba yra labai paplitusi ne tik vandenyno priekrantėse, bet ir negausiose upėse ar vandens saugyklose. Visur išplėtotą rekreacinę infrastruktūrą, pritaikytą įvairiems skoniams, žvejybos būdams, labai lanksti kainų sistema. Siekdama praturtinti savo pakrančių vandenį Australijos vyriausybė priėmė daug griežtų įstatymų, ribojančių verslinę žvejybą, taip pat atiduodama pirmenybę rekreacinei žūklei. Šalyje labai paplitęs būdas „pagavai – paleisk“. Visa tai leidžia išlaikyti įspūdingą meškeriojamų žuvų įvairovę.

Naujoji Zelandija daugelį žvejų pakeri savo nuostabiomis upėmis, į kurias dar britų kolonistai prileido lašišinių žuvų, todėl dabar jų pilni vandens telkiniai. Tai ypač vilioja muselinės meškerės mėgėjus, o juos labai nuoširdžiai ir kvalifikuotai aptarnauja vietiniai žvejybos vadovai. Visa tai į šią šalį ypač vilioja didesnes pajamas turinčius turistus.

Europoje reikalai klostėsi kiek kitaip: pirmiausia, mūsų žemyno šalyse kur kas anksčiau susiformavo senos mėgėjiškos žūklės tradicijos. Be to, jų teritorijos kur kas mažesnės, atitinkamai ir vandenų įvairovė sąlyginai mažesnė. Tačiau tai netrukdė plisti rekreacinei žuvininkystei. Be abejo, II-asis Pasaulinis karas labai smarkiai suniokojo daugumą Europos šalių, todėl ir minėtos žuvininkystės plėtra prasidėjo kiek vėliau nei už Atlanto.

Centrinėje ir Rytų Europoje nėra tiksliai suskaičiuota, kiek išleidžiama rekreacinei žūklei. Palyginimui galima pateikti Lyons ir kt. duomenis (2002), iš kurių žinoma, kad bendrajai ir jūrinei žūklei Anglijoje bei Velse kasmet išleidžiama maždaug 5 mlrd. eurų; pagal Arlinghaus (2004), Vokietijoje tai pačiai veiklai 3,3 mln. žmonių išleidžia 6,4 mlrd. eurų, sukurta 52 000 darbo vietų.

Taigi, jei Centrinės ir Rytų Europos žvejai išleidžia tik 10 proc. šios sumos, tokia veikla yra be abejo svarbi ekonomikai, ypač kaimo vietovėse.

Europos Komisija 2002 m. gegužės 21 d. rezoliucijoje dėl Europos turizmo ateities – **turizmą** (taip pat ir žvejybinį) apibrėžė kaip vieną pagrindinių Europos ekonomikos sektorių, kuris pasižymi aukštu įdarbinimo lygiu ir socialine gerove, nuosekliu augimu, geresne gyvenimo kokybe, šioms požymiams priskiriant ir Europos Sąjungos plėtrą. Tačiau dėl jokios bendrosios turizmo politikos niekada nebuvo sutarta.

Nors rekreacinė žuvininkystė ir turizmas neužėmė jokios svaresnės vietos ES galiojančiuose susitarimuose bei 2003 m. liepos mėn. Konstitucijos projekte, tačiau faktai rodo štai ką:

- turizmo sektorius sudaro per 10 proc. ES bendrojo vidaus produkto ir ši sritis sudaro didžiąją darbo vietų dalį;
- Europos Sąjungoje 2003 m. buvo 2 900 įmonių (gamintojų ir didmenininkų), besiverčiančių rekreacinės žūklės įrankių prekyba; šioje sferoje sukurta 60 000 darbo vietų, o metinė apyvarta sudarė 5 mlrd. eurų;
- Sąjungoje buvo 12 900 žūklės įrankių prekyviečių, kurios įdarbino 39 000 žmonių. Jų paslaugomis naudojosi 25 mln. rekreacinės žūklės žvejų, tai sudarė 6,5 proc. visų ES gyventojų;
- suskaičiuota, kad pastarieji 25 mln. žvejų iš 15 ES šalių kasmet išleido mažiausiai 25 mlrd. eurų transporto ir apgyvendinimo paslaugoms.

Pasak Europos žvejų meškeriotojų aljanso (angl. *European Anglers Alliance*), Europos Sąjunga nerodė itin didelio susidomėjimo rekreacine žuvininkyste. Šis reiškinys, jų manymu, pagrįstas tokių organi-

zacijų kaip aljansas ar rekreacinės žuvininkystės atstovų stoka Europos Sąjungos valdžioje nuo pirmųjų jos dienų. Būtent Europos žvejų aljansas ir yra organizacija, siekianti atkreipti dėmesį į šią sritį. Iš tikrųjų sektoriai, susiję su rekreacine žuvininkyste, yra gerai organizuoti ir aktyviai veikia Europos lygmeniu. Pastarąją kryptimi Europos žvejų aljansas keletą metų dirba kartu su Europos žūklės įrankių prekybos asociacija (angl. *European Fishing Tackle Trade Association*).

Europos žvejų aljanso ir Europos žūklės įrankių prekybos asociacijos pastangomis jau 2004 m. liepos mėnesį turizmas (taip pat ir žvejybinis) buvo įtrauktas į naująjį ES Konstitucijos projektą (III–181a str.).

Jau minėta anksčiau, kad Didžioji Britanija, ko gero, turi giliausius ir seniausius mėgėjiškos žvejybos papročius. Dar 20–30-ais praėjusio amžiaus metais elitinė britų žvejų dalis jau lankėsi svetimuose kraštuose mėgindama žvejoti, kartu bandydama susipažinti su kitomis šalimis (pvz., 1928–1932 m. škotų žvejai atvykdavo gaudyti lašišų į Lietuvą Neries upėje ties Vieviu; dėl to ten buvo įrengtas nedidelis viešbutis).

Aprašyti visos Didžiosios Britanijos žvejų mėgėjų veiklos tiesiog neįmanoma, tam reiktų ištisos studijos. Tačiau verta apžvelgti bent jau esminius dalykus. Pirmiausia galima būtų išskirti Didžiosios Britanijos Aplinkos agentūros teiginį, kad „žvejai mėgėjai savo prigimtimi yra gamtos saugotojai ir puoselėtojai“. Manau, kad būtent tokia ideologija ir lemia šios šalies žvejų mėgėjų veiklą. Anglijoje ir Škotijoje pirmieji žūklautojų klubai jau egzistavo XIX a. pirmoje pusėje. Matyt, tai ir sudarė sąlygas plisti rekreacinei žuvininkystei. Praktiškai Anglijoje šiai veiklai panaudojami visi – ir natūralūs, ir dirbtiniai vandens telkiniai. Žvejai mėgėjai jau seniai yra susibūrę į klu-

bus, asociacijas, kurios labai specializuotos pagal žvejybos būdus, gaudomas žuvų rūšis, vandens telkinius (t. y. ežerus, tvenkinius, upes, jūrinius vandenį) ir t. t. Tokios žvejų organizacijos paprastai turi savo vandenį arba juos nuomoja. Žvejybos tvarka juose labai griežta ir racionaliai reglamentuota. Todėl nereiktų nustepti, kad Didžiosios Britanijos regionuose galioja skirtingos žvejybos taisyklės. Būtent tai leidžia suvokti, kaip plačiai ir demokratiškai plėtojama rekreacinė žuvininkystė konkrečiomis sąlygomis ir konkrečiose vietose.

Paminėtina, kad Didžiojoje Britanijoje taip pat galioja valstybinių institucijų specialios žvejybos taisyklės atskiriems regionams bei žuvų rūšims. Ypač didelis dėmesys skiriamas tauriųjų žuvų – lašišų, šlakų – apsaugai. Šios šalies žvejai mėgėjai ir valstybinė institucija, Aplinkos agentūra, labai glaudžiai bendradarbiauja įvairiausiose gamtos saugos srityse. Pateikiami tokie faktai: ypatingas dėmesys skiriamas kovai su brakonieriaivimu – per metus išsiaiškinama apie 2500 nelegalios žvejybos atvejų pagal žvejų mėgėjų pranešimus. Pagal oficialią statistiką, 90 proc. visų pranešimų paprastai išsiaiškinama darbo dienomis per 2 val., kitu laiku – per 4 val. Įspūdinga ir tai, kad per metus atliekama apie 500 žuvų gelbėjimo darbų. Šiuose darbuose labai aktyviai dalyvauja meškeriotojai.

Kita vertus, žvejų mėgėjų organizacijos ypatingai sėkmingai paveikė savo Vyriausybę, siekdamas kuo labiau plėsti būtent rekreacinę žuvininkystę. Pavyzdžiui, Didžiojoje Britanijoje vis labiau limituojama verslinė lašišų ir šlakų žvejyba. Valsitybė pastaruoju metu netgi skiria nemažas kompensacijas, kad būtų mažinamas tokios žvejybos mastas. Tuo tarpu mėgėjai praktiškai įgyvendina Didžiojoje Britanijoje gimusį principą „pagavai – paleisk“. Aplin-

kos agentūros duomenimis, 1996 m. buvo paleista apie 20 proc. visų pagautų lašišų ir šlakų. Šis principas vis labiau plinta ir tarp kitas žuvų rūšis gaudančių meškeriotojų.

Siekdami kuo plačiau ekologizuoti mėgėjišką žvejybą, Anglijos, Velso ir Škotijos meškeriotojai ypač didelį dėmesį skiria labiausiai tausojamų žuvų išteklus gaudymo būdai – žvejybai museline meškere. Šalyje sukurta specializuota mokyklų sistema, propaguojanti tokią žvejybą. Ypač daug dėmesio skiriama auklėjant jaunuosius žvejus. Asmuo, sulaukęs dvylikos metų, Jungtinėje Karalystėje laikomas pilnateisiu žveju, kuriam privalu turėti leidimą žvejoti.

Apibendrinant galima pasakyti, kad Didžiojoje Britanijoje klubų, asociacijų bei federacijų pagrindu plintanti rekreacinė žuvininkystė pasiekė ypač aukštą lygį, suteikdama darbą ir pragyvenimo šaltinį mažiausiai keliasdešimčiai tūkstančių žmonių, tiesiogiai susijusių su praktine žuvininkyste; nekalbama apie žmones, gaminančius žvejybos įrankius, aprangą, aptarnaujančiuosius meškeriotojus. Užtenka panaršyti po interneto puslapius, skirtus mėgėjiškai žvejybai, ir įsitikinsime, jog yra gausybė firmų (šimtai, o gal ir tūkstančiai), siūlančių savo paslaugas.

Kita seniai garsėjanti savo vandens telkiniais ir meškeriojamomis žuvimis šalis – Airija. Per daugelį amžių mažai pasikeitusiais savo ežerais ir upėmis ji yra viena geriausių vietų mėgėjiškai žvejybai Europoje. Beveik nepaliesta Airijos gamta lėmė tai, kad šioje šalyje labai sparčiai plito specializuota sistema, skirta užsienio svečiams. Garsėjantys savo lašišomis, šlakiais, margaisiais upėtakis, lydekėmis Airijos vandenys vilioja žvejus mėgėjus iš Vokietijos, Didžiosios Britanijos bei kitų šalių. Tokia specializacija per pastaruosius 30 metų lėmė sparčią viešbučių, motelių statybą

prie vandens telkinių, nedidelių žvejybinių katerių bei valčių gamybą, jų įsigijimą. Užsienio svečių priėmimu rūpinasi 6 valstybinės įstaigos, iš jų paminėtinos – Airijos turizmo valdyba, Centrinės žuvininkystės valdyba, Turizmo, žuvininkystės ir miškininkystės departamentas, Airijos jūrinių žvejų federacija. Susikūrė daugybė specializuotų žvejų klubų, turinčių savo vandenį ir siūlančių savo paslaugas. Vien interneto puslapiuose – 116 tokių organizacijų paskelbta. Visos jos sudariusios sutartis su viešbučių, mažojo laivyno savininkais, taip pat sudaryta labai operatyvi žvejų aptarnavimo sistema. Duomenys apie žvejybos tvarką ir sąlygas, apgyvendinimą ir maitinimą nuolat skelbiami interneto puslapiuose, žvejybai skirtuose žurnaluose šalies viduje ir užsienyje. Siūlomos įvairiausios poilsio programos, neišskiriant įvairių pramogų bei išvykų į įdomias istorines Airijos vietas. Pritaikyta labai lanksti kainų sistema, susieta su geriausiu metų laiku žvejybai. Visa tai vilioja užsienio svečius, o airiai rekreacinės žvejybos plėtrą laiko itin perspektyvia.

Analizuojant padėtį kitose Europos Sąjungos šalyse, reikia paminėti, kad daugiau ar mažiau visose jose skiriamas dėmesys mėgėjiškai žvejybai. Be abejo, priklausomai nuo susiklosčiusių tradicijų, ji kiekvienoje šalyje plėtojama savitu keliu. Pavyzdžiui, Vokietijoje ypatingai propaguojamas žvejybinis turizmas į tolimiausius pasaulio kampus. Pavarčius tokių firmų kaip „Balzer“ ar „King fisher“ žvejybiniam turizmui skirtus katalogus, matome, kad organizuojamos išvykos į Aliaską, Kanadą, Grenlandiją. Nemažai vietos skiriama žvejybai Afrikoje. Pastaruoju metu aktyviai propaguojamos kelionės į Čilę. Nors vokiečiai nori aplankyti tolimus kraštus, bet ir pačioje Vokietijoje rekreacinė žuvinin-

kystė yra labai kruopščiai sutvarkyta. Tik-tai tokia žuvininkystė sukoncentruota ne-didelių privačių firmų rankose. Tačiau bū-tina pažymėti, kad pačioje Vokietijoje net ir menkiausi vandens telkiniai priklauso žvejams mėgėjams. Jie visapusiškai rūpina-si jais: pradedant įžuvinimu ir baigiant ap-sauga. Todėl dažnai vokiečiai paprasčiau-siai nesupranta žodžio brakonieravimas ar brakonierius. Ūkininkaujama iš tikrųjų še-imininkiškai ir solidžiai. Be abejo, daugelyje vietų įrengti viešbutukai, nuomojamos val-tys, žūklės įrankiai ir, žinoma, išgyti žvejy-bos leidimus nėra jokių problemų.

Austrijoje taip pat sukurta efektyvi po-ilsiautojų aptarnavimo sistema. Šioje šalyje rekreacinei žuvininkystei panaudojami visi bent kiek tinkami vandens telkiniai, pradedant visiškai nedideliais nebenaudo-jamais karjeriais ir baigiant puikiais ežerais bei nuostabiomis upėmis. Nemažą jų dalį nuomoja įvairūs žvejų klubai, kurie rūpina-si savo vandens žuvų ištekliais, jų apsauga bei gausinimu. Dažnai tokie klubai yra pa-kankamai uždari: žvejyba jų vandens telki-niuose leidžiama tiktai klubo nariams. Įdo-mu tai, kad Austrijoje labai paisoma vietini-ų gyventojų pageidavimų, kaip reguliuoti žvejybos tvarką vandens telkiniuose. Labai dažnai Alpių priekalnių upių ir upelių daly-se, esančiose kaimų ar miestelių teritorijose, bet kokia žvejyba yra draudžiama. Kadan-gi žvejyba lašišiniuose vandenyse (upėse ir upokšniuose) yra labai brangi, austrai daž-nai mėškierioti vyksta į kaimynines – Čekiją ir Slovakiją, kur leidimai žvejoti daug piges-ni. Tokios kelionės tapo ypač populiarios pastaraisiais metais, kadangi sienas galima kirsti be apribojimų. Tai rodo, kad ir mi-nėtose šalyse sparčiai plėtojama rekreacinė žuvininkystė.

Per pastaruosius 10–15 metų aptariama žvejybos rūšis ypač sparčiai plito Švedijo-

je. Sukurta šiuolaikinė ir labai patogi žve-jų mėgėjų aptarnavimo struktūra, siūloma daug žvejybos vietų. Pagrindinis dėmesys skiriamas lašišinių žuvų žvejybai, priorite-tas teikiamas ekologiškiausiam jų gaudymo būdai – muselinei mėškerei. Kad švedai di-delį dėmesį skiria šiai ūkio šakai rodo ir tai, jog užsienio šalių kataloguose Švedijos var-das vis dažniau minimas. Netgi palyginti konservatyvūs anglai vis labiau domisi šios šalies vandenimis, galimybe sugauti įspū-dingo dydžio lašišų ir šlakų. Tą gerai iliust-ruoja anglų firmos „Deep forest“ išleistas katalogas apie žvejybą įvairiose Švedijos vietose. Kad švedai sėkmingai tvarkosi šioje sferoje rodo toks pavyzdys: vien nedidelėje Miorumsano upės atkarpoje organizuota li-cencinė žvejyba, kartu su pagalbine infras-truktūra, per metus atneša 15 milijonų litų pajamų.

Kalbant apie Rytų Europos šalis, jau mi-nėtos Čekija ir Slovakija intensyviai kuria rekreacinės žuvininkystės sistemą. Tačiau didžiausių pasiekimų šioje srityje, ko gero, pasiekė Slovėnija. Per pastaruosius 8–10 metų čia išplėtotą žvejų aptarnavimo inf-rastruktūra, labai ryškūs darbai atlikti įžu-vinant šalies upes vertingiausiomis žuvų rūšimis, iš esmės laimėtas karas su brako-nieravimu, sukurta šimtai darbo vietų. Visa tai lėmė, kad Slovėnijos vardas vis daž-niau minimas užsienio šalių žvejybiniuose kataloguose, ją vis dažniau lanko žvejai iš kitų šalių.

Sparčiai plinta rekreacinė žuvininkystė ir kaimyninėse Baltijos valstybėse. Estijoje prie kiekvieno tinkamesnio vandens telki-nio kuriami kempingai, žvejų nameliai, kita būtina infrastruktūra. Ypač aktyviai minė-toje srityje startuoja Latvijos mėškieriojų asociacija. Tik prieš porą metų mūsų kai-mynai susibūrė į specialią organizaciją, ku-rios vadovai įsitikino, kad poilsio industrija

viena perspektyviausių pasaulio ūkio šakų. Sėkmingos tokios veiklos pavyzdys gali būti Salacos upės baseine. Čia Latvijos meškeriotųjų asociacija su septyniomis savivaldybėmis įkūrė ne pelno siekiančią įmonę, kuri likviduoja žuvų migracijai trukdančias užtvankas, stato prie upės aštuoniolika kempingų, kuriama per penkiasdešimt kaimo turizmo sodybų, vykdoma licencinė lašišų ir šlakinių žvejyba (taip pat ir užsieniečiams), steigiama žūklės ir žuvisaugos mokykla vaikams, papliais tiesiami keliai, kasami tvenkiniai, žmonės budi prie upės žuvų migracijos ir neršto metu. Panašus projektas diegiamas Ventos baseine bei dar keliose kitų upių teritorijose.

Rekreacinės žuvininkystės svarba jau įsitikinta ir Rusijoje. Pirmosios žvejų bazės jau įkurtos Kolos pusiasalyje, jose dažniausiai aptarnaujami užsieniečiai, kuriems labai imponuoja šiaurės gamta, dar neišsekę lašišinių žuvų ištekliai. Nors infrastruktūros problemos dar spręstinos, tačiau ypač patraukli ši vieta turistams iš Jungtinių Valstijų, kuriuos vilioja palyginti mažos paslaugų kainos ir gana geros žvejybos sąlygos.

Reikėtų aptarti ir kitas Lietuvai artimiausias šalis. Pasaulio aplinkos apsaugos sąjunga (angl. *The World Conservation Union*, IUCN) pakvietė 19 Centrinės ir Rytų Europos valstybių – Albaniją, Baltarusiją, Bosniją ir Hercegoviną, Bulgariją, Kroatiją, Čekiją, Estiją, Vengriją, Latviją, Lietuvą, Moldovą, Makedoniją, Lenkiją, Rumuniją, Serbiją ir Juodkalniją, Slovakiją, Slovėniją bei Ukrainą – atlikti apklausą, kokios priežastys lemia gėlųjų vandenų žuvų bioįvairovės nykimą, ir išanalizuoti gautus rezultatus.

Pagrindinis šios programos tikslas – išsiaiškinti pagrindinius ilgalaikės tausojamosios gėlųjų vandenų žuvininkystės principus Centrinės Europos šalyse, pritaikyti šioje srityje efektyvios veiklos mechanizmus.

Ataskaita paruošta bendradarbiaujant IUCN Europos tausojančio naudojimo specialistų grupei ir IUCN Centrinės Europos programų biurui, kurie atstovauja biologinės įvairovės saugotojams; Europos žvejų aljansui bei Jungtinių Tautų maisto ir žemės ūkio organizacijos Europos vidaus vandenų žuvininkystės patariamajai komisijai, kurie atstovauja žvejams.

Neabejojama, jog gėlųjų vandenų verslinė žūklė ir rekreacinė žuvininkystė minėtoje šalyse daro didžiulę įtaką žuvų ištekliais bei su jais susijusiai biologinei įvairovei. Turint omeny, kad palaipsniui mažėja profesionalių žvejų skaičius, o rekreacinės žūklės atstovų skaičius savo ruožtu didėja, pastaroji grupė pirmiausia turėtų būti įtraukta bendradarbiauti su Pasaulio aplinkos apsaugos sąjunga. Centrinės ir Rytų Europos rekreacinei žuvininkystei atstovaujančių įmonių bei organizacijų veikla atspindi tai, jog šių organizacijų atstovai tinkamai supranta žuvų išteklių būklę ir šią būklę lemiančius veiksnius.

Lentelėje pateikti šalių skaičiavimai (pagal aukščiau minėtų šalių studijas) nėra labai tikslūs, kadangi nebuvo taikoma vieninga tyrimų metodika, pagal kurią reikėtų pateikti galiojančių žūklės leidimų skaičių, neįtraukiant tų, kurie žūklauja retkarčiais ar brakonieriauja. Ypač tiksli yra Slovakijos, Serbijos, Kroatijos ir Rumunijos statistika, o analogiškai Lietuvos duomenys nepateikti¹. Taip pat nėra duomenų apie profesionalius žvejus Baltarusijoje, Bosnijoje ir Hercegovinoje, Serbijoje ir Ukrainoje, o Albanijoje nėra žinomas rekreacinės žūklės žvejų skaičius.

Iš surinktų duomenų darytina išvada, jog daugelyje šalių rekreacinės žūklės atsto-

¹ IUCN duomenis teikė Lietuvos gamtos fondas (Lithuanian Fund for Nature), direktorius dr. Pranas Mierauskas, Algirdo g. 22-3, Vilnius; Tel. +370-5-2310700; Faks. +370-5-2310441; El. pašto adresas – pranas.m@glis.lt

1 lentelė. Profesionalių ir rekreacinės žūklės žvejų skaičius, jų sąveika ir galimas konfliktas

Šalis	Profesionalių žvejų skaičius	Rekreacinės žūklės žvejų skaičius	Profesionalių ir rekreacinės žūklės žvejų sąveika	Profesionalių ir rekreacinės žūklės žvejų konfliktas
Albanija	900	Nepateikta	Ryški, auganti konkurencija	Ryškus, augantis (itin – dėl sumažėjusio žuvų kiekio Ohrid ir Prespa ežeruose)
Baltarusija	Nepateikta	1 000 000	Reguliuojama	Ryški, tačiau kontroliuojama ir reguliuojama
Bosnija	Nepateikta	35 000	Neryški	Ryškus
Bulgarija	2000 (sezoniniai)	180 000*	Reguliuojama privačių vandens telkinių savininkų	Neryškus
Čekija	2 600	281 000*	Bendradarbiavimas, verslinės žūklės atstovai remia sportinės žūklės klubus	Neryškus
Estija	500	50 000	Konkurencija dėl išteklų	Ne itin ryškus
Kroatija	35	57 221	Laikini konfliktai, palaipsniui pereinama nuo verslinės iki rekreacinės žūklės	Ryškus
Latvija	2 500	120 000	Konkurencija	Neryškus
Lenkija	6 000	2 000 000*	Nėra konkrečios sąveikos	Neryškus
Lietuva	Nepateikta	1 000 000	Nepateikta	Nepateikta
Makedonija	120 (Dojran ir Ohrid ežerų srityse)	5 000	Ryški (konkurencija dėl išteklų)	Ryškus (turizmas, irigacija, vandens galių panaudojimas, smarkiai pažeidžiamos nerštavietės)
Moldova	613	500	Neryški	Ryškus, rekreacinė žuvininkystė turi pirmenybę
Juodkalnija	120–150	2 500	Nėra sąveikos	Ryškus, kontroliuojamas
Rumunija	1 600	105 837	Neryški	Potencialus konfliktas
Serbija	Nepateikta	88 197	Laikina konkurencija dėl žūklės vietų	Ryškus
Slovakija	149	896	Neryški	Neryškus
Slovėnija	Nėra	>14 000	Nėra	Nėra
Ukraina	Nepateikta	5 200 000 (plačiąja prasme)	Konkurencija	Reguliuojama, atskirtos zonos rekreacinei ir verslinei žuvininkystėms
Vengrija	3 000	328 000*	Palaipsniui pereinama nuo verslinės žūklės prie rekreacinės	Neryškus

* – I. Cowx, 1998 m., kita – šalių ataskaitos.

vų (kurių dauguma – vyrai) yra iki 100 kartų daugiau nei profesionalių žvejų ir ši tendencija vis stiprėja.

Tarp gyventojų rekreacinės žūklės žvejų dalis yra sąlyginai didelė ir išlieka tendencija, kad šis skaičius vis auga. Anot Cowx, 1998 m. tarp gyventojų Centrinėje ir Rytų Europoje rekreacinės žūklės žvejų skaičius procentine išraiška buvo toks: Bulgarijoje – 2 proc., Čekijoje – 2,7 proc., Vengrijoje – 3,2 proc., Lenkijoje – 5,1 proc., Slovakijoje – 1,7 proc. (šie skaičiai turėtų būti vertinami atsargiai, nes kai kurių autorių šaltiniuose jie kiek skiriasi).

Pastebimos profesionalių ir rekreaci-

nės žūklės žvejų įvairių rūšių sąveikos. Pavyzdžiui, Bulgarijoje tokios sąveikos didele dalimi priklauso nuo privačių vandens savininkų, o Kroatijoje tokiu kontrolės įrankiu yra laikomas Žuvininkystės valdymo planas. Pagal planą atsižvelgiama į šiuos aspektus: vandens teritorijas ir naudotojų teises, žūklės leidimus, gaudymo metodus ir technikas bei kt. Nacionalinė žuvų perdirbėjų asociacija ir Žuvų produktų taryba Kroatijoje yra atsakinga už žuvų produkciją, o Kroatijos Nacionalinė žvejų sąjunga ir jos padaliniai atstovauja sportinei žūklei. Pažymima, jog smarki konkurencija dėl žuvų išteklių yra šiose šalyse: Albanijoje, Estijoje,

Latvijoje, Makedonijoje, Serbijoje ir Ukrainoje. Kitose šalyse žvejų sąveika nėra ryški, todėl smulkiau neaptarinėjama.

Vis dėlto išlieka pagrindinė tendencija – profesionalią žūklę palaipsniui keičia rekreacinė. Slovakijoje praktiškai pereita prie rekreacinės žūklės gėluosiuose vandenyse. Moldovoje šis procesas reguliuojamas valstybės. Ukrainoje gėlųjų vandenų ištekliai iš viso yra padalinti į atskiras verslines ir rekreacines zonas.

Taigi apžvelgus situaciją, galima daryti išvadą, jog maždaug 10 mln. rekreacinės žūklės atstovų Centrinėje ir Rytų Europoje yra dominuojantys gėlųjų vandenų naudotojai, 18 000 – profesionalių žvejų. Būtina atkreipti dėmesį į tai, jog rekreacinės žūklės žvejų skaičius vis auga ir ši vartotojų grupė turi būti įtraukta į vandenį tausojančiąją veiklą.

Aktyviai veikiančios rekreacinės žuvininkystės organizacijos galėtų reguliuoti neribotą žuvų išteklių naudojimą Centrinėje ir Rytų Europoje. Apklausa parodė, jog itin aktyvios yra Čekijos, Vengrijos, Latvijos ir Lenkijos rekreacinės žūklės organizacijos, kurios taip pat yra ir Europos žvejų aljanso narės. Kitose šalyse rekreacinės žūklės atstovai yra mažiau organizuoti, ypač valstybiniu lygiu. Pavyzdžiui, Estijoje yra maždaug 50 000 rekreacinės žūklės žvejų, tačiau nesukurta jokia organizacija, galinti atstovauti pastarųjų interesams šalies ar tarptautiniu lygiu.

Galima daryti išvadą, kad maždaug 10 mln. rekreacinės žūklės atstovų Centrinėje ir Rytų Europoje yra dominuojantys gėlųjų vandenų naudotojai. Būtina atsižvelgti į tai, kad rekreacinės žūklės žvejų skaičius didėja, todėl ir ši vartotojų grupė turi būti įtraukta į veiklą, kuria norima panaikinti netausojamą naudojimą. Aktyviai veikiančios rekreacinės žuvininkystės or-

ganizacijos galėtų reguliuoti žuvų gaudymą Centrinėje ir Rytų Europoje.

Didelį dėmesį rekreacinei žuvininkystei skyrė Jungtinių Tautų maisto ir žemės ūkio organizacija. Pastaroji kartu su Europos vidaus vandenų patariamąja komisija (angl. *European Inland Fisheries Advisory Commission*) 2000 m. birželio 1–7 d. Budapešte (Vengrija) surengė tarptautinį žuvininkystės ir visuomenės simpoziumą tema „**Socialinės, ekonominės ir kultūrinės vidaus vandenų žuvininkystės perspektyvos**“.

Simpoziumas vyko tuo pat metu, kaip ir Europos vidaus vandenų žuvininkystės patariamąsios komisijos (EVVŽPK) 21-oji sesija, ir jame dalyvavo 99 nariai iš 27 šalių, buvo paruošti 35 pranešimai ir 15 stenđų. Simpoziumo metu paaiškėjo, kad dėmesys vidaus vandenų žuvininkystės sričiai EVVŽPK šalyse narėse gerokai pralenkė ankstesnius skaičiavimus. Prognozuota, jog per ateinančius kelis metus bus pastebimas itin aukštas susidomėjimo vidaus vandenų žuvininkystės produkcija ir paslaugomis lygis, išskiriant rekreacinę žuvininkystę. Taip pat pažymėta, jog išaugę poreikiai vidaus vandenų žuvininkystės produkcijai smarkiai lems šios srities išteklius, todėl yra būtinas sistemingas valdymas.

Sesijos ataskaitoje teigiama, jog daugelyje Europos ir Šiaurės Amerikos šalių vidaus vandenų žuvininkystės valdymas praktiškai neapima ankstesnės – maisto produkcijos – funkcijos, o didesnis dėmesys skiriamas rekreacijai bei išteklių saugojimui. Pažymėtina, jog daugiausia problemų kyla pereinant nuo komercinės prie rekreacinės žūklės. Rekreacinė žūklė, tiksliau, šios srities paslaugos – nuoma, turizmo plėtra, įvardijama kaip atnešanti daugiau socioekonominės naudos visuomenei. Rekreacinės žūklės sritis apima ne tik žuvų išteklius, bet ir žmogiškąjį elementą, t. y. atsižvelgia

į žvejų poreikius bei lūkesčius. Taip žuvininkystės mokslas išplečiamas socialiniais ir ekonominiais žūklės aspektais.

Simpoziumas skirtas, kad būtų atskleista visa vidaus vandenų žuvininkystės srityje susiklosčiusi situacija. Daugelyje skaitytų pranešimų sutelktas dėmesys į rekreacinės žuvininkystės problemas. Simpoziumo metu išryškėjo, jog nėra pakankamai duomenų apie aktyvių rekreacinės žuvininkystės dalyvių – žvejų – motyvaciją ir lūkesčius bei naudą, kurią jie sukuria savo veiklomis, o toks duomenų trūkumas riboja žinias apie visoje Europoje augančią rekreacinės žuvininkystės sąsają su komercine žūkle.

Atskaitoje teigiama, jog pastarasis dešimtmetis bus kritiškas užtikrinant nuoseklią Europos vidaus vandenų žuvininkystės ir akvakultūros plėtrą. Išaugusi rekreacijos paklausa ir žalos aplinkai įtaka reiškia, jog turėtų būti taikomi tinkami metodai išteklų valdymui planuoti. Taip pat turėtų būti paskaičiuota socioekonominė žuvininkystės ir su ja susijusių veiklų vertė, išaiškinti besinaudojančiųjų ištekliais poreikiai, turėtų būti atsižvelgta ir į mokslo bei technikos plėtrą. Pripažinta, jog rekreacinės žuvininkystės vaidmuo sparčiai auga, o žvejai turėtų būti palaipsniui įtraukiami į šios srities valdymą. Pagrindinė sesijos išvada teigia, jog reikia gilinti technines ir mokslines visų žūklės rūšių sąvokas, o sprendimas – patvirtinti Europos Sąjungos fondų iš dalies finansuojamą profesinio mokymo programą Rytų Europos šalims.

Kai kurie apibendrinimai pateikti dalyvių pranešimuose.

Skandinavijos šalyse vykdomas jungtinis projektas Šiaurės Europos rekreacinės žuvininkystės vertei suskaičiuoti. Projekto tikslas – suskaičiuoti socioekonominę 5 Šiaurės Europos šalių rekreacinės žuvininkystės vertę atliekant tiesioginę apklausą

paštu Danijoje, Suomijoje, Islandijoje, Norvegijoje ir Švedijoje. Norint išlaikyti nuolat atnaujinamas žvejybos poilsia vietas, svarbu suskaičiuoti būsimą investicijų naudą. Ekonominės rekreacinės žuvininkystės vertės dalį neabejotinai sudaro į tradicinę rinkos vertę neįtrauktina nauda.

Danijoje žvejyba yra labai svarbi rekreacinės veiklos dalis ne tik Danijos piliečiams, bet ir turistams. Rekreacinė žvejyba vyksta ne tik vidaus vandenyse, bet ir priekrantėse. 18–67 metų žvejai privalo turėti galiojančius žūklės leidimus. Surinkti licencijų mokesčiai naudojami išteklų, upių atkūrimui, taip pat ir žuvininkystės tyrimams.

Suomijoje pastaruoju metu ekonominė vidaus vandenų žuvininkystės nauda skaičiuojama vietiniu lygiu. Svarbią vietą Suomijos aplinkos politikoje užima aplinkos apsauga, o tai turi įtakos daugeliui vietos valdžios nuostatų dėl gamtinių išteklių. Statutinės žvejų asociacijos tiesiogiai lemia daugelį sprendimų žuvininkystės srityje. Taip dažniausiai sukuriamas neigiamas vietinių požiūris į atvykstančius rekreacinės ir komercinės žūklės atstovus šioje šalyje.

Rekreacinė žuvininkystė – viena iš populiariausių laisvalaikio praleidimo formų Suomijoje. Yra suskaičiuota, kad maždaug 2 milijonai žmonių Suomijoje (tai sudaro 40 proc. šios šalies gyventojų) bent kartą per metus išvyksta pažvejoti. Palyginti su Šiaurės Amerika, Suomijoje žvejybos būdas „pagavai – paleisk“ nėra toks populiarus. Pastaraisiais metais Suomijoje daug diskutuojama, ar šis būdas yra priimtinas rekreacinėje žuvininkystėje. Pateikta argumentų, jog tai tausoja žuvų išteklius ir sudaro sąlygas geresnei žūklės kokybei, tačiau priešingi argumentai sako, kad pastarasis būdas vertinamas kaip žalojantis žuvis ir skirtas vien tik malonumui.

Anglijoje ir Velse už vidaus vandenų

srities plėtrą atsakinga Aplinkos agentūra. Pripažįstama, jog šiuose regionuose pastebėtas žuvininkystės nuosmukis, trūksta žuvininkystės naudos įvertinimo, dėl to kyla reikmė ištirti šios srities nešamą naudą, o pasinaudojus šiais tyrimais – planuoti ir įgyvendinti tolesnį srities valdymą. Tradiciškai didžioji rekreacinės žuvininkystės dalis plėtojama kaimo vietovėse. Tačiau pastaraisiais metais pastebėta tendencija, kad žvejai pirmenybę teikia žūklei stovinčio vandens telkiniuose arba vandenis renkasi artimesnius gyvenamosioms vietovėms.

Vokietijoje pastaraisiais metais pastebimas itin didelis susidomėjimas rekreacine žuvininkyste. Vis dėlto pastebimas informacijos apie žvejybos įpročius, socialinę struktūrą, ekonominę reikšmę ir jų įtaką vandenų ekosistemoms trūkumas. S–MAN 2000 projekto duomenimis (EUCC Baltijos centras), Vokietijos Meklenburgo regione (kurio gamtinės sąlygos labai panašios į Lietuvos) kaimo turizmo sodybų metinės pajamos iš rekreacinės žūklės paslaugų (apgyvendinimas, maitinimas, licencijų pardavimas, valčių nuoma) vidutiniškai sudaro apie 40 tūkst. eurų. Rekreacinės žūklės sektoriuje dirba apie 2000 žmonių.

Šveicarijoje, 1997 metų apklausos telefonu duomenimis, maždaug 6 proc. gyventojų (nuo 15 iki 74 metų amžiaus) bent kartą tais metais žvejojo. Galima teigti, jog maždaug 240 000 šveicarų kasmet žvejoja. Tačiau tik 80 000 žvejų įsigyja mėnesio ar ilgesnį licen-

ciją. Iki 2000 metų, paskutinįjį dešimtmetį, sugavimų skaičius tekančiuose vandenyse išaugo 50 proc. Šis reiškinys buvo pradėtas tirti šalies lygmeniu ir nustatyta, kad jį labiausiai lėmė sumažėjusi žvejybinė veikla.

Prancūzijoje 1964–1998 m. turinčių licencijas žvejų skaičius sumažėjo perpus. Iš esmės šiam reiškiniiui įtakos turėjo pokyčiai visuomenėje, ypač miestų plėtra, ir kitos priežastys. Reikia pabrėžti, jog sunyko vartotojiška žūklės funkcija ir išryškėjo rekreacinė. Prancūzijoje populiarėja vis profesionaulesnėmis tampančios žūklės mokyklos, kuriose suteikiamos reikiamos žinios.

Italijos rekreacine žuvininkyste verčiasi vis daugiau vyresnio amžiaus žmonių, todėl šioje šalyje vienas iš svarbesnių uždavinių – įtraukti kuo daugiau jaunų žmonių ne tik į žūklę, bet ir dalyvauti žuvininkystės išteklų valdyme bei vandenų aplinkos apsaugoje.

Baigiant apžvalgą pažymėtina tai, kad rekreacinė žuvininkystė pasauliniu mastu daro vis didesnę įtaką daugelio šalių ekonomikai, skiepija (o tai turbūt svarbiausia) tausojamą požiūrį į gamtą, suteikia galimybę milijonams žmonių susipažinti su nepaprastu mūsų nedidelės planetos grožiu ir įvairove.

Rekreacinei žūklei žvejai išleidžia nemažas pinigų sumas, todėl ši žuvininkystė gali padėti kuriant darbo vietas, tai svarbu vietinei ekonomikai. Todėl būtina ne tik rūpintis žuvų išteklų būkle, bet ir įvertinti ekonominę tokios žuvininkystės naudą, žvejų patiriamą malonumą.

3. Lietuvos ir RF Kaliningrado srities mėgėjiškos žūklės apžvalga

3.1. Apklausų rezultatai

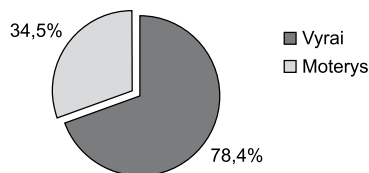
3.1.1. 2002 m. apklausa apie meškeriojų skaičių

Mūsų šalyje meškeriojimas yra paplitusi laisvalaikio praleidimo forma. Tačiau konkrečių duomenų apie žvejų skaičių buvo mažokai. Dėl to Žuvininkų rūmai 2002 m. gruodžio mėn. paprašė agentūros „Vilmorus“ atlikti specialų tyrimą. Apklausą finansavo Baltijos-Amerikos partnerystės programa.

Reprezentatyvi Lietuvos gyventojų apklausa atlikta siekiant sužinoti, kokių mastu tarp respublikos gyventojų paplitęs pomėgis laisvalaikį ar atostogas praleisti prie vandens meškeriojant.

Tyrimas parodė, kad daugiau kaip pusė respondentų (55 proc.) turi šį relaksacijos poreikį. Paminėtina, kad tokių žmonių realiai yra daugiau, nes esama vaikų ir paauglių, „sergančių šia liga“, bet pagal apklausos metodiką į apklausą buvo įtraukti žmonės, tik sulaukę 18 metų.

Toliau trumpai apžvelgiami apklausos rezultatai pagal šiuos požymius: lytį, amžių, išsilavinimą, pajamas vienam šeimos nariui, socialinę padėtį ir gyvenamąją vietą.

1 pav. Žvejojantių asmenų pasiskirstymas pagal lytį (2002 m.)

Lytis

Paaikškėjo, jog žvejyba patraukli aštuoniems iš dešimties vyrams ir trims–keturioms (34–35 proc.) iš dešimties moterims (1 pav.).

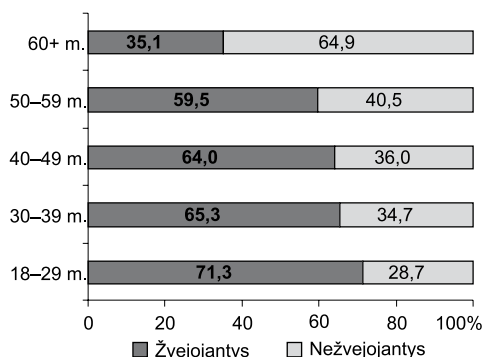
Amžius

Poilsinė žvejyba labiausiai patraukli jaunimui nuo 18 iki 30 metų. Tokių esama septyni iš dešimties. Įdomu tai, kad žvejojantių respondentų amžius koreliuoja su šiuo pomėgiu: didėjant amžiui, žvejojantių lyginamasis svoris po truputį mažėja. 50–59 m. amžiaus grupėje žvejų esama šeši iš dešimties, o pensinio amžiaus (60 m. ir daugiau) – trys–keturi (2 pav.).

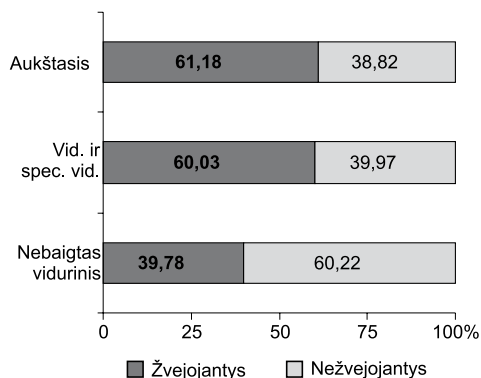
Apibendrinant galima konstatuoti, jog žvejyba, kaip relaksacijos būdas, yra susijęs su darbingu amžiumi: ją mėgsta du iš trijų apklaustųjų, o sulaukus pensinio amžiaus, žvejyba tampa mažiau patraukli – žvejoja vienas iš trijų apklaustųjų.

Išsilavinimas

Nustatyta, jog respondentai, neturintys vidurinio išsilavinimo, labai skiriasi nuo tų,

2 pav. Žvejojantių asmenų pasiskirstymas pagal amžių (2002 m.)

3 pav. Žvejojančių asmenų pasiskirstymas pagal išsilavinimą (2002 m.)

kurie turi vidurinį, spec. vidurinį ir aukštąjį išsilavinimą (3 pav.).

Žvejyba pirmajai grupei mažiau patraukli negu antrajai. Mažo išsilavinimo žmonių laisvalaikį užpildo kiti pomėgiai, todėl žvejyba domisi tik keturi iš dešimties šios grupės apklaustųjų. Tuo tarpu labiau išsilavinusiųjų grupėje (vidurinis, spec. vidurinis ir aukštasis) meškeriodami poilsiauja šeši iš dešimties asmenų.

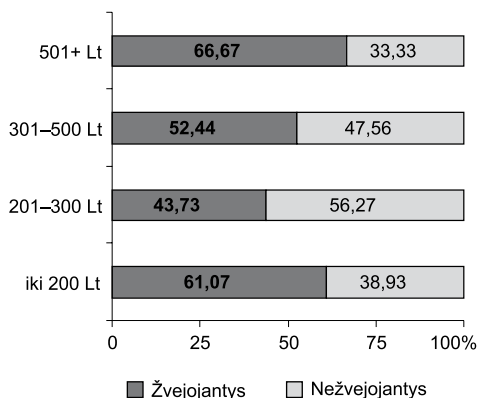
Pajamos vienam šeimos nariui

Materialinės gyvenimo sąlygos ir žvejojimas turi skirtingą prasmę: šeši iš dešimties žvejų, gaunančių mažas pajamas (iki 200 Lt vienam šeimos nariui), žvejyboje greičiau ieško ne relaksacijos, o materialinės naudos, t. y. papildomo pragyvenimo šaltinio. Kai pajamos didėja, žvejybos motyvacija kinta labai ryškiai (4 pav.).

Žvejyba tampa pomėgiu, ramybės ir darnos su gamta pojūčiu. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad didėjant pajamoms, žvejojančiųjų būrys didėja šuoliais: nuo pirmos iki antros grupės skirtumą sudaro +8 proc., nuo antros iki trečios – jau +15 proc.

Socialinė padėtis

Susikirstę apklaustuosius į socialines grupes matome, jog žvejojančiųjų daugiausia

4 pav. Žvejojančių asmenų pasiskirstymas pagal pajamas (2002 m.)

(70 proc.) darbininkų sluoksnyje (5 pav.). Moksleiviai ir studentai beveik neatsilieka nuo darbininkų (68 proc.). Trečioje vietoje (64,5 proc.) yra aukštąjį mokslą baigę specialistai ir tarnautojai (be aukštojo mokslo).

Nedalyvaujančiųjų gamyboje, versle (t. y. namų šeimininkių, pensininkų grupėje) žvejojančiųjų skaičius ryškiai mažesnis – 44 proc. Taigi, trečios ir ketvirtos grupės respondentų skirtumas siekia – 20,5 proc.

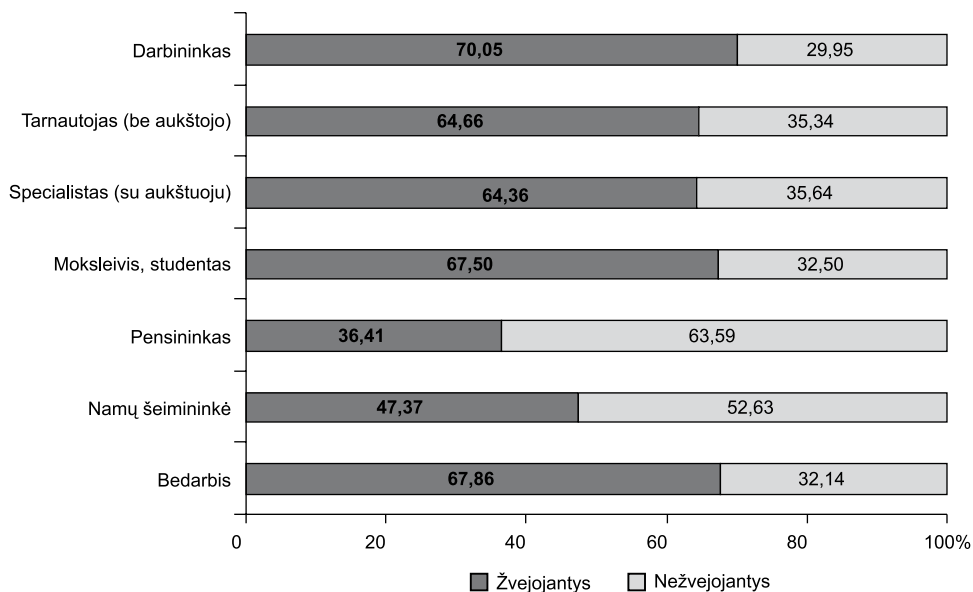
Gyvenamoji vieta

Sostinės gyventojai žvejyboje nepralenkiami – net 62 proc. apklaustųjų teigė žvejojantys (6 pav.).

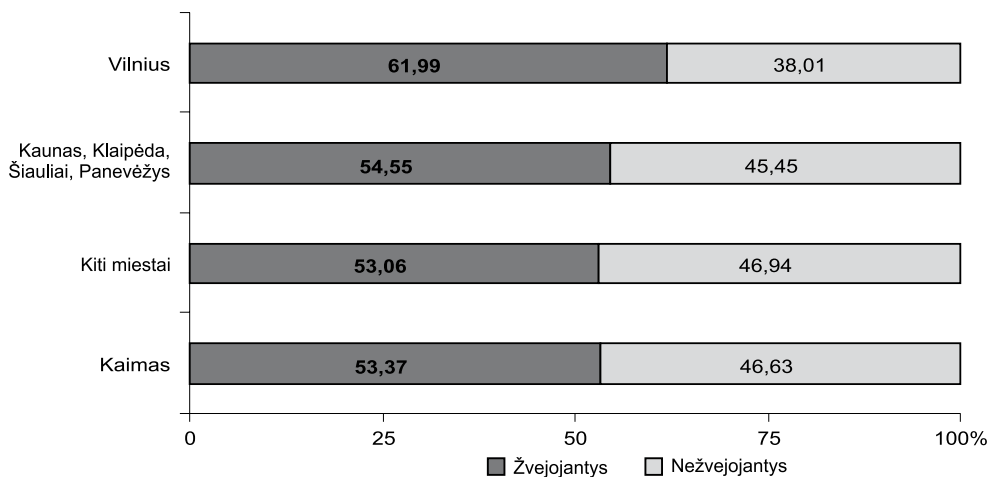
Nuo vilniečių aiškiai atsilieka kitų (didžiųjų ir mažesnių) Lietuvos miestų gyventojai – jie tesudaro 54–55 proc. visų šiuose miestuose apklaustųjų. Dar šiek tiek mažiau žvejų mėgėjų yra kaimuose.

3.1.2. 2003 m. apklausa apie išlaidas žvejybai

2003 m. gruodžio mėn. 4–7 d. visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centras „Vilmorus“ atliko naują reprezentatyvią gyventojų apklausą „Žvejyba ir išlaidos jai.“ Buvo apklaustas 1081 respondentas, 15

5 pav. Žvejojančių asmenų pasiskirstymas pagal socialinę padėtį (2002 m.)

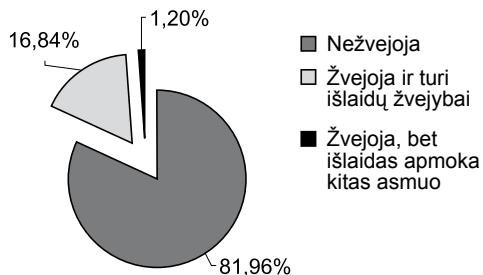

6 pav. Žvejojančių asmenų pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą (2002 m.)

metų ir vyresnio amžiaus, atrankos metodas buvo daugiapakopis, tikimybinis. Respondentų atranka parengta taip, kad kiekvienas Lietuvos gyventojas turėtų vienodą tikimybę būti apklaustas. Tyrimas vyko 18-oje miestų ir 56-iose kaimuose.

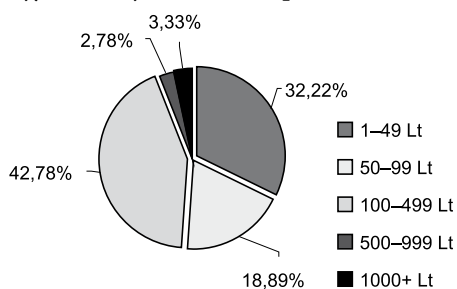
Tyrimo rezultatai parodė, jog 18 proc. respondentų patys turėjo išlaidų žvejybai

arba jiems tas išlaidas sumokėjo kitas asmuo (7 pav.). Absoliučiais skaičiais Lietuvoje tokių asmenų būta apie 513 tūkstančių (įvertinant, kad rinkėjų sąrašuose yra per 2,72 mln. žmonių, o 15–17 asmenų yra apie 0,13 mln.). Vieno asmens metinių išlaidų vidurkis buvo 140 Lt. Iš viso Lietuvoje žvejybai (meškeriojimui) 2003 metais išleista apie 72 mln. Lt.

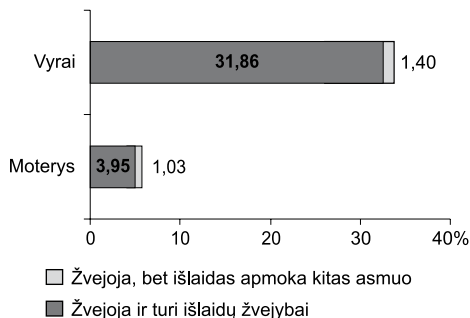
7 pav. Asmenų, turėjusių išlaidų žvejybai, procentas (2003 m.)

Beveik pusės (49,4 proc.) mėškeriojų išlaidos žvejybai buvo mažesnės negu 50 Lt, 24,4 proc. žvejų mėgėjų išlaidos svyravo tarp 51–100 Lt, o 26 proc. – viršijo 101 Lt. Beje, 3,33 proc. asmenų metinės išlaidos žvejybai viršijo 1000 Lt (8 pav.).

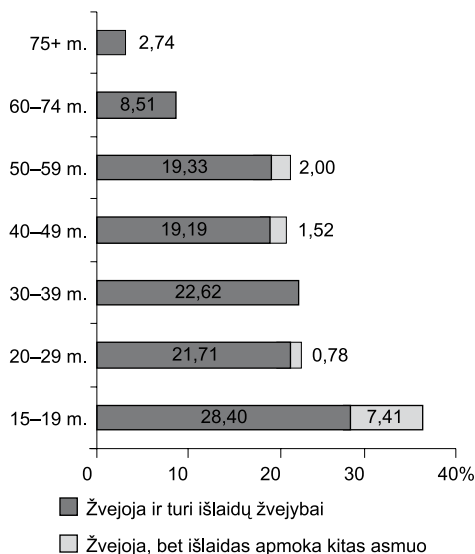
8 pav. Vidutinės išlaidos žvejybai (2003 m.)

Be abejo, vyrai gerokai dažniau leidžia pinigų žvejybos reikmėms (arba jiems dažniau dovanojamos mėškerės) – tokių iš viso buvo 33,3 proc. (9 pav.). Tarp moterų šis rodiklis sudarė tik 5,0 proc.

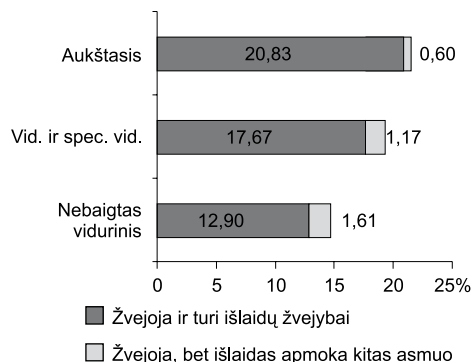
9 pav. Išlaidos žvejybai pagal lytį (2003 m.)

Dažniausiai pinigus žūklei leidžia jaunimas – tarp 15–29 m. amžiaus vaikų ir merginų šis rodiklis siekia 29 proc. (10 pav.). Mažiausiai asmenys, vyresni kaip 75 metai – 2,7 proc.

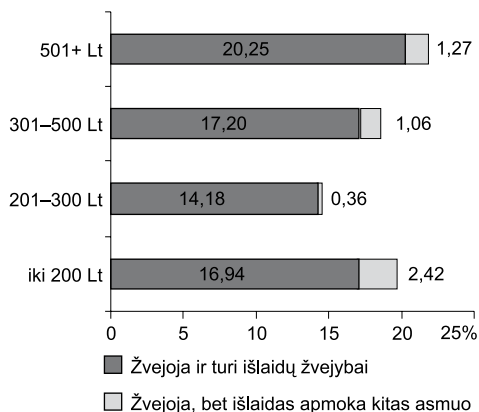
10 pav. Išlaidos žvejybai pagal amžių (2003 m.)

Tarp asmenų su nebaigtu viduriniu išsilavinimu tik 14,5 proc. piliečių skyrė lėšų šiam tikslui, tarp turinčių vidurinį ir spec. vidurinį išsilavinimą – jau 18,9 proc., o tarp turinčių aukštąjį išsilavinimą – net 21,4 proc. (11 pav.)

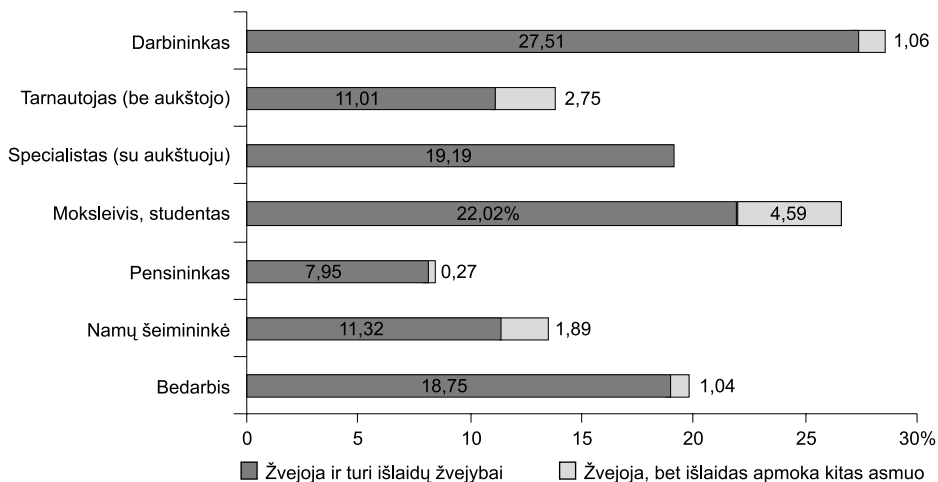
11 pav. Išlaidos žvejybai pagal išsimokslinimą (2003 m.)

Vertinant pagal pajamas vienam šeimos nariui, didžiausią procentą išlaidų žvejybai turėjo gaunantys iki 200 Lt/mėn. pajamų (19,3 proc.) ir gaunantys per 500 Lt/ mėn. pajamų (21,6 proc.) (12 pav.).

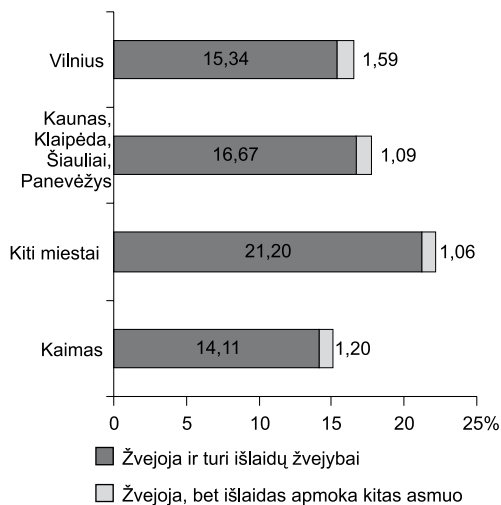
12 pav. Išlaidos žvejybai pagal pajamas šeimos nariui (2003 m.)

Pagal socialinę padėtį (13 pav.) didžiausias rodiklis tarp darbininkų – 28,6 proc., po jų seka moksleiviai ir studentai – 26,6 proc., bedarbiai – 19,8 proc., specialistai su aukštuoju išsilavinimu – 19,2 proc., o mažiausias – tarp namų šeimininkių (7 proc.) ir pensininkų (13,2 proc.).

13 pav. Išlaidos žvejybai pagal socialinę padėtį (2003 m.)

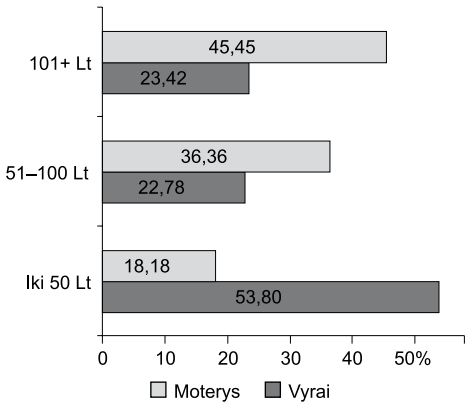
Pagal gyvenamąją vietą (14 pav.) žvejybai dažniausiai leidžia pinigus mažųjų miestų gyventojai (22,3 proc.), po jų seka Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio miestiečiai (17,8 proc.) ir vilniečiai (16,9 proc.). Kaime šis rodiklis siekia 15,3 proc.

14 pav. Išlaidos žvejybai pagal gyvenamąją vietą (2003 m.)

Paminėtina, kad nors tarp moterų, išleidžiančių lėšas žvejybai, procentas nėra didelis (9 pav.), tačiau absoliučiu tam skiriamų pinigų kiekiu jos yra lyderės, nes net

45,5 proc. žvejojančių moterų išlaidos per metus viršijo 100 Lt, o tarp namų šeimininkių šis rodiklis siekė net 66,7 proc. (15 pav.).

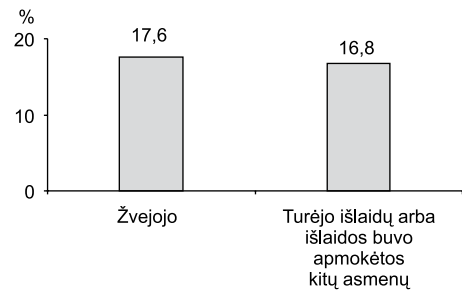
15 pav. Išlaidos žvejybai pagal lytį (2003 m.)

3.1.3. 2007 m. apklausa apie mėgėjišką ir rekreacinę žūklę Lietuvoje 2006 metais

Planuojant veiklą Lietuvos ir Rusijos pasienio vandens telkiniuose, būtina turėti duomenų apie mėgėjišką ir rekreacinę žuvininkystę visoje šalyje. Tuo tikslu 2007 m. vasario 1–4 d. visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centras „Vilmorus“ atliko reprezentatyvią gyventojų apklausą „Žvejyba“. Buvo apklausta tūkstantis 18 metų ir vyresnio amžiaus respondentų; atrankos metodas buvo daugiapakopis, tikimybinis. Respondentų atranka parengta taip, kad kiekvienas Lietuvos gyventojas turėjo vienodą tikimybę būti apklaustas. Tyrimas vyko 20 miestų ir 63 kaimuose. Kaip minėta, panašūs tyrimai buvo atlikti 2003 metais, o žuvų laimikių klausimu – 2005 metais. Ši apklausa atlikta pagal VŠĮ „Aivaturas“ užsakymą vykdant Interreg / Tacis projektą „Pasienio žuvis“ Nr. 2006/289.

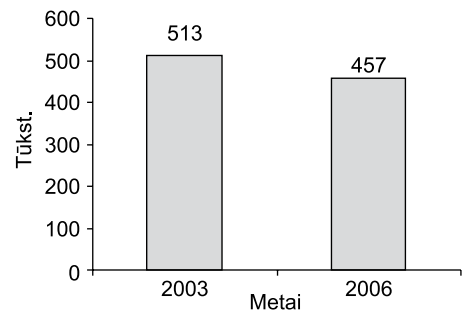
Tyrimo rezultatai parodė, jog 17,6 proc. respondentų 2006 metais žvejojo, o

16,8 proc. turėjo išlaidų žvejybai arba jiems tas išlaidas apmokėjo kitas asmuo (16 pav.). Lietuvoje 2006 m. žvejojusių asmenų būta apie 478,7 tūkst. (įvertinant, kad rinkėjų sąrašuose yra apie 2,72 mln. žmonių), o su žvejyba susijusių išlaidų turėjo 457 tūkst. asmenų.

16 pav. Žvejojusių asmenų skaičius 2006 m.

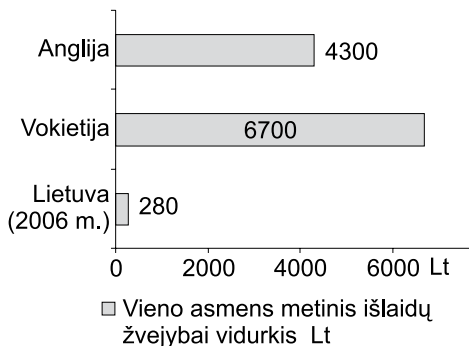
Šie skaičiai labai artimi 2003 m. atliktos apklausos rezultatams: minėtos apklausos metu paaiškėjo, jog išlaidų žūklei turėjo 513 tūkst. asmenų (17 pav.). Apklausų rezultatai skiriasi nežymiai, nes 2003 m. respondentai – tai 15 metų ir vyresni asmenys, o 2006 m. – tik 18 metų ir vyresni. 15–17 metų asmenų Lietuvoje buvo apie 130 tūkst., iš jų – 2003 m. žvejojančių 29 proc. arba apie 38 tūkst. Bendras 2006 metais žvejojusių asmenų skaičius (478 tūkst.) su 15-mečių – 17-mečių skaičiumi (38 tūkst.) yra 516 tūkst., t. y. žvejojančių asmenų skaičiai 2003 m. ir 2006 m. beveik sutampa.

17 pav. Asmenų, 2003 ir 2006 metais turėjusių su žvejyba susijusių išlaidų, skaičius

Palyginus su kitomis šalimis, didelis žvejojančių asmenų procentas yra Suomijoje (40 proc. gyventojų), Anglijoje (pagal įvairias apklausas šioje šalyje žvejoja nuo 10 iki 26 proc. gyventojų). 2006 m. JAV buvo 29,9 mln. žvejų nuo 16 m. amžiaus ir vyresnių, kurie sudaro 13% visų gyventojų. Gėlių vandenių žvejyba ten lieka populiariausia: ja užsiima 25,4 mln. žvejų, kurie iš viso praleidžia prie vandens telkinių 434 mln. žvejo/dienų. Didžiųjų ežerų ir jūrinės žvejybos mėgėjų JAV yra atitinkamai 1,4 mln. ir 7,7 mln.

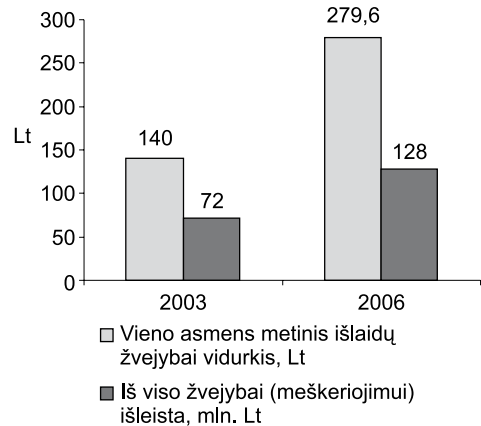
Vieno asmens metinis išlaidų žvejybai vidurkis 2006 m. buvo 279,6 Lt (2003 m. – 140 Lt). Beje, Vokietijoje mėškeriojotojas vidutiniškai per metus žūklės poreikiams išleidžia 6700 Lt arba 48 kartus daugiau negu lietuviai žvejys 2003 metais ir 24 kartus daugiau negu lietuviai žvejys 2006 metais. Anglijoje šis rodiklis lygus 4300 Lt/metus (18 pav.). Palyginimui JAV vienas žvejas 2006 m. išleido vidutiniškai 1357 dolerius.

18 pav. Vidutinės išlaidos žvejybai skirtingose šalyse

Iš viso Lietuvoje mėškeriojimui 2006 m. išleista apie 128 mln. Lt (2003 m. – 72 mln. Lt). Taigi, per trejus metus su žūkle susijusios išlaidos išaugo 56 mln. Lt, t. y. po 18,7 mln. Lt/metus (19 pav.).

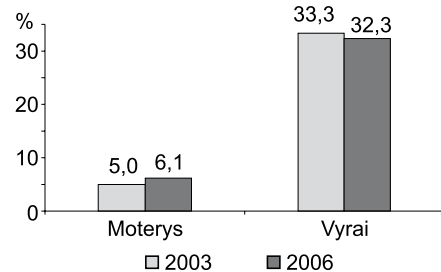
2006 m. 36,3 proc. mėškeriojotojų išlaidos žvejybai buvo mažesnės nei 50 Lt (2003 m. tokių buvo 49,4 proc.), 36,3 proc. žvejų mėgėjų

19 pav. Vidutinės išlaidos žvejybai Lietuvoje

išlaidos svyravo tarp 51–200 Lt, o 27 proc. – viršijo 200 Lt. Beje, 8,8 proc. asmenų metinės išlaidos žvejybai siekė arba viršijo 1000 Lt (2003 m. tokių buvo 3,4 proc.).

Be abejo, vyrai dažniau leidžia pinigų žvejybos reikmėms: žvejojusių vyrų buvo 5 kartus daugiau negu moterų (20 pav.). 2006 m. žvejojo 32,3 proc. visų vyrų (2003 m. – 33,3 proc.), moterys žvejės sudarė tik 6,1 proc. (2003 m. – 5,0 proc.).

20 pav. Žvejojančių asmenų pasiskirstymas pagal lytį 2003 ir 2006 metais

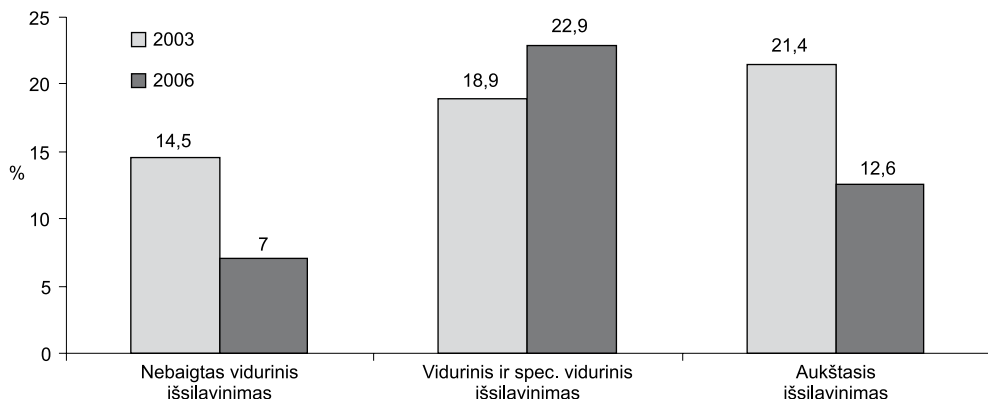
Dažniausiai žvejoja ir lėšas žūklei leidžia jaunimas – tarp 15–29 metų amžiaus vaikinių ir merginų šis rodiklis siekia 29 proc. (2003 m. buvo tiek pat), mažiausiai – asmenys, vyresni kaip 70 metų, – 1,8 proc. (2003 m. mėškeriojo 2,7 proc. asmenų, vyresnių kaip 75 metai).

Atlikus tyrimus, paaiškėjo, kad tik 7 proc. asmenų su nebaigtu viduriniu išsilavinimu žvejoja (2003 m. jų buvo 14,5 proc.), tarp turinčių vidurinį ir spec. vidurinį išsilavinimą šis procentas buvo lygus 22,9 (2003 m. – 18,9 proc.), o tarp asmenų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, meškerioja 12,6 proc. (2003 m. – 21,4 proc.; 21 pav.).

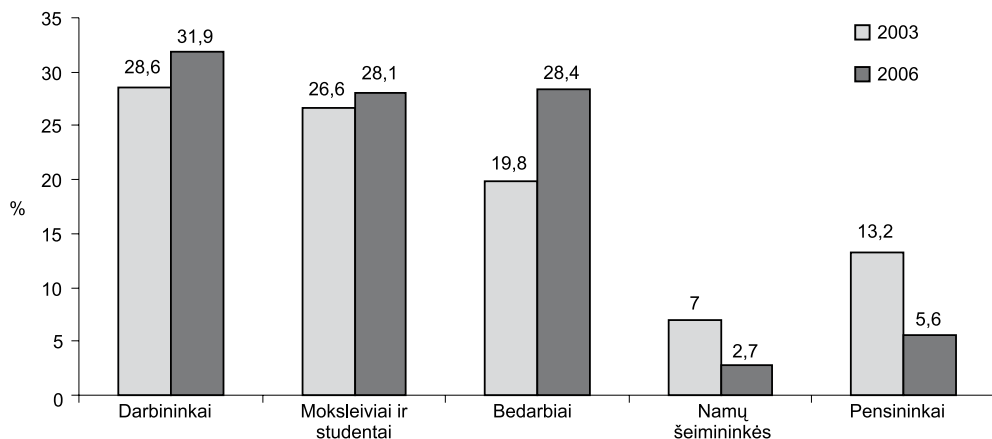
Vertinant pagal pajamas, vidutiniškai tenkančias vienam šeimos nariui, didžiausias žvejojančiųjų procentas buvo tarp asmenų, gaunančių iki 300 Lt vienam šeimos nariui mėnesinių pajamų (15,0 proc.), ir tarp asmenų, gaunančių virš 700 Lt/mėn. pajamų (28,4 proc.).

Pagal socialinę padėtį daugiausia žvejų darbininkų tarpe – 31,9 proc. (2003 m. – 28,6 proc.), nemažai moksleivių ir studentų – 28,1 proc. (2003 m. – 26,6 proc.), daug bedarbių – 28,4 proc. (2003 m. 19,8 proc.), o mažiausia – tarp namų šeimininkių – 2,7 proc. (2003 m. – 7 proc.) ir pensininkų – 5,6 proc. (2003 m. – 13,2 proc.; 22 pav.).

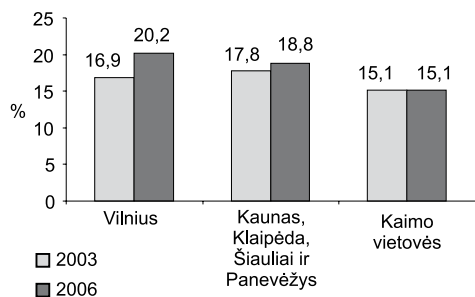
Vertinant pagal gyvenamąją vietą dažniausiai žvejoja Vilniaus gyventojai – 20,2 proc. (2003 m. – 16,9 proc.), po to Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio miestiečiai – 18,8 proc. (2003 m. – 17,8 proc.), kaime šis rodiklis siekia 15,1 proc. (2003 m. – taip pat 15,1 proc.; 23 pav.).

21 pav. Žvejojančių asmenų pasiskirstymas pagal išsilavinimą 2003 ir 2006 metais

22 pav. Žvejojančių asmenų pasiskirstymas pagal socialinę padėtį 2003 ir 2006 metais

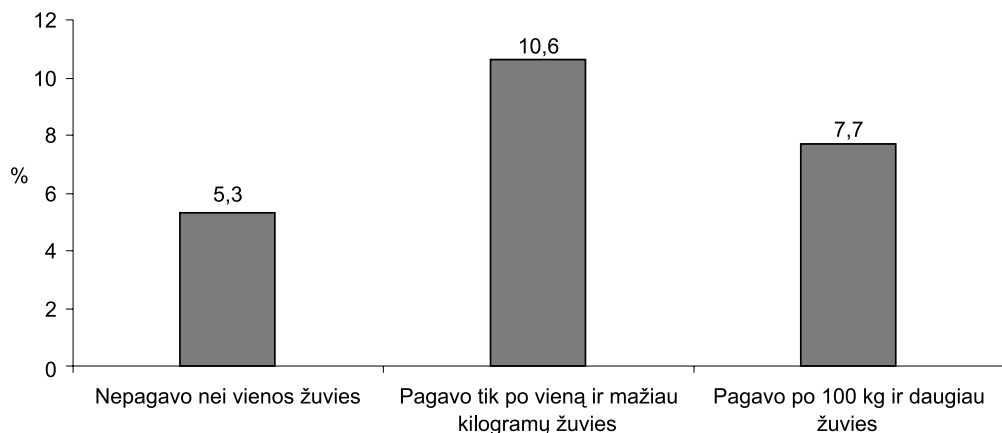
23 pav. Žvejojančių asmenų pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą 2003 ir 2006 metais

Per 2006 metus vienas žvejys vidutiniškai žvejojo po 21,4 dienas (tai apie 6 proc. visų metų dienų). Visi per metus žvejoję 478,7 tūkst. žvejų šiam tikslui skyrė 10 244 tūkst. žvejo/dienų. 2,9 proc. mėškeriojų žvejojo 100 ir daugiau dienų per metus. Iš asmenų, per metus žvejojusių daugiau kaip 21 dieną, didžiausias procentas teko namų šeimininkėms (visos jos nurodė žvejojusios po 21 ir daugiau dienų), bedarbiams (66,7 proc.) ir pensininkams (61,1 proc.). JAV 2006 m. vidutiniškai vieno žvejo žvejojta 17 dienų per metus. Lenkijoje 1970 m. vienas žvejys vidutiniškai per metus žvejojo 61 dieną, iš jų 75 proc. – vasaros mėnesiais (A. Kontautas, 2007).

Pagal apklausos duomenis per 2006 me-

tus vienas mėškeriojas vidutiniškai pagavo 23,2 kg žuvies (maždaug po 1,1 kg žuvies per vieną žūklės dieną, o pastarasis kiekis atitinka daugumos mokslinių stebėjimų žvejybos efektyvumo srityje rezultatus). 7,7 proc. žvejų nurodė, jog jie per metus vidutiniškai pagavo po 100 kg ir daugiau žuvies, o 5,3 proc. – jog per metus nepagavo nei vienos žuvies, 10,6 proc. – pagavo tik po vieną ir mažiau kilogramų žuvies (24 pav.). Palyginimui Lenkijoje 1970 m. vienas žvejys vidutiniškai per metus sugaudavo 54,3 kg žuvies (A. Kontautas, 2007).

Jeigu padaugintume vidutinį vieno mėškeriojo per metus sugautos žuvies kiekį (23,2 kg) iš visos šalies žvejų skaičiaus (478,7 tūkst.), gautume tokius rezultatus: visi žvejojusieji asmenys 2006 m. sugavo 11 105 t žuvies (2005 metais atliktoje apklausoje šis rodiklis siekė 12 159 t). Įvertinant prof. J. Virbicko duomenis („Lietuvos žuvis“, 2004), bendra žuvų biomasė Lietuvos vidaus vandenyse ir jūros priekrantės zonoje, taip pat žuvininkystės tvenkiniuose yra maždaug apie 29 000 tonų. Žuvų laimikiai, apskaičiuoti pagal 2005 m. ir 2007 m. apklausas, sudaro apie 38–42 proc. aukščiau minėtos nurodytų vandenų žuvų biomasės, t. y. maždaug prilygsta metinei tų vandenų

24 pav. Vidutiniai vieno žvejo laimikiai per 2006 metus

žuvų produkcijai. Mažai tikėtina, jog žvejai mėgėjai net kartu su brakonieriais pajėgtų išgaudyti visą metinę mūsų vandenų žuvų produkciją. Matyt, vertinant šiuos skaičius reikia atsižvelgti į tai, jog būdingiausias žvejo bruožas – polinkis girtis savo laimikiais. Juo labiau, kad pagal ankstesnius daugiamėčius Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugijos duomenis vidutinis metinis meškeriootojo laimikis buvo apie 10 kg žuvies (t. y. 2,3 karto mažiau, nei nurodė žvejai 2007 metų apklausoje).

3.1.4. Apklausų apibendrinimas ir palyginimas

Meškeriootojai daro labai didelę įtaką Lietuvos vandenų žuvų ištekliais. Tai rodo ir atskirų mokslinių stebėjimų duomenys, pateikiami žemiau esančioje lentelėje (A. Kontautas, 2007).

Telkinio tipas	Bendri žuvų ištekliai (t)	Metiniai sugavimai (t) (versliniais įrankiais + mėgėjiškais įrankiais)
Upės	1760	157,4 + 300
Ežerai ir tvenkiniai	4000	33,4 + 1500
Kauno marios	800	132,6 + ?
Kuršių marios	10 000	1106,6 + 500 + 742
Baltijos jūra (priekrantė)	11500	331 + ?

Šio mokslininko duomenimis šiuo metu Lietuvoje:

- kiekvienas žvejys per metus išleidžia ne mažiau kaip 700 Lt mėgėjiškai žūklei; iš jų daugiau kaip 500 Lt su žvejyba susijusiomis išlaidomis ir 200 Lt tiesioginėms žvejybos reikmėms per metus; bendros išlaidos mėgėjiškai žūklei per metus siekia 140 mln Lt;
- transportas, maistas ir gėrimai yra pagrindinis (daugiau kaip 200 Lt) netiesioginis mėgėjiškos žvejybos išlaidų šaltinis;

- mažiausiai (iki 50 Lt) žvejai mėgėjai išleidžia žvejybos leidimams ir įvairiai žvejybos literatūrai;
- yra apie 200 tūkst. aktyvių meškeriootojų (toks skaičius gautas apklausus tik žūklės įrankių pardavinėtojus, t. y. apklausa nereprezentatyvi).

„Vilmorus“ atlikta apklausa rodo, jog 0,5 mln. Lietuvos meškeriootojų per metus žūklei išleidžia 128 mln. Lt. A. Kontauto atlikta apklausa rodo panašius skaičius: daug tai ar mažai?

Atsakyti į klausimą galima tik palyginus su kitomis žuvininkystės kryptimis. Lietuvoje yra 18 stambesnių akvakultūros bendrovių (ankstesnių tvenkininės žuvininkystės ūkių). Visų jų per metus išauginamų žuvų vertė – 11 mln. Lt (V. Vaikutis, V. Girgždienė, 2006). Tai apie 11 kartų mažesnis skaičius, negu išleidžia meškeriootojai.

Kuršių mariose, upėse, ežeruose, vandens talpyklose daugiau kaip 200 įmonių ir asmenų žvejoja verslinės žūklės įrankiais. Per metus sugaunamų žuvų vertė – 3,2 mln. Lt (V. Vaikutis, V. Girgždienė, 2006) arba net 40 kartų mažiau negu išleidžia Lietuvos meškeriootojai.

Baltijos jūroje žūklę vykdo apie šimtą didesnių ir smulkesnių verslo bendrovių. Visų jų metinio laimikio vertė apie 24–25 mln. Lt arba 5 kartus mažiau negu meškeriootojų išlaidos.

Net susumavus visų akvakultūros, vidaus vandenyse ir Baltijos jūroje žvejojančių verslininkų pajamas, jos vis tiek tris kartus mažesnės už mėgėjiškos žūklės sfereje cirkuliuojančias sumas. Be to, su meškeriojimu susijusi sfera turi dideles potencialines galimybes plėstis. Juk ir „Vilmorus“ 2002 m. apklausa rodo, kad Lietuvoje bent retkarčiais meškerioja apie 1,5 mln. žmonių. Kad jie taptų pastoviais žvejais, trukdo bloga ekonominė padėtis ir blogos žūklės

sąlygos. Šiems faktoriams pagerėjus, mėškeriojų gausėtų, taip pat augtų ir išlaidos žūklei. Tuo galima įsitikinti palyginus tendencijas kaimyninėse šalyse. Štai Švedijoje mėškeriojimo poreikiui tenkinti per metus išleidžiama net 4 milijardai kronų. Lietuvai pasiekus šios šalies ekonominę lygį, pagal šį atitikmenį ir gyventojų skaičių galima prognozuoti susidarysiant metinę 700 mln. Lt vertės žūklės paslaugų rinką.

Tačiau tikėtis, kad tokiais pat tempais augs ir akvakultūra, o ypač verslinė žvejyba,

yra visiškai nerealu. Nepaisant to, iki šiol praktiškai visa valstybės finansinė parama yra skiriama verslinei žvejybai ir tvenkinių žuvininkystei. Per pastaruosius metus keli mln. Lt skirti remti tvenkinių žuvininkystės bendroves, padėti joms kovoti su žuvų ligomis ir sausros padariniais. Žuvų ligos bei sausra kenkia ir mėškeriotojams, tačiau jų organizacijoms tokia finansinė pagalba nebuvo teikta. Jiems nėra galimybės gauti paramos kaip kuriantiems ekologinę žvejybos ūkį. Lietuvos valstybinis žuvininkystės ir žuvi-

2 lentelė. Rekreacinės bei mėgėjiškos žūklės Velse ir Lietuvoje palyginimas

	Velsas	Lietuva
Plotas	20,8 tūkst. km ²	65,3 tūkst. km ²
Gyventojų skaičius	apie 3 mln.	apie 3,5 mln.
Žuvininkystės vandenys	240 lašišinių upių, keli šimtai ežerų, 150 km kanalų, 1200 km jūros priekrančių	Per 700 upių, 3000 ežerų (88,5 tūkst. ha), 650 vandens talpyklų (35 tūkst. ha), 90 km jūros priekrančių ir Kuršių marios (41000 ha)
Aktyvių mėškeriojų skaičius	560 tūkst.	470–513 tūkst.
Atvykstančių mėškeriojų skaičius	460 tūkst.	Nėra duomenų
Mėškeriojimui užsakomų laivų skaičius	300	Apie 10–20
Rekreacinei žūklei išleidžiamos lėšos (per metus)	500 mln. Lt	128 mln. Lt
Pasaulinės klasės žūklę užtikrina	Šlakiai, kiršliai, ešeriai	Pasaulinės klasės žūklės nėra (nors šlakų, kiršlių, ešerių ištekliai patenkinami)
Vyriausybinių lygiu rekreacinės žūklės plėtrą reglamentuoja	Rekreacinės žūklės Velse strategija	Strategijos nėra
Investicijos į rekreacinę žuvininkystę	50 mln. Lt	Nėra
Pagrindinės problemos, kurias spręstų Vyriausybės institucijos	Kai kurių rūšių žuvų išteklių gausinimo, informacijos mėškeriotojams prieinamumo, žūklės populiarinimo (ypač tarp jaunimo), žūklės miestuose ir invalidų žūklės plėtojimo, 800 papildomų darbo vietų sukūrimo, žūklės instruktorių licencijavimo ir kvalifikacijos lygio kėlimo	Valstybinių institucijų lygiu problemos nesuformuluotos
Pagrindiniai aspektai, skatinantys Vyriausybę plėtoti rekreacinę žūklę	Rekreacinė žūklė: • gerina daugelio žmonių sveikatą (taip sutaupo daug biudžeto lėšų, kurias reiktų papildomai skirti sveikatos apsaugai); • padeda spręsti žmonių su negalia laisvalaikio užimtumą (taip pat taupo lėšas); • mažina vaikų ir jaunimo polinkį tinginiuoti, praleidinėti pamokas, skatina teisingos elgsenos formavimąsi ir stabdo asocialaus elgesio plitimą, atlieka nusikaltimų prevenciją (Anglijoje ir Velse manoma, kad vieno jaunuolio saugumo užtikrinimo priemonės kainuoja daugiau kaip 500 tūkst. Lt/metus, o specialus žūklės projektas 150 vaikų – tik 250 tūkst. Lt/metus); • sukuria vandenų ir žuvų apsaugai „akis ir ausis“ (Velse mėškeriojai tūkstančius kartų informuoja aplinkosaugos tarnybas apie pastebėtus nusikaltimus gamtai); • sukuria 500 mln. Lt /metus prekių ir paslaugų rinką	

ninkystės tyrimų centras veisia daug žuvų, tačiau specifinių mėgėjiškos žūklės objektų (kiršlių, margųjų upėtakių ir t. t.) kol kas beveik neaugina. Dėl nepakankamos žuvisvaisos ir ypač žuvisaugos daugelio vandens telkinių žuvų ištekliai sumenko ir tapo mažiau įdomūs mėškeriojams. Visos šios priežastys iš esmės trukdo plėtoti mėgėjiškos ir rekreacinės žūklės rinką.

Lyginant padėtį Rytų Europoje, matome, jog Lietuva daugelio šalių atžvilgiu rekreacine ir mėgėjiška žūkle nelabai išsiskiria. Tačiau skirtumai tampa itin ryškūs, kai lyginami surinkti duomenys su panašaus dydžio Vakarų Europos šalimi (žr. 1 lentelę, paruoštą pagal Velso rekreacinės žūklės strategiją (2003 m.) ir „Žvejyba 2015 metais“ (Anglijos aplinkosaugos agentūra, 2005).

3.1.5. Išvados

Apžvelgus Lietuvos respondentų socialinę demografinę struktūrą, galima pastebėti tokias tendencijas:

1. Mėgėjiška žvejyba dažniau paplitusi tarp jaunų ir vidutinio amžiaus vyrų, taip pat besimokančių arba turinčių aukštesnį išsilavinimą bei vidutinės ar didesnės pajamos vyrų.
2. Moterys, mėgstančios žvejybą, šiuo metu sudaro daugiau kaip trečdalį apklaustųjų.
3. Materialinė šeimos padėtis turi įtakos mėgėjiškai žvejybai. Mėgėjiška žvejyba yra paplitusi šeimoje, turinčioje labai mažas pajamas, ir šeimoje, turinčioje pakankamai dideles pajamas. Vilniaus gyventojams mėgėjiška žvejyba yra plačiai pamėgtas laisvalaikis. Kartas nuo karto žvejoja beveik 2/3 sostinėje apklaustų respondentų.
4. Bent retkarčiais į rankas mėškerę paima 1,5 mln. suaugusių Lietuvos piliečių.

5. Lietuvoje aktyviai žvejoja (t. y. išleidžia lėšų šiam poilsiui) apie 0,5 mln. žmonių, tam skirdami vidutiniškai po 10,4 dienos per metus.
6. Šalies mėškeriojotai per metus žūklei išleidžia 128 mln. Lt (240 Lt/žmogui).
7. Rekreacinėje žuvininkystėje cirkuliuoja daug didesnės pinigų sumos, negu verslinėje žūklėje ir akvakultūroje kartu paėmus.
8. Lietuvai pasiekus Švedijos lygį rekreacinės žuvininkystės srityje, galima būtų prognozuoti mūsų šalyje susidarysiant metinę 700 mln. Lt vertės žūklės paslaugų rinką.
9. Skirtumai tarp Lietuvos ir kitų valstybių rekreacinės žuvininkystės tampa itin ryškūs, kai lyginami surinkti duomenys su panašaus dydžio Vakarų Europos šalimi.

3.2. Lietuvos organizacijos, susijusios su žvejyba ir turizmu

Lietuva yra palyginti nedidelė šalis, tačiau atskiri jos regionai gana smarkiai skiriasi. Tai labai akivaizdu ir žuvininkystės plėtros atžvilgiu. Žuvų ištekliai regione pirmiausiai priklauso nuo vandens plotų gausumo (3 lentelė).

3 lentelė. Vidaus vandenų skaičius (proc.) atskirose apskrityse*

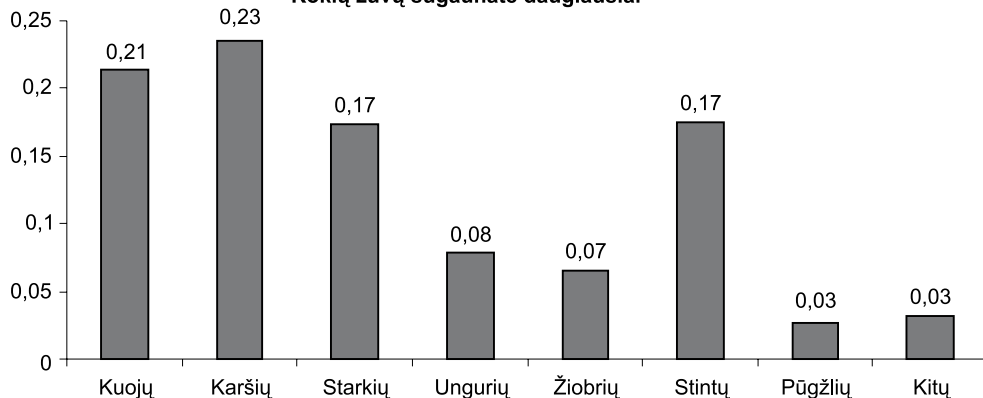
Apskritis	Ežerai (proc.)	Tvenkiniai (proc.)	Upės	Iš viso
Alytaus	408 (14,43)	91 (5,83)		
Marijampolės	112 (3,96)	118 (7,57)		
Kauno	119 (4,21)	288 (18,46)		
Klaipėdos	116 (4,11)	119 (7,63)		
Panevėžio	142 (5,02)	169 (10,83)		
Šiaulių	93 (3,29)	270 (17,31)		
Tauragės	33 (1,17)	92 (5,90)		
Telšių	100 (3,54)	115 (7,37)		
Utenos	981 (34,70)	129 (8,27)		
Vilniaus	723 (25,57)	169 (10,83)		
Iš viso:	2827	1560		

* Duomenys pagal 1988 m. Lietuvos TSR vandens telkinių katalogą.

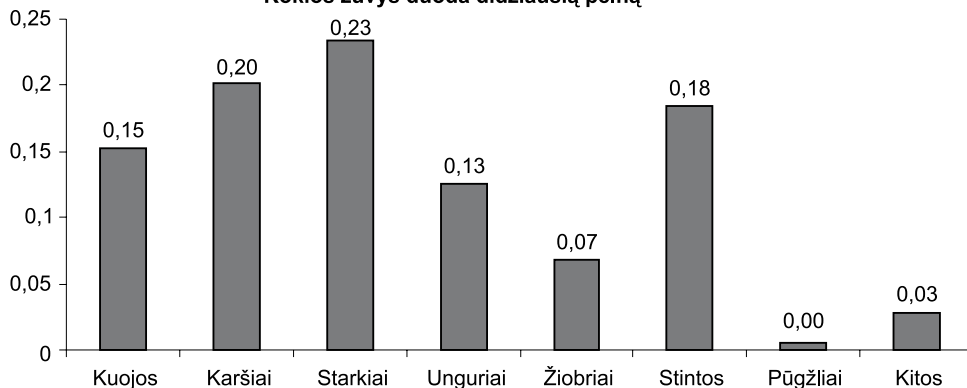
Didieji vandens telkiniai išsidėstę irgi labai netolygiai. Esant tokiam išsidėstymui, nevienoda ir žuvininkystės reikšmė atskirų regionų plėtrai. Aktualiausias šis veiklos sektorius Klaipėdos apskrčiai, ypač rajonams, esantiems prie Kuršių marių bei Klaipėdos, Neringos ir Palangos miestams.

Šių teritorijų gyventojai aktyviai dalyvauja žvejyboje ir turi konkrečią nuomonę apie tolesnę sektoriaus plėtrą. Tai iliustruoja 2005 m. rudenį žuvininkystės įmonių asociacijos „Lampetra“ atliktos Kuršių marių žvejų verslininkų apklausos. Jų rezultatai matyti žemiau pateiktuose grafikuose.

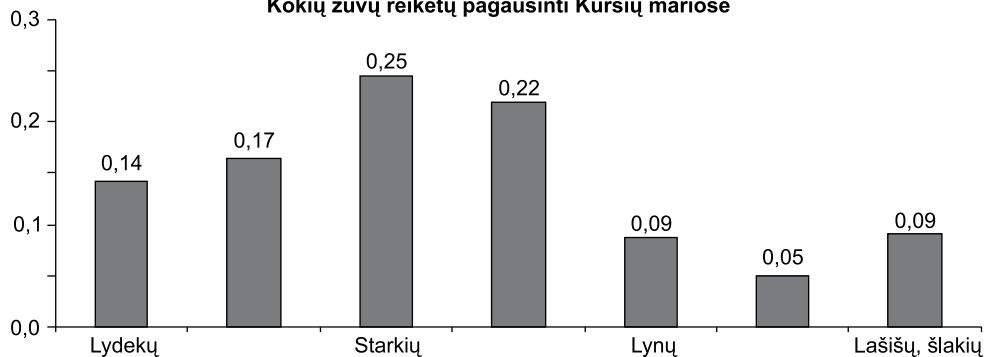
Kokių žuvų sugaunate daugiausiai

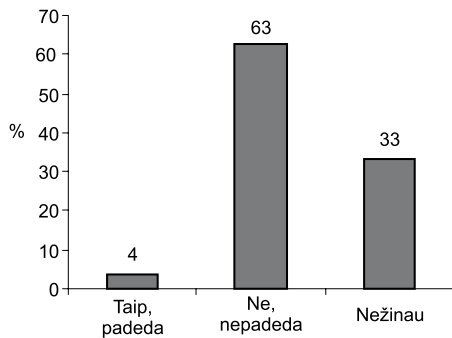
Kokios žuvis duoda didžiausią pelną

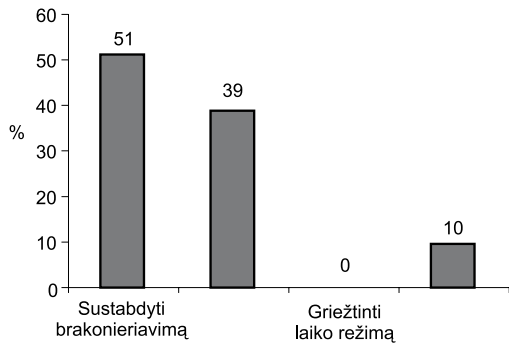
Kokių žuvų reikėtų pagausinti Kuršių mariose

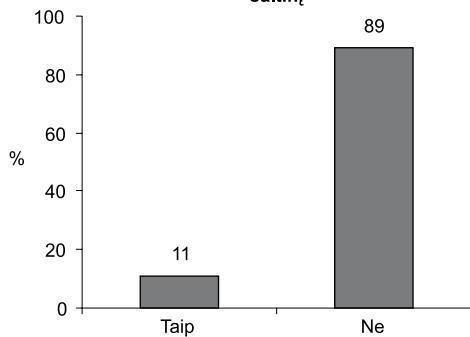
**Ar nauji sugriežtinimai
padeda išsaugoti išteklius**

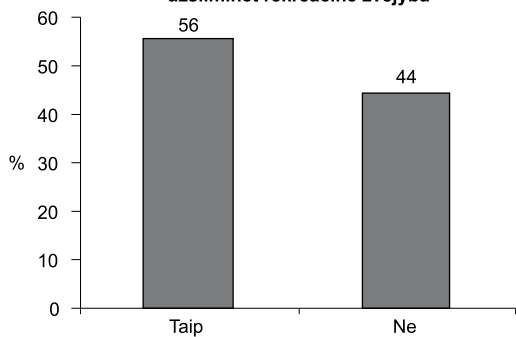
**Kas svarbiausia norint
išsaugoti išteklius**

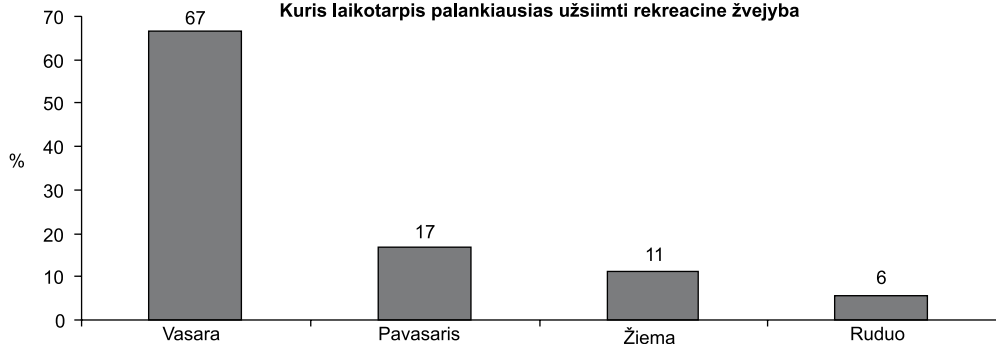
**Ar turit kitą pragyvenimo
šaltinį**

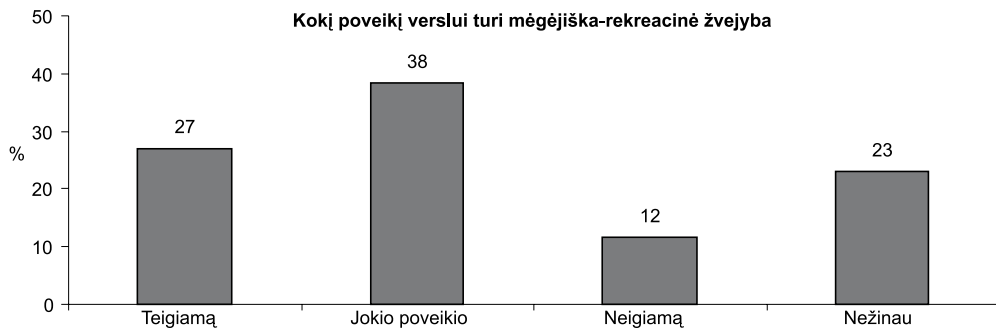
**Ar turit galimybių
užsiimti rekreacine žvejyba**

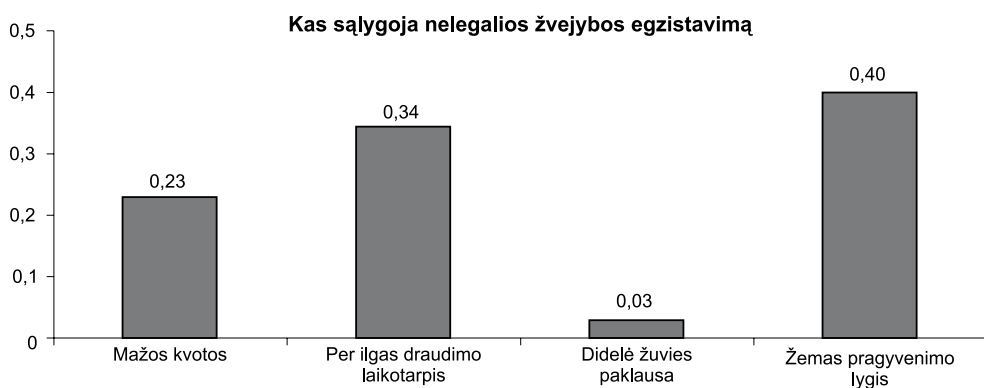
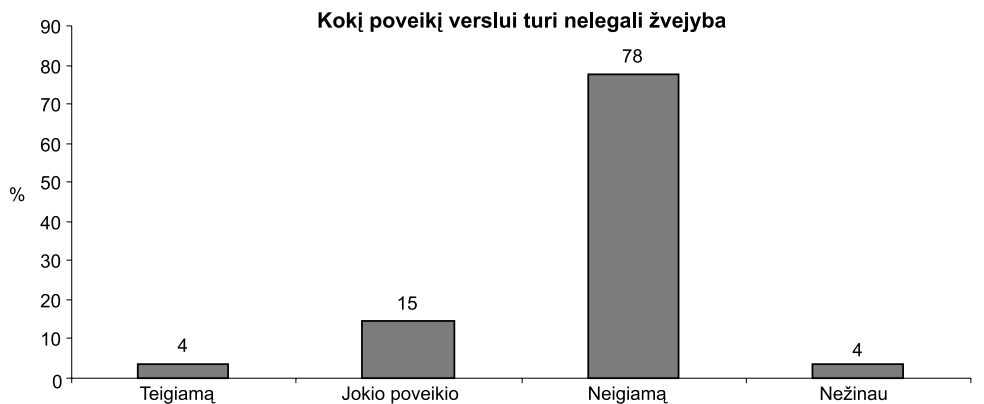

Kuris laikotarpis palankiausias užsiimti rekreacine žvejyba

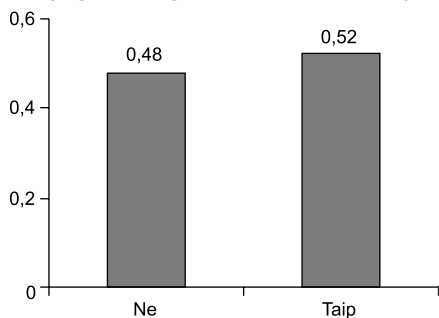

Kokį poveikį verslui turi mėgėjiška-rekreacinė žvejyba

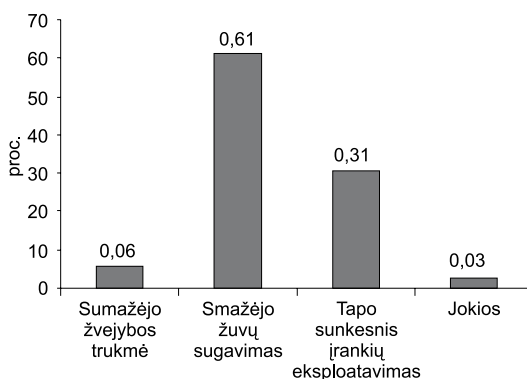

Ar pageidautumėte nutraukti žvejybos verslą jeigu už tai gautumėte kompensacijas

Kokią neigiamą įtaką Jūsų verslui daro Klaipėdos uosto plėtra

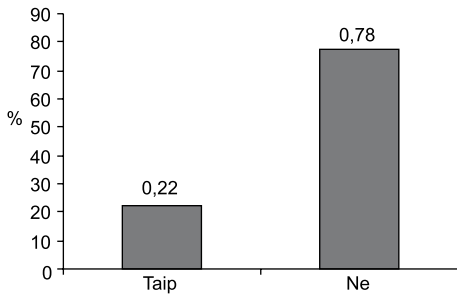

Iš apklausos matyti, kad net 89 proc. Kuršių mariose žvejojantių žvejų neturi kito pragyvenimo šaltinio, išskyrus žvejybą. Šio verslo praradimas iš esmės keistų jų gyvenimo sąlygas. Nenuostabu, kad jiems svarbu, jog būtų atkurti žuvų ištekliai (net

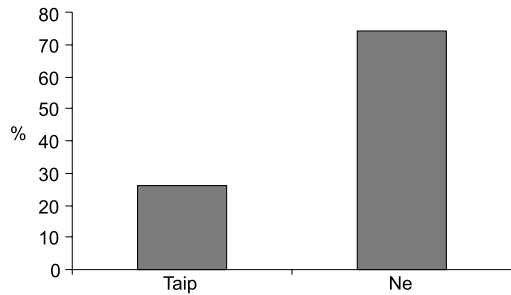
63 proc. žvejų norėjo tam skirti taip vadinamųjų „4 proc.“ lėšas). Labiausiai geidžiama atkurti starkingų, lydekų, lynų, lašišų ir šlakių ištekliai.

Iš dešimties Lietuvos apskričių labiausiai priklausoma nuo žuvininkystės yra Klaipėdos apskr.

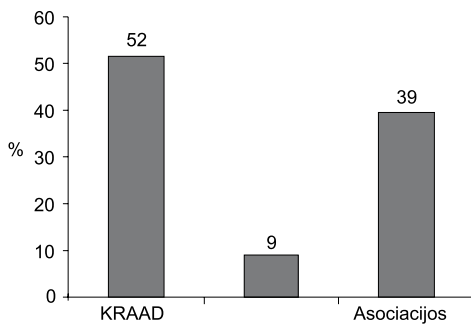
Ar pareigūnai suteikia tinkamą informaciją apie žvejybos tvarkos pasikeitimus

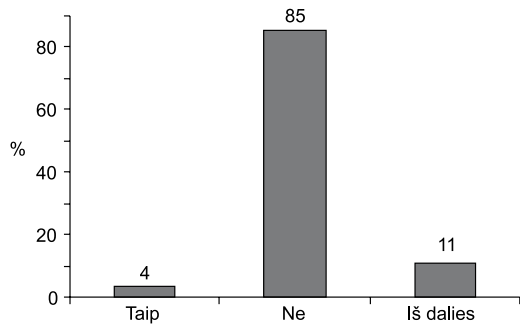
Ar užtenka informacijos apie žvejybos tvarkos pasikeitimus

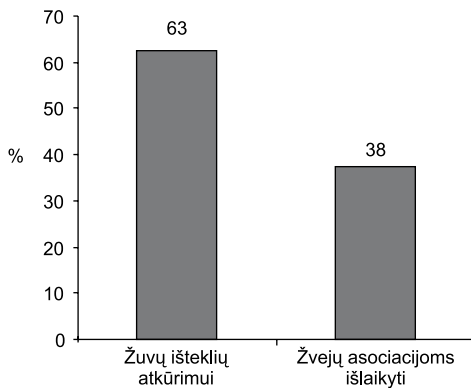
Kas turėtų informuoti apie taisyklių ir žvejybos tvarkos pasikeitimus

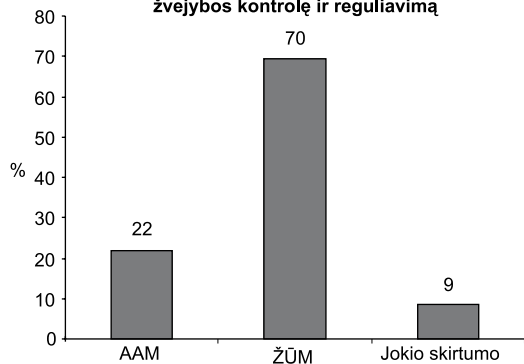
Ar su Jumis derinama priimant įstatymų pataisas, kitus pasikeitimus

Kaip geriau panaudoti 4 proc. lėšas

Kas turėtų atlikti Kuršių marių verslinės žvejybos kontrolę ir reguliavimą

pėdos apskritis. Su žuvų ūkiu (kaip verslu) yra susiję iki 12 proc. pajūrio šeimų – apie 16 tūkst. žmonių (Lietuvos jūrų žuvininkystės integracija į ES ūkį strategijos programa, 2000). Deja, asmenų, dirbančių vien sunkų žvejo darbą, pajamos yra mažesnės už šalies vidurkį (Statistikos departamento duome-

nimis 2007 metų 1–3 ketvirčiais – 1570 Lt/mėn.). Be to, pagrindinių verslinių žuvų ištekliai yra stipriai nualinti, dėl to jūroje kasmet mažinami žuvų sugavimo limitai. Kadanigi trūksta žūklės objektų, faktiškai žvejybos įmonės panaudoja tik pusę savo pajėgumų. Todėl Klaipėdos apskritis priklauso tiems

žuvininkystės regionams, kuriems pirmiausia turi būti skiriama ES žuvininkystės fondų parama. Daug asmenų žuvininkystės versle dalyvauja ir kituose, ypač ežeringuose rajonuose. Vien vandens telkinių nuomininkų ir savininkų yra per 1000 (su šeimos nariais apie 5000). Be to, šiuose regionuose yra galimybė plėtoti rekreacinę (pramoginę) žūklę. Išsivysčiusių pasaulio šalių patirtis rodo, jog žvejybinis turizmas ir rekreacinė žuvininkystė yra maždaug penkis kartus ekonomiškai efektyvesnė už verslinę žvejybą, sukuria atitinkamai didesnę pridėtinę produktą bei naujas darbo vietas.

Aukščiau minėta, kad Vokietijos Meklenburgo regione kaimo turizmo sodybų metinės pajamos iš rekreacinės žūklės turizmo paslaugų, vidutiniškai sudaro apie 40 tūkst. eurų. Rekreacinės žuvininkystės srityje čia dieba apie 2000 žmonių.

Kitose šalies apskrityse vandens telkinių plotas yra daug mažesnis negu Klaipėdos apskrityje. Suprantama, šiose teritorijose nėra ir tokių žuvų išteklų. Tiek žvejų verslininkų, tiek ir mėgėjų laimikiuose vertingų rūšių žuvų žymiai mažiau. Pvz., 2004–2005 m. tyrimų duomenimis, Neryje daugiau kaip 50 proc. žvejų mėgėjų laimikių sudarė paprasčiausios kuojos. Visgi daugelyje regionų vidaus vandens žuvininkystė yra ne tik tradicinio paveldo dalis, bet ir perspektyvi galimybė plėtoti pramogų bei poilsio verslą, nes didelė dalis paviršinių vandens dar yra pakankamai švarūs.

Ir tose apskrityse, kurios nepriskirtinos anksčiau minėtam sąrašui, yra teritorijų, kur svarbi žuvininkystė. Tauragės apskrityje tai būtų Jūros upės baseinas, tinkamas rekreacinei žuvininkystei, bei rajonai, esantys palei Nemuno upę – svarbiausią šalies žuvų migracijos kelią. Jose irgi turėtų būti steigiamos žuvininkystės VG, kuriamos valdymo sistemos, teikiama parama iš Europos Sąjungos Žuvininkystės fondo.

Lietuvoje apie 1000 ūkio subjektų yra vienaip ar kitaip susiję su žuvininkyste. Didelė dalis iš jų gali organizuoti rekreacinę žūklę. Žvejybinės įmonės dažnai yra susibūrę į įvairias asociacijas, o žvejai mėgėjai – į draugijas ir klubus. Yra dar stambesnių susivienijimų – asociacijų sąjungos. Tokių stambesnių susivienijimų ir asociacijų sąrašas išdėstytas priede Nr. 1. Apie 50 organizacijų Lietuvoje yra susijusios konkrečiai su mėgėjiškos žūklės organizavimu (priedas Nr. 2). Stambiausia iš tokių organizacijų – Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugija, jungianti apie 40 tūkst. narių. Kelios dešimtys klubų, draugijų, būrelių jungia įvairaus profilio mėgėjų žvejus (priedas Nr. 3). Apie 20 įmonių šalyje veikia ir augina žuvų jauniklius, kurie gali būti perkelti į ežerus ir upes, taip būtų pagausinami mėgėjiškos žūklės objektai (priedas Nr. 4). Be abejo, mėgėjų žvejai negali apsieiti be žūklės įrankių. Juos Lietuvoje parduoda daugiau kaip 60 parduotuvių (priedas Nr. 5). Daugiau kaip 25 organizacijos rengia žūklės turus, teikia poilsinės žūklės paslaugas (priedas Nr. 6). Kelios dešimtys svetainių teikia informaciją apie mėgėjišką žvejybą (priedas Nr. 7).

Baltijos jūros priekrantėje, Kuršių mariose, Nemuno žemupyje yra daug verslinės žuvininkystės įmonių. Dalis iš jų jau teikia kai kurias paslaugas mėgėjų žvejams, kai kurios ruošiasi tai daryti ateityje. Dėl to informacija apie jas yra svarbi ir dėl žvejybinio turizmo. Baltijos jūros priekrantėje žvejoja per 100 įmonių (priedas Nr. 8). Kuršių mariose dirba 72 įmonės (priedas Nr. 9). Nemuno žemupyje žvejojančių įmonių sąrašas pateikiamas priede Nr. 10.

Turizmo organizacijos

Pajūrio vandens turizmo infrastruktūros ir pramogų plėtros galimybių studijoje gana išsamiai surinkta informacija apie turizmo organizacijas. Dėl to ja daugiausia naudotasi šioje studijoje.

Klaipėdos regione Turizmo departamento duomenimis yra 7 turizmo informacijos centrai: Klaipėdoje, Kretingoje, Palangoje, Šilutėje (2), Neringoje bei Kuršių nerijos nacionaliniame parke. Dar yra Juodkrantės turizmo informacinis centras ir Nemuno deltos regioninio parko informacinis centras Rusnėje.

Klaipėdos turizmo informacinis centras turėtų kaupti informaciją ir vykdyti veiklą ne tik Klaipėdoje, bet ir visame regione. Neringos savivaldybėje pagrindinis turizmo informacijos paslaugų teikėjas yra Nidos kultūros ir turizmo informacijos centras „Agila“. Be šio centro, turizmo informacijos paslaugas teikia Juodkrantės turizmo ir Kuršių nerijos nacionalinio parko informaciniai centrai.

Kuršių nerijoje, palyginti su kitais regionais, yra sukurta pakankamai gera informacinė sistema. Prie įdomiausių objektų, kraštovaizdžio draustinių veda pažintiniai takai, stovi informaciniai stendai su aprašymais, nuorodomis. Yra parengta parko turistinė schema, kurioje aiškiai pažymėti visi Kuršių nerijos lankytini objektai, gamtos, istorijos, kultūros ir architektūros paminklai, apžvalgos vietos, keliai ir takai. Tačiau Kuršių nerijos turizmo specialistai teigia, kad ši informacinė sistema nėra pakankama, trūksta turistinių (pėsčiųjų, dviračių takų) schemų, žemėlapių, informacinių leidinių, ženklų bei nuorodų į turistinius objektus.

Šilutėje yra du informaciniai centrai: Šilutės muziejaus kultūros ir turizmo bei Šilutės turizmo ir verslo informaciniai centrai. Abu centrai yra įkurti tik 2002 metais.

Šilutės turizmo ir verslo informacinis centras teikia informaciją apie turizmo išteklius Šilutės rajone ir visoje Lietuvoje, rezervuoja nakvynės vietas viešbučiuose, kaimo turizmo sodybose ir kitose apgyvendinimo vietose, užsako turistinius laivus ir autobusus, sudaro individualius kelionių maršrutus po Šilutės miesto, rajono ir Lie-

tuvos lankytinas vietas pagal kliento pageidavimus, padeda sutvarkyti turistines, komercines, privačias, tranzitines vizas į Rusiją, Ukrainą ir Baltarusiją, parduoda turistinius informacinius leidinius, suvenyrus, platina vienkartinės žvejybos licencijas Nemuno deltos regioniniame parke.

Nemuno deltos regioninio parko informacinis centras, įsikūręs Rusnėje, teikia apgyvendinimo paslaugas, nuomoja inventorių, organizuoja turistines išvykas. Šis centras yra įrengęs vietą palapinėms, kurioje gali apsistoti keliaujantys turistai.

Užtikrinti kokybišką ir išsamią informaciją potencialiam vartotojui – viena iš pagrindinių sąlygų plėtojant turizmą, taip pat ir žvejybinį. Dėl nepakankamos turizmo rinkodaros finansavimo informacija dažnai nepasiekia vartotojo arba ji būna epizodinė. Pagrindinės informacijos skleidimo priemonės – turistinių leidinių leidyba, dalyvavimas tarptautinėse turizmo parodose, informacinių centrų steigimas ir išlaikymas atskiruose Lietuvos bei užsienio regionuose.

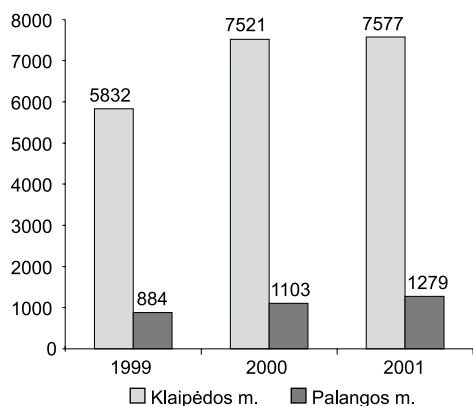
Lietuvos statistikos duomenimis Klaipėdos apskrityje 2001 metais buvo 31 turistinė įmonė, iš jų: Klaipėdos mieste – 24, Palangos mieste – 5, Kretingos rajone – 2, Šilutės rajone iki 2002 metų veikė 2 turistinės įmonės. Nei vienos nebuvo Neringoje.

Pajūrio vandens turizmo infrastruktūros ir pramogų plėtros galimybių studijos bei kitų informacinių šaltinių duomenimis, turizmo įmonių yra šiek tiek daugiau: Klaipėdoje – apie 25, Palangoje – 7, Šilutėje – 5. Klaipėdoje apie 20 proc. visų turizmo įmonių yra didžiųjų Lietuvos turizmo organizacijų filialai. Daugumos šių organizacijų pagrindinė veikla – išvykstamasis turizmas. Atvykstamojo turizmo organizavimu verčiasi 9 įmonės Klaipėdoje ir 3 – Palangoje.

Vandens turistų aptarnavimu Klaipėdoje rūpinasi turizmo ir kelionių agentūra „Krantas Travel“. Ši kelionių agentūra ap-

tarnauja keltų ir kruizinių laivų keleivius, organizuoja jų turizmo maršrutus regione, turi savo transporto parką.

Atvykstančių ir aptarnautų turistų per šias agentūras skaičius, nors ir nežymiai, kasmet didėja (26 pav.).

26 pav. Atvykusiųjų ir aptarnautų turistinėse firmose turistų skaičius

2001 m. statistikos duomenimis, analizuojamo regiono visose apgyvendinimo įstaigose, išskyrus privatų sektorių, gyveno 70 tūkst. užsienio turistų, t. y. apie 20 proc. visose Lietuvos apgyvendinimo įstaigose apsistojusių užsieniečių. Daugiausiai užsienio turistų apsistojo Klaipėdoje – 56 proc. visų regiono apgyvendinimo įstaigose gyvenusių užsieniečių. Palangoje apsistojo 25 proc., Neringoje – 17 proc. užsienio turistų. Įvertinus apgyvendinimo apskaitos netikslumus, užsienio turistų, apsistojusių pas draugus ir gimines, galimą skaičių bei kitus faktorius, su tam tikra paklaida galima teigti, kad analizuojamą regioną paskutiniaisiais metais aplankė iki 100 tūkst. užsienio turistų. Į šį skaičių, žinoma, neįtraukti vienadieniai lankytojai iš užsienio.

Klaipėdos regione daugiausiai lankosi užsienio turistai iš Rusijos ir Latvijos. Taip, tikėtina, bus ir ateityje. Palangai konkuruo-

ti su pietų kurortais (dėl įvairių objektyvių ir subjektyvių faktorių) pritraukiant vakarų šalių turistus bus sunku, o kaimyninių šalių turistams Palanga yra gana patraukli.

Paskutiniaisiais metais Rusijos turistų atvykimas į Lietuvą žymiai palengvėjo, tačiau dar šiuo metu, norint gauti vizą kelio nei į Lietuvą, būtina turėti turistinę arba sanatorinę kelialapį arba kokios nors organizacijos ar fizinio asmens kvietimą. Maskvoje yra įkurtas turizmo Lietuvoje informacinis centras, kuriame padedamos spręsti šios problemos. Rusijos piliečiams yra parengtos atmintinės, kuriose labai aiškiai ir nuosekliai nurodyta kur kreiptis ir ką daryti, norint atvykti į Lietuvą poilsiauti. Tikėtina, kad ateityje atvykimo į Lietuvą sąlygos NVS šalių turistams bus kiek kitaip reglamentuojamos. Nesinori tikėti, kad jos bus sunkinamos daugiausia dėl politinių motyvų.

Anot ekspertų, Klaipėdos regioną atostogų sezono metu aplanko apie 500 tūkst. lankytojų. Neringoje tarp užsienio turistų šiuo metu dominuoja vokiečiai, kuriuos traukia nostalgija ir prisiminimai. Tai daugiausiai pagyvenusio amžiaus žmonės. Tačiau reikia įvertinti tai, kad vėliau šių žmonių mažės. Taigi mažės ir „nostalgijos turistų“ srautai. Jau šiuo metu reikėtų daugiau dėmesio skirti turistams iš kitų šalių. Paskutiniaisiais metais į Kuršių neriją atvyksta vis daugiau turistų iš Skandinavijos šalių, ypač Suomijos. Tai reikėtų skatinti. Pastebima tendencija, kad Skandinavijos šalių turistai labiau mėgsta keliauti šeimomis, o ne grupėmis. Į tai reikėtų atsižvelgti organizuojant tokių turistų priėmimą ir užimtumą. Iš kitos pusės, Neringa vis labiau tampa prestižine Lietuvos „elito“ poilsio zona, todėl čia „liaudies“ turizmo plėtra gali susidurti su tam tikru pasipriešinimu. Be to, Neringa negali priimti didelių turistų srautų, o pagal Neringos generalinį planą statyti naujas

poilsines nenumatoma. Statybų Neringoje plėtrą stabdo ir Saugomų teritorijų bei Pakrantės apsaugos įstatymai.

Šilutės rajone irgi sulaukiama nemažai vadinamųjų „nostalgijos turistų“ iš Vokietijos. Dauguma – tai žmonės, anksčiau gyvenę šiuose kraštuose. Šio tipo turizmo tendencijos tokios pat, kaip ir Neringoje.

3.3. Rekreacinė žuvininkystė Rusijos Federacijos Kaliningrado srityje

Specialių apklausų rekreacinės žuvininkystės tema Rusijos Federacijos Kaliningrado srityje nebuvo rengta, dėl to informacijos yra mažiau negu Lietuvoje.

Manoma, jog žvejų mėgėjų Kaliningrado srityje yra apie 50 tūkst. Mėgėjiška žvejyba linkusi plisti. Per metus regiono vandens telkinius aplanko apie 100 tūkst. žmonių. Beje, net Lietuvoje, Nemuno deltos regioniniame parke, jau siūloma organizuoti žvejybą Kaliningrado srities vandens telkiniuose. Keliones organizuoja Rusijos turistinės firmos „Jantarny Veter“, „Orient Klassik“.

Kaliningrado srityje pramoginė žvejyba jūroje šiuo metu nepaplitusi: nėra patogių ir saugių uostų, stokojama saugių ir tvarkingų žvejybinių-keleivinių laivelių. Šiaurinė, Kaliningrado sričiai priklausanti, Aistmarių dalis griežtai kontroliuojama, ypač ties Baltijsko uostu (Piluva). Čia ribojamas susisiekimas mažais laivais, renkama rinkliava, kuri atbaido daugelį vandens turistų ir jūrinės žūklės mėgėjų. Ne vieną atgraso griežta pajūrio sienos ruožo kontrolė, būtinai specialūs leidimai. Ypač jie aktualūs Lietuvai ir Lenkijai – Šengeno erdvės šalims. Kaliningrado srities vandenyse iki šiol nepatenkinama sugaunamų žuvų apskaita, nėra vieningos žvejybos ir pasienio kirtimo leidimų išdavimo tvarkos. Susisiekimas

mažais laiveliais nuo Aistmarių nerijos galimas tik Baltijsko–Wisłano Merzeo ruože. Analogiška padėtis yra Kuršių mariose ir pasienio su Lietuva priekrantėje. Dėl to vengiama jūrine pramogine žvejyba versitis Nidoje ir Preiloje. Manoma, kad padėti kiek pakeis Rasytėje/ Rybačyj (Kuršių marios) planuojamas įkurti pasienio kontrolės ir praleidimo postas.

3.3.1. Srities vandens telkiniai

Baltijos jūroje šiuo metu plečiasi žuvų (šlakų, lašišų, vėjazuvų, plekšnių, strimėlių, grundalų, ešerių, sterkių, žiobrių, sykų) gaudymas priekrantėje, taip pat gaudymas iš valčių (menkių). Laikino žūklės apribojimų nėra.

Aistmarėse (Kaliningrado marios). Čia paplitusi žūklė tiek nuo kranto, tiek ir iš valtys. Pagrindiniai žūklės objektai yra sterki, ungurys, karšis. Pavasarį migracijos laikotarpiu sūsiuorėje gaudomos strimėlės. Tarp laimikių pasitaiko ešerių, ožkų, kuojų, stintų, lydekų, grundalų, vėgėlių. Draudžiamasis periodas yra nuo balandžio 20 iki birželio 20 dienos.

Kuršių mariose taip pat išplėtota žūklė tiek iš kranto, tiek ir iš valtys. Pagrindiniai gaudymo objektai: kuojas, ešeris, karšis. Tarp laimikio pasitaiko sterkių, ungurių, ožkų, stintų, žiobrių, sykų, lydekų, vėgėlių. Draudžiamasis žūklės periodas – nuo balandžio 20 iki birželio 20 dienos.

Nemuno upėje žvejojami salačiai, šapalai, lydekos, karšiai, sterki, kuojos, žiobriai, vėgėlės, ešeriai, stintos.

Priegliaus upėje pagrindiniai žūklės objektai: lydekos, karšiai, kuojos, ešeriai, salačiai, stintos.

Deimos upėje pagrindiniai žūklės objektai: lydekos, karšiai, kuojos, ešeriai, salačiai, stintos.

4 lentelė. Žuvų laimikiai Vištyčio ežere (tonomis)

Rūšis	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Seliava	2,5	1,1	2,19	0,85	3,23	3,56	5,7	7,910	2,10	3,129	2,854
Kuoja	1,3	1,8	0,42	0,14	1,75	2,33	1,556	1,052	0,53	1,217	1,509
Ešerys	0,5	0,1	0,2	0,025	0,9	0,81	0,571	0,736	0,63	0,51	0,599
Lydeka			0,31	0,05	0,89	1,02	0,4	0,475	0,10	0,253	0,413
Sykas		1,1	0,39	0,14	2,03	2,06	0,785	1,560	0,20	0,294	0,795
Ungurys	0,9		0,02		0,24	0,27	0,027	0,323	0,08	0,077	0,004
Karšis	0,1						0,024	0,012	0,00		0,052
Lynas						0,024	0,002	0,015	0,00		
Vėgėlė	0,2					0,017	0,065	0,065	0,02	0,02	0,15
Kita	0,3	0,5	0,57		0,15					0,00	0,026
Iš viso	5,8	4,6	4,1	1,2	9,17	10,11	9,13	12,148	3,658	5,504	6,402

5 lentelė. Žuvų laimikiai Kuršių marių Rusijos dalyje

Žuvies rūšis	Metai											
	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Karšis	1195,4	1500,6	1943,4	1749,0	1800,1	1278,7	1209,0	972,1	1115,3	1087,3	1094,7	1241,6
Sterkas	203,6	129,0	150,1	146,4	321,3	250,3	313,2	158,9	146,0	146,5	142,9	180,6
Sykas	–	0,8	1,0	2,1	6,3	5,5	5,8	1,0	5,3	2,8	5,1	4,9
Ungurys	39,6	27,6	28,8	16,2	10,8	8,4	7,8	6,1	6,4	7,0	7,9	7,3
Lydeka	57,6	52,7	83,1	72,7	65,5	32,0	26,5	10,1	14,3	17,9	20,7	29,8
Kuoja	1570,3	1133,3	941,6	957,3	905,2	910,7	820,3	568,0	402,7	366,7	447,1	684,1
Ešerys	128,9	236,6	369,2	480,7	332,5	253,6	120,6	89,8	90,4	73,8	63,5	88,0
Didstintė	88,1	197,8	384,9	1173,3	190,0	359,8	842,4	282,0	153,7	149,0	110,7	231,9
Stintelė	180,1	220,6	635,5	6,0	153,9	119,9	59,9	–	2,9	2,4	0,5	23,5
Žiobris	0,7	0,2	0,1	0,4	–	0,5	2,7	0,3	0,6	3,0	2,2	2,7
Vėgėlė	98,0	145,3	158,0	148,4	128,9	88,9	30,0	6,5	2,8	5,9	8,9	22,8
Salatis	14,9	1,4	5,0	1,4	4,1	10,8	10,0	6,2	8,3	6,7	6,3	10,9
Ožka	456,3	562,0	416,3	47,6	24,7	59,3	21,0	88,4	114,9	68,7	155,7	183,1
Pūgžlys	105,2	786,4	772,2	2227,7	2106,2	409,9	35,2	173,0	21,6	52,3	64,0	36,7
Dyglė	126,7	63,5	29,8	245,3	251,5	65,0	9,2	17,4	0,0	6,7	14,6	13,9
Karosas	2,7	5,6	7,8	5,7	16,7	39,6	26,4	9,0	28,5	36,3	54,5	53,6
Lynas	0,2	–	–	–	1,6	0,5	0,4	0,1	0,5	0,1	0,5	0,5
Plakis	107,9	–	83,0	19,8	9,9	7,0	3,9	2,2	1,0	1,0	5,9	9,3
Aukšlė	31,2	7,9	–	–	0,4	–	–	–	–	–	0,0	–
Raudė										0,6	0,1	
Šamas									0,0	0,0	0,0	0,0
Menkė		0,1	0,1				0,2					
Lašiša						0,2			0,1	0,1	0,2	0,2
Šlakis										0,2	0,3	0,1
„Finta“											0,0	0,1
Strimėlė				1,2		0,1	7,2			12,3	1,4	44,4
Plekšnė											0,0	0,1
Nėgė			0,1		0,2	1,1	2,0		2,0		0,2	1,4
Kita							0,5	5,9				0,1
Iš viso	4407,4	5071,4	6010,0	7301,2	6329,9	3901,8	3554,2	2397,0	2117,3	2047,5	2208,1	2872,8

Angrapos upėje pagrindiniai žūklės objektai – ūsoriai ir šapalai.

Šešupės upėje pagrindiniai žūklės objektai: lydekos, žiobriai, kuojos ir šapalai.

Prochladnajos upėje pagrindiniai žūklės objektai: karšai, žiobriai, kuojos, šapalai.

Vištyčio ežere pagrindiniai žūklės objektai: lydekos, kuojos, ešeriai ir sykai.

3.3.2. Kaliningrado srities žvejų visuomeninės organizacijos

Šiuo metu Kaliningrado srityje egzistuoja šios žvejų visuomeninės organizacijos:

1. Kaliningrado srities medžiotojų ir žvejų draugija, Kaliningradas, Koperniko g. 4, tel. +7 4012 453715;
2. Kaliningrado žvejų klubas, <http://www.kaliningrad-fishing.ru>;
3. Kaliningrado regioninė visuomeninė organizacija „Kaliningrado karpių klubas“, užregistruota Kaliningrado srities administracijos ir Federalinės registrų tarnybos 2006 metų sausio 31 dieną, liudijimo Nr. 2177. Prezidentas Kudriavcev Viktor Fedorovič, klubo tarybos pirmininkas Demliuk Valerij Michailovič, <http://www.kaliningrad-fishing.ru/karp/ystav.html>;
4. Kaliningrado internetinis klubas „Sensis kordonas“, <http://fishing.ray.ru>, puslapyje užregistruota daugiau kaip 300 aktyvių klubo narių.

Yra vienas lydekų ir sterkų ikrų inkubavimo cechas Golovkino gyvenvietėje.

Brakonieravimo, žalos statistikos duomenų nėra.

Šiuo metu visuose telkiniuose žuvų gaudyti gali bet kuris Rusijos Federacijos pilietis. Žūklė vandens telkiniuose yra nemoka-

ma, mokėti reikia tik kultūriniuose ūkiuose. Mokestis yra nuo 20 iki 500 rublių už dieną, egzistuoja apribojimai laimikio dydžiui. Kai kuriuose kultūriniuose ūkiuose laikomasi taisyklės „pagavai – paleisk“.

Žuvų gaudymas užsienio piliečiams galimas tik turint licenciją, tačiau licencijos šiuo metu nėra parduodamos.

3.3.3. Kaliningrado srities žvejybinio turizmo potencialo SSGG analizė

Stipriosios pusės

Gausybė gerai išplėtotų vandens telkinių su gerais privažavimais.

Kuršių marios yra vienas iš produktyviausių vandens telkinių Europoje.

Didelis žvejų mėgėjų skaičius.

Gera parengtos žvejybos taisyklės.

Silpnosios pusės

Silpnai išplėtotą infrastruktūrą.

Beveik nėra žvejybos turų ir poilsio bazių šalia vandens telkinių.

Žema žvejybos kultūra.

Stiprus brakonieravimo poveikis.

Įstatyminės bazės nestabilumas.

Nepakanka vandens valymo įrenginių.

Trūksta informacijos.

Galimybės

Infrastruktūros plėtra, žvejų skaičiaus didinimas.

Privataus kapitalo panaudojimas kuriant kultūrinę žvejybos bazes.

Pavojai

Įstatyminės bazės nestabilumas, turintis įtakos dažnai žvejybos taisyklių kaitai.

Vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo sistemos susidėvėjimas, dėl to dažnai kyla avarijos ir užteršiama aplinka.

4. Žvejybiniai rekreaciniai resursai Lietuvoje

4.1. Ežerai, upės, vandens talpyklos

Jau minėta, kad atskiri Lietuvos regionai gana smarkiai skiriasi. Žuvų išteklių regione pirmiausiai priklauso nuo vandens plotų dydžio. O didieji vandens telkiniai išsidėstę irgi labai netolygiai.

Esant tokiam netolygiam vandens telkinių išsidėstymui, nevienoda ir žuvininkystės reikšmė atskirų regionų plėtrai. Aktualiausias šis veiklos sektorius Klaipėdos apskrityje, ypač rajonams, esantiems prie Kuršių marių bei Klaipėdos, Neringos ir Palangos miestams. Šių teritorijų gyventojai aktyviai dalyvauja žvejybinėje veikloje.

4.1.1. Ežerai ir tvenkiniai

Lietuvoje yra 3000 ežerų (bendras plotas – 88,5 tūkst. ha) ir per 650 vandens talpyklų (bendras plotas ~35 tūkst. ha). Valstybinės reikšmės yra 836 ežerai (bendras plotas – 74,1 tūkst. ha) ir 280 vandens talpyklų/tvenkinių (bendras plotas – 20,7 tūkst. ha).

Iki 1990 m. ežeruose, didesniuose nei 10 ha, kasmet buvo sugaunama po 10 tūkst. cnt žuvų, iš jų po ~5,4 tūkst. cnt sugavo žvejai mėgėjai. Vidutiniškai sugaunama po 11 kg/ha žuvų per metus.

10 tūkst. cnt per metus – tai verslinė metinė produkcija, kuri sudaro 1/3 bendros

6 lentelė. Vandens telkinių, kurių plotas didesnis negu 200 ha, sąrašas

Rajonas	Plotas, ha									
	200–300	301–400	401–500	501–600	601–700	701–800	801–900	901–100	Virš 1000	Iš viso
Alytus	2			1						3
Anykščiai								1		1
Biržai		1								1
Ignalina	7	1	1	2		2			1	14
Kėdainiai	2									2
Kaunas									1	1
Kupiškis						1				1
Lazdijai	1	2				1			2	6
Mažeikiai	1	1								2
Molėtai	5	5	1	2		1	1			15
Plungė									1	1
Radviliskis	1									1
Rokiškis									1	1
Šiauliai	1		1						1	3
Šilutė						1				1
Svenčionys	3		1	1			1			6
Telšiai				1					1	2
Trakai	4	2							1	7
Ukmergė	1									1
Utena	2			1					1	4
Varėna	1	2								3
Zarasai	2	2	1	1		1			4	11
Iš viso	33	16	5	9	–	7	2	1	14	87

7 lentelė. Lietuvos ežerų pasiskirstymas pagal dydį

Plotas (S), ha	Ežerų skaičius		Bendras plotas	
	vnt.	%	tūkst. ha	%
$S > 1000$	13	0,2	20,5	23,2
$500 < S \leq 1000$	19	0,3	12,5	14,2
$100 < S \leq 500$	117	1,9	24,6	27,8
$50 < S \leq 100$	137	2,2	9,4	10,6
$10 < S \leq 50$	655	10,6	15,0	16,9
$0,5 < S \leq 10$	1892	30,6	5,7	6,4
$S < 0,5$	3358	54,2	~0,8	0,9
Iš viso:	6191	100	88,5	100

8 lentelė. Lietuvos vandens talpyklų/tvenkinių pasiskirstymas pagal dydį

Plotas (S), ha	Vandens talpyklų skaičius		Bendras plotas	
	vnt.	%	tūkst. ha	%
$S > 500$	8	1,2	18,2	52,9
$100 < S \leq 500$	38	5,8	7,8	22,7
$50 < S \leq 100$	39	6,0	2,8	8,1
$10 < S \leq 50$	199	30,4	4,2	12,2
$0,5 < S \leq 10$	370	56,6	1,4	4,1
Iš viso:	654	100	64,4	100

metinės produkcijos arba bendro metinio prieauglio. Bendras metinis prieauglis yra 3 kartus didesnis ir sudaro apie 30 tūkst. cnt. Tyrimų duomenys rodo, kad žuvų bendros metinės produkcijos ir biomasės santykis (P/B – koeficientas) vidutiniškai prilygsta 0,4: kuojų, lydekų, karosų, lynų – 0,4; karšių, ešerių, pūgžlių – 0,2–0,5; aukšlių, seliavų, stintų – 0,4–0,7. Kai bendras metinis prieauglis sudaro 30 tūkst. cnt, o vidutinis P/B – 0,4, tai žuvų biomasė ežeruose apytiksliai prilygsta 75 tūkst. cnt.

1970–1990 m. iš 10 tūkst. cnt sugautų žuvų trečdalį sudarė kuojos – 3,3 tūkst. cnt, likusią dalį: karšiai – 1,7–1,8; ešeriai – 1,0–1,2; aukšlės – 0,9–1,1; lydekos – 0,9; kitų rūšių žuvys – 1,7–2,2 tūkst. cnt. Kuojų, taip pat karšių, gausėjimas susijęs su intensyvėjančiais šiuo laikotarpiu ežerų eutrofizacijos procesais. Patikimos statistikos apie žūklę ežeruose pastaruoju dešimtmečiu (1991–2000 m.) nėra.

Vandens talpyklos, kuriose žuvų ben-

drijos panašios į 3–4, rečiau 1 ir 5 tipų ežerų bendrijas, yra žuvingos. Verslinė žuvų produkcija tirtose didžiosiose vandens talpyklose sudaro 15–20, rečiau 10 kg/ha per metus. Bendras vandens talpyklų plotas sudaro apie 35 tūkst. ha, o žuvų verslinė produkcija šiame plote gali sudaryti iki 5–7 tūkst. cnt per metus.

Kaip ir ežeruose, žuvų verslinė metinė produkcija vandens talpyklose sudaro ~1/3 bendros metinės produkcijos, o vidutinis žuvų P/B ~0,4. Bendra metinė produkcija yra 3 kartus didesnė nei verslinė ir gali sudaryti iki 15–20 tūkst. cnt. Žuvų biomasė vandens talpyklose gali sudaryti iki 40–50 tūkst. cnt.

1970–1990 m. žvejai verslininkai žvejojo tik 3 didžiosiose vandens talpyklose – Kauno, Elektrėnų ir Antalieptės mariose. Šiose mariose kasmet buvo sugaunama po 2 tūkst. cnt žuvų. Didesnę dalį visų sugautų žuvų sudarė kuojos – 1,2 tūkst. cnt, likusią dalį karšiai – 0,5 ir kitų rūšių žuvys – 0,3 tūkst. cnt.

Ežerų ir talpyklų bendras plotas apie 115 km², o bendra žuvų metinė verslinė produkcija apytikriai sudaro iki 15–17 tūkst. cnt; tai yra tiek pat, kiek Lietuvai priklausančioje Kuršių marių dalyje (41,3 km² plote). Kuršių marios yra beveik 3 kartus žuvingesnės nei ežerai ir talpyklos kartu paėmus.

4.1.2. Upės

Tirtose upėse vidutinė žuvų biomasė sudarė ~50 kg/ha. Produkcijos (metinio prieauglio) ir biomasės santykis (P/B) sudarė: kuojų – 0,25–0,63, upėtakių – 0,45–0,47, kiršlių – 0,31–0,40, lydekų – 0,45–0,53, ešerių – 0,45–0,54, gruzlių – 0,54–0,79, strepių – 0,29–0,70, paprastųjų aukšlių – 0,55–1,12, srovinių aukšlių – 0,5–1,5, saulažuvų – 0,53–1,33, rainių – 0,50–1,31, kartuolių – 0,50–1,5, šapalų – 0,46–0,52, šlyžių – 0,44–1,17, kirtiklių – 0,61–0,94, kūjagalvių – 0,55–0,97. Produkcijos ir biomasės santykio įvairumas susijęs su augimo greičio ir mirtingumo įvairove.

Upėse gausu smulkių rūšių trumpaamžių žuvų, kurių P/B > 0,5, o biomasė upių bendrijose sudaro 20 proc. Upėse 80 proc. biomasės sudaro stambesnės, vidutinės gyvenimo trukmės ir ilgaamžės žuvis, kurių P/B < 0,5. Todėl iš viso upių bendrijose žuvų P/B ~0,5. Kai vidutinė biomasė 50 kg/ha, o P/B ~0,5, bendra metinė produkcija prilygsta 25 kg/ha.

Apie 1/3 žuvų metinės produkcijos sudaro verslinė produkcija (leidžiamo gaudyti dydžio žuvis); tai vidutiniškai ~7 kg/ha per metus. Nemuno žemupyje, kur biomasė ~250 kg/ha, metinė produkcija siekia 125 kg/ha, iš jos verslinė produkcija ~40–42 kg/ha per metus. Lietuvos valstybinės reikšmės 652 upių bendras plotas sudaro 29,1 tūkst. ha. Versliniai žuvų ištekliai šiame plote (be Nemuno žemupio) siekia ~2 tūkst. cnt.

1970–1990 m. verslinė žvejyba vyko tik didžiosiose Lietuvos upėse, o 1991–2000 m. – tik Nemune, Drevernoje bei Klišupyje. Mėgėjiška žvejyba vyko daugelyje upių, bet apie 1/3 žuvų masės mėgėjai sugaudavo Nemune. Upėse buvo sugaunama po 4,0–4,5 tūkst. cnt žuvų per metus; po 1,5–2,5 tūkst. cnt per metus žuvų sugaudavo žvejai verslininkai ir po 1,5–2,0 tūkst. cnt per metus – žvejai mėgėjai. Žvejai verslininkai daugiausiai sužvejodavo stintų – 30 proc., vėgelių – 15 proc., žiobrių – 15 proc., aukšlių – 12 proc.; kitų 25–30 rūšių žuvų – 28 proc. Žvejai mėgėjai daugiausia sugaudavo kitokių rūšių žuvų, išskyrus stintas.

Vidutinio dydžio Lietuvos upių biotopų talpa ir pašariniai ištekliai liudija apie tai, kad jos tkrai galėtų būti žuvingesnės. Dėl intensyvios žvejybos upėse vyrauja jauno amžiaus žuvis.

Apytikriai paskaičiavus, vidaus vandenyse žvejai mėgėjai jau anksčiau sugaudavo tiek pat, o galbūt ir daugiau žuvų negu žvejai verslininkai (Bružinskienė, Virbickas, 1988). Laikui bėgant atsiranda vis naujos mėgėjiškos žvejybos priemonės ir būdai. Daugelis žvejų mėgėjų gauda įvairių rūšių žuvis, priklausomai nuo vandens telkinio ar metų laiko, kiti specializuojasi gaudydami tam tikrų rūšių žuvis ar naudodami tik tam tikrus mėgėjiškos žūklės įrankius. Nežiūrint į tai, kad atsiranda naujų žvejybos būdų, Lietuvoje tradiciškai dominuoja žvejyba plūdine meškere ir spinningu. Per pastutinį dešimtmetį labai išpopuliarėjo kiršlių ir margųjų upėtakių žvejyba museline meškere. Vis daugiau žvejų gauda karpius. Šios dvi mėgėjiškos žvejybos atmainos, turinčios senas tradicijas daugelyje Europos šalių, iš dalies yra naujos Lietuvoje, tačiau vienija nemažai žvejų, besiburiančių į muselininkų ar karpininkų klubus. Nepaisant to, kad pagal naudojamų įrankių kokybę bei

žvejybos meistriškumą Lietuvos žvejai mėgėjai nedaug teatsilieka nuo žvejybos mėgėjų kitose Europos šalyse, yra vienas esminis skirtumas: Lietuvoje vis dar nėra tinkamos infrastruktūros, kuri paskatintų žvejybinį turizmą vidaus vandenyse. Žinoma, daugiausia žvejų mėgėjų sutraukia tie vandens telkiniai, kur dideli natūralūs žuvų ištekliai, o žuvys intensyviai veisiamos, ar yra didelė tikimybė sugauti „įdomią“ žuvį: lašišą, šlakį, didelį karpį, šamą ir kt. Ekologijos instituto darbuotojai – prof. Juozas Virbickas, dr. Vytautas Kesminas, dr. Tomas Virbickas 2004 m. išanalizavo esamą informaciją apie žuvų išteklius Lietuvos ežeruose, upėse ir vandens talpyklose, atrinko vandens telkinius, kuriuose jau šiuo metu gali būti organizuojamas žvejybinis turizmas bei vandens telkinius, potencialiai tinkamus žvejybinio turizmo plėtrai ateityje. Šioje studijoje ir bus naudojami minėtų autorių duomenys.

4.1.3. Ežerų ir tvenkinių tinkamumas rekreacinei žuvininkystei

Pagal žuvininkystėje naudotą gamybinę ežerų klasifikaciją, paremtą ežero morfologinėmis bei fiziko-cheminėmis savybėmis ir vertingų žuvų rūšine sudėtimi, ežerai skirstomi į 5 tipus:

1. **Seliaviniai ežerai** – gilesni negu 20 m. Vandens skaidrumas apie 5 m, smėlėti ir žvirgždėti gruntai 1–2 m gylyje užima daugiau nei 25 proc. dugno. Deguonies kiekis epilimnione ir metalimnione ne mažesnis kaip 10 mg/l. Dujinis režimas palankus ištisus metus. Litoralinė zona siaura, mažai užžėlusi šiurkščia augmenija. Makrofytai užima tik 11–20 proc. viso ežero ploto. Tai vidutinio maistingumo ežerai. Šio tipo ežeruose, su kai kuriomis išimtimis, gali gyventi ir veisti visos tarp žvejų mėgėjų populiarios žuvų rūšys.

2. **Karšiniai ežerai** – jų vidutinis gylis dažniausiai siekia 10–12 m, bet gali būti ir gilesni – iki 20 m. Vanduo vidutinio skaidrumo – apie 2–3 m. Smėlėtas ir žvirgždėtas gruntas 1–2 m gylyje užima apie 10 proc. viso dugno. Deguonies kiekis metalimnione 6–7,5 mg/l, o hipolimnione ne mažiau 1 mg/l. Litoralinė zona ir jos augalija gerai susiformavusios. Makrofytai užima 30–71 proc. ežero ploto. Litoralė, sublitoralė ir profundalė turtingos zoobentosu. Tai didelio maistingumo ežerai. Juose yra puikios sąlygos gyventi visoms minėtoms žuvims, ypač karšiams.

3. **Sterkiniai ežerai** – 4–10 m gylio. Vandens skaidrumas ne didesnis kaip 3 m. Kietas dugnas (smėlis, žvirgždas) 1–2 m gylyje užima 10–20 proc., produktyvus dumblas – 80 proc. Tai vidutinio maistingumo ežerai. Juose įveisti starkiai gali duoti didžiausią produkciją. Šio tipo ežeruose yra geros sąlygos gyventi ir karšiams, karpiams.

4. **Lydekiniai ežerai** – negilūs, iki 5 m. Dugnas labai dumblėtas, kieto grunto gali nebūti. Šio tipo ežerai neturi profundalės. Dažnai visas ežero plotas būna užaugęs vandens augmenija. Pakraščiais pasitaiko liūnas. Skaidrumas iki 3 m. Deguonies kiekis vandenyje ne mažesnis kaip 0,6 mg/l. Dažniausiai tai didelio maistingumo ežerai. Juose daug produkcijos gali duoti tokios žuvys kaip lynas, karosas, lydeka.

5. **Karosiniai ežerai** – seklūs (2–3 m gylis). Vandens skaidrumas mažas – 1 m, aktyvioji vandens reakcija (pH) paprastai būna neutrali arba silpnai rūgštinė. Deguonies kiekis vandenyje svyruoja nuo 1 iki 5 mg/l, tačiau gali sumažėti net iki 0,3 mg/l. Tai mažo maistingumo ežerai. Juose gali gyventi tik deguonies trūkumui nejautrios žuvys – karosas, lynas, ešerys.

Pagal maistinių medžiagų kiekį ir žuvų produkciją, Lietuvoje šiuo metu yra 3 pa-

grindiniai ežerų tipai (neskaitant tarpinių variantų):

1. Mezotrofiniai arba vidutinio maistingumo ežerai.

2. Eutrofiniai arba didelio maistingumo ežerai.

3. Distrofiniai arba riboto kiekio – mažo maistingumo ežerai. Distrofiniuose ežeruose gyvena tik atspariausios žuvų rūšys: kuoją, ešerį, lydeką, karosą. Dažnai juose sutinkama tik kokia nors viena rūšis, pvz., karosą ar ešerį.

Verslinės ir mėgėjiškos žūklės statistikos duomenimis, žūklės laimikiai yra patys aukščiausi seliaviniuose ežeruose – 15–20 kg/ha. Karšiniuose ir starkinguose ežeruose jie siekia 10–15 kg/ha per metus. Tuo tarpu lydekiniuose ežeruose jie jau yra mažesni negu 10 kg/ha. Taigi vidutinio ir didelio maistingumo seliaviniai, karšiniai ir starkingieji ežerai yra patys produktyviausi.

Kad šio tipo ežeruose žvejai mėgėjai iš dalies sugauna daugiausiai žuvų, patvirtina ir 2000 m. vasario–rugsėjo mėnesiais įvairiuose vandens telkiniuose atlikta žvejų mėgėjų laimikių skirtingais metų sezonais tiesioginė apskaita. Rezultatai parodė, kad daugiausia žuvų žvejai mėgėjai sugauna me-

zotrofiniuose ežeruose ir kiekis siekia 2,6 kg per 1 žūklę. Likusiuose ežeruose bei tvenkiniuose (statistiškai patvirtinta) sugaunama 1,65–1,8 kg žuvų per 1 žūklę. Atskirų rūšių žuvų sugavimai įvairiuose vandens telkiniuose skiriasi. Mažiausiai varijuoja karšių sugavimai: per vieną žūklės dieną (parą, jei žvejojama dugnine meškere) vidutiniškai sugaunama 1,8 kg. Kuojų sugaunama po 0,7 kg per 1 žvejybės dieną, ešerių – 0,5 kg, lydekų – 1,7 kg per vieną žvejybės dieną. Visų kitų žuvų rūšių sugavimai mėgėjiškos žūklės priemonėmis nepastebimi (moksline ataskaita „Ežerų ir tvenkinių (išskyrus Kauno marias) mėgėjiškos žūklės įrankiais sužvejojamų žuvų kiekio įvertinimas ir apskaitos metodikos parengimas“; E. Bukelskis, Vilnius, 2000). Skirstant pagal mėgėjiškos žūklės būdus, patys didžiausi laimikiai sugaunami žvejojant dugnine meškere ir vidutiniškai sudaro 3,92 kg vienam žvejui per vieną žūklę. Šie laimikiai didžiausi liepos mėnesį ir sudaro 6,3 kg vienam žvejui per vieną žūklę, o mažiausi – gegužės mėn. ir neviršija 2 kg vienam žvejui per vieną žūklę. Statistika patvirtina, kad žuvų sugavimai kitais būdais (poledine, plūdine meškere ar spiningu) nesiskiria visų sezonų metu. Mažiausiai sužvejojama poledinėje žūklė-

9 lentelė. Pagrindinės skirtingų tipų ežerų charakteristikos

	Mezotrofiniai ir eutrofiniai	Eutrofiniai	Hipertrofiniai ir distrofiniai	Distrofiniai
Indikatorinės rūšys	Stinta, seliava, (sykas)	Aukšlė, karšis, pūgžlys	Lynas, kuoją, lydeką	Ešerį, karosą
Dominuojančios rūšys	Stinta, seliava, (sykas), ešerį, kuoją, karšį	Karšis, lydeką, ešerį, kuoją, lyną, (sterką)	Lynas, kuoją, lydeką, ešerį	Ešerį, karosą
Vidutinis produktyvumas	15–20 kg/ha	10–15 kg/ha	5–10(15) kg/ha	< 5 kg/ha
Vyraujantis plotas (25–75 procentilių ribose)	>100 ha	20–100 ha	5–20 ha	1–5 ha
Bendras skaičius	~ 80	~600	~800–1000	~1100–1300
Skirtingų tipų ežerų pasiskirstymas ploto grupėse	>500 ha			
	500–100 ha			
		100–50 ha		
		50–10 ha		
			<10 ha	

je – vidutiniškai 1 kg per 1 žūklę, plūdine meškere ir spinningu vidutiniškai sugauna ma po 1,5–2 kg per 1 žūklę.

Absoliuti dauguma mezotrofinių ir eutrofinių, seliavinio, karšinio ir starkinio tipo ežerų yra didesni kaip 100 ha ploto (Virbikas, 1988). Atsižvelgtina, kad būtent tokio dydžio ežerai su natūraliais žuvų ištekliais (t. y. kuriuose nevykdoma intensyvi žuivaisa) yra patraukliausi žvejams mėgėjams.

Beveik visos vandens talpyklos yra eutrofiniai (didelio maistingumo) vandens telkiniai, kuriuose žuvų bendrijos suformuotos spontaniškai. Žuvų bendrijų metinė verslinė produkcija dažniausiai siekia 15–20 kg/ha.

Žvejai mėgėjai intensyviausiai žvejoja trijose didžiosiose vandens talpyklose – Kauno, Elektrėnų ir Antalieptės mariose. Iki 1985 metų, kai buvo vykdoma griežta žvejų mėgėjų laimikių apskaita, mėgėjai šiose talpyklose sugaudavo apie 42 tonas žuvų kasmet: Kauno mariose ~ 25,5 t, Antalieptės ir Elektrėnų vandens talpyklose ~ po 8 t kasmet. Daugiausiai buvo sugaunama karšių, lydekų, kuojų, ešerių. Patikimų duomenų, kiek žvejai mėgėjai sugauna žuvų minėtose vandens talpyklose šiuo metu, nėra.

4.1.4. Žvejybinio turizmo ežeruose ir tvenkiniuose infrastruktūros plėtros galimybės

Rekreacinės žuvininkystės ir su ja susijusios žvejybinio turizmo infrastruktūros plėtros pobūdis ežeruose ir tvenkiniuose šiek tiek skiriasi. Tai priklauso nuo telkinio statuso:

1) rekreacinė žuvininkystė gali būti plėtojama nenuomotinuose valstybinės reikšmės ežeruose ir tvenkiniuose;

2) rekreacinė žuvininkystė gali būti plėtojama išnuomotuose ar privačiuose van-

dens telkiniuose nuomininko ar savininko lėšomis.

Dar galimi du vandens telkinio žuvų išteklį eksploatavimo rekreacinės žuvininkystės plėtros būdai (kaip ir verslinėje žuvininkystėje):

1) **ekstensyvus** – eksploatuojami esami žuvų ištekliai, t. y. žuvis nėra intensyviai veisiamos dėl rekreacinės žvejybos;

2) **intensyvus** – žuvis intensyviai veisiamos dėl rekreacinės žvejybos.

Iš viso galimos 4-ios žvejybinio turizmo plėtros šiuose telkiniuose kryptys.

1. Žvejybinis turizmas nenuomotinuose valstybinės reikšmės ežeruose ir tvenkiniuose – eksploatuojami natūralūs žuvų ištekliai, t. y. žuvis nėra intensyviai veisiamos dėl rekreacinės žvejybos.

2. Nenuomotini valstybinės reikšmės ežerai ir tvenkiniai – žuvis intensyviai veisiamos dėl rekreacinės žvejybos.

3. Išnuomoti žvejybai vandens telkiniai ir privatūs ežerai. Nuomininkų ir savininkų teisės ir pareigos, susijusias su žuvų išteklį naudojimu, žuvivaisa, licencinės žūklės organizavimu reglamentuoja mėgėjiškos žūklės tvarkos išnuomotuose vandens telkiniuose ir privačiuose ežeruose taisyklės. Žuvivaisa ir žuvų išteklį eksploatavimas vykdomas laikantis taisyklių ir pagal mokslininkų rekomendacijas.

4. Privatūs ir valstybiniai žuvininkystės tvenkiniai. Kai kuriuose jų žvejybinio turizmo infrastruktūra jau sukurta.

Kad būtų pasiekti pirmojo tipo rekreacinės žvejybos tikslai (nenuomotinuose valstybinės reikšmės ežeruose ir tvenkiniuose – eksploatuojami natūralūs žuvų ištekliai, t. y. žuvis nėra intensyviai veisiamos dėl rekreacinės žvejybos), labiausiai yra tinkami didieji mezotrofiniai ir eutrofiniai vandens telkiniai, kuriuose gausiausi natūralūs žuvų

ištekliai, kuriuose yra dideli retesnių, tačiau žvejams mėgėjams patrauklių, žuvų rūšių (pvz., starkingų, lydekų, ungurių, karšių) ištekliai. Šiuose telkiniuose tuo pat metu gali būti vykdoma specializuota verslinė kai kurių rūšių žuvų – stintų, seliavų, ungurių – žvejyba. Pagal esamus žuvų išteklius, jau šiuo metu organizuoti žvejybinį turizmą būtų galima šiuose nenuomotinuose, valstybinės reikšmės, ežeruose ir tvenkiniuose:

Vandens telkinio pavadinimas	Vandens telkinio plotas (ha)	Rūšys
Dysnai	2400,9	Sterkas
Drūkšiai	3622,2*	Įvairių rūšių žuvis
Dusia	2334	Ešerys
Lūkstas**	1000,9	Įvairių rūšių žuvis
Luodis	1287,6	Įvairių rūšių žuvis
Plateliai	1181,5	Įvairių rūšių žuvis
Kauno HE tv.	6350,0	Įvairių rūšių žuvis
Kruonio HAE tv.	306,0	Įvairių rūšių žuvis
Antalieptės HE tv.	1572,3	Įvairių rūšių žuvis

* – Lietuvos respublikos teritorijoje; ** – jeigu žūklės plotai nebus nuomojami.

Pirmojo tipo rekreacinei žvejybai tinkamų vandens telkinių yra kur kas daugiau, tačiau šiuo metu esantys žuvų ištekliai yra pernelyg maži, kad pritrauktų išties daug žvejų mėgėjų. Visų pirma, tai telkiniai, kurie šiuo metu yra gražiausiose Lietuvos vietovėse – nacionaliniuose ir regioniniuose parkuose, ten jau yra išplėtotą rekreacijos infrastruktūrą, t. y. įrengtos stovyklavietės, poilsiavietės. Tačiau dar reikia atkurti žuvų, įdomių žvejams mėgėjams, išteklius.

Kito pobūdžio – intensyvi rekreacinė žuvininkystė (žuvis rekreacinei žvejybai intensyviai veisiamos nenuomotinuose valstybinės reikšmės ežeruose ir tvenkiniuose) yra pati perspektyviausia, kadangi žuvų ištekliai, taip pat ir rekreacinės žvejybos trauka, tiesiogiai priklauso nuo žuvivaisos apimčių. Ji gali būti vykdoma daugelyje Lietuvos ežerų ir tvenkinių. Labiausiai tam yra

tinkami eutrofiniai karšiniai-lyniniai-lydekiniai ežerai ir dauguma mažesnių vandens talpyklų. Be to, intensyvi žuvivaisa neturi pakenkti nusistovėjusiam bendrųjų balansui (pavyzdžiui, karpių išuvinimas ežeruose, kuriuose yra plačiažnyplių vėžių populiacijos, pastariesiems turi didelį neigiamą poveikį). Rekreacinei žūklei intensyviai veisiamos žuvų rūšys, o išuvinimo apimtys tiesiogiai priklauso nuo ežero tipo, dydžio, planuojamo žvejybinio turizmo intensyvumo. Prieš išuvinimą ežeruose turi būti atlikti moksliniai tyrimai.

4.1.5. Upių tinkamumas rekreacinei žuvininkystei

Lietuvos teritorija teka apie 600 upių, ilgesnių kaip 10 km. Žvejams mėgėjams patraukliausios upės, kuriose:

- 1) dideli sėsliųjų upinių žuvų – vertingų mėgėjiškos žūklės objektų (upėtakių, kiršelių, ūsorių, salačių, šamų, kt.) ištekliai;
- 2) dideli migruojančių žuvų (lašišų, šlakų, žiobrių) ištekliai.

Upės, kaip ir ežerai ar vandens talpyklos, pritraukia gana daug žvejų mėgėjų. Žuvų laimikiai upėse mėgėjiškos žūklės priemonėmis dažnai yra tokie pat ar net didesni negu verslinės žūklės priemonėmis.

Tikslių duomenų, kiek žvejai mėgėjai sugauna žuvų upėse šiuo metu, nėra. Posovietiniu laikotarpiu mėgėjiškos žūklės laimikių apskaita praktiškai nebuvo vykdoma. Retas žvejys mėgėjas pasibaigus mėgėjiškos žūklės leidimo galiojimo laikui įrašo duomenis apie žūklės laimikius ir grąžina leidimą jį išdavusiai organizacijai. Realu mėgėjiškos žūklės apskaita, mėgėjiškos žūklės duomenų bazė dar tik kuriama. Tačiau, sprendžiant pagal žvejų mėgėjų skaičių, tenkantį 1 upės kilometrui, žvejybos intensyvumas tikrai didelis. Pvz., 2004 m.

birželio mėnesį 6 km ilgio Neries upės atkarpoje, tarp Vokės ir Bražuolės, plaukiant valtimi suskaičiuoti 53 žvejai mėgėjai, t. y. beveik 9 žvejai 1 km upės atkarpos; 29 km ilgio Neries atkarpoje, tarp Buivydžių ir Nemenčinės, suskaičiuota 150 žvejų arba 5 žvejai/1 km. Tačiau ypač gausiai žvejų mėgėjų susirenka Nemuno žemupyje žiemos pradžioje vėgėlių migracijos metu: savaitgaliais kai kuriose atkarpose priskaičiuota iki 20–25 žvejų mėgėjų 1 km ilgio upės pakrantėje. Be abejo, priklausomai nuo metų laiko, atstumo iki stambesnių miestų, upės struktūros, šie skaičiai kinta. Palyginti su ankstesniais metais, vis populiarnesne tampa žvejyba muselinėmis meškerėmis, pradėta įgyvendinti kai kurių rūšių žuvų licencinė žvejyba. Žvejyba museline meškere labiausiai orientuota į upėtakių ir kiršlių gaudymą. Kadangi šių žuvų ištekliai yra riboti ir greitai pažeidžiami, infrastruktūros plėtra galima atsižvelgiant į išteklių būklę, žuivaisos efektyvumą ir žvejybos reguliavimą. Atsižvelgiant į daugiamečių sugavimų statistiką ir mokslinių tyrimų duomenis, margųjų upėtakių, nedarant žalos esamoms populiacijoms, mūsų upėse kasmet galima sužvejoti apie 1400–1700 kg (Mokslinė ataskaita, 1995). Mėgėjiškos žūklės statistikos duomenys (1990 m.) teigia, kad daugiausia upėtakių buvo sugaunama Minijoje –

250 kg, Merkyje – 200, Jūroje – 154, Šalčioje – 107, Visinčioje – 76, Gaujoje – 68 kg ir kt. upėse. Kiršliai Lietuvoje paplitę gerokai mažesniame areale negu upėtakiai. Pagal tyrimo duomenis buvo nustatyta, kad kiršlių Lietuvos upėse kasmet galima sugauti 1000–1200 kg. Plečiant šių žuvų rekreacinę žvejybą, upėse turi būti vykdomi ir išteklių atkūrimo darbai: dirbtinis veisimas, žvejybos kontrolė, išteklių apsauga.

4.1.6. Žvejybinio turizmo upėse infrastruktūros plėtros galimybės

Pagal žvejybos pobūdį, sezoniškumą bei populiarumą upėse, šiuo metu galima nurodyti bent kelis žvejybos tipus:

1) sėslių (vietinių) žuvų žvejyba, kai naudojamos įvairios mėgėjiškos žūklės priemonės; žvejybos objektai – įvairių rūšių žuvis; geidžiamiausi žvejybos objektai, priklausomai nuo upės, yra lydeka, karšis, šapalas, sterkas, ešerys, salatis, ūsorius;

2) specializuota lašišinių žuvų – upėtakių, kiršlių žvejyba muselinėmis meškerėmis bei spinningais, naudojant dirbtinius masalus;

3) sezoninio pobūdžio praeivių bei pusiau praeivių žuvų (šlakų, žiobrių, stintų, upinių nęgių, vėgėlių) žvejyba.

10 lentelė.

Baseino plotas (km ²)	<50	50–100	100–1000	1000–5 000	5 000–50 000	>50 0000
			(Siesartis, Šalčia, Grūda, Veiviržas, Akmena, Ūla, Šventoji (Baltijos), kt.)	(Minija, Jūra, Dubysa, Žeimenas, Merkys, kt.)	(Neris, Šventoji)	Nemunas
M. upėtakis	+	+	+	+	+	
Šlakys		+	+	+	+	+
Lašiša			+	+	+	+
Kiršlys			+	+	+	
Žiobris			+	+	+	+
Vėgėlė		+	+	+	+	+
Ūsorius			+	+	+	+
Salatis				+	+	+
Šamas					+	+

Vietinių, sėsliųjų žuvų žvejyba nevienodu intensyvumu vyksta praktiškai visus metus. Šio žūklės tipo mėgėjų daugiausia susirenka prie upių netoli didžiųjų miestų, didesnių gyvenviečių. Kadangi dauguma šio tipo žūklės mėgėjų yra vietiniai gyventojai, neilgam vykstantys žvejoti netoli nuo gyvenamosios vietos, rekreacinės žuvininkystės plėtra šiame sektoriuje yra neperspektyvi. Vienintelė išimtis būtų žvejyba Nemuno ir Minijos žemupiuose, ypač – Nemuno deltos regioniniame parke. Nemuno ir Minijos žemupiai, palyginti su kitomis upėmis bei dauguma stovinčio vandens telkiniais, pasižymi itin dideliais žuvų ištekliais, todėl čia žvejai mėgėjai suvažiuoja iš visos Lietuvos.

Specializuota lašišinių žuvų žvejyba muselinėmis meškerėmis ir spinningais populiari tose upėse, kur didžiausi margųjų upėtakių, kiršlių ištekliai. Tai daugiausiai Merkio, Minijos ir Žeimenos baseinų upės. Intensyviausiai žvejojama pavasarį ir vasarą. Sėkminga kai kurių Lietuvos muselininkų klubų veikla rodo, kad vis daugiau ir daugiau žvejų mėgėjų pasirenka būtent šį žvejybos būdą. Be to, tik šiame sektoriuje po truputį prigyja daugelyje Vakarų Europos šalių esančios „pagavai – paleisk“ tradicijos, t. y. tikslas žuvį tik sugauti, o ne pasiimti, todėl realus neigiamas poveikis žuvų ištekliais yra mažesnis. Specializuotą žvejybą muselinėmis meškerėmis dažniausiai pasirenka ir didesnes pajamas turintys žmonės, todėl žvejybinio turizmo infrastruktūros plėtra šiame sektoriuje yra perspektyvi. Vienintelis neigiamas veiksnys šiuo metu – maži žvejybos objektų – margųjų upėtakių ir kiršlių ištekliai. Daugiamečiai moksliniai tyrimai „lašišinio“ tipo Lietuvos upėse rodo, kad „leistiną“ mėgėjiškai žūklei ilgį pasiekusių upėtakių ir kiršlių individų santykis populiacijose yra mažas.

Sezoninio pobūdžio praeivių bei pusiau

praeivių žuvų rekreacinė žūklė upėse yra viena populiariausių, ypač – Šiaurės Europos šalyse. Pavyzdžiui, Norvegijoje net 40 proc. visų lašišų, sugaunamų šios šalies vandenyse, yra sugaunamos rekreacinės žūklės upėse. Mūsų šalyje taip pat vis daugiau žvejų mėgėjų domisi šlakų mėgėjiškos žūklės galimybėmis, žengiami pirmieji žingsniai įgyvendinant licencinę šių žuvų žūklę. Labai daug žvejų susirenka pavasarį ir vėlyvą rudenį Nemuno žemupyje, migruojant žiobriams, stintoms bei vėgėlėms. Rekreacinei žuvininkystei ir su ja susijusiai žvejybinio turizmo infrastruktūros plėtrai sezoninė praeivių ir pusiau praeivių žuvų rekreacinė žūklė yra viena perspektyviausių. Vienintelė, tačiau būtina sąlyga – pakankami šių žuvų ištekliai.

Iš esmės rekreacinė žuvininkystė ir su ja susijusi žvejybinio turizmo infrastruktūra turi būti plėtojama tose upėse, kuriose yra didžiausi stambesnių žuvų ištekliai, kuriais eina didesni praeivių žuvų rūšių srautai. Būtent čia susirenka daugiausia žvejų mėgėjų, kurie realiai galėtų naudotis rekreacinės žuvininkystės paslaugomis. Ypatinę statusą tarp visų šių upių turi Nemuno žemupys – pagrindinė tranzitinė upė visų rūšių praeivių bei pusiau praeivių žuvų rūšių – mėgėjiškos žūklės objektams. Ypač daug žvejų Nemuno žemupyje susirenka pavasarį ir vėlyvą rudenį, migruojant žiobriams, žiemą – stintų bei vėgelių migracijos į nerštavietes metu. Kita vertus, intensyvi žvejyba nenutrūksta ir vasarą: žvejojamos sėsliosios rūšys – karšiai, karosai, karpiai, starkiai, ešeriai, šapalai, šamai. Galima drąsiai teigti, kad rekreacinės žuvininkystės požiūriu Nemuno žemupys pasižymi ypatinga trauka ir šiuo metu yra pats perspektyviausias veiklai, susijusiai su praeivių, pusiau praeivių bei sėsliųjų žuvų rūšių rekreacine žvejyba praktiškai visus metus.

Kitose upėse rekreacinė žūklės infrastruktūros plėtra turi būti labiau orientuota į specializuotą, sezoninę vietinių ir praeivių lašišinių žuvų žvejybą muselinėmis meškerėmis bei spinningais. Tačiau minėta žvejyba yra labiau priklausoma nuo šių žuvų išteklų būklės, kurie vis dar pernelyg maži, kad šiuo metu būtų galima organizuoti rekreacinę žūklę ir su tuo susijusias paslaugas.

Pagal dabar esančius žuvų išteklius bei rekreacinės žūklės trauką, žvejybinio turizmo infrastruktūrą tikslinga plėtoti šiose upėse bei jų atkarpose (rekreacinės žūklės traukos mažėjimo linkme):

- Nemuno žemupio atšakos ir Minijos žemupys Nemuno deltos regioniniame parke;
- Nemuno žemupio atkarpa nuo regioninio parko ribos iki Jūros upės žiočių;
- Nemuno vidurupio atkarpa „Prienai – Verknės žiotys.“

Rekreacinę žuvininkystę, orientuotą į specializuotą vietinių lašišinių žuvų (margųjų upėtakių, kiršlių) žvejybą muselinėmis meškerėmis ir spinningais, pradiniam etape tikslinga plėtoti šiose upėse, su sąlyga, kad bus atkurti bei nuolat palaikomi aukšti margųjų upėtakių ir kiršlių ištekliai:

- Merkyje,
- Ūloje,
- Minijoje,
- Akmenoje.

Rekreacinę žuvininkystę, orientuotą į specializuotą praeivių lašišinių žuvų (šlakų) žvejybą muselinėmis meškerėmis ir spinningais, tikslinga plėtoti tose upėse bei jų atkarpose, kur numatoma šių žuvų licencinė žvejyba, su sąlyga, kad bus atkurti bei nuolat palaikomi aukšti šlakų ištekliai:

- Šventojoje (Baltijos jūra),
- Minijos žemupyje,

- Veiviržo žemupyje,
- Jūros žemupyje.

Realiai šiai veiklai tinkamos upės yra Neris, Šventosios žemupys ir Nemuno vidurupis. Tačiau prieš tai turi būti atkurtos kai kurių rūšių žuvų, ypač salačių, šamų, populiacijos.

Nemuno žemupio baseine neršia lašišos ir ypač šlakiai. Tai Raudonosios knygos žuvis, tačiau šlakius galima žvejoti įsigijus licencijas. Pastaruosius kelis metus Lietuvos valstybinis žuvinavos ir žuvininkystės tyrimų centras Minijos ir Jūros intakus įžuvina šlakų vyresnio amžiaus jaunikliais. Visa tai leidžia tikėtis, kad nors iš dalies bus atkurtos šlakų atsargos šių upių baseine. Šlakis pasižymi kur kas trumpesnėmis migracijomis, negu lašiša.

Margasis upėtakis (*Salmo trutta fario* L.) – tai viena iš vertingiausių baseino lašišinių žuvų, žvejų mėgėjų labiausiai mėgstamas laimikis.

Pagrindinėmis margųjų upėtakių meškeriojimo vietomis turėtų tapti Minijos baseino upės, ypač pagausėjus jose šių žuvų. Būtent jos turėtų tapti pagrindiniais vandens telkiniais tiek vietiniams žvejams mėgėjams, tiek ir atvykėliams iš kitų šalių. Būtina propaguoti ekologiškiausią gaudymo būdą – muselinę meškerę, gal dar spinningą, tačiau visiškai uždrausti tam tikslui naudoti gyvus masalus.

Kiršlys (*Thymallus thymallus* L.) – tai, ko gero, mėgstamiausia žvejų mėgėjų žuvis, kartais labiau vertinama už margąjį upėtakį dėl savo azartiško kibimo. Arealas, kuriam gyvena kiršlys, yra gerokai siauresnis už margojo upėtakio. Pagrindinės gyvenamos vietos yra Minijos aukštupio ir vidurupio rėvos. Paprastai šioje upėje jie gyvena nedideliais būriais. Pasikeitus upių režimui ir dėl kitų priežasčių pastaraisiais metais kirš-

lių išteklių sumažėjo (J. Virbickas, 2000). Tiksliai griežtindami jų apsaugą bei pradėdami dirbtinį kiršlių veisimą galime pasiekti, kad ši žuvis išliktų pagrindiniu objektu gaudymui museline meškere. Kaip ir margąjį upėtakį, kiršlį reiktų uždrausti gaudyti gyvais masalais. Kadangi ši žuvis ypatinai domina meškeriotojus iš Vakarų, labai svarbu pagausinti jų išteklius.

Jeigu pasisektų pagausinti upėtakių ir kiršlių atsargas iki tinkamo kiekio, Minija ir jos didesnieji intakai būtų pirmos klasės upėmis laišinių žuvų žvejybai.

Lydeka (*Esox lucius* L.) – aptinkama gilesnėse, ramesnėse tėkmės vietose. Kartais lydekos imigruoja tiesiogiai į upėtakinis upelius, kuriuose padaro didelės žalos margųjų upėtakių ir kiršlių ištekliams. Todėl palaipsniui lydekos turėtų būti aktyviai gaudomos. Pasitelkus žvejus mėgėjus, jiems gali būti paskelbtos „lydekų gaudymo dienos“, surengiant jų gaudymo varžybas. Ypač tai aktualu kai kuriuose Minijos ruožuose. Be abejo, žvejyba organizuotina pagal galiojančias Mėgėjiškos žuklės taisykles bei tam naudojant spinningus ir dirbtinius masalus. Tokia praktika leistų efektyviai reguliuoti lydekų kiekį baseino upėse.

Ungurys (*Anguilla anguilla* L.) – mūsų aprašomose upėse pasirodo tiksliai migracijos metu ir yra retas. Todėl žvejų mėgėjų laimikius sudaro tik atsitiktinai, be to, tik naudojant pasyvios žuklės įrankius – dugnines meškeres bei gyvus masalus, dažniausiai nakties metu. Žvejybinių turų organizavimo atžvilgiu upėse ungučiai reikšmės neturi.

Kuoja (*Rutilus rutilus* L.) – labai dažna Lietuvos vandenyse. Paplitusi ir Nemuno žemupio baseine, išskyrus šaltavandenių upokšnių aukštupius. Tai svarbus mėgėjiškos žuklės objektas, ypač organizuojant žvejybą plūdinėmis palaidinėmis meškerėmis.

Kartais sugaunamos žuvaujant museline meškere.

Šapalas (*Leuciscus cephalus* L.) – gyvena švariose upėse, ypatingai ties rėvomis, verpetais. Dažni Minijoje. Mėgėjiškos žuklės objektas. Paprastai žvejai šapalus žvejoja palaidine, plūdine, dugnine ir museline meškerėmis. Pastaruoju metu daugelis mėgėjų išmoko juos gaudyti spinningais. Šapalai, būdami atsargūs ir stiprūs, gali tapti svarbiais objektais gaudant juos museline meškere ar spinningu. Reikia tik pasirinkti teisingus masalus ir teisingą gaudymo taktiką. Kova su 1–2 kg svorio žuvimi gali ilgai įsirežti žvejo atmintį.

Strepetys (*Leuciscus leuciscus* L.) – gyvena srauniose upėse ir upeliuose. Nors žuvis nestambios, jų svoris tesiekia 300–400 g, tačiau jų meškeriojimas – įdomi veikla. Atsargiai ir apdairiai elgiantis, museline meškere galima sugaudyti visą būrelį. Kimba strepečiai azartiškai, tačiau apdairiai, todėl būtina įgyti tam tikro jų gaudymo patyrimo.

Meknė (*Leuciscus idus* L.) – dažniausiai sutinkama lėtos tėkmės, smėlėtu dugnu upėse. Jos meškeriojamos nuo ankstyvo pavasario iki rudens. Gaudomos palaidine, plūdine, museline, dugnine meškerėmis. Pastaraisiais metais išmokta jas žvejoti ir spinningu naudojant mikromasalus.

Salatis (*Aspius aspius* L.) – mėgsta rėvas ir sūkuringas didesnių upių vietas, todėl yra paplitę Nemuno žemupyje. Būdamas populiarus mėgėjiškos žuklės laimikis, Nemuno baseine jis turi gana svarbią reikšmę. Kartais pasiseka pagauti vieną kitą spinningu ar museline meškere.

Skersnukis (*Chondrostoma nasus* L.) – anksčiau buvusi gana paplitusi žuvis, dabar baigia išnykti. Nykimo priežastys neaiškios. Vengia stovinčio vandens ir labai stiprios srovės. Telkiasi į būrius. Skersnukis saugo-

mas Berno konvencijos, įrašytas į Lietuvos Raudonąją knygą. Žvejyba uždrausta.

Gružlys (*Gobio gobio L.*) – gyvena nemažais būriais. Mėgsta sraunias, bet seklias, smėlingas, žvirgždėtas upių vietas. Sotūs grūžliai atsargūs, o alkani visu būriu puola grobį. Dažniausiai sugaunami 10–15 cm, retai iki 18 cm ilgio ir 100 g svorio. Dėl tokio dydžio ir azartiško kibimo dažnai vadinama „vaikų“ žuvimis. Esant reikalui, labai paprasta organizuoti jų žvejybą plūdinėmis meškerėmis, nes jų žuvena skani. Antraeilis mėgėjiškos žūklės objektas.

Ūsorius (*Barbus barbus L.*) – sutinkamas Nemuno žemupyje ir labai retai kitose upėse, todėl nedaug jų tesugauna ir žvejai mėgėjai. Ūsorių mėgėjiška žūklė labai įdomi, sportiška, nes tai stipri ir atsargi žuvis. Lietuvoje plūdine meškere sugautas 6,2 kg ūsorius. Tenkinant meškeriotojų poreikius, galima organizuoti jų žvejybą dugninėmis, plūdinėmis meškerėmis. Leidžiama gaudyti ne mažesnes kaip 50 cm ilgio žuvis.

Paprastoji aukšlė (*Alburnus alburnus L.*) – yra plačiai paplitusi žuvis. Laikosi dideliais būriais prie rėvų, duburiuose, upių žiotyse. Mažų ir sraunių upelių vengia. Mėgėjiškos žūklės objektas. Kartais, žvejojant museline meškere, jų atsitiktinai pasiseka sužvejoti gaudant kiršlius ar upėtakius.

Srovinė aukšlė (*Alburnoides bipunctatus (Bloch)* – gana dažna žuvis. Gyvena sraunumose prie rėvų, bet mažuose, šaltavandeniuose upeliuose neaptinkamos. Srovinės aukšlės telkiasi nedideliais būreliais viršutiniuose vandens sluoksniuose. Žvejojant museline meškere kartais viena kita sugaunama. Antraeilis, nereikšmingas mėgėjiškos žūklės objektas.

Karšis (*Abramis brama L.*) – aptinkamas Nemuno žemupio duobėse. Svarbi verslinės ir mėgėjiškos žūklės žuvis. Jų nėra srauniuose upeliuose. Tačiau esant žvejų mėgėjų

pageidavimui galima organizuoti mėgėjišką karšių žūklę Nemuno žemupio duobėse plūdinėmis ir dugninėmis meškerėmis.

Karpis (*Cyprinus carpio L.*) – aptinkamas Nemuno žemutinėje tėkmėje ir kitų upių žemupiuose. Manoma, kad tai pabėgusios iš žuvininkystės ūkių žuvis, kurios palaipsniui migruoja intakais į Nemuną. Kadangi praktiškai nežinomos jų buvimo vietos konkrečiu metu, pagauti karpį galima tikėtis atsitiktinai. Todėl organizuoti specialią jų žvejybą nėra tikslo. Priskirtinos antraeiliams žūklės objektams Nemuno žemupio baseino upėse.

Vėgėlė (*Lota lota L.*) – anksčiau buvo labai paplitusi. Pastaruoju metu jų sumažėjo. Be to, vėgelių gaudymas labai specifinis (vasaros metu tiktai naktį ir tik dugninėmis meškerėmis), todėl tokia žūklė yra tikrai patraukli žvejams mėgėjams.

Ešeris (*Perca fluviatilis L.*) – Lietuvoje pasitaiko labai dažnai. Retesni srauniose upėse. Smulkių ešeriukų galima pasigauti ir šiuose vandens telkiniuose, tačiau gaudant spiningu ar museline jie tesudaro antraeilį laimikį.

Nemeškeriojamos ir nevalgomos žuvų rūšys

Mažoji nėgė (*Lampetra planeri (Bloch)* – Lietuvoje dažna. Gyvena srauniuose intakuose, kur vaga smėlėta, akmenuota, o priekrantės – lengvai uždumblėjusios. Nemeškeriojamos, nes nevalgomos. Jų kūno gleivės išlieka nuodingos net termiškai jas apdorojus.

Rainė (*Phoxinus phoxinus L.*) – gyvena srauniuose šaltavandeniuose upeliuose ir upėse, švariame vandenyje, kur gruntas smėlingas, žvirgždėtas, yra augalijos. Telkiasi į didelius būrius, iki keleto šimtų ir net tūkstančių individų. Rainės 4,0–8,5 cm ilgio ir 0,4–4,2 kg svorio. Nemeškeriojamos. Rainėmis minta plėšrios žuvys.

Šližys (*Nemacheilus barbatulus L.*) – išplitęs daugelyje upių ir upelių su smėlėtu arba akmenuotu gruntu. Tai dugninė, sėslė žuvis. Nežvejojama ir nevalgoma. Naudojama jaukui.

Paprastasis kūjagalvis (*Cottus gobio L.*) – gyvena švariose, srauniose upėse ir upeliuose, kuriuose yra akmenuotas gruntas. Nemeškeriojami ir maistui nevartojami. Jais minta upėtakiai, šlakiai ir vėgėlės.

4.1.7. Išvados

1. Rekreatinės žuvininkystės ir su ja susijusios žvejybinio turizmo infrastruktūros plėtra ežeruose ar tvenkiniuose (priklausomai nuo telkinio statuso) gali būti plėtojama valstybės lėšomis (nenuomotinuose valstybinės reikšmės ežeruose ir tvenkiniuose) ir išnuomotuose vandens telkiniuose nuomininko lėšomis. Ji gali būti ekstensyvi, kai eksploatuojami esami žuvų ištekliai, t. y. žuvis nėra intensyviai veisiamos, ir intensyvi, kai žuvis intensyviai veisiamos rekreatinei žvejybai tikslais.

2. Pagal rekreatinės žuvininkystės infrastruktūros plėtros pobūdį ežeruose ir tvenkiniuose galimos 4 žvejybinio turizmo plėtros kryptys: 1) žvejybinis turizmas nenuomotinuose valstybinės reikšmės ežeruose ir tvenkiniuose, kai eksploatuojami natūralūs žuvų ištekliai; 2) nenuomotinuose valstybinės reikšmės ežeruose ir tvenkiniuose, kai žuvis intensyviai veisiamos rekreatinei žvejybai; 3) išnuomotuose žvejybai vandens telkiniuose ir privačiuose vandens telkiniuose; 4) privačiuose ir valstybinuose žuvininkystės tvenkiniuose. Kai kuriuose jų žvejybinio turizmo infrastruktūra jau sukurta.

3. Rekreatinei žūklei intensyviai veisiamos žuvų rūšys ir įžuvinimo apimtys tiesiogiai priklauso nuo ežero tipo, dydžio, pla-

nuojamo žvejybinio turizmo intensyvumo. Intensyvi žuvininkystė neturi pakenkti nusistovėjusiai žuvų bendrijų struktūrai ir balansui. Prieš įžuvinimą ežeruose turi būti atlikti moksliniai tyrimai. Valstybinių vandens telkinių naudotojai ir privačių vandens telkinių savininkai, norintys intensyviai veisti žuvis rekreatinei žvejybai, privalo parengti įžuvinimo planus ir juos suderinti su atitinkamomis institucijomis.

4. Upėse pagal žvejybos pobūdį, sezoniskumą bei populiarumą šiuo metu galima nurodyti kelis žvejybos tipus: 1) sėslų (vietinių) žuvų žvejyba, naudojant įvairias mėgėjiškos žūklės priemones; 2) specializuota lašišinių žuvų – upėtakių, kiršlių žvejyba muselinėmis meškerėmis bei spinningais, naudojant dirbtinius masalus; 3) sezoninio pobūdžio praeivių bei pusiau praeivių žuvų (šlakų, žiobrių, stintų, upinių nęgių, vėgelių) žvejyba.

5. Pagal dabar esančius žuvų išteklius bei rekreatinės žūklės trauką, žvejybinio turizmo infrastruktūrą tikslinga plėtoti šiose upėse bei jų atkarpose: Nemuno žemupio atšakos ir Minijos žemupys Nemuno deltos regioniniame parke; Nemuno žemupio atkarpoje nuo regioninio parko ribos iki Jūros upės žiočių; Nemuno vidurupio atkarpoje „Prienai – Verknės žiotys“.

6. Rekreatinę žuvininkystę, orientuotą į specializuotą vietinių lašišinių žuvų (margųjų upėtakių, kiršlių) žvejybą muselinėmis meškerėmis ir spinningais, pradiniam etape tikslinga plėtoti Merkio, Ūlos, Minijos, Akmenos upėse, su sąlyga, kad bus atkurti bei nuolat palaikomi aukšti margųjų upėtakių ir kiršlių ištekliai.

7. Rekreatinę žuvininkystę, orientuotą į specializuotą praeivių lašišinių žuvų (šlakų) žvejybą muselinėmis meškerėmis ir spinningais, tikslinga plėtoti Šventojoje (pajūrio), Minijos žemupyje, Veiviržo žemupyje, Jū-

ros žemupyje, kur numatoma šių žuvų licencinė žvejyba, su sąlyga, kad bus atkurti bei nuolat palaikomi aukšti šlakių ištekliai.

8. Upėse, ichtiologiniuose draustiniuose ir NATURA 2000 teritorijose galima tik subalansuota rekreacinė žuvininkystė ir išteklių palaikomo pobūdžio žuvivaisa.

4.2. Kuršių marios ir Nemuno delta

Pamario krašte gamtos ištis daug: čia Nemunas su didžiausiomis savo deltos atšakomis Atmata ir Skirvyte bei gausybe mažesnių atšakų, čia Minija, Krokų Lankos ežeras, čia nesuskaičiuojama galybė kanalų ir polderių. Čia didžiausias gėlavandenis telkinys – Kuršių marios, kurių plotas Lietuvos dalyje užima 413 kv. km (tai sudaro 27 proc. bendro marių ploto), antra tiek pavasarį per potvynius gali būti užliejama Nemuno žemupio dalis. Nemuno plotis 40 km ruože nuo Tilžės iki Rusnės vidutiniškai siekia apie 200–250 m, ne ką siauresnės ir deltos atšakos – Atmata ir Skirvytė, tad bendras Nemuno upės žemupio vandens plotas gali prilygti 15 kv. kilometrų. Pamario polderių plotas per pastaruosius penkiasdešimt metų išsiplėtė iki 500 kv. km, kur buvo iškasta 1447 km griovių.

Taigi pati gamta Pamaryje sutvėrė neregėtą rojų žvejams: Nemuno žemupyje visada gausu meškeriotojų, mariose kasdien vasaros metu galima pamatyti gausybę valtelių ir katerių. Rekreacinės žvejybos poveikį Kuršių marių ir Nemuno deltos regione išsamiausiai tyrė Lietuvos valstybinio žuvininkystės tyrimų centro vyr. specialistas Arvydas Švagždis. Jo duomenys šiame skyriuje naudoti dažniausiai.

Lietuvai priklauso 41,3 km² Kuršių marių akvatorija. Tai sekus, gerai iššylantis, labai eutrofizuotas (daugiamaistis), atskirais laikotarpiais netgi hipertrofizuojantis

(tampantis superdaugiamaisčiu) vandens telkinys, gausiai tręšiamas biogeninėmis mineralinėmis ir organinėmis medžiagomis iš Nemuno upyno, todėl su labai didele planktoninių dumblių, zoobentosinių – pašarinių žuvims organizmų gausa.

Per Lietuvai priklausančią Kuršių marių dalį praeivės žuvys neršti traukia į Nemuno upyną. Nemuno delta yra svarbiausia Kuršių marių žuvų nerštavietė. Tai vienas žuvingiausių vandens telkinių Europoje. Pastaraisiais dešimtmečiais jo verslinis žuvininkumas sudarė 36–40 kg/ha.

Lietuvai priklausančioje Kuršių marių akvatorijoje versliniai ištekliai sudaro iki 15–17 tūkst. cnt per metus, kurie eksploatuojami labai intensyviai. Žvejų-mėgėjų laimikiai šioje akvatorijoje siekia iki 3 tūkst. cnt per metus. Iki 1991 m. žvejai-verslininkai sugaudavo iki 15–17 tūkst. cnt. 1991–1999 m. laimikiai šioje akvatorijoje pagal oficialią statistiką siekė iki 10–13 tūkst. cnt (apie 1 tūkst. cnt sudarė praeivės žuvys). Kadangi versliniai laimikiai dėl labai intensyvios žvejybos sudarė beveik pusę bendro metinio žuvų prieauglio, o sėslių žuvų produkcijos ir biomasės santykis mariose panašus kaip ežeruose – apie 0,4, tai bendra žuvų biomasė Kuršių marių akvatorijoje siekia apie 75 tūkst. cnt.

Kuršių mariose aptinkama apie 50 rūšių žuvų, verslininkų sužvejojama 20 rūšių. 60 proc. laimikių sudaro kuojos ir karšiai, 20% – stintos ir pūgžliai, ir 20% – kitų rūšių žuvys, daugiausia storkiai, ešeriai ir dyglės. Sprendžiant iš žvejų verslininkų laimikių, Kuršių mariose vyrauja taikios karpinės žuvys: kuojos ir karšiai. Jų sužvejojama apie 1000 t per metus. Plėšrūnių tarpe gausiausiai pasitaikančios žuvys yra storkiai. Daug mažiau sugaunama ešerių, lydekų, vėgelių, ungurių. Tarp migruojančių žuvų vyrauja stintos ir žiobriai. Šiuo metu taikios vietinės

žuvys Kuršiarių ir Nemuno žuvų bendriose gali sudaryti apie 70–80 proc., o plėšrios ir praeivės – po 10–15 proc.

Marios visada išsiskirdavo kaip pats žuvingiausias Lietuvos telkinys. Tačiau kokią dalį ir kokių žuvų sugauna žvejai mėgėjai, tikslios informacijos nėra. Yra daromos prielaidos, kaip pvz. knygoje „Rybnyje resursy Kuršsko zaliva“ (Kuršiarių žuvų ištekliai), kad kasmet žvejai mėgėjai gali sugauti apie 6% nuo bendro sugautų žuvų kiekio – t. y. apie 360 t per metus. J. Virbickas (1986) nurodo, kad susiformavus gausiai starkingų generacijai, Lietuvos žvejai mėgėjai 1985 m. galėjo sugauti virš 250 t šių žuvų. Pastaraisiais metais išleidžiama nemažai knygų apie mėgėjišką žvejybą, kas mėnesį pasirodo nemažiau kaip trys periodikos spaudiniai skirti šiai laisvalaikio praleidimo formai. Klaipėdos krašte atsirado nemažai specializuotų mėgėjiškos žūklės parduotuvių. Vien Šilutės mieste veikia dvi specializuotos parduotuvės, o daugelyje kitų galima rasti atskirų skyrelių žvejams mėgėjams. Šilutės uoste, mažųjų laivų inspekcijoje registruota apie 2 tūkst. plaukiojimo priemonių, skirtų ne tik verslui, bet ir pramogoms. Visa tai rodo apie didelį žvejų mėgėjų aktyvumą Klaipėdos krašto regione.

Dėl skirtingų Nemuno žemupio ir Kuršiarių marių ekologinių savybių, taip pat priklausomai nuo gamtinių sąlygų ar metų sezono žuvų rūšinė sudėtis ir gausa pastoviai keičiasi, tuo pačiu kinta žvejų mėgėjų laimikiai. Todėl, norint nustatyti žvejų mėgėjų sugavimus ir poveikį pamario žuvų ištekliais, rekreacinės žvejybos galimybes, buvo išskirtos ir išnagrinėtos pagrindinės žuvų rūšys, jų paplitimas, migracijos ir detalizuoti mėgėjų sugavimai pagal telkinius ir metų mėnesius.

Atlikti apskaitos rezultatai leidžia pateikti šias išvadas:

- Nemuno žemupyje (NDRP) darbo dienomis mėgėjų du–tris kartus mažiau nei poilsio dienomis;
- Intensyvios žvejybos laikotarpiu balandžio–rugpjūčio mėnesiais apskaitos duomenys nežymiai viršijo išduotų licencijų skaičių;
- Bendras žvejų skaičius rudens ir ankstyvo pavasario metu tris–keturis kartus didesnis nei išduota licencijų;
- Be licencijų dažniausiai gauda vietiniai žvejai, kurie žino sunkiau prieinamas vietas ar yra sunkiau pastebimi aplinkosaugos inspektorių.

Kuršiarių mariose žvejų aktyvumą nulemia metų sezonas ir orų būklė.

- Ramiu oru, pavasario–vasaros–rudens sezonu mariose galima suskaičiuoti iki šimto plaukiojimo priemonių;
- Yra keletas laivų Šilutės ir Klaipėdos rajonuose, kurie užsiima išimtinai specializuota žuvų žūkle Kuršiarių mariose;
- Vasaros metu mėgėjiška žūkle Neringoje nuo molų kasdien užsiima iki kelių šimtų poilsiautojų;
- Didžiausias kiekis žvejų Kuršiarių mariose pastebimas žiemą, susiformavus tvirtai ledo dangai. Tuo metu, esant palankioms oro sąlygoms, mėgėjiška žūkle gali užsiimti iki kelių tūkstančių žvejų ir daugiau.

Tyrimų duomenimis, pasienio telkiniuose dominuoja žvejai mėgėjai, atvykę iš Klaipėdos miesto, taip pat kitų miestų: Kauno, Marijampolės, Šiaulių, Tauragės, o jų žvejybos objektai – vertingos verslinės žuvys. Pagrindinės žvejų mėgėjų gaudomos žuvys būtų šios: stintos, karšiai, kuojos, storkiai, lydekos, ešeriai, vėgėlės. Nemažai pagaunama karosų, šamų, lynų. Tikslėsniam mėgėjiškos-rekreacinės žvejybos poveikio Kur-

šių marių ir Nemuno žemupio žuvų išteklį įvertinimui atlikta išsamesnė analizė.

Stintos gaudomos Kuršių mariose po ledu, o jam nutirpus – Nemuno ir Minijos žemupiuose. Ypač sėkminga poledinė stintų žūklė buvo ilgai trukusią 2005 m. žiemą.

Kuojų žūklei pats palankiausias metas – pirma pavasario pusė. Nedidelius jų kiekius galima sugauti visais metų laikais, o rudenį jų kibimas vėl suaktyvėja. Kuojų migracijai į upes didelę reikšmę turi vandens debitas. Žiemos metu kuojos telkiasi upių duobėse, užutėkiuose, senvagėse. Pagal R. Repečką, Kuršių marių Lietuvos akvatorijoje 2005 m. liepos pabaigoje iš viso buvo 52, 958 mln kuojų (1282 vnt /1 ha), kurių bendra biomasė iš viso siekė 6010 tonų (145,5 kg/ ha).

Karšių intensyvi žvejyba vyksta per jų neršto laikotarpį, gegužės mėnesį. Kitais mėnesiais jų sugavimai nedideli. Karšiai, kaip ir kuojos, į upes iš marių gausiau įplaukia po liūčių, pakilus vandens lygiui. Pagal R. Repečką, Kuršių marių Lietuvos akvatorijoje 2005 m. liepos pabaigoje iš viso buvo 1,322 mln karšių (32 vnt./1 ha), kurių bendra biomasė iš viso siekė 523 tonų (12,7 kg/ ha).

Lydekų žūklėje išskiriami du aktyvūs periodai. Tai pavasarinis, trunkantis nuo jų neršto pabaigos iki vandens augmenijos suvešėjimo, ir rudeninis, prasidedantis vandens augmenijos sukritimu iki pirmojo ledo imtinai. Mariose lydekos aktyviai (nelegaliai) gaudomos Kniaupo įlankoje ir Krokų Lankoje. Nemuno žemupyje rugsėjo–spalio mėnesiais daug lydekų sugaunama dambų duobėse. Vizualių stebėjimų metu 2005 m. per dieną vieno kilometro Nemuno upės ruože buvo sugauta 10–20 vnt. 1–2 kg svorio egzempliorių. Dar daugiau lydekų sugaunama senvagėse, užutėkiuose.

Vėgėlės Nemuno žemupyje gaudomos jų nerštinės migracijos metu, o po neršto,

esant ledo dangai, ir Kuršių mariose. Žiemos pradžioje didžioji dalis vėgėlių į nerštavietes migruoja per Gilijos atšaką, tad sėkmingiausiai žvejai mėgėjai Nemune jas gaudo ties Plaškių gyvenvieta.

Starkių žvejyba upėse suaktyvėja po neršto, nuo gegužės iki liepos mėnesio. Mariose nemaži jų kiekiai sugaunami birželio–liepos mėnesiais, migracijos į jūrą metu. Po Klaipėdos uosto išgilinimo storkiai gausiau telkiasi ties Kiaulės nugara. Pagal R. Repečką, Kuršių marių Lietuvos akvatorijoje 2005 m. liepos pabaigoje iš viso buvo 1,681 mln starkių (40,7 vnt./1 ha), kurių bendra biomasė iš viso siekė 958 tonų (23,2 kg/ha).

Ešeriai upėse sėkmingiausia gaudomi gegužės–liepos mėnesiais. Kuršių mariose ešeriai kimba ištisus metus ten, kur jie telkiasi, – akmeningose marių vietose. Jų kibimui įtakos turi hidrometeorologinės sąlygos, todėl per vasaros karščius ešerių kibimas sumažėja. Nuo seno didelės ešerių koncentracijos vasaros pradžioje stebimos upių deltose. Tačiau, šias vietas paskelbus draustiniais ir rezervatais, jų specializuota mėgėjiška žūklė upėse legaliai nebevyksta. Pagal R. Repečką, Kuršių marių Lietuvos akvatorijoje 2005 m. liepos pabaigoje iš viso buvo 9,663 mln ešerių (234 vnt./1 ha), kurių bendra biomasė iš viso siekė 908 tonų (22 kg/ha).

Karosai ir lynai žvejojami šiltuoju metų laiku, pagrindinės jų žvejybos vietos – ramūs užutėkiai ir polderių kanalai.

Unguriai ir šamai kimba tik šiltuoju metų laiku, gegužės–rugpjūčio mėnesiais. Specializuota jų žvejyba vyksta nakties metu dugninėmis meškerėmis, bet dauguma sugautų šamukų yra neverslinio dydžio jaunikliai.

Pagal R. Repečką, Kuršių marių Lietuvos akvatorijoje 2005 m. liepos pabaigoje iš viso buvo 111,406 mln įvairių žuvų

(3697,5 vnt./1 ha), kurių bendra biomasė iš viso siekė 10827 tonų (262,1 kg/ha).

Norint apibendrinti surinktą informaciją, duomenys buvo sugrupuoti pagal telkinius, vyraujančias žuvų rūšis žvejų laimikuose, kalendorinius mėnesius (11 lentelė).

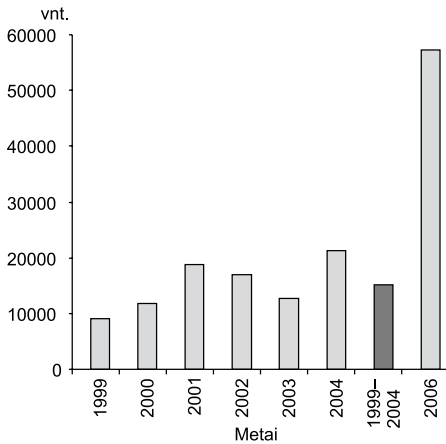
Mėgėjiškos-rekreacinės žvejybos intensyvumo srityje atliktų tyrimų duomenimis nustatyta:

Nemuno deltos regioniniame parke (NDRP) 1999–2006 m. laikotarpiu kasmet išplatinamų licencijų skaičius augo nuo 9,2 tūkst. (1999 m.), 2004 m. – 21,4 tūkst. vnt. iki 57,4 tūkst. 2006 m. (27 pav.).

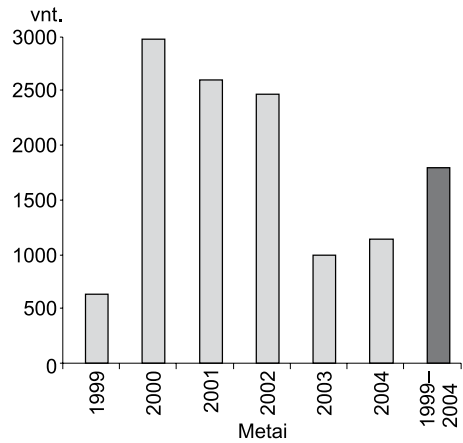
Lankomiausias NDRP telkinys 1999–2003 m. buvo Skirvytės upė. Tais metais buvo nupirkta virš 9 tūkst. licencijų. Minėtinos ir Atmata, Minija bei Rus-

11 lentelė. Žvejų laimikių santykinė sudėtis pasienio zonos telkiniuose sausio–gruodžio mėnesiais

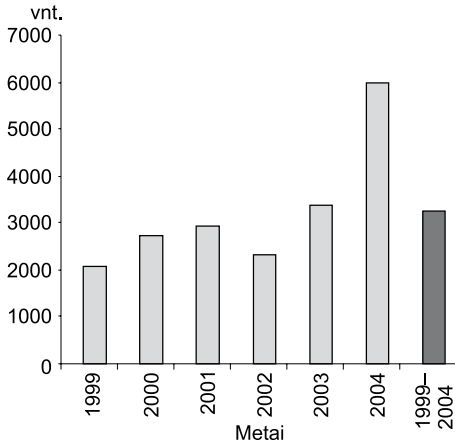
Telkinys Mėnuo	Gaudomų žuvų rūšinė sudėtis					
	Skirvytė	Atmata	Pakalnė	Polderiai	Minija	Kuršių marios
Sausis	Kuojos 40%, karšiai 40%, ešeriai 20%	Kuojos 40%, karšiai 40%, ešeriai 20%	Kuojos 40%, karšiai 40%, ešeriai 20%	–	Kuojos 60%, karšiai 10%, ešeriai 30%	Stintos 70%, kuojos 5%, karšiai 3%, ešeriai 20%, vėgėlės 2%
Vasaris	Kuojos 60%, karšiai 20%, ešeriai 20%	Kuojos 60%, karšiai 20%, ešeriai 20%	Kuojos 40%, karšiai 40%, ešeriai 20%	–	Kuojos 80%, karšiai 5%, ešeriai 15%	Stintos 70%, kuojos 5%, karšiai 3%, ešeriai 20%, vėgėlės 2%
Kovas	Kuojos 60%, karšiai 20%, stintos 20%	Kuojos 60%, karšiai 20%, stintos 20%	Kuojos 80%, karšiai 10%, stintos 10%	Kuojos 100%	Kuojos 50%, stintos 45%, ešeriai 5%	Kuojos 60%, karšiai 10%, stintos 20%, ešeriai 10%
Balandis	Kuojos 60%, karšiai 20%, lydekos 20%	Kuojos 60%, karšiai 30%, lydekos 10%	Kuojos 80%, karšiai 10%, lydekos 10%	Kuojos 60%, lydekos 30%, karšiai 10%	Kuojos 70%, karšiai 10%, lydekos 10%, ešeriai 10%	Kuojos 40%, karšiai 20%, lydekos 10%, ešeriai 20%
Gegužė	Kuojos 5%, karšiai 60%, starkingai 30%, lydekos 5%, ešeriai 10%	Kuojos 5%, karšiai 60%, starkingai 35%, ešeriai 10%	Kuojos 25%, karšiai 40%, ešeriai 25%, lydekos 10%	Kuojos 15%, karšiai 5%, lydekos 60%, karosai 15%, lynai 5%	Kuojos 35%, karšiai 35%, starkingai 10%, lydekos 5%, ešeriai 15%	Starkingai 20%, lydekos 5%, ešeriai 75%
Birželis	Kuojos 5%, karšiai 10%, starkingai 60%, lydekos 5%, ešeriai 20%	Kuojos 5%, karšiai 20%, starkingai 60%, ešeriai 15%	Kuojos 25%, karšiai 20%, starkingai 5%, lydekos 5%, ešeriai 45%	Lydekos 20%, karosai 70%, lynai 10%	Kuojos 35%, karšiai 15%, starkingai 10%, lydekos 5%, ešeriai 35%	Ešeriai 70%, starkingai 25%, kuojos 5%
Liepa	Kuojos 25%, karšiai 10%, starkingai 10%, lydekos 5%, ešeriai 20%, šamai 20%	Kuojos 25%, karšiai 10%, starkingai 10%, lydekos 5%, ešeriai 20%, šamai 20%	Kuojos 35%, karšiai 5%, starkingai 5%, lydekos 5%, ešeriai 20%, šamai 30%	Lydekos 5%, karosai 70%, lynai 25%	Kuojos 45%, karšiai 10%, lydekos 5%, ešeriai 20%, šamai 20%	Kuojos 5%, karšiai 5%, starkingai 10%, ešeriai 80%
Rugpjūtis	Kuojos 35%, karšiai 30%, lydekos 5%, ešeriai 10%, šamai 20%	Kuojos 25%, karšiai 30%, lydekos 5%, ešeriai 20%, šamai 20%	Kuojos 60%, karšiai 10%, lydekos 15%, ešeriai 10%, šamai 5%	Lydekos 5%, karosai 70%, lynai 25%	Kuojos 60%, karšiai 10%, lydekos 10%, ešeriai 20%	Kuojos 5%, karšiai 5%, starkingai 10%, ešeriai 80%
Rugsėjis	Kuojos 30%, karšiai 40%, lydekos 25%, ešeriai 5%	Kuojos 30%, karšiai 40%, lydekos 25%, ešeriai 5%	Kuojos 65%, karšiai 5%, lydekos 25%, ešeriai 5%	Lydekos 75%, karosai 25%	Kuojos 65%, karšiai 5%, lydekos 25%	Ešeriai 85%, starkingai 5%, kuojos 5%, karšiai 5%
Spalis	Kuojos 15%, karšiai 30%, lydekos 35%, ešeriai 5%	Kuojos 30%, karšiai 25%, lydekos 45%	Kuojos 70%, karšiai 5%, lydekos 25%	Lydekos 80%, karosai 10%	Kuojos 50%, karšiai 5%, lydekos 40%, ešeriai 5%	Ešeriai 90%, lydekos 10%
Lapkritis	Kuojos 5%, karšiai 10%, lydekos 25%, vėgėlės 60%	Kuojos 5%, karšiai 10%, lydekos 25%, vėgėlės 60%	Kuojos 55%, karšiai 5%, lydekos 25%, vėgėlės 15%	Lydekos 100%	Kuojos 50%, karšiai 10%, lydekos 35%, vėgėlės 15%	Ešeriai 95%, kuojos 5%
Gruodis	Kuojos 15%, karšiai 10%, lydekos 15%, vėgėlės 60%	Kuojos 15%, karšiai 10%, lydekos 10%, vėgėlės 65%	Kuojos 55%, lydekos 15%, vėgėlės 30%	Lydekos 100%	Kuojos 50%, karšiai 10%, lydekos 5%, vėgėlės 35%	Ešeriai 70%, karšiai 5%, kuojos 25%

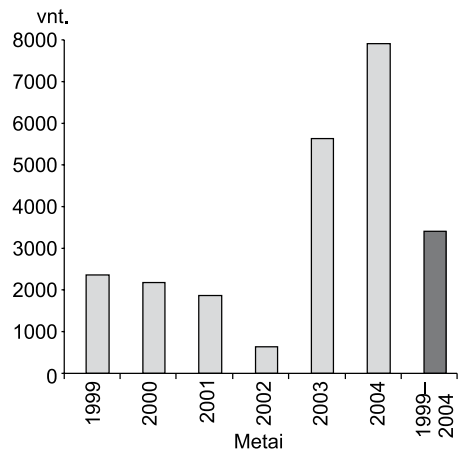
27 pav. Žvejų mėgėjų skaičius Nemuno deltos regioniniame parke 1999–2006 m.

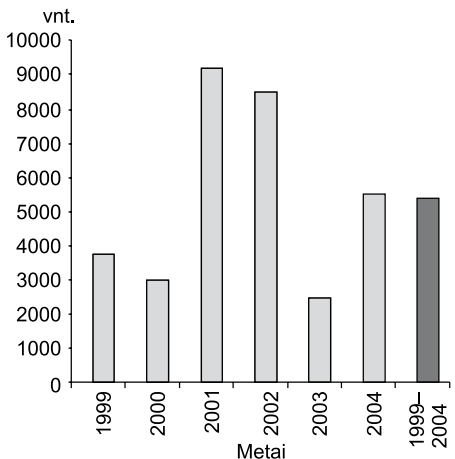
30 pav. Žvejų mėgėjų skaičius Nemuno deltos regioniniame parke Rusnės salos polderiuose 1999–2004 m.

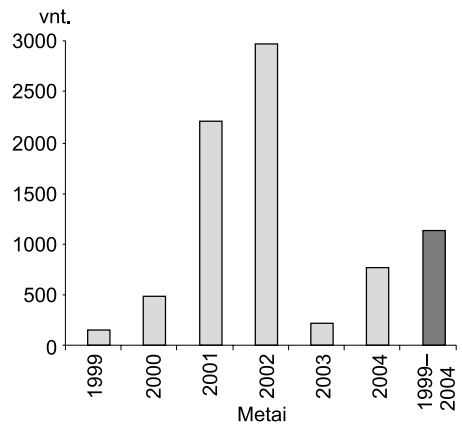
28 pav. Žvejų mėgėjų skaičius Nemuno deltos regioniniame parke Atmatos upėje 1999–2004 m.

31 pav. Žvejų mėgėjų skaičius Nemuno deltos regioniniame parke Minijos upėje 1999–2004 m.

29 pav. Žvejų mėgėjų skaičius Nemuno deltos regioniniame parke Skirvytės upėje 1999–2004 m.

32 pav. Žvejų mėgėjų skaičius Nemuno deltos regioniniame parke Pakalnės upėje 1999–2004 m.

nės salos polderiai, kur kasmet vidutiniškai buvo parduota po 2–3 tūkst. licencijų. Nuo 2003 m. Skirvytėje, polderiuose ir Pakalnės upėje žvejų sumažėjo kelis kartus, o Minijoje ir Atmatoje, atvirkščiai, kelis kartus pagausėjo. Pastaraisiais metais daugiausiai išpirkta licencijų Minijoje (kartu su Upyte) – vidutiniškai 6,7 tūkst., Atmatoje – 4,7 tūkst., Skirvytėje – 4 tūkst. vnt. (28–32 pav.). Būtina pažymėti, kad Atmatos dešinajame krante, Nemune, Leitėje ir kai kuriuose pamaro polderiuose iki 2006 m. galiojo bendri mėgėjiškos žvejybos leidimai.

Pastaraisiais metais žvejų srautai NDRP galėjo pakisti dėl keleto priežasčių. Pakalnės žiotys užseklėjo, todėl sumažėjo į šią atšaką imigruojančių žuvų kiekiai. Polderiai tapo mažiau žuvingi, nes nebuvo žymesnių pavasarinių potvynių, taip pat šie telkiniai intensyviau eksploatuojami brakonierių. Skirvytėje žvejų skaičių iki 2006 m. riboja draudimai žvejoti pavasarį dugninėmis meškerėmis. Minijos ir Atmatos upėse žvejų galėjo pagausėti dėl pagerėjusių kaimo turizmo paslaugų. Įtraukus visus NDRP telkinius į licencinės žvejybos plotus, taip pat pamaryje populiarėjant rekreacinei žuvininkystei, bendras išduotų licencijų skaičius 2006 m. siekė net 57 tūkst. vnt., ir jau lenkė bendrą išduotų mėnesinių ir metinių leidimų skaičių neišnuomotinuose telkiniuose.

Intensyviausiai mėgėjiška žvejyba NDRP vyksta pavasarį, žuvų neršto metu. Vasaros ir rudens mėnesiais žvejų mažėja, o žiemos mėnesiais mėgėjiška-rekreacinė žūklė už licencijas paklausi tik Minijos upėje. Minijos žemupyje žiemos metu dažnai telkiasi dideli kuojų būriai, tad čia licencijos paklausios ir žiemą.

Nustačius realų žvejojančių mėgėjų skaičių ir sugautos žuvies rūšinę sudėtį, būtina atsižvelgti į tai, kiek žuvų vidutiniškai sugauna vienas žvejys per žūklę. Atlikus kele-

tą vizualių stebėjimų, galima teigti, kad žvejų gausa atspindi sugaunamos žuvies kokybinį ir kiekybinį santykį. Geriausiai žuvys kimba ir daugiausia žuvies Nemuno ir Minijos deltose sugaunama per žuvų neršto periodą, atitinkamai tuomet gausiausia ir žvejų. Tad žvejų skaičius atskirais mėnesiais atspindi laimikio dydį. Per pagrindinių žuvų nerštą atskirų žvejų laimikiai dažnai prilygsta maksimaliai dienos normai, t. y. 5 kg, ar net ją viršija. Kitais mėnesiais, mažėjant laimikiams, atitinkamai mažėja ir žvejų mėgėjų skaičius.

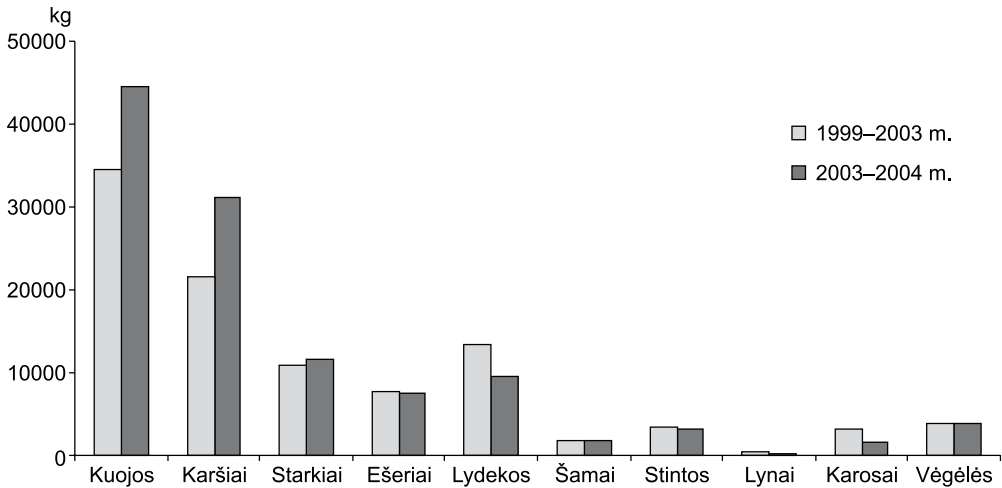
Susumavus 1999–2003 m. žvejų mėgėjų laimikių dydžius pagal atskiras rūšis ir atskirus telkinius, gauti skaičiai byloja tai, jog Nemuno žemupyje žvejai mėgėjai aktyviausiai gaudė kuojas. Jų kasmet galėjo būti sugaunama apie 35 t. Antroje vietoje buvo karšiai, jų galėjo būti sugauta apie 22 t. Plėšrių žuvų tarpe starkingų ir lydekų galėjo būti sugaunama 12–14 t. Bendras mėgėjų laimikis galėjo siekti apie 100 t (33 pav.).

2003–2004 m. pagausėjus žvejų skaičiui, ypač tokiose upėse kaip Minija ir Atmata, turėjo žymiai išaugti kuojų ir karšių sugavimai, o ešerių – sumažėti. Bendras žuvų sugavimas galėjo padidėti penktadaliu, iš jų – karšių ir kuojų – trečdaliu (34 pav.).

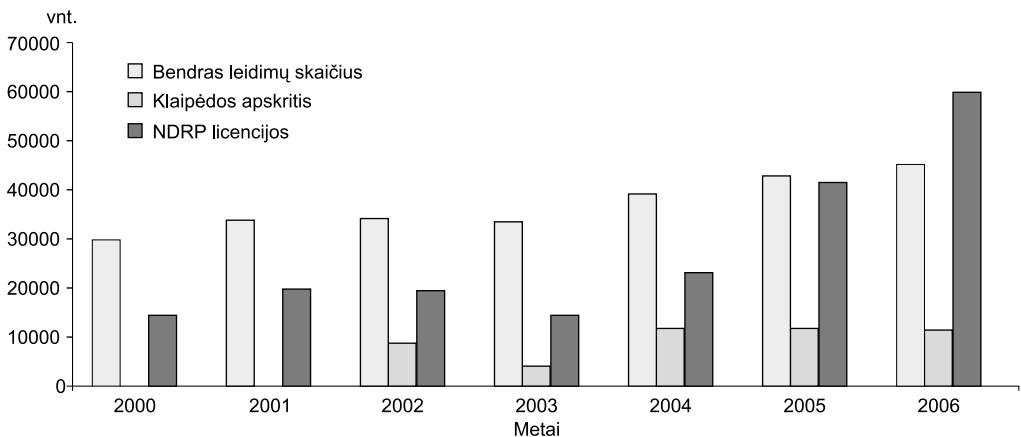
2006 m. leidus pavasarinę žvejybą dugninėmis meškerėmis ir daugiau nei dvigubai išaugus licencijų skaičiui (34 pav.), yra pagrindo manyti, jog kuojų ir karšių sugavimas tais metais galėjo siekti jau po 100 t.

Tai, kad žvejų mėgėjų žvejybos intensyvumo augimas nukreiptas į taikių žuvų žvejybą, gali rodyti, kad plėšrių žuvų – lydekų, starkingų, ešerių, šamų – Nemuno žemupyje mažėja ir vien tik verslinės žvejybos intensyvumo mažinimas tokioms žuvmis, kaip lynai, šamai, vėgėlės, lydekos, karosai, apčiuopiamos įtakos jų ištekliais neturės.

Kuršių mariose nustatyti žvejų skaičių

33 pav. Žvejų mėgėjų laimikiai (kg) Nemuno ir Minijos žemupyje (NDRP teritorija) 1999–2004 m.

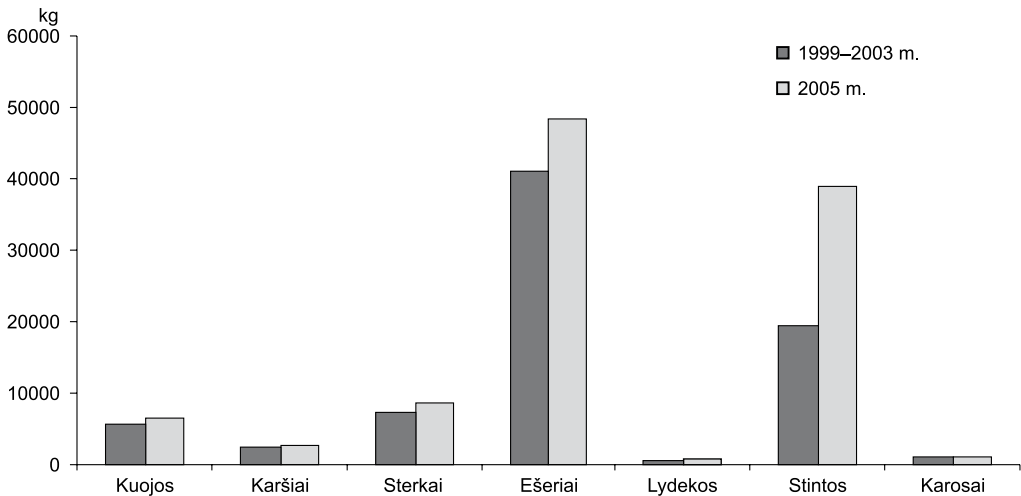

34 pav. Išduotų leidimų skaičius mėgėjiškai žūklei 2000–2006 m.

pagal išduotų leidimų skaičių nėra tikslo, nes leidimai žvejybai galioja tiek Kuršių mariose, tiek kituose neišnuomotuose vandens telkiniuose. Apie žvejų skaičių galime papildomai spręsti remiantis apskrityse išduotų leidimų skaičiumi. Pastaraisiais metais Lietuvoje kasmet išplatinama virš 40 tūkst. metinių mėnesinių leidimų žūklauti mėgėjiškos žvejybos įrankiais. Iš jų Klaipėdos apskrityje išplatinama apie ketvirtadalį, – tai trečdalis bendro leidimų skaičiaus (34 pav.).

Dauguma Klaipėdos miesto gyventojų ir asmenų, turinčių savo plaukiojimo

priemonės, iki ledo dangos žvejoti vyksta prie Kiaulės nugaros, tuo tarpu kitose marių vietose žvejoja daug žūklautojų iš kitų apskričių, tad užsiimti rekreacine-mėgėjiška žvejyba Kuršių mariose gali kasmet apie pusę leidimus įsigijusių žvejų, o vykti žvejoti jie gali net po keletą kartų per metus. Stebėjimų duomenimis, vakarinėje marių pusėje intensyviausiai žvejyba vykdoma vasarą ties Neringos miesteliais. Dauguma čia žvejojančių žvejų – tai poilsiautojai, o jų įrankiai pritaikyti gaudyti smulkias žuvis – pūgžlius, ešeriukus. Kita dalis atvyku-

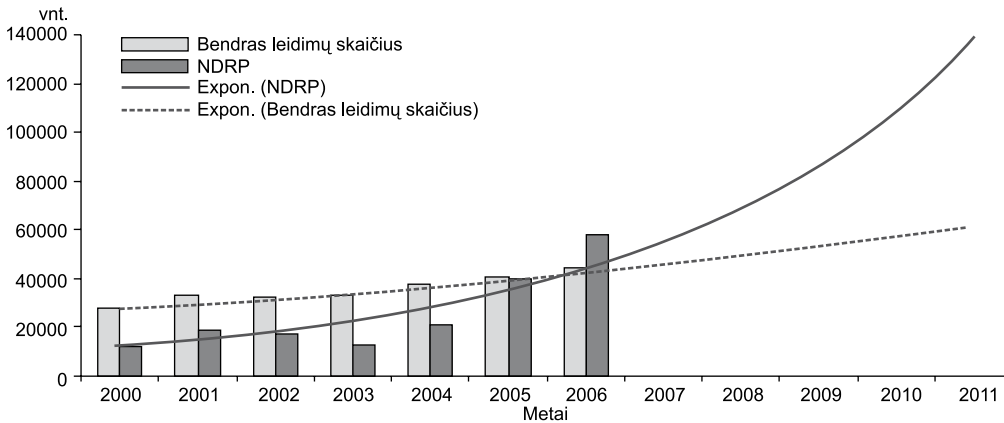
35 pav. Žvejų mėgėjų laimikiai (kg) Kuršių mariose 1999–2005 m.

sių žvejų naudojasi vietinių gyventojų plaukiojimo priemonėmis ir žūklauja centrinėje dalyje. Tokiu būdu mariose žvejojusių per dieną skaičius gali siekti 20–25 tūkst. Tačiau šaltą ir palankią poledinei žūklei 2005 m. žiemą kasdien poledine žūkle užsiimdavo keli šimtai, o savaitgaliais ir keli tūkstančiai mėgėjų.

Pagal susiklosčiusias žvejybos galimybes apie 90 proc. visų žvejų mėgėjų Kuršių mariose daugiausia dėmesio skiria ešerių ir stintų žvejybai. Tiesa, stintos sėkmingai gaudomos ne kiekvienais metais ir per ledo dangos laikotarpį. Ypač sėkminga stintų žūklė buvo 2005 m. žiemą (35 pav.). Žvejoti atviruose marių plotuose kitas žuvis, kaip kuojas ar karšius, sudėtinga dėl techninių kliūčių. Tik prie Kiaulės nugaros žvejyba įvairesnė: čia gaudomi ešeriai, stankiai, karšiai. Bendras žvejų mėgėjų laimikis Kuršių mariose (be laimikių ties Klaipėdos sąsiauriu) jau gali siekti ir net viršyti 100 t.

Ateityje vystant rekreacinę žvejybą Kuršių mariose ir Nemuno žemupyje būtina atsižvelgti į šiuos regiono ypatumus:

- kasmet Kuršių mariose ir Nemuno žemupyje gali žvejoti ne mažiau kaip 70–100 tūkst. žvejų mėgėjų, o per šaltą ir palankią stintų ir ešerių žvejybai žiemą, žvejų skaičius gali būti keli kartus didesnis;
- Nemuno žemupyje ir Kuršių marios yra žuvingiausi Lietuvos telkiniai, tačiau ne visur vienodai gerai kimba. Žuvis čia, kaip ir kituose vandens telkiniuose, koncentruojasi tam tikrose vietose, kurias reikia žinoti. Tam reikalingi specialūs leidiniai ir gidai;
- Kuršių marios pasižymi sudėtingomis laivybos sąlygomis, o Nemuno žemupyje ne visur privažiuojama, ne visas žuvingas vietas galima pasiekti automobiliu, tad būtinas specializuotų transporto priemonių ar paslaugų teikimas;
- Kadangi dalį žvejų (poilsiautojų) domina tik žvejybos procesas, reikalinga paslaugų rūšis, kuri leistų žvejams mėgėjams susipažinti su tradiciniais žvejybos verslo būdais;
- Kuršių mariose žvejai mėgėjai aktyviai gauda tik ešerius, o tai gali turėti įtakos verslininkų gaudyklių žvejybos efektyvumui. Tačiau didesni ešerių ištekliai telkiasi Rusijos Federacijos Kaliningrado srities marių dalyje (čia pastaraisiais

36 pav. Žvejų mėgėjų skaičius 2000–2006 m. ir prognozė 2007–2011 m.

- metais ypač sėkminga šių žuvų poledinė žvejyba, į kurią vyksta ir nemažai mėgėjų iš Lietuvos);
- Atsižvelgiant į pastaraisiais metais išduotų žvejybos leidimų skaičių ir tendencijas, ateityje žvejų mėgėjų skaičius ir jų poveikis žuvų ištekliais išaugs. Didelė tikimybė, kad bendras žvejų mėgėjų skaičius apie 2011 m. viršys 60 tūkst. vnt., o NDRP išduotų licencijų skaičius – 120 tūkst. vnt. (36 pav.). Tad atitinkamai padidės ir poveikis žuvų ištekliais;
- Mėgėjiškos-rekreacinės žūklės intensyvumo didėjimas galėjo ir gali neigiamai paveikti plėšrių žuvų – lydekų, vėgelių, šamų, ešerių – laimikius ir išteklius pamarinio regione, nes šiuo metu daug žvejų mėgėjų vykdo specializuotą plėšrių žuvų žvejybą, o nuo jų aktyvumo ir intensyvumo kinta šių plėšrių žuvų kiekiai Kuršių mariose ir Nemuno žemupyje;
- Nemuno žemupyje ir Kuršių mariose atvykstant dideliame žvejų mėgėjų skaičiui ir siekiant racionaliai naudoti žuvų išteklius, lėšos, sukaupotos už mėgėjišką žūklę, turi būti skiriamos gamtai daromai žalai atlyginti: šiuo atveju dirbtiniam plėšrių žuvų – lydekų, starkingų, šamų, vėgelių – veisimui;

- Būtina keisti licencijų išdavimo tvarką ir įkainius, atsižvelgiant į žvejybos vietos žuvingumą ir metų laiką.

4.3. Baltijos jūra

Lietuvos teritoriniai jūriniai vandenys ir išskirtinė ekonominė zona aprėpia apie 7 tūkst. km² akvatoriją, kuri yra gana sekli, smėlingu dugnu, apysūrėmis (6–12 proc.) vandens masėmis. Lėkštame ekonominės zonos akvalandšafte yra tik viena gilesnė loma, besidriekianti nuo Juodkrantės iki Nidos priekrantės Gotlando salos link. Tai Nemuno proslėnis, kuriuo prieš 4–5 tūkst. ar daugiau metų garmėjo vandenys į senąją Baltiją. Šioje lomoje ekonominės zonos akvatorija giliausia – siekia 100 m, mažai užteršta.

Dėl pašarinių organizmų gausumo žuvis, Lietuvos ekonominė zona ir gretimi jūros rajonai yra vieni žuvingiausių Baltijoje. Tyrimų duomenimis, hidrolokatoriumi fiksuojamų žuvų biomasė Lietuvos ekonominėje zonoje ir teritoriniuose vandenyse sudaro apie 210–220 tūkst. t; iš jų: strimelių – 130–135, brėtlingių – 70, menkių – 10, pleškinių – 500, uotų – 100–120, lašišų ir šlakų – 300, stintų – 1500, žiobrių – 70, karšių – 60,

starkių – 40 tūkst. t. Versliniai ištekliai sudaro iki 60–70 tūkst. t arba iki 30 proc. žuvų biomasės; iš jų: strimėlių – apie 30, brėtlingių – 30, menkių – 3–5, plekšnių – 150, uotų – 20–40, lašių ir šlakų – 70, stintų – 300–400, karšių – 260, starkių – 12 tūkst. t.

Ekonominės zonos verslinis žuvingumas – 9–10 kg/ha.

Atskirų rūšių žuvų versliniai ištekliai periodiškai kinta dėl geofizinių kvaziciklų, rūšių tarpusavio sąveikos, neršto sąlygų, todėl Baltijos šalys kasmet įvertina išteklių pokyčius ir tikslina žvejybos kvotas atskiriems žuvų rūšims ir atskirioms šalims. Lietuvai skiriamų strimėlių, brėtlingių, menkių ir lašių žvejybos kvotos sudaro apie 40–50 tūkst. t, tai prilygsta 70–80 proc. Lietuvos ekonominėje zonoje ir teritoriniuose vandenyse esančių visų rūšių žuvų verslinių išteklių. Dalį kvotų Lietuva pasikeičia su kitomis šalimis.

Tik savo ekonominėje zonoje ir teritoriniuose vandenyse Lietuvos žvejai sužvejoja per 10–15, kartais – per 20 tūkst. t žuvų; daugiausia – strimėlių, brėtlingių, menkių, lašių, stintų. Daug žuvų sugauna kitoms šalims priklausančiuose vandenyse, apsikeitus kvotomis.

Menkių ištekliai Baltijoje priklauso nuo jų neršto sąlygų atskirais metais: sumažėja, kai į nerštavietes neatplūsta pakankamai deguonimi įsodrinto sūraus vandens. Apie 90 proc. Baltijoje gyvenančių lašių yra re-produkuotos žuvivaisos įmonėse, todėl jų genofondas nuskurdintas, plinta virusinė liga, iššaukianti mirtingumo padidėjimą. Labai aktuali problema yra upėse natūraliai besireprodukuojančių lašių populiacijų apsauga.

Baltijos jūra tesudaro 0,1 proc. pasaulinio vandenyno akvatorijos, o joje sužvejojama apie 1 proc. pasaulinio žuvų laimikio, todėl pastaraisiais dešimtmečiais, šalims susitarus, žvejybos intensyvumas ribojamas.

Rekreacinės žūklės perspektyvas Baltijos jūroje 2004–2007 m. išanalizavo dr. Šarūnas Toliušis ir Egidijus Bacevičius. Šioje studijoje naudojamės jų pateiktais duomenimis.

Lietuvos priekrantėje organizuojant jūrinės pramoginės žvejybos verslą žengiami tik pirmieji žingsniai. Pasinaudodami kitų šalių pavyzdžiu, žvejai verslininkai savo perspektyvas vis labiau sieja su galimybe organizuoti pramoginę verslinę žvejybą priekrantėje. Deja, organizuojant šią paslaugą dar stingama patirties, pasenę laivai, nėra tinkamų krantinių, stinga verslo įgūdžių.

Jūrine pramoga besišaivintys Lietuvos žvejai vis dažniau pasirenka mėgėjišką žūklę jūroje. Ypač tai matyti per pastaruosius penkerius metus, kai priekrantės žvejų laimikiai pradėjo mažėti. Dėl nesaikingos žvejybos, daugelio vertingų žuvų ištekliai labai sumenko. Ne vienas žūklės tinklais jūroje sezonas yra nuostolingas, todėl žvejai priversti balansuoti ant bankroto ribos. Pastebima alternatyvų jūrinei verslinei žūklei paieška. Mažesnių žvejybinių laivų (toliau – laivelių) savininkai pagal galimybes pertvarkė laivėlius sezoniniam keleivių perkėlimui iš Klaipėdos į Smiltynę, prie jūrų muziejaus, pradėjo organizuoti trumpalaikes iškylas į jūrą. Ilgainiui atsirado galimybė organizuoti pramoginę žvejybą Baltijos priekrantėje. Stimulas – pramoginė žvejyba vidaus vandenyse, publikacijos apie pramoginę žvejybą Norvegijoje, Vokietijoje, Rusijoje ir kt. Pastaruoju metu, padaugėjus tokių žvejybinių iškylų, daugelis laivų savininkų ieško galimybių specializuotis vien jūrine pramogine žvejyba.

Pramoginė (rekreacinė) žvejyba yra naujo požiūrio į gamtos išteklių naudojimą tradicija. Daugelyje šalių – tai klestinti ir didelę bendro metinio nacionalinio produkto dalį sukurianti pramoginė veikla. Šie žuvų išteklių panaudos principai pradėti taikyti

ir naujai priimtose Europos Sąjungos šalyse. Dėl gamtos sąlygų, gamtonaudos ypatumų bei ūkio plėtros netolygumo ES stebimi regioniniai žvejojimo verslo savitumai. Atskirose valstybėse pamatinės pramoginės žūklės idėjos transformuojamos ir derinamos prie vietos tradicijų, gamtosauginių reikalavimų. Taip jos tampa svarbia paslaugų verslo šaka pajūryje.

4.3.1. Pramoginės žūklės apibūdinimas

Pramoginė arba rekreacinė žvejyba yra iš dalies nauja sąvoka mūsų žvejybiniame ir pramogų verslo žodyne. Apžvelgus pastarųjų dešimties metų minėtą žūklę aprašančius darbus, pastebimas veiklą įvardijančio termino daugiaprasmiškumas: vienur ši žvejyba vadinama *rekreacinė žūklė*, kitur *rekreacinė-pramoginė* ar tik *pramoginė žūklė*. Kartais pridedama nuoroda apie žvejybos vietą, t. y. *jūrinė* ar *gėlavandenė (upinė, ežerinė) pramoginė žūklė*. Pastebėtina, kad sąvoka *rekreacinė žvejyba* skirtingame kontekste turi mažiausiai dvi painiojamas ar persidengiančias prasmes. Tai bylola apie nenusistovėjusį ir varijuojantį naujadarų nusakomą turinį. *Rekreacinė žvejyba* yra vertinys iš angliškojo *Recreational fishery* arba *Amateur fishery* – poilsinė, įdomioji, pramoginė žvejyba. Lietuvių kalba sąvoka *rekreacija* ir su ja susiję žodžių deriniai reiškia sveikatos bei fizinės negalios, fiziologinio nuovargio, t. y. jėgų atstatymą, poilsį kurortinėje gydykloje ar reabilitaciniame centre, implikuojant sveikatos atkūrimo infrastruktūrą, gydytojų pagalbą. Tuo tarpu sąvoka *pramoginė žvejyba* reiškia žvejybą kaip pomėgį, gyvenimo būdą, laisvo laiko praleidimą ir psichologinės pusiausvyros atstatymą, žodžiu, visa tai, kas telpa į sąvoką *laisvalaikis, hobis ir pramoga*. Pastebėtina, kad Vokietijoje, Lenkijoje specialiai mėgėjiška ir pramoginė žvejyba neskiriama,

tiesiog pasakomas žvejybos būdas ar žvejojamos žuvys, pvz., *Angelfischerei* – meškerinė žvejyba, *Sportliche Angelfischerei*, *Sportfishing*, *Sportfiske* – sportinė žvejyba, *Angelreisen* – žvejybinė turistinė kelionė ir t. t.

4.3.2. Pramoginės žvejybos ypatumai

Pramoginė žvejyba apimtimi ir verslo organizavimo būdu skiriasi nuo verslinės ir mėgėjiškos žvejybos. Verslinė žvejyba išsiskiria savo žvejojamais plotais ir sugaunamos žuvies kiekiais. Joje svarbiausia – žūklė. Pagrindinis siekinys – dideli laimikiai, juos pardavus – gaunami pinigai bei tolimesnės investicijos. Skirtumas tarp pramoginėje žvejyboje dalyvaujančių asmenų ir pavienių vienkartinį (vienadienį), mėnesio ir metinį žvejybos leidimą (bilietą) nusipirkusių bei telkiniuose žvejojančių vandens mėgėjų nėra didelis. Žvejas mėgėjas visą žvejybos procesą tvarko pats, tuo tarpu pramoginėje žvejyboje – žvejas „žūklę“ perka kaip prekę, o visus organizacinius reikalus palieka spręsti šios rūšies paslaugų teikėjams. Šią pramogą perkantiems žvejams nebūtina didelė aptarnaujanti sfera. Jie tenkinasi ribotu paslaugų rinkiniu: nakvynės vietos parinkimu, transporto priemonės ir žvejybos įrangos nuoma. Vienoje, dažniausiai pirminėje paslaugos teikimo grandyje, yra žmonės organizuojantys reklamą, keliones, draudimą ir t. t. Už paslaugą surenkamos lėšos yra šioje veiklos srityje dirbančių žmonių pragyvenimo šaltinis arba papildomos pajamos (Kesoriūnas, 2002).

Pramoginė žvejyba Europoje yra aktyvios mėgėjiškos žvejybos atmaina. Jos metu žūklaujama spinningais, plūdinėmis meškerėmis, ūdomis, kiek rečiau kitose šalyse praktikuojama žvejyba tinklais ir kitais spendžiamosios žvejybos įrankiais. Dėl griežtos pasienio kontrolės pajūryje, iki

pastarojo dešimtmečio mėgėjiška žvejyba Lietuvoje buvo išplitusi tik vidaus vandenyse, vaizdinguose ežeruose, upeliuose ir tvenkiniuose. Lietuvos pajūryje įvairiais metų laikais labai populiarūs jūrinių mažo druskingumo žuvų strimėlių, upinių plekšnių, vasaros laiku – kuojų, žiobrių, rečiau – ešerių, starkingų bei grundalų rubilių medžioklės mariose Klaipėdoje – nuo molų ir uosto protakos krantinių. Pastaraisiais metais populiaru organizuota ar pavienė žūklė jūros priekrantėje ties Šventąja, Melnrage ir Karkle, taip pat iš motorinių laivelų ir guminių laivelų Palangoje, Šventojoje, Karklėje, kiek mažiau – Juodkrantėje ir Nidoje. Pasienio ruožuose žvejoti vengiama, tvyro įtampa, nes siena pakankamai gerai nepažymėta, vengiama bendrauti su pasienio kontrolės valstybės tarnautojais.

4.3.3. Ekonominiai svertai

Šiuo metu rinkoje yra žuvies perprodukcija, stebimas nepilnavertės žuvies panaudojimas, bet dėl rinkos užgaidų, tarpinėse grandyse kainos už žuvį dirbtinai sukeltos, dėl to ji mažai perkama. Žuvies kokybė ant prekybos stalių prastėja, ji užsiguli ir būna išmeta. Tokia padėtis rinkoje ir nustatyti atskirų žuvų rūšių žvejybos suvaržymai verstis tradicine versline žvejyba pasidaro nuostolinga. Norint sutvarkyti žvejybos ir žuvies paruošos ūkį, suderinti su gamtonaudos siekiniais, nuo 2004 m. įsigaliojo Europos Sąjungos žuvininkystės sektoriaus nutarimas, pagal kurį stambinamas ir atnaujinamas verslinės žvejybos laivynas Baltijoje, sujungiami esantys žvejybos ūkiai. Laivų savininkai, atsisakę verslinės žvejybos Baltijos jūroje ir sunaikinę pasenusius laivus, gauna vienkartinės išmokos, bet metus negali verstis versline žvejyba jūroje. Jau supjaustyti 32 laivai, dėl to bus atleista per 60 žmonių ir jiems išmokamos

vienkartinės 17 000 Lt ar didesnės išmokos. Ankstesnė patirtis sako, kad analogiškos kompensacijos buvo panaudojamos nekryptingai ir tolesnė žmogaus veikla dažniausiai nebuvo siejama su žūkle. Žinant tai, kad pramoginės žvejybos efektyvumas kai kuriose šalyse (Kanadoje) yra net 5 kartus pelningesnis nei verslinės žūklės plėtojimas (Radaitis, 2002; Kerosierius, 2002), manoma, kad nedideliuose mūsų pajūrio miesteliuose pramoginės žvejybos jūroje galimybė yra gera alternatyva, užpildysianti žuvininkystės pertvarkos metu susidarantią tuštumą. Jos metu sukuriama naujos darbo vietos, vyresnio amžiaus žvejai gali tęsti vietinių žvejų tradicijas, o savo patirtį bei žinias pramogų versle pritaikyti rinkoje. Investuodami į pramoginę žvejybą žvejai kryptingai panaudotų 2007–2013 m. Europos Sąjungos sanglaudos fondų lėšas plėtoti gražią ir turiningą veiklą. Lietuvos pajūryje besikurianti jūrinė pramoginė žvejyba skatina formuotis paslaugų tinklą, būtiną infrastruktūrą, steigti specializuotas dukterines bendroves. Šios verslo šakos pradinėje stadijoje kuriamos papildomos laikinos ir nuolatinės darbo vietos, tvarkoma uosto infrastruktūra, renovuojamos krantinės, ilgainiui atsirastų galimybės plėtoti tarptautinį jūrinės žvejybos turizmą.

4.3.4. Gamtosauginiai svertai

Pramoginės žūklės plėtra mūsų pajūryje yra paskata žvejams verslininkams ir mėgėjams skleisti naują žuvų išteklį naudojimo kultūrą, rasti tausojančios žuvų išteklių panaudos ir saugojimo tradicijoms. Svarbiausia čia būtų ne žuvis, kaip maistas, galimi pinigai, bet emociniai išgyvenimai gražioje aplinkoje žvejojant žuvis. Pramoginė žvejyba vartotojišką požiūrį į žūklę keičia į kultūringą jūros žuvų išteklių naudojimą, formuojasi nauja žvejų savimonė, nevartotojiš-

kas, neegocentiškas požiūris į gamtonaudą. Didelis dėmesys turėtų būti kreipiamas diegiant selektyvios tausojančios žvejybos sampratą, racionaliau panaudojant žuvis, susiderintų žuvies poreikis ir žvejų pastangos, būtų išvengta perprodukcijos bei jos sukeliamų žalingų pasekmių. Tokiu specializuotos žvejybos būdu, be didelių investicijų, saugomos vertingos žuvų rūšys, kiti gamtos bendrijų komponentai. Žūklės metu surenkamos lėšos kryptingai būtų investuojamos į žuvtakių statybas, o kūrimosi laikotarpiu dalį lėšų būtina skirti populiarinant jūrinės pramoginės žvejybos privalumus, žvejų švietimui ir kovai su brakonieriaivimu. Pramoginė žvejyba jūroje plečiasi greta kitų aplinkai taikių pramogos rūšių: povandeninio nardymo, fotografavimo bei filmavimo, nuskendusių senų laivų liekanų ar užtvindytų statinių liekanų lankymo, povandeninių gamtos reiškinių stebėjimo.

Pagal Europos ekologinio judėjimo ir tausojančios gamtonaudos kultūros pavyzdį, nuo XX a. aštuoniasdešimtųjų metų visame pasaulyje plinta žvejybos būdas besivadovaujant principu „pagavai – paleisk“/ „catch & release“ (Birkovas, 2002; Radaitis, 2002). Taip pabrėžiamas taikus sambūvis ir bendravimas su gamta. Vidutinių platumų jūrų žuvis šis principas taikytinas tik iš dalies, nes jūrinės žuvis labai pažeidžiamos. Lietuvoje ir Rytų Pietryčių Baltijos regione ekonominės sąlygos skiriasi nuo aukštesnio pragyvenimo lygio Vakarų Europos šalyse. Lietuvai taikytinas tarpinis (pereinamasis) šio principo taikymo modelis.

4.3.5. Pajūrio žvejų kultūrinio paveldo puoselėjimas

Žvejai, besiverčiantys versline jūrine žvejyba, pramoginės žūklės imasi kaip naujos, daug žadančios alternatyvos. Šioje vers-

lo srityje jie mato savęs realizavimo galimybes ne tik kaip žvejai verslininkai, bet ir kaip tausojančios žvejybos verslo organizatoriai, savitos vietos žvejų kultūros ir senųjų pamario bei pajūrio tradicijų puoselėtojai.

Su pramoginės žvejybos turizmo plėtra siejamas atskirų Kuršių nerijos ir pajūrio gyvenviečių kultūrinio bei ekonominio gyvenimo atgijimas. Pramoginės žūklės ir su juo susijusio turizmo plėtra sudarytų sąlygas atgaivinti senąsias pajūrio žvejų tradicijas (jūroje ir mariose), atsirastų pagrindas kurti naujas. Viliamasi, kad ši veikla būtų naujas akstinas puoselėjant kulinarinio paveldo tradicijas, steigiant specifinius restoranus, užiegos namus. Šalia pramoginės žvejybos verslą organizuojančių firmų telktųsi kitos su jūra susijusios veiklos ir masinės pramogos: žuvų valgių festivaliai, žvejų šventės ir varžybos; būtų paskata atgaivinti Europos mastu išskirtines pajūrio regiono žvejybos tradicijas (poledinę baidomąją žūklę, nęgių žvejybą bučiukais), kurtųsi žvejų muziejai, būtų organizuojami su žūkle ir gamtosauga susiję kultūriniai renginiai, leidžiama šviečiamoji spauda (Goštautas, 1934; Kesoriūnas, 2002). Paminėtinos kasmet liepos antroje pusėje vykstančios „Žvejų dienos“. 2004 m. rugsėjo 25 d. „Nacionalinės mažųjų pramoginių laivų valdytojų asociacijos“ buvo organizuotos tarptautinės menkių žvejojimo iš valčių varžybos „Baltijos menkė. 2004 ruduo“. Ši šventė vyksta jau ketvirtą kartą. Nuo 2004 metų Palangoje pradėtos rengti „Stintos šventės“. Šventės laikas, kaip ir pati eiga, dar nėra nusistovėjusi. Renginyje naujas, tradicijos tik formuojasi, žiemos ir pavasario laiku siekiama atgaivinti kurorto gyvenimą. Šventę pagyvintų nacionalinės žuvis rinkimų renginiai, jungiantys ilgaamžės vartojimo, tautosakos ir žvejybos tradicijas (pvz., 2007 m. vasario 22 d. Estijos seimas patvirtino Žvejų asociacijos surengtą konkursą).

Švedijoje Skanės regionas priklauso šalims, labai vertinančioms ungurius. Čia kasmet nuo rugpjūčio vidurio iki Švento Martyno (rugsėjo vidurio) rengiamos ungurių šventės (Ålagille). Jose valgomi patiekalai iš ungurių, vyksta nuotaikingi būsimų ungurių karaliaus rinkimai. Karaliaus titulas suteikiamas vikruoliui, kuris iš artipilnės vandens statinės plikomis rankomis ištraukia daugiausiai šių gličių gyvatžuvių.

Švenčių tradicijų esama Vokietijoje, Lenkijoje, pamažu jų atsiranda ir kitose šalyse, kuriose ne paskutinėje vietoje yra pramoginė žūklė bei jos metu sugaunamos gėrybės.

4.3.6. Pramoginė jūrinė žvejyba kaimyninėse Baltijos šalyse

Pramoginė žūklė Kanadoje, Jungtinėse Amerikos Valstijose, Japonijoje ir daugelyje Vakarų Europos valstybių turi beveik šimtmetes tradicijas. Rytų Europoje tokia pramoga ėmė plisti palyginti neseniai, tik žuvininkų entuziastų ir gamtosaugininkų dėka (Kerosierius, 2002; Radaitis, 2002).

Tikslios apskaitos duomenų apie pramoginę jūrinę žvejybą Vokietijoje ir ten taikomus ekonominius modelius neturime. Pateikiama internetinės žiniasklaidos ir trumpalaikių išvykų į užsienį patirtis bei informacija.

Vokietijoje šis žvejybos būdas vadinamas *Angelfischerei* – meškerinė žvejyba, *Sportliche Angelfischerei*, *Angelreisen*. Vokietijoje pramoginė žvejyba jūroje vadinama elitine. Žvejai vienijasi į asociacijas, moka dalyvio mokestį, o dalį surinktų lėšų skiria labdarininkams, pavyzdžiui, 'Royal Fishing Kinderhilfe' – vaikų šalpos bendrija Hamburge. Beveik kiekvienas prie jūros esantis uostas turi daugiau ar mažiau išplėtotą pramoginės žūklės centrą. Paminėtinas tipiš-

kas pavyzdys – Vokietijos Bremenhaffen'o, Kiel miesto mažų laivelių uostai, kuriuose išilgai krantinių išrikiuoti nuomojami patogūs ir patrauklios išvaizdos žvejybiniai kateriukai ar šeimyninės jachtos, talpinančios iki 12 žmonių. Analogiškas pavyzdinis yra Büsum uostas (Schleswig-Holstein žemės (Šiaurės jūra). Visuose žvejybiniuose padaliniuose Vokietijoje didelis dėmesys skiriamas žvejo kultūros ir drausmės ugdymui. Prieš gaunant leidimą žūklei, būtina išklausti nepigiai kainuojančius kelių savaitių mokymo kursus ir išlaikyti žūklės egzaminus. Efektyvi drausminanti priemonė – didelės baudos ir leidimo atėmimas, tačiau prasižengėliams suteikiama galimybė pasikartoti galiojančius žvejybos įstatymus ir žvejybos tvarką.

Nuo seno Vokietijoje labai populiari lašišų žūklė. 2002 m. Vokietijos jūrinės žvejybos mėgėjai savo, Švedijos ir Danijos vandenyse sugavo per 857 lašišų, tai sudarė 2 proc. visoje Baltijoje leidžiamo verslininkams žvejams sugauti lašišų kiekio. Ne mažiau populiari menkių žvejyba. Iš spaudos įskelbtos statistikos žinome, kad 2002 m. vien Meklenburgo–Vorpomeranijos priekrantėje iš laivelių menkes žvejojo 49948, o Šlezvigo–Holšteino priekrantėje 70000 žvejų mėgėjų. Vokietijoje yra kelios kelionių agentūros, besiverčiančios žvejybinių pramoginių kelionių į įvairias užsienio šalis organizavimu. Duomenys apie siūlomas žvejybinės turistinės keliones Baltijoje skelbiami internetinėse svetainėse vokiečių kalba: Aalfreund.de; Angel-online. Yra specialios firmos, kurios organizuoja jūrinę žvejybą. Pvz., *Meeresangelveranstalter Sportberge* (Šiaurės jūros pakrantė, netoli Danijos) organizuojančių *Hochseeangeln reisen in Insel Langebund*. Čia galima išsinuomoti namą, sodybą, aptarnaujantis personalas (buvę žvejai verslininkai) specialiai išverda

„Hamburgo žuvienė“, paruošia žuvį ir kt. Priklausomai nuo suteiktų paslaugų, pramoga kainuoja nuo 33 € už parą. Stebimas įvairiapusis uosto krantinių panaudojimas. Analogiška situacija ir Gilleleje kaimelyje Danijoje. Netoli kaimelio yra žvejų turgus, kur vyksta žuvų aukcionai. Žuvį pristatantys žvejai verčiasi žvejų plukdymu. Greta yra sodybų, šeimyninių namelių kompleksai, esant būtinybei – yra didelis namas bendroms sueigoms, restoranas, vieta žaidimams ir kita.

Aktyvi tokios žvejybinės pramogos forma plinta Lenkijos pajūrio didmiesčiuose – Gdanske ir Gdynėje bei atokesniame Ščecino uoste. Vasaros metu į Gdansko uostą suplaukia daug mėgėjų savo laivais iš Vokietijos. Vyresnio amžiaus vokiečius traukia prisiminimai apie Vakarų ir Rytų Prūsiją, tačiau nemažiau svarbu nedidelės kainos už paslaugas. Tarptautiniu mastu žinomas žvejybos centras netoli Ščecino – *Bory Ueckermunde & Wzgorza Brohmen*. Tai daugiau savaitgalio išvykų vieta. Į žūklę galima išplaukti nedideliu išsinuomotu kateriuku. Dėl to, kad labai mažai lenkų, dirbančių pramoginės jūrinės žvejybos versle, moka pagrindines Europos kalbas (anglų, prancūzų, vokiečių ir rusų), tarptautinis žvejybinis turizmas nėra plačiai paplitęs. Žalą daro ir įsisenėję vokiečių-lenkų kultūriniai stereotipai, „istorinės nuoskaudos“, kaskart paaitrinamos Lenkijos parlamento radikalų. Pramoginę žūklę Aistmarėse/Zalev Vyslana/Vyslinkij zalyv ir jūroje riboja tai, kad lagūna dar 1945 m. perskirta pasienio ruožo. Pagrindiniai pramoginės žūklės centrai jūroje yra nerijos kurortas *Vyslana Merze*, o Aistmarių pietrytinėje pakrantėje – Fromborgas, Tolknicko ir Elbingas. Kituose Lenkijos pajūrio regionuose populiarūs lašišų bei šlakų žvejyba velkiaujant. Menkės žvejojamos prie nuskandintų II Pasaulinio

karo metais laivų (80 m gylyje) netoli Helos pusiasalio, ties Jurtos ir Jastarnios gyvenvietėmis. Menkinės žvejybos diena tradiciniame kateriuke vienam žmogui kainuoja per 100–150 zł (130 Lt). Žvejai gali apsistoti restorano „Morskoje oko“ viešbutyje. Plastikiniame dengtame kateriuke gali žvejoti 5–6 žmonės. Kateriuose yra triumai su ledu žuvims laikyti, stoveliai meškerėms, sandarios nišos susidėti daiktams.

Kaimyninėje Latvijoje – Ventspilyje, Liepojoje ir Jūrmaloje bei gretimuose pajūrio kaimeliuose pastaraisiais metais taip pat populiarėja pramoginės jūrinės žvejybos organizavimas. Žūklės organizavimas Rygoje sudėtingas dėl didelės savikainos, nes uostas nutolęs nuo žvejybos vietos Rygos įlankoje. Baltijos priekrantėje ties Ventspiliu populiarūs menkių, plekšnių ir otų žvejyba. Daugiausia plaukiojama mažais kateriukais. Statomi maži viešbutukai ir veikia nuomos centrai. Informacija apie žūklę platinama žūklės žurnaluose, per televiziją ir internetinėse svetainėse.. Pasiennyje su Lietuva esančiuose uostuose sunku išsinuomoti valtį, stinga kempingų.

Estijoje situacija panaši kaip Latvijoje. Pastebėtina, kad čia daugiau žvejų turistų iš Skandinavijos šalių, nes palanki yra kalbinė aplinka. Ne vienas estas be didelio vargo bendrauja su suomiais, daugelis gerai moka anglų kalbą. Į Estijos priekrantės mažus uostus atvyksta jūrinės žvejybos turistai iš Sankt Peterburgo. Informacija apie į jūrą rengiamas žvejybinės išvykas skelbiama žvejų žurnaluose ir internete. Estai teigia, kad tarptautinė jūrinė pramoginė žvejyba dar pakankamai neišplėtotą, nors aplinkiniuose salynuose, kur neurbanizuota atšiauri gamta, yra labai palankios sąlygos šio verslo plėtrai. Kita vertus, šiuose mažose druskingumo vandenyse retai užplaukia menkių ir dėl to orientuojamasi į apygėlių

šaltavandenių žuvų – lašišų, šlakų, sykų ir lydekų žvejybą.

Pramoginė jūrinė žvejyba labai populiari Švedijoje ir Suomijoje. Šalyse pramoginės žūklės organizacija yra labai panaši, dėl to jas aptarsime kartu. Ji vadinama *Sportfiske*, *Big game*, *Sportfishing*. Ypač jūrinis žvejybinis turizmas išplėtotas šiaurinėje ir pietinėje Švedijos pakrantėje nuo Stokholmo ir Malmö. Ši žūklės forma čia sėkmingai plėtojama nuo XX a. pradžios. Galima sakyti, kad švedai kartu su britais yra šios žūklės Europoje iniciatoriai, todėl turi senas ir išpuoselėtas žvejojimo bei valgymo tradicijas.

Nuo 1986 m. balandžio mėn. 26 d., Černobilio atominės elektrinės trečiajame reaktoriuje įvykus avarijai, žuvų raumenyse aptikti dideli kiekiai radioaktyvojo „Cezio 137“. Dėl šios priežasties pomėgis gaudyti žuvis jūroje, ypač vidaus vandenyse, buvo labai sumažėjęs. Valgyti žuvų nerekomendavo net gydytojai, apie tai buvo informuojama per vietinę žiniasklaidą. Vėliau, dešimtajame dešimtmetyje, natūraliai apsivalant vandens telkiniams ir sumažėjus rūgščiųjų lietu grėsmei, mėgėjiška žvejyba atsigavo (Bengtsson et al., 1991). Šiaurės šalyse pramoginė žvejyba plėtojama pagal tokį pavyzdį: pildomos atvykėlių (žvejų) anketos, išsiuncomojami nameliai (iki 250 €), transporto priemonės (autobusiukai per 15 €, valtys). Žvejybą tradiciškai reglamentuoja vandens telkinio savininko teisės; tik dalis vandenių yra valstybės nuosavybė. Nemokamai žvejoti leidžiama tik iš valčių ir jūros priekrantėje. Žvejojant jūroje draudžiama vartoti alkoholį. Visas sužvejotas laimikis atitenka žvejui. Teigiama, kad žvejų mėgėjų sugaunami menkių ir plešninių žuvų kiekiai tokie pat dideli, kaip ir žvejų verslininkų. Šiaurinėje Baltijos jūros dalyje gaudomos lašišos, menkės, otai. Pietų Švedijoje ties Šiaurės jūra žuvų rūšių įvairovė ir biomasė didesnė. Labai populiarūs rudeninė didelių

menkių žvejyba iš laivų. Pramoga užtrunka iki kelių parų. Informacija apie organizuojamas žvejybines iškylas skelbiama švedų ir anglų, prancūzų ir vokiečių kalbomis internetiniuose žvejų puslapiuose bei žūklei skirtuose leidiniuose. Tarptautinė jūrinė pramoginė žvejyba išplėtotą ir laikoma pavyzdžiu kitoms pramoginė žūklę jūroje organizuojančioms šalims. Tai liudija faktas, kad į žvejų varžybas atvyksta amerikiečiai, britai, prancūzai, vokiečiai ir lenkai. Pastaraisiais metais vis dažniau ir lietuviai įsijungia į švedų organizuojamas žvejybos pramogas. Švedai, skirtingai nei kitos šalys, ypatingai daug dėmesio skiria senųjų žvejybos papročių ir kulinarinio paveldo puoselėjimui. Svangsta miestelyje netoli Karlshamno Abu Garsia spinningų gamykloje yra muziejus *House of Salmon*. Jo lankymas yra pramoginės žvejybos ir vietinė kultūros puoselėjimo dalis (Rakutis, 2004). Restoranuose ruošiami švediškai patiekalai iš raudintos silkės, lašišų ir kitų žuvų. Čia beveik kiekvienas regionas turi savitų, su žvejyba susijusių švenčių ir tradicinių valgių, etnokultūros centrų.

4.3.7. Pramoginė jūrinė žvejyba Lietuvos priekrantėje

Pramoginė jūrinė žūklė Lietuvos priekrantėje bandoma plėtoti nuo 1998 metų. Ypač tai akivaizdu per pastarąjį dešimtmetį, kai priekrantėje dėl nesaikingos žvejybos ir nepalankių aplinkos sąlygų daugelio vertingų žuvų gamtiniai ištekliai labai sumažėjo, buvo suvaržyta atskirų žuvų rūšių žvejyba, pradėtos taikyti griežtesnės apsaugos priemonės. Gerokai sumažėjo ir žvejų laimikiai, ir pajamos. Dažnai ankstesnio laikotarpio verslinės žūklės jūroje tinklais sezonas būdavo nuostolingas, todėl žvejai verslininkai buvo priversti balansuoti ant bankroto

ribos. Tada susirūpinta alternatyvų jūrinei verslinei žūklei paieška.

Esminiai veiklos momentai įvairiose šalyse organizuojant pramoginę jūrinę žvejybą yra tie patys. Beveik visose šalyse iki šiol pramoginės žūklės verslas teisiniu aspektu tiksliai nėra reglamentuotas. Oficialiai Lietuvoje pramoginė žvejyba jūroje vykdoma pagal 1998 m. LR turizmo, saugios laivybos ir žuvininkystės įstatymus. Ją taip pat reglamentuoja Licencinės žūklės Lietuvos Respublikos vandenyse nuostatai ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro patvirtinto Mėgėjiškos žūklės įstatymo 3 punkto 1-as straipsnis bei atnaujinta Licencinės žūklės organizavimo ir vykdymo tvarka.

4.3.8. Informacijos apie pramoginę žūklę sklaida

Informacija apie planuojamas išvykas anksčiau buvo skelbiama popieriniuose reklaminiuose skelbimuose ant stulpų, krantių, laivo sienų. Šiandien apie laivo paskirtį iš toli matyti atvirose vietose: savininko telefonų numeriai ir elektroninio pašto adresai bei lakoniškas tekstas apie teikiamas paslaugas. Periodiškai pranešimai apie organizuojamas žūkles skelbiami žūklei skirtuose žurnaluose: „Žvejys ir žuvis“ (įk. 1998), „Žūklė“ (1999), „Meškeriotojas“ (1999), „Medžiotojas ir meškeriotojas“ (1995). Informacijos apie į jūrą žvejoti plukdančius laivus galima pasiteirauti žūklės priemonių parduotuvėse, internetinėse svetainėse <http://skelbimai.lt>, vandens turizmo agentūroje <http://www.jovila.com>, IĮ „Vangita“, Vilniaus universiteto žvejų svetainėje <http://ausis.gf.vu.lt/fag/zukle-duk.htm#5>, Lietuvos sportinės žūklės klubų lygos tinklapyje <http://www.lszkl.net>; www.zvejotakas.lt, <http://www.zvejams.lt>, <http://zvejys.net>, Klaipėdos turizmo ir informacijos centruose.

Vaizdinės informacijos gausu specializuotose televizijos laidose per 5-ąjį kanalą – „Žvejo Biblija“ ir per BTV televiziją – „Vie nam gale kablys“. Klaipėdos poilsio namai „Karklynė“, žūklės prekių parduotuvė, „Hobio centras“ Klaipėdoje ir Mažųjų laivų savininkų asociacija „Pajūrio laivai“ 1999 m. pirmą kartą atspausdino ir platino skrajutes apie savaitgalio žvejybines išvykas.

Žūklės užsakymai savaitgaliui priimami dar prieš savaitę ar pusantros telefonu, faksu, o pastaruoju metu jau ir elektroniniu paštu. Jei norima žvejoti savaitės viduryje (ne švenčių dienomis), tai užsakymai priimami prieš tris ar dieną iki reiso. Paklausti laivų savininkai minėjo, kad užsakymų plaukti į jūrą 2003–2005 m. buvo gerokai daugiau. 2005–2006 metai – lūžio metai. Esant geram orui rudenį į žūklę vykstama beveik kasdien, ypač švenčių metu ar savaitgaliais.

4.3.9. Susisieikimo priemonės ir uosteliai

Pramoginę žūklę Lietuvos priekrantėje organizuoja versline žvejyba besiverčiantys mažų laivų savininkai. Beveik visi laivų savininkai priklauso Klaipėdos mažųjų laivų savininkų asociacijai „Pajūrio laivai“ (Puodžių g. 22–13, Klaipėda, 92124, tel. (686) 73232). Žūklės kūrimosi centrai steigiasi Klaipėdoje, Palangoje ir didesnėse pajūrio gyvenvietėse. Mažesnių žvejybinių laivų (toliau – laivelių) savininkai pagal galimybes savo laivelius pertvarkė sezoniniam keleivių perkėlimui iš Klaipėdos miesto į Smiltynę, prie Lietuvos jūrų muziejaus delfinariumo. Jie organizuoja ir trumpalaikes iškylas į jūrą. Pastaraisiais metais, padaugėjus užsakymų tokioms žvejybinėms iškyloms, daugelis laivų savininkų organizuoja tik sezoninę jūrinę pramoginę žūklę.

2003–2006 m. į pramoginę žvejybą plukdė šie žvejybiniai keleiviniai arba specializuoti pramoginiai keleiviniai „P“ kodą turintys kateriukai: „Gundinga“, „Gabinė“, „Gunda“, „Gražina“, „Ošupis“, „Bentis“, „Vika“, mažieji plieniniai laivai: „Saida“, „Tauras“, „Kaminta“, „Launagis“, „Nadia“, „Saida“, „Vasara“, „Karolis“, „Delta“, „Jūrų liūtas“, „TAK“, „216“, „Lagūna“ ir jachtos: „Vagant“, „Lady Sophie“ ir „Kornelija“. Plukdė daugiau nei aštuoni laiveliai ir Šventojoje bei Palangoje.

Atkreiptinas dėmesys į žvejybinių laivų savininkų pastangas padaryti išskylą jūroje ir kad žvejybinė pramoga būtų tvarkingesnė ir saugesnė. Savininkai, pardavę senos statybos laivus, įsigijo naujo modelio kateriukų, pvz., „Romastė“, „Delfinas“, talpinančių iki 12–18 žmonių, su kajute poilsiui, higienos reikmėmis. Ilgainiui turėtų būti atnaujintas ir dar vienas laivų parkas. Visi keleivius plukdantys laivai turi higienos normų sertifikatus ir saugos priemones. Laivuose privalu turėti radijo susisiekiimo įrangą GPRS (angl. *General Pocket Radio Service*). Laivai turi žuvų paieškos elektronines sistemas, tai palengvina surasti žuvų santalkas ir garantuoti sėkmingą žūklę.

Versline jūrine žvejyba besiverčiantys laivelių savininkai mažuosius ir didžiuosius laivelius švartuoja prie krantinės ties Jachtų klubu, Klaipėdos piliavietės prieplaukoje ir Dangės krantinėje prie kelto Smiltynė–Klaipėda (Senoji arba Smiltynės perkėla). Mokestis už krantinę – 1 para kainuoja nuo 15 Lt. Iki 2007–2009 m. numatoma atnaujinti Kopgalio pasienio kontrolės postą, prieplauką pritaikyti mažųjų žvejybinių laivų laikinam sustojimui ir patikrai. Numatyta skirti vietą pramoginės žūklės laiveliams bei jachtoms. Jau šiandien Klaipėdos pilies uostelyje yra išplėtotas mažo laivų uosto infrastruktūra: patogus automobilių susisie-

kimas, yra saugoma automobilių aikštelė, aikštelė žvejybos įrangos ir laimikių perkrovimui, išsinuomojami kambariukai, kavinės, yra krantinės laivelių švartavimuisi. 2008 metais čia bus įkurtas vietinis mažųjų laivų pasienio kontrolės postas. Seimas priėmė nutarimą dėl Šventosios uosto renovacijos. Manoma, kad Šventosios uostas su savo prieigomis labai tiks mažiesiems laiveliams prie krantinių tvirtintis, greta steigsis žuvies apdorojimo centrai, poilsia vietės ir kitos paslaugų įstaigos. Kol kas laivų švartavimuisi nėra pritaikytos krantinės Nerijos dalyje ties Nida ir Juodkrante. Dėl to čia žūklė išplaukiama tik guminėmis valtelėmis. Visa mėgėjiška žūklė tradiciškai sutelkta tik mariose.

Organizuojant mėgėjišką ir pramoginę žūklę nuo kranto iš Palangos ir Šventosios miestelių, labai svarbūs privažiavimai prie jūros, automobilių saugojimo vietos. Čia aktyviai darbavosi keturi savininkai. Jie mažomis plastikinėmis valtimis ties Palanga, Karkle, Melnrage, Juodkrante ir Nida plukdė žvejus menkių ir plekšnių žvejoti. Mažos valtelės saugomos tiesiog ant paplūdimio, nors Palangoje, Šventojoje, Juodkrantėje ir Nidoje yra į paplūdimį per prieškopas nutiesti asfaltuoti keliukai.

4.3.10. Žvejų įranga ir žvejybos būdai

Pramoginėje žūklėje naudojamas standartinis, kiek patobulintas, jūrinės žvejybos įrankių arsenalas. Pagal galiojančias mėgėjiškosios žūklės taisykles negalima turėti daugiau nei 5 žvejybinius įrenginius ir daugiau kaip 15 kabliukų. Trumpai paminėsim tik tiek, kad žūklės įrenginius (spiningų kotus ir specialias rites) žvejai atsiveža patys. Kai kurie žvejai žvejybos inventorių išsinuomuoja iš pramogą teikiančių įmonių ir parduotuvių. Pvz., dabar ši paslau-

ga kainuoja 15–20 litų. Priekrantėje iš laivų žvejojama ilgakotėmis meškerėmis su neinerčinėmis multiplikatorinėmis ritėmis, naudojami 0,2–0,25 mm storio, monofilamentiniai ar pinti, iki 150–200 metrų ilgio, valai. Laivuose yra spinninginės-dėklai meškerėms.

Menkės žvejojamos taip vadinamomis „sistemomis“: tai yra 40, 100, 170 ar 250 g neutralios spalvos pilkeriai (vertikalios blizgutės), pasirenkami atitinkamai pagal vėjo stiprumą ir laivo dreifavimo greitį. Virš jo kas 50 cm pritvirtinamos 2–4 įvairių spalvų guminukų girliandos. Menkės, priklausomai nuo oro sąlygų, metų laiko ir žūklės vietos, žvejojamos velkėmis, blizgėmis, spinningais, trišakiais, tvisteriais ir galvakabliais (Žuvytė, 2004; Korsakas, 2004). Lašišos žvejojamos rugsėjo–spalio mėn., jos gaudomos blizgėmis; upinės plekšnės visais metų laikais kimba ant kabliukų su „sistemėlėmis“ – pavadėliais. Žuvų jaukui naudojami strimėlių, kuojų bei plekšnių raumens griežinėliai. Tinkamai pasirinkus masalą, žvejojant galima pagauti įvairaus ilgio žuvų.

4.3.11. Žvejojamos žuvys ir žūklės sezonai

Lietuvos priekrantės akvatorija palyginti sekli, smėlėti paplūdimiai, tik nuo Palangos iki Karklės tvirtos struktūros, riedulynai, o ties Klaipėda ir Šventosios uostu yra uosto prieigos, molai, priežiūros įrenginiai. Teritorija nuo Būtingės taip pat ribojama, ypač ties Plūduru (jūrmilė nuo kranto). Lietuvos priekrantės vandenys yra druskėti (per 5–7 promilės). Ties upių žiotimis yra kintančio mažo druskingumo srautai. Vasaros metu susiformuoja sezoninis temperatūrinio lūžio ruožas iki 20 m gylio, kuris labai svarbus jūrinių žuvų pasiskirstymui metų eigoje. Jis susidaro vasaros viduryje (laikas

kinta priklausomai nuo vidutinės sezono temperatūros), išnyksta rugsėjo viduryje ar spalio pradžioje, po pirmųjų rudeninių audrų. Virš temperatūrinio ruožo temperatūra būna 14–15 °C. Vandens paviršiuje retai siekia 18 °C. Ypač tai pastebima priekrantinėse seklumose.

Žvejybai tinkamos sąlygos pasiskirsčiusios netolygiai. Būtina gerai išmanyti dugno reljefo ypatumus numatomos žvejybos vietose. Žvejybą riboja didelių prekybinių laivų ir naftą gabenančių tanklaivių plaukiojimo trasos, naftos perpumpavimo vieta (Būtingė), taip pat daugybė žvejų verslininkų pastatytų tinklaičių.

Baltijos priekrantėje bangų aukštis paprastai siekia 1–2 metrus, labai retai 4–6 m. Tokios aukštos bangos būna išskirtinai atvejais, kai vėjo greitis viršija 20–28 m/s. Po audrų stebimos stiprios paviršinės ir giluminės srovės. Išskirtinai šaltomis žiemos priekrantėje stebimas didelis apledėjimas. Jis kartais sutrikdo mažų ir net didelių laivų judėjimą uosto protaka. Šis veiksnys svarbus organizuojant žūklę žiemos metu.

Klaipėdoje žvejų uostelis yra taip vadinamoje „malkų įlankoje“. Anot žvejų, jis per toli nuo jūros. Iš čia patogų plaukti į marias, bet plaukiant į jūrą – daug išlaidų. Dėl to jau per 10 metų jūroje versline žvejyba besiverčiantys laivelių savininkai laivelius laiko prieplaukėlėje netoli Klaipėdos piliavietės Jachtų klube ir Dangės krantinėje prie kelto „Smiltynė – Klaipėda“ senosios prieplaukos. Ateityje (iki 2009 m.) Kopgalyje numatoma renovuoti karinio laivyno prieplauką, žvejybinių vietinių laivų patikros krantinę. Numatoma, kad renovuotoje krantinėje atsiras vietos ir pramoginės žūklės laiveliams.

Lietuvos priekrantėje sutinkama per 48 gėlavandenės, pusiau praeivės ir jūrinės žuvų rūšys (Repečka ir kt., 1998). Versli-

nės žuvis Baltijos jūroje yra: Baltijos menkės (*Gadus morhua callarias*), strimėlės (*Clupea harengus*), brėlingiai / Baltijos šprotai (*Sprattus sprattus*), upinės plekšnės (*Platichthys flesus*) ir otai (*Psetta maxima*). Rudens–pavasario metu saugauamos lašišos (*Salmo salar*), starkiai (*Stizostedion lucioperca*), žiobriai (*Vimba vimba*), žiemą priešnerštinių migracijų metu prie Klaipėdos protakos susitelkia dideli jūros arba didstintės (*Osmerus eperlanus eperlanus*) būriai. Pastaraisiais metais priekrantės laimikiuose pasitaiko perpelių (*Alosa falax*), Baltijos sykų (*Coregonus lavaretus*). Rudens–pavasario metu sugaunama sezoninių šaltamėgių neverslinių žuvų rūšių: builių (*Myoxocephalus scorpius*), gyvavedžių vėgėlių (*Zoarces viviparus*), ciegorių (*Cyclopterus lumpus*), vėjažuvių (*Belone be-*

lone); priekrantėje, nedideliuose gyliuose, iš Kuršių marių ganytis išplaukiančių žuvų: karšių (*Abramis brama*), ešerių (*Perca fluviatilis*), kuojų. Didesnė gėlavandenių žuvų įvairovė ir gausumas stebimas netoli Klaipėdos uosto sąsiaurio ir Palangos kryptimi – Melnragėje, Karklėje, Nemirsetoje.

Galimos pramoginės jūrinės žvejybos žuvis yra: menkės, plekšnės, otai, starkiai, lašišos, šlakiai, žiobriai, unguriai, strimėlės, vėjažuvės (12 lentelė). Dauguma jų dugno (bentosiniai), priedugnio (epibentosiniai), atvirų vandens (pelaginiai) plėsrūnai, ichtiofagai (žuvėdžiai). Pagal medžiojimo tipą – tykotojai (unguriai, upinės plekšnės, otai), persekiotojai (starkiai, lašišos, šlakiai), aktyviai ieškantys maisto ir mišrios mitybos (polifagai – sycai, menkės, upinės plekšnės).

12 lentelė. Lietuvos priekrantėje sugaunamų pramoginei žūklei tinkančių žuvų trumpa charakteristika

Eil. Nr.	Žuvų rūšis		Trumpa ekologinė charakteristika
	Lietuviškas pavadinimas	Lotyniškas pavadinimas	
1	Lašiša	<i>Salmo salar</i> L.	Priekrantėje ir Kuršių mariose pasirodo priešnerštinių migracijų (rugsėjo–lapkričio mėnesį) ir ponerštinių migracijų metu (spalio–lapkričio mėn.). Vasaros metu laikosi gilumose žemiau termoklino. Laikosi pavieniui. Ichtiofagai
2	Šlakys	<i>Salmo trutta</i> L.	Priekrantėje ir Kuršių mariose pasirodo priešnerštinių migracijų (rugsėjo–lapkričio mėnesį) ir ponerštinių migracijų metu (spalio–lapkričio mėn.). Vasaros metu laikosi gilumose žemiau termoklino. Laikosi pavieniui. Ichtiofagai
3	Baltijos menkė	<i>Gadus morhua callarias</i> L.	Lietuvos ekonominės zonos vandenyse jaunos menkės laikosi ištisus metus abipus termoklino. Didelės menkės priešnerštinių ir ponerštinių migracijų metu (rugsėjo–lapkričio ir vasario–gegužės mėnesiais). Vasarą laikosi gilumose žemiau termoklino. Laikosi priedugnyje ir atviruose vandenyse, pavieniui ar nedidelėmis grupėmis. Ichtiofagai, jaunos žuvis, polifagai
4	Vėjažuvė	<i>Belone belone</i> L.	Priekrantėje pasirodo priešnerštinių migracijų metu (gegužės–birželio mėn.). Vasaros metu laikosi nedideliuose gyliuose. Atsitiktinai užplaukia iš Vakarinių Baltijos jūros rajonų. Laikosi pavieniui. Ichtiofagai
5	Upinė plekšnė	<i>Platichthys flesus trachurus</i> Duncer	Priekrantėje pasirodo ponerštinių migracijų metu (gegužės–birželio mėn.). Neršia Pietryčių Baltijos duburiuose. Vasaros metu jaunos žuvis laikosi nedideliuose gyliuose. Didelės patraukia į duobes, didesnius gylius. Laikosi pavieniui. Polifagai
6	Otas	<i>Psetta maxima</i> L.	Priekrantėje pasirodo priešnerštinių migracijų metu (gegužės–birželio mėn.). Neršia priekrantėje. Vasaros metu jaunos žuvis laikosi nedideliuose gyliuose. Didelės patraukia į duobes, didesnius gylius. Laikosi pavieniui. Ichtiofagai
7	Ungurys	<i>Anguilla anguilla</i> L.	Priekrantėje pasirodo priešnerštinių migracijų metu (gegužės–rugsėjo mėnesiais). Vasaros metu laikosi nedideliuose gyliuose. Laikosi pavieniui. Ichtiofagai
8	Strimėlė	<i>Clupea harengus membras</i> L.	Priekrantėje pasirodo priešnerštinių migracijų metu (kovo–gegužės mėn.). LEZ teritorijoje laikosi ištisus metus. Neršia priekrantėje ant akmenų, molo konstrukcijų, kiek mažiau ant dumblių. Maitinasi vandens storumėje plūduriuojančiais vėžiagyviais, žuvų lervomis. Laikosi būriais. Būdingos migracijos paros laike

Dėl savito aplinkos sąlygų derinio Lietuvos priekrantėje, kai susidaro mažo ir kintančio druskingumo vandenų apskritažiominių ir žuvų bendrija, kurioje rūšių įvairovė nėra didelė, jų gausumas ir biomasė skirtingu metų laiku kinta. Atskirais hidrologiniais (vandens) sezoniniais ypatumais žuvų įvairovė, gausumas ir amžiaus sudėtis bei fiziologinė būklė skiriasi. Atitinkamai pramoginėje žūklėje priekrantėje skirtingu metų laiku gaudomos įvairios žuvys. Vasarą ir rudenį jūroje žvejojamos lašišos, upinės plešnės, rečiau užkimba unguriai, vėjažuvės, otai, ešeriai, kuojos, plakiai ir karšiai. Rudeniop žvejojamos lašišos, storkiai, plešnės bei otai. Rudenį priekrantėje ties Palanga ir Melnrage priešnerštinių migracijų metu užkimba žiobriai, ešeriai ir kitos gėlavandenės Kuršmarių žuvys. Žiemos pradžioje kimba plešnės, lašišos, stintos.

Parazitologiniu požiūriu Baltijos jūros ir gėlavandenės priekrantės žuvys yra mažai apsikrėtusios parazitinėmis kirmėlėmis. Žmogaus sveikatai pavojingos tik kelios rūšys: dygiastraublis (*Corynosoma semerme*) ir apvalioji kirmėlė (*Anisakis simplex*). Prisilaikant žuvų apdorojimo ir higienos taisyklių, užkrato išvengiama. Parazitiniai organizmai žūva žuvų įprasto apdorojimo metu.

Pagrindinės priekrantės pramoginėje žūklėje sugaunamos žuvys yra Baltijos menkės. Menkes galima žvejoti visus metus (išskyrus liepos–rugpjūčio mėn., kai menkės neršia). Žiemą atšalus paviršiniams vandeniems jos laikosi giliau, šiltuoju metų laiku, t. y. hidrologinės vasaros ir rudens metu, sekliu. Tada sugaunamos 30–45 m gylyje. Vasarą susiformavus termoklinui, sezoniniam temperatūrinio šuolio ruožui (paviršiui iki 15 laipsnių) žemiau 20 m krenta iki 6°C ar net 4°C. Didesnių menkių sugaunama rudenį ponerštiniu laikotarpiu, kai jos

sugrįžta iš druskėtuose vandenyse, pietvakarinės ir vidurinės Baltijos dalies duburių, esančių neršto vietų. Rudens ir žiemos pradžioje menkių fiziologinė būklė geriausia, tokia sugauta žuvis lėčiau genda. Pavasarį, esant polaidžiui ir pradėjus menkėms telktis į nerštavietes, sugaunamų žuvų dydis pastebimai sumažėja. Kad žvejų laimikiai būtų didesni ir žvejyba dalyviams sukeltų daug emocijų bei taptų patrauklesnė, į šią žuvų pasiskirstymo ypatybę būtina atsižvelgti. Bendrai, didžiausia tikimybė vasarą menkių sugauti yra duburiuose, netoli riedulynų, ties Šventąja ir Karkle. Šie žvejybos rajonai palyginti netoli nuo kranto, tai svarbu dėl kuro sąnaudų ir jei užkluptų staigi audra. Menkių žvejybos sezonas tęsiasi iki birželio mėn.

Pagal 2004 m. mėgėjiškos žūklės taisykles, savo reikmėms galima pasilikti ne daugiau kaip septynis kilogramus menkių ir ne daugiau kaip penkis kilogramus upinių plešnių ar kitų žuvų, išskyrus lašišas ir sykus. Vienkartinio žūklės leidimo mokesis įtraukiamas į mokesį už paslaugą.

Menkė yra svarbiausias žvejybos objektas žvejui verslininkui ir, galima teigti, patraukliausias žvejybos objektas jūrinės pramoginės žūklės mėgėjui. Menkių žvejybai naudojamos „sistemos“ – tai yra sunkus, priklausomai nuo vėjo stiprumo ir laivo dreifavimo greičio, 40–300 g svorio „pilkeris“, virš jo kas 50 cm kabinami 2–4 įvairių spalvų guminukai. Kartais ant „pilkerio“ kabliukų užmaunami strimėlių mėsos griežinėliai. Priklausomai nuo laikotarpio, žvejojama įvairiuose (8 iki 50 m) gyliuose. Kiekvieno laivo kapitonas turi jūrlapyje pasižymėjęs tik jam žinomą „gerą“ menkių kibimo vietą, nors, kaip ir kiekvienoje žūklėje, sėkmė priklauso nuo daugybės šalutinių faktorių. Kapitonas atplaukia į numatytą žvejybos vietą ir, priklausomai nuo vėjo

krypties, parenka laivo dreifavimo virš žvejybos vietos maršrutą. Tada duoda komandą ir žvejyba prasideda. Priklausomai nuo įvairių sąlygų, menkės kimba būdamos prie dugno arba kiek aukščiau. „Pilkeriavimo“ technika („pilkerio“ tampymo dažnumas bei amplitudė) taip pat turi tam tikros įtakos suviliojant menkes. Jau treči metai laiveliai plukdo į jūrą pramoginės žūklės mėgėjus žvejoti menkių.

2003 m. gana aktyviai šiuo verslu vertėsi 10 laivelių. Buvo apklausti šių laivelių savininkai arba komandos nariai. Kai kurie savininkai paminėjo, kad užsakymų plaukti į jūrą yra geroai daugiau nei galimybių. Dauguma žvejų norėtų plaukti savaitgalį, todėl vyksta atranka, kuriuos žvejus mėgėjus vežti į jūrą, nes laivelių tik dešimt. Be lietuvaičių, į jūrą sėkmingai plukdomi iš Lenkijos atvykstantys pramoginės žūklės mėgėjai. Jie neišrankūs, susikalba rusiškai. Pastebėtina, kad jie atvyksta iš atokių Lenkijos rajonų, nes vykti į Lenkijos vakarinę dalį yra brangu. Kelionės išlaidas jie kompensuoja pigiai gaunama paslauga. Rimta problema gali būti neišplaukimas į jūrą dėl nepalankių oro sąlygų. Laiveliai paprastai plaukia į jūrą esant ne didesnėms kaip 0,5–1 m bangoms. Didesnis vėjas, per stipriai supa laivelį, per greitai dreifuojama, todėl žūklė neįmanoma.

Priklausomai nuo laivelio dydžio ir kai kurių teikiamų paslaugų (laivelyje verdama žuviene, tiekiami pietūs, patogios sąlygos žvejoti) išvyka į jūrą 2003 m. žvejui mėgėjui kainavo nuo 40 iki 80 Lt. Būtų galima manyti, kad laivelio komanda uždirba didelius pinigus, tačiau, įvertinus dabartines dyzelino kainas ir tai, kad esančius garbingo amžiaus laivelius reikia nuolat remontuoti, šie pinigai nėra didelis pelnas.

Organizuojant žūklę nuo kranto, svarbūs privažiavimai prie jūros, saugus auto-

mobilių parkavimas. Žvejybos nuo kranto metu žvejojamos plekšnės, ota, vėjažuvis, ešeriai, kitos gėlavandenės žuvys. Anksti pavasarį, esant vėjažuvių antplūdžiui, vis populiarsnė tampa jų žvejyba nuo Palangos tilto, o kai kur tiesiog nuo kranto. Žvejyba nuo kranto populiari visoje vakarinėje Lietuvos pajūrio dalyje, ypač netoli žvejų sodybų, kur pramoginės žvejybos mėgėjai randa prieglobstį. Šiuose rajonuose žvejai mėgėjai nuo kranto žvejoja ilgakotėmis meškerėmis, pritaikytomis tolimam masalo užmetimui. Tokia žvejyba yra epizodinė, nesisteminė, kol kas ją sunku apibūdinti racionalios žvejybos požiūriu. Nelengva įvertinti tokių žvejų sugaunamos žuvies kiekį bei valstybės gaunamas pajamas už leidimus žvejoti. Turima omenyje žvejyba nuo Palangos tilto, Šventosios uostelio krantų, Klaipėdos uosto molų.

4.3.12. Jūrinės pramoginės žvejybos verslo plėtros Lietuvoje galimybės

Ateityje, pagal Europos pavyzdį, pramoginė jūrinė žvejyba turėtų užimti svarbesnę vietą greta kitų pramogų paslaugas teikiančių verslo šakų. Baltijos jūros ekologinė būklė, regiono ekonominė raida ir gamtosauginės tradicijos formuoja ir ateityje lems pramoginės žūklės plėtrą Lietuvos priekrantėje ir kaimyninėse šalyse. Tenka konstatuoti, kad nors ši veiklos niša Lietuvos priekrantėje esamomis sąlygomis yra beveik užpildyta, bet dar turi galimybių plėstis. Ypač tai aktualu, jei, 2004 m. Seimus pritarus, iki 2012 m. bus atkurtas Šventosios uostas, nes jau pradėti projektavimo darbai.

Kita vertus, esama vietos ypatumų ir kitų ribojančių veiksnių. Vienas iš verslo sėkmę formuojančių veiksnių yra vietos aplinkos sąlygos: esama ir būsima Klaipė-

dos uosto bei aplinkinių mažesnių uostelių infrastruktūra bei konkurencinė aplinka šioje veiklos srityje pietryčių Baltijoje. Dėl nedidelės žuvų įvairovės ir mažo sugaunamos žuvies kiekio, tarptautinio žvejybinio turizmo galimybės mūsų pajūryje yra ribotos. Ar šiame regione įsitvirtins pramoginės žvejybos turizmas, priklausys nuo žmonių verslumo.

Galima prognozuoti, kad kaip ir kaimyninėse Pabaltijo šalyse, labiausiai bus plėtojama menkių, palaipsniui ir lašišų sezoninė žvejyba. Didžiausia galimybė pritraukti vidutines pajamas turinčius žvejus iš vidurio Lietuvos bei rytų Europos regionų. Intensyviausiai bus žvejojama vasaros pradžios, rudens–žiemos pradžios mėnesiais. Vasarą mažų laivelių savininkai galėtų užsiimti kita veikla, pavyzdžiui, pramoginių iškylų į jūrą organizavimu, ir kt. Siekiant sėkmingai plėtoti pramoginę jūrinę žūklę mūsų pajūryje, būtina atnaujinti Šventosios uostą, privažiuojamus kelius, tinkamai sutvarkyti aptarnaujantį sektorių su trumpalaikiais apsisistojimo centrais Klaipėdoje, Palangoje ir Šventojoje. Prognozuojama, kad būtent su šiais sutvarkytais uosteliais ir padidintu laivelių skaičiumi siejama pramoginės žūklės plėtra.

Lietuvos priekrantėje teikiant šią paslaugą dar labai trūksta vadybinės patirties, modernių, tinkamai įrengtų kateriukų. Esamas laivynas moraliai ir techniškai susidėvėjęs, laiveliai vidutiniškai 15 metų amžiaus, su neekonomiškais varikliais, jiems būtinas kapitalinis remontas. Akivaizdu, kad dėl nedidelės savikainos ir mobiliesnio ūkio didesnes perspektyvas turi mažų laivelių savininkai. Daugelis savininkų planuoja laivus supjaustyti ir už gautus pinigus pirkti patogius 4–6 vietų kateriukus, o savo veiklos planus sieti su pramogine žūkle ir priekrantės turizmu. Kol kas Klaipėdos ir Lie-

tuvos pajūrio pramoginės žūklės paslaugų tiekėjai specializuojasi paslaugas teikti tik Lietuvos žvejams. Ateityje šių paslaugų neatsisakytų ir kitakalbiai turistai. Pastaruoju metų sunku pramoginę žūklę išsinuomoti 3–4 žmonėms. Jiems per brangu išsinuomoti visą laivą. Laivo nuoma svyruoja nuo 900 iki 1200–1500 litų. Vienam žmogui tai kainuoja iki 150–300 litų, priklausomai nuo paslaugų kiekio. Kartais žvejybinėje iškyloje užsakoma liaudies muzika, švenčiamos vestuvės ar jubiliejai, yra galimybė užsisakyti fotografo, filmavimo paslaugas, paruošti specialų valgį ir kt.

Ateityje, siekiant jūrinę pramoginę žūklę padaryti patrauklesnę ir ekonomiškai pilnavertę, būtina suderinti įstatyminę bazę, operatyvios meteorologinės prognozės paslaugų teikimą, žvejybos gidams gerai išmokti anglų bei rusų kalbas, užtikrinti pramogos saugumą, fiksuoti laimikių apskaitą ir tinkamą reklamą. Žinant kitų šalių patirtį, galima teigti, kad persiorientavimas į pramoginę jūrinę turistinę žvejybą duotų naują impulsą priekrantės žvejybos verslui, atvertų naujas perspektyvas žvejų šeimoms, žmonių kūrybinio potencialo realizavimui.

4.4. Vėžių ištekliai

Šiame skyriuje daug kur remtasi dr. Aloyzo Burbos bei Lietuvos žuvivaisos ir žuvininkystės tyrimų centro vyriausiojo specialisto Algio Lapienės duomenimis.

Lietuvos vandenyse šiuo metu paplitę 4 rūšių vėžiai: plačiažnypliai vėžiai *Astacus astacus*, siauražnypliai vėžiai *Astacus leptodactylus*, žymėtieji vėžiai *Pacifastacus leniusculus* ir rainuotieji vėžiai *Orconectes limosus*. Tik plačiažnypliai vėžiai yra vietiniai šalies ežeruose ir upėse.

Apie 1900 m. keliuose ežeruose buvo introdukuoti siauražnypliai vėžiai, tikriausiai

atvežti iš Latvijos ar Baltarusijos. Tuometiniai žemvaldžiai tikėjo, kad siauražnypliai yra atsparūs vėžių marui, išnaikinusiam Europos vandenyse daugelį plačiažnyplių vėžių populiacijų. Siauražnypliai vėžiai buvo introdukuoti norint pakeisti plačiažnyplius. Remiantis J. Šeštoko (1969) duomenimis, siauražnyplių vėžių buvo aptinkama 8,5 proc. visų vėžingų vandens telkinių (puosėje jų gyveno kartu su plačiažnypliais).

1972 m. į Lietuvos vandenį išleista 500 subrendusių žymėtųjų vėžių ir 1000 jų jauniklių iš Švedijos. Vėžiai buvo įveisti Vilniaus ir Trakų rajonų ežeruose. Vėliau Karcinologijos laboratorijos iniciatyva žymėtieji vėžiai buvo įveisti dar keletose Trakų rajono ežerų.

Rainuotieji vėžiai pirmą kartą Lietuvoje užregistruoti 1994 m., kai buvo atsitiktinai rasti ežerėlyje Plungės rajone. 1995 m. nustatyta, kad šios rūšies vėžiai intensyviai natūraliai plinta Lietuvos pietuose Lazdijų rajone, vėliau Marijampolės ir Vilkaviškio rajonuose (Burba, 1997).

Plačiažnypliai vėžiai iš visų Europoje sutinkamų vėžių (Lietuvoje tai vienintelė vietinė vėžių rūšis) yra labiausiai vertinami rinkoje. Jų ištekliai XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje, po vėžingus Europos vandenį ištuštinusio vėžių maro, kitose Europos šalyse jau nebeatsistato. Tai vyksta ir dėl to, kad jų vietą užėmė svetimos ir savaime plintančios vėžių rūšys, kilusios daugiausia iš Amerikos žemyno. Kai kurios rūšys, pvz., žymėtieji vėžiai, Švedijoje 1960 m. buvo įveisti siekiant pakeisti prarastus plačiažnyplių vėžių išteklius. Švedija yra šalis su senomis vėžių naudojimo tradicijomis, į tai reikėtų atsižvelgti toms šalims, kurios tokių tradicijų neturi, bet irgi trokšta didinti vėžių išteklius. Lietuvoje vėžių padėtis 1972 m. nebuvo beviltiška, todėl įveisti vėžių marą nešiojančius žymėtuosius vėžius iš Švedijos nebuvo

reikalo. Aišku, šalis tapo pirmąją buvusioje Tarybų Sąjungoje, įveisusi savo vandenyse naują, „perspektyvią“ vėžių rūšį. Apie tai buvo skaitomi pranešimai mokslinėse konferencijose, buvo atlikta nemažai tyrimų tuose ežeruose, kuriuose buvo įleisti žymėtieji. Bet versline rūšimi žymėtieji vėžiai netapo, jie, nors ir atsparesni aplinkos sąlygoms, gali sirgti vėžių maru ar iškristi dėl deguonies stygiaus po ledu šaltą žiemą, taip, atrodo, atsitiko Škilietų ežeriukuose.

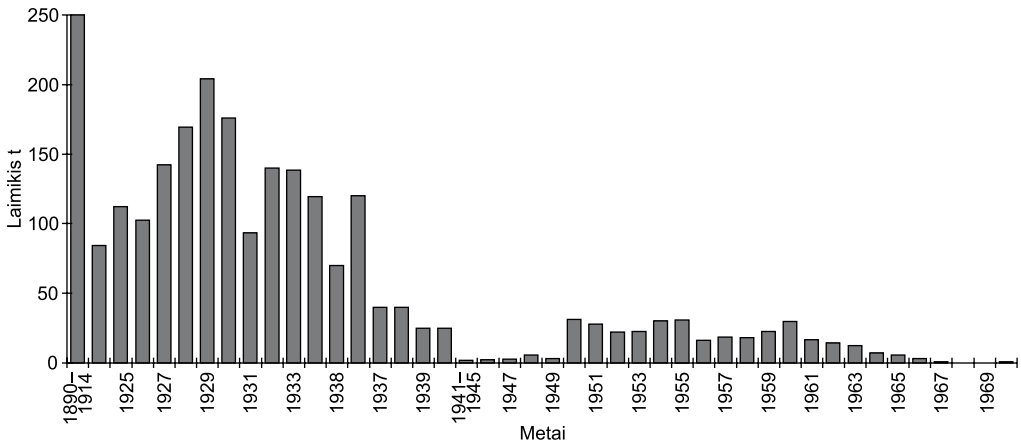
Įvairių rūšių vėžių savo ežeruose ir upėse turime pakankamai, tereikia tik sutvarkyti atskirų rūšių vėžių apsaugos ir naudojimo taisykles. Tada bus galima daug efektyviau panaudoti vėžius versle, nes dabartiniu metu verslinis vėžių gaudymas yra koncentruotas tik keliuose ežeruose, o mėgėjiškas – praktiškai nekontroliuojamas ir neorganizuojamas. Mėgėjiškos žvejybos plėtrą turi lydėti subalansuotos ir Europos normomis besiremiančios žūklės taisyklės, kiti norminiai aktai, padedantys šios rūšies žvejybos plėtrai.

1578 metų Livonijos metraščiuose minima, kad Lietuvoje buvo labai daug vėžių. 1890–1914 m. apie 250 tonų vėžių buvo kasmet pagaunama ir eksportuojama iš Lietuvos. Iki 1940 metų kasmetinių sugavimų oficiali statistika rodo, jog plačiažnyplių vėžių sugavimai paprastai viršydavo 100 tonų (37 pav.). 1950-ais metais bei 1960-ųjų metų pradžioje laimikiai stipriai sumažėjo (20–30 t).

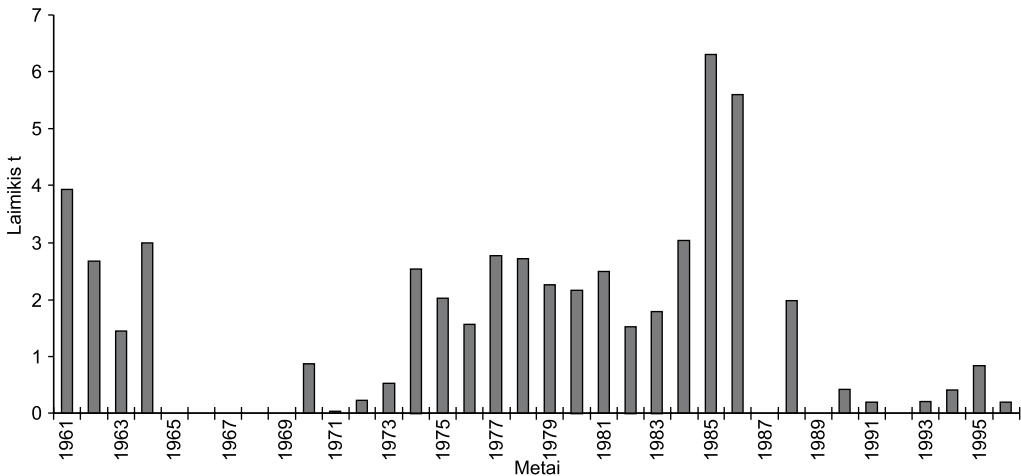
Vėliau plačiažnyplių ir siauražnyplių vėžių kartu versliniai sugavimai buvo mažesni nei 7 tonos, o nuo 1989 metų visiškai nereikšmingi.

Nuo 1961 m. vėžių sugavimų ir eksporto (visi versliniu būdu sugauti vėžiai buvo eksportuojami) statistikoje pasirodo siauražnypliai vėžiai (38 pav.).

1970–1995 m. visų sugavimų pagrindinę dalį sudarė tik siauražnypliai, iš Apvar-

37 pav. Versliniai plačiažnyplių vėžių *Astacus astacus* laimikiai Lietuvos vandenyse

38 pav. Versliniai siauražnyplių vėžių *Astacus leptodactylus* laimikiai Lietuvos vandenyse

dų ežero. Apie neverslinius laimikius statistikos nėra. Tačiau, nepaisant riboto duomenų kiekio, aišku, kad bendri metiniai vėžių laimikiai šiuo metu Lietuvoje yra mažesni nei 1000 kg. Lyginant su potencialiai galima vėžių produkcija, tai labai mažas kiekis.

4.4.1. Vėžių išteklių Lietuvos vandens telkiniuose įvertinimas

Atskirų rūšių vėžių išteklius visuose tos rūšies vėžių apgyvendintuose respublikos vandens telkiniuose tiksliau suskaičiuoti

galima tik nustatius vėžių gausumą atskirai visuose vandens telkiniuose. Tai padaryti labai sunku, nes vėžių gausumas atskiruose ežeruose, saugyklose ir upėse keičiasi, vėžių populiacijos pergyvena gausėjimo ar menkėjimo periodus.

Plačiažnypliais vėžiais apgyvendintų ežerų, kurių plotas per 1000 ha, tiksliai žinoma 3. Juose galėtų būti apie 180000 vienetų arba apie 5 tonas 10 cm ir didesnių vėžių. Dviejuose mažesniuose nei 1000 ha ir didesniuose nei 500 ha ploto ežeruose galėtų būti apie 60000 vienetų arba 2 tonas

13 lentelė. Ežeruose ekspertų įvertinti plačiažnyplių vėžių ištekliai (skaičiavimai ≥ 10 cm ilgio vėžiams)*

Ežerų plotas (S), ha	Ežerų skaičius, vnt.	Vėžių ištekliai, vnt.	Vėžių ištekliai, kg
$S > 1000$	≈ 3	≈ 180000	≈ 5500
$500 < S < 1000$	≈ 2	≈ 60000	≈ 2000
$100 < S < 500$	≈ 9	≈ 180000	≈ 5500
$50 < S < 100$	≈ 15	≈ 225000	≈ 6500
$20 < S < 50$	≈ 15	≈ 120000	≈ 3500
$S < 20$	≈ 15	≈ 75000	≈ 2500
Viso:	≈ 49	≈ 840000	≈ 26500

* Skaičiuota – 33 vienetai plačiažnyplių vėžių sveria 1 kg.

plačiažnyplių vėžių. Mažesnio ploto ežerų, kuriuose tikrai gyvena plačiažnypliai vėžiai, yra daugiau. Daugiausia vėžių galėtų būti ežeruose, kurių plotas nuo 50 iki 100 ha.

Susumavus atskirose grupėse suskaičiuotuosius plačiažnyplių vėžių kiekius, gavome, kad pusšimtyje įvairaus ploto ežerų gali būti apie 850 tūkstančių 10 cm ir didesnių vėžiagyvių.

Apklausų duomenys rodo, kad žinių apie vėžių buvimą dar yra daugelyje ežerų. Deja, jų negalime įskaiciuoti, nes daugumoje atvejų nenurodoma vėžių rūšis arba nurodoma neteisingai. Daugeliu atvejų, kai vandens telkinyje sugaunami nedideli vėžiai, jie įvardinami kaip siauražnypliai. Istoriniai duomenys ir eksperimentinių gaudymų patirtis rodo, jog daugeliu atvejų, kai vėžių rūšis nebuvo nurodyta ar nurodyta kaip siauražnypliai, ežeruose buvo rasti plačiažnypliai vėžiai. Todėl galima teigti, kad plačiažnyplių vėžių ištekliai daug didesni, negu apskaičiuotieji.

Tirtuose 48 ežeruose apytiksliai skaičiuojant galėtų būti apie 570 tūkst. verslinio dydžio plačiažnyplių vėžių, tai sudarytų per 15 t. Galima būtų teigti, kad plačiažnyplių vėžių laimikiai galėtų siekti daugiau nei 7 t per metus. Skaičiavimai yra tiksliausi mažesnių – 20–50 ha dydžio ežerų, kuriuose per keletą eksperimentinių gaudymų skirtingose vietose galima gauti patikimus duomenis

14 lentelė. Ekspertų įvertinti plačiažnyplių vėžių ištekliai 1994–2002 m. tirtuose ežeruose ir metinės sugavimų prognozės (suskaiciuota ≥ 10 cm ilgio vėžiams)

Plotas (S), ha	Ežerų skaičius, vnt.	Vėžių ištekliai,		Galimi metų laimikiai, kg
		vnt.	kg	
$S > 100$	14	200000	6000	3000
$50 < S \leq 100$	14	200000	6000	3000
$20 < S \leq 50$	9	75000	2300	1100
$5 < S \leq 20$	11	45000	1400	700
Viso:	48	570000	15700	7800

apie vėžių paplitimą ir gausumą. Didesnio ploto ežeruose, kur daug įvairesni biotopai, atlikti skaičiavimai nėra tikslūs, nes plačiažnypliai vėžiai gali būti apsigyvenę tik jiems tinkančiuose biotopuose. Eksperimentiškai įvertinti plačiažnyplių vėžių išteklių upėse skaičiavimai pateikti lentelėje.

Suskaiciuoti plačiažnyplių vėžių išteklius upėse yra sudėtingiau nei ežeruose. Mažesniųjų upių vaga savo gyliu paprastai visa yra tinkama vėžiams, tačiau ilgesnių upių tėkmėje pasitaiko įvairiausių biotopų, turinčių didelę fizikinių parametrų įvairovę. Todėl skaičiuojant buvo priimta sąlyga, kad vėžiams gyventi tinkamas plotas sudaro tik 1/3 upių ploto, nors savo gyliu visas tirtų upių plotas tinkamas vėžiams gyventi. Tirtose 6 upėse apytiksliai suskaiciavus galėtų būti apie 280 tūkst. verslinio dydžio vėžių, kurių masė sudarytų apie 8,7 t, o galimi metiniai sugavimai – apie 4,3 t.

Šių skaičiavimų tikslas buvo parodyti, kad Lietuvos vandens telkiniuose yra pakankami plačiažnyplių vėžių ištekliai, todėl būtų galima vykdyti kryptingus perkėlimo darbus, atstatant prarastus ar gausinant esamus šios rūšies vėžių išteklius.

Siauražnypliai vėžiai. Jie dabar Lietuvoje sudaro pagrindinę verslinių vėžių sugavimų dalį. 16 lentelėje pateikti siauražnyplių vėžių gausumo skaičiavimai juose.

15 lentelė. Ekspertų įvertinti plačiažnyplių vėžių ištekliai 1994–2002 m. tirtose upėse ir metinės sugavimų prognozės (suskaiciuota ≥ 10 cm ilgio vėžiams)

Ilgis (l), km	Upių skaičius, vnt.	Vėžių ištekliai		Galimi metų laimikiai, kg
		vnt.	kg	
100 < L < 200	1	130000	4000	2000
50 < L < 100	3	110000	3500	1700
10 < L < 50	2	40000	1200	600
Viso:	6	280000	8700	4300

16 lentelė. Siauražnyplių vėžių ištekliai ežeruose, kuriuose vykdomas verslinis gaudymas (skaiciuoti vėžiai, kurių dydis ≥ 10 cm)*

Ežeras	Plotas, ha	Vėžių kiekis, vnt.	Vėžių kiekis, kg
Apvardai	425,3	≈ 110000	≈ 3000
Jūžintas	49,3	≈ 65000	≈ 1700
Gačionių	52,2	≈ 65000	≈ 1700
Viso		≈ 240000	≈ 6400

*Skaiciuota – 37 vienetai siauražnyplių vėžių sveria 1 kg.

17 lentelė. Ežeruose, kuriuose nevykdomas verslinis gaudymas, ekspertų įvertinti siauražnyplių vėžių ištekliai (apskaiciavimai ≥ 10 cm ilgio vėžiams)*

Ežerų plotas (S), ha	Ežerų kiekis, vnt	Vėžių ištekliai, vnt	Vėžių ištekliai, kg
100 < S < 500	≈ 1	≈ 27000	≈ 700
50 < S < 100	≈ 2	≈ 40000	≈ 1000
20 < S < 50	≈ 1	≈ 8000	≈ 200
S < 20	≈ 1	≈ 35000	≈ 900
Viso:	≈ 4	≈ 110000	≈ 2800

* Skaiciuota – 37 vienetai siauražnyplių vėžių sveria 1 kg.

Šiuose trijuose ežeruose 10 cm ir didesnių siauražnyplių vėžių kiekis galėtų būti apie ketvirtį milijono arba apie 6 tonas. Yra dar ežerų, kuriuose atlikti eksperimentiniai gaudymai ir nustatytas gyvūnų kiekis, su siauražnyplių vėžių populiacijomis. Tai ežerai nuo 18 iki 110 ha ploto (17 lentelė). Šiuose ežeruose galėtų būti apie 100 tūkstančių vėžių. Yra žinoma keletas ežerų Zarasų rajone, kur turėtų gyventi siauražnypliai vėžiai (taip teigia apklausos). Iš esmės galime teigti, kad kalbame apie pusės milijono siauražnyplių vėžių išteklis.

Rainuotieji vėžiai. Pastarųjų ištekliai ne-

skaiciuoti, nes nustatyti jų gausumą yra labai sunku. Šešupės upės smėlėtame plažėje per valandą dienos metu galima surinkti keletą šimtų šių vėžių, o pastačius standartines gaudykles su masalu – pagausime tik keletą.

Rainuotųjų vėžių ištekliai šalies vandenyse yra milžiniški. Užtenka pasakyti, kad šie vėžiai yra kolonizavę didžiulius Ančios (490 ha), Veisiejų (776,5 ha), net Asvejos ežerus, B. Ančios vandens saugyklą (249,5 ha). Jų daugybę galima sutikti ne vienoje Nemuno vietoje, Šešupėje, Dvinėje, daugelyje šių upių intakų. Neilgai trukus turėtų padaugėti šių vėžių Kauno mariose, Dusios bei Metelių ežeruose, kituose vandens telkiniuose, esančiuose Nemuno baseine. Kadangi praktiškai visa Lietuva yra Nemuno baseinas, todėl pastaruoju metu vėžiai jau pasiekė Kuršių marias ir aptinkami net Baltijos jūroje, prie paplūdimių ties Palanga („Lietuvos rytas“, 2007 m. rugpjūčio 10 d., Nr. 181). Tai rodo, jog jie gerai pakelia druskingumą. Iš 2001 metų tyrimų matyti, kad 144,8 ha ploto Vilkinio ežere apytikriai galėtų būti apie 185 tūkstančių rainuotųjų, o 21,3 ha ploto Peleko ežere – apie 35 tūkstančiai šių, neturinčių verslinės reikšmės, vėžių. Rainuotieji vėžiai dėl mažo dydžio ir didelio spyglių ant kiaučio gausumo netinkami verslui, bet milžiniški jų ištekliai leidžia tikėtis, kad šie vėžiai taps mėgėjiškos žūklės objektu. Tyrimai rodo, kad jie jau yra Lietuvos vandens ekosistemos dalis, o dėl gausumo tampa lengvai prieinamu grobiu. Ištyrus viename ežere pagautų 40 ungurių skrandžius, pusėje jų rasta rainuotųjų vėžių liekanų.

Matyti, kad siauražnypliai vėžiai yra geras verslo objektas. Jų kaina mūsų parduotuvėse siekia iki 50 Lt/kg, panašiai kainuoja ir importuoti šaldyti vėžiai. Šios kainos gerokai pralenkia rinkoje populiarių žuvų kainas: gyvo karpio, gyvo upėtakio, lydekos ar karšio.

Vėžiai dėl savo prekinės vertės pakyla iki delikatesinių produktų lygio. Vokietijoje vėžiai kelis kartus brangesni, negu pas mus, (18 lentelėje pateiktos plačiažnyplių vėžių kainos). Visose šalyse plačiažnypliai vėžiai nepalyginamai brangesni už siauražnyplius.

Daugiausia informacijos pateikiama iš Prancūzijos, kur vėžiagyviai ir kitos jūrų gėrybės yra tradiciškai dažniau naudojamos. Už gyvus plačiažnyplius vėžius žvejams yra mokama dvigubai didesnė kaina nei už siauražnyplius. Už siauražnyplius dar mažiau vertinami žymėtieji vėžiai. Vienoje Prancūzijos vietovėje prekiaujama ir rainuotaisiais vėžiais, bet tik rinktiniais (didesniais nei 10 cm).

Plačiažnypliai vėžiai – vienintelė vėžių rūšis Lietuvos vandenyse, kuriai reikia apsaugos. Jų gausinimui turėtų būti skiriamas ypatingas dėmesys. Dabartiniu metu plačiažnyplių vėžių ištekliai šalies vandenyse atsistato ir gausėja. Todėl pagrindinė priemonė būtų jų radimviečių apsauga, ypač nuo kitų, mažiau vertingų, svetimų Lietuvai vėžių poveikio. Plačiažnyplių vėžių ištekliai galima gausinti juos perkeltiant į kitus vandenius ir veisiant.

Siauražnyplių vėžių ištekliai galėtų būti naudojami intensyviau, jiems apsaugos priemonių nereikia. Tik reikėtų riboti šios rūšies vėžių perkėlimą į kitus vandens telkinius, nes jie gali išstumti labiau vertingus plačiažnyplius.

Šios rūšies vėžių ištekliai ateityje tik didės, todėl reikėtų kiek įmanoma pristabdyti

rainuotųjų savaiminį plitimą ir jokių būdu jų neperkėlinėti.

Visų mūsų ir kitų šalių atliktų tyrimų išvada būtų tokia: Lietuvos vandenyse reikia gausinti tik plačiažnyplių vėžių ištekliai, numatant konkrečias tokio darbo priemones, kadangi dabartiniai plačiažnyplių vėžių ištekliai yra pakankami tik mėgėjiškai žūklei organizuoti.

Galiojantys įstatymai neskatina legalaus vėžių verslo, nes „mėgėjišku“ būdu galima pagauti pakankamą vėžių kiekį ir nemokėti verslo mokesčių.

Atlikti tyrimai apie plačiažnyplių, siauražnyplių ir rainuotųjų vėžių populiacijų struktūrą ir užsikrėtimą ligomis bei parazitais parodė, kad daugeliu atvejų minėtos vėžių rūšys suformuoja gyvybingas, labai sveikas, puikaus reprodukcinio potencialo populiacijas. Vėžiai iš tokių populiacijų tinkami tiek verslui, tiek mėgėjiškam gaudymui organizuoti, pavojų kelia tik žymėtųjų vėžių populiacijos.

Vėžiai yra puikus vidaus rinkos delikatesinis produktas ir vertingas eksporto objektas, todėl tinkamai sutvarkius ir papildžius normatyvinius aktus, rekomenduotina daugiau dėmesio skirti valstybiniam vėžių verslui bei skatinti privatų vėžių verslą.

Plačiažnyplių vėžių mėgėjišką žūklę galima organizuoti visoje respublikos teritorijoje, tuo tarpu siauražnyplių ir rainuotųjų vėžių mėgėjišką žvejybą galima suskirstyti rajonais, atsižvelgiant į jų paplitimą ir formuojant skirtingas jų gaudymo tradicijas – ilgainiui tai galėtų tapti traukos centrais skirtingų žūklės būdų mėgėjams.

18 lentelė. Vėžių kainos Lietuvoje

Produktas	Kaina	Pastabos
Vėžių kainos Lietuvoje		
Gyvi siauražnypliai vėžiai	1,45–1,49 Lt/vnt. (48–54 Lt/kg)	Kaina Lt/kg yra paskaičiuota mūsų. Žvejai gauna apie 0,7 Lt/vnt. arba apie 25 Lt/kg
Virti, užšaldyti skystyje vėžiai	50 Lt/kg	Vėžiai, tikriausiai <i>Procambarus clarkii</i> , labai smulkūs, išauginti Ispanijoje
Virti, užšaldyti skystyje vėžiai	32 Lt/kg	Vėžiai, tikriausiai <i>Procambarus clarkii</i> , labai smulkūs, išauginti Danijoje

Mėgėjiškos plačiažnyplių vėžių žūklės organizavimui yra perspektyvūs Antakmenių, Verniejaus, Šamuko, Balvio, Avirio ežerai, upės ir upeliai Biržų, Pasvalio, Rokiškio rajonuose.

Siauražnyplių vėžių mėgėjiško gaudymo verslas galėtų būti plėtojamas Jūžintų, Gačionio ežeruose Rokiškio rajone, Drūkšių ežere, didesniuose ir mažesniuose Zarasų rajono ežeruose (kai kurie jų išnuomoti, bet vėžiai negaudomi, nors populiacijos labai gausios).

Mėgėjai rainuotuosius vėžius galėtų gaudyti Ančios, Veisiejų, Vilkinio, Peleko, Galsto, Zapsio, Paežerių, ir kituose Dzūkijos ežeruose, Ančios saugykloje, taip pat Nemune, Šešupėje, Dovinėje, kituose Šešupės intakuose.

4.4.2. Kaip gaudyti vėžius?

Elementariausias atsakymas – samteliais ir bučiukais, kuriais leidžia gaudyti žvejybos taisyklės. Bet tai sudomins tik žmones, atvažiavusius pavėžiauti, kuriems rūpi pasilinksinti ir gerai praleisti laiką.

Užsieniečiams, kurie už malonumus moka nemažus pinigus, reikia ir egzotikos. Pavyzdžiui, vėžių gaudymas su šluota (žvejybos taisyklėse šis atvejis nenumatytas). Principas paprastas – įmetama į vandens telkinį ką tik surišta šluota, tarp virbų įkišamas jaukas, ji panardinama, o po kiek laiko ištraukiama kartu su vėžiais, kurie nespėja pasprukti.

Žvejybos taisyklės nenurodo, kad vėžių negalima rinkti kaip grybų. Vadinas galima ežero ar upės kraštuose susmaigstyti kuolelius, o prie jų pritvirtinti sunkiai prieinamą jauką. O kas draudžia paskui vėžius, susirinkusius prie jauko, pasiimti kaip grybus? Negalimų, bet žvejybos taisyklėse nenumatytų vėžių gaudymo būdų yra ir daugiau. Už-

sieniečiams, tikriausiai, tai būtų egzotika? Ir viskas vyktų dienos šviesoje, nes yra netiesa, kad mūsų „karališkieji“ vėžiai aktyvūs tik naktį. Kalbama apie vertingas vėžių rūšis, tačiau nereikia pamiršti, kad pradėjęs okupuoti mūsų šalies vandenį amerikietiškas rainuotasis vėžys tikrai pas mus yra nepageidaujamas. Todėl jis gaudomas visais įmanomais būdais ir valgomas, nors ir ne toks skanus, kaip lietuviškas (karališkasis). Ypač įdomu, kad šis vėžys nenoriai lenda į tradicines gaudykles, todėl „ne už kalnų“ žuvisaugos įsakas, kuris leis šią vėžių rūšį gaudyti be apribojimų anksčiau minėtais būdais. Suprantama, kad pirmiausia reikia puoselėti savo, plačiažnyplį vėžį, taikytis su siauražnypliais „interventa“, riboti amerikietiško žymėtojo vėžio išplitimą, bet rainuotojo vėžio plėtrą reikia visokeriopai riboti.

Vėžius reikia mokėti ne tik gaudyti, bet ir paruošti maistui. Vėžiai labai populiariūs Skandinavijos šalyse, todėl liepos pabaigoje – rugpjūčio pradžioje čia rengiamos vėžių valgymo šventės: parduotuvėse galima nusipirkti jau paruoštų vėžių, kurie namuose valgomi naudojant specialią atributiką – vėžius vaizduojančiomis prijuostėmis, lėkštėmis ir kt. Lietuvoje irgi gali rasti naujos vėžių valgymo tradicijos arba atgavintos senosios.

4.5. Meškeriojimo efektyvumo analizė ir poveikis išteklams

Viešosios nuomonės ir rinkos tyrimų centro „Vilmorus“ 2003 m. ir 2007 m. apklausos parodė, jog išlaidų, susijusių su meškeriojimu, turėjo apie 0,5 mln. mūsų šalies žmonių. Tai daugiau mažiau aktyvūs žvejai, todėl manytina, kad meškeriotojų Lietuvoje gausu. Ir nors jie žūkluoja neversliniais įrankiais, poveikis šalies žuvų ištekliai turėtų būti labai ryškus. Tuo labiau,

kad mūsų vidaus vandenų žuvų ištekliai yra riboti. Iš prof. J. Virbicko knygos „Lietuvos žuvys“ žinome (Vilnius, 2000), kad šalies upių žuvų biomasė yra apie 1,5 tūkst. t, ežeruose – 7,5 tūkst. t, Kuršių mariose – apie 7,5 tūkst. t, vandens talpyklose – dar 3,5 tūkst. t. Aritmetiškai padalinus visą šį kiekį iš 0,5 mln. aktyvių žvejų skaičiaus, gautume, jog vidutiniškai vienam meškeriotojui tenka tik 40 kg žuvies. Tačiau šią žuvį gaudo ne vien žvejai mėgėjai. Daug kur tinklus merkia verslininkai. O brakonierių, naudojančių draudžiamus žūklės įrankius, galima pastebėti visur. Norint racionaliai valdyti žuvų išteklius, būtina surinkti kuo tikslesnius duomenis apie kiekvienos išvardintos žūklautojų kategorijos sugaunamų laimikų dydžius. Šiame skyriuje ir bus bandoma įvertinti meškeriojimo efektyvumą.

4.5.1. Ežerai ir upės

Mėgėjiškos žūklės įrankiais sugautų žuvų Lietuvoje apskaita vyksta gana seniai. Anksčiau tokius duomenis privalėjo rinkti Medžiotojų ir žvejų draugijos skyriai bei žvejai mėgėjai, pagal atskirus leidimus meškeriodavę, taip vadinamuose, valstybės rezervo (t. y. neišnuomotuose) bei žvejams verslininkams priklausančiuose vandenyse. Iš šių duomenų matyti, kad metinis visų meškeriotojų laimikis 1980–1983 m. vidutiniškai buvo 613,9 t. Tačiau pasikeitus įstatyminei bazei, tokios apskaitos sistemos faktiškai nebeliko. Jau 1994 m. dr. V. Žiliukienė naudojo:

- 1) atskirų žvejų mėgėjų užpildytomis anketomis, kuriose pirmiausia atsispindi sugautos žuvies rūšinė sudėtis, jos kiekis bei svoris, taip pat žvejybos trukmė;
 - 2) duomenimis apie žmonių skaičių, žvejojantių tą dieną vandens telkinyje.
- 2004 m. Žuvininkų sąjunga pagal pana-

šią metodiką tyrė ir apibendrino duomenis apie meškeriotojų laimikius Neries upėje ir Pikeliškių ežere. Buvo apklaust 44 asmenys, užpildytos specialios anketos. Duomenys apie sugavimus rinkti vasarą ir rudenį. Laimikį sudarė 10–ies rūšių žuvys: kuojos, strepečiai, lydekos, aukšlės, karšiai, plakiai, šapalai, ešeriai, raudės, karosai.

62 proc. laimikio svorio sudarė kuojos, 9,5 proc. – karosai, 8,1 proc. – strepečiai. Didžiausias vidutinis svoris buvo karosų – 780 gramų.

Bendra visų apklaustų meškeriotojų žvejybos trukmė buvo 299,05 val., vidutinė žūklė truko 6,8 val. Per šį laiką vidutiniškai buvo sugauta 17 žuvų, svėrusių 2,62 kg. Daugiausia žvejų buvo apklausta žvejojusių Neryje. Jie žvejojo upės atkarpoje nuo Trakų ir Vilniaus rajono ribos iki sienos su Baltarusija.

Vidutiniškas žvejo laimikis buvo 18 žuvų, svėrusių 2,54 kg. Vidutinis žvejybos laikas – 6,8 val. Taigi per valandą vidutiniškai buvo pagaunamos 26 žuvys, svėrusios 0,37 kg.

1994 m. atlikti V. Žiliukienės tyrimai parodė, jog tuo metu Neryje laimikius sudarė kuojos, strepečiai, karšiai, lydekos, šapalai, ešeriai,

Žvejyba Neryje 1994 ir 2004 m.

Žvejybos rodikliai	1994 m.	2004 m.
Vidutinis žūklės laikas, val.	9	6,8
Vidutiniškai per tą laiką sugauta:		
vnt.	12,4	18
kg	1,57	2,54
Per 1 valandą sugauta:		
vnt.	2	2,6
kg	0,298	0,37

Žvejyba ežeruose 1994 ir 2004 m.

Žvejybos rodikliai	1994 m.	2004 m.
Vidutinis žūklės laikas, val.	5,5	8,7
Vidutiniškai per tą laiką sugauta:		
vnt.	13,6	14
kg	1,68	1,66
Per 1 valandą sugauta:		
vnt.	2,47	1,6
Kg	0,3	0,19

gružliai ir pūgžliai. 2004 m. gružlių ir pūgžlių nepagauta, bet prisidėjo plakiai ir aukšlės.

1994 m. ir 2004 m. žvejų vidutiniai laimikiai per 1 valandą žvejavimo Neries upėje nelabai pakito. Laimikių mažėjimo tendencija nepastebima nei pagal kiekį, nei pagal svorį. Kadangi abejais monitoringo metais anketuota palyginti nedaug meškeriotųjų (1994m. – 31, 2004 m. – 38), statistinis duomenų patikimumas mažas.

Taip pat epizodiškai buvo anketuojami meškeriotojai, žvejojantys Vilniaus rajono Pikeliškių ežere.

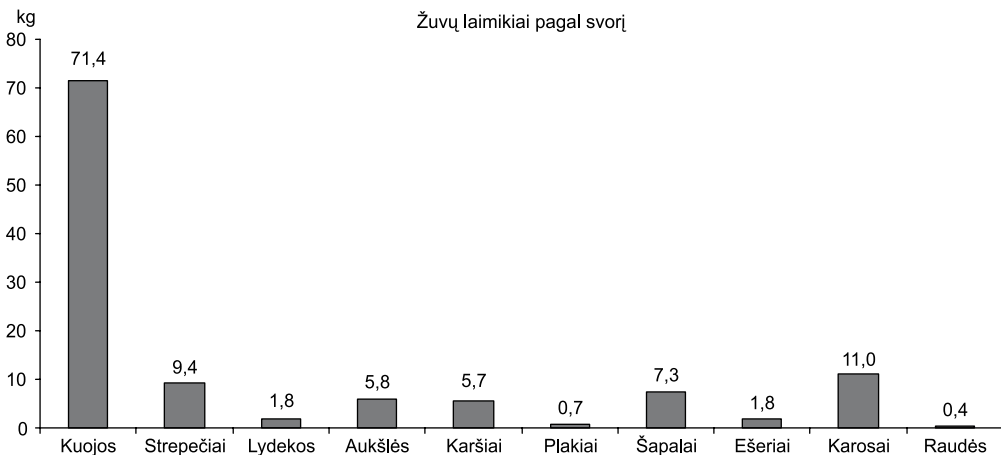
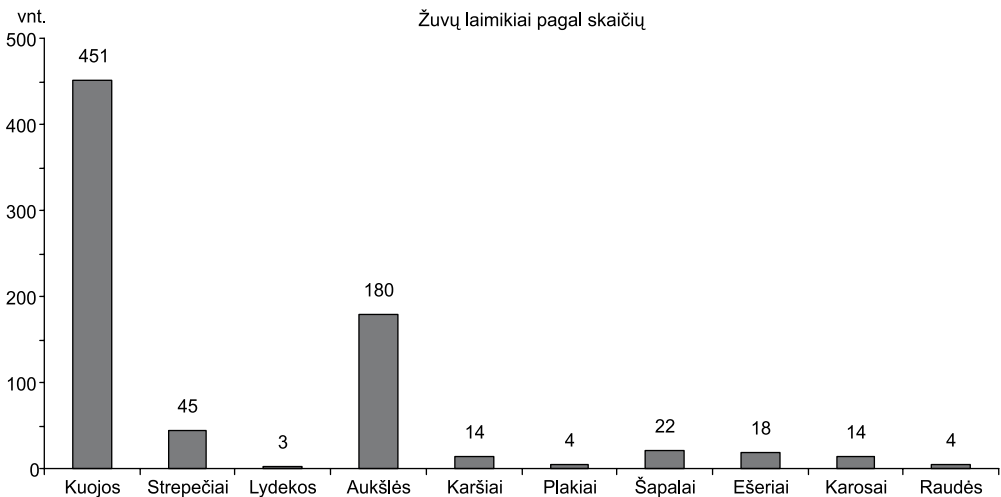
Vidutinis žvejo laimikis buvo 14 žuvų, svėrusių 1,66 kg. Vidutinis žvejybos lai-

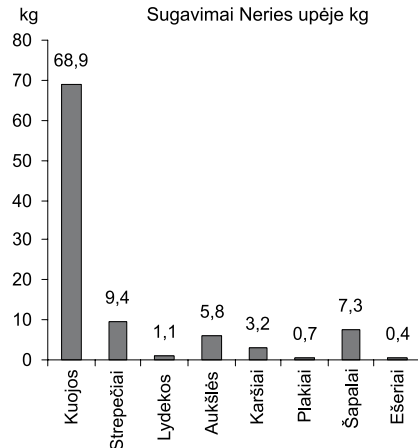
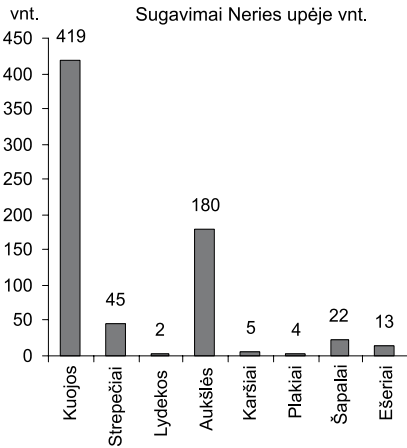
kas – 8,7 val. Taigi per valandą vidutiniškai sugaudavo 1,6 žuvis, svėrusias – 0,19 kg.

Dr. V. Žiliukienė tyrė meškeriojimo efektyvumą 7-iose ežeruose.

Per žvejavimo dieną 1994 m. ir 2004 m. žvejų laimikiai ežeruose pagal žuvų kiekį ir svorį praktiškai nesiskiria.

Šiuos duomenis patvirtina ir 2000 m. vasario–rugsėjo mėnesiais įvairiuose vandens telkiniuose Ekologijos instituto darbuotojų atlikta žvejų mėgėjų laimikių skirtingais metų sezonais tiesioginė apskaita. Rezultatai parodė, kad bendri žvejų mėgėjų sugavimai didžiausi mezotrofiniuose ežeruose ir siekia 2,6 kg per 1 žūklę. Likusiuose eže-

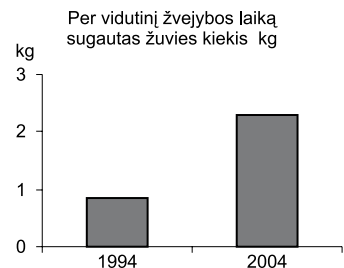
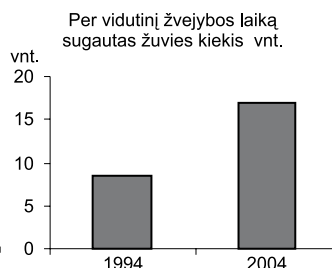
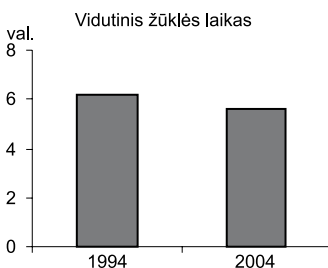

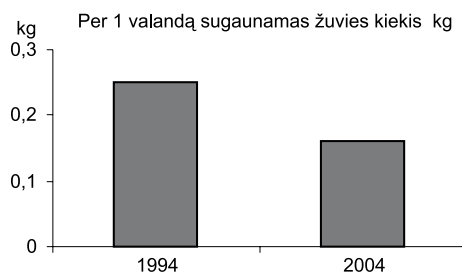
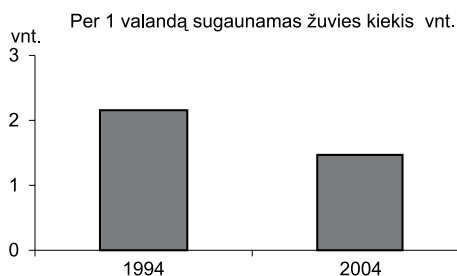
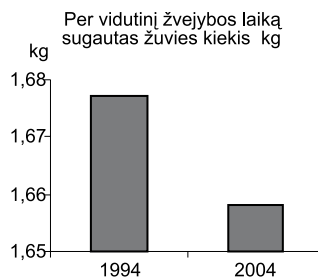
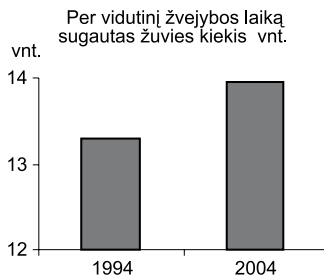
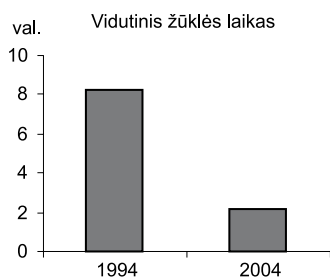
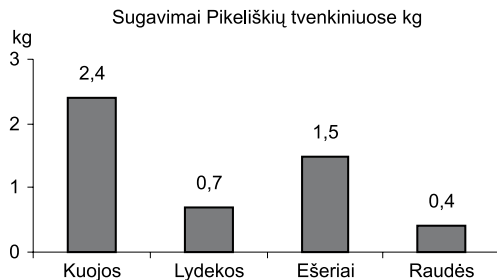
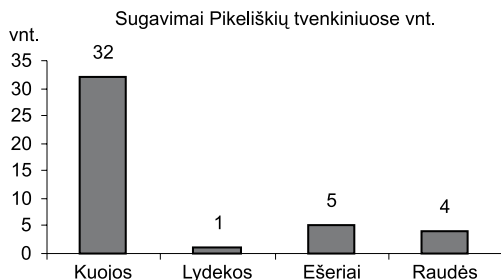
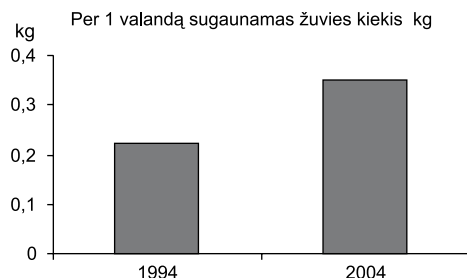
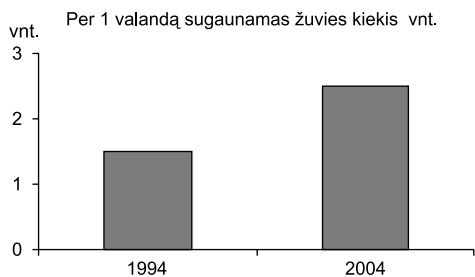

ruose bei tvenkiniuose vidutiniai sugavimai statistiškai patikimai nesiskiria ir sudaro 1,65–1,8 kg žuvų per 1 žūklę. Atskirų rūšių žuvų sugavimai įvairiuose vandens telkiniuose skiriasi. Mažiausiai varijuoja karšių sugavimai: per vieną žūklės dieną (parą, jei žvejojama ir dugnine meškere) vidutiniškai sudaro 1,8 kg. Kuojų sugaunama po 0,7 kg per 1 žvejybos dieną, ešerių – 0,5 kg, lydekų – 1,7 kg per vieną žvejybos dieną. Visų kitų žuvų rūšių sugavimai mėgėjiškos žūklės priemonėmis nedideli (Mokslinė ataskaita „Ežerų ir tvenkinių (išskyrus Kauno marias) mėgėjiškos žūklės įrankiais sužvejojamų žuvų kiekio įvertinimas ir apskaitos metodikos parengimas“, E. Bukelskis, Vilnius, 2000). Skirstant pagal mėgėjiškos žūklės būdus, patys didžiausi laimikiai sugaunami žvejojant dugnine meškere; jie vidutiniškai sudaro 3,92 kg žveju per vieną

žūklę. Šie laimikiai didžiausi liepos mėnesį; sudaro 6,3 kg žveju per vieną žūklę, o mažiausi – gegužės mėn. ir neviršija 2 kg žveju per vieną žūklę. Bendri žuvų sugavimai kitais būdais (poledine, plūdine meškere ar spinningu) statistiškai patikimai nesiskiria visais sezonais. Mažiausiai sužvejojama poledinėje žūklėje – vidutiniškai 1 kg per 1 žūklę, plūdine meškere ir spinningu vidutiniškai sugaunama po 1,5–2 kg per 1 žūklę.

Upės, kaip ir ežerai ar vandens talpyklos, pritraukia gana daug žvejų mėgėjų. Žuvų laimikiai upėse mėgėjiškos žūklės priemonėmis dažnai yra tokie patys ar net didesni, negu verslinės žūklės priemonėmis. Pvz., 1980–1983 metų duomenimis, kai buvo vykdyta griežta mėgėjiškos žūklės laimikių apskaita, žvejų mėgėjų laimikiai upėse sudarė 48,5 proc. visos upėse sugautos žuvies. Daugiausiai žuvų žvejai mėgėjai

sugavo Nemune – apie 40 tonų žuvų kasmet arba 45,6 proc. viso mėgėjiškos žūklės laimikio upėse. Kitose upėse žvejų mėgėjų laimikiai gerokai mažesni: Minijoje – 15 t, Nevėžyje – 6 t, Šventojoje ir Neryje – po 5 t, Dubysoje, Ventoje ir Jūroje – po 3,5–4 t, Šušvėje, Šaltuonoje, Mūšoje – po 2,5–3 tonas kasmet. Iš viso mėgėjiškos žūklės prie-

monėmis kasmet upėse vidutiniškai buvo sugaunama po 150 tonų žuvų, trečdalį šio kiekio – Nemune (Bružinskienė, Virbickas, 1988). Didžiausią laimikių dalį sudarė karšiai, kuojos, šapalai, starkiai, ešeriai, lydekos, žiobriai. Šių rūšių žuvims tenka daugiau kaip 80 proc. viso mėgėjiškos žūklės laimikio.

4.5.2. Kuršių marios ir Nemuno delta

A. Švagzdžio teigimu (2004), Kuršių marių regione daugiausia žuvies sugaunama per žuvų nerštą.

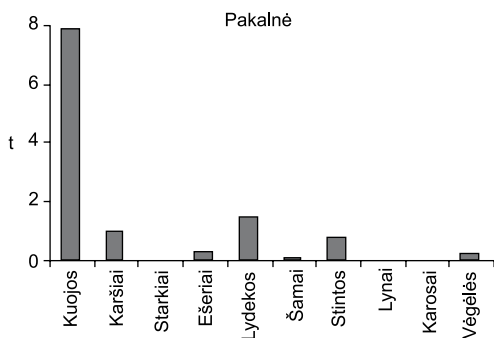
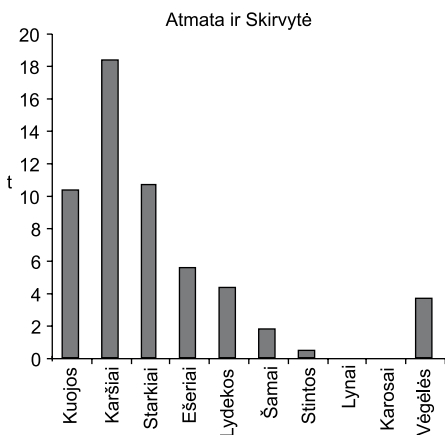
Kuršių mariose žvejų laimikiai gali būti maksimalūs įvairiu metų laiku, todėl manytina, kad vidutiniškai per žvejybą žvejys sugauna pusę leistinos normos – 2–2,5 kg. Pagal šiuos kriterijus – žvejų skaičių, žuvų rūšinę sudėtį ir laimikio dydį galima nustatyti, kokį kiekį žuvų gali sugauti žvejai mėgėjai per metus (39, 40, 41 pav.).

Atlikus skaičiavimus buvo nustatyta, kad Nemuno žemupyje kasmet daugiausia žuvų žvejai mėgėjai sugauna didžiausiose atšakose: Skirvytėje (30 t) ir Atmato-

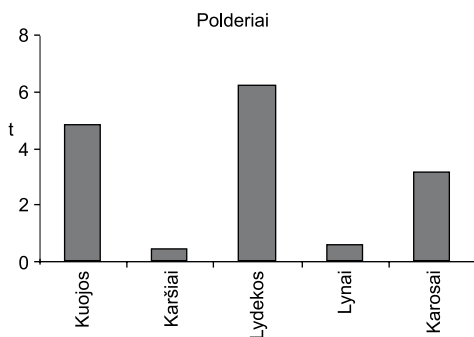
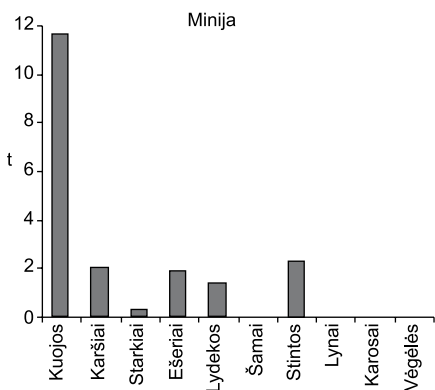
je (25 t). Minijos upėje mėgėjai gali sugauti apie 19,5 t, Pakalnėje – 12 t, polderiuose – 15 t įvairių žuvų.

Atmatoje ir Skirvytėje sėkmingiausiai žvejojami karšiai – apie 18 t per metus. Kuojų, sterktų sugaunama du kartus, ešerių, lydekų ir vėgelių – tris kartus mažiau nei karšių (42 pav.).

Pakalnės ir Minijos upėse intensyviausiai gaudomos kuojos, jų kasmet galėjo būti sugauta iki 8–12 t per metus. Likusios žuvys – sterktai, karšiai, ešeriai, stintos – galėjo prilygti trečdaliui bendro laimikio dydžio (40, 41 pav.). Polderiuose dėl specifinių gyvenimo sąlygų ir nesant dideliems potvyniams, žvejų mėgėjų laimikius sudarė lydekos, karosai ir kuojos. Kitų žuvų buvo

39 pav. Žvejų mėgėjų sugautų žuvų kiekiai Atmatoje ir Skirvytėje, Pakalnėje per metus.

40 pav. Žvejų mėgėjų sugautų žuvų kiekiai Minijoje ir polderiuose per metus

19 lentelė. Žvejų laimikiai (kg/per dieną) Skirvytėje, Atmatoje, Nemune sausio–gruodžio mėnesiais

Mėnuo	Sausis	Vasaris	Kovas	Balandis	Gegužė	Birželis
Sugavimas per dieną 1 žvejui, kg	0,05	0,604	1,825	2,832	5	3,605
Mėnuo	Liepa	Rugpjūtis	Rugsėjis	Spalis	Lapkritis	Gruodis
Sugavimas per dieną 1 žvejui, kg	3,714	2,655	2,030	1,281	2,381	1,998

20 lentelė. Žvejų laimikiai (kg/per dieną) Minijos upėje sausio–gruodžio mėnesiais

Mėnuo	Sausis	Vasaris	Kovas	Balandis	Gegužė	Birželis
Sugavimas per dieną 1 žvejui, kg	0,020	0,020	5,000	7,297	3,354	1,179
Mėnuo	Liepa	Rugpjūtis	Rugsėjis	Spalis	Lapkritis	Gruodis
Sugavimas per dieną 1 žvejui, kg	0,447	1,341	1,260	0,691	0,264	0,203

21 lentelė. Žvejų laimikiai (kg/per dieną) Pakalnės upėje sausio–gruodžio mėnesiais

Mėnuo	Sausis	Vasaris	Kovas	Balandis	Gegužė	Birželis
Sugavimas per dieną 1 žvejui, kg	0,100	0,100	5,00	1,532	0,645	1,129
Mėnuo	Liepa	Rugpjūtis	Rugsėjis	Spalis	Lapkritis	Gruodis
Sugavimas per dieną 1 žvejui, kg	1,169	1,008	0,968	4,516	2,702	0,323

22 lentelė. Žvejų laimikiai (kg/per dieną) polderiuose sausio–gruodžio mėnesiais

Mėnuo	Sausis	Vasaris	Kovas	Balandis	Gegužė	Birželis
Sugavimas per dieną 1 žvejui, kg	0,0	0,0	4,255	5,000	3,777	3,590
Mėnuo	Liepa	Rugpjūtis	Rugsėjis	Spalis	Lapkritis	Gruodis
Sugavimas per dieną 1 žvejui, kg	1,888	2,314	3,537	5,266	2,048	0,293

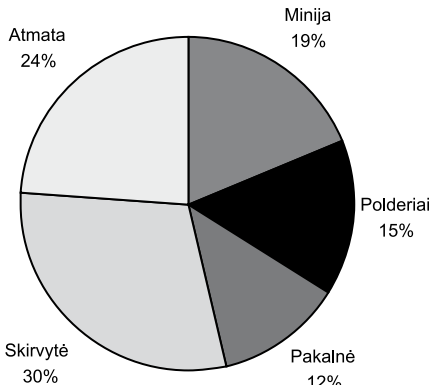
sugaunama mažais kiekiais (39 pav.).

Būtina įvertinti, kokią įtaką mėgėjiška rekreacinė žūklė Pamaryje turi bendriems Kuršių marių žuvų ištekliais ir verslininkų laimikiams. Statistiniai duomenys teigia, kad šiuo metu Lietuvos žvejai verslininkai kasmet sugauna 1000–1500 t įvairių žuvų. Palyginus šiuos sugavimus su žvejų mėgėjų matyti, jog pagal absoliutų žuvų svorį žvejų mėgėjų įtaka nėra didelė, o jų laimikiai gali sudaryti tik apie 15 proc. bendro sugautų žuvų kiekio. Tačiau atlikus išsamesnę sugautos žuvies analizę pagal žuvų rūšis, išryškėja, kad mėgėjiškos žūklės įtaka Kuršių marių žvejų verslininkų sugavimams ir pagrindinių žuvų ištekliais yra nevienareikšmė (42 pav.).

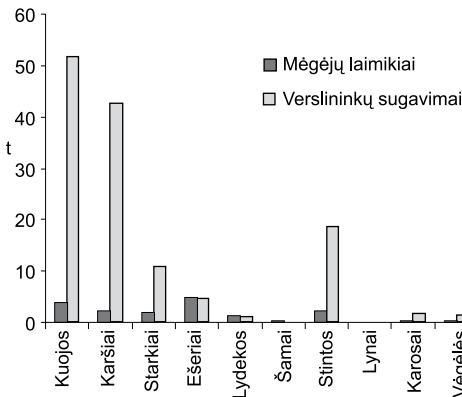
Sugrupavus pagrindinių žuvų verslinius ir mėgėjiškus laimikius pagal jų lyginamą-

jį svorį, aiškiai matosi skirtingi santykiniai sugavimai (43 pav.). Mėgėjiškos žūklės poveikis karšių, kuojų, starkingų, karosų, vėgėlių versliniams sugavimams yra menkas arba nereikšmingas. Nemažą įtaką mėgėjiška žvejyba pagal lyginamąjį laimikių svorį turi šamams, ešeriams, lydekoms.

Poveikį žuvų ištekliais daro ne tik sugaunamų žuvų kiekiai kilogramais (pagal svorį), bet ir jų skaičius (sugaunamų individų vid. svoris). Jei Kuršių mariose žvejai verslininkai pagrindinių žuvų žvejybai naudoja didelio aktyvumo įrankius, tai žvejai mėgėjai gaudo daug mažesnes žuvis. Pvz., lydekų, sterkių svoriai mėgėjų laimikiuose nesiekia nei kilogramo, kai šių žuvų vid. svoris verslininkų laimikiuose yra apie 2 kg. Todėl norint įvertinti mėgėjiškos ir verslinės žvejybos įtaką žuvų ištekliais, būtina

41 pav. Žvejų mėgėjų santykiniai laimikiai (%) NDRP telkiniuose

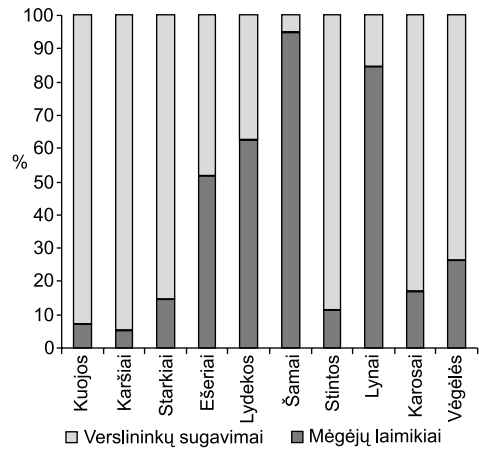

42 pav. Absoliutūs žvejų mėgėjų ir verslininkų pagrindinių žuvų rūšių laimikiai

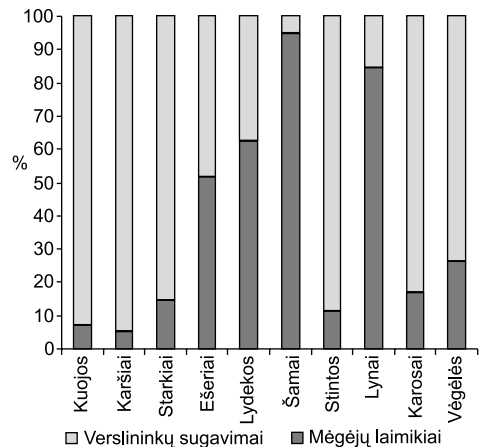
plėšrių žuvų – starkingų, lydekų, vėgelių – kiekius mėgėjų laimikiuose padvigubinti ar net patrigubinti. Suskaičiavę gauname, jog mėgėjiškos žvejybos įtaka vėgelių, starkingų, ešerių žūklėje yra tolygi verslinei žvejybai, o lydekų ir šamų žūklėje mėgėjiška žūklė nulemia šių žuvų išteklių dydžius Pamario regione (44 pav.).

Pastaba: priklausomybės gautos suvienodinus sugautų žuvų vid. svorius

Gauti rezultatai ir analizė leidžia teigti, kad mėgėjiškos rekreacinės žūklės intensyvumo didėjimas pastarąjį dešimtmetį galėjo neigiamai paveikti plėšrių žuvų – lyde-

43 pav. Santykiniai (%) žvejų verslininkų ir žvejų mėgėjų laimikiai

44 pav. Plėšrių žuvų – starkingų, ešerių, lydekų, šamų, vėgelių – santykiniai sugavimai Pamaryje mėgėjų ir verslininkų laimikiuose

kų, vėgelių, šamų, ešerių – laimikius Kuršių mariose ir Nemuno deltoje.

Verslinės žvejybos intensyvumo mažinimas plėšrių žuvų išteklių dydžiui, išskyrus starkingų, lemiamos įtakos neturės.

Šiuo metu dalis žvejų mėgėjų vykdo specializuotą plėšrių žuvų žvejybą ir nuo žvejų mėgėjų aktyvumo bei intensyvumo kinta plėšrių žuvų kiekiai Kuršių mariose ir Nemuno žemupyje.

Esant dideliems žvejų mėgėjų srautams

ir siekiant racionaliai naudoti žuvų išteklius, lėšos, sukaupotos už mėgėjišką žūklę, turi būti skiriamos gamtai daromos žalos atlyginimui – šiuo atveju – dirbtiniam plėšrių žuvų veisimui.

4.5.3. Baltijos jūra

Meškeriotojų laimikiai vidaus vandenyse yra ne tokie jau menki net palyginus su žvejų mėgėjų sugaunamos žuvies kiekiu atviroje Baltijos jūroje. Iš dr. Šarūno Toliušio ir Egidijaus Bacevičiaus surinktų duomenų žinome, kad 2003 m. vidutinis žvejo laimikis meškeriojant atviroje jūroje buvo 2,39 kg (reiso trukmė vidutiniškai buvo 9,2 val.).

Lentelėje pateikti duomenys nėra tikslūs, nes surinkti pokalbių metu. Dėl objektyvių priežasčių nerašoma, iš kurio laivelio ir kurie duomenys surinkti.

Analizuojant lentelėje pateiktus duomenis galima nustatyti, kad per 2003 m. jūroje pabuvojo gana įspūdingas pramoninės žūklės mėgėjų skaičius – 4408. Nors vidutiniškai kiekvienas jų pagavo po 2,39 kg menkių, bendras per metus beveik 10 t pagautų menkių kiekis gana nemažas, įvertinant tai, kad Lietuvoje mėgėjiška menkių

žūklė tik pradinėje stadijoje, o laivų skaičius labai mažas. Ne be reikalo ES žuvininkystės direktoratas nuo 2000 m. rekomendavo, o nuo 2005 m. įpareigojo visas Baltijos jūroje žvejojančias šalis, greta verslinių menkių sugavimų, rinkti duomenis ir apie pramoninės menkių žūklės rezultatus.

Išvados

1. 2004 m. vidutinis vieno žvejo vienos dienos laimikis meškeriojant Neries upėje buvo 18 vnt. žuvų, sveriančių 2,54 kg. Palyginus su 1994 m. atliktais dr. V. Žiliukienės analogiškais tyrimais, laimikių mažėjimo tendencija nepastebima.
2. 2004 m. vidutinis vieno žvejo vienos dienos laimikis meškeriojant Pikeliškių ežere buvo 14 vnt. žuvų, sveriančių 1,66 kg. Šie duomenys beveik nesiskiria nuo 1994 m. dr. V. Žiliukienės nustatytų meškeriotojų laimikių ežeruose.
3. Meškeriotojų laimikiai upėse, ežeruose ir vandens talpyklose nėra daug mažesni už analogiškus vidutinius sugavimus atviroje Baltijos jūroje (vid. 2,39 kg/dieną) ir Kuršių mariose (vid. 2–2,5 kg/dieną).

23 lentelė. Dešimties laivelių išvykų į jūrą 2003 m. analizė*

Laivelio Nr.	Žvejai reiso metu sk.	Reiso trukmė val.	Dienos jūroje per metus sk.	Sugavimai reiso metu kg	Sugavimai per metus kg	Vieno žvejo sugavimas reiso metu kg
Nr.1	12	9	60	28	1680	2,33
Nr.2	12	10	59	29	1611	2,41
Nr.3	12	8	58	31	1798	2,58
Nr.4	11	10	52	20	1040	1,82
Nr.5	10	10	48	18	864	1,8
Nr.6	10	9	40	20	800	2,0
Nr.7	10	9	34	26	884	2,6
Nr.8	9	10	28	16	448	1,77
Nr.9	8	9	18	30	540	3,75
Nr.10	8	8	12	26	312	3,25
Vid.	10,2	9,2	40,9	24,4		
Iš viso	102	92	409	244	9977	2,39

* Duomenys nėra tikslūs, surinkti apklausos būdu.

5. Grėsmės rekreacinei žuvininkystei

5.1. Pavojingi žmogui pasienio regiono žuvų parazitai

Dauguma parazitų, sutinkamų žuvinuose pasienio regiono vandens telkiniuose, nesukelia didelės grėsmės žmogui. Tačiau keletas rūšių, kurių galutinis šeimininkas yra šiltakraujai mėsėdžiai (katės, šunys, lapės ir t. t.), gali sukelti žmogui sunkias ligas. Evdokimova Elizaveta Borisovna, biologijos mokslų kandidatė, Rusijos Federacijos Kaliningrado valstybinio techninio universiteto Ichtiopatologijos ir hidrobiologijos katedros docentė (el. paštas: ramches@klgtu.ru; zaostrov@rol.ru) glaustai aprašė svarbiausius Lietuvos ir RF Kaliningrado pasienio regione gyvenančių žuvų parazitų sukeliamas ligas.

Opistorchozė sukelia trematoda *Opisthorchis felineus* (*Fasciolata*). Parazito raidos ciklas pereina per du tarpinius šeimininkus. Kiaušinėliai su galutinio šeimininko fekalijomis patenka į vandens telkinius ir ten kartu su dumbliu prilimpa prie smulkių sekliavandenių moliuskų *Bithynia leachii*. Moliuskuose praeina keletą lervinių raidos stadijų. Po to susiformuoja judrios, turinčios raumeningą uodegą cercarijos, kurios pasklinda vandenyje ir aktyviai įsiskverbia į žuvis (antrąjį tarpinį šeimininką). Žuvyse parazito lervos (metacercarijos) įsitvirtina poodiniame sluoksnyje, tarpraumeniniuose jungiamuosiuose audiniuose. Parazitai maži, 0,17–0,21 mm dydžio. Žmogus ar mėsėdis gyvūnas, suvalgęs žalią bei blogai apdorotą žuvį, užsikrečia opistorchozinėmis lervomis, kurios pasiekia lytinę brandą tulžies latakuose, tulžies pūsleje ir kasoje.

Žmogaus užsikrėtimas visada yra susijęs su nepakankamai apdoroto (nepakankamai iškepto ar išvirto, per mažai pasūdyto ir t. t.) maisto vartojimu. Didelės invazijos atveju užsikemša tulžies latakai, prasideda įvairios kepenų, kasos patologijos ir alerginės reakcijos.

Lietuvoje ir RF Kaliningrado srityje šių trematodų pasitaiko Nemuno upės ir Kuršių marių žuvyse – kuojose, raudėse, šapaluose, meknėse, ožkose.

Ligos profilaktika – geras kulinarinis apdorojimas ir žalios žuvies nenaudojimas maistui.

Difilobotriozė. Ligą sukelia kaspinuočiai (*Diphyllbothrium latum*) arba platieji kaspinuočiai (*Pseudophyllidae*). Kaspinuočiai aptinkamas žmogaus ir mėsėdžių gyvūnų žarnyne. Jo kūnas (*strobila*) susideda iš narelių (proglotidų) ir siekia iki 20 m ilgio, kai plotis – 15 mm.

Parazito raida pereina per du tarpinius šeimininkus. Kiaušinėliai su šeimininko fekalijomis turi patekti į vandenį, kur išsiritą lervos (koracidijos). Šias lervas praryja vėžiagyvių planktonas (ciklopų ar diaptalmusų), kuriuose parazitas vystosi toliau (formuojasi procerkoidas). Žuvis, misdama užsikrėtusiais vėžiukais, gauna parazito lervų. Jie praduria žarnyno sienelės, pereina į kūno tuštumą ir apsistoja vidiniuose organuose arba raumenyne. Žmogus užsikrečia vartodamas blogai išvirtą ar menkai pasūdytą žuvį, užkrėstą šių kirmėlių plerocerkoidais, ir nepakankamai pasūdytus ikrus, ypač lydekų. Plerocerkoidai yra baltesnės spalvos, kirmėliški, iki 1 cm ilgio. Jie dažniausiai yra lydekų ikruose, vėgėlių kepe-

nyse, sterktų ir ešerių raumenyse. Patekęs į žmogaus žarnyną (ar kitą mėsėdį gyvūną) parazitas prisitvirtina prie gleivinių ir augina ilgą strobilą.

Sergantiems žmonėms atsiranda žarnyno funkcijų sutrikimai, pykinimas, vėmimas, spaudimas skrandžio srityje, organizmo silpnumas, reguliarūs alpimai. Degelmintizacija atliekama prižiūrint daktarui. Reiktų atsiminti, kad sergantysis išskiria labai daug parazito kiaušinėlių.

Regiono vandens telkiniuose platusis kaspinuotis aptiktas Kuršių marių žuvyse, Nemuno upėje, Trakų ežeruose.

Šeimininkai: lydeka, vėgėlė, ešeris, sterkas, unguris, kai kurios lašišinės žuvis.

Ligos profilaktika – geras kulinarinis maisto apdorojimas ir žalios žuvies nenaudojimas maistui. Žuvies sūdymas ne iš karto užmuša plerocerkoidus. Šaltai pasūdžius jie miršta po 9–12 dienų, jeigu šiltai – per 7–8 dienas. Esant žemesnei kaip -20°C temperatūrai jie miršta po 9–12 valandų.

Anisakidozė. Ligą sukelia apvalių kirmėlių (*Anisakidae* šeimos) lervos. Baltijos jūros regiono krantuose ir Kuršių mariose anisakidų lervų pasitaiko strimėlėse. Parazitai įsikuria kūno ertmėse, ant vidinių organų, dažniausiai susisukę į plokščią spiralę arba ištemptose pusiau permatomose kapsulėse. Cistų dydžiai neviršija 3–5 mm. Lervų ilgis apie 40 mm. Patekę į žmogaus žarnyną, parazitai įsiskverbia į gleivinę sukeldami jos sudirginimą ir uždegimą. Jeigu yra prakiurdamos žarnyno sienelės ir parazitai išeina į kūno ertmes, prasideda peritonitas.

Pagrindinės profilaktikos priemonės yra kruopštus žuvies plovimas pašalinus jos vidaus organus, tinkamas kulinarinis žuvies paruošimas.

Kiti parazitai. Be pavojingų žmogui parazitų žuvyse sutinkami parazitaujantys gy-

vūnai, kurie daro jas (žuvis) nepatrauklias vartoti maistui.

Tai susiję su trematodų (*Posthodiplostomum cuticola*) sukeliamą dėmėtąja (juodadėme) karpinių žuvų liga. Šis trematodas paplitęs Kuršių marių, Kauno marių, Nemuno, Žeimenos upių, Trakų ir kitų ežerų žuvyse. Parazitas įsikuria odoje, žuvies plaukmenyse; aplink jį susidaro tamsi (beveik juoda) dėmė. Šios dėmės daro žuvį gerai pastebimą galutiniam parazito šeiminkui – žuvėdžiams paukščiams. Žmogaus sveikatai jis pavojaus nekelia.

Karšių, gruzlių, raudžių, ožkų ir kitų karpinių žuvų pilvo srities audiniuose randami stambūs balti kaspinuočiai. Tai lervinė ligulos (*Ligula intestinalis*) stadija (plerocerkoidų). Žuvis parazitui tarnauja kaip antras tarpinis šeimininkas. Galutiniai šeimininkai yra žuvėdros ir kiti žuvėdžiai paukščiai. Ligula sukelia žuvies mirtį, bet žmogui nėra pavojinga.

Kuršių marių ir Baltijos jūros ungurių plaukimo pūslėje, o jam plyšus – kūno ertmėse, randamos apvalios rudos spalvos kirmėlės (*Anguillicola crassum*). Kirmėlių ilgis nuo 14 iki 45 mm, plotis 1,2–5 mm. Šie nematodai sukelia ungurių ligas, bet žmogui nepavojingi.

Stintos plaukimo pūslėje kartais randami stambūs apvalūs baltos spalvos kirmėnai – *Cystidicola farionis*. Cistidikola sukelia sunkias žuvų ligas, bet žmogui nepavojinga.

Mažuose ežeruose ar tvenkiniuose, apaugusiuose vandens augalais, dideliais kiekiais plinta moliuskai (kūdrinukės, ritės ir kt.). Šie gyviai yra pirmieji tarpiniai daugumos trematodų šeimininkai, iš kurių išskiriama daugybė parazitų lervučių – cercarijų, kurios aktyviai puola žuvis, varliagyvius, ir žmones. Papuolusios ant odos, jos sukelia sudirginimą, kartais alergines reakcijas.

Ligos vadinamos cerkarioziniu dermatitu ir pastebimos pakankamai retai. Dėl profilaktikos rekomenduojama atsisakyti maudynių vandens telkiniuose, gausiai apaugusiuose vandens augalais.

5.2. Kitos grėsmės

Dar 2002 m. rugpjūčio–rugsėjo mėnesiais Aplinkos ministerijos Jungtinis tyrimų centras (dabar Aplinkos apsaugos agentūra) užfiksavo sunkiųjų metalų koncentracijos Lietuvos upių vandenyse padidėjimą. Tuometinė analizė leido daryti prielaidas, jog šių pavojingų medžiagų kiekio augimas gali būti susijęs su 2002 metais sumažėjusiu vandens debitu upėse, taškine tarša, upių vandens nešama tarša iš kitų valstybių, upių baseinų ypatumu ir miškų bei durpynų gaisrais. 2003 m. Aplinkos ministerija inicijavo sunkiųjų metalų tyrimus vidaus vandenų žuvų audiniuose bei upių dugno nuosėdose. Šie tyrimai parodė, jog 2003 m. švino kiekiai viršija DLK (0,2 mg/kg) vertę žuvų raumenyse (higienos norma HN54–2003, Žin., 2004 Nr. 45–1487) net 11-oje svarbių upių ir 3-uose ežeruose:

1. Nemune;
2. Minijoje;
3. Neryje;
4. Šventosios žemupyje;
5. Žeimenoje žemiau Pabradės;
6. Skrobluje;
7. Šešupėje;
8. Siesartyje;
9. Bukoje;
10. Vilnios žemupyje;
11. Nevėžyje;
12. Žuvinte;
13. Dusioje;
14. Plateliuose.

Be to, cinko, nikelio ir chromo kiekiai žuvų raumenyse buvo artimi arba virši-

jo DLK (atitinkamai 40 mg/kg, 0,5 mg/kg, 0,3 mg/kg) vertes 6-iose upėse ir 2-uose ežeruose:

1. Ventoje;
2. Žeimenoje;
3. Vilnioje;
4. Mūšoje;
5. Šešupėje;
6. Merkyje;
7. Tauragne;
8. Plateliuose.

2003 metais žuvys tyrimams buvo gaudomos 15-oje upių ir 5-uose ežeruose. Anksčiau pateikti duomenys rodo, jog DLK viršijantys sunkiųjų metalų kiekiai rasti 93 proc. tirtų upių ir 80 proc. tirtų ežerų. Nustatyta, kad Drūkšių ežero dugno nuosėdose sunkiųjų metalų kiekis buvo 7–15 kartų didesnis negu ankstesniais metais, taip pat 1–15 kartų didesni metalų kiekiai yra karpinių ir kitų kategorijų upių dugno nuosėdose, lyginant su foniniais telkiniais.

Visi šie faktai visuomenei kelia tam tikrą nerimą. Sunkieji metalai, ypač švinas, yra pavojingi gyvūnams ir žmonėms, besimaitinantiesiems žuvimi. Šios toksinės medžiagos kaupiasi kauluose, kepenyse ir kituose organuose, gali sukelti vėžį ar kitas sunkias ligas. Tyrimai rodo, jog sunkiųjų metalų DLK viršijamos žuvų raumenyse, t. y. valgomojoje šių gyvūnų dalyje. Anksčiau išvardintų upių ir ežerų sąrašė yra pagrindiniai šalies žuvininkystės telkiniai (Nemunas, Neris, Dusia ir t. t.). Juose žvejoja dešimtys tūkstančių meškeriotojų, o sugautas žuvis suvalgo patys, pavaišina jomis savo šeimas, vaikus, ligonius, pagyvenusius asmenis, kurių organizmams toksinės medžiagos yra ypač pavojingos.

Dalyje išvardintų vandens telkinių (Nemune, Dusioje) vykdoma verslinė žvejyba. Sugautas laimikis parduodamas, todėl taip pat sukelia pavojų pirkėjų sveikatai. Apie

kitus svarbiausius verslinius vidaus telkinius (pvz., Kuršių marios) informacijos šiuo atžvilgiu iš viso nėra. Dar daugiau, vanduo iš Nemuno, Minijos, Šventosios, Žeimenos, Vilnios, Merkio tiekiamas į žuvininkystės bendrovių tvenkinius, dalyje jų yra kuriamas ekologinės žuvininkystės ūkis. Tikėtina, kad švino ir kitų sunkiųjų metalų koncentracija padidėja ne tik šių upių, bet ir iš upių maitinamų tvenkinių vandenyje bei žuvyse. Dėl to yra tikimybė, kad pirkėjas, įsigydamas formaliai ekologiškai švarią produkciją, iš tikrųjų perka neaiškos kokybės žuvį.

Sužinojus, kokios kokybės žuvį valgė, daug kam (ypač užsieniečiams) tai gali būti nemaloni staigmena, paskatinanti kreiptis į teismą.

Žuvininkų sąjungos valdyba ir Žuvininkų rūmų taryba kreipėsi į valdžios institucijas dėl susidariusios padėties priežasčių nustatymo, numatomų priemonių problemai spręsti, visuomenės informavimo apie galimus pavojus. Iš gautų atsakymų aiškėja, jog grėsmė dar nėra tokia didelė.

Aplinkos ministerija, išanalizavusi padėtį, informavo, kad minimiems teršalams – cinkui, nikeliui ir chromui – nėra higienos normomis nustatytų DLK higienos normų. Analizuodami susidariusią situaciją dėl tariamai pavojingai padidėjusių švino koncentracijų žuvyse Aplinkos apsaugos agentūros specialistai atliko anksčiau vykdytų tyrimų duomenų ir literatūros šaltinių analizę. Daugiamečių tyrimų rezultatai rodo, kad Lietuvos vidaus vandenyse sugaunamų verslinių žuvų raumenyse nustatomos švino koncentracijos skirtinguose vandens telkiniuose svyruoja nuo 0,1 iki 0,8 mg/kg. Vidutinė statistinė švino koncentracija tiriamų Lietuvoje sugaunamų žuvų raumenyse yra apie 0,2 mg/kg.

Kokių nors švino koncentracijų žuvų raumenyse didėjimo tendencijų Lietuvos

vandens telkiniuose nustatyta nėra. Pagal iki 2002 metų Lietuvoje galiojusią higienos normą HN 54:1998, leidžiama švino koncentracija žuvyse buvo 1 mg/kg, nustatomos šio metalo koncentracijos neviršijo leistinų normų ir nekėlė Aplinkos ministerijos specialistų susirūpinimo. Naujoje šios higienos normos redakcijoje HN 54:2001 Pb koncentracija, atsižvelgiant į Europos Sąjungos reikalavimus, yra sumažinta iki 0,2 mg/kg. Penkis kartus sumažinus leistiną koncentraciją, daugeliu atveju ji tapo mažesnė už natūralią, mūsų vandenų žuvims būdingą foninę švino koncentraciją raumenyse. Dėl šios priežasties nustatomos teršalo koncentracijos žuvų raumenyse viršija dabar galiojančią DLK.

Mūsų šalyje koncentracijos yra analogiškos Skandinavijos ir kitų Baltijos jūros šalių vidaus vandens telkinių žuvyse nustatomoms švino koncentracijoms, didele dalimi nulemtos regiono hidrogeocheminių ypatumų ir eilę metų išlieka stabilios. Nustatyta, kad švino koncentracija žuvų raumenyse tiesiogiai nekoreliuoja su vandenyje esančiomis švino koncentracijomis, o pagrindinis jo kelias į žuvų audinius yra per mitybos grandinę. Švino koncentracijos padidėjimą vandens aplinkoje gali lemti globalios ar vietinės taršos procesai, tačiau Lietuvos vidaus paviršinių vandens telkinių vandenyje (išskyrus Kulpės upę žemiau Šiaulių) švino koncentracija nuolat neviršija nustatytų DLK, todėl šio teršalo didėjimo tendencijos nenustatytos. Dėl taikomų taršos prevencinių priemonių, stebimos mažėjimo tendencijos paviršiniame vandenyje.

Lietuvos gyventojai per parą sunaudoja vidutiniškai tik 23 g žuvies. Dėl to žuvyse randamų sunkiųjų metalų kiekis neturėtų neigiamai veikti vartotojų sveikatą.

Kita grėsmė rekreacinės žuvininkystės verslui – bloga žuvų apsauga.

Kol Aplinkos apsaugos ministerijoje (vadovaujant B. Bradauskui) egzistavo speciali žuvisaugos tarnyba su Baltijos jūros, Kuršių ir Kauno marių profiliniais skyriais, žuvų apsauga šiuose telkiniuose buvo daug geresnė nei bendrai respublikoje. Žuvisaugos inspektoriai išaiškino vis daugiau žvejybos taisyklių pažeidimų, nes šiems pareigūnams tokia veikla buvo pagrindinis darbo vertinimo kriterijus. Buvo sukurta gana efektyvi inspektorių skatinimo kovoti su brakonieriais sistema, jie buvo mažiau apkraunami popierizmu ir t. t.

Perdavus specializuotos žuvų apsaugos padalinius regioniniams aplinkos apsaugos departamentams, žuvisaugos situacija Kuršių mariose pablogėjo. Seni inspektoriai buvo atleisti, o nauji buvo be patirties, parinkti atsižvelgiant į tuo metu valdžiusios partijos kriterijus. Rajonų aplinkos apsaugos inspektoriams žuvų apsauga yra tik viena iš darbo kryptių (šalia oro, vandens taršos, kraštovaizdžio, augalijos ir medžiojamosios faunos naudojimo, statybų kontrolės). Pasakytą gaudyti brakonierius nėra, du trečdaliai laiko gaištama kabinetiniam darbui, trūksta kuro ir t. t. Nenuostabu, kad esant tokioms sąlygoms, egzistuojant nedarbui, skurdui, neteisėta žvejyba labai išplito.

Brakonieravimo mastų augimą Kuršių mariose ir vidaus vandenyse akivaizdžiai rodo žuvies kainų kritimas prieš kelis metus. Žuvų sugavimo limitai nedidinami, o žvejybos savikaina didėja, gyventojų perkamumas, nors ir lėtai, auga. Atrodo, tokiomis sąlygomis žuvies kaina turėjo irgi augti. Deja, kartais buvo atvirkščiai. Viena iš pagrindinių priežasčių – brakonieriai. Jie jokių mokesčių valstybei nemoka, todėl gali realizuoti žuvį daug pigiau. Taip ne tik naikinami žuvų ištekliai, bet ir žlugdomas legalus žvejybos verslas, kuris ir šiaip jau nėra labai rentabilus. Ypač pavojingas simpto-

mas yra tai, kad net žuvų neršto metu, kai legali verslinė žvejyba yra visai neleidžiama, vertingų žuvų kainos juodojoje rinkoje neauga. Tai reiškia, kad intensyviai išgaudomos neršiančios populiacijos. Jeigu tai tęsis, legaliam verslui nebebus sąlygų. Kuršių mariose po pirmojo pasaulinio karo, pagrindiniu žvejų laimikiu buvo tapęs pūgžlys, o vertingos žuvys sudarė tik dešimt procentų visų sugavimų. Taip atsitiko todėl, kad dėl karo sukulto maisto nepriteklaus Vokietijoje buvo pradėta žvejoti be jokių apribojimų ir be žuvų išteklių atkūrimo. Tokia situacija neturėtų pasikartoti. Lieka tikėtis, kad šią problemą valstybė išspręs.

Kuršių marių žvejai akivaizdžiai susiduria su kitais faktoriais, kurie mažina žuvų išteklius – tai palyginti neseniai Lietuvoje išplitę žuvalėsiai paukščiai kormoranai. Marių apylinkėse jų tiek priviso, jog net pačiais minimaliausiais ornitologų skaičiavimais (jei per parą vidutiniškai kiekvienas jų suleisa 300 g žuvų) metinis kormoranų laimikis vien šiame telkinyje siekia 500 t. Atkreiptinas dėmesys, jog šis skaičius yra apie 10 kartų didesnis už į visus šalies vidaus vandenis išleidžiamų žuvų jauniklių svorį. O juk kormoranai gyvena ne tik prie Kuršių marių. Jei nebus imtasi priemonių jų kiekiui mažinti, visų Lietuvos žuvinavos įmonių veikla gali tik truputį kompensuoti žuvalėsiai paukščių daromą poveikį žuvų ištekliais. Kormoranų skaičius daro ir darys didelį poveikį regionų žuvininkystės plėtrai.

Lietuvos vandens kokybės problemų daugiausia kyla dėl Kuršių marių ir kai kurių ežerų eutrofikacijos, upių vagų užaugimo ar jų melioravimo, vandens žydėjimo. Drūkšių ežere bei mažesniuose telkiniuose. Upių būklei vertinti naudojamas biotinis indeksas (pagal upių bestuburių bendrųjų įvairovę). Leidinyje „Aplinkosaugos būklė 2004“ palyginami rūšinės įvairovės duome-

nys, gauti 1994–2004 metais. Matyti, kad vandens kokybė upėse pastebimai gerėja. Švariausių upių sąraše – ir Šešupė pasienyje su Lenkija. Deja, tarp nešvariausių – Nemunas.

Ežerų ir talpyklų kokybei nustatyti vertinama jų trofinė (mitybos) būklė. Palyginus 2004-ųjų ir ankstesnių metų duomenis, matyti, jog chlorofilo-a koncentracija (vandens kokybės indikatorius) mezotrofiniuose

ežeruose išliko nepakitusi. Dalyje eutrofinių ežerų eutrofikacija spartėjo, bet buvo ir tokių, kur chlorofilo-a koncentracija sumažėjo. Kuršių ir Kauno marios priklauso labiausiai antropogeninės eutrofizacijos paveiktiems vandens telkiniams, bet šie reiškiniai dar neviršija leistinų ribų. Taigi pagal vandens kokybę daugumos šalies regionų vandens telkiniai yra tinkami žuvims gyventi ir su žuvininkyste susijusiai veiklai plėtoti.

6. Lietuvos ir Rusijos Federacijos Kaliningrado srities teisės aktai, reglamentuojantys meškeriojimą ir turizmą

6.1. Lietuvos teisės aktai

Tarp žvejybinį turizmą reglamentuojančių teisės aktų yra daug įsakymų ir taisyklių, skirtų žuvų apsaugai. Tai suprantama, nes neišsaugojus žuvų, nėra perspektyvų ir su jomis susijusioms verslo šakoms. O žuvų apsauga Kuršių marių ir Nemuno deltos regione turi ilgą istoriją. Štai kaip ją aprašo J. Virbickas knygos „Lietuvos žuvis“ skyriuje „Žuvų išteklų apsaugos istorija“:

„Žvejybą ir tiesioginę žuvų išteklų apsaugą Kuršių mariose reguliavo 1378 m. Prūsijos įstatymai, kurie draudė: žvejoti priekrantėje neršto metu, nakties metu, perparduoti žuvį, statyti tinklus mažesniu atstumu vienas nuo kito kaip 100 žingsnių vasarą ir 40 – žiemą, žvejoti smulkiaakiais tinklais. Po Prūsijos užkariavimo galiojo norma, kad naikinąs jaunas žuvytes žvejys yra toks pat negudrus, kaip išeikvojęs sėklą žemdirbys. Įstatymai vieniems gyventojams suteikė privilegijų amžinai nemokamai žvejoti, o kitiems – žvejoti tik kai kurių rūšių žuvis savo virtuvės reikalamis. Didesnes privilegijas įgijo gyventojai, kurių žemė ribojosi su mariomis. Šiomis privilegijomis 28 Nidos žvejų šeimos ir jų palikuonys – žvejybos perėmėjai – naudojosi iki pat XX a. Žvejybos įstatymų vykdymo priežiūrą reguliavo „fišmeisteriai“ – žvejybos prievaizdai. Žalgirio mūšio metu – 1410 m. tokių žvejybos prievaizdų Kuršių mariose buvo 39. Įvairiais laikotarpiais dabartinėje Kuršių marių Lietuvos akvatorijoje dirbo nuo 4 iki 7 žvejybos prievaizdų. Jie rūpinosi ir vandenų švaros apsauga. Nuo 1567 m. keliolikai metų buvo uždrausta žvejyba dugniniais

tralais – kiudeliais, o nuo 1587 m. pradėta vesti žūklės statistika – sudaryti valstybinių vandenų sąrašai su žiniomis apie akvatorių dydį, sugautų ir išleistų žuvų kiekį. 1589 m. įstatymas nustatė žvejybos ir žuvų realizavimo tvarką, reglamentavo žvejybos priemones, įpareigojo žvejybos prievaizdus prižiūrėti žuvų perėjas į nerštavietes. Nuo XVI a. iki XIX a. pradžios neršti traukiančių lašišų žvejyba buvo leidžiama Nemuno atšakas pertvėrus perkalais su jų tarpuose įrengtomis specialiomis gaudyklėmis. 1640 m. įstatymas žvejybos režimo nepakeitė, tik sugriežtino žvejų veiklos administravimą, 1792 m. įstatyme, susidedančiame iš 68 punktų, pirmąkart buvo nurodytas privalomas įvairios paskirties tinklų akytumas. Jis draudė žuvis naudoti tepalų virimui, paukščių ir gyvulių šėrimui, pertverti tinklais šiaurinę Kuršių marių dalį lašišų, sturijų, sykų, ungurių migravimo laikotarpiu. 1845 m. įstatymas dar ribojė žvejų ir nuomininkų skaičių, žvejybą ties į marias įtekančių upių žiotimis. 1847 m. įstatyme nurodyta, kad žuvininkystė mariose yra valstybės nuosavybė. Jame pirmąkart nurodyti leidžiamų gaudyti žuvų dydžiai. Įstatymas draudė žvejybai naudoti žuvis žalojančias priemones, žuvų neršto metu kasti gruntą, imti iš vandens akmenis, pjauti nendres. Pirmąkart apribojo žvejybą laiko atžvilgiu: lašišų migracijos neršti ir neršto metu žvejyba buvo uždrausta nuo spalio 15 iki gruodžio 14 dienos, kitų žuvų neršto metu – nuo balandžio 15 iki birželio 14 dienos. Su nesminiais draudžiamo žvejybos laiko pakeitimais taisyklės galiojo iki 1941 m. Iki 1960 m. žuvų išteklų apsauga buvo nesirū-

pinama, vyko intensyvi žvejyba ir žuvų išteklių buvo labai nualinti. Pirmosios ir pakankamai tobulos žvejybos Baltijos baseine taisyklės, patvirtintos SSSR Ministrų tarybos ir Valstybinio plano komiteto, pradėjo galioti 1960 m. ir su neesminiais pakitimais galiojo iki Nepriklausomybės atkūrimo.

Nuo senų senovės iki pat XX a. žuvų išteklių apsauga ir žvejyba Baltijos priekrantėje buvo reguliuojama žvejybos prievaizdų panašia tvarka, kaip ir Kuršių mariose iki pat 1941 m. Nors buvo manoma, kad 3 jūrmylių pločio priekrantės juosta priklauso gretimos pakrantės savininkui, tačiau žvejojo kas tik norėjo ir kur norėjo – kur tikėjosi daugiau žuvies sugauti. Anot inspektoriaus A. Rondonanskio (1942), „jūron eina ne visi, kas užsimano, o tik tie, kas gliuką (laimę) turi ir kas sugeba suuostyti, kur šiandien žuvys ganysis.“

Nuo 1944 m. pakrantei tapus pasienio zona, žvejyba priekrantėje buvo labai griežtai apribota. Iki Nepriklausomybės atkūrimo žvejybą Baltijos jūroje, kaip ir Kuršių mariose bei Nemuno deltoje, reguliavo minėtos 1960 m. įvestos žvejybos Baltijos baseine taisyklės. Po Nepriklausomybės atkūrimo įsigaliojo visoms Baltijos šalims vieningos taisyklės. Žuvų išteklių būklę kasmet įvertina ir žuvų sugavimo kvotas nustato Baltijos šalių žuvininkystės organizacijų atstovai, remdamiesi žuvų išteklių kaitos tyrimų rezultatais. Kuršių marioms galioja tokios pat žvejybos taisyklės, kaip ir visiems vidaus vandenims.

Nuo senovės žvejyba buvo reguliuojama ir vidaus vandenyse. Lietuvos didysis kunigaikštis Gediminas 1323 05 26 laišku kreipdamasis į gretimų šalių amatininkus kviečia atvykti į Lietuvą ir žvejus, žadėdamas 10 m. laikotarpį atleisti juos nuo mokesčių ir prievolių; tai rodo, kad žvejyba tais laikais buvo reguliuojama ekonomiškai. Žvejybos ribojimai vidaus vandenyse atsirado kartu

su privačia nuosavybe. Pirmosios rašytinės žinios apie žvejybos reguliavimo vidaus vandenyse teises normas išliko servitutuose, surašytuose dar iki Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Statutų paskelbimo. Servitutuose nurodoma, kad daugelyje ežerų ir upių leidžiama visiems žvejoti mažosiomis žūklės priemonėmis – meškerėmis ir įvairios konstrukcijos tinklėmis – nuo kranto ir įsibridus į vandenį, nenaudojant valčių. Žvejyba iš valčių buvo galima tik savininkui leidus. Vienuose vandenyse buvo leidžiama žvejoti tik prieš religines šventes, kituose – ištisus metus. Ši mažosios žvejybos tradicija faktiškai galiojo iki 1941 m. 1529 m. Lietuvos Statute už žvejybą svetimame ežere numatytos baudos. 1557 m. valakų įstatymas draudė žvejoti balandžio–birželio mėn., žuvų neršto metu. Eiguliai buvo įpareigoti sekti, kad upės nebūtų pertvertos perkalais ir žuvys galėtų laisvai migruoti. XVII a. literatūros šaltiniuose nurodoma, kad Nemuno upyno mažesnės upės praeivių žuvų neršto metu būdavo patvenkiamos, kad sukonzentruotų migruojančias žuvis, nors tai trukdydavo laivybai.

Lietuvą inkorporavus į carinės Rusijos sudėtį, įsigaliojo pastarosios įstatymai, pritaikyti didžiulei teritorijai. Pagrindą žuvų išteklių apsaugai, lietuviškų taisyklių kūrimui davė 1902 m. P. Matulionio paruoštas „Kalendorius paprastųjų žuvių vandenyse lietuviškųjų gubernijų, reiškiantis neršimo laiką ir mažiausį didumą del gaudymo žuvių.“ 1920 m. atgavus Nepriklausomybę jis paruošė nuostatus, kurie apsaugotų žuvų nerštą ir jaunikius, tačiau jie Vyriausybės nebuvo patvirtinti. Verslinės žvejybos taisyklės buvo patvirtintos 1934 m. Žuvis leista žvejoti ne mažesnio kaip 1,5 cm akytumo tinklais. Šios taisyklės nereguliavo leidžiamo sužvejoti žuvų kiekio, neribojo mažosios žvejybos meškerėmis ir tinklais be valčių naudojimo. 1939 m. buvo patvirtintos

„Valstybiniuose ir privatiuose vandenyse meškerioti taisyklės“, pagal kurias meškerioti ar spinninguoti nuo kranto, nedarant vandens savininkams nuostolių, buvo leista visiems. Meškeriojimas iš valčių arba žiemą po ledu buvo galimas tik su vandens telkinio savininko ar nuomininko leidimu. Tuometinėje Lietuvoje bei Vilnijos krašte apie 1933 m. 60,4 tūkst. ha ežerų, upių ir tvenkinių buvo valstybiniai, o 26,5 tūkst. ha privatūs. Daugelis valstybinių ežerų buvo nuomojami. Nuo 1928 m. vedama sugaunamų žuvų statistika, kuri skelbiama leidinyje „Lietuvos statistikos metraštis“.

Pokario metais žuvų išteklių eksploataciją ir apsaugą reguliavo Žuvininkystės ministerija, o ją panaikinus – Vidaus vandenų eksploatacijos valdyba, o 1957 m. – įkurtas Gamtos apsaugos komitetas. Pastarasis paruošė ir žvejybos vidaus vandenyse taisykles, kurios su pataisymais ir papildymais galiojo iki Nepriklausomybės atkūrimo. Jose buvo ribojama nevernslinio dydžio žuvų priegauda, vykstant specializuotai atskirų rūšių žuvų žvejybai. Aplinkos apsaugos ministerijos paruoštos „Žvejybos ir žuvų išteklių apsaugos Lietuvos vandenyse taisyklės“ ir „Mėgėjiškos žūklės ir žuvų apsaugos taisyklės“ žvejybos režimo iš esmės nepakeitė, palyginti su iki tol galiojusiomis taisyklėmis. Jos buvo tik labiau sukonkretintos ir pritaikytos vykstančiai ekonominei ir politinei reformai – įvesti žvejybos žurnalai, padidinta atsakomybė už žvejybos taisyklių pažeidimus.

Apskritai visos žvejybos taisyklės iki XX a. pabaigos žuvų išteklių apsaugai reglamentavo: žvejybos būdus ir įrankius; specializuotai žvejybai skirtų tinklų dydį, akytumą ir atstumus tarp pastatytų tinklų; draudžiamas žvejybos vietas ir laiką; draudžiamas žvejoti žuvų rūšis; lytiškai subrendusių žuvų verslinį dydį; sužvejotų žuvų apskaitą; žvejybos administravimą, teisinę

atsakomybę už taisyklių pažeidimus; vandens švaros palaikymą ir ūkinius darbus vandens telkiniuose, nevernslinio dydžio žuvų priegaudą vykdant specializuotą atskirų rūšių žuvų žvejybą.“

Mėgėjišką žūklę Lietuvoje reguliuoja apie 90 teisės aktų. Svarbesni iš jų išvardinti žemiau.

ĮSTATYMAI

LIETUVOS RESPUBLIKOS MĖGĖJIŠKOS ŽŪKLĖS ĮSTATYMAS

2004 m. liepos 15 d. Nr. IX–2389, Vilnius

Valstybės žinios, 2004, Nr. 118–4395

Seimo Aplinkos apsaugos komitetas inicijavo įstatymo, reglamentuojančio santykius mėgėjiškoje žuvininkystėje, ruošimą. Seimo valdybos sprendimu buvo sukurta itin gausi, atstovaujanti daugeliui organizacija, šio teisės akto rengimo grupė. Ją sudarė net 20 narių.

Darbo grupėje suburti specialistai turėjo labai skirtingą požiūrį į mėgėjiškos ir rekreacinės žuvininkystės problemas. Visgi pavyko surasti bendrą kalbą. Tam reikėjo eiti į nemažus kompromisus, rasti tarpinius variantus. Sprendimai buvo priimami konsenso principu.

Įstatymo ruošėjams teko įvertinti ir tai, kad tarp pačių meškeriotojų yra gana skirtingos nuomonės dėl šios laisvalaikio praleidimo šakos plėtros kryptių. Vieni pageidauja meškerioti kuo didesniame skaičiuje vandens telkinių ir nori, kad pagrindinė dalis ežerų ir upių būtų neišnuomojami, o leidimų žvejoti išdavimo tvarka būtų kuo paprastesnė ir mokestis už juos – kuo mažesnis. Kiti nori sėdėti prie pamėgto ežero ir siekia, kad jame būtų kuo mažiau kitų žvejų, o daugiau žuvų. Dėl to siūloma plėsti vandens nuomos praktiką, o siekiant mažinti žmonių srautą ir surinkti lėšų intensyviai žuvų veisimui bei saugojimui – didin-

ti leidimų kainas, riboti jų skaičių. Tokių prieštaravimų buvo ir daugiau. Kaip juos pavyko išspręsti, galima įvertinti perskaičius patį Mėgėjiškos žūklės įstatymą.

Kas gi naujo Mėgėjiškos žūklės įstatyme? Visų pirma, suformuluotos kai kurios sąvokos, kurių išaiškinimo ar vartojimo viena prasme nebuvo. Pvz., leidimas naudoti žūklės plotą. Tai dokumentas, kuris šio įstatymo nustatyta tvarka suteikia teisę naudoti žuvų išteklius ir organizuoti mėgėjišką žūklę tam tikrame vandens telkinyje. Taip įvedama nauja tvarka, pakeičianti vandens telkinių nuomą mėgėjiškai žūklei. Nuomos atsisakyta dėl problemų, kurias sukelia nuomos atveju būtina vandenų inventorizacija, reikalaujanti didelių lėšų (kurių nėra).

Konkrečiai apibrėžtos ir vandens telkinių kategorijos, jų paskelbimo nenuomotinais telkiniais (į kuriuos neišduodami leidimai naudoti žūklės plotus) pagrindai. Tų pagrindų gana daug, nes siekiama tenkinti ne tik aplinkosaugos interesus, bet ir didelės dalies labiau turistauti linkusių ar socialiai remtinių žvejų interesus. Kartu apsaugomi ir dabartinių nuomininkų, gerai vykdyusių sutarčių sąlygas, interesai. Jeigu tokie nuomininkai pageidautų pratęsti nuomos sutartis (gauti leidimą naudoti žūklės plotus), vandens telkiniai neturėtų būti iš jų atimti, o sutartys turėtų būti pratęstos be aukciono. Uždaruose aukcionuose numatoma leisti dalyvauti ne tik kaimų gyventojams (kaip yra dabar), bet ir daug platesniam piliečių ratui. Nustatoma, kad Lietuvos vidaus vandenyse prioritetas teikiamas mėgėjiškai žvejybai, o ne verslui (kaip buvo anksčiau). Dėl to siūloma neleisti verslinės žvejybos mažesniuose telkiniuose bei kitaip ją riboti vidaus vandenyse.

Įstatyme pabrėžiama, kad vandens telkinių nuomininkai turi teisę gauti valsty-

bės paramą apsaugant ir atkuriant žuvų išteklius. Vandens telkinių valdytojai (tai jų savininkai arba apskričių ir savivaldybių administracijos) turi parengti vandens telkinių žuvų išteklių naudojimo ir gausinimo programas.

Įstatyme numatoma, kad turi būti sukurta tokia žvejybos leidimų platinimo tvarka, kuri užtikrintų galimybę leidimų platinimo vietose įsigyti leidimus į visus vandens telkinius, kuriuose leidžiama mėgėjiška žvejyba. Sudaromos sąlygos organizuoti licencinę žvejybą tuose vandens telkiniuose arba jų dalyse, kur žvejyba yra ribojama, taip pat saugomų ir globojamų rūšių žuvų ar intensyviai veisiamų žuvų žvejybai. Pagal leidimus – licencijas gali būti leidžiama žvejoti įrankiais, kurie nenumatyti žūklės taisyklėse, bei gaudyti žuvų rūšis, kurių žvejyba yra ribojama.

Įstatyme neapertamos specifinės mėgėjiškos ir rekreacinės žvejybos sąlygos. Ši veikla įstatyme glaudžiai siejama su turizmu ir yra reguliuojama atitinkamo įstatymo. Tai daroma dėl to, kad naujai besiplečiantis verslas galėtų gauti paramą iš ES struktūrinių fondų pagal turizmo kryptis. Mėgėjiškos žvejybos politikos formavimui sudaroma Mėgėjiškos žvejybos plėtros taryba, kurios sudėtį ir nuostatus tvirtina Aplinkos ministerija. Apibrėžiamos ir apskričių viršininkų bei savivaldybių funkcijos šioje sferoje.

Mėgėjiškos žūklės įstatymą darbo grupė ruošė stengdamasi perimti geriausią pažangių šalių patirtį, išsaugoti pasiteisinusius mūsų šalyje meškeriojimo tvarkos elementus, nesukeldama naujo įstatymo priėmimu neigiamų pasekmių ir papildomo biudžeto lėšų poreikio. Paruoštas įstatymo projektas atspindėjo būtent šiuos principus.

Deja, priimtame Mėgėjiškos žūklės įstatymo tekste 9 str. 4 dalyje atsirado nuosta-

ta, jog žvejoti be žūklės leidimų, turint šią teisę patvirtinančius dokumentus, visuose šalies ežeruose, upėse, vandens talpyklose, mariose ir jūroje gali visi pensininkai. **Ši teisė galioja ir visuose išnuomotuose bei privačiuose vandens telkiniuose** ir, sprendžiant iš įstatymų, bus taikoma ne tik mūsų šalies, bet ir visos Europos Sąjungos pensininkams.

Lietuvoje yra apie 610 tūkst. vien senatvės pensininkų, o visų rūšių mokamų pensijų skaičius viršija 1 milijoną. Pensininkai yra vieni iš aktyviausių šalies meškeriotojų. Anksčiau išnuomotuose telkiniuose žvejoti galėjo tik arti jų gyvenantys pensininkai. Praktika rodo, jog prie vandens telkinių didelę dalį visų žūklautojų sudaro būtent pensininkai, turintys pakankamai daug laiko žūklei. Teisės suteikimas jiems žvejoti be leidimų reiškia, jog kiekvienam žūklės plotų naudotojui ir savininkui (kurių yra šiek tiek daugiau kaip 1 tūkst.) teks tikėtis, jog viename atskirame telkinyje gali atsirasti daug potencialių meškeriotojų, nieko neprisidėsiančių prie žuvų veisimo ir apsaugos darbų, ar net neturėsiančių leidimų žūklei. Žūklės plotų naudotojai ir savininkai, organizuodami savo veiklą, turės įvertinti, jog kuo daugiau jie įveis žuvies, tuo patrauklesnis jų vandens telkinys taps šimtams, o gal net tūkstančiams asmenų, turinčių teisę žvejoti be leidimų (be pensininkų, tokią teisę turės 600 tūkst. vaikų iki 16 m. ir kitų kategorijų asmenys, kuriems tokią teisę suteiks Vyriausybė, taip pat, matyt, visi Europos sąjungos pensininkai). Tokio masto žūklė darys esminį poveikį gamtos ištekliams. Neabejotina, jog ši Mėgėjiškos žūklės įstatymo norma daugumai žūklės plotų naudotojų ir savininkų mažins norą intensyviau veisti ir saugoti savo telkiniuose žuvis, jeigu nebus kompensuojama už pensininkų teisę žvejoti be leidimo. Be to, ši norma kertasi su

kai kuriais kitais Mėgėjiškos žūklės įstatymo straipsniais ir juos daro beprasmiskus. Pvz., kokia prasmė nustatyti maksimalų žūklės leidimų kiekį telkiniui (11 str. 6.7 dalis), jeigu visiškai nelimituojamas asmenų, turinčių teisę žvejoti jame be leidimo, skaičius. Ši teisinė norma sukelia ir kai kurių kategorijų žmonių nepasitenkinimą. Juk invalidai (jų yra apie 220 tūkst.), bedarbiai, vietiniai gyventojai, gyvenantys kaimuose, esančiuose ne toliau kaip už 1 km nuo vandens telkinio, privalės žūklės leidimus pirkti, nors jų materialinė padėtis yra daug blogesnė negu pensininkų (ypač iš užsienio), o morališkai būtent šių anksčiau išvardintų kategorijų asmenys turi didesnę teisę į lengvatą.

Be abejo, įstatymų leidėjai turi teisę suteikti mūsų šalies ir ES pensininkams tokias lengvatas, kurių nėra (arba bent mes nežinome) kitose Vakarų Europos šalyse. Tačiau valstybei suteikiant teisę tokiai gausiai gyventojų kategorijai nemokamai žvejoti išnuomotuose ar privačiuose vandens telkiniuose, reikėtų iš biudžeto lėšų teikti bent kelioliką kartų didesnę paramą nuomininkams ar savininkams, negu yra dabar.

Reikia tikėtis, kad šią problemą bus galima išspręsti pakeičiant įstatymą arba skiriant šiam tikslui lėšų.

LIETUVOS RESPUBLIKOS TURIZMO ĮSTATYMAS

1998 m. kovo 19 d. Nr. VIII–667, Vilnius
Valstybės žinios, 2002, Nr. 123–5507

NUTARIMAI

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2005 M. SAUSIO 20 D. NUTARIMAS
Valstybės žinios, 2005-01-25, Nr. 11–330

„Dėl valstybės paramos, skirtos žuvų ištekliams atkurti ir apsaugoti, teikimo žūklės plotų naudotojams ir privačių telkinių savininkams tvarkos aprašo patvirtinimo.“

ĮSAKYMAI**LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS
MINISTRO ĮSAKYMAS****Dėl Mėgėjiškos žūklės ir žuvų apsaugos
taisyklių**

2002 m. gegužės 16 d. Nr. 251, Vilnius
Valstybės žinios, 2004, Nr. 159–5793

Šiuo metu mėgėjišką žvejybą Kuršių marių regione reguliuoja mėgėjiškos žūklės ir žuvų apsaugos taisyklės. Jos galioja visuose Lietuvos Respublikos valstybinio fondo žuvininkystės vandens telkiniuose. Ruošiant naujaisiais žvejybos taisykles aktyviai dalyvavo Mėgėjiškos žūklės plėtros taryba. Pasistengta, kad taisyklės taptų paprastesnės ir suprantamesnės. Jose nebeliko didelio skyrėsi, kuriame buvo vardijamos draudžiamos žvejybai vietos. Apsiribota nurodymu, kuriuo metu kai kurių žuvų negalima gaudyti arba kokio masalo negalima naudoti. Nebeliko ir mėgėjiškos žūklės įrankių smulkmeniško aprašymo. Vietoj to nustatyti žvejybos būdai, kuriuos galima naudoti.

Mėgėjiškose žvejybos taisyklėse yra nustatyti šie mėgėjiškos žvejybos būdai:

- žvejyba museline meškere,
- žvejyba plūdine meškere,
- žvejyba dugnine meškere,
- žvejyba žiemine meškere,
- spinningavimas,
- velkiavimas,
- žvejyba skrituliu,
- vėžiavimas,
- nęgių žvejyba,
- povandeninė žvejyba.

Lietuvos Mėgėjiškos žvejybos taisyklės nustato leidžiamą įrankių skaičių, kabliukų kiekį, žvejybos laiką, sugautos žuvies kiekį ir ilgį, nurodo draudžiamas gaudyti žuvų rūšis ir telkinio vietas.

Kuršių marių regione vykdant mėgėjišką žvejybą galioja visos šios išvardintos

nuostatos. Nuo 1998 m. Nemuno deltos regioniniame parke buvo įvesta licencinė žūklė. Tai buvo padaryta norint reguliuoti didelius žvejų mėgėjų srautus ir siekiant sukaupti papildomų lėšų žuvų apsaugai ir dirbtiniam veisimui.

**LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS
MINISTRO ĮSAKYMAS****Dėl licencinės žūklės organizavimo ir
vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo**

2005 m. vasario 10 d. Nr. D1–75, Vilnius
Valstybės žinios, 2005, Nr. 24–784

Pagal licencijas žvejojamos kai kurios labiau saugomos žuvys (lašišos, šlakiai, žiobriai, sykai, upinės nęgės), taip pat kai kurios ypač dideliais kiekiais dirbtinai įveistos žuvys (karpiai 4-iose ežeruose), žuvys kai kuriose saugomose teritorijose (Nemuno deltos regioniniame parke, Žuvinto rezervate), žvejyba netipiniais mėgėjiškos žūklės įrankiais (stintų žūklė samčiais), taip pat žvejyba kai kuriuose privačiuose telkiniuose (1-as ežeras).

**LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS
MINISTRO ĮSAKYMAS****Dėl žuvų apsaugos ir verslinės žvejybos
Šilutės r. polderiuose**

2001-05-01 Nr. 238

Pagrindinės įsakymo nuostatos yra šios:

- Vasaros polderiuose nuo birželio 1 d. iki balandžio 1 d. leidžiama verslinė žvejyba.
- Juridiniai ir fiziniai asmenys bei įmonės, neturinčios juridinio asmens teisių (toliau – įmonės), turinčios teisę žvejoti šiame įsakyme nurodytuose polderiuose, privalo įgyvendinti žuvų apsaugos priemones, mažinančias neigiamą poveikį žuvų ištekliais (užtikrinti apsaugą nuo žuvų sužalojimo siurbliais, gelbėti

- žuvis nuo dusimo, perkelti neverslinio dydžio žuvis į kitus vandens telkinius, saugoti nuo neteisėto jų išgaudymo).
- Polderių hidrostatinius eksploatuojanti įmonė pavasarį gali pradėti perteklinio vandens perkėlimą siurbliais tik pasibaigus potvyniui, kada vanduo nuslūgsta iki pievų paviršiaus ir pasibaigia savaiminis jo ištekėjimas arba kai užsideda ro dvivėriai vartai.
 - Vandens lygis polderių kanaluose prie siurblių nustatomas kiekvienam polderiui atskirai.
 - Žiemą bei kituose, šiame punkte nepaminėtuose, polderiuose vandens lygis turi atitikti projektinius lygius. Šie reikalavimai gali būti netaikomi, kai vandens lygį būtina pažeminti dėl siurblių ar kanalų remonto, naujų įrenginių statybos ar kitų panašių darbų. Pastebėjus žuvų dusimo požymius, vandens perkėlimą būtina laikinai nutraukti ir apie tai pranešti Klaipėdos regiono aplinkos apsaugos departamentui. Už šio punkto reikalavimų vykdymą atsakinga polderių hidrostatinius eksploatuojanti įmonė.
 - Polderiuose, kuriuose yra ir sraigtiniai, ir kitokios konstrukcijos siurbliai, vandeniui perkelti turi būti naudojami tik sraigtiniai siurbliai. Kitokios konstrukcijos siurblius galima naudoti tik esant būtinybei (siurblių ar kanalų remontas, naujų siurblių jungimas ir pan.).
 - Polderiuose, kuriuose naudojami žuvis žalojantys siurbliai, žuvims nuo patekimo į juos apsaugoti būtina naudoti žuvų užtūras – gaudykles su 6 mm dydžio akimis gaudyklių maišuose ir 10–12 mm akimis užtveriamuose sparnuose. Kaip papildomos žuvų apsaugos priemonės gali būti naudojamos žuvų užtūros – tinklai su 4–6 mm dydžio akimis. Patekusios į gaudykles, žuvys nustatytąja tvarka: verslinių dydžių – realizuojamos, neverslinių dydžių – perkeliamos į gretimus vandens telkinius arba naudojamos žuvivaisai. Už žuvų apsaugą nuo patekimo į siurblius yra atsakingos polderiuose žvejojančios, o tuose polderiuose, kurie nepaskirti verslinei žvejybai – polderių hidrostatinius eksploatuojančios įmonės, jeigu ši atsakomybė įsakymo 1.6 punkte nustatyta tvarka nepriduota kitai įmonei.
 - Po verslinės žvejybos polderiuose pasilikusių žuvų apsaugos ir perkėlimo darbus gali vykdyti ir polderiuose nežvejojančios bei jų hidrostatinių neeksploatuojančios įmonės. Šiuo atveju įmonė, turinti teisę žvejoti polderiuose, o verslinei žvejybai nepaskirtuose polderiuose – jų hidrostatinius eksploatuojanti įmonė, sudaro sutartį dėl žuvų apsaugos ir perkėlimo darbų vykdymo, kurioje nurodomas darbų vykdymo terminas ir atsakomybė už žuvų apsaugą bei perkėlimą. Sutarties kopija pateikiama Klaipėdos regiono aplinkos apsaugos departamentui.
 - Polderių pievų žemesnėse vietose, nesusisiekiančiose su polderių kanalais, pasilikusios žuvys turi būti išgaudytos.
 - Įmonės, turinčios teisę žvejoti polderiuose, rudenį privalo išgaudyti kiek įmanoma daugiau joms priskirtuose polderiuose esančių žuvų.
 - Polderių hidrostatinius eksploatuojančios įmonės prieš dvi dienas turi raštu informuoti Klaipėdos regiono aplinkos apsaugos departamentą apie numatomą polderių siurblių veikimo grafiką bei pranešti apie jo pakeitimus.
 - Klaipėdos regiono aplinkos apsaugos departamentas privalo informuoti polderiuose žvejojančias įmones apie numatomą polderių siurblių veikimo grafiką bei jo pakeitimus.

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS
MINISTRO ĮSAKYMAS

**Dėl leidimo naudoti žūklės plotą tipinės
formos patvirtinimo**

2005 m. vasario 28 d. Nr. D1-117, Vilnius
Valstybės žinios, 2005, Nr. 31-1014

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS
MINISTRO ĮSAKYMAS

**Dėl žvejybos privačiuose vandens telki-
niuose tvarkos aprašo patvirtinimo**

2004 m. gruodžio 14 d. Nr. D1-639, Vilnius
Valstybės žinios, 2005, Nr. 4-71

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS
MINISTRO ĮSAKYMAS

**Dėl Mėgėjiškos žūklės leidimų išdavimo
taisyklių ir Mėgėjiškos žūklės leidimų
valstybiniuose vandens telkiniuose nau-
dojimo ir apskaitos tvarkos aprašo pa-
tvirtinimo**

2004 m. gruodžio 3 d. Nr. D1-614, Vilnius
Valstybės žinios, 2004, Nr. 180-6684

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŪKIO MI-
NISTRO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS
APLINKOS MINISTRO ĮSAKYMAS

**Dėl turizmo ir rekreacijos schemų ir pla-
nų (projektų) rengimo taisyklių patvir-
tinimo**

2004 m. birželio 17 d. Nr.4-246/D1-341,
Vilnius
Valstybės žinios, 2004, Nr. 103-3814

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS
MINISTRO ĮSAKYMAS

**Dėl rekreacinių teritorijų naudojimo,
planavimo ir apsaugos nuostatų patvir-
tinimo**

2004 m. sausio 20 d. Nr. D1-35, Vilnius
Valstybės žinios, 2004, Nr. 18-554

VALSTYBINIO TURIZMO DEPARTA-
MENTO PRIE LIETUVOS RESPUBLI-
KOS ŪKIO MINISTERIJOS DIREKTO-
RIAUS ĮSAKYMAS

**Dėl turistinės stovyklos paslaugos teiki-
mo reikalavimų patvirtinimo**

2003 m. kovo 27 d. Nr. 28-V, Vilnius
Valstybės žinios, 2003, Nr. 31-1302

VALSTYBINIO TURIZMO DEPARTA-
MENTO PRIE LIETUVOS RESPUBLI-
KOS ŪKIO MINISTERIJOS DIREKTO-
RIAUS ĮSAKYMAS

**Dėl turizmo paslaugų teikimo sutarties
standartinių sąlygų**

2003 m. kovo 26 d. Nr. 18-V, Vilnius
Valstybės žinios, 2003, Nr. 31-1292

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS
MINISTRO ĮSAKYMAS

Dėl vandens turizmo maršruto Ūlos upe

2000 m. birželio 26 d. Nr. 257, Vilnius
Valstybės žinios, 2000, Nr. 60-1790

Vandens turizmo ir pramogų organiza-
vimo teisinis reglamentavimas

Vadovaujantis Lietuvos teisiniais aktais,
norėdami teikti vandens turizmo paslaugas
ir pramogas (vežioti keleivius įvairios pa-
skirties laivais) laivų savininkai turi vykdyti
šiuos patvirtintus reikalavimus:

- laivas turi būti įregistruotas Valstybinė-
je vidaus vandenų laivybos inspekcijoje;
- turi būti atlikta kasmetinė laivo techni-
nė apžiūra ir išduotas galiojantis tinka-
mumo plaukioti liudijimas;
- turėti laivo stovumo skaičiavimo doku-
mentą, kuriame yra nurodytas leistinas
keleivių skaičius;
- minimali laivo įgula turi būti iš dviejų
asmenų: laivavedys ir ne jaunesnis kaip
18 metų mažiau jūreivis. Laivavedys

- privalo turėti Inspekcijos išduotą ir galiojančią atitinkamą laivavedžio kvalifikacijos liudijimą, o jūreivis turi žinoti laivo gelbėjimo ir priešgaisrines priemones bei saugos darbe taisykles;
- turėti Susisiekimo ministerijos išduotą licenciją, suteikiančią teisę laivu vežti keleivius;
 - laive turi būti:
 1. inspekcijos nustatytas gelbėjimosi ir priešgaisrinių priemonių kiekis;
 2. UTB radijo stotis;
 3. pirotechnikos priemonės;
 4. jei laivas pagamintas iš stikloplasto, būtina įrengti radiolokacinį atspindį;
 5. echolotas;
 6. magnetinis kompasas;
 7. laivo žurnalas;
 8. užterštų nafta produktų ir šiukšlių pašalinimo žurnalas;
 9. įrengtas avarinis išėjimas tiesiogiai iš kajutės.

Šiuo metu yra iškilusi gana didelė problema – nemažai laivų vežioja keleivius, neturėdami licencijos. Licencija išduodama neribotam laikui, tačiau kasmet perregistruojama. Licencija išduodama tik juridiniam asmeniui, t. y. norint gauti licenciją, būtina steigti įmonę. Vidaus vandenų transporto specialistai privalo nuolat tobulinti savo kvalifikaciją – kas penkeri metai baigti kursus. Vidaus vandenų laivų laivavedžius, laivų specialistus ir pramoginių laivų laivavedžius rengia privati Jono Lukšo įmonė Klaipėdoje.

6.2. RF Kaliningrado srities teisės aktai

Įstatyminė bazė

Vandens bioresursų valdymas, verslo reguliavimas, apskaita ir bioresursų kvotų

parinkimo kontrolė vykdoma vadovaujantis šiais RF Įstatymais:

- RF Konstitucija;
- 2004-12-20 Federalinis įstatymas Nr. 166-ФЗ „Dėl žvejybos ir vandens biologinių resursų išsaugojimo“;
- 1998-12-17 Federalinis įstatymas Nr. 191-ФЗ „Dėl Rusijos Federacijos išskirtinės ekonominės zonos“;
- 1995-11-30 Federalinis įstatymas Nr. 187-ФЗ „Dėl RF kontinentinio šelfo“;
- 1998-07-31 Federalinis įstatymas Nr. 155-ФЗ „Dėl vidaus jūrų vandenų, teritorinių jūrų ir gretimų RF zonų“;
- 2002-01-10 Federalinis įstatymas Nr. 1-ФЗ „Dėl aplinkos apsaugos“;
- 1995-04-24 Federalinis įstatymas Nr. 52-ФЗ „Dėl gyvūnijos pasaulio“;
- 1995 m. lapkričio 23 d. Federalinis įstatymas „Dėl ekologinės ekspertizės“;
- 2001-12-30 Rusijos Federacijos Kodeksas Nr. 196-ФЗ „Dėl administracinių teisės pažeidimų“;
- Civilinis Kodeksas; 1995-01-01 – 1 dalis, 1996-03-01 – 2 dalis.

RF Konstitucija

Yra pagrindinis žuvininkystės ūkio įstatymų šaltinis. Joje nustatyta viena pagrindinių pozicijų gamtinių išteklių naudojimo srityje (taip pat ir vandens biologinių resursų): žemė ir kiti gamtiniai ištekliai naudojami ir saugomi įstatymų, kaip tautų, gyvenančių atitinkamose teritorijose, gyvybės ir veiklos pagrindas. Apibrėžta dalinės, valstybinės, municipalinės ir kitokių nuosavybės formų galimybė į žemę ir kitus gamtinius išteklius.

Čia pažymima: „valdymas, naudojimas ir disponavimas žeme ir kitais gamtiniais ištekliais savininkų vykdomas laisvai, jeigu tai nedaro žalos aplinkai ir nepažeidžia kitų asmenų teisių ir teisėtų interesų“. 42 straipsnyje įtvirtinta teisė į palankią aplinką, į pati-

kimą informaciją apie jos būklę ir į žalos dėl ekologinių teisės pažeidimų padarytų nuostolių sveikatai ir turtui atlyginimą.

Pagal 58 str. piliečiai ir juridiniai asmenys privalo tausoti gamtą ir aplinką, rūpestingai elgtis su gamtos turtais.

Pagal 71 str. RF kompetencijai priskirta nustatyti teritorinių jūrų, oro erdvės, RF išskirtinės ekonominės zonos ir RF kontinentinio šelfo valstybinės sienos statusą ir apsaugą.

Kiti žuvininkystės ūkio įstatymų RF šaltiniai

Žuvininkystės ūkio įstatymų šaltiniais laikomi konkretūs normatyviniai teisiniai aktai, nustatantys visų dalyvių elgesio taisykles žuvininkystės ir vandens biologinių resursų išsaugojimo srityje. Jiems priskiriama: federaliniai įstatymai, vykdomosios valdžios organų normatyviniai teisiniai aktai, teisminė praktika ir teisminiai precedentai, sutartys, visuomeninių ir privačių organizacijų normatyviniai aktai. Svarbus nacionalinės žuvininkystės ūkio įstatymų šaltinis yra tarptautinės teisės normos, reguliuojančios santykius žuvininkystės ir Pasaulinio vandenyno bei transsieninių vandens telkinių biologinių resursų išsaugojimo srityje.

Federalinis įstatymas – tarpvalstybinio atstovavimo valdžios organo (Valstybinė Dūma) aktas, išreiškiantis Rusijos piliečių interesus ir turintis aukščiausią juridinę galią.

2002 m. sausio 10 d. Federalinis įstatymas „Dėl aplinkos apsaugos“. Federaliniame įstatyme išdėstyti teisiniai aplinkos apsaugos pagrindai ir principai, taip pat ir vandens biologinių resursų bei jų gyvenamosios aplinkos.

1995 m. balandžio 24 d. Federalinis įstatymas „Dėl gyvūnijos pasaulio“ yra kitas visas atžvilgiais svarbus įstatyminis aktas, reguliuojantis santykius gyvūnijos pasaulio objektų apsaugos ir panaudojimo srityje.

Gyvūnijos pasaulis RF ribose, pagal 4 įstatymo straipsnį, yra valstybinė nuosavybė.

Viena iš centrinių vietų žvejybos ūkio įstatymuose skiriama 1995 m. lapkričio 23 d. Federaliniam įstatymui „Dėl ekologinės ekspertizės“. Pirmą kartą Rusijoje buvo priimtas įstatymas, kuris išsprendė patį svarbiausią gamtos panaudojimo uždavinį, t. y. užkirto kelią negatyviam ūkininkavimo ir kitokios veiklos poveikiui gamtinei aplinkai.

Įstatymas atlieka ir vandens biologinių resursų bei jų gyvenamosios aplinkos apsaugos funkcijas. Ekologinė ekspertizė – tai numatytos ūkinės ir kitokios veiklos atitikimo ekologiniams reikalavimams nustatymas ir galimybės realizuoti ekologinės ekspertizės objekto nustatymas, kad būtų išvengta galimų neigiamų šios veiklos padarinių aplinkai ir su jais susijusių socialinių, ekonominių bei kitokių ekologinės ekspertizės objekto realizavimo pasekmių.

Valstybinę ekologinę ekspertizę atlieka Rusijos gamtos priežiūros ir Rusijos techninės priežiūros Federalinė tarnyba.

2004 m. gruodžio 20 d. Federalinis įstatymas „Dėl žvejybos ir vandens biologinių resursų išsaugojimo“ yra specialus įstatymas žvejybos ir vandens biologinių resursų išsaugojimo srityje.

2 skyriuje išnagrinėtos teisės į vandens biologinių resursų išgaudymą. Iš dalies 10 str. nustatyta, kad vandens biologiniai resursai yra valstybės nuosavybė, išskyrus tuos atvejus, kai vandens biologiniai resursai, gyvenantys atskiruose vandens telkiniuose, gali būti RF subjektų nuosavybė, municipalinė ir privatinė nuosavybė. Nuosavybės atskyrimo ir valdymo klausimai išspręsti 2005 m. gruodžio 29 d. Federaliniame įstatyme Nr. 199. Pagal šiuos įstatymus, vandens biologinius resursus, esančius RF

subjektų teritorijos ribose, valdo šio RF subjekto valstybinės valdžios organai.

Šalies žvejybos ūkio plėtros strategija, federalinių organų vykdomosios valdžios žvejybos ir vandens biologinių resursų išsaugojimo srityje struktūra ir funkcijos nustatytos RF Prezidento įsakais.

RF Prezidento 2003 m. liepos 27 d. patvirtinta RF Jūrų doktrina laikotarpiui iki 2020 m. ir suformuluoti šalies žvejybos ūkio pagrindiniai principai, pagal kuriuos pradėta ruošti šios svarbios Rusijos ekonomikos šakos atgimimo nacionalinė programa. RF Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 2 d. potvarkiu Nr. 1265–p pritarta RF žvejybos ūkio plėtros iki 2020 m. koncepcijai.

RF Vyriausybės normatyviniai aktai konkretizuoja ir papildo federalinius įstatymus, žvejybos ir vandens biologinių resursų apsaugos srityje. RF Vyriausybė priima naujus normatyvinius aktus, reguliuojančius santykius šioje srityje.

RF Vyriausybė nustato federalinių organų vykdomosios valdžios funkcijas ir uždavinius, žvejybos ir vandens biologinių resursų apsaugos srityje.

Pagal Federalinį įstatymą „Dėl žvejybos ir vandens biologinių resursų išsaugojimo“ RF Vyriausybė 2005 m. rugsėjo 26 d. priėmė nutarimą Nr. 583 „Dėl bendrų leidžiamų vandens biologinių resursų sugavimų nustatymo ir patvirtinimo, bei jo pakeitimo“. Dėl šio įstatymo realizavimo, RF Vyriausybė 2005 m. gegužės 20 d. priėmė nutarimą Nr. 317 „Dėl kai kurių funkcijų žvejybos ir vandens biologinių resursų išsaugojimo srityje vykdymo pavedimo federalinių organų vykdomajai valdžiai“.

Federalinių organų vykdomosios valdžios išleisti žinybiniai normatyviniai aktai žvejybos ir vandens biologinių resursų išsaugojimo srityje yra privalomi juridiniams ir fiziniams asmenims visoje RF teritorijoje.

Taip Rusijos Žemės ūkio ministerija, savo kompetencijos ribose leidžia įsakymus, tvirtina instrukcijas, nuostatus, tipines taisykles. Pagal aukščiau nurodytą įstatymą, Rusijos Žemės ūkio ministerija 2005 m. rugsėjo 14 d. įsakymu Nr. 133 patvirtino Tipines žvejybos taisykles.

Būtina pažymėti, kad apmatinių, netiesioginio veikimo federalinių įstatymų priėmimas reikalauja paruošti daugybę įvairaus lygio poįstatyminių aktų, taip pat lemia pilnavertės teisinės bazės šioje srityje sukūrimą, mažina žvejybos ūkio funkcionavimo efektyvumą.

Į žvejybos ūkio įstatyminę sistemą įeina normatyviniai teisiniai aktai žvejybos ir vandens biologinių resursų išsaugojimo srityje, priimti Rusijos Federacijos subjektų valstybinių valdžios organų.

Taip Kaliningrado srityje 2001 metais priimtas Įstatymas „Dėl žvejybos ir žvejybinės veiklos Kaliningrado srityje“.

Srities Administracija 2005-03-11 priėmė Nutarimą Nr. 111 „Dėl privalomos produkcijos iš vandens biologinių resursų pateikimo Sąlygų Rusijos Federacijos Kaliningrado srities teritorijoje patvirtinimo“.

Vandens biologinių resursų apsaugos ir panaudojimo tarptautiniai teisiniai aktai, ratifikuoti Rusijos Federacijos

Formuojant žvejybos ir vandens biologinių resursų išsaugojimo teisinę bazę, pagal RF Konstitucijos reikalavimus, atsižvelgiama į Rusijos Federacijoje ratifikuotus tarptautinius teisinius aktus. Rusijos juridiniai ir fiziniai asmenys privalo laikytis tarptautinių sutarčių, konvencijų, susitarimų, kurių dalyvis yra Rusija. Jeigu Rusijos Federacijos tarptautine sutartimi nustatytos kitokios taisyklės, kaip numatyta įstatyme, tai taikomos tarptautinės sutarties taisyklės.

Nacionaliniame žvejybos ūkio įstatyme

įvertinti šių tarptautinių teisinių aktų reikavimai ir nuostatai:

SNO Jūrų teisės Konvencija (1982 m.);

Susitarimas dėl SNO 1982-12-10 Jūrų teisės Konvencijos nuostatų, dėl pasienio žuvų išteklų ir toli migruojančių žuvų išteklių išsaugojimo ir valdymo, įgyvendinimo;

Konvencija dėl biologinės įvairovės;

Tarptautinės prekybos laukinės faunos ir floros rūšimis, kurioms gresia išnykimas, Konvencija (CITES);

Pasaulinio kultūrinio ir gamtos paveldo apsaugos Konvencija;

Transsieninių vandens tėkmių ir tarptautinių ežerų apsaugos ir panaudojimo Konvencija;

Baltijos jūros rajono aplinkos apsaugos Konvencija (XELKOM);

Žvejybos ir Baltijos jūros gyvųjų resursų ir beltų išsaugojimo Konvencija.

Pagrindiniai tarptautiniai teisiniai aktai, reguliuojantys Rusijos Federacijos ir Lietuvos Respublikos santykius, transsieniniuose vandens telkiniuose yra:

sutartis „Dėl tarpvalstybinių Rusijos Federacijos ir Lietuvos Respublikos santykių“ (1991 m.);

sutartis „Dėl Rusijos Federacijos ir Lietuvos Respublikos Valstybinės sienos“ (1997 m.);

Rusijos Federacijos Vyriausybės ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės susitarimas „Dėl bendradarbiavimo žvejybos ūkio srityje“ (1999 m.).

Mėgėjiškos ir sportinės žvejybos vykdymo tvarka

Mėgėjiška ir sportinė žvejyba – tai piliečių žuvų gaudymas asmeniniam naudojimui, laikantis nustatytų taisyklių. Pagal Federalinę įstatymą „Dėl gyvūnų pasaulio“, mėgėjiška žvejyba yra vienas gyvūnijos pa-

saulio naudojimo būdų. Rusijoje mėgėjiška ir sportinė žvejyba verčiasi apie 20 mln. žmonių. Ypač didelis krūvis yra arti stambių pramoninių centrų esančiuose vandens telkiniuose. Atskiruose Rusijos regionuose žvejų mėgėjų žuvų sugavimo apimtys sutampa su pramoniniu sugavimu, o kartais jį ir viršija.

Mėgėjiška ir sportinė žvejyba intensyviai plinta ir daro svarbų poveikį vandens biologinių resursų atsargoms.

TSRS buvo bandoma reglamentuoti mėgėjišką ir sportinę žvejybą. Šiuo tikslu TSRS Ministrų Taryba 1976 m. gegužės 13 d. priėmė nutarimą Nr. 329 „Dėl sportinės ir mėgėjiškos žvejybos sutvarkymo“, 1981 m. spalio 2 d. nutarimą Nr. 967 „Dėl papildomų priemonių žuvų išteklų apsaugai sustiprinti bei mėgėjiškos ir sportinės žvejybos organizavimo gerinimo“.

Nurodytiems nutarimams įgyvendinti TSRS Žuvininkystės ūkio Ministerija 1982 m. rugsėjo 7 d. patvirtino nutarimą „Dėl mėgėjiškos ir sportinės žvejybos“. Visi šalies vandens telkiniai buvo suskirstyti į tris kategorijas ir juose nustatyti atitinkami mėgėjiškos ir sportinės žvejybos režimai.

Bendro naudojimo vandens telkiniuose mėgėjiška ir sportinė žvejyba buvo leidžiama visiems piliečiams nemokamai, laikantis žvejybos taisyklių.

Vandens telkiniuose arba jų ruožuose, kur mėgėjiška ir sportinė žvejyba organizuojama medžiotojų ir žvejų draugijos, nemokamai žvejoti buvo leidžiama tik šių draugijų nariams, likusiems piliečiams – pagal kelialapius už atskirą mokestį. Nemo-kamai žvejoti šiuose vandens telkiniuose buvo leidžiama tik invalidams, DTK dalyviams ir kitiems piliečiams.

Izoliuotuose vandens telkiniuose, kuriuos naudojo žuvų verslovės, buvo numatoma sukurti kultūrinius žuvininkystės

ūkius (KŽŪ), skirtus mėgėjiškai ir sportinei žvejybai.

Europinėje šalies dalyje kultūriniai žuvininkystės ūkiai (KŽŪ) buvo sukurti praktiškai visuose RF subjektuose, o kai kuriuose regionuose visi žuvininkystės ūkio vandens telkiniai buvo perduoti KŽŪ organizavimui.

Pagrindiniai kultūrinių žuvininkystės ūkių uždaviniai yra sudaryti palankias sąlygas žvejų mėgėjų poilsui, padidinti žuvų produktyvumą vandens telkiniuose, pagerinti ichtiofaunos sudėtį, atlikti žuvų vandens melioracijos darbus.

Žvejybos kultūriniuose žuvininkystės ūkiuose režimas nustatomas naudotojų, suderinus su žuvų apsaugos organais. Žvejyba kultūriniuose žuvininkystės ūkiuose vykdoma pagal kelialapius už nustatytą mokesť. Vandens telkinių išskyrimas kultūrinių žuvininkystės ūkių sukūrimui atliekamas pagal sutartį, kuri sudaroma tarp naudotojų ir žuvų apsaugos organų, šiuo metu – tai Rusijos žvejyba.

Pagal sutartį naudotojas privalo vykdyti vandens biologinių resursų apsaugos ir atkūrimo priemones, sudaryti palankias sąlygas žvejams mėgėjams. Kultūrinių žuvininkystės ūkių organizavimas yra perspektyvus vandens biologinių resursų naudojimo būdas Rusijoje.

Pagal Federalinę įstatymą „Dėl žvejybos ir vandens biologinių resursų išsaugojimo“ piliečių mėgėjiška ir sportinė žvejyba vykdoma be leidimo sugauti vandens biologinių resursų laimikį, išskyrus šiame įstatyme numatytus atvejus.

Atskirtuose vandens objektuose, kurie yra piliečių ar juridinių asmenų nuosavybė, mėgėjiška ir sportinė žvejyba vykdoma pagal savininkų sutikimą. Žvejybos verslovių baruose piliečiai gali vykdyti mėgėjišką ir sportinę žvejybą, sutikus šio baro naudotojams.

Mėgėjiška ir sportinė žvejyba vandens objektuose ir jų baruose skirta mėgėjiškai ir sportinei žvejybai organizuoti vykdoma su leidimais.

Šiam tikslui skirtų vandens biologinių resursų sąrašas nustatomas Rusijos Žemės ūkio ministerijos. Taip įstatymiškai įtvirtintos trys mėgėjiškos ir sportinės žvejybos formos: be leidimų, bendro naudojimo vandens telkiniuose, atskirtuose vandens objektuose, sutinkant jų savininkams, su leidimais vandens objektuose ir jų baruose, kur egzistuoja mėgėjiškos ir sportinės žvejybos formos.

Ypatingą susidomėjimą žvejams mėgėjams kelia žuvų gaudymas su leidimais (licencijomis). Žuvų gaudymui pagal licencijas būtina nustatyti vandens objektus ir jų barus, Rusijos Žemės ūkio ministerijoje patvirtinti vandens biologinių resursų, skirtų šiam tikslui, sąrašą, parengti normatyvinius teisinius aktus, reguliuojančius šią mėgėjiškos ir sportinės žvejybos rūšį.

Vandens biologinių resursų gaudymas su leidimais arba licencijomis padeda šalyje plėtoti organizuotas mėgėjiškos ir sportinės žvejybos formas. Ši žvejybos rūšis leidžia įvertinti žvejo mėgėjo poveikio vandens biologinių resursų rezervams lygį, reguliuoti tokio poveikio mastus, mažinti vandens biologinių resursų brakonieravimo lygį. Lėšos, gautos iš piliečių, realizavus leidimus vandens biologinių resursų gaudymui, naudojamos priemonėms, skirtoms vandens biologinių resursų apsaugai ir atkūrimui.

Pagal 2005-12-31 Federalinę įstatymą Nr. 199 mėgėjiškos ir sportinės žvejybos organizavimas yra RF subjektų valstybinės valdžios organų kompetencijoje. Valstybinės valdžios organai, suderinę su Rusijos Žemės ūkio ministerija, tvirtina mėgėjiškos ir sportinės žvejybos taisykles. Į taisyklių sudėtį įeina bendra tvarka, jų veikimo

sritis, juridinių asmenų ir piliečių, vykdančių mėgėjišką ir sportinę žvejybą bei jos režimą, pareigos.

Taisyklėse nurodomos sugavimo normos, gaudymo būdai ir priemonės, verslo ribos, draudžiamos žvejybos vietos ir terminai, uždraustos žvejoti vandens biologinių resursų rūšys, ir kt.

Taisyklėse nustatomos sportinės vandens biologinių resursų žvejybos varžybų vykdymo sąlygos, mažųjų laivų panaudojimo tvarka. Taisyklėse daugiau dėmesio skiriama normoms, įgyvendinančioms vandens biologinių resursų gyvenamosios aplinkos apsaugą.

Mėgėjiškos ir sportinės žūklės Kaliningrado srities žuvininkystės vandenyse taisyklės nustato:

1. vandens bioresursų mėgėjiškos ir sportinės žūklės tvarką Rusijos Federacijos piliečiams, užsienio piliečiams, taip pat savo reikmėms (mėgėjiškos žūklės būdais), vandens bioresursų apsaugą Rusijos Federacijos vandenų objektuose;
2. vandens objektų, naudojamų mėgėjiškai žūklei, kategorijas;
3. leidžiamus ir draudžiamus įrankius mėgėjiškai žūklei;
4. išgaudomų žuvų ir kitų vandens bioresursų rūšis, žuvų ir kitų vandens bioresursų gaudymo normas (svėrimo ar/ir kiekiniai skaičiavimai pagal visą ar atskirų rūšių laimikį);
5. sportinės žvejybos varžybų rengimą (vietos ir terminai suderinami su žuvisaugos įstaigomis);
6. žuvų išvežimo tvarką (sąrašas rūšių, kiekis ir/arba egzempliorių svoriai), maksimalius kiekius leidžiamų sugauti žuvų ir kitų vandens bioresursų (žvejojimo kiekiai, konkrečių rūšių kiekiai);
7. leidžiamus terminus mėgėjiškai žūklei (leidžiama žvejoti visus metus, išskyrus

neršto periodą, taip pat terminus ir vietas, nustatomas žuvų apsaugos organų, pagal mokslines žuvininkystės organizacijų rekomendacijas, kad būtų neleista pakenkti vandens bioresursams);

8. žuvų gaudymas neršimo periodu (leidžiama tik (gaudymo būdų sąrašas, įrankiai ir jų parametrai) ne masinių nerštaviečių vietoje, nustatomose žuvų apsaugos organų);
9. draudžiamas žvejybai žuvis per visus metus (saugomose zonos ties tiltais, užtvankomis, šliuzais ir kitais hidrotechniniais įrenginiais; pramoninėse zonos, nustatomose žuvų apsaugos organų, žvejybai draudžiamose zonos, draustiniuose, tvenkiniuose ir žuvininkystės (prekiniuose) ūkiuose, hidrotechninių įrengimų apsaugos zonos, taip pat kitose labai saugomose žuvivaisos akvatorijose, naujai kuriamose vandens saugyklose).
10. vandens bioresursų ir jų gyvenamosios aplinkos apsaugą;
11. žuvų apsaugos organų įgaliojimus ir atsakomybę už žvejybos taisyklių pažeidimus;
12. sportinės ir mėgėjiškos žūklės licencijavimą;
13. licencijuotą vertingų ir kitų rūšių žuvų žvejybą;
14. medžiotojų ir žvejų sąjungų, savanoriškų sportinių draugijų veiklą, sudariusių atitinkamas sutartis su žuvų apsaugos organais;
15. piliečių, besiverčiančių mėgėjiška ir sportine žuvų žvejyba, pareigas;
16. taisyklių galiojimo rajonus ir kt.

Normatyvinis teisinis mėgėjiškos ir sportinės žvejybos reguliavimas yra pradiname etape ir reikalauja tolimesnio plėtojimo.

Mėgėjiškos žvejybos taisyklės RF Kali-

ningrado srities Kuršių mariose tik nelabai skiriasi nuo Lietuvos mėgėjiškų žvejybos taisyklių. Didžiausi skirtumai būtų šie:

- Kaliningrado srityje vienas žvejys per vieną žvejybą gali sugauti iki 10 kg žuvies (Lietuvoje dvigubai mažiau – 5 kg);
- Kaliningrado srityje mėgėjiška žūklė, išskyrus laikotarpį nuo balandžio 20 iki

birželio 20 dienos, leidžiama visuose telkiniuose turint mėgėjiškos žvejybos leidimus – žvejo bilietus. Norint žvejoti nuo balandžio 20 iki birželio 20 dienos, būtina įsigyti leidimus/licencijas, kurių kiekis ribotas;

- Kuršių mariose be leidimo galima žvejoti viena meškere, turinčia vieną kabliuką.

7. Žvejybinių turų ir vandens turizmo trasų Lietuvos–Rusijos pasienio regione analizė

Pasienio regione yra geros galimybės rengti žvejybinius turus. Vien Nemuno delta – žuvingiausia Lietuvos vieta. Patekimas į šią teritoriją buvo labai ribotas. Dabar šis gamtos kampelis tapo atviresnis, labiau prieinamas. Daugelyje vietų parko administracija įrūšė poilsio aikštes, prieplaukas, apžvalginius bokštus. Ypač daug dėmesio skiriama žvejams. Šiuo metu mėgėjiška žūklė su licencijomis (leidimais) leidžiama Rusnės saloje, Minijos upėje nuo žiočių iki Kintų tilto, Upytėje nuo Minijos iki Kniaupo įlankos ir Aukštumaloje nuo Atmatos iki Rugulių k. I siurblynės. Licencija galioja 1 parą nuo saulės patekėjimo iki laidos. Dažniausiai sugaunamos žuvys:kuoja, ešeris, lydeka, lynas, šamas, vėgėlė, sterkas. Jeigu atvykote vasarą į Rusnės salą nusipirkę licenciją, galite žvejoti nuo kranto plūdinė meškere, spinningu, dugnine, skrituliais, nepažeisdami mėgėjiškos žūklės taisyklių. Vienam asmeniui galima sugauti ne daugiau kaip 5 kg žuvies. Skirvytės upėje be licencijos būtinas ir pasienio policijos leidimas, kurį galima įsigyti Rusnės pasienio poste. Ankstyvą pavasarį išėjus ledams, dažniausiai per potvynį, Rusnės saloje prasideja stintų žvejyba. Ši romantiška naktinė žvejyba su graibtais nuo kranto leidžiama tik su licencijomis. Labiausiai viliojanti yra poledinė žūklė. Žvejojama ant Kuršių marių, Atmatos, Paklanės, Skirvytės (su pasienio policijos leidimu) ledo. Šilutės rajone yra privačių telkinių. Juose taip pat galima žvejoti, tačiau tik šeiminiams leidus. Rajono teritorijoje prie vandens įrengtos vietos, kuriose galima pastatyti palapines, išsiuomoti irklines ar motorines valtis.

Žuvų gaudymo laikotarpis Kuršių mariose ir Nemuno žemupyje

Sausis	Ešeris, kuoja, lydeka, sterkas. Vėgėlės galima gaudyti po sausio 15 d.
Vasaris	Ešeris, vėgėlė, kuoja, sterkas, Kuršių mariose ant ledo – stinta. Lydekų gaudyti negalima
Kovas	Ešeris, vėgėlė, kuoja, sterkas. Jei tebėra ledas, Kuršių mariose – stinta. Lydekų ir sterkų gaudyti negalima
Balandis	Kuoja, ešeris, sterkas, plakis. Lydekų gaudyti negalima iki balandžio 20 d., sterkų – visą mėnesį
Gegužė	Kuoja, karšis, ešeris, karosas, lydeka, lynas, šamas. Starčius galima gaudyti nuo gegužės 20 d. Žiobrių – gaudyti negalima
Birželis	Kuoja, karšis, karosas, lynas, ešeris, sterkas
Liepa	Kuoja, karšis, karosas, lynas, ešeris, sterkas
Rugpjūtis	Kuoja, karšis, karosas, lynas, ešeris, sterkas
Rugsėjis	Kuoja, karšis, karosas, lynas, lydeka, ešeris, sterkas
Spalis	Lydeka, ešeris, karšis, kuoja, vėgėlė, žiobris, sterkas, šamas
Lapkritis	Kuoja, ešeris, lydeka, vėgėlė
Gruodis	Kuoja, ešeris, lydeka. Vėgėlės gaudyti galima iki gruodžio 15 d.

Vienkartinius leidimus (licencijas) Nemuno deltos regioniniame parke platino

Eil. Nr.	Adresas	Telefonas
1.	Nemuno deltos regioninio parko direkcija, Lietuvininkų g. 10, Šilutės r., Pakalnės km.	8-441 75050
2.	Šilutės turizmo ir verslo informacijos centras, Lietuvininkų g. 10, Šilutė	8-441 77785
3.	A. Jakumaitienė, Minijos kaimas, Šilutės rajonas	8-441 69522
4.	Kintų degalinė, Kintai, Šilutės rajonas	8-441 47479
5.	Z. Gaidelio individuali įmonė (Rusnės degalinė), K. Donelaičio g. 11, Rusnė, Šilutės rajonas	8-441 58318
6.	Klaipėdos regiono aplinkos apsaugos departamento Šilutės rajono agentūra, Tulpių 10, Šilutė	8-441 52205
7.	Žvejų klubas „Skirvytėlė“, Žalgirių kaimas, Šilutė	8-441 55634

Nuo 2008 m. žūklės leidimus ir licencijas platina aplinkos apsaugos agentūros. Vienos licencijos parai (nuo saulės patekėjimo iki laidos) kaina 10 Lt.

Nemuno deltos regioniniame parke draudžiama:

1. lankytis rezervatuose ir draustiniuose be parko darbuotojų ar gidų palydos;
2. kurti laužus ir statyti palapines tam tikslui neskirtose vietose;
3. kirsti ar kitaip žaloti medžius, pjauti nendres;
4. gaudyti laukinius gyvūnus, ardyti lizdus, olas bei skruzdėlynus;
5. naikinti ar gadinti parko informacinius stendus, ženklus, poilsiaviečių įrangą;
6. leisti bėgioti palaidus šunis, išskyrus medžioklės taisyklėse nustatyta tvarka;
7. plauti ir statyti transporto priemonės arčiau nei 25 m nuo vandens telkinio;
8. plaukioti visomis vandens transporto priemonėmis Krokų lankos ežere ir deltos rezervato teritorijoje;
9. žvejoti be leidimų (licencijų).

Kaimo turizmo veiklos Nemuno deltos regione vienas iš tikslų yra plėtoti rekreacinę ir mėgėjišką žuvininkystę. Įvairios firmos gali organizuoti žūklę iš užsienio atvykusiems meškeriotojams. Žvejybą patogiausia būtų organizuoti turų principu. Priimant svečius iš užsienio, gali prireikti suteikti šias paslaugas:

1. tinkamai sutvarkyti dokumentus, suteikiančius teisę meškerioti;
2. organizuoti žvejybos įrankių, aprangos ir kitų priemonių nuomą, vietinėms sąlygoms geriausiai tinkančių masalų pardavimą;
3. organizuoti išvykas prie vandens telkinių palydint grupes aukštos kvalifikacijos žūklės vadovams (taip pat ir dirbusiais šioje srityje Vakarų Europos šalyse);
4. organizuoti aprūpinimą reikiamu sausumos ir vandens transportu;
5. surengti ekskursijas į turistinio pobūdžio objektus;

6. pasirūpinti žvejų apgyvendinimu ir maitinimu;
7. išmokyti pradedančiuosius žvejoti museline meškere.

Galima organizuoti dviejų pagrindinių tipų atvykstamąją žūklę – museline meškere ir bendrąją žvejybą.

Žūklė museline meškere (Fly fishing)

Žvejybos vietos – Museline meškere galima žvejoti visose Lietuvos šaltvandenėse upėse, bet iš pradžių siūloma Minijos ir Jūros upės baseinuose.

Pagrindiniais žūklės objektais būtų margasis upėtakis (*Truite de riviere, brown trout*), vaivorykštinis upėtakis (*Truite arc-en-ciel, rainbow trout*), ir kiršlys (*Ombre de riviere, grayling*), rudenį – šlakis (*Truite de mer, sea-trout*).

Bendras žūklės sezonas – balandžio–lapkričio mėnesiai. Tačiau reikia turėti omenyje, kad kiršlius draudžiama gaudyti nuo kovo 1 d. iki gegužės 15 d., o marguosius upėtakius ir šlakis nuo spalio 1 d. iki gruodžio 31 d.

Apgyvendinimas – licencijuotose kaimo turizmo sodybose.

Maitinimas – tris kartus per dieną pagal europinės virtuvės tradicijas.

Turo trukmė – 2 dienos žūklės Minijos baseine, 1 diena – Jūros baseine. Gali būti siūlomos ekskursijos Klaipėdoje arba Šilutėje.

Pageidaujamas vienos grupės dydis – 4–5 žmonės.

Turo sudėtingumas – 2–3 pėsčiųjų žygio kategorija.

Nueinamas pėsčiomis atstumas – 10–15 km/dieną.

Būtina apranga ir apsirūpinimas – „Voder“ tipo kostiumai, guminiai batai, šil-

ti drabužiai, muselinė meškerė, repelentai prieš uodus ir mašalus. Perspėjus iš anksto, šią įrangą galima bus išnuomoti (už papildomą kainą).

Bendroji žvejyba (coarse fishing)

Žvejybos vietos – Nemuno delta, Kuršių marios.

Pagrindiniai žūklės objektai – storkiai (*Pike-perch, sandre*), stambūs ešeriai (*Perche, perch*), salačiai (*Aspe, asp*), unguriai (*Anguille, eel*), vėgėlės (*Lotte, burbot*), šamai (*Mal, sheat-fish*), lydekos (*Brochet commune, pike*). Taip pat baltosios žuvis: karpiai (*Carpe, carp*), karšiai (*Breme commune, bream*), lynai (*Tanche commune, tench*), šapalai (*Chevaine, chub*), ūsorai (*Barbeau commune, barbel*), kuojos (*Gar-don, roach*) ir t. t.

Bendras žūklės sezonas – balandžio–lapkričio mėnesiai. Taip pat galima žvejoti žiemą ant ledo. Žvejoti draudžiama: storkius – nuo kovo 1 d. iki gegužės 20 d., lydekas – nuo vasario 1 d. iki balandžio 20 d., salačius – nuo balandžio 1 d. iki gegužės 15 d.

Apgyvendinimas – licencijuotose kaimo turizmo sodybose.

Maitinimas – tris kartus per dieną pagal europinės virtuvės tradicijas.

Turo trukmė – 3 dienos žūklės Nemuno deltoje ir Kuršių mariose. Siūlomos ekskursijos.

Pageidaujamas vienos grupės dydis – 4–5 žmonės.

Turo sudėtingumas – minimalus.

Nueinamas pėsčiomis atstumas – 3–5 km/dieną.

Būtina apsauga ir apsirūpinimas – įprastas žvejo kostiumas, spinningas, pagei-

daujant – plūdinė ar dugninė meškerė. Perspėjus iš anksto, šią įrangą galima bus išnuomoti (už papildomą kainą).

Vėžių gaudymas irgi gali būti įtrauktas į rekreacinės žuvininkystės sistemą 2 etapais:

- išnaudojant jau esamą šiuolaikinę poilsinę bazę prie vandens telkinių, kuriose vėžių pakankamai;
- plečiant minėtą rekreacinės žuvininkystės infrastruktūrą, ypatingą dėmesį skiriant vėžių, vieno perspektyviausių kaimo turizmo subjektų, atsargų atkūrimui. Ypatingą svarbą vėžininkystė gali turėti kaimo turizmui, nes vėžiai gana gausiai gyvena arba gali gyventi ir nedideliuose upeliuose, kur kaimo gyventojų užimtumas gana didelė problema.

Elementari rekreacijos schema galėtų būti tokia:

1-a diena – atvykimas į rajoną, apgyvendinimas tam paruoštose vietose ir ekskursija po kraštą.

1-a naktis ir 2-a diena – vėžių gaudymas, virimas ir valgymas naktį arba dieną specialiai parengtoje vietoje ant Tenenio ar ant kitos upės kranto, arba kaimo turizmo sodyboje.

Pageidaujant, ši turą galima už papildomą mokestį pratęsti ir mūsų, ir užsienio turistams ilgesniam laikui.

Galimos paslaugos

1. Turo (rekreaciniam vėžių gaudymui/vėžininkystei) organizavimas.
2. Transportas, gidas, ekskursija.
3. Nakvynės, kultūrinės programos (pvz., liaudiškos kapelos koncertas) išlaidos.
4. Vėžių gaudymo įrankių, spec. aprangos, jauko, vėžių virimo įrangos, konsultacijų kaina.

Analizuojant padėtį ir panaudojamą vėžių gaudymą rekreacijai, įtraukiant į žvejybinių ir kaimo turizmą, nereikia pamiršti: kai kurie telkiniai yra valstybinės reikšmės, kiti – privatūs arba tvenkiniai, kur priimtos žvejybos taisyklės negalioja, todėl:

1. privačių vandens telkinių ir tvenkinių savininkams siūloma taikyti, norint pritraukti turistus rekreacijai, dabar uždraustus, bet anksčiau naudojamus vėžių gaudymo būdus;
2. legaliais metodais perkelti vėžius iš „laukinių“ į savininkų kontroliuojamas teritorijas;
3. įsigyti vėžių jauniklių iš esamų veislynų.

Žvejoti turi būti leidžiama tik subrendusiems, ne mažiau 10 cm ilgio vėžiams. Tai bus verslo perspektyvos. Ne visi vėžiai turi vienodą reikšmę. Rainuotasis amerikietiškas vėžys kenkia vietiniams, todėl jį gaudant nevertėtų taikyti dydžio apribojimų.

Lyginant Lietuvos vandens ir žvejybinio turizmo maršrutus bei pramogų spektrą su greta esančiomis valstybėmis, mūsų krašto galimybės konkuruoti dar yra menkos. Buvo paminėta, kad Latvijoje sukurta bendra vandens turizmo informacijos duomenų bazė ypač patraukli turistams, ten siūlomas didesnis pramogų spektras, taip pat latviai turi ir sraunesnes upes – Gaują, Amatą, Abavą, Ventą, Salacą, Ogrę, kuriose yra galimas raftingas (ypač pavasarį). Latvijos vandens turizmo paslaugų kainos yra analogiškos lietuviškoms. Lenkijos vandens trasų ženklavimo sistema gerokai lenkia Lietuvos patirtį šioje srityje. Kita esama stovyklaviečių infrastruktūra taip pat reikalauja didesnio finansavimo ir dėmesio.

Žvejybinio turizmo paslaugų gavimas visur yra tradiciškai brangus. Štai Čekijoje (kuri šiuo atveju laikoma „pigia“ šalimi) vienos savaitės muselinės žūklės turas kainuoja 1125 eurus. Vien savaitinis žūklės leidimas

kainuoja 68 eurus (palyginti Lietuvoje mėnesinis žūklės leidimas kainuoja tik 2 eurus). Žūklės vadovas per dieną turėtų gauti 112 eurų (t. y. apie pusę minimalaus Lietuvos dirbančiojo mėnesio darbo užmokesčio).

Kuršių marios, Nemuno delta – labiausiai tinkančios vietos mėgėjiškai žūklei. Mariose žvejojama iš valtys, o ties Svencelle ir Klaipėda galima žvejyba ir nuo kranto. Kuršių mariose, mažesniu kaip 500 m atstumu nuo kranto, leidžiama žvejyba visais žūklės įrankiais tik su Aplinkos ministerijos išduodamais leidimais arba licencijomis (išskyrus žvejybą plūdinėmis meškerėmis nuo kranto). Tamsiu paros metu galima žvejoti tik nuo kranto arba nuo ledo, be pasienio policijos leidimo draudžiama žvejoti Baltijos jūroje ir pasienio vandens telkiniuose.

Nemuno delta – žuvingiausia Lietuvos vieta. Rusnėje populiariausios žvejybos vietos nuo kranto – Skirvytė ir Atmata, Tėnėnys, Leitė, Šyša, Minija bei Vilhelmo kanalas. Vietinius turistus ypač vilioja stintų žvejyba, prasidedanti ankstyvą pavasarį. Rudenį prasideda azartiška žvejyba jauku naudojant gyvas žuvelas. Žiemą siūloma poledinė žūklė ant Kuršių marių, Atmatos, Pakalnės, Skirvytės (su pasienio policijos leidimu) ledo.

Parko teritorijoje įrengtos vietos, kuriose galima statyti palapines, išsinuomoti irklines ar motorines valtis, rasti gidą-instruktorių, gerai žinantį žvejybos vietas, saugiai palikti automobilį. Žvejybai tinkamiausias laikas – ruduo ir pavasaris. Žiemą labai populiari stintų žvejyba. Kibimo sezono metu iškyla net žvejų apgyvendinimo problemų.

Nemuno deltos regioniniame parke jau siūloma žvejyba Kaliningrade. Keliones organizuoja Rusijos turistinės firmos „Jantar-Veter“, „Orient Klassik“.

Žvejybos paslaugų plėtojimui sąlygos yra. Trūksta reklamos ir informacijos apie teikiamas paslaugas.

Minijos ir Nemuno deltos baseinas

Minijos upės žvejybinis turas (I)

Šį turą siūloma pradėti už kelių kilometrų nuo Stalgėnų gyvenvietės. Upė čia neplati, teka griovio pavidalo vaga, gana srauni, didesnių duobių reta. Tai vienintelis Minijos ruožas, kuriame gyvena kiršliai. Tiesa, stambių žuvų reta, tačiau nedidukių labai gausu, todėl žvejyba museline meškere gali būti labai patraukli. Čia turi galioti principas „pagavai – paleisk“.

Kadangi upės krantai statūs ir gana aukšti, meškerioti galima tik braidant, o tam būtina turėti neperšlampamus kostiumus. Vaikščioti krantais nesunku. Problematiška rasti tinkamą vietą įbristi į upę ir išbristi iš jos.

Maršruto ilgis – 5–7 km, aptarnaujamų žvejų skaičius 3–4 žmonės, turo sudėtingumas – 2–3 kategorija. Žvejybą baigti rekomenduojama ties Stalgėnais, kadangi upė gana staigiai praplatėja, tampa gili ir netinkama gaudyti kiršlius.

Minijos upės žvejybinis turas (II)

Šis turas išsidėstęs, ko gero, vaizdingiausioje Minijos vietoje. Čia upė padaro keletą labai didelių kilpų (Dyburijų kilpos). Upės pakrantėje yra įspūdingų atodangų. Esama nemažų rėvų ir sietuvų. Upė čia gana plati. Žvejybą galima pradėti tiesiog prie Aleksandravo tilto (Plungės raj.) ir tęsti iki pat Mišupės upelio įtekėjimo. Atstumas, einant upės krantais, 10–15 km. Kadangi šios vietos dabar paskelbtos hidrografiniu draustiniu, laikinos poilsio vietos (laužų kūrenimas, palapinių statymas) yra uždraustos.

Šiose upės vietose žvejojant museline meškere arba spinningu galima sugauti ne vieną stambų upėtakį ar šapalą, esama strepečių, laikosi žiobriai. Pastarajai žuvų rūšiai gaudyti galima pasiūlyti žvejybą plūdinę arba dugninę meškere.

Maršrutas gana sunkus fiziškai, tačiau grįžimas iki autotransporto priemonės nėra sunkus, nes atstumas tik 2–3 km. Būtina pažymėti, kad Dyburijų kaime įrengta puiki apžvalgos aikštelė, kurią verta aplankyti.

Aptarnaujamų žvejų skaičius 4–6 žmonės, trukmė – 1 diena. Pastaruoju metu pagrindine kliūtimi žvejybai šioje vietoje tampa vandens turistai. Turo sudėtingumas – 3–4 kategorija.

Pažymėtina, kad minėtose vietose įmanoma organizuoti licencinę šlakių žvejybą.

Nemuno upės žvejybinis turas (I)

Pastarasis turas apima teritoriją nuo Viešvilės iki Pagėgių. Žvejyba dažniausiai vykdoma nuo kranto ir tik suderinus su LR pasienio tarnyba. Pagrindiniai žūklės būdai būtų spinningas ir dugninė meškere. Pagrindinės gaudomos žuvys: lydekos, storkiai, karšiai, kuojos, vėlai rudenį – vėgėlės. Vietos žvejybai – kiekviena privažiuojama vieta prie upės, kur pagal galiojančius įstatymus galima žvejyba. Ypač vilioja žuvų gaudymas tarp atmušančių dambų bei jų sudarytose duobėse. Užsieniečiams ypač įdomi gali būti salačių žvejyba spinningu.

Turo ilgis – 4–5 km, aptarnaujamų žvejų skaičius – 5–6, sudėtingumas – 2–3 kategorija.

Nemuno upės žvejybinis turas (II)

Šis turas yra specifinis, kadangi žvejybai būtina įsigyti specialias licencijas, nes gaudymas vyks Nemuno deltos rezervate. Turo pradžia – Rusnės saloje. Žvejybai būtinos valtys arba kateriai.

Pagrindinės gaudomos žuvys – storkiai ir ešeriai. Žvejai turi būti aprūpinti individualiomis gelbėjimosi priemonėmis.

Pagrindinės žvejybos vietos Lietuvos Skirvytės dalis, Šakutės atšaka. Gali būti aptarnaujami 4–5 žmonės. Žvejybos trukmė – 1 diena, sudėtingumas – 1–2 kategorija. Pagrindinė žvejybos priemonė – spinningas.

Nardymas ir kitos pramogos

Nardymas Lietuvoje yra pakankamai populiarus, tačiau gal mažokai reklamuojamas. Pajūrio regione nardoma palei visą jūros pakrantę – 3–4 km nuo kranto. Populiariausios vietos yra Juodkrantėje, prie Karklės. Nardytojai pripažįsta, kad Lietuvoje nėra labai palankios sąlygos nardymui dėl neskaidraus ir šalto vandens. Reikalingos palankios oro sąlygos. Nežiūrint to, besidominčių nardymu Lietuvoje yra nemažai. Baltijos jūroje yra nuskendusių laivų, kurie nardytojams labai įdomūs traukos objektai.

Norintys nardyti privalo baigti nardymo kursą, kuriuose moko nariai profesionalai.

Burlentėmis galima plaukioti atviroje jūroje visame 25 m Palangos pajūrio ruože ir buvusiuose žvyro karjeruose šalia Palangos oro uosto, Neringoje.

Plaukiojimo jachtomis paslaugas Nidoje teikia 5 skirtingos firmos. Juodkrantėje plaukiojimo jachtomis paslaugas teikia viena firma.

Plaukiojimo jachtomis paslaugas teikiamos Klaipėdos ir Smiltynės jachtų prieplaukose.

Laivais turistai plukdomi jau parengtais maršrutais arba pagal jų pageidavimą.

Vienintelė valstybės įmonė, teikianti vandens turizmo paslaugas – VĮ Vidaus vandens kelių direkcija turi 11 laivų, kuriuos nuomoja turistams vežioti. Pati įmonė maršrutų nesudarinėja ir turistų nevežioja. Pagal sutartis laivus nuomoja Lietuvos ir užsienio, dažniausiai vokiečių, turistinėms firmoms.

Pasiplaukiojimas jachta – brangi pramoga. Priklausomai nuo jos klasės ir iškylos trukmės kainuoja 300–800 Lt/val. Jachtoje gali plaukti 8–14 žmonių. Todėl plaukiojimo jachtomis paslaugas teikia labai nedaug jachtų savininkų. Dauguma buriuotojų turi jachtas savo šeimos poreikiams.

Vidaus vandenų turizmas – tai plaukimas laivais, valtimis, baidarėmis, jachtomis, plaustais, kitomis plaukiojimo priemonėmis upėmis, ežerais ir kitais vidaus vandens telkiniais pažintiniais ar rekreaciniais tikslais. Vidaus vandenų maršrutais daugiau keliauja vietiniai turistai. Tarp užsienio turistų populiariausias jūrų turizmas.

Analizuojamame regione vandens turizmui yra tinkami vidaus vandens keliai ir Baltijos jūra.

24 lentelė. Lietuvos Respublikos valstybinės reikšmės vidaus vandens keliai, esantys analizuojamame regione

Vandens telkinys	Maršrutas	km
Nemunas	Jurbarkas – Atmatos žiotys ir Kalnėnų bei Uostadvario žiemų uostų akvatorijos	126
Kuršių marios	Atmatos žiotys – Klaipėda	64,5
Minija	Minijos upės žiotys – Lankupiai	19
Karaliaus Vilhelmo kanalas	Klaipėdos valstybinis jūrų uostas – Minija	22

Analizuojamame regione yra arba per jį eina šios populiariausios ir dažniausiai naudojamos turizmui vandens turizmo trasos:

- Nemunas (Kaunas–Nida);
- Minija (Žarėnai–Mingė);
- Klaipėda–Nida;
- Klaipėdos kanalas–Minija–Atmata;
- Nemuno deltos regioninis parkas;
- Nida–Mingė;
- Pakalnės upė.

Vandens turizmo **Nemunu** galimybės yra išanalizuotos parengtoje galimybių studijoje „Nemuno turistinės trasos“, todėl šiame darbe šis turizmo maršrutas smulkiau neanalizuojamas.

Populiariausias ir pats ilgiausias vandens maršrutas yra nuo Nidos iki Klaipėdos. Tai

jau įprastas turistams maršrutas. Jis pažymėtas farvaterio žymekliais – „bujomis“, todėl turistams rimtesnių problemų nebūna.

Kitas maršrutas – **Nida–Mingė**. Esant normaliam orui, kelionė užtrunka apie 2 valandas. Esant audringam orui, plaukti maršrutu pavojinga. Įplaukti gali 1.5 m grimzlės laivai. Mingė arba Minijos kaimas – tai Lietuvos Venecija. Labai graži vietovė, tačiau turistų, ypač užsienio, priimti dar nepasiruošusi. Šis kaimas ekspertų vertinimu, turi neblogas perspektyvas vandens turizmo plėtrai. Maršrutas nepažymėtas jūrlapiuose, trūksta informacijos. Nemuno deltos regioninio parko valdytojų ir Kintų buriavimo mėgėjų klubo iniciatyva svarstoma galimybė Minijoje įrengti gerą prieplauką, kurioje turėtų būti lengvos, rudenį į krantą nesunkiai išvelkamos prieplaukos motoriniams kateriams bei jachtoms. Ketinama įrengti ir aikštelę automobiliams, dengtą laivų remonto elingą, buities patalpas. Planuojama užterštų nuotekų šalinimo sistema.

Iš Mingės į Nidą rekomenduojamas maršrutas per Ventę (šiuo maršrutu galima plaukti tik nedidelės grimzlės šverbotu): Ventė → (3 km) → Šturmai → (7 km) → Kintai → (8 km) → Svencelė → (4 km) → Dreverna → (1 km) → Klišupė → (7 km) → Juodkrantė → (3 km) → Avikalnis → (3 km) → Naglių kaimas → (500 m) → Agila → (1 km) → Naglių Agilos ragas → (8 km) → Pervalka → (5 km) → Preila → (5 km) → Bulvikio ragas → (5 km) → Nida → (4 km).

Maršrutas galėtų būti įdomus vandens turistams, tačiau šiuo metu jis dar nėra parengtas: nepatenkinama infrastruktūra, vandens kelias nėra saugus. Žemiau pateikiamas trumpas maršruto apibūdinimas. Platesnė informacija apie pažintinius čia minimų vietovių objektus plačiau pateikiama pirmame šios studijos skirsnyje.

Ventė. Pažintiniai objektai – Ventės ornitologinė stotis. Apgyvendinimo ir maitinimo įstaigų nėra. Prieplauka yra, bet neįrengta.

Šturmai. Pakankamai gerai įrengta prieplauka. Yra jaukus viešbutis. Maisto produktų galima įsigyti parduotuvėje. Rūkykloje galima nusipirkti rūkytos žuvies. Šalia Šturmų yra gerai įrengtas poilsio kompleksas „Ventainė“ su teniso kortais, krepšinio aikštele, kurioje teikiamos nakvynės ir maitinimo paslaugos. Galima išsinuomoti laivą mariose žūklei ar ekskursijai.

Kintai. Yra nedidelis privatus mažų jachtų eilingas. Problemiškas, tik vietiniams žvejams įveikiamas įplaukimas. Seklus Girininko kanalas sunkiai matosi plaukiant švendrėmis apaugusiomis marių pakrantėmis. Orientyro įplaukti į kanalą, nėra, išskyrus žvejų pastatytą mieta. Be problemų praplaukti galima tik baidare ar plokščiaudugne burine valtimi.

Dreverna. Yra uostelis, kuriame galima saugiai prisiglausti nuo vėjo, tačiau krantinės neįrengtos. Aptarnavimo jokio. Maitinimo įstaigų, išskyrus barą, nėra. Yra dvi maisto prekių parduotuvės. Apgyvendinimo įstaigų nėra. Iš Drevernos Vilhelmo kanalu galima pasiekti Mukrano perkėlą Klaipėdoje.

Klišupė. Gera žvejybos vieta. Nuo Klišupės iki Klaipėdos nieko įdomesnio nėra.

Juodkrantė. Iki Juodkrantės nėra farvaterio, didelė tikimybė įsipainioti į žvejų tinklus. Plaukti nepavojinga netgi pučiant stipresniam vėjui. Juodkrantės prieplauka – nauja ir gerai įrengta, tačiau, turistų vertinimu, nėra saugi švartuotis laivams. Esant rytiiniams vėjams, laivai plakami į betonines krantinės sienas, nors ir apsaugotas guma. Nakvynei rekomenduojama švartuotis netoliese esančioje Gintaro įlankoje, apsaugotoje nuo visų marių vėjų. Juodkrantėje yra

pakankamai maitinimo ir apgyvendinimo įstaigų, nemažai įdomių pažintinių objektų.

Naglių ragas. Prielaukos nėra. Prie kranto priplaukti galima švertinio tipo laivu arba valtimi. Yra kelios vietos, kur priplaukti galima ir kyline jachta. Užpustyto Naglių kaimo vieta.

Tolimesnės siūlomo maršruto vietovės – Pervalka, Preila, Nida – pasirengusios priimti turistus, apie jas pateikti duomenys kituose šio darbo skyriuose, todėl čia plačiau jos neanalizuojamos.

Privačios firmos siūlo maršrutus iš Šyšos kaimo į Nidą, Pervalką, Preilą. Turistų pageidavimu, jie gali būti nuplukdomi praktiškai į bet kurią vietą. Dažnai laivų savininkai atlieka tik transportuotojo vaidmenį. Tiksliau būtų, kad laivų savininkai būtų parengę turistinius maršrutus ir jais plukdytų turistus teikdami ir pažintinę-kultūrinę naudą. Tačiau tam reikalingas nemažas pasiruošimas ir išprusimas. Šiuo metu turistus vežiojantys laivų savininkai tuo verčiasi todėl, kad užsidirbtų papildomų pajamų (šalia žvejybos) ir yra nepasiruošę kvalifikuotam turistų aptarnavimui. Ypač tai būdinga tiems laivų savininkams, kurie nėra net įsigiję licencijos keleivių vežimui, o tokių yra nemažai.

Didžioji Kuršių marių dalis priklauso Rusijai. Nuvykti laivu į Rusijos teritoriją pakankamai sudėtinga. Norint kirsti laivu sieną, reikia iš pasienio atsivežti muitininką į uostą, kad būtų galima patikrinti ir išmuitinti laivą. Tokia tvarka labai apsunkino ar net padarė praktiškai neįmanomas keliones į Kaliningrado (Rusija) sritį.

Populiariausias maršrutas baidarėmis yra Minijos upe. Tai didžiausia vakarų Žemaitijos upė, viena srauniausių, rėvingiausių ir įdomiausių vandens turizmo arterijų. Minijos upė turistams žinoma jau senai.

Parengti vandens maršrutai Minijos upe prasideda nuo Žarėnų ir Platielių, o baigiasi Mingės kaime. Tai yra oficialus antrosios sudėtingumo kategorijos maršrutas Lietuvoje. Bendras maršruto ilgis apie 180 km. Visas maršrutas įveikiamas per 7 dienas. Trumpesni maršrutai – per 1–2 dienas. Turistai turi geras galimybes ne tik susipažinti su savita Žemaičių krašto gamta, bet ir daugiau negu kitur Lietuvoje – su išlikusiomis senovinėmis sodybomis. Minijos pakrantėse nemažai istorijos, kultūros paveldo objektų, gamtos paminklų.

Sausringu vasaros metu Minija vietomis sunkiai baidarėmis praplaukiama, todėl geriausia plaukti gegužės–birželio mėnesiais.

Turistų susidomėjimas lėmė turizmo infrastruktūros plėtrą. Palei upę kuriamos kaimo turizmo sodybos, įrengtos poilsio aikštelės su laužavietėmis, paplūdimiais, vandens turizmo inventoriaus nuoma. Nuomojamos karkasinės dvivietės, guminės vienvietės ir dvivietės baidarės, 10 vietų plaustai, populiari plaukiant didesnėmis grupėmis. Yra parengti ir išleisti informaciniai lankstinukai apie maršrutus Minijos upe.

Stovyklaviečių tinklas pakankamai gerai sutvarkytas. Palei pagrindines vandens turizmo ir dviračių turizmo trasas yra įrengta daugiau kaip 10 stovyklaviečių. Pageidaujantieji komfortablesnių sąlygų, gali apsigyventi viename iš keturių parko teritorijoje ar netoli jo esančių viešbučių. Neblogos apgyvendinimo paslaugos teikiamos Rusnės informacijos centre, kuriame apgyvendinimo pajėgumus dar žadama plėsti. Apgyvendinimo paslaugas teikia ir kelios kaimo turizmo sodybos.

Studijos rengėjų nuomone, per mažai turizmui naudojamas Vilhelmo kanalas. Tai galėtų tapti vienu pagrindinių vandens maršrutu iš Klaipėdos į Nemuno deltos regioninį parką. Šį kanalą supa labai gražus

kraštovaizdis, jis turi pažintinę reikšmę. Kelionė kanalu į turintį potencialias įvairaus turizmo plėtros galimybes Nemuno deltos regioninį parką būtų patrauklesnė negu sausumos keliais. Į tai turėtų atkreipti dėmesį Klaipėdos turizmo agentūros.

Vidaus vandenų keliais turi teisę plaukioti tik vidaus vandenų laivybos inspekcijos upių–jūrų skyriaus knygoje–rejestre ar mažųjų ir sportinių laivų registro skyriaus rejestre įregistruoti laivai.

Laivų knygoje–rejestre registruojami savaeigiai laivai, kurių pagrindinis variklių galingumas yra didesnis kaip 110 kw (150 AG); laivai, pritaikyti vežti ir vežantys daugiau kaip 12 keleivių, neskaitant laivo įgulos ir žmonių, dirbančių laive, ir nesavaeigiai laivai, kurių bendroji talpa 80 ar daugiau registro tonų.

Mažųjų ir sportinių laivų rejestre registruojami savaeigiai laivai, kurių galingumas 110 kw (150 AG) ir mažesnis, ir nesavaeigiai, mažesni kaip 80 registro tonų bendros talpos laivai (išskyrus laivus, vežančius keleivius), jachtos, burlaiviai, baidarės, kanojos, guminės valtys iki 130 kg keliamosios galios, turistiniai plaustai, plaukiojantys vasarnamiai, mažųjų ir sportinių laivų stovėjimo įrenginiai, vandens dviračiai ir motociklai bei pramoginiai laivai.

Valstybinės vidaus vandenų laivybos inspekcijos duomenimis šiuo metu vidaus vandenų laivų registre yra įregistruota 300 įvairios paskirties laivų, iš jų 200 laivų yra analizuojamoje pajūrio zonoje. Vandens turizmui ir pramoginei žvejybai gali būti naudojama apie 50 laivų.

Mažųjų ir sportinių laivų registre yra įregistruota 31000 mažųjų laivų ir jachtų. Pajūrio zonoje įregistruota 5250 laivų, iš jų:

- irklinių valčių 4220 vnt.
- motorinių valčių 810 vnt.
- katerių 210 vnt.
- jachtų 10 vnt.

Lietuvos Respublikos jūrų laivų registre įregistruoti 248 laivai, iš jų 3 „ro-ro“ tipo keleiviniai.

Klaipėdoje turizmo paslaugas teikia apie 30–40 laivų, Šilutėje – apie 20. Visi laivai nėra specialiai statyti turistinėms reikmėms, jie perdaryti iš senų žvejybinių ar kitokių laivų. Dažnai tie patys laivai vasarą plukdo turistus, o sezonui pasibaigus, pertvarkomi ir pritaikomi žvejybai.

Vienintelė valstybės įmonė, teikianti vandens turizmo paslaugas yra VĮ „Vidaus vandens kelių direkcija“. Jos žinioje yra 8 laivai po 20 vietų, 2 laivai – po 40 vietų ir vienas lėtaeigis laivas, talpinantis 120 keleivių. Laivai nėra specializuoti teikti turistines paslaugas. Šie laivai naudojami tiesioginiam įmonės darbui – farvaterių priežiūrai, o esant poreikiui – pritaikomi turistinėms reikmėms.

Specialių turistinių laivų įsigijimas reikalauja didelių investicijų. Užsienyje laivai labai brangūs. Lietuvoje pramoginius katerius gamina AB „Laivitė“. Kateris skirtas šeimyniniam poilsiui, žvejybai, kelionėms vidiniuose vandenyse (upėse, ežeruose bei mariose) ir jūros pakrančių zonoje. Tačiau šių laivų kaina siekia iki 100 tūkst. Lt, todėl nedaugeliui prieinama. Neseniai naujo tipo sportinius ir turistinius burlaivius pradėjo projektuoti ir gaminti bendrovė „Plastolitas“. Be įrangos jie kainuoja apie 60 tūkst. litų. Tai keletą kartų pigiau, negu analogiškas užsienyje gamintas burlaivis. Tokių laivų Lietuvoje jau pastatyta ir plaukioja daugiau kaip dešimt.

Laivų Lietuvos vidaus vandenyse kasmet daugėja, tačiau didžioji jų dalis skirta ne poilsiui ir turizmui. Tikėtina, kad augant pragyvenimo lygiui iš esmės, arba didėjant atotrūkiui tarp atskirų visuomenės sluoksnių (tai priklausytų nuo pasirinkto valstybės ūkio tvarkymo modelio), dideles pajamas turinčių žmonių, galinčių įsigyti laivus poilsiui, skaičius tik didės.

8. Meškeriojų ir turistų poreikių analizė

Žvejai meškerioja dėl įvairių motyvų. Lenkijoje buvo atlikta analizė, kodėl žvejai žvejoja. Pasirodė, jog didžiausia dalis – 41,3 proc. – meškerioja vien dėl to, kad tai jiems teikia malonumą. 24,9 proc. žmonių žvejoja dėl to, kad žuvis gali naudoti maistui. 16,8 proc. žvejoja ir dėl to, kad tai jiems teikia malonumą ir dėl to, kad sugautą žuvį jie gali suvalgyti. 17 proc. asmenų žvejoja dėl kitų motyvų. Taigi didžioji dalis žmonių meškerioja relaksacijos tikslais. Šios išvados taikytinos ir Lietuvos žvejams.

Meškeriojajai dažnai taip pat ir turistai. Dėl to didelė dalis jų poreikių yra bendri. Be abejo, sprendžiant bendras turizmo problemas, iš dalies bus įgyvendinami ir žvejų poreikiai – Lietuva turi didelį gamtinį turizmo potencialą, kurį sudaro Pajūrio gamtinis kompleksas, vidaus vandens telkiniai – ežerai (2850 – didesni kaip 0,5 ha) ir

upės (760 – ilgesnės kaip 10 km) bei miškai. Didžiausias turizmo plėtros galimybes turi Pajūrio gamtinis kompleksas, Rytų Aukštaitijos, Pietų Dzūkijos ir Žemaičių aukštumų ežeringieji miškų regionai, Nemuno slėnio zona. Palanki geografinė padėtis, mažai urbanizuotas kraštovaizdis, nedidelės kaimo turizmo paslaugų kainos – tai kaimo ir gamtinio turizmo plėtros stipriosios pusės. Tačiau silpnųjų pusių daugiau, o iš jų svarbiausioji – neišplėtotą turizmo infrastruktūrą.

Kokių turizmo, taip pat ir žvejybinio, produktų/paslaugų šiuo metu trūksta Lietuvoje?

Šaltinis: Turizmo organizacijų apklausos ataskaita (Atvykstamojo turizmo tema) / Valstybinis turizmo departamentas, 2003.

Vakarų Europos turistų poreikių netenkina vietinių parduotuvių ir kavinių aptarnavimo lygis. Turizmo verslui trukdo kalbos barjeras, menki specialistų praktiniai įgūdžiai, vadybos žinių, interneto ryšio kaimo stoka. Šalis vienintelė iš Baltijos valstybių neturi jūrinio turizmo. Praktinio mokymo sistema neišplėtotą, o mokymo įstaigose trūksta mokymo priemonių. Nuosavo kapitalo stoka, sezoninė veikla ir silpni gebėjimai dirbti rinkos sąlygomis stabdo investicijas ir į poilsio namų atnaujinimą bei pramogų plėtojimą. Nepaisant silpnųjų pusių, turizmas Lietuvos kaimo gyventojams teikia potencialių galimybių gauti pajamų iš šio verslo, realizuoti savo kūrybinius ir intelektualinius gebėjimus. Žvejybinis turizmas ūkininkui gali būti ir papildomas verslas, ir pagrindinis užsiėmimas.

Vienas iš pagrindinių žvejybinių turistų motyvų – pabūti ekologiškoje aplinkoje,

Privalumai	Trūkumai
Palanki geografinė padėtis	Stiprus klimato sezoniskumo poveikis
Gausus ir savitas kultūros bei gamtos ištekliai potencialas	Nesuformuotas Lietuvos, kaip turizmui patrauklios šalies įvaizdis
Mažai urbanizuotas kraštovaizdis	Kempingų ir laisvalaikio pramogų stoka
Intensyvūs etniniai ryšiai su kaimyninių valstybių ir JAV gyventojais	Nepritaikyti turizmui kultūros paveldo objektai
Nedidelės turizmo kainos	Nesutvarkyta turizmo objektų ženklinimo sistema
Tankus automagistralių tinklas	Neišplėtotas keleivinio susisiekimo jūra, vidaus vandenų ir dviračių turizmo trasomis infrastruktūra
Sparti kaimo turizmo plėtra	Nepakankama apgyvendinimo paslaugų tinklo plėtra
Veikianti turizmo reguliavimo teisinė sistema	Didesnės oro transporto paslaugų kainos
	Nepakankama turizmo administravimo darbuotojų ir aptarnaujančio personalo kvalifikacija
	Sunkumai atvykstant NVS šalių turistams

Produktai/paslaugos	%	Organizacija
1. Pramogų (trūksta pramogų ir laisvalaikio užimtumo vietų; naktinių klubų, kazino; kultūros renginių žiemos metu ir savaitgalių turistams; kultūrinių renginių vasarą, pvz., teatrų, koncertų salių, muziejų darbo sezono metu be išieginų; kelionių po įdomias vietas; laisvalaikio organizavimo; paslaugų ir pramogų specifinėms turistų grupėms ir pagal turistų interesus (žvejyba, medžioklė, golfas, turistiniai žygiai); kompleksinių pramogų paketų; pramogų rajonuose	59%	TIC, KO
2. Apgyvendinimo paslaugų pasirinkimas (visų pirma – kempingų; įvairesnės nakvynės tipų pasiūlos, pvz., jaunimo stovyklų, stovyklaviečių, motelių, kaimo turizmo sodybų; pigios nakvynės; nebrangių, gerų viešbučių; didelių ekonominės klasės viešbučių; viešbučių su maitinimu)	32%	TIC, KO
3. Vieninga informacinė sistema (trūksta vieningo interneto portalo; informacijos ne Lietuvos, bet platesniu mastu; informacinių leidinių apie Lietuvą kaimyninėse valstybėse, pvz., leidinuko, platinamo su periodine spauda; daugiau reklamos apie renginius ir pramogas; gerai organizuotų už Lietuvos ribų išankstinės informacijos šaltinių; informacijos apie šalies patrauklumą; vaizdinės lauko reklamos ir informacijos, pvz., apie kaimiškuosius rajonus)	28%	V
4. Turistinio inventoriaus nuomos punktai (dviračių, baidarių, nardymo įrangos, plaustų, valčių, vandens dviračių nuoma; turistinio inventoriaus nuoma žiemą)	11%	TIC
5. Kaimo turizmo infrastruktūra (trūksta turizmo infrastruktūros kaimiškose, nacionalinių parkų ir pan. vietovėse; nepletojama Lietuvos pasienio rajonų ir kaimų infrastruktūra)	11%	V, TIC
6. Vandens turizmas (užimtumas paplūdimiuose: tinklinis, vandens motociklai; ekskursijos laivu)	11%	TIC
7. Automobilių nuoma (automobilių transporto servisas)	8%	TIC
8. Lietuviškos virtuvės įvairovė ir kokybė (trūksta vietos kulinarinį paveldą pristatančių maitinimo įstaigų, ypač rajonuose)	8%	TIC
9. Lankytinos vietos (trūksta veikiančių ir pritaikytų turizmo infrastruktūrai kultūros paveldo objektų; turizmo objektų „po stogu“, patrauklių lankymui visus metus)	8%	V
10. Turizmo trasos ir maršrutai (dviračių, vandens, automobilių, pėsčiųjų maršrutų; daugiadienių ekskursijų po šalį; tarp-tautinių maršrutų po Lietuvą; pėsčiųjų ir dviračių maršrutų Trakuose ir rajone; maršruto Klaipėda–Juodkrantė–Nida–Šilutė–Ventė)	8%	TIC
11. Nuorodos ir ženklai (informacinių kelio ženklų autoturistams, dviratininkams; nuorodų ir užsienio kalbomis)	8%	TIC
12. Žemi paslaugų standartai rajonuose	5%	TIC
Kiti pasiūlymai¹:	• Paslaugos vaikams; • Įdomesni ir patrauklesni muziejai; • Informacija pasienio punktuose; • „Infokioskai“ miestuose; • Lietuvos įvaizdžio formavimas ir pozityvus pristatymas užsienio rinkose; • Viešbučių siūlomų paslaugų paketai; • Kvalifikuoti gidai, kalbantys užsienio kalbomis	

gryname ore. Turizmo paslaugų teikėjai turi būti visada pasirengę sudominti turistus: esant prastoms oro sąlygoms siūlyti pasinaudoti namų biblioteka, organizuoti sportinius žaidimus vaikams ir suaugusiems. Turistams labiausiai patinka pirtys, baseinai, lauko židiniai, pavėsinės, oranžerijos, sporto aikštelės. Pramogų struktūroje dominuoja su gamtine aplinka susijusios paslaugos: žvejyba, grybavimas, uogavimas, medžioklė, plaukiojimas vandens dviračiais, jodinėjimas žirgais. Vis dažniau šeiminiškai siūlo įvairias papildomas paslaugas: konferencijų, seminarų organizavimą, vaikų priežiūrą.

Turizmas Lietuvoje pastaraisiais metais sulaukia vis didesnio dėmesio. 2003 m. į Lietuvą atvyko 3635,2 tūkst. užsieniečių (turistų bei svečių). Daugiausia užsienio svečių sulaukta iš kaimyninių šalių: Latvijos (29 proc.), Rusijos (24 proc.), Baltarusijos (14 proc.), Lenkijos (10 proc.). 2003 m. svečiai iš ES šalių sudarė beveik dešimtadalį apsilankiusiųjų (9,3 proc.). Narystės ES dėka šis skaičius turėtų didėti.

Pagal Nacionalinę turizmo plėtros 2003–2006 m. programą vidaus vandenų turizmo infrastruktūros plėtra yra vienas svarbiausių Lietuvos turizmo sektoriaus uždavinių.

Lietuvos turizmo paslaugų teikėjai, siekdami pritraukti užsienio svečius, turi įveikti sezoniškumą, išmokyti užsienio kalbų, įgyti klientų aptarnavimo žinių bei įgūdžių, pasirengti priimti neįgalius turistus. Kaimo turizmo plėtrą galėtų paskatinti paslaugų kokybės gerinimas, reklama (internete, lankstinukuose, spaudoje), nuolatinis ryšys su šalies turizmo informacijos centrais.

Apklausti turizmo informaciniai centrai (TIC) siūlė:

- tobulinti leidybą (pvz., rengti bendrus turistinių informacinių leidinių leidybos projektus; leidinius įvairiomis užsienio kalbomis, orientuotus užsienio turistams; publikacijas užsienyje; turėti galimybę pasiūlyti klientams reklaminę medžiagą apie visus Lietuvos regionus) (37 proc.);
- tobulinti interneto svetaines (pateikti informaciją mažiausiai trimis užsienio kalbomis; visiems TIC susikurti interneto svetaines; plėtoti paslaugas internetu) (26 proc.);
- parengti bendrą informacinį portalą (užtikrinti greitą informacijos srauto pasikeitimą tarp TIC; teikti kuo išsamesnę informaciją apie visas Lietuvos vietas, apie rezervavimo sistemą (viešbučių, privataus sektoriaus ir pan.) (21 proc.);
- dalyvauti užsienio mugėse, parodose (21 proc.);
- tobulinti reklamą (lauko, TV, radijo) (16 proc.);
- bendradarbiauti su TIC užsienyje (bendradarbiavimas su užsienio TIC bei su Lietuvos ambasadomis, atstovybėmis ir TIC užsienyje) (11 proc.).

Išgyvendinus minėtas ir kitas su turizmu susijusias priemones, atvykstamasis žvejybinis turizmas taptų viena alternatyvios veiklos rūšių kaime ir mieste, nes Lietuvoje

gausėja institucijų, savo veikla susijusių su žvejybinio turizmu.

Labiausiai paplitę meškeriotojų poreikiai būtų tokie:

1. masalo žvejybai įsigijimo galimybė (smulkios žuvies, stambių sliekų, uodo trūklio lervų, kombinuotų pašarų ir t. t.);
2. žvejybos priemonių įsigijimo arba nuomos galimybės (meškerių, valo plūdžių, kabliukų, svarelių, blizgių, varželių, tinkelių, grąžtų, valčių, ledo rogių, sudedamųjų kėdžių, stalų, tentų, indų ir t. t.);
3. specialiai žvejybai įrengtų vietų nuoma (su liepteliais, pastogėmis, transporto stovėjimo aikštelėmis, laužavietėmis, prišertomis žuvimis);
4. nakvynės vietų buvimas;
5. maitinimosi ir maisto produktų įsigijimo galimybės;
6. galimybės įsigyti kaimo produkcijos (pieno, daržovių ir t. t.);
7. žvejo laimikio apdorojimo galimybės (nuvalymas, iškepimas, išvirimas, išrūkymas);
8. žvejybinių žemėlapių, schemų, specialiosios literatūros įsigijimo galimybės;
9. papildomų pramogų galimybės (pirties paslaugos, galimybės pasivaikščioti su draugais ir t. t.).

Konstatuotina, jog daugiausiai žvejų mėgėjų pritraukia tie vidaus vandens telkiniai, kur:

- dideli natūralūs vietinių sėsliųjų žuvų ištekliai (upėtakių, kiršlių, lydekų, karšių, šamų, lynų, starkingų, kt.);
- telkiniai, kur žuvys (taip pat ir nevietinės – karpiai, vaivorykštiniai upėtakių, kt.) yra intensyviai veisiamos rekreacinės žūklės tikslams;
- telkiniai, kuriuose didelė tikimybė sugauti vertingų migruojančių žuvų (lašišų, šlakų, kt.).

9. Pasienio regiono SSGG analizė

Stiprybės

- Arti prie Klaipėdos ir Palangos tarptautinio oro uosto (1 val. kelio), taip pat platus kelių tinklas sudaro palankias sąlygas gausiam meškeriojų srautui, tarp jų – atvykstančiam iš užsienio.
- Unikali Nemuno delta su Kuršių mario mis garantuoja žvejybinio turizmo populiarumą regione.
- Nemuno deltos regione esančių vandens telkinių įvairovė užtikrina daugiaprofilinio žvejybinio turizmo galimybę šioje Lietuvos dalyje.
- Žvejybinio turizmo paslaugas teiks aktyvūs paslaugų teikėjai ne tik regione, bet ir didžiuosiuose miestuose, suinteresuoti didinti turizmo produkto ir paslaugų kokybę, dalyvaujant valstybinėms bei privačioms institucijoms.
- Šilutės rajone turizmas paskelbtas prioritetine ūkio šaka.

Silpnybės

- Savivaldybių ir TIC specialistai mažai dėmesio skiria būtent žvejybiniam turizmui:
* trūksta informacijos, skirtos specialiai žvejybos turistams, nepakankamai naudojamos interneto ir žiniasklaidos galimybės.
* nėra išsamios informacijos apie turistų srautus.
- Nepakankamai naudojamos vandens telkinių galimybės, trūksta informacijos apie galimus žvejybinius turus bei kitas vandens pramogas.
- Nesuformuotas Lietuvos – turizmui patrauklios šalies įvaizdis.

- Ribotas žvejybinio turizmo sezonas.
- Ribotos žvejybinio turizmo paslaugų teikėjų galimybės.
- Kliūtys atvykstantiems NVS šalių žvejams.

Galimybės

- Užsienio meškeriojų susidomėjimas Nemuno deltos regionu sudaro sąlygas infrastruktūros kūrimui.
- Žvejybos priemonių paklausa leidžia tikėtis žvejybinio turizmo plėtros ir spartaus augimo ateityje.
- Didėjantis žmonių mobilumas bei aktyvumas leidžia tikėtis turistų srauto augimo ateityje.
- Naujų technologijų ir galimybių pasiūla skatina naujų vandens turizmo pramogų plėtrą Lietuvoje.
- Nemuno deltos regiono esamo žvejybinio turizmo produkto plėtra sudaro sąlygas jam konkuruoti su kitu turistiniu potencialu.
- Gerėjanti gyvenimo kokybė sukuria didesnę paklausą brangesnėms siūlomo žvejybinio turizmo pramogoms.
- Atsirado struktūrinių fondų ir kitų lėšų panaudojimo turizmo plėtrai perspektyvos.

Grėsmės

- Didėjantis žvejų ir vandens turistų srautas, neigiamai veikiantis aplinką.
- Didelis žvejybos taisyklių pažeidimų kiekis, mažinantis žuvų, ypač vertingų, išteklius.
- Aplinkos teršimas, naikinantis žuvų gyvenamąją aplinką.
- Konkurencija tarp regionų.

10. Rekreacinės žuvininkystės plėtros strategijos metmenys

Daugelį metų vidaus vandenų žuvininkystėje prioritetas buvo teikiamas verslinei žvejybai ir akvakultūrai, tačiau verslinė žvejyba tampa vis mažiau reikšminga, o rekreacinė mėgėjiška žvejyba įgauna vis didesnę socialinę ir ekonominę svarbą. Pagal visuomenines apklausas, meškerę į rankas bent retkarčiais paima apie pusę šalies piliečių, o jų šio pomėgio aptarnavimas – jau visa poilsio industrijos šaka. Rekreacinė žvejyba – tai viena turizmo šakų, galinčių sudaryti geras sąlygas žmonių poilsiui, tenkinančių pramogų ir smalsumo poreikį, kartu galinčių prisidėti prie ekonomikos augimo.

Šiuo metu yra aprobuota nauja šalies žuvininkystės plėtros strategija 2007–2013 metams. Tačiau tame dokumente labai mažai dėmesio skiriama rekreacinei žuvininkystei bei žvejybiniam turizmui. Šiuo atžvilgiu pasaulyje madas diktuoja JAV, Kanada, Didžioji Britanija, Airija, Norvegija ir kitos Skandinavijos šalys. Visose jose vidaus vandenyse akivaizdus prioritetas teikiamas rekreacinei mėgėjiškai žuvininkystei. Pvz., Kanados vidaus vandenyse (pagrindiniai ežerai yra daug didesnio ploto, negu visa Lietuvos ekonominė zona Baltijos jūroje) iš esmės leidžiama tik mėgėjiška žuvininkystė. Europos Sąjungoje vidaus vandenų tvarkymo pavyzdžiu gali būti Didžioji Britanija – šalis, turinti seniausias tradicijas rekreacinėje žuvininkystėje. Dabartiniu metu pagrindinėje Didžiosios Britanijos sudedamojoje dalyje – Anglijoje su Velsu – rekreacinės žuvininkystės vertė vien gėlavandeniuose vandens telkiniuose – 17,5 milijardų Lt/metus (Lietuvoje – 0,072 mlrd. Lt/metus). Bet net ne į šią didžiulę ekonominę naudą ten yra labiausiai atsižvelgiama, ver-

tinant ir skatinant rekreacinės (mėgėjiškos) žūklės plėtrą. Tos šalies Vyriausybė oficialiuose dokumentuose ypač akcentuoja problemas, kurias padeda spręsti šis plačiai paplitęs 4-rių milijonų meškeriojų pomėgis. Labai vertinama tai, jog mėgėjiška žūklė:

- gerina daugelio žmonių sveikatą (taip pat sutaupo daug biudžeto lėšų, kurias reikėtų papildomai skirti sveikatos apsaugai);
- padeda spręsti žmonių su negalia laisvalaikio užimtumą (taip pat taupo lėšas);
- mažina vaikų ir jaunimo polinkį tinginėjauti, praleidinėti pamokas, skatina teisingos elgsenos formavimąsi ir stabdo asocialaus elgesio plitimą, atlieka nusikaltimų prevenciją (Anglijoje ir Velse manoma, kad vieno jaunuolio saugumo užtikrinimo priemonės valstybei kainuoja daugiau kaip 500 tūkst. Lt/metus, o specialus žūklės projektas 150 vaikų – tik 250 tūkst. Lt/metus);
- sukuria vandenų ir žuvų apsaugai „akis ir ausis“ (Anglijoje meškeriojotai tūkstančius kartų informuoja aplinkosaugos tarnybas apie pastebėtus nusikaltimus gamtai);
- gali sukurti daug darbo vietų;
- padeda aktyviai ir įdomiai praleisti laisvalaikį su šeimomis ir draugais, skatina bendradarbiavimą, gerus tarpusavio santykius;
- kai kurioms šeimoms mėgėjiška žuvininkystė yra viena iš prasimaitinimo šaltinių.

Didžiojoje Britanijoje rekreacinė žuvininkystė yra išplitusi, matyt, geriausiai visame pasaulyje. Visgi tiek visos šalies, tiek

autonominių jos dalių Vyriausybės, atsižvelgdamos į anksčiau išvardintus faktorius, įgyvendina papildomas specialias programas šio sektoriaus tolesnei plėtrai. Pvz., Velse (kurio plotas mažesnis nei trečdalis Lietuvos) į žūklės turizmą investuojama 50 mln. Lt, be to, yra paruošta speciali rekreacinės žuvininkystės plėtros strategija, kurią įgyvendinant dalyvauja daug žvejų organizacijų.

Lietuvoje aktyviai žvejoja (t. y. išleidžia lėšas šiam poilsiui) apie 0,5 mln. žmonių. Šalies meškeriotojai per metus žūklei išleidžia 128 mln. Lt (280 Lt/žmogui). Rekreacinėje žuvininkystėje cirkuliuoja daug didesni pinigų kiekiai, negu verslinėje žūklėje ir akvakultūroje kartu sudėjus. Lietuvai pasiekus Vakarų Europos šalių pragyvenimo lygį, Lietuvoje rekreacinės žuvininkystės srityje galima prognozuoti susidarysiant metinę 700 mln. Lt vertės žūklės paslaugų rinką.

Mėgėjiškos žuvininkystės tikslams yra tinkamiausi Kuršių marios, Baltijos jūra, apie 85 vidaus vandens telkiniai (19 upių, 61 ežeras, 5 vandens talpyklos), į kuriuos žūklei neišduodami leidimai. Potencialiai tinkamiausių valstybinės reikšmės telkinių, į kuriuos išduodami leidimai žūklei, yra apie 160 (5 upės/upių atkarpos, apie 150–160 ežerų ir vandens talpyklų). Rekreacinę ir mėgėjišką žuvininkystę galima plėtoti ir mažesniuose vandens telkiniuose, jeigu tai remia regioninės valdžios organai arba nevyriausybinės organizacijos.

Pagal Mėgėjiškos žūklės įstatymą mėgėjiškai žūklei (ji iš esmės sutampa su rekreacine žvejyba) turi būti teikiamas prioritetas. Deja, kol kas tai deklaracija. Norint plėtoti šią veiklos sritį, būtina apgalvota strategija. Jos metmenis čia ir pateikiame. Šios strategijos metmenys iš esmės tinka tiek visai Lietuvai, tiek ir pasienio su Rusijos Federacija regionui.

Strategijos metmenys

1. Duomenų apie rekreacinę ir mėgėjišką žūklę rinkimo sistemos sukūrimas.

Apklausų ir kontrolinių tyrimų būdu turėtų būti surenkami statistiniai duomenys apie meškeriotojų skaičių pasienio ir kituose regionuose pagal pagrindines žūklės kryptis (bendroji žūklė, jūrinė žūklė, museliavimas), žūklei išleidžiamų lėšų apimtį ir t. t.

2. Duomenų apie mėgėjiškos žūklės objektus rinkimo sistemos sukūrimas.

Atskirų tyrimų ir nuolatinio monitoringo metodais turėtų būti nustatomi mėgėjiškos žūklės objektų (upėtakių, kiršlių, ešerių, starkių ir pan.) ištekliai atskiruose regionuose ir vandens telkinių grupėse, vykdoma meškeriotojų laimikių apskaita bei apklausos šioje srityje.

3. Vandens telkinių naudojimo rekreacinei mėgėjiškai žuvininkystei plėtimas.

Iš visų tinkamų rekreacinei mėgėjiškai žuvininkystei vandens telkinių, į kuriuos iš jų neišduodami leidimai žūklei, todėl būtina stengtis, kad neišnaudotuose vandens telkiniuose būtų leidžiama plačiau žvejoti žvejams mėgėjams.

4. Žuvų apsauga.

Būtiną žuvų apsaugą charakterizuojančių duomenų sistemos bei žuvų apsaugą skatinančių stimulų sistemos sukūrimas. Reikia perimti kitų šalių patirtį saugant žuvų išteklius (ypač atkreipiant dėmesį į tai, jog dalyje šalių su brakonieriaavimu kovoja policija, o pagal ES dokumentus nuo 2009 m. ekologinė policija turėtų tapti pagrindine gyvosios gamtos niokotojus stabdančia jėga visose Sąjungos šalyse).

5. Žuvų išteklių atkūrimas.

Reikia paruošti ir tobulinti moksliskai pagrįstą mėgėjiškai žūklei svarbių žuvų rūšių veisimo programą, ypač atkreipiant dėmesį į upes ir miestuose esančius vandenį.

Turi būti teikiamas realus prioritetas mėškeriotojams svarbioms žuvims veisti. Reikėtų propaguoti žuvivaisos būdus, prieinamus žvejų kolektyvams ir bendruomenėms.

6. Mėgėjiškos žūklės įstatymo ir poįstatyminių aktų tobulinimas.

Norint sudaryti sąlygas intensyvesnio ūkininkavimo žuvininkystėje krypties plitimui, įstatyme reikėtų sumažinti skaičių asmenų, turinčių teisę visuose vandens telkiniuose, tarp jų ir privačiuose, žvejoti nemokamai be jokių leidimų. Būtina sudaryti sąlygas rekreacinės ir mėgėjiškos žuvininkystės sektoriui gauti tokią paramą, kokią gauna akvakultūros įmonės, ir tokias mokesťines lengvatas, kokias turi verslinės žvejybos subjektai, naudojantys valstybinius neišnuomotus vandens telkinius. Svarstyti galimybę kuriant žvejybinio turizmo infrastruktūrą pasinaudoti šalies miškininkų patirtimi (jie ekologiniam švietimui ir rekreacijos plėtrai kasmet skiria 1,5 proc. nekirsto miško vertės dydžio lėšas).

7. Žūklės leidimų ir licencijų įsigijimo sistema.

Būtina sukurti patogią žūklės leidimų ir licencijų įsigijimo sistemą.

8. Investicijų į rekreacinę žuvininkystę sistema.

Reikia sudaryti tinkamas sąlygas paramai gauti tiems žvejams verslininkams, kurie pereina iš verslinės žuvininkystės į rekreacinę, taip pat kitiems asmenims, plėtojantiems šią veiklą, taip pat sukurti kompensacijų sistemą pasitraukiantiems iš verslo asmenims (kurie tuo savo pasitraukimu sumažins žuvų išteklį naudojimo lygį), sudaryti galimybes finansuoti rekreacinės ir mėgėjiškos žuvininkystės sektoriui reikalingos infrastruktūros kūrimą, parengti dokumentų paketą tipiniam žvejybinio turizmo poilsia vietės (infrastruktūros) kūrimui, sudaryti sąlygas susikurti šalyje jūriniam turizmui,

pritaikant tam jūrinius žvejybinius laivus pasinaudojant ES parama.

9. Žūklės populiarinimas, jos teigiamų aspektų propagavimas.

Reikia skleisti informaciją apie tai, jog žūklė:

- gerina daugelio žmonių sveikatą (ir su-
taupo daug biudžeto lėšų, kurias reikėtų
papildomai skirti sveikatos apsaugai);
- padeda spręsti žmonių su negalia laisva-
laikio užimtumą (taip pat taupo lėšas);
- mažina vaikų ir jaunimo polinkį praleis-
ti laisvalaikį be konkretaus užsiėmimo,
tinginiauti, praleidinėti pamokas, ska-
tina teisingos elgsenos formavimąsi ir
stabdo asocialaus elgesio plitimą, atlieka
nusikaltimų prevenciją;
- sukuria vandenų ir žuvų apsaugai „akis
ir ausis“.

10. Žūklės miestuose populiarinimas.

Reikia miestuose įrengti tinkamas žvejybos vietas. Būtina gausinti miestų vandenų žuvų išteklius, rengti žvejų šventes, specialias akcijas ir t. t.

11. Neįgaliųjų žūklės plėtojimas.

Būtina rengti specialias vietas neįgaliams mėškeriotojams, organizuoti jų dalyvavimą varžybose ir kitose priemonėse.

12. Žūklės plėtra tarp jaunimo ir vaikų.

Reikia kurti jaunimo ir vaikų žūklės mokyklas, grupes, būrelius, rengti specializuotas varžybas, šventes, stovyklas ir t. t.

13. Žūklės instruktorių ruošimas ir kvalifikacijos lygio kėlimas.

Būtina nustatyti žūklės instruktorių licencijavimo sistemą, rengti kursus, organizuoti stažavimąsi užsienyje.

14. Sąlygos pramoginei laivininkystei.

Reikia gilinti Nemuno deltos šakas, kad jos būtų tinkamos pramoginei laivininkystei (ir žuvų migracijai), statyti prieplaukas, įsigyti tinkamų laivų.

15. Atvykstamojo žvejybinio turizmo skatinimas.

Būtina sukurti informacinę duomenų sistemą apie regiono rekreacinės žuvininkystės galimybes, kitą viešąją infrastruktūrą, skatinti atvykstamojo žvejybinio turizmo įmonių veiklą, formuoti Lietuvos, kaip rekreacinei žuvininkystei patrauklios šalies, įvaizdį.

16. Tarptautinis bendradarbiavimas.

Reikia kurti apsikeitimo atvykstančių iš užsienio žvejų grupėmis sistemą, organizuoti tarptautinius renginius, rengti bendrus projektus. Siūlyti prie Aplinkos ministerijos veikiančiai Mėgėjiškos žūklės plėtros tarybai (apjungiančiai svarbiausias šalies mėškeriojų organizacijas) arba kitai organizacijai stoti į Europos mėškeriojų aljansą ir prisijungti prie bendrų pastangų, formuojant ES politiką žuvininkystės srityje.

17. Rekreacinę žuvininkystę kuruojanti valstybinė institucija.

Reikia paskirti konkrečią rekreacinę žuvininkystę kuruojančią valstybinę instituciją (pvz., Lietuvos valstybinį žuvivaisos ir žuvininkystės tyrimų centrą), kuri turi kurti specializuotą informacinį centrą, suburti konsultantų grupę, vykdyti kitus strategijoje numatytus veiksmus.

18. Informacijos apie mėgėjišką ir rekreacinę žūklę prieinamumas ir išsamumas.

Rekreacinę žuvininkystę kuruojančios valstybinės institucijos specializuotas informacinis centras ar kuri kita institucija turi sukurti prieinamos ir išsamios informacijos apie mėgėjišką ir rekreacinę žūklę sistemą, ieškoti būdų skatinti tokios informacijos sklaidą.

19. Visuomeninis įgyvendinamų priemonių auditas.

Turi būti sukurta visuomeninė įgyvendinamų priemonių audito sistema. Informacija apie tai turi būti prieinama ir išsami.

20. Rekreacinės žūklės poveikio mūsų šalies žuvų ištekliais monitoringas.

Būtina vykdyti mokslinius stebėjimus, nustatant intensyvaus mėškeriojimo poveikį konkrečioms žuvų populiacijoms.

Ši strategija iš esmės neprieštarauja kitoms panašaus pobūdžio strategijoms ar šio sektoriaus pagrindinėms plėtros kryptims. Pvz, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. birželio mėnesį sudaryta darbo grupė siūlo šias mėgėjiškos žuvininkystės vystymo kryptis:

- Vietinė mėgėjiška žvejyba (žuvivaisa neintensyvi, naudojami natūralūs ištekliai, mažos leidimų kainos, žūklė ne specializuota, apskaita apklausų pobūdžio).
- Rekreacinė žvejyba, glaudžiai susijusi su turizmo sektoriaus plėtra (intensyviai žuvinami vandens telkiniai, orientuojamasi į rekordinių individų žūklę, specializuotą lydekų, šamų, karpų, gal ir lynų bei vaivorykštinių upėtakių žūklę, didelės leidimų kainos, gera kontrolė ir apskaita).
- Lašišinių žuvų (lašišų, šlakų, margųjų upėtakių, kiršlių) žvejyba atskiruose tam skirtuose vandens telkiniuose (intensyvi žuvivaisa, žvejyba tik dirbtiniais masalais, leidimų kainos vidutinės, gera kontrolė bei apskaita).
- Rekreacinė žvejyba Baltijos jūroje (menkė, plešnė, lašiša, mažos leidimų kainos, apklausų pobūdžio apskaita).
- Rekreacinė žūklė akvakultūriniuose tvenkiniuose.

11. Literatūra

1. Abloževičius J., Domarkas A. A., Domarkas A. ir kt. Medžiaga ekologiniam seminarui, rengiamam pagal PAF MPP remiamą projektą „Nykstančios iktiofaunos atkūrimas nedidelėse upėse naudojant mažąsias žuvivaisias priemones“, Vilnius, 2005.
2. Baliutavičius R. Mėgėjiška žūklė: problemos ir perspektyvos. Tėviškės Gamta Nr. 6 (168): 8 p. 2003.
3. Birkovas A. Europos Bendrijos šalių patirtis sprendžiant žuvininkystės ir rekreacijos problemas. Metodinė medžiaga mokymuisi atstovauti rekreacinės žuvininkystės interesams. Žuvininkų rūmai. Vilnius, 2002.
4. Bružinskienė A., Virbickas J. Verslinė ir mėgėjiška žvejyba. Vilnius, 1988.
5. Bukelskis E. Ežerų ir tvenkinių (išskyrus Kau-no marias) mėgėjiškos žūklės įrankiais sužvejojamų žuvų kiekio įvertinimas ir apsaugos metodikos parengimas. Mokslinė ataskaita. Vilnius, 2000.
6. Bukelskis E. Dėl žuvininkystės ateities Lietuvoje. Tėviškės gamta Nr. 10 (172), 3 p. 2003.
7. Butkevičius Z. Ar išbėgs Kastyčiai į marias? (Kaip šiandien verčiasi Baltijos jūros žvejai? Kas jų laukia rytą? (H. Bankausko interviu). Žaliasis pasaulis Nr. 15 (429): 1–8 p. 2003.
8. Domarkas A. Ar tikslinga veisti žuvis lervučių stadijoje? Tėviškės gamta Nr. 11 (173), 2003.
9. Domarkas A. Į pramoginę žvejybą žvelkime plačiau. Tėviškės gamta Nr. 11 (197), 2005.
10. Domarkas A. Išlaidos žūklei (apklausos duomenys). Konferencijos medžiaga. Tauragė, 2003.
11. Domarkas A. Ištieskime pagalbos ranką vandens gyvūnijai. Tėviškės gamta Nr. 2 (200), 2006.
12. Domarkas A. LHD tiriamojo darbo „Vandens telkinių tinkamumo rekreacinei žuvininkystei įvertinimas“ ataskaita. Vilnius, 2005.
13. Domarkas A. Lietuvos organizacijos, potencialiai galinčios dalyvauti rekreacinės žuvininkystės programose, mėškieriojų skaičius, žvejybai išleidžiamos lėšos. LHD tiriamojo darbo „Vandens telkinių tinkamumo rekreacinei žuvininkystei, jų žuvų išteklių būklės tyrimai“ ataskaita. Vilnius, 2004.
14. Domarkas A. Mėgėjiškos žūklės įstatymas ir kiti rekreacinę žuvininkystę reglamentuojantys teisės aktai. Konferencijos medžiaga. Šilutė, 2004.
15. Domarkas A. Rekreacinė žuvininkystė Lietuvoje ir Velse. Konferencijos „Mėgėjiškos, rekreacinės ir verslinės žuvininkystės problemos ir perspektyvos“ medžiaga. Šilutė, 2005.
16. Domarkas A. Rekreacinė žuvininkystė. Tėviškės gamta, 2002 Nr. 10 (160).
17. Domarkas A. Tarėsi šalies žuvininkai. Žuvininkų godos pertvarkos kelyje. Tėviškės gamta Nr. 3 (131), 2001.
18. Domarkas A. Žuvininkų sąjungos veikla. Žuvininkystė Lietuvoje, V tomas, 2002.
19. Domarkas A. Žuvisaugos pagrindai. Medžiaga informaciniam seminarui, rengtam pagal PAF MPP remiamą projektą „Nykstančios iktiofaunos atkūrimas nedidelėse upėse naudojant mažąsias žuvivaisias priemones“, 2005.
20. Domarkas A. Žuvų auginimas mažuose sodų telkiniuose. Tėviškės gamta Nr. 6 (156), 2002.
21. Domarkas A. Žvejai nebus skriaudžiami. Tėviškės gamta Nr. 23 (162), 2002.
22. Domarkas A. Žvejybos turizmo ir mėgėjiškos žūklės plėtros perspektyvos. 2-osios mokslinės praktinės konferencijos pranešimų santrauka. Vilnius, 2005.
23. Domarkas A., Adolfas V. Rekreacinės žvejybos intensyvumo monitoringas pasirinktame ežere, upėje, tvenkinyje. LHD tiriamojo darbo „Vandens telkinių tinkamumo rekreacinei žuvininkystei, jų žuvų išteklių būklės tyrimai“ galutinė ataskaita. Vilnius, 2004.
24. Domarkas A., Radaitis V. Pasiūlymai traukos židiniams atvykstamajam žvejybiniam turizmui kurti. LHD tiriamojo darbo „Vandens telkinių tinkamumo rekreacinei žuvininkystei, jų žuvų išteklių būklės tyrimai“ galutinė ataskaita. Vilnius, 2004.
25. Domarkas A. Požiūris į žvejybą (apklausos duomenys). Konferencija mėgėjiškos žuvininkystės klausimais. Vilnius, 2002.
26. Dulinskas R. Rekreacinės žūklės vystymasis Kuršių marių regione. Magistro baigiamasis darbas. 2003.

27. Gaigalas K. Kuršių marių regiono žuvis ir žvejyba. 2001
28. Kerosierius L. Rekreatinė žuvininkystė žuvininkų rūmų akiratyje. Kn. Metodinė medžiaga mokymosi atstovauti rekreatinės žuvininkystės interesams. Vilnius. Asociacijų sąjunga. Žuvininkų rūmai. 2002.
29. Kerosierius L. Rekreatinės žuvininkystės patirtis Latvijoje. Konferencijos medžiaga. Pagėgiai, 2003.
30. Kesminas V., Kontautas A., Virbickas T. ir kt. Lašišinių žuvų jauniklių monitoringas // Baltijos lašiša Lietuvoje. – Vilnius, 2000. – P. 44–78.
31. Kesminas V., Virbickas T. Ichtiologiniu požiūriu svarbių upių suvestinė. Mokslinė ataskaita. Vilnius, 1999. – P. 1–39.
32. Kesminas V., Virbickas T., Arbačiauskas K., Repečka R., Burba A., Žiliukienė V., Bukelskis E., Vaitiekūnas V., Domarkas A. Žuvų ir vėžių išteklių atkūrimo valstybinės reikšmės vandens programa 2006–2010 metams ir strategijos matmenys. Vilnius, 2005.
33. Kinduryš P., Domarkas A. ir kt. Žuvų išteklių atkūrimas valstybinės reikšmės vandens telkiniuose. Žuvininkystė Lietuvoje, 2002.
34. Klaipėdos regiono aplinkos apsaugos departamento žinios apie licencijų pardavimo kiekius 2000–2002 m.
35. Klaipėdos regiono aplinkos apsaugos departamento žinios apie mėgėjiškos žūklės leidimų išdavimą 2000–2002 m.
36. Kontautas A. Mėgėjiškos žūklės plėtros pagrindinės kryptys. Pranešimas Mėgėjiškos žūklės plėtros komisijos posėdžiui. Vilnius, 2007.
37. Kontautas A., Sodeikis S., Matiukas K. et al. Density of salmon and sea trout juveniles in Lithuanian rivers in 1996 // Fishery in Lithuania. – Vilnius, 1998. – Vol. III. – P. 61–68.
38. Lapienė A. Vėžiai Lietuvoje ir jų galimas panaudojimas rekreacijai. Vilnius, 2004.
39. Lenkaitienė J. Europos sąjungos bendrosios žuvininkystės politikos reforma ir jos įtaka Lietuvos žuvininkystei. Tėviškės gamta. Nr. 3 (165): 9 p. 2003.
40. Lietuvninkas G., Kesminas V., Virbickas T. Žuvų migracijos sąlygų gerinimas ichtiologiniu požiūriu svarbiose upėse. 2001. – P. 1–37.
41. Lietuvos agroekonomikos institutas. Rinkotyra. Žemės ūkio ir maisto produktai. 2004.
42. Mėgėjiška žuvininkystė – galimybės ir problemos. Konferencijos medžiaga Vilnius, 2005.
43. Mėgėjiškos žūklės įstatymas. Valstybės žinios. 2004.
44. Mokslinė ataskaita. Lašišų ir šlakių jauniklių ir nerštaviečių monitoringas I dalis. Vilnius, 1997–2003.
45. Mokslinė ataskaita. Upėtakio, kiršlio ir vėgėlės išteklių būklė įvairaus tipo Lietuvos upėse. Vilnius, 1995. – P. 1–27.
46. Mokslinė ataskaita. Žuvų bendriųjų ir populiacijų tiriamuose vandens telkiniuose būklės monitoringas. Vilnius, 1993–2003.
47. NDRP direkcijos licencijų pardavimo žurnalai ir ataskaitos.
48. Pajūrio vandens turizmo infrastruktūros ir pramogų plėtros galimybių studija. Vilnius.
49. Radaitis V., Žvejybinio turizmo organizacija ir rekreatinės žuvininkystės patirtis pasaulyje Vilnius, 2002.
50. Repečka R., Bukelskis E., Kesminas V. Lietuvos žuvis, Baltijos jūros žuvis. Vilnius, 1998. 117 p.
51. Šeštokas J. Vėžių paplitimas, išteklių būklė ir jų atstatymo galimybės Lietuvoje. Disertacija biol. mokslų kandidato laipsniui įgyti. Vilnius, 1969. P. 281.
52. Švagždys A. Rekreatinės žvejybos poveikis Kuršių marių žuvų išteklams. Vilnius, 2004.
53. Toliušis Š., Bacevičius E. Baltijos jūros tinkamumas rekreatinei pramoginei žuvininkystei, jų žuvų išteklių panaudojimo apibūdinimas ir analizė. Pasiūlymų žvejybinio turizmo infrastruktūrai plėtoti pateikimas. 2004.
54. Vaikutis V., Girgždienė V. Vidaus vandenų žuvininkystės konkurencingumas. Vilnius, 2006.
55. Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos žinios apie licencijų, leidimų kiekius 2000–2006 m.
56. Valstybinis turizmo departamentas. Lietuvos atvykstantojo turizmo produktų ir rinkos tyrimas. Vilnius, 2003.
57. Virbickas J. Lietuvos ežerų ichtiocenozių struktūra ir raida. Acta hydrobiologica Lituanica Nr. 8. Vilnius, 1988. – P. 74–92.
58. Virbickas J. Lietuvos žuvis. 1986.
59. Virbickas J. Lietuvos žuvis. Vilnius, 2004.
60. Virbickas J., Kesminas V., Repečka R., Virbickas T. Žuvis, žuvų populiacijų būklė ir dinamika. Lietuvos gamtinė aplinka. Būklė, procesai, tendencijos. Vilnius, 1994. – P. 83–87.
61. Virbickas J., Virbickas T. Apie žuvų išteklius Lietuvos ežeruose ir vandens talpyklose. Žuvininkystė Lietuvoje 2. 1996. 253–258 p.

62. Virbickas T., Domarkas A. Vandens telkinių tinkamumas žuvininkystei, rekreacinės žūklės plėtra. Mokslinės praktinės konferencijos „Lietuvos vidaus vandenų žuvininkystės ir žuvivaisos plėtra“ pranešimų santraukos. Vilnius, 2006.
63. Virbickas T., Kesminas V., Virbickas J. Vidaus vandenų tinkamumas rekreacinei žuvininkystei, jų žuvų išteklių naudojimo apibendrinimas ir analizė. Pasiūlymų žvejybinio turizmo infrastruktūrai plėtoti pateikimas. Vilnius, 2004.
64. Zemeckis R., Vaikutis V., Naujokienė R., Domarkas A. Lietuvos žuvivaisos sektoriaus restruktūrizavimo ir privatizavimo programų parengimas. LAEI ataskaita, 2001.
65. Žiliukienė V. Mėgėjiškos žūklės poveikio žuvų ištekliais ir meškeriojimo efektyvumo įvertinimas. Vilnius, 1994.
66. Žuvininkystės departamentas prie Žemės ūkio ministerijos 2006–2008–ųjų metų strateginis veiklos planas. Vilnius, 2006.
67. Крылова О. Н и др. Рыбные ресурсы Куршского залива. Калининград, 1985.
68. Рыбное хозяйство. 2006.

12. Priedai

1 priedas. Žvejus ir žuvų perdirbėjus atstovaujančios organizacijos

Organizacijos pavadinimas	Adresas	Pareigos	Vardas, pavardė	Telefonas, faksas
Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugija	Stiklių 8, Vilnius	Pirmininkas	Jonas Vyšniauskas	Tel.: 8 5 2626735 Faks.: 8 5 2618204
Asociacijų sąjunga „Žuvininkų rūmai“	Verkių 98, Vilnius	Prezidentas	Juozas Virbickas	Tel./Faks.: 8 5 2729257
Vakarų Lietuvos žvejų ir žuvių perdirbėjų konfederacija	Nemuno 40, Klaipėda	Pirmininkas	Algirdas Aušra	Tel.: 8 46 341142 Faks.: 8 46 341141 Mob. tel.: 8 699 33918
Žuvininkų sąjunga	Kuosų 12–1, Vilnius	Prezidentas	Algirdas Domarkas	Tel. 8 687 56355 Faks.: 8 5 2341458
Žuvininkystės įmonių asociacija „Lampetra“	Lietuvininkų 26–3, Šilutė	Pirmininkas	Virginijus Domarkas	Tel.: 8 441 52289 Mob. tel.: 8 687 57634
Klaipėdos miesto žvejų asociacija „Klaipėdos žvejas“	Senoji smiltelės 7–15, Klaipėda	Pirmininkas	Alfonsas Bargaila	Tel./Faks.: 8 46 345045 Mob. tel.: 8 687 53859
Šventosios žvejų asociacija	Klaipėdos plentas 64–24, Palanga	Prezidentas	Viktoras Butavičius	Tel.: 8 460 51036 Mob. tel.: 8 698 35082
Žvejų ir žuvių perdirbėjų asociacija „Baltijos žvejas“	Nemuno 40, Klaipėda	Pirmininkas	Algirdas Aušra	Tel.: 8 46 341142 Faks.: 8 46 341141 Mob. tel.: 8 699 33918
Žvejybos verslo asociacija	Naglių 18, Neringa	Pirmininkas	Gintautas Morkevičius	Tel.: 8 687 51387
Pajūrio krašto žvejų asociacija	Karklės km., Klaipėdos raj.	Prezidentas	Povilas Žąsytis	Tel.: 8 46 291319 Mob. tel.: 8 685 46411
Medžiotojų ir žvejų draugija „Ežia“	Koloso 4, Vilnius	Pirmininkas	Ramūnas Grigaitis	Tel./Faks.: 8 5 2792269
Žuvių pramonės įmonių asociacija	Taikos 21, Pakalniai, Utenos raj.			
UAB „Plungės kooperatinė prekyba“	Birutės 50, Plungė			
UAB „Plungės šaltis“	Stoties 9, Plungė			
UAB „Kraitinė“	Fabriko 8, Marijampolė			
UAB „Okėja“	Šilutės plentas 111H, Klaipėda			
Lietuvos – Vokietijos UAB „Ostsee Fish Kretinga“	Tiekėjų 33, Kretinga			
UAB „Norvegijos žuvis“	Naglių 18, Nida, Neringa			
Lietuvos – Norvegijos UAB „Okėja“	Liepų 25-10, Klaipėda			
Lietuvos – Norvegijos UAB „Norvelita“	Gabšiai, Raseinių raj.			
UAB „P&P Provit Industrija“	Grobštų km., Agluonėnų sen., Klaipėdos raj.			
Vieša įstaiga „Aivaturas“	Aguonų 10, Vilnius, direktorė Dalia Vencienė, tel. 8-5 2342073, 8 612 04751			

2 priedas. Su mėgėjiška žūkle susijusių organizacijų suvestinė (Paskutinė duomenų patikra – 2007 m. gegužės 1 d.)

Eil. Nr.	Organizacijos pavadinimas, adresas	Pareigos	Vardas, pavardė	Darbo telefonas	Mobilusis telefonas	Faksas	Elektroninis paštas
1.	Lietuvos valstybinis žuvininkystės tyrimų centras (LVŽŽTC), Konstitucijos pr. 23, 08105 Vilnius	Gen. Direktorius	Povilas Kindurys	8 5 2727916	8 698 42841	8 5 2722146	povilask@zuvivaisa.lt
	LVŽŽTC Ignalinos filialas, Strigailiškio k., 30200 Ignalinos r.	Direktorius	Algirdas Bagdavičius	8 386 54120	8 686 12917	8 386 54120	–
	LVŽŽTC Rusnės filialas, Šyškrantės g. 67, Rusnė, 99344 Šilutės r.	Direktorius	Stasys Aleksandravičius	8 441 58505	8 686 12916	8 441 58505	jonasrusne@yahoo.co.uk
	LVŽŽTC Simno filialas, Kalesninkų k., 64314 Alytaus r.	Direktorius	Vydas Baravykas	8 315 35424	8 686 97607	8 315 35424	–
	LVŽŽTC Šilavoto filialas, Mikalinės k., 59271 Prienų r.	Direktorius	Antanas Paukštė	8 319 41449	8 686 12921	8 319 41449	–
	LVŽŽTC Vokės filialas, Vinkšnų g. 6, 02233 Vilnius	Direktorius	Donatas Galentas	8 5 2645146	8 686 12919	8 5 2645146	–
	LVŽŽTC Žeimenos lašišinių žuvų veislynas, Meškerinės k., 18174 Švenčionių r.	Direktorius	Antanas Vaznys	8 5 2109018	8 686 13733	8 5 2109018	8 612721@gsm.lt
	LVŽŽTC Žuvininkystės tyrimų laboratorija, Smiltynės pl. 1, 93100 Klaipėda	Direktorius	Šarūnas Toliušis	8 46 391122	8 698 79030	8 46 391104	ztl@is.lt
	LVŽŽTC Vidaus vandenų ir iichtiopatologijos laboratorija, Juozapavičiaus g. 9, 09311 Vilnius	Direktorius	Petras Sakalauskas	8 5 2723262	8 686 49141	8 5 2723686	laboratorija@zuvivaisa.lt
2.	Žuvininkystės įmonių asociacija „Lampetra“, Lietuvininkų g. 26-3, LT-99179 Šilutė	Tarybos pirmininkas	Virginijus Domarkas	8 441 52289	–	8 441 52289	info@lampetra.w3.lt
3.	Asociacijų sąjunga „Žuvininkų rūmai“, Erfurto g. 46-64, 04102 Vilnius	Prezidentas	Leonas Kerosierius	8 5 2318111	–	8 5 2318111	leonaske@takas.lt
4.	Žuvininkų sąjunga, Kuosų g. 12, 10311 Vilnius	Prezidentas	Algirdas Domarkas	8 5 2341458	8 687 56355	8 5 2341458	info@zuvininkurumai.lt
5.	Lietuvos žuvininkystės produktų gamintojų asociacija, Nemuno g. 42, 93277 Klaipėda	Pirmininkas	Alfonas Bargaila	8 46 345045	8 687 53859	8 46 345045	lfpa@takas.lt
6.	Žvejybos verslo asociacija, Taikos g. 28-3, 93121 Neringa	Pirmininkas	Gintautas Morkevičius	–	8 687 51387	–	–
7.	Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugija, Stiklių g. 6, 01131 Vilnius	Pirmininkas	Rimantas Benetis	8 5 2626735	–	–	rbenetis@hotmail.com
8.	Lietuvos sportinės žūklės federacija, Žemaitės g. 6, 03117 Vilnius	Prezidentas	Jonas Čiuplys	8 5 2333966	8 698 12861	8 5 2333966	–
9.	Lietuvos sportinės žūklės klubų lyga	Prezidentas	Aurelijus Paulauskas	8 41 504010	8 698 27126	8 41 504011	aurelijus@balticfortuna.lt
10.	Karpininkų asociacija, Viršuliškių skg. 24-9, 05110 Vilnius	Prezidentas	Darius Surgautas	–	8 686 67121	–	d.surgautas@lvpa.lt
11.	Lietuvos spiningautojų asociacija	Prezidentas	Viačeslavas Osinovskis	8 5 2603539	8 682 67474	8 5 2603539	slava@romada.lt
12.	LSŽK „Vienam gale kablys“, Taikos pr. 70, 51299 Kaunas	Prezidentas	Giedrius Loda	–	8 686 25800	8 37 362154	–
13.	LŽK „Merkys“, Stiklių g. 6, 01131 Vilnius	Prezidentas	Pranas Gudynas	8 5 2109821	8 687 43657	8 5 2724315	pranas.gudynas@spc.smm.lt
14.	LŽK „Pagavai – Paleisk“, Ukmergės g. 306A-51, 06115 Vilnius	Prezidentas	Tomas Kolesinskas	8 5 2753064	8 686 50929	8 5 2753064	tomas@lidx.lt

2 priedo tęsinys

Eil. Nr.	Organizacijos pavadinimas, adresas	Pareigos	Vardas, pavardė	Darbo telefonas	Mobilusis telefonas	Faksas	Elektroninis paštas
15.	LMSŽK „Pyla“, Laugalių g. 6, Gargždai	Prezidentas	Marius Baranuskas	8 46 453284	8 676 75181	8 46 453284	pylagargzdai@yahoo.com
16.	LSŽK „Žvejo takas“, Nemuno g. 73, 37356 Panevėžys	Prezidentas	Gintautas Daunys	–	8 699 41952	8 45 516115	zvejotakas@zvejotakas.lt
17.	LSŽK „Kirslys“, Vytauto g. 76, 65146 Varėna	Prezidentas	Algirdas Juškevičius	–	8 687 82043	–	algirdasjusk@gmail.com
18.	LSŽK „Meškerės broliai“, Jazminų g. 52–19, 63189 Alytus	Prezidentas	Vytautas Paškauskas	8 315 73253	8 610 36428	8 315 73253	vitorda@delfi.lt
19.	LSŽK „Šlakys“, Biržų g. 33, 44139 Kaunas	Prezidentas	Dzintars Daniels	–	8 686 20447	8 37 333599	marmac@zebra.lt
20.	LSŽK „Fortūna“, Architektų g. 1, 78366 Šiauliai	Prezidentas	Arimantas Cironka	8 41 504010	8 698 27126	8 41 504011	aurelijus@balticfortuna.lt
21.	LSŽK „Lifosos meškeriojai“, Juodkiskio g. 50, 57502 Kėdainiai	Prezidentas	Raimundas Barkauskas	–	8 698 72940	–	r.barkauskas@lifosa.com
22.	LSŽK „Banga“, Klaipėdos g. 75, 37106 Panevėžys	Prezidentas	Raimundas Trečiokas	–	8 686 77124	–	
23.	LSŽK „Vokė“, Radūnės kelias 2, Vilnius	Prezidentas	Oleg Skibickij	–	8 686 79753	8 5 2739275	voke@ans.lt
24.	LŽK „Ant bangos“, Jasinskio g. 5–1, 01112 Vilnius	Prezidentas	Rolandas Baratinas	–	8 650 96966	–	antbangos@info.lt
25.	LSŽK „Gramzas“, Bažnyčios g. 20, Tau-ragė	Prezidentas	Jonas Kukanauskas	8 446 72698	8 687 25393	8 446 72698	gugis@gmail.com
26.	LŽK „Žvejoklis“, Užmiesčio g. 3–10, Kursėnai, 81147 Šiaulių r.	Prezidentas	Tomas Kulikauskas	–	8 674 45263	–	zvejokliui@yahoo.com
27.	LSŽK „Utenis“, Vyžuonų g. 17, 28141 Utena	Prezidentas	Algirdas Zakarka	–	8 682 19726	–	–
28.	LŽK „Karpis“, Vytauto g. 27, 66171 Druskininkai	Prezidentas	Renaldas Marčiukaitis	–	8 687 86929	–	–
29.	LSŽK „Meknė“, Partizanų g. 186–7, 50326 Kaunas	Prezidentas	Jonas Jablonskis	–	8 698 77316	8 37 311908	–
30.	LSŽK „Druskonis“, Baravykų g. 1B–2, 66181 Druskininkai	Pirmininkas	Juozas Paulėkas	–	8 699 64578	–	–
31.	LSŽK „Aukšinė žuvelė“		Aidas Juška (atsakingas)	–	8 614 22049	–	–
32.	LSŽK „Ešerys“, Vilniaus g. 90–11, 33116 Molėtai	Pirmininkas	Sigitas Lukšta	–	8 682 35940	–	eserys@erdves.lt
33.	Medžiotojų ir žvejų klubas „Rotary gamta“, Latvių g. 7, 08123 Vilnius	Pirmininkas	Šarūnas Davainis	8 5 2724090	–	8 5 2724636	info@ambergift.lt
34.	BJ „Laukystos žuvų veislynas“, Mančiūnų k., Kaišiadorių r.	Direktorius	Marijonas Juozapas Kiela	8 346 44402	8 612 73458	8 346 44402	laukysta@gmail.com
35.	UAB „Armolė“, Armonių k., Molėtų r.	Direktorius	Kęstutis Varanka	8 383 42144	8 687 10905	8 383 42144	armole@pvm.lt
36.	UAB „Bartžuvė“, Naujosios Kietaviškės, Kaišiadorių r.	Direktorius	Arvydas Saltonas	8 346 44662	8 656 39777	8 346 44662	–
37.	UAB „Birvėtos tvenkiniai“, Navikų k., Ignalinos r.	Direktorius	Edita Brukštuvienė	8 386 59114	8 698 44506	–	birveta@takas.lt
38.	AB „Daugų žuvis“, Skapeikių k., Alytaus r.	Direktorius	Giedrius Kizalas	8 315 40644	8 687 84086	8 315 40644	dauguzuvis@one.lt
39.	UAB „Juodasis gandras“, Geležinkelio g. 9, Baltoji Vokė, Šalčininkų r.	Direktorius	Zenonas Pakarklis	8 380 43160	8 387 94767	–	–
40.	UAB „Karpis“, Bebruliškės k., Marijampolės r.	Direktorius	Evaldas Kaka-rieka	8 343 91539	8 687 83267	–	info@carp.lt

2 priedo tęsinys

Eil. Nr.	Organizacijos pavadinimas, adresas	Pareigos	Vardas, pavardė	Darbo telefonas	Mobilusis telefonas	Faksas	Elektroninis paštas
41.	UAB „Šventjonis“, Žvejų g. 6, Kurtuvėnai, Šiaulių r.	Direktorius	Bronius As-trauskas	8 41 370135	–	–	sventjonis@takas.lt
42.	AB „Vasaknos“, Vasakny k., Zarasų r.	Direktorius	Algirdas Šiukčius	8 385 56221	8 686 15301	8 385 56221	vasaknos@takas.lt
43.	UAB „Arvydai“, Arvydų k., Vilniaus r.	Direktorius	Vytautas Petružis	8 5 2546148	8 618 00680	8 5 2546138	–
44.	UAB „Kaplių žuvys“, Aukštųjų kaplių k., Kėdainių r.	Direktorius	Vytautas Mole-vičius	8 347 40231	8 685 43745	8 347 40231	–
45.	UAB „Kintai“, Kintai, Šilutės r.	Direktorius	Rimgaudas Višinskis	8 441 47339	8 698 44853	8 441 47339	uab-kintai@silute.om-nitel.net
46.	AB „Išlaužo žuvis“, Išlaužas, Prienų r.	Direktorius	Rimantas Jurgelionis	8 377 46615	8 652 70200	8 377 46615	islauzozuvis@gmail.com
47.	UAB „Akvilegija“, Žvejų g. 1, Kalveliai, Vilniaus r.	Direktorius	Genoefa Pivoriū-nienė	8 5 2495271	8 618 29085	8 5 2495271	info@akvilegija.lt
48.	UAB „Šilo Pavežupis“, Laikšių k., Kelmės r.	Direktorius	Arvydas Jucius	8 427 45425	8 656 94462	8 427 45425	pavezupis@takas.lt
49.	UAB „Šalčininkų žuvis“, Tribonių k., Šalčininkų r.	Direktorius	Algimantas Gilyis	8 5 2705050	8 616 01761	8 5 2705070	salcininkuzuvis@sekme.lt
50.	UAB „Myga“, Šiauduvos k., Šilalės r.	Direktorius	Petronėlė Kalnikienė	8 449 45943	8 615 62299	8 449 45943	kalnikas@one.lt
51.	UAB „Visbarų žuvininkystė“, Visbarų k., Tauragės r.	Direktorius	Romualdas Ostgirdas	8 446 61523	8 699 44916	8 446 61523	hotel@tvk.lt

3 priedas. Mėgėjiškos (sportinės) žūklės organizacijos

Klubo pavadinimas	Kontaktiniai duomenys	Prieiga per internetą (informacijos šaltiniai)
Alytaus klubas „Meškerės broliai“	Linas Žvaliauskas, Alytus	http://www.zvejotakas.lt/pasiekimai.html
Asociacija „Paša“	Tel.: 8 5 215 97 68, +370 698 32907 El. paštas: grigaitisz@delfi.lt	
Kauno sportinės žūklės klubas „Vienam gale kablys“	Pirmininkas Giedrius Loda Tel.: +370 686 25800, Taikos pr. 70, Kaunas El. paštas: klubas@vienamgale.lt	http://www.vienamgale.lt
Kėdainių r. sporto klubas „Lifosos meškeriotojai“	Mob. tel.: 8 686 58215, Rasos g. 6a, Kėdainiai	http://www.is.lt/zvejyba/
Klubas „Fortūna“	Šiauliai	http://www.is.lt/zvejyba/
Klubas „Laukinis karpis“	Merkinės 2a, Alytus Faks.: 8 35 79688 El. paštas: vadostudija@delfi.lt	www.zvejokliai.ten.lt
Klubas „Neris“	Jonava	http://www.is.lt/zvejyba/
Klubas „Merkys“	Prezidentas – R. Brasiūnas, Tel.: +370 686 65444, Viceprezidentas J. Remeikis, Tel.: 8 5 270 36 76, +370 652 40345, Stiklių g-vė 6, Vilnius	http://www.flyfishing.lt/merkys/index.html
Klubas „Pagavai – Paleisk“	Prezidentas Tomas Kolesinskas Mob. tel. +370 686 50929 El. paštas: tomask@gamta.lt, Vilnius	http://www.flyfishing.lt/klubai/PP.html www.flyshop.lt
Klubas „Pro Carpius“	Steigėjai: Arvydas Žilionis, Robertas Cvirka, Eduar-das Jurevičius ir Rimvydas Bareika, Tel.: 8 5 231 73 66, Keramikų g. 106-1, Vilnius El. paštas: procarpius@carpfishing.lt	http://www.carpfishing.lt
Klubas „Šlakys“	Tel.: 8 37 333559 Mob. tel.: 8 686 20447 Kaunas El. paštas: macimari@takas.lt	http://www.is.lt/zvejyba/

3 priedo tęsinys

Klubo pavadinimas	Kontaktiniai duomenys	Prieiga per internetą (informacijos šaltiniai)
Komanda „Šilas“	Širvintai	http://www.is.lt/zvejyba/
Komanda „Estrėja“	Kaunas	http://www.is.lt/zvejyba/
Lietuvos karpininkų asociacija	Prezidentas – Albinas Daubaras, Tel.: +370 610 18370 El. paštas: ozomokykla@delfi.lt	
Lietuvos spinningautojų asociacija	Prezidentas – Večiaslavas Osinovskis Mob.tel.: 8 682 67474	http://www.is.lt/zvejyba/
Lietuvos sportinės žūklės federacija	Tel.: 8 5 233 39 66, Faks.: 8 5 261 82 04 Žemaitės g. 6, Vilnius	http://info.kmu.lt/sveikas/pagalba/sp_vis.htm
Medžiotojų ir žvejų klubas „Aitra“	Tel.: 8 41 524521, Dubijos g. 20, Šiauliai	
Medžiotojų ir žvejų klubas „Diana“	Kvietinių g. 78, Gargždai	http://www.gastro.lt/Default.asp?DL=L&TopicID=80
Medžiotojų ir žvejų draugija „Ežia“	Prezidentas – Ramūnas Grigaitis Tel.: 8 5 215 97 68, Mob.tel.: +370 698 32907 El. paštas: grigaitisz@delfi.lt	
Medžiotojų ir žvejų klubas „Nendrė“	Tel.: 8 46 410529, Sodų g. 4, 92228 Klaipėda	http://www.ml.lt
Medžiotojų ir žvejų klubas „Rotary gamta“	Tel.: (5) 2724090, Latvių g. 7a, Vilnius	www.turizmas.lt
Medžiotojų ir žvejų klubas „Senas ažuolas“	Tel.: 8 385 52286, Aukštaičių g. 4, Zarasai	www.turizmas.lt
Megejiškos ir sportinės žūklės klubas „Pyla“	A. Petrikas, Tel.: 453284, Laugalių g. 6, Gargždai	http://www.klaipedos-r.lt/?wtD=w&wwd=73
Muselinės meškerės klubas „Verpetas“	T. Bertašius, Tel.: 8 46 238596, Baltijos pr. 25-56, Klaipėda	http://www.klaipeda.lt/miestas10.htm#21name
Panevėžio sportinės žūklės klubas „Žvejo takas“	El. paštas: zvejotakas@ten.lt, Prisijungimas per MIRC: Serverio vardas: Zvejotakas, Serverio adresas: irc.zvejotakas.lt, Portas: 6667, Kanalas: #zvejotakas	http://www.zvejotakas.lt
Sportinės žūklės klubas	A. Ulevičius, A. Vivulskio g.7, Vilnius	http://www.sporto.lt/dokumentai/klubai.doc
Sportinės žūklės klubas „Auksinė Žuvelė“	Aidas Juška, Mob. Tel.: 8 614 22049, Panevėžys	http://www.is.lt/zvejyba/
Sportinės žūklės klubas „Banga“	Panevėžys	http://www.is.lt/zvejyba/
Sportinės žūklės klubas „Druskonis“	Druskininkai	http://www.is.lt/zvejyba/
Sportinės žūklės klubas „Ešerys“	Moletai	http://www.is.lt/zvejyba/
Sportinės žūklės klubas „Kurėnas“	A. Vasiliauskas, Tel.: 8 46 410529, Sodų g.4, Klaipėda	http://www.klaipeda.lt/miestas10.htm#21name
Sportinės žūklės klubas „Utenis“	Utena	http://www.is.lt/zvejyba/
Sportinės žūklės klubas „Vilkaviškis“	Vilkaviškis	http://www.is.lt/zvejyba/
Sportinės žūklės klubas „Vilnis“	A. Kuzas, Skroblių g. 5-21, Vilnius	http://www.sporto.lt/dokumentai/klubai.doc
Varėnos sportinės žūklės klubas „Kiršlys“	Algirdas Juškevičius, Tel.: 8 310 31195, Mob. tel.: +370 687 82043, Vytauto g. 76, Varėna	http://www.varena.lt/sportas/klubai.php
Vilniaus spinningautojų klubas „Esos“	Miroslavas Kludkevičius, Tel.: +370 686 86348 Laisvės pr. 115 a – 1, Vilnius	http://www.sporto.lt/dokumentai/klubai.doc
Vilniaus sportinės žūklės klubas „Sensas-Gutmix“	Miroslav Ingelevič, Bukčių 4–26, Vilnius	http://www.sporto.lt/dokumentai/klubai.doc
Žūklės klubas „Vilnia“	Ramūnas Brasiūnas, Tel.: 8 5 261 51 66, Vilnius	http://www.sporto.lt/dokumentai/klubai.doc
Žvejų klubas „Karpis“	Tel.: +370 656 29979, Vytauto g. 27, Druskininkai	
Žūklės medžioklės klubas „Astacus“	Stasys Cesiulis, Tel. 8 699 26448, 8 610 25690 Kolaso g. 4, Vilnius	
Žūklės klubas „Juodžiukas“	Mindaugas Skrockas, Tel. 8 687 89908	

4 priedas. Įmonės, veisiančios ir auginančios žuvis.

Eil. Nr.	Organizacijos pavadinimas	Pareigos	Pavardė	Telefonas	Faksas	Mob.telefonas
1.	Lietuvos valstybinis žuvininkystės tyrimų centras (LVŽŽTC)	Gen.direktorius	P. Kindurys	8 52723330	8 52722146	8 68719720
	LVŽŽTC žuvininkystės laboratorija	Vedėjas	G. Balkus	8 52723262	8 52722146	8 68612912
	LVŽŽTC Ignalinos filialas, Ignalinos raj.	Direktorius	A. Bagdonavičius	8 38654120	8 38654120	8 68612917
	LVŽŽTC Rusnės filialas, Šilutės raj.	Direktorius	S. Aleksandravičius	8 44158505	8 44158505	8 68612916
	LVŽŽTC Simno filialas, Alytaus raj.	Direktorius	A. Veselga	8 31535424	8 31535424	8 69838897
	LVŽŽTC Šilavoto filialas, Prienų raj.	Direktorius	A. Paukštė	8 31941449	8 31941449	8 68612921
	LVŽŽTC Vokės filialas, Vilniaus raj.	Direktorius	D. Galentas	8 52516146	–	8 68612919
	LVŽŽTC Žeimenos filialas, Švenčionių raj.	Direktorius	A. Vaznys	8 38754238	8 38754238	8 68613733
	LVŽŽTC žuvininkystės tyrimų laboratorija	Direktorius	S. Toliušis	8 46391122	8 46391104	8 69879030
2.	VĮ „Laukystos žuvų veislynas“	Direktorius	M. Kiela	–	–	8 69914762
3.	UAB „Akvilėja“, Vilniaus raj.	Direktorius	J. Zableckis	8 52585271	8 52585271	8 69925480
4.	UAB „Armolė“, Molėtų raj.	Direktorius	K. Varanka	8 38342144	8 38342144	8 68710905
5.	UAB „Arvydai“, Vilniaus raj.	Direktorius		8 52546148	–	–
6.	UAB „Auksinis karpis“, Rokiškio raj.	Direktorius		8 45845510	8 45845510	–
7.	UAB „Bartžuvė“, Kaišiadorių raj.	Direktorius	M. Kiaušinis	8 34644662	8 34644686	8 68720289
8.	UAB „Birvėtos tvenkiniai“, Ignalinos raj.	Direktorius	E. Brūkštuvienė	8 38659114	8 38659114	8 68681852
9.	AB „Daugų žuvis“, Alytaus raj.	Direktorius	P. Kizalas	8 31540644	8 31540644	8 68784086
10.	AB „Įslaužo žuvis“, Prienų raj.	Direktorius	A. Žekonis	8 31948252	–	8 68631074
11.	UAB „Juodasis gandras“, Šalčininkų raj.	Direktorius	Z. Pakarklis	8 38043287	8 38043255	8 68794767
12.	AB „Karpis“, Marijampolės raj.	Direktorius	R. Širvys	8 34369225	8 34391539	8 68783267
13.	UAB „Kintai“, Šilutės raj.	Direktorius	R. Višinskis	8 44147149	8 44147339	8 69844853
14.	UAB „Kabelių žuvis“, Varėnos raj.	Direktorius	R. Veniukevičius	8 31048137	8 31048137	8 68687797
15.	UAB „Žemaitijos žuvis“, Telšių raj.	Direktorius	F. Petkus	8 44445708	–	8 68605920
16.	Raseinių žuvininkystės AB, Raseinių raj.	Direktorius	Č. Kenstavičius	8 42854303	8 42854303	8 69873839
17.	AB „Šalčininkų žuvis“, Šalčininkų raj.	Direktorius	A. Gilyš	8 38048228	8 38048228	–
18.	Žuvininkystės AB „Silo Pavėžupys“, Kelmės raj.	Direktorius	K. Buzys	8 42745547	8 42745547	8 68792561
19.	UAB „Šventjonis“, Šiaulių raj.	Direktorius	B. Astrauskas	8 41370135	8 41370135	8 69991912
20.	AB „Vasaknos“, Zarasų raj.	Direktorius	A. Šiukčius	8 38556221	8 38556121	8 68615301
21.	UAB „Visbarų žuvininkystė“, Tauragės raj.	Direktorius	J. Ostgirdas	8 44652117	–	–

5 priedas. Žūklės prekių parduotuvės.

Eil. Nr.	Įmonės	Įm. vadovas / pastabas	Adresas	Telefonas /Faksas Mob. telefonas / El. paštas
1.	AIRSP		V. Krėvės pr. 104a, Kaunas	Tel.: 8 37 410699 Mob. tel.: 8 686 46916
2.	Aisės žūklė, UAB		Bijūnų g. 10, p.d. Klaipėda	Tel. 8 46 420706 Tel./faks.: 8 46 420707 Faks.: 8 46 322336 El. paštas: aise@takas.lt info@aise-fly.lt
3.	Akvariumas		Bažnyčių g. 20, Tauragė	Tel.: 8 446 72698
4.	Almarijas, UAB		Stoties g. 7, 77156 Šiauliai Lukšio g. 20, Kaunas Savanorių g. 290a, Kaunas Šilainių turgavietė, Kaunas	Tel.: 8 41 521577 Tel.: 8 37 778421 Tel.: 8 37 212776 Mob. tel.: 8 650 41306
5.	ARUM		M. Gimbutienės g. 35, Kaunas	Tel.: 8 37 370777
6.	Atletas		Vilniaus g., Kaunas	Tel.: 8 37 202686
7.	Auksiniai sazanai		Ukmergės g. 305 (Aitvaras), Kaunas	Mob. tel.: 8 682 33238
8.	Auksinis lynas		Naujoji g. 2c, Alytus	Tel.: 8 315 73903
9.	Aukštaitijos žvejys, UAB		Nemuno g. 42A, Panevėžys	Tel.: 8 45 448438
10.	Burė, UAB		Tiltų g. 19, Klaipėda	Tel.: 8 46 314771
11.	Calypso ir co, UAB		Savanorių pr. 290A, 49473 Kaunas Stoties g. 7, Šiauliai	Tel.: 8 37 312776 Tel.: 8 41 521577
12.	Devana, UAB		Švitrigailos g. 16, 03209 Vilnius	Tel.: 8 5 2337780
13.	Gamta, medžioklė, žūklė parduotuvė, L. A. Stankevičių IĮ		Alyvų takas 22-2, 64142 Alytus	Tel.: 8 315 52964
14.	Gelmių valdovas		Smėlynės g. 73a, Panevėžys	Mob. tel.: 8 681 66004
15.	Hobio centras (Serenika, UAB)	Direktorius – K. Gružas	Naikupės g. 30, Klaipėda	Tel.: 8 46 340105 Mob. tel.: 8 698 34742 Faks.: 8 46 340955 El. paštas: info@hobiocentras.net http://www.hobiocentras.net
16.	Karosiukas		Savanorių pr. 43, Kaunas	Mob. tel.: 8 698 48184
17.	Laikas žvejoti		Laisvės pr. 115a, Vilnius Savanorių pr. 22 (prie Hyper RIMI), Vilnius	Tel.: 8 5 2400498 Tel.: 8 5 2333402
18.	Laureola, UAB		Algirdo g. 25, 03219 Vilnius	Tel.: 8 5 2338135
19.	Lydys		Ukmergės g. 222, Vilnius	Tel.: 8 5 2460792
20.	M. Liebutės įmonė		Jūratės g. 32, Palanga	Tel.: 8 460 54294
21.	M. Norkaus komercinė firma	Savininkas – M. Norkus (papildoma veikla – žūklės ir poilsio organizavimas)	Tilžės g. 52, Klaipėda 91110	Mob. tel. 8 611 15770 Faks.: 8 46 410519 degtukai@klaipeda.omnitel.net
22.	Maks Fishing		Jonavos g. 68, Kaunas	Tel.: 8 37 332316
23.	Mazgeikos žvejyba, UAB	Papildoma veikla – žūklės ir poilsio organizavimas	Minijos g. 137, Klaipėda	Tel.: 8 46 366909 Faks. 8 46 300272 neizvyno@klaipeda.omnitel.lt
24.	Meknė		A. Mapu g. 13, Kaunas Taikos pr. 41–3, Kaunas	Tel.: 8 37 221297 Tel.: 8 37 381069

5 priedo tęsinys

Eil. Nr.	Įmonės	Įm. vadovas / pastabas	Adresas	Telefonas /Faksas Mob. telefonas / El. paštas
25.	Meškeriotojas, UAB		Lietuvininkų g. 51–3, 99135 Šilutė	Tel.: 8 441 51767
26.	Meškeriotųjų krantas		Kalvarijų g. 19-1/Lvovo g. 16, Vilnius	
27.	Minija, L. Gūžės individuali gamybinė firma		Sausupio g. 17, 02301 Vilnius	Tel.: 8 5 2388797
28.	NAKTIŽIBIS, UAB		Vydūno g. 13, 89225 Mažeikiai	Tel.: 8 443 26477
29.	Nasrai		Pylimo g. 36/2, Vilnius	Tel.: 8 5 2617996
30.	„Nei žvyno, nei...“		Minijos g. 137, Klaipėda	Tel.: 8 46 366909
31.	Oksalis, UAB	Direktorius – G. Misiukevičius	Kalvarijų g. 21/17, Vilnius 09313	Tel.: 8 5 2750647; Faks. 8 5 2715286 info@oksalis.lt; http://www.oksalis.lt
32.	Pas Regimantą, UAB		Ragainės g. 71, 78110 Šiauliai Vytauto g. 137, Šiauliai	Tel.: 8 41 504010 Tel.: 8 41 504010
33.	Plastolitas, UAB	Direktorius – A. Vaitulionis	Technikos g. 6, Kaunas 51252	Tel.: 8 37 452431 Faks. 8 37 351299 El. paštas: info@plastolitas.lt
34.	Prekės žvejams		Karo ligoninės g. 5, Kaunas	Tel.: 8 37 32 06 07
35.	R. Juozapavičiaus IĮ		Lauko g. 2, 62389 Alytus	Tel.: 8 315 72666
36.	Rivagris		Kalvarijų g. 49, Vilnius Konstitucijos pr. 16 (Vilniaus centrinė universalinė parduotuvė)	Tel.: 8 5 2750337 Tel.: 8 5 2101750
37.	Robinsonada, UAB	Direktorius – L. Samaška	Jurbarko g. 2, Kaunas 47183	Tel.: 8 37 360660 Faks.: 8 37 360660 El. paštas: info@robinzonada.lt http://www.robinzonada.lt
38.	Romada, UAB	Parduotuvės	Stoties g. 7–1, 77156 Šiauliai Mindaugo g. 14b, Vilnius Jonavos g. 204a, Kaunas Bokštų g. 8–10, Klaipėda Dubysos g. 60, Klaipėda Marijonų g. 27, Panevėžys Statybininkų g. 54, Alytus Tauragnų g. 50b, Utena R. Juknevičiaus g. 15, Marijampolė J. Basanavičiaus g. 91B, Kėdainiai Rotušės g. 12–2, Kretinga J. Basanavičiaus g. 2, Kuršėnai Naftininkų g. 5, Mažeikiai Naglijo g. 18, Nida Vilniaus g. 24, Skuodas Turgaus aikštė 7–1, Šilutė Birutės g. 10–12, Telšiai Bukanto g. 3, Zarasai	Tel.: 8 41 521577 Tel.: 8 5 2603539 Tel.: 8 37 335085 Tel.: 8 46 493702 Tel.: 8 46 342916 Tel.: 8 45 581255 Mob. tel.: 8 615 71695 Tel.: 8 389 5 68 44 Tel.: 8 343 98550 Mob. tel.: 8 616 23498 Tel.: 8 445 77020 Mob. tel.: 8 650 50562 Tel.: 8 443 20956 Mob. tel.: 8 687 23483 Mob. tel.: 8 618 01602 Tel.: 8 441 75039 Mob. tel.: 8 685 29823 Tel.: 8 385 30200
39.	Rovana	ROVANA, V. Karlos įmonė ROVANA, V. Karlos įmonė, filialas ROVANA, V. Karlos įmonė, filialas ROVANA, V. Karlos įmonė, filialas	Konstitucijos pr. 16, 09308 Vilnius Ozo g. 25, 05125 Vilnius Utenos g. 41A, 08217 Vilnius Viršuliškių g. 42, 05112 Vilnius	Tel.: 8 5 2757788 Mob. tel.: 8 687 46696 El. paštas: info@rovana.lt Tel./faks.: 8 5 2754489 Tel.: 8 5 2427348 Tel.: 8 5 2387923 Tel.: 8 5 2427348

5 priedo tęsinys

Eil. Nr.	Įmonės	Įm. vadovas / pastabas	Adresas	Telefonas /Faksas Mob. telefonas / El. paštas
40.	Sagitta, UAB		V. Krėvės pr. 104A, 50381 Kaunas	Tel.: 8 37 410699
41.	Salmolita, UAB	Direktorius – Kęstutis Zabotkus „Meškeriojų krantas“ „Pas dėdę“	Kalvarijų g. 19, Vilnius M. Daukšos g. 29-9, Kaunas	Tel.: 8 37 337888 Fax.: 8 37 337889 Mob. tel.: 8 69848054 El. paštas: salmo@salmolita.lt
42.	Senas ažuolas, parduotuvė, IĮ		Aukštaičių g. 4, 32107 Zarasai	Tel.: 8 385 52286
43.	Strepetys		Jonavos g. 62, Kaunas	Tel.: 8 37 221090
44.	Teksta, J. Gališanskienės IĮ		Veiverių g. 105–1, 46385 Kaunas	Tel.: 8 37 391315
45.	Teleskopas, UAB		Mindaugo g. 14B, 03225 Vilnius	Tel.: 8 5 2603539
46.	Triturus, UAB		Fabijoniškių g. 2, 07109 Vilnius	Telefonas: (5) 2430234
47.	Vinsekas, UAB		Antakalnio g. 75, 10213 Vilnius	Telefonas: (5) 2346312
48.	Viskas žvejams		Šv. Gertrūdės g. 22, Kaunas	Tel.: 8 37 719241 Mob. tel.: 8 698 45573
49.	Vitroda, UAB		Tilto g. 2, 62105 Alytus	Tel.: 8 315 73253
50.	Vollit, UAB		Dvaro g. 55, Šiauliai	
51.	Žūklė		Klaipėdos g. 16 (Tauralaukis), Klaipėda Minijos g. 37, Klaipėda	Tel.: 8 46 311583
52.	Žūklės ir sporto reikmenys		Laisvės pr. 125, Vilnius Liubarto g. 3, Vilnius	Tel.: 8 5 2407072 Tel.: 8 5 2730773
53.	Žūklės klasika, G. Pupšienės IĮ		Birutės g. 2, 91206 Klaipėda	Telefonas: (46) 380191
54.	Žūklės parduotuvė		A. Vienuolio g., Anykščiai	Mob. tel.: 8 681 08478
55.	Žūklės prekės		Jeruzalės g. (šalia IKI parduotuvės), Vilnius Ramygalos g. 46, Panevėžys	Mob. tel.: 8 612 42437 Mob. tel.: 8 615 43006
56.	Žūklės reikmenys		Antakalnio g. 94, Vilnius Fabijoniškių g. 2, Vilnius Žirmūnų g. 147, Vilnius Kaunakiemio g. 5, Kaunas	Tel.: 8 5 2709797 Mob. tel.: 8 611 79186 Tel.: 8 5 2430234 Tel.: 8 5 2712696 Mob. tel.: 8 686 38139
57.	Žūklita		J. Basanavičiaus g. 39, Panevėžys	Tel.: 8 45 508353
58.	Žvejų salonas		Utenos g. 21, Kaunas	Tel.: 8 37 328275
59.	Žvejyba, medžioklė, ginklai	Direktorius – J. Bugvilas	V. Kudirkos g. 86, Šakiai 71126	Tel.: 8 345 60326 Faks.: 8 345 60326
60.	Žvejybos reikmenys		Kęstučio g. 22/28, Vilnius Erfurto g. 10, Vilnius Pramonės pr. 16 „Urmo bazė“, Rytų rampa, 12 sandėlis, Kaunas Pramonės pr. 16 „Urmo bazė“, II rampa, 4 sandėlis, Kaunas Pramonės pr. 16 „Urmo bazė“, Vakarų rampa, 8 sandėlis, Kaunas Raudondvario pl. 117a, Kaunas Vaidotų g. 32, Kaunas	Mob. tel.: 8 676 11411 Tel.: 8 5 2441410 Mob. tel.: 8 659 57068 Mob. tel.: 8 686 31363 Mob. tel.: 8 659 57068
61.	Žvejo zona		Konstitucijos pr. 16 (Vilniaus Centrinė Universalinė Parduotuvė), Vilnius Ozo g. 25 (Akropolis), Vilnius	Tel.: 8 5 2101751 Tel.: 8 5 2387926

6 priedas. Žūklės turų, poilsinės žūklės organizatoriai Lietuvoje²

Eil. Nr.	Įmonės	Įm. vadovas / pastabas	Adresas	Telefonas/ Faksas / Mob. telefonas / El. paštas
1.	Akvilegija, UAB		Žvejų g. 1, Kalveliai, Vilniaus r.	Tel.: 8 5 2495271 Mob. tel.: 8 612 86582 http://www.akvilegija.lt
2.	Bružė, UAB	A. Aušra, dir. Pramoginės, dalykinės kelionės po Klaipėdos uostą, Baltijos jūrą keleiviniu laivu. Mėgėjiška žūklė Baltijos jūroje. Baras, virtuvė.	Nemuno g. 143A, Klaipėda 93262	Tel.: 8 46 365215 Faks.: 8 46 341141 El. paštas: baltzvej@takas.lt
3.	Gintarinė sala	Žvejyba vakariniame Lietuvos krašte	Taikos g. 8, Klaipėda	Tel.: 8 46 412222 Faks.: 8 46 410848 El. paštas: klaipeda@gintarinesala.lt
4.	Hubertus Baltic	Žvejyba jv. Lietuvos tvenkinių ūkiuose ir užsienyje	Žalgirio g. 90, Vilnius	Tel./faks.: 8 5 275 69 32 Mob. tel.: 8 699 74006 Mob. tel.: 8 698 30123 El. paštas: hubertus@takas.lt El. paštas: hunting@one.lt
5.	Jori, UAB	Pažintinės – pramoginės kelionės laivu Kuršių mariose ir Nemuno deltos regioniniame parke	Laisvės alėja 74–3, Kaunas	Tel. 8 37 320563, 8 37 407160 Faks.: 8 37 407056 El. paštas: marios@jori.lt http://www.jori.lt
6.	Karpis, visuomeninis žvejų klubas	Organizuoja žūklę Ilgio ežere	Vytauto g. 27, Druskininkai	Mob. tel.: 8 652 33053, 8 676 13331 8 687 86929
7.	Kintai, UAB		Kintai, Šilutės raj.	Tel./faks.: 8 441 47339 El. paštas: uab-kintai@silute.omnitel.net http://www.kintai.lt
8.	Klimkynė	G. Klimkevičiaus sodyba	Vilkiškių km., Turgelių sen., Šalčininkų raj.	Mob. tel.: 8 682 41155 El. paštas: info@klimkyne.lt http://www.klimkyne.lt
9.	Kuršių marios, UAB	Pažintinės – pramoginės kelionės laivu Kuršių mariose, gido paslaugos. Teikia kempingo, pramoginių valčių ir dviračių nuomos paslaugas	Dreverna, Žemaičių g. 2, Klaipėdos raj.	Tel.: 8 46 476110, El. paštas: marios@idmava.lt http://www.idmava.lt/lt/dreverna.htm
10.	Laukinis karpis	Meškeriojimo vaikų vasaros stovyklos, karpių žvejybos organizavimas, jaukinsime, filmuota medžiaga, didžiųjų laukinių karpių žvejybos ežeruose mokymo seminarai	Merkinės 2a, Alytus	Faks.: 8 35 79688 El. paštas: vadostudija@delfi.lt
11.	M. Norkaus komercinė firma	Savininkas – M. Norkus Žvejyba ir iškylas jūroje ir Kuršių mariose	Tilžės g. 52, Klaipėda 91110	Mob. tel.: 8 611 15770 Faks.: 8 46 410519 El. paštas: degtukai@klaipeda.omnitel.net
12.	Mazgeikos žvejyba, UAB	Pagrindinė įmonės veikla yra prekyba žūklės reikmenimis. Papildoma veikla – žūklės ir poilsio organizavimas	Minijos g. 137, Klaipėda	Tel.: 8 46 366909 Faks.: 8 46 300272 El. paštas: neizvyno@klaipeda.omnitel.lt
13.	Mažosios laumikės, turizmo ir paslaugų įl	Savininkė – V. Kušleikienė Žvejyba, poilsis, apgyvendinimas, laisvalaikis, pramogos, banketai, kavinė, pirtis, draustinis, kaimo turizmas, sodyba, salė, nuoma, tisas, dviračiai, valtis	Laumių km., Barstyčių sen., Skuodo r. 98225	Mob. tel.: 8 680 10171 Faks.: 8 440 78071 El. paštas: mazosioslaumikes@one.lt
14.	„Nemunas“ ir „Algirdas“	Pramoginiai laivai, Kauno marios		Tel.: 8 37 726939 Mob. tel.: 8 686 00829

² Be kaimo turizmo sodybų

6 priedo tęsinys

Eil. Nr.	Įmonės	Įm. vadovas / pastabas	Adresas	Telefonas/ Faksas / Mob. telefonas / El. paštas
15.	Pramoginė žvejyba Kursių mariose	Pramoginė žvejyba Kursių mariose	Šilutė	Tel./faks.: 8 441 69526 Mob. tel.: 8 686 66600
16.	Pramoginės žvejybos organiza- vimas	Pramoginės žvejybos organizavimas	Muitinės g. 3a, Jurbarkas	Tel.: 8 447 71591 Mob.tel.: 8 687 76436
17.	Suranda	Sportinė žūklė užsieniečiams, įrankių ir įran- gos nuoma, apgyvendinimas ir kt. paslaugos	Utena	Tel.: 8 37 348342 El. paštas: suranda@post.com
18.	Šventjoniis, UAB	Žvejyba Kurtuvėnų regioninio parko ežeruose	Kurtuvėnai, Žvejų g. 6, Šiaulių raj.	Tel. 8 41 370135 Mob. tel.: 8 699 91912
19.	Ventainė	Pramoginė žvejyba	Šilutė	Tel.: 8 441 68525 Mob. tel.: 8 686 70490 El. paštas: beata@silute.omnitel.net
20.	Vilkėnų malūnas	Pramoginė žvejyba	Švėkšna, Šilutės raj.	Tel./faks.: 8 441 48371 Tel.: 8 46 310901
21.	VGR	Pramoginės kelionės laivu	Naglių g. 17, Neringa	Mob. tel.: 8 615 44689 Mob. tel.: 8 61 67197 El. paštas: forelle@excite.com
22.	Zarasų raj. Turizmo informacijos centras	Direktorė – Gražina Rakauskaitė Žvejyba Zarasų raj. vandens telkiniuose		Tel.: 8 385 51230
23.	Žuklės gidai, UAB	Direktorius – Laimis Miknys		laimis@vienamgale.lt +370 698 43445
24.	Žvejų namai	Restoranas, upėtakių žūklė tvenkiniuose	Vilniškių km., Elektrėnai	Tel.: 8 528 26008 Tel./faks.: 8 528 26004 El. paštas: zvejunamai@takas.lt http://www.zvejunamai.lt
25.	Žvejų stovyklavietė	Žvejyba, įrangos nuoma	Šyšos km., Šilutės raj.	Mob. tel.: 8 686 86599 El.paštas: neizvyno@klaipeda.omnitel.net

7 priedas. Suvestinė apie internetines svetaines, teikiančias informaciją rekreacinės žuvininkystės klausimais

1. <http://www.zuvivaisa.lt/>

(Lietuvos valstybinio žuvivaisos ir žuvininkystės tyrimų centro internetinis puslapis)

2. <http://www.am.lt/VI/>

(Aplinkos ministerijos internetinis puslapis)

3. <http://www.zum.lt/>

(Žemės ūkio ministerijos internetinis puslapis)

4. <http://www.eaa-europe.org/>(Europos Meškeriojų aljanso internetinis pusla-
pis)5. <http://www.zuvininkurumai.lt/>

(Žuvininkystė ir rekreacija, Normatyviniai aktai)

6. [http://www.europarl.europa.eu/activities/
expert/committees/reports.do?jsessionid=10
BBD308D2C3D4624B122CA2EF8627BC.n
ode2?committee=2359&language=LT#](http://www.europarl.europa.eu/activities/expert/committees/reports.do?jsessionid=10BBD308D2C3D4624B122CA2EF8627BC.node2?committee=2359&language=LT#)

(Žuvininkystės komiteto pranešimai)

7. [http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.
showdoc_l?p_id=224544](http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=224544)(Mėgėjiškos ir rekreacinės žvejybos įstatymo pro-
jektas)

7 priedo tęsinys

8. http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=233886

(Lietuvos Respublikos mėgėjiškos žūklės įstatymo projektas Nr. IXP-3158 (3), 2004 m.)

9. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=259666

(Mėgėjiškos žūklės taisyklės)

10. http://www.zuvivaisa.lt/get_file.php?file=enV2L20vbV9maWxlcy93ZmlsZXMvZmlsZTUucGRmO0tueWdhLnBkZjs7

(Mokslinės praktinės konferencijos pranešimų santraukos temomis „Vandens telkinių tinkamumas mėgėjiškai žuvininkystei, rekreacinės žūklės plėtra“, „Mėgėjiškos žūklės plėtros strategijos renimas“)

11. <http://www.zvejys.net/>

(Žūklės reikmenų parduotuvės, Žvejų organizacijos, Sportinės žūklės klubai, Komerciniai tvenkiniai, Mėgėjiškos žūklės taisyklės)

12. <http://www.zvejotakas.lt/>

(Norminiai aktai, Valstybiniai vandens telkiniai, į kuriuos neišduodami leidimai naudotis žūklės plotais, Komerciniai tvenkiniai, Ežerų nuomininkai, Žvejo etika, Skaitiniai)

13. <http://www.akvakultura.lt/>

(Įmonių, susijusių su rekreacine žūkle, adresai, telefonai)

14. http://skelbimas.lt/istatymai/megejiskos_zukles_istatymas.htm

(Lietuvos Respublikos mėgėjiškos žūklės įstatymas 2004 m. liepos 15 d. Nr. IX-2389)

15. <http://www.zaliejituristai.lt/index.php?&page=41&id=285>

(Mėgėjiškos žūklės taisyklės)

16. <http://www.flyfishing.lt/>

(Straipsniai mėgėjiškos žūklės klausimais, Online parduotuvių adresai, informacija apie įrankių gamintojus)

17. <http://www.zvejams.lt/index.php> – (Įvairi informacija mėgėjiškos žūklės klausimais)

www.zvejotakas.lt – Žvejotakas.lt

www.zvejys.net – Žvejys.net

www.lszkl.net/ – Lietuvos sportinės žūklės klubų lyga

www.zvejokliai.ten.lt – Žvejokliai

www.flyfishing.lt – Lietuvos museliautojų puslapis.

www.carpfishing.lt – karpininkų klubo „Pro Carpius“ svetainė.

www.laukarpis.lt – naujausios „Kibkit žuvelės“ laidos ir informacija apie laukinių karpių gaudymą.

www.konferencijos.lt/thread.php?group=lt.konferencijos.

zvejai&sname=zvejai – žvejų diskusijos vyksta forumo pagrindu

www.vienamgale.lt – kelionės ir pramogos, žūklės ir šventės

[www.bite.lt/plius/bendravimas/klubai/2club.welcome/41-=\(1641933656](http://www.bite.lt/plius/bendravimas/klubai/2club.welcome/41-=(1641933656) – Bangos žvejų klubas

www.is.lt/zvejyba/ – Lietuvos spinningininkų asociacijos puslapis

www.zvejyba.visiems.lt – IRC kanalo #Zvejams svetainė

www.zukle.lt – Forumas apie žūklę.

www.aise-fly.lt – Tinklapis muselininkams su el. parduotuve

8 priedas. 2007 m. Baltijos jūros priekrantėje žvejojančių įmonių bei jų žvejybos vietų sąrašas

Eil. Nr.	Įmonių pavadinimai	Grandžių skaičius	Žvejybos barai
1.	A. Akmono žvejybos įmonė	1	20
2.	A. Antiušino personalinė įmonė	1	22
3.	T. Areškevičiaus individuali įmonė	1	19
4.	R. Austermano žvejybos įmonė	1	25
5.	Juozo Auželio personalinė įmonė	1	4, 5
6.	Arvydo Bakevičiaus firma	1	6, 7, 9, 10
7.	Virginijaus Bako įmonė	1	9, 10
8.	M. Banaičio žvejybos įmonė	1	18
9.	A. Baužio žvejybos įmonė	1	23
10.	R. Bendiko suvenyrų individuali įmonė	1	26
11.	Beniušo individuali įmonė	1	29
12.	Viliaus Bogušo pramogų įmonė	2	15
13.	A. Bubelio žvejybos įmonė	1	24
14.	P. Bučio žvejybos įmonė	1	20
15.	Butavičiaus žemės ūkio įmonė	1	10, 11, 26
16.	Egidijaus Butavičiaus individuali įmonė	1	10, 11
17.	V. Chlebavičiaus personalinė įmonė	1	3
18.	R. Daukšo įmonė	1	27
19.	V. Dobrovolskio individuali įmonė	1	7, 8
20.	Evals Gedgaudo įmonė	1	3
21.	A. Ginaičio individuali įmonė	1	11–14
22.	V. Griciaus personalinė įmonė	1	26
23.	Arūno Grigaičio firma	1	8
24.	V. Jako žuvies apdirbimo įmonė	1	4, 5
25.	S. Jarulio įmonė	1	28
26.	R. Jaugos žvejybos įmonė	1	11–14
27.	B. Jockaus žvejybos įmonė	1	21
28.	V. Juravičiaus individuali įmonė	1	24
29.	Z. Kairio firma	1	1, 2
30.	V. Karolio individuali įmonė	1	22
31.	A. Kauneckio personalinė įmonė	1	8, 9, 10
32.	Alvido Kazlauskio įmonė	1	2
33.	A. Kelmelio žuvies apdirbimo įmonė	1	8, 9
34.	R. Kubelsko personalinė įmonė	1	29
35.	M. Kulakausko žvejybos įmonė	1	16
36.	Lajausko žvejybos įmonė	1	28
37.	K. Lisovskio individuali įmonė	1	4, 5
38.	K. Milašiaus individuali įmonė	1	25
39.	R. Mišeikio individuali įmonė	1	17

Eil. Nr.	Įmonių pavadinimai	Grandžių skaičius	Žvejybos barai
40.	A. Montvydo žvejybos įmonė	1	23
41.	P. Montvydo įmonė	1	22
42.	B. Motiejauskienės individuali įmonė	1	27
43.	Jono Nikoličiaus įmonė	1	3
44.	A. Noro žuvies perdirbimo įmonė	1	4
45.	Vladimiro Novikovo įmonė	1	1
46.	Pesio žvejybos įmonė	1	25
47.	J. Petkevičiaus individuali įmonė	1	21
48.	G. Petrausko individuali įmonė	1	27
49.	J. Petriko individuali įmonė	1	26
50.	S. Pociaus gintaro apdirbimo ir realizavimo įmonė	1	1, 2
51.	J. Putriaus personalinė įmonė	2	28
52.	A. Raukčio firma	1	8, 9, 10
53.	V. Razmo žvejybos įmonė	1	19
54.	S. Rybakovo įmonė	1	8, 9, 10
55.	K. Rudžio komercijos įmonė	1	22
56.	Š. Rukšeno žvejybos įmonė	1	25
57.	M. Rumsko įmonė	1	17
58.	V. Silkausko individuali įmonė	1	16
59.	A. Skudikio įmonė	1	26, 27
60.	P. Skurvydo įmonė	1	24
61.	V. Stančaičio žvejybos įmonė	1	21
62.	V. Stonkaus individuali įmonė	1	11–14
63.	Edvardo Stulgaičio įmonė	1	3
64.	V. Šakalio įmonė	1	20, 21
65.	J. Šato žuvies apdirbimo įmonė	1	3
66.	A. Šimkevičiaus individuali įmonė	1	1
67.	V. Šinkonio įmonė	1	1, 2
68.	E. Šlepetienės žvejybos įmonė	1	24
69.	V. Šopos įmonė	1	8, 7
70.	A. Švaro žvejybos įmonė	1	17
71.	V. Tamašausko individuali įmonė	1	11–14
72.	Tapino individuali prekybos įmonė	1	27
73.	G. Tydikio žvejybos įmonė	1	18
74.	R. Tupiko firma	1	8, 9
75.	UAB „Drevernos žuvis“	3	18 (2 grandys) 20 (1 grandis)
76.	UAB „Edmarodenas“	1	11–14
77.	UAB „Gero vėjo žvejams“	1	19

8 priedo tęsinys

Eil. Nr.	Įmonių pavadinimai	Grandžių skaičius	Žvejybos barai
78.	UAB „Jūrų kelias“	1	21
79.	UAB „Jūrų vėjas“	1	2
80.	UAB „Kopos“	1	6–10
81.	UAB „Marimanas“		5, 6
82.	UAB „Melnragės molas“	1	16
83.	UAB „Nemuno žuvis“	1	21
84.	UAB „Preilis“	1	4, 5
85.	UAB „Septynios pėdos“		10, 11 iki 55°38'50" šiaurės platumos
86.	UAB „Tauro laukas“	1	11–14
87.	UAB „Vikmina“	1	14
88.	UAB „Žuvista“	1	8
89.	UAB „Žvejo laimikis“	1	18

Eil. Nr.	Įmonių pavadinimai	Grandžių skaičius	Žvejybos barai
90.	O. Ulvydienės žvejybos įmonė	1	11
91.	V. Vaivados žvejybos įmonė	1	21
92.	L. Valiaus žvejybos įmonė	1	17
93.	Valiuko valčių nuomos įmonė	1	27, 28
94.	G. Venckauskio personalinė įmonė	1	28
95.	L. Vismanto įmonė	1	11–14
96.	R. Visockio žvejybos įmonė	1	24
97.	D. Žarnausko įmonė	1	4, 5
98.	P. Žąsycio žvejybos įmonė	1	20, 21
99.	R. Žasino personalinė įmonė	1	6–10
100.	R. Žeknio individuali įmonė	1	11–14
101.	A. Žukausko individuali įmonė	1	23
102.	S. Žulkaus prekybos įmonė	1	25, 26

9 priedas. 2007 m. Kuršių mariose žvejojusios įmonės

Eil. Nr.	Žvejybinė organizacija		Įmonės vadovas	Adresas	Telefonai
1.	UAB „Kuršių marios“	–	S. Bučinskas	Žemaičių 2, Dreverna, Klaipėdos r.	8 46 476110
2.	UAB „Rusnės žvejys“	–	M. Griščenkovas	Neringos 2, Rusnė, Šilutės raj.	8 441 58200
3.	UAB „Atmos upė“	L	A. Dirsė	Neringos 55, Rusnė, Šilutės r.	8 441 58383
4.	Visuomeninio maitinimo UAB „Edita“	L	D. Jasaitis	Preila, 2–1, Neringa	8 469 52789 8 469 55164
5.	UAB „Logusta“	L	J. Kurpavičius	Neringos 59, Rusnė, Šilutės r.	
6.	UAB „Marių žvejys“	L	G. Rudzianskienė	Neringos 1A, Rusnė, Šilutės raj.	8 441 58185, 8 441 58172, 8 441 53621
7.	UAB „Nemuno žuvis“	L	A. Surdokas	Užlieknių km., Šilutės r.	8 441 71020
8.	UAB „Pamarėnas“		M. Gričiūnas	Santaros 3, Šilutė	8 441 53185. 8 441 76131
9.	UAB „Pamario žuvis“				
10.	UAB „Gero vėjo žvejams“		V. Sekreckis	Serviso 19, Klaipėda	8 698 45628
11.	UAB „Omulis“	L	V. Červinskas	Lietuvininkų 26–3, Šilutė	8 441 52289
12.	UAB „Drevernos žvejys“	L	V. E. Kirsnickas	Dreverna, Priekulės s., Klaipėdos r.	8 46 446297
13.	UAB „Drevernos žuvis“	L	A. Jurgelevičius	Smėlio 5, Dreverna, Klaipėdos r.	8 285 53187
14.	UAB „Kopos“	Ž; L	Č. Stonys	I. Kalno 18–3, Juodkrantė	8 469 53115
15.	UAB „Atsviras“				
16.	UAB „Ikras“				
17.	UAB „Jūrų vėjas“				
18.	UAB „Kuršių marių žvejys“				
19.	UAB „Marių ežia“				
20.	UAB „Preilis“				

9 priedo tęsinys

Eil. Nr.	Žvejybinė organizacija		Įmonės vadovas	Adresas	Telefonai
21	UAB „Septynios pėdos“				
22	UAB „Smiltalė“				
23	UAB „Uostadvaris“				
24	UAB „Valdo žuvis“				
25	UAB „Ventžuvė“				
26	UAB „Žuvista“				
27	UAB „Tatamiškis“		O.Katkauskas	Žalgirių km., Jonaičių apyl., Šilutės raj. Neringos 46, Rusnė	S. Budvytis 8 441 44525, 8 441 54387
28	A. Antiušino person. įm.		A. Antiušinas	Plytų 44, Palanga	8 611 15844
29	Juozo Auželio person. įm.	L	J. Auželis	Pravieniškės – 2 Nr.15, Kaišiadorių raj. (Preila 85–1, Neringa)	8 652 37988
30	Arvydo Bakevičiaus firma	Ž, L	A. Bakevičius	L. Rėzos 26–3, Juodkrantė, Neringa	8 469 53113, 8 687 39576
31	Virginijaus Bako įm.	L; Ž	V. Bakas	Kalno 4–2, Juodkrantė	259 53243
32	H. Beresnevičiaus žvejybos įm.		H. Beresnevičius	Donelaičio 3–15, Rusnė, Šilutė	241 58148
33	V. Chlebavičius person. įm.	L	V. Chlebavičius	Purvynės 6, Neringa	8 469 52488
34	V. Dobrovolskio įm.	L	V. Dobrovolskis	L. Rėzos 4–1, Neringa	8 469 53454
35	V. Eidukonienės įm.	L	V. Eidukonienė	Kintų km., Saugų apyl., Šilutės raj.	8 441 47238
36	Evals Gedgaudo įmonė	Ž	E. Gedgaudas	Purvynės 9–2, Nida	8 469 52694
37	M. Gričiūno įm. „Venteris“	L	M. Gričiūnas	Santaros 3, Šilutė	8 441 53185, 8 441 76131
38	Arūno Grigaičio firma	Ž, L	A. Grigaitis	L. Rėzos 9–3, Juodkrantė, Neringa	8 469 53207
39	V. Jako žuvies apdirbimo įm.	L	V. Jakas	Preila 61–2, Neringa	8 469 55193
40	Z. Kairio firma	Ž	Z. Kairys	Taikos 24–9, Neringa	8 469 52461
41	A. Kauneckio personalinė įm.	Ž, L		L. Rėzos 1–2, Neringa	8 469 53251
42	Alvido Kazlauskio įm.	Ž, L	A. Kazlauskas	Kopų 7–10, Neringa	8 469 52371
43	A. Kelmio žuvies apdirbimo įm.	L	A. Kelmelis	L. Rėzos 44–2, Juodkrantė	8 469 53410
44	Kęstučio Lisovskio įm.	Ž, L	K. Lisovskis	Preilos 25–8, Neringa	8 469 55256
45	S. Mockaus įm.			Šilutės 4–10, Rusnė, Šilutės raj.	
46	M. Mirošničenko įmonė		M. Mirošničenko	Dariaus ir Girėno 9, Šilutė	8 441 53621
47	P. Montvydo žvejybos įm.	L, ŽPG(P)	P. Montvydas	Saulėtekio 22–22, Palanga	8 460 56223
48	Jono Nikoličiaus įm.		J. Nikoličius	Naglių 3–1, Neringa	
49	A. Noro žuvies apdirbimo įm.	L	A. Noras	Taikos 14–51, Nida	8 699 52669, 8 686 96876
50	Vladimiro Novikovo įm.	Ž	V. Novikovas	Taikos 14–4, Neringa	8 259 51143
51	S. Papievio įm.	L	S. Papievis	Šturmų km. Saugų apyl., Šilutės rajonas	8 441 47134
52	S. Petrošiaus įm.	L	S. Petrošius	Minijos km., Saugų apyl., Šilutės raj.	8 687 85058 8 441 47226
53	Pociaus įmonė				
54	E. Pužo firma	Ž	E. Pužas	Taikos 28–4, Neringa	8 259 52210
55	S. Rastenio įm.		S. Rastenis	Drevernos km., Priekulės apyl., Klaipėdos raj.	8 46 446271
56	A. Raukčio firma	Ž, L	A. Rauktys	Ievos kalno 14–6, Neringa	8 469 53250
57	A. Repino įm.	L	A. Repinas	Taikos 11–10, Šilutė	8 441 51407
58	V. Stančaičio žvejybos įm.	----	V. Stančaitis	Drevernos km. Klaipėdos raj.	8 46 446285

9 priedo tęsinys

Eil. Nr.	Žvejybinė organizacija		Įmonės vadovas	Adresas	Telefonai
59.	Edvardo Stulgaičio įm.	Ž	E. Stulgaitis	Taikos 6–33, Neringa	8 469 52076, 8 610 64762
60.	P. Sungailos įm.	L	P. Sungaila	Nidos 5, Šilutės	8 441 51920
61.	J. Šato žuvies apdirbimo įm.	L; Ž	J. Šatas	Naglių 6–1, Neringa	8 259 52430
62.	V. Šinkonio įm.	Ž	V. Šinkonis	Taikos 10–3, Neringa	8 469 52722, 8 686 02498
63.	Antano Šimkevičiaus įm.	Ž	A. Šimkevičius	Kopų 7–8, Neringa	8 259 52738
64.	Vytauto Šopos įmonė	L; Ž	V. Šopa	L. Rėzos 16–3, Neringa	8 469 53259, 8 682 99227
65.	T. Tumosa įm.	L	T. Tumosa	Žalgirių km., Juknaičių apyl., Šilutės raj. (Liepų 9-24, LT-5730 Šilutė)	8 441 51684
66.	R. Tupiko firma	L	R. Tupikas	Gintaro įlanka 14–4, Neringa	8 469 53424
67.	V. Toliušio žvejybos įm.		V. Toliušis	Svencelės km., Klaipėdos raj.	
68.	O. Ulvydienės žvejybos įmonė	L	O. Ulvydienė	L. Rėzos 64, Juodkrantė, Neringa	
69.	Viršilos įm.				
70.	A. Žarnauskio įm.	L	V. Žarnauskienė	Preilos 93, Neringa	8 469 55117, 8 685 56317
71.	R. Žasino personalinė įm.	L; Ž	R. Žasinas	L. Rėzos 66–1, Juodkrantė	8 469 53200
72.	A. Žukausko žvejybos įm.	----	A. Žukauskas	Žvejų 14, Dreverna, Klaipėdos raj.	8 46 476223

10 priedas. Įmonės, žvejojusios Nemune ir potencialiai galinčios teikti rekreacinės žuiklės paslaugas

Eil. Nr.	Įmonė		Įmonės vadovas	Adresas
1.	V. Aliukonio įmonė		V. Aliukonis	Sodų 19, Pagėgiai, Pagėgių savivaldybė
2.	Arnašiaus Z. ind. įm.		Z. Arnašius	M. K. Čiurlionio 89–4, Druskininkai
3.	Balkaus R. įm.	Ž	R. Balkus	Pagrinių km., Jonaičių sen., Šilutės r.
4.	A. Bertulio įm.		A. Bertulis	Melioratorių 9–28
5.	UAB „Arborator“		B. Bradauskas	Beržyno 5, Prienai
6.	Jermalajevo V. ind. įm.	Ž	V. Jermalajevas	Šyšos km., Jonaičių sen., Šilutės r.
7.	M. Gričiūno įm. „Venteris“		M. Gričiūnas	Aukštumalės 3–2, Šilutė
8.	A. Repino įm.		A. Repinas	Taikos 11–10, Šilutė
9.	Kancevičiaus V. ind. įm.		V. Kacevičius	Vilkiartinio kaimas, Merkinės sen., Varėnos r.
10.	Savuko A. ind. įm.		A. Savukas	Sodų 4–13, Lazdijai
11.	Sungailos P. ind. įm.	Ž	P. Sungaila	Nidos 5, Šilutė
12.	Tumosos T. ind. įm.	Ž	T. Tumosa	Žalgirių km., Jonaičių sen., Šilutės r.
13.	Ubartienės B. ind. įm.	Ž	B. Ubartienė	Mažaičių km., Pagėgių savivaldybė
14.	UAB „Elektra“		K. Laukevičius	Neringos 12, Rusnė, Šilutės r.
15.	UAB „Marių žvejys“		G. Rudzianskienė	Neringos 1A, Rusnė, Šilutės r.
16.	UAB „Nemuno žuvis“		A. Surdokas	Užlieknių km., Šilutės r.
17.	UAB „Omulis“		V. Červinskas	Lietuvinkų 26–3, Šilutė

SUMMARY OF THE STUDY OF POSSIBILITIES OF FISHING TOURISM IN WATER BODIES OF THE LITHUANIAN–RUSSIAN BORDER REGION AND THE OUTLINE OF RECREATIONAL FISHERIES DEVELOPMENT STRATEGY

1. Introduction

Some 212 fishing companies are registered in the Curonian Lagoon and other inland waters in Lithuania. Nevertheless, the income received from this businessman is often not sufficient to satisfy consumer needs and ensure social security of fishermen and their families. This situation is due to the small size of most of fishing companies, low investment capacities and low competitiveness. The annual output of Lithuania's inland business fish amounts to merely 3.2 million litas (V. Vaikutis, V. Girgždienė, 2006), i.e., every person employed in the sector provides under 2,000 litas worth of fish per year. The figures clearly indicate that the current focusing of inland fisheries to small business fishing has no future, could lead to inefficient managing and low income of fishermen. Furthermore, resources of business fish are used in a too intensive manner, therefore, fishing quotas are reduced every year, with fishing companies using just a half of their capacities. This will lead a large share of employees of fishing companies to change the profile of work in the long run. Without doubt, the people should be able to use their skills and knowledge about fisheries after they find a new source of income. Such opportunity would be feasible if part of fishermen could be retrained into specialists of recreational fisheries. Know-how of recreational fisheries and basic information about fisheries

tourism should be relevant to businessmen of the fisheries sector who plan to pursue their operations. Long periods of prohibition of net fishing in spring and summer leaves fishermen without work and income for long months, which are the period of high demand for recreational fisheries generated by 0.5 million Lithuanian anglers and holiday-makers.

According to calculations made by Russian specialists, Russia's potential for recreational fisheries amounts to more than 20 billion US dollars per year. Without doubt, Lithuania also has extensive potential for development of fishing tourism. Please note that an angler from Denmark now pays about 1,000 euros for a five-day fishing tour in the Merkys River in Lithuania.

In an effort to change the situation without delay, the Lithuanian State Pisciculture and Fisheries Research Centre has drafted a project Scientific-Technical Development of Restoration Conditions of Fisheries Resources in Lithuanian and Russian Border Water Bodies No. 2006/289 (acronym – Border Fish) and was granted funding from INTERREG IIIA Neighbourhood Programme for Lithuania, Poland and the Russian Federation's Kaliningrad Region. Project partners include the Lithuanian State Pisciculture and Fisheries Research Centre (project manager Algirdas Domarkas), the Kaliningrad State Technical University (project manager Sergey Shibayev) and the association of fisheries compa-

nies Lampetra (board chairman Virginijus Domarkas). One of the tasks stipulated in the framework of the project is to draft a study of fishing tourism and an outline of a strategy on the development of recreational fisheries in cross-border water bodies. The data about recreational fisheries and fishing tourism collected in the publication, as well as suggestions made, are expected to optimize the management of fisheries in the border region.

2. Overview of Fishing Tourism and Recreational Fisheries in the World

In well-developed countries, recreational fisheries are listed as a state priority and granted appropriate funding. This is due to changed public interests and enormous economic effect. Increasing popularity of angling facilitates the development of production and trade of angling equipment and outfits, accommodation and boat rent business, i.e., lead to formation of a specialized infrastructure. Calculations made by Canadian specialists suggest that amateur and recreational fisheries generate a five-fold economic benefit, as compared with business fisheries. Due to this reason, all inland waters are intended for angling purposes in Canada. The situation is analogous in the United States, as well, where income from recreational fisheries is five times higher (40 billion US dollars per year) than all sea fish caught in oceans and seas in a year. In the European Union, 2,900 companies (manufacturers and wholesalers) selling gear for recreational fisheries were registered in 2003. The sector offered 60,000 jobs, and the annual turnover amounted to more than 5 billion euros. The 12,900 sales outlets of fishing gear in the EU had a staff of 39,000 people. Their services were

used by 25 million fishermen of recreational fisheries, which accounted to 6.5 percent of all residents of the EU. According to the calculations, the 25 million fishermen from the 15 old members of the European Union spent at least 25 billion euros on transport and accommodation services.

3. Overview of Amateur Fisheries in Lithuania and the Kaliningrad Region of the Russian Federation

In 2002, 2006, 2005 and 2007, the public opinion and market research centre Vil-morus carried out representative polls of the population about recreational fisheries. A review of the social and demographic structure of Lithuanian respondents revealed the following tendencies:

1. Amateur fishing is more popular among men of young and middle age, as well as men still with unfinished education or higher education and medium or higher income.
2. Women interested in recreational fisheries make more than a third of those polled.
3. Financial situation of a household has an effect on recreational fisheries. Recreational fisheries are more popular in families with very low income and families with rather high income. For residents of Vilnius, amateur fishing is a popular pastime, which is pursued once in a while by almost 2/3 of those polled in the Lithuanian capital.
4. 1.5 million adult citizens go angling at least occasionally.
5. In Lithuania, about 0.5 million people are active fishermen (i.e. spend money on the form of recreation) and spend an average of 10.4 days per year on the hobby.

6. Lithuanian fishermen spend 128 million litas (240 litas/person) on fisheries per year.
7. Financial flows in recreational fisheries are far higher than those in business fishing and aquaculture taken together.
8. Once Lithuania reaches Sweden's level in the field of recreational fisheries, the annual market of fisheries services should amount to 700 million litas.
9. Differences between recreational fisheries of Lithuania and other states become exceptionally striking during comparison of data with any Western European country of a similar size.

In Lithuania, about 1,000 economic entities are in one way or another related with fisheries. A large part of them can organize recreational fisheries. Fishing companies are often members of various associations, and amateur fishermen belong to societies and clubs. Some join even larger associations – unions of associations. Approximately 50 organizations in Lithuania are related specifically with organization of amateur fisheries. The largest organization of the type is the Lithuanian Association of Fishermen and Hunters, which unites about 40,000 members. Several dozen clubs, societies and circles exist to unite various profiles of anglers. About 20 companies in Lithuania breed and grow young fish that can be transferred to lakes and rivers to increase the number of objects of amateur fishing. Without doubt, anglers cannot go without fishing gear. In Lithuania, the type of gear is sold by more than 60 shops. Over 25 organizations organize fishing tours and offer services of recreational fisheries. Several dozen of websites offer information about amateur fisheries.

No special surveys on recreational fisheries were carried out in the Kaliningrad re-

gion of the Russian Federation; therefore, less information on the matter is available in Kaliningrad than in Lithuania.

About 50,000 amateur fishermen are believed to exist in the Kaliningrad region. Approximately 100,000 people visit the region's water bodies every year.

4. Resources of Recreational Fisheries in Lithuania

Lithuania has approximately 3,000 lakes, 760 rivers, 650 ponds, a part of the Curonian Lagoon and the Baltic Sea. All these water bodies are suitable for recreational fisheries.

1. By the character of infrastructure development of recreational fisheries, the following four trends of development of recreational fisheries are possible in lakes and ponds: 1 – fishing tourism in state lakes and ponds that cannot be rented when natural fish resources are being used; 2 – fishing tourism in state lakes and ponds that cannot be rented when fish are bred for recreational fisheries; 3 – water bodies rented out for fishing purposes and private water bodies; 4 – private and state-owned fishing ponds. Infrastructure for fishing tourism is already in place in some of the water bodies.

2. By the character of fishing, seasonal characteristics and popularity, the following types of fishing can be identified: 1 – fishing of sedentary (local) fish with the help of various amateur fishing gear; 2 – specialized fly-fishing and spinning of salmon fish – trout and grayling – with the help of artificial bait; 3 – seasonal angling of passing-by fish (sea trout, vimba bream, sheat-fish, river lampreys and burbot).

3. By the existing resources of fish and attraction of recreational fisheries, it is rec-

ommended to develop the infrastructure of fishing tourism in the following rivers and sections of rivers: 1. Arms of the lower reaches of the Nemunas and the lower Minija within the limits of the Nemunas delta; 2. The section of the lower Nemunas from boundary of the regional park to the influx of the Jūra; 3. The section of the mid-stream Nemunas from Prienai to the influx of the Verknė.

4. In the initial stage, it is recommended to develop recreational fisheries focused on specialized fly-fishing and spinning fishing of local salmon fish (brown trout and grayling) in the Merkys, Ūla, Minija and Akmena Rivers provided that vast resources of brown trout and grayling are restored and maintained.

5. It is recommended to develop recreational fisheries focused on specialized fly-fishing and spinning fishing of passing-by salmon fish (sea trout) in the Šventoji River (in western Lithuania), in the lower Minija, the lower Veiviržas and the lower Jūra where licensed angling of these fish is projected provided that vast resources of sea trout are restored and maintained.

In the development of recreational fisheries in the Curonian Lagoon and the lower Nemunas, it is vital to take consideration of the following specific features of the region:

- At least 70,000–100,000 amateur anglers may fish in the Curonian Lagoon and the lower Nemunas every year, while the number may double during the cold winter suitable for fishing of sheat-fish and perch.
- The lower Nemunas and the Curonian Lagoon are the most fishy water bodies in Lithuania, however, the bite is not equally good everywhere. Just like in other water bodies, fish here is concen-

trated in certain locations, which fishermen need to know. Special publications and guides are needed for this purpose.

- In the Curonian Lagoon, fishermen actively catch perch, which may influence the efficiency of businessmen's trap fishing. However, larger resources of perch are concentrated in the part of the lagoon belonging to the Russian Federation's Kaliningrad region (ice-fishing for this fish has been exceptionally successful here in past years, and Lithuanian amateur fishermen have been taking active part in the fishing).
- Based on the number of fishing permits issued over past years and trends, the number of amateur anglers and their influence upon fish resources should increase in the future. The probability is high that the overall number of amateur anglers will be more than 60,000 around 2011, while the number of licenses issued by the Nemunas Delta Regional Park should amount to 120,000. The effect upon the resources of fish will increase proportionately.
- The intensification of amateur-recreational fisheries could have had a negative effect on the catch and resources of predator fish – pike, burbot, wells and perch – in the coastal region because currently many anglers carry out specialized angling of predator fish, and activeness and intensity of the angling affects the numbers of predator fish in the Curonian Lagoon and the lower Nemunas.
- Due to the large numbers of amateur anglers to the lower Nemunas and the Curonian Lagoon and the efforts to make rational use of fish resources, the funds accumulated for amateur angling should be dedicated to the compensa-

tion of damages caused to the environment: in this case, to artificial breeding of predator fish – pike, pike-perch, burbot and wells.

Forecasts suggest that seasonal angling of cod and, gradually, salmon will be developed to the furthest degree in the Baltic Sea. The probability will be highest to attract fishermen with medium income from central Lithuania and central European regions. The most intensive angling will take place in early summer and months of the fall-winter period.

The catch of anglers in rivers, lakes and water reservoirs (1.66–2.54 kg/day) is not much smaller than the average analogous catch in the open Baltic Sea (an average of 2.39 kg/day) and the Curonian Lagoon (an average of 2–2.5 kg/day). As compared with analogous surveys carried out by Dr. V. Žiliukienė in 1994, no reducing tendency of catch in lakes and rivers has been observed.

5. Threats to Recreational Fisheries

Primary threats to recreational fisheries include:

- Increasing volume of unlawful catching of fish (poaching);
- Worsening sanitary and hygienic conditions in water reservoirs;
- Restricted activities in water bodies and coasts in protected territories;
- Restriction of tourism development in territories of private coasts and water bodies;
- Competition of other regions.

6. Legal Acts of Lithuania and the Kaliningrad Region of the Russian Federation Regulating Angling and Tourism

Angling in Lithuania is regulated by approximately 90 legal acts. The most important of them are listed below:

Laws:

LAW ON AMATEUR ANGLING OF THE REPUBLIC OF LITHUANIA

July 15, 2004, No. IX–2389, Vilnius

Valstybės Žinios, 2004, No. 118–4395

LAW ON TOURISM OF THE REPUBLIC OF LITHUANIA

March 19, 1998, No. VIII–667, Vilnius

Valstybės Žinios, 2002, No. 123–5507

Resolutions:

RESOLUTION No. 43 OF THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF LITHUANIA, JANUARY 20, 2005.

‘On approval of the procedure of state assistance for restoration and protection of resources of fish to users of angling areas and owners of private water bodies.’

ORDERS OF THE MINISTER OF THE ENVIRONMENT OF THE REPUBLIC OF LITHUANIA:

On rules of amateur fishing and protection of fish

May 16, 2002, No. 251, Vilnius

Currently, amateur angling in the region of the Curonian Lagoon is regulated by the rules of amateur fishing and protection of fish. They apply to all fisheries water bodies of the state fund of the Republic of Lithuania. Efforts have been made to ensure simplicity and comprehensiveness of the rules. They no longer include a large

chapter on locations with prohibited angling. Instead, they provide a list of fish that cannot be caught in certain months and prohibited bait. A detailed description of amateur fishing gear has also been excluded and replaced with a description of valid angling methods.

The following methods of amateur fishing have been laid down in the rules of amateur angling:

- Fly-fishing;
- Float angling;
- Ground fishing;
- Ice angling;
- Spinning;
- Long-line fishing;
- Float-circle fishing;
- Cray fishing;
- Lamprey fishing;
- Underwater fishing.

The Lithuanian Rules for Amateur Angling stipulate the number of permitted instruments and fish-hooks, number and dimensions of caught fish, as well as prohibited types of fish and locations of water bodies.

The abovementioned provisions apply upon amateur fishing in the region of the Curonian Lagoon. In 1998, license fishing has introduced at the Nemunas Delta Regional Park in an effort to regulate large flows of amateur anglers and accumulate additional funds for protection of fish and artificial breeding.

On Approval of Procedures of Organization and Implementation of License Fishing

February 10, 2005, No. D1-75, Vilnius

Licenses are needed for the fishing of certain types of protected fish (salmon, sea trout, vimba bream, whitefish, river lam-

prey), as well as certain fish that have been introduced artificially in very large quantities (carps in four lakes), fish in some protected territories (in the Nemunas Delta Regional Park and the Žuvintas Reservation), angling with atypical instruments of amateur fishing (sheat-fish fishing with ladders), as well as fishing in some private water reservoirs (Lake 1).

On the Protection of Fish and Business Fishing in Polders of the Šilutė district

May 1, 2001, No. 238, Vilnius

On Approval of Typical Form of Permits for Use of Fishing Areas

February 28, 2005, No. D1-117, Vilnius

On Approval of Procedures of Fishing in Private Water Reservoirs

December 14, 2004, No. D1-639, Vilnius

On Approval of Procedures for Issuing of Amateur Fishing Permits and Amateur Fishing Permits in State Water Bodies and Accounting Order

December 3, 2004, No. D1-614, Vilnius

Legal Acts of the Kaliningrad Region of the Russian Federation

Legal Base

Management of water bioresources, business regulation, accounting and control of selection of bioresource quotas are performed in keeping with the following laws of the Russian Federation:

- Constitution of the Russian Federation;
- December 20, 2004, federal law No. 166-Φ3 On Angling and Retention of Water Biological Resources;
- December 17, 1998, federal law No. 191-Φ3 On the Exceptional Economic Zone of the Russian Federation;
- November 30, 1995, federal law No.

187-Φ3 On Continental Shelf of the Russian Federation;

- July 31, 1998, federal law No. 155-Φ3 On Inner Sea Waters, Territorial Seas and Adjacent Zones of the Russian Federation;
- January 10, 2002, federal law No. 1-Φ3 On the Protection of the Environment;
- April 24, 1995, federal law No. 52-Φ3 On the Animal World;
- November 23, 1995, federal law On Ecologic Examination;
- December 30, 2001, Code of the Russian Federation No. 196-Φ3 On Administrative Violations of Law;
- Civil Code: Part I January 1, 1995, Part II March 1, 1996.

Procedures of amateur and sports fishing

Under the federal law On the Animal World, amateur fishing is one of the ways of using the animal world. In Russia, about 20 million people are engaged in amateur and sports fisheries.

Under the federal law On Angling and Retention of Water Biological Resources, amateur and sports fisheries of citizens do not require permits, with the exception of cases stipulated in the legislation.

In separated water bodies, which are property of citizens or legal entities, amateur and sports fisheries are carried out with permissions from owners. In properties of fishing businesses, citizens may perform amateur and sports fisheries with approval of the properties.

Amateur and sports fisheries in water bodies and parts of water bodies designed for organization of amateur and sports fisheries require permits. A list of biological resources of water intended for this purpose is determined by the Agriculture Ministry of the Russian Federation.

Catching of fish with permits (licenses) is of particular interest among amateur fishermen.

Rules regulating amateur fishing in the Curonian Lagoon of the Kaliningrad Region of the Russian Federation carry minor differences from the amateur fisheries rules in effect in Lithuania. The biggest differences include:

- In the Kaliningrad Region, a fisherman may catch up to 10 kg of fish during one fishery (the amount in Lithuania is 5 kg);
- In the Kaliningrad Region, amateur fishing is permitted in all water bodies to holders of amateur fishing permits with the exception of the period from 20 April to 20 June. Fishing in the period from 20 April to 20 June requires special permits-licenses, which are issued in limited numbers;
- In the Curonian Lagoon, fishing with one fishing rod with one fish-hook does not require a permit.

7. Analysis of Fishing Tours and Tracks of Water Tourism in the Lithuanian–Russian Border Region

In the Lithuanian territory of the border region, two main types of incoming fisheries – fly-fishing and coarse fishing – may be organized.

I. Fly-Fishing

Fishing locations – fly-fishing is possible in all cold-water rivers in Lithuania; however, our initial recommendation is watersheds of the Minija and Jūra Rivers.

Main objects of fisheries would include brown trout (*truite de riviere*), rainbow trout (*truite arc-en-ciel*) and grayling (om-

bre de riviere), as well as sea-trout (truite de mer) in the fall.

Common fishing season lasts from April to November. Please note that grayling fishing is prohibited between 1 March and 30 April, and rainbow trout and sea-trout in 1 October through 31 December.

Accommodation is offered in licensed farmsteads of rural tourism.

Catering is offered three times a day under European cuisine traditions.

Duration of tour – 2 days of fishing in the Minija watershed and 1 day in the watershed of the Jūra River. Additional tours of Klaipėda or Šilutė are an option.

Size of group – 4–5 persons.

Complexity of tour – Category 2–3 of a walking tour.

Walking distance – 10–15 km/day.

Required outfit and provisions – Voder-type costumes, gumboots, warm clothes, fly-fishing rod, mosquito and midge repellents.

Estimated prices (for a group of 5 persons) per person per day:

Excluding rent of fishing gear and outfit – 162 euros;

Including rent of fishing gear and outfit – 206 euros.

II. Coarse Fishing

Fishing locations – coarse fishing is possible in the delta of the Nemunas and the Curonian Lagoon.

Main objects of fisheries would include pike-perch (sandrie), perch (perche), asp (aspe), eel (anguille), burbot (lotte), sheatfish (mal), pike (brochet commune), as well as the white fish: carp (carpe), bream (breme commune), tench (tanche commune), chub (chevaine), barbel (barbeau commune), roach (gardon), etc.

Common fishing season lasts from April to November. Ice-fishing is also possible in the winter period. Fishing of zander is prohibited from 20 April to 20 May and of pike from 1 February until 20 April. Spinning in the Nemunas delta is prohibited in the period between 20 April and 20 May, and fishing from boats in rivers is banned between 15 September and 15 October.

Accommodation is offered in licensed farmsteads of rural tourism.

Catering is offered three times a day under European cuisine traditions.

Duration of tour – 3 days of fishing in the Nemunas delta and the Curonian Lagoon. Tours are also offered.

Size of group – 4–5 persons.

Complexity of tour – minimum.

Walking distance – 3–5 km/day.

Required outfit and provisions – ordinary fishing costume, spinning, and float-angling rod or bottom-angling rod upon request.

Estimated prices – (for a group of 5 persons) per person per day:

Excluding rent of fishing gear and outfit – 182 euros;

Including rent of fishing gear and outfit – 220 euros.

8. Analysis of Needs of Anglers and Tourists

The most common needs of anglers include:

1. Opportunity to purchase fishing bait (sprat, angleworm, bloodworm, compo bait, etc.);
2. Opportunity to purchase or rent fishing gear (fishing-rods, floaters, fish-hooks, sinkers, jigs, creel, nets, drills, boats, ice sleds, campstools, tables, tents, dishes, etc);

3. Rent of specially equipped places (with piers, sheds, transport parking zones, fire places);
4. Availability of accommodation;
5. Opportunities for catering and purchasing of groceries;
6. Opportunities to purchase agricultural produce (milk, vegetables, etc.);
7. Opportunities for processing of fishing catch (cleaning, cooking, smoking);
8. Availability of fishing maps, schemes and special literature;
9. Availability of additional entertainment (sauna services, partying services, etc.).

Please note that inner water bodies with the following features attract the highest numbers of fishing enthusiasts:

- Vast natural resources of local settled fish (trout, grayling, pike, bream, sheat-fish, snapper, zander, etc.);
- Water bodies with fish (including non-local fish – carps, rainbow trout, etc.) are intensively bred for the purposes of recreational fisheries;
- Water bodies with high probability of catching valuable migrating fish (salmon, sea-trout, etc.).

9. Outline of Development Strategy of Recreational Fisheries

Under the Law on Amateur Fisheries of the Republic of Lithuania, amateur fisheries (which are virtually analogous to recreational fisheries) should be granted a priority. Unfortunately, this remains only a declaration for now. In order to develop the field of operations, a well-designed strategy is needed. An outline of the strategy is provided below. The outline is suitable for all of Lithuania and the region next to the border with the Russian Federation.

Outline of the Strategy

1. Development of a system for the collection of data about recreational and amateur fisheries.

Surveys and control tests should be carried out to collect statistical data about numbers of anglers in border and other regions, as well as those by main types of angling (coarse angling, sea angling, fly-fishing), volumes of funds spent on angling, etc.

2. Development of a system for the collection of data about objects of amateur fisheries.

Methods of separate research and constant monitoring should be applied to determine resources of objects of amateur fisheries (trout, grayling, perch, zander, etc.) in separate regions and groups of water bodies, records of angling catch should be kept and surveys should be performed in the field.

3. Expansion of the use of water bodies for recreational and amateur fisheries.

Out of all water bodies suitable for recreational and amateur fisheries, permits for the use of angling areas are issued with regard to merely 65 percent of them, therefore, efforts should be made to ensure access of amateur fishermen to the rest of water bodies.

4. Protection of fish.

Development of a system of data characterising protection of fish and impetus encouraging protection of fish should be developed. It is vital to adopt the experience of other countries in the protection of fish resources (with particular focus on the fact that national police forces fight poachers in some of the countries, while EU documentation stipulates that ecologic police should become the primary body combating predators of nature in all countries of the EU in 2009)

5. Restoration of fish resources.

It is necessary to draft and improve a scientific program for breeding of types of fish important for amateur fisheries, with a focus on rivers and other waters in cities. An actual priority should be made on the breeding of fish, which is important to anglers. Promotion should be made of methods of pisciculture, which are accessible to groups and communities of anglers.

6. Improvement of the law on amateur fisheries and accompanying legal acts.

In order to facilitate development of more intensive fisheries farming, the law should list a smaller number of persons allowed to angle without any permits in all water bodies, including private ones. Conditions should be ensured for the sector of recreational and amateur fisheries to receive the support received by aquaculture companies, as well as tax exemptions granted to subjects of business fisheries that use unrented state water bodies. A possibility should be addressed to adopt the experience of the forestry sector in the development of infrastructure of fishing tourism (the sector put 1.5 percent of the value of uncut forest annually towards ecologic education and recreation development).

7. System for acquisition of fishing permits and licenses.

A convenient system for acquisition of fishing permits and licenses should be developed.

8. System for investments in recreational fisheries.

Proper conditions should be ensured for the receipt of assistance by fishing businessmen in transition from business fisheries to recreational fisheries and other persons developing the operations; a system of compensations for persons leaving the business should be developed (if their departure will

reduce the level of use of fishing resources); conditions should be ensured for financing the infrastructure necessary for the sector of recreational and amateur fisheries, development of sea tourism in Lithuania by way of adapting sea fishing boats with the help of EU assistance.

9. Promotion of fisheries and its positive aspects.

Information should be spread about fisheries as:

- Improving health of many people (and saving extensive budgetary funds that would otherwise be spent on health care);
- Helping to address leisure pastime of the disabled (which also saves funds);
- Reducing the need of children and young people to spend their free time in a meaningless way and skip school, fosters the formation of proper behaviour, curbs the spread of asocial behaviour and serves as a crime prevention instrument;
- Giving 'eyes and ears' to the protection of waters and fish.

10. Promotion of fisheries in cities.

It is necessary to provide locations suitable for fishing in city territories. It is also important to enrich fish resources in cities, organize fishing festivals, special campaigns, etc.

11. Promotion of fisheries among the disabled.

It is important to equip special places for disabled anglers, organize their participation in competitions and other instruments.

12. Promotion of fisheries among young people and children.

It is necessary to establish fishing schools and groups for young people and children, organize specialised competitions, festivals, camps, etc.

13. Training of fishing instructors and improvement of qualifications.

It is vital to determine a licensing system of fishing instructors, organize training and internships abroad.

14. Conditions for entertainment navigation.

It is necessary to deepen branches of the Nemunas delta to make them suitable for entertainment navigation (and migration of fish), build quays, purchase suitable fish and amend legal acts.

15. Encouragement of incoming fishing tourism.

It is vital to develop an information data system about the region's opportunities for recreational fisheries, other public infrastructure, promote activities of incoming fishing tourism companies and form the image of Lithuania as a country attractive for recreational fisheries.

16. International cooperation.

A system of exchange in incoming groups of foreign fishermen should be developed, international events and joint projects should be organized. The amateur fisheries development agency, which operates under the Ministry of the Environment to unite representatives of the country's key angling organizations, or other organization should be advised to join the European Anglers Alliance and join the joint efforts

of shaping the EU policy in the field of fisheries.

17. State institution in charge of recreational fisheries.

A state institution (for instance, the Lithuanian State Pisciculture and Fisheries Research Centre) should be appointed to coordinate recreational fisheries affairs, establish a specialised information centre, set up a group of consultants and perform other actions stipulated in the strategy.

18. Accessibility and particularity of information about amateur and recreational fisheries.

The specialised information centre or any other body established by the state institution in charge of recreational fisheries should develop a system of accessible and exhaustive information about amateur and recreational fisheries and search for ways to promote the spread of such information.

19. Public audit of implemented instruments.

A public system of audit of implemented instruments should be developed. Information about it should be accessible and thorough.

20. Monitoring of effects of recreational fisheries upon resources of fish.

It is vital to carry out scientific observations by determining effects of intensive angling upon specific populations of fish.

ЛИТОВСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ЦЕНТР ПО РЫБОВОДСТВУ
И РЫБОХОЗЯЙСТВЕННЫМ ИССЛЕДОВАНИЯМ

ОБЩЕСТВЕННОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ «АЙВАТУРАС»

Студия исследований возможностей
развития рыболовного туризма
в приграничных водоемах
Литвы–России и проект стратегии
по развитию рекреационного
рыболовства

Подготовило ОУ «Айватурас» по договору
с Литовским государственным центром
по рыбоводству и рыбохозяйственным
исследованиям, при осуществлении проекта
Interreg/ Tacis «Развитие научно-технического
обеспечения условий воспроизводства
рыбных запасов в приграничных водоемах
Литвы и России» № 2006/289

Содержание

1. Введение	159
2. Обзор рыболовного туризма и рекреационного рыболовства в мире	162
3. Обзор любительской рыбной ловли в Литве и в Калининградской области РФ....	176
3.1. Результаты опроса	176
3.2. Организации Литвы, связанные с рыбной ловлей и туризмом.....	188
3.3. Рекреационное рыболовство в Калининградской области Российской Федерации	190
4. Рыболовные рекреационные ресурсы в Литве	191
4.1. Озера, реки, водохранилище	191
4.2. Куршский залив и дельта Нямунаса	199
4.3. Балтийское море	209
4.4. Анализ эффективности рыбной ловли и влияние на ресурсы	225
Выводы	230
5. Правовые акты Литовской республики и Калининградской области Российской Федерации, регламентирующие рыболовство и туризм	232
5.1. Правовые акты Литовской Республики	232
5.2. Правовые акты Калининградской области Российской Федерации.....	240
6. Анализ рыболовных туров и водных туристических маршрутов в Литовско-Российском приграничном регионе.....	247
7. Анализ потребностей рыболовов и туристов	254
8. Наброски стратегии развития рекреационного рыболовства.....	255

Введение

Находящиеся в приграничной зоне Литовской Республики и Калининградской области Российской Федерации Куршский залив и другие водоемы являются водоемами рыболовства высокой продуктивности. Еще 15–20 лет назад в Литовской части Куршского залива промысловый улов достигал 2 тыс. тонн. В последние годы промысловые уловы в этой части сократились и достигают всего лишь 1300–1400 т, а в Российской части – 2,0–2,4 тыс. т. Из-за сокращающегося улова рыбаки и другие промысловики лишаются доходов. В приморье наблюдается кризис рыболовного сектора.

Куршский залив все еще остается самым продуктивным приграничным водоемом Литвы и России, в котором улов достигает до 90% от всей пойманной рыбы во внутренних водах Литвы. Нямунас практически остался единственной рекой Литвы, в которой ловля рыбы происходит при помощи орудий промысла (годовой улов – около 130 т). Большую ценность имеют и другие приграничные водоемы: озеро Виштичай, река Шяшупе и т. д. Они традиционно используются для хозяйственной деятельности. Только в Литовской части Куршского залива и в других внутренних водах действует 212 рыболовных предприятий. Однако рыбакам полученных с этого промысла доходов часто не хватает на удовлетворение потребностей членов их семей и на обеспечение социальной защитой. Такое положение определяет то, что большинство рыболовных предприятий являются мелкими, со слабой инвестиционной производительностью и малой конкурентоспособностью. Сто-

имость внутренних вод Литвы – только 3,2 млн. Лт (В. Вайкутис, В. Гиргждене, 2006), т. е. один работник этой области за год предоставляет рыбы не более чем на 2 тыс. Лт. Эти цифры явно показывают, что настоящее ориентирование рыболовства внутренних вод на крупное промысловое рыболовство является неперспективным и может обречь рыбаков на неэффективную хозяйственную деятельность, генерирование малого дохода. Ресурсы промысловых рыб слишком интенсивно используются, поэтому ежегодно сокращаются лимиты улова и рыболовные предприятия фактически используют только половину своей производительности. Учитывая это, большая часть работников рыболовных предприятий должны будут изменить профиль своей деятельности. Несомненно, когда эти люди найдут новые источники прожизивания, им пригодятся и уже имеющиеся навыки и знания по рыболовству. Такая возможность обязательно станет реальностью, если часть рыбаков-промысловиков и рыболовов могли бы переквалифицироваться на специалистов рекреационного рыболовства (рыболовства во время отдыха). Узнать о досуговом рыболовстве и о рыболовном туризме было бы актуально и тем рыбакам-промысловикам, которые не прекратили своей трудовой деятельности. Длительные запретные периоды (весной и летом) на рыболовство сетями оставляют рыбаков-промысловиков без работы и доходов; это период, когда около 0,5 млн. рыболовов и отдыхающих хотят получить услуги рекреационной рыбной ловли.

Выходом из положения могло бы

стать переориентирование на рекреационное рыболовство (связанное с отдыхом и хобби) и рыболовный туризм. В развитых странах эту отрасль рыболовства государство считает приоритетной и выделяет соответствующее финансирование. Все это в первую очередь определяют изменившиеся интересы общества и огромный экономический эффект. Ведь популярность рыбной ловли создает условия для развития производства и торговли рыболовными снастями и одеждой, для бизнеса по аренде мест для ночевки и по аренде лодок, т. е. формирует целостную специализированную инфраструктуру. Канадские специалисты подсчитали, что любительская и рекреационная рыбная ловля в 5 раз экономически выгоднее промыслового рыболовства. Не зря в этой стране все внутренние воды предназначены для рыболовов. Аналогичное положение и в США, где доходы с рекреационной рыбной ловли в пять раз больше (40 млрд. долларов в год), чем стоит вся рыба, пойманная в океанах и морях.

По мнению Российских специалистов, потенциал рекреационного рыболовства этой страны больше чем 20 млрд. долларов в год. Несомненно, и в Литве есть большие возможности по развитию рыболовного туризма. Заслуживает внимания то, что в настоящее время один рыболов из Дании за 5 дней рыболовного тура на небольшой реке Мяркис в Литве платит тысячу евро.

Некоторые страны Восточной Европы уже переориентировали свое рыбное хозяйство. Например, еще десять лет назад Словения на любительское рыболовство смотрела так, как теперь смотрит на него Литва. Однако при изменении государственной политики эта

страна уже попадает в список наиболее притягательных рыболовных стран Запада. Так же решены проблемы безработицы части населения, для деревенских жителей увеличилось количество источников проживания, увеличились доходы государства.

Желательно, чтобы институты власти Литвы так же стремились на примере зарубежных стран реально менять государственную политику в этой области. Множество проблем, связанных с развитием рекреационного рыболовства, есть и в Калининградской области Российской Федерации. Особенно это актуально для приграничного региона обеих стран. Некоторые самоуправления понимают важность переориентирования на рыболовную деятельность. Например, в стратегии развития района Шилуте рыболовный туризм является одним из приоритетов.

Желая быстрее изменить настоящее положение, Литовский государственный центр по рыбоводству и рыбохозяйственным исследованиям подготовил проект «Научно-техническое развитие восстановительных условий рыбных ресурсов в приграничных водоемах Литвы и России» № 2006/289 (сокращенно – «Погранрыба») и получил финансирование по программе соседства Литвы, Польши и Калининградской области Российской Федерации INTERREG IIIA. Партнеры проекта – Литовский государственный исследовательский центр рыболовства и рыбоводства (руководитель проекта – Альгирдас Домаркас), Калининградский государственный технический университет (проф. Сергей Шибаев) и ассоциация рыболовных предприятий «Лампетра» (руководитель проекта – Виргиниус Домаркас). Одна из установленных в этом

проекте работ – подготовка исследования возможностей развития рыболовного туризма в приграничных водоемах Литвы–России и проекта по рекреационному развитию рыболовства. Есть надежда, что в этом информационном издании собраны данные по рекреационной рыбной ловле и о рыболовном туризме и предоставленные предложения помогут рациональнее вести рыболовство приграничного региона.

В исследовании использованы данные проф. Сергея Шibaева, доц. Эгидиуса Букельскаса, доц. Елизаветы Евдокимовой, доц. Виктора Осадчего, докт. Алоизаса

Бурбы, докт. Витаутаса Кесминаса, докт. Шарунаса Толюшиса, докт. Томаса Вирбицкаса, Эгидиуса Бацявичуса, Альгирдаса Домаркаса, Виргиниюса Домаркаса, Леонаса Керосерюса, Антанаса Контаутаса, Витаутаса Радайтиса, Эгле Радайтите, Арвидаса Швагждиса и других авторов, данные исследования возможностей развития инфраструктуры водного туризма и развлечений Приморья, отчетный материал опроса туристических организаций за 2003 г., так же данные Литовского государственного центра по рыбоводству и рыбохозяйственным исследованиям и союза Рыболовов.

2. Обзор рыболовного туризма и рекреационного рыболовства в мире

Истоки рыболовного туризма (это очень важная часть рекреационного рыболовства) можно встретить уже в XIX веке. Неудивительно, что первые ростки этой деятельности обнаружены в Великобритании. Не зря это государство считается основоположником глубочайших традиций любительской рыбалки.

Рыболовный туризм долгое время считался привилегией только богатых слоев, простому гражданину как в Великобритании, в Соединенных штатах, так и в других странах это удовольствие было мало приемлемым. Поэтому настоящее его развитие в мировом масштабе началось только по прошествии нескольких десятилетий после 2-ой Мировой войны, т. е. в середине шестидесятых, когда при появлении благоприятных экономических условий сотни тысяч и даже миллионы людей начали активно путешествовать по миру, достигая самых удаленных уголков нашей планеты. Таким образом, появилась потребность удовлетворить одну из самых древних страстей – рыбалку.

По мнению организации питания и сельского хозяйства JT (англ. *Food and Agriculture Organization* FAO), рекреационная рыбная ловля – это рыбная ловля, представители которой при выполнении этой деятельности не считают ее удовлетворением основных жизненных потребностей, а ценность этой деятельности часто находится за пределами самой рыбной ловли (1997 г.). Рыболовы рекреационной рыбной ловли часто тратят немалые денежные суммы не только на разрешения рыбачить, но и на необ-

ходимые рыболовные снасти, транспортные услуги и услуги по проживанию. Владельцы ресурсов, профессионалы, судовладельцы и др. группы могут зависеть от этого типа рыболовов, а рекреационное рыболовство может быть важным шагом для создания рабочих мест в местной экономике. Таким образом, не настолько важными становятся рыбные ресурсы, а насколько важной является экономическая выгода такого рыболовства, а так же испытываемое рыболовами удовольствие.

США и Канада, имеющие огромные территории, охватывающие различные климатические пояса, первыми начали быстро развивать рекреационное рыболовство. Как государственные учреждения, так и частные лица или частные компании инвестировали огромные средства в создание индустрии, связанной с производством любительских рыболовных снастей, в создание малого и среднего судостроения. Стремилась по сути удовлетворить потребности рыболовов-любителей, создать им прекрасные условия для рыбалки. Само собой разумеется, что в Соединенных штатах существует огромная потребность в рыболовных снастях, это всегда определяет предложение. Соединенные штаты уже на протяжении многих лет лидируют в области технологий, поэтому именно здесь легче всего создать новейшие технологии по производству удилищ и получить необходимые для этого материалы. На развитие такой специализированной инфраструктуры США в последние два десятилетия ежегодно выделя-

ляет 1,2–1,7 миллиарда долларов США. Здесь от рекреационной рыбной ловли получают в пять раз больше денег (40 миллиардов долларов в год), чем стоит вся морская рыба, пойманная за год в океанах и морях.

Рыбалка и в дальнейшем остается основной деятельностью во время отдыха (рекреационной деятельностью) в США. В 2006 г. по данным репрезентативного опроса в США было 29,9 млн. рыболовов в возрасте от 16 лет и старше, которые составляют 13% населения. В среднем каждый рыболов занимается ловлей рыбы 17 дней в году. Рыболовство в пресных водах остается самым популярным: им занимаются 25,4 млн. рыболовов, которые около водоемов всего проводят 434 млн. рыболовных дней. Крупноозерных и морских любителей рыбной ловли соответственно имеется 1,4 млн. и 7,7 млн. человек.

По данным опроса за 2006 г., рыболовы-любители США тратят более 40 миллиардов долларов в год на поездки, рыболовные снасти, лицензии и другие принадлежности, связанные с рыбной ловлей. Один рыболов с этой целью в 2006 г. тратил в среднем 1357 долларов. На поездки, пищу, ночевку ежегодно тратится 17,8 миллиардов долларов, что составляет 44% всех расходов. На приобретение рыболовных снастей в этом году было потрачено 5,5 миллиардов долларов (14% всей суммы). На транспортные услуги было потрачено 4,9 миллиарда долларов или 18% всех расходов.

Как в США, так и в Канаде стремились в первую очередь удовлетворить потребности рыболовов этих стран. По прошествии нескольких лет была создана широкая сеть, обслуживающая рыболовов своей страны. В тот период

в специализированных, предназначенных для рыбной ловли журналах стало появляться немало объявлений с предложениями активного отдыха за рыбалкой. Параллельно начал развиваться и рыболовный туризм для всей семьи. Семьи могли отправляться на отдых даже с самыми маленькими членами семьи. Таким образом, рыбалка в Соединенных штатах стала одной из самых популярных форм проведения досуга. Постепенно, особенно при быстром развитии мирового туризма, эти услуги стали предлагаться и иностранным гражданам, создавалось все больше фирм, организующих такие поездки. В настоящее время предоставление именно таких услуг распространилось на Аляске (США).

Канада шагнула еще дальше: в этой огромной стране внутренние воды переданы на нужды рекреационного рыболовства. Практически эра промыслового рыболовства в реках и озерах Канады закончилась. Самые простые экономические расчеты показали, что развитие рекреационного рыболовства почти в 5 раз выгоднее рыбного промысла. В 1987 г. рекреационное рыболовство Канады (и с ним связанные сферы) принесли доход в 10,4 миллиарда канадских долларов. Можно предположить, что в этом году он значительно выше. В обеих упомянутых странах очень быстро увеличивалось число фирм и организаций, связанных с рекреационным рыболовством. Началась очень быстрая специализация любительской рыбалки – люди объединялись в различные общества, предназначенные для общей рыбной ловли (англ. *coarse fishing*, имеется в виду ловля видов рыб, чаще всего встречающихся в водоемах), для морской рыбной ловли (англ. *big game*), нахлыста (*fly fishing*). Образо-

валось множество рыболовных клубов, которые, в свою очередь, объединялись в огромные организации, такие как образовавшаяся в США, насчитывающая несколько миллионов членов организация 'Trout unlimited', Федерация по нахлысту в США (*Federation of Fly Fishers*).

Создание таких организаций – одно из важнейших последствий развития рекреационного рыболовства. Само собой разумеется, что распространение любительской рыбалки особенно связано с большими ресурсами, натуральной/нетронутой природой. Все более важное место в их деятельности стало занимать разведение, охрана рыб, улучшение условий нереста, охрана воды от загрязнения, создание правильных правил рыболовства, их выполнение и т. д. Деятельности всех таких организаций невозможно охватить, однако следует заметить, что это имеет большое влияние на правительства стран в случаях, когда создаются гармоничные отношения с природой. Приблизительно в конце восьмого десятилетия такие общества рыболовов-любителей довольно быстро начали применять способ рыбной ловли: «поймал – выпусти» (англ. *catch and release*).

Так же следует упомянуть Австралию. Зная ее континентальные физические и географические свойства, можно предположить, что рекреационное рыболовство не должно бы здесь быть популярным. Однако это не так: несмотря на то, что особо заселены только побережья материка возле океана, рекреационное рыболовство довольно распространено не только на побережьях океана, но и в немногочисленных реках и водохранилищах. Везде распространена рекреационная инфраструктура,

приспособленная на все вкусы, способы рыбной ловли, существует очень гибкая система цен. Стремясь обогатить воды своих побережий, правительство Австралии приняло много строгих законов, ограничивающих рыбный промысел, так же отдавая при этом предпочтение рекреационному рыболовству. В стране очень распространен способ: «поймал – выпусти». Все это позволяет сохранить впечатляющее разнообразие рыб.

Новая Зеландия многих рыболовов покоряет своими удивительными реками, в которые еще британские колонисты запустили рыбу из семейства лососевых, поэтому и теперь ими заполнены водоемы. Это особенно привлекает любителей нахлыста, а их очень сердечно и квалифицированно обслуживают местные руководители рыболовства. Все это особенно привлекает в эту страну туристов, имеющих большие доходы.

В Европе дела складываются несколько по-другому: в первую очередь, в странах нашего материка намного раньше сформировались старинные традиции любительской рыбалки. Кроме того, их территории намного меньше, соответственно и водное разнообразие значительно меньше. Однако это не мешает распространению рекреационного рыболовства. Несомненно, 2-ая Мировая война довольно сильно разорила множество стран Европы, поэтому и развитие упомянутого рыболовства началось несколько позже, нежели за Атлантическим океаном.

В Центральной и Восточной Европе нет точных подсчетов того, сколько расходуется на рекреационную рыбную ловлю. Для сравнения можно предоставить данные Lyons и другие данные за 2002 г., благодаря которым становится

известно, что на общую и морскую рыбную ловлю в Англии и Уэльсе ежегодно расходуется примерно 5 млрд. евро; по данным Arlinghaus (2004), в Германии на ту же самую деятельность 3,3 млн. людей расходуют 6,4 млрд. евро, создано 52 000 рабочих мест. Таким образом, если рыболовы Центральной и Восточной Европы расходуют только 10% от этой суммы, такая деятельность безусловно важна для экономики, особенно в сельской местности.

Европейская Комиссия в резолюции от 21 мая 2002 г. по поводу будущего Европейского туризма – **туризм** (в том числе и рыболовный) характеризует как один из основных секторов Европейской экономики, который отличается высоким уровнем трудоустройства и социального благополучия, постоянным ростом, улучшением качества жизни, к этим признакам причисляется и развитие Европейского Союза. Однако по поводу какой-либо общей туристической политики не было согласовано.

Хотя рекреационное рыболовство и туризм не заняли никакого весомого места в действующих договорах ЕС, а так же Конституционном проекте от 2003 г. июля мес., однако факты показывают следующее:

- туристический сектор составляет 10 проц. ЕС от ВВП, и эта область составляет большую часть рабочих мест;
- в Европейском Союзе в 2003 г. было 2 900 предприятий (производителей и оптовиков), занимающихся торговлей рекреационных рыболовных снастей; в этой сфере создано 60 000 рабочих мест, а годовой оборот составляет 5 млрд. евро;
- в Союзе было 12 900 рынков рыбо-

ловных снастей, которые трудоустроили 39 000 людей. Их услугами пользуются 25 млн. рыболовов рекреационной рыбной ловли, что составляет 6,5 проц. населения ЕС;

- подсчитано, что упомянутые 25 млн. рыболовов из 15 стран ЕС ежегодно тратят 25 млрд. евро на транспортные услуги и услуги по проживанию.

По словам Европейского альянса рыболовов (англ. *European Anglers Alliance*), Европейский Союз не высказывал особой заинтересованности в рекреационном рыболовстве. Это явление, по их мнению, обосновано отсутствием во власти ЕС, начиная с самых первых дней его основания, таких организаций, как альянс или представителей рекреационного рыболовства. Именно Европейский альянс рыболовов и является организацией, которая стремится обратить внимание на эту область. На самом деле секторы, связанные с рекреационным рыболовством, хорошо организованы и активно действуют на Европейском уровне. В упомянутом направлении Европейский альянс рыболовов несколько лет работает вместе с Европейской ассоциацией по торговле рыболовными снастями (англ. *European Fishing Tackle Trade Association*).

Благодаря усилиям Европейского альянса рыболовов и Европейской ассоциации по торговле рыболовными снастями уже в июле мес. 2004 г. туризм (так же и рыболовный) был внесен в новый Конституционный проект ЕС (III-ст. 181a).

Ранее упоминалось, что Великобритания, скорее всего, имеет глубочайшие и древнейшие традиции любительской рыбалки. Еще в 20–30–ые годы прошлого века элитная часть британских рыбо-

боловов стала посещать чужие края и рыбачить там, пытаясь вместе с тем познакомиться с другими странами (например, шотландские рыболовы приезжали на ловлю лосося в Литву, ловили в реке Нярис недалеко от Вевиса; поэтому там была основана небольшая гостиница).

Описать всей деятельности рыболовов-любителей Великобритании невозможно, для этого требовалось бы провести исследование. Однако следует рассмотреть хотя бы ключевые моменты. Сначала следовало бы выделить положение Агентства окружающей среды Великобритании, что «рыболовы-любители по своей природе являются хранителями природы и ее ценителями». Думаю, что именно такая идеология определяет деятельность этих рыболовов-любителей страны. В Англии и Шотландии первые клубы рыболовов существовали уже в первой половине XIX в. Видно, это и создало условия для распространения рекреационного рыболовства. В Англии для этой деятельности использованы практически все – и натуральные, и искусственные водоемы. Рыболовы-любители уже давно объединились в клубы, ассоциации, которые специализируются по способам рыбной ловли, пойманным видам рыбы, водоемам (т. е. озерам, прудам, рекам, морским водам) и т. д. Такие организации рыболовов чаще всего имеют свои воды или арендуют их. Порядок рыбной ловли в них довольно строгий и рационально регламентированный. Поэтому не следует удивляться, что в регионах Великобритании действуют различные правила рыбной ловли. Именно это позволяет понять, насколько широко и демократично распространяется рекреационное рыболовство в конкретных условиях и в конкретных местах.

Заслуживает внимания и тот факт, что в Великобритании так же действуют специальные правила рыбной ловли государственных учреждений для отдельных регионов и видов рыб. Особенно большое внимание уделяется охране благородных рыб – лосося, кумжи. Рыболовы-любители этой страны и государственное учреждение, Агентство окружающей среды, очень тесно сотрудничают в различных областях по охране природы. Предоставляются следующие факты: особое внимание уделяется борьбе с браконьерами – за год выясняется около 2500 случаев нелегальной рыбной ловли по сообщениям рыболовов-любителей. По официальным статистическим данным, 90 проц. всех сообщений чаще всего выясняются по рабочим дням в течение 2 часов, в другое время – в течение 4 часов. Впечатляет и то, что в течение года выполняется около 500 работ по сохранению рыб. В этих работах активное участие принимают рыболовы.

С другой стороны, организации рыболовов-любителей удачно воздействовали и на свое Правительство, желая как можно шире развивать именно рекреационное рыболовство. Например, в Великобритании все больше лимитируется промысловая рыбная ловля на лосося и кумжу. Государство в последний год даже выделяет немалые компенсации, чтобы был сокращен масштаб такой ловли. Среди прочего, любители практически выполняют родившийся в Великобритании принцип «поймал – выпусти». По данным Агентства окружающей среды, в 1996 г. было выпущено около 20 проц. всего пойманного лосося и кумжи. Этот принцип все больше распространяется и среди рыболовов, ловящих рыбу других видов. Стремясь

как можно шире экологизировать любительскую рыбную ловлю, рыболовы Англии, Шотландии и Уэльса особое внимание уделяют охраняющему рыбные ресурсы способу ловли – рыбной ловле нахлыстовой удочкой. В стране создана специализированная учебная система, пропагандирующая такую рыбную ловлю. Особенно много внимания уделяется воспитанию молодых рыболовов. Лицо, достигшее 12 лет, в Объединенном Королевстве считается полноправным рыболовом, которому необходимо иметь разрешение на рыбную ловлю.

Обобщая, можно сказать, что в Великобритании рекреационное рыболовство, распространяющееся на основании клубов, ассоциаций и федераций, достигло высокого уровня, предоставив при этом работу и источники проживания нескольким десяткам тысяч людей, напрямую связанных с практическим рыболовством; не говорится уже о людях, изготавливающих рыболовные снасти, одежду, обслуживающие рыболовов. Достаточно просмотреть Интернет-страницы, предназначенные для любительской рыбалки, убедимся, что существует множество фирм (сотни, а может, и тысячи), предлагающих свои услуги.

Другая страна, давно славящаяся своими водоемами и рыбой, – Ирландия. В течение многих веков, благодаря своим малоизменившимся озерам и рекам, она остается одним из лучших мест в Европе, предназначенным для любительской рыбалки. Почти нетронутая ирландская природа определяет то, что в этой стране очень быстро распространилась специализированная система, предназначенная для иностранных гостей. Воды Ирландии, славящиеся своим

лососем, кумжей, пестрой форелью, щукой, привлекает рыболовов-любителей из Германии, Великобритании и других стран. Такая специализация в последние 30 лет определяет быстрое строительство гостиниц, moteley возле водоемов, производство небольших рыболовных катеров и лодок, их приобретение. О приеме иностранных гостей заботится 6 государственных учреждений, следует упомянуть – правление по туризму Ирландии, Центральное управление по рыболовству, Департамент туризма, рыболовства и лесоводства, Федерация Ирландских морских рыболовов. Образовалось множество специализированных рыболовных клубов, имеющих свои воды и предлагающих свои услуги. В одном только Интернете объявлено 116 таких организаций. Все они составили договоры с владельцами гостиниц, малых судов, так же действует очень оперативная система по обслуживанию рыболовов. Данные о порядке и условиях рыбной ловли, о расселении и питании объявляются на Интернет-страницах, в журналах, предназначенных для рыбной ловли, внутри страны и за ее пределами. Предлагаются различные программы отдыха, не исключая при этом различных развлечений и поездок в интересные исторические места Ирландии. Приспособлена очень гибкая система цен, связанная с лучшим временем года для рыбной ловли. Все это привлекает иностранных гостей, а ирландцы развитие рекреационного рыболовства считают перспективным.

При анализе положения в других странах Европейского Союза следует отметить, что более или менее в каждой из них уделяется внимание любительской рыбалке. Безусловно, в зависимости от

сложившихся традиций, она в каждой из стран развивается по-разному. Например, в Германии особо пропагандируется рыболовный туризм в дальние уголки мира. Полистав каталоги таких фирм, как 'Balzer', 'King fisher', предназначенных для рыболовного туризма, видим, что организуются поездки на Аляску, в Канаду, Гренландию. Много места уделяется и рыболовству в Африке. В последние годы активно пропагандируются поездки в Чили. Хотя немцы и желают посетить дальние страны, но и в самой Германии рекреационное рыболовство упорядочено довольно кропотливо. Только такое рыболовство сконцентрировано в руках небольших частных фирм. Однако обязательно следует отметить, что в самой Германии даже самые маленькие водоемы принадлежат рыболовам-любителям. Они всесторонне заботятся о них: начиная от зарыбления и заканчивая охраной. Поэтому часто немцы часто просто не понимают слов «браконьерство» и «браконьер». Хозяйством занимаются на самом деле по-семейному и солидно. Без сомнения, во многих местах оборудованы отели, арендуются лодки, рыболовные снасти и, конечно, никаких проблем не составляет приобретение разрешения на рыбную ловлю.

В Австрии тоже создана эффективная система обслуживания отдыхающих. В этой стране для рекреационного рыболовства используются все подходящие водоемы, начиная с самых небольших неиспользуемых карьеров и заканчивая прекрасными озерами и удивительными реками. Немалую их часть арендуют различные рыболовные клубы, которые заботятся о рыбных ресурсах своих вод, их охране и увеличении. Часто такие клубы

являются довольно закрытыми: рыбная ловля в их водоемах разрешена только членам клуба. Интересно то, что в Австрии очень учитываются просьбы жителей по порядку урегулирования рыбной ловли в водоемах. Довольно часто в пригорных частях рек и речушек Альп, находящихся на территории деревень и городков, любая рыбная ловля запрещена. Так как рыбная ловля в лососевых водах (в реках и ручьях) очень дорогая, австрийцы часто отправляются рыбачить в соседние – Чехию и Словакию, где разрешения на рыбную ловлю несколько дешевле. Такие поездки стали особенно популярными в последние годы, так как границы можно пересекать без ограничений. Это показывает, что и в упомянутых странах быстро распространяется рекреационное рыболовство.

В последние 10–15 лет обсуждаемый вид рыбной ловли очень быстро распространяется в Швеции. Создана современная и очень удобная структура по обслуживанию рыболовов-любителей, предлагается много мест для рыбалки. Основное внимание уделяется рыбной ловле лососевых рыб, приоритетным является нахлыст. Доказательством того, что шведы большое внимание уделяют этой хозяйственной ветви, является частое упоминание имени Швеции в каталогах зарубежных стран. Даже сравнительно консервативные англичане все больше интересуются водами этой страны, возможностью поймать лосося или кумжу впечатляющего размера. Это хорошо иллюстрирует выпущенный английской фирмой каталог «Deep forest» о рыбной ловле в различных местах Швеции. Что шведы благополучно заведуют этой сферой, показывает такой пример: на одном только небольшом отрезке реки Мио-

румсано организованная лицензионная рыбная ловля вместе с вспомогательной инфраструктурой приносит до 15 миллионов литов дохода в год.

Ведя речь о странах Восточной Европы, уже упомянутые Чехия и Словакия интенсивно создают систему рекреационного рыболовства. Однако наибольших достижений в этой сфере, скорее всего, достигла Словения. В последние 8–10 лет здесь развилась инфраструктура по обслуживанию рыболовов, проведены довольно значительные работы по зарыблению рек страны ценнейшими видами рыб, по сути, выиграна война с браконьерством, созданы сотни рабочих мест. Все это определяет, что имя Словении все чаще упоминается в рыболовных каталогах зарубежных стран, ее все чаще посещают рыболовы из других стран.

Быстро распространяется рекреационное рыболовство и в соседних Балтийских странах. В Эстонии возле каждого подходящего водоема создаются кемпинги, домики для рыбаков, другая обязательная инфраструктура. Особенно активно в упомянутой области стартует ассоциация Латышских рыболовов. Только несколько лет назад наши соседи объединились в специальную организацию, руководители которой убеждены, что индустрия по организации досуга является одной из самых перспективных ветвей мирового хозяйства. Примером такой благополучной деятельности может стать Салацос в речном бассейне. Здесь ассоциация Латышских рыболовов вместе с семью самоуправлениями образовали предприятие, не стремящееся к прибыли, которое ликвидирует мешающие миграции рыб плотины, строит возле реки восемнадцать кемпингов, создается около пятидесяти усадеб для

сельского туризма, осуществляется лицензионная рыбная ловля лосося и тайменя (так же и для иностранцев), учреждается школа рыбной ловли и рыбоохраны для детей, на побережьях рек прокладываются дороги, выкапываются пруды, люди дежурят около рек в периоды миграции рыб и их нереста. Похожий проект внедряется в бассейне Венты и еще на нескольких других речных территориях.

Важность рекреационного рыболовства уже подтверждена и в России. Первые рыбные базы созданы на Кольском полуострове, на них зачастую обслуживаются иностранцы, которым очень импонирует северная природа, еще не иссякшие лососевые рыбные ресурсы. Хотя проблемы инфраструктуры еще решаются, однако особенно это место привлекательно для туристов из Соединенных Штатов, которых привлекают сравнительно низкие цены и достаточно хорошие условия для рыбной ловли.

Следовало бы обсудить и другие близкие к Литве страны. Мировой союз по охране окружающей среды (англ. *the World Conservation Union, IUCN*) пригласил 19 стран Центральной и Восточной Европы – Албанию, Белоруссию, Боснию и Герцеговину, Болгарию, Хорватию, Чехию, Эстонию, Венгрию, Латвию, Литву, Молдову, Македонию, Польшу, Румынию, Сербию и Черногорию, Словакию, Словению и Украину – провести опрос, какие причины способствуют исчезновению биоразнообразия рыб пресных вод, и проанализировать полученные результаты.

Основная цель этой программы – выяснить основные принципы долгосрочного охраняемого рыболовства в пресных водах в странах Центральной

Европы, применить в этой области эффективные механизмы деятельности.

Отчет подготовлен при сотрудничестве с группой специалистов по охранному использованию IUCN Европы и программного бюро IUCN Центральной Европы, которые представляют охранников биологического разнообразия; при сотрудничестве с Альянсом рыболовов Европы и Европейской совещательной комиссии по рыболовству во внутренних водах Организации Объединенных Наций по пищевому и сельскому хозяйству, которые представляют рыболовов.

Несомненно, что промысловая рыбная ловля в пресных водах и рекреационное рыболовство в упомянутых странах имеет огромное влияние на рыбные ресурсы и на связанное с ними биологическое разнообразие. Учитывая, что постепенно количество профессиональных рыбаков сокращается, а представителей рекреационной рыбной ловли в свою очередь увеличивается, вышеупомянутая группа должна была быть включена в сотрудничество с Мировым союзом по охране окружающей среды. Деятельность предприятий и организаций, представляющих рекреационное рыболовство Центральной и Восточной Европы, что представители этих организаций соответствующим образом понимают состояние рыбных ресурсов и действия, определяющие это состояние.

Предоставленные в таблице данные стран (по вышеупомянутым исследованиям стран) не совсем точные, так как не было применено единой исследовательской методики, в соответствии с которой следовало бы предоставить количество действующих разрешений на рыбную ловлю, кроме тех, которые рыбаки редко или браконьерствуют. Осо-

бенно точные статистические данные из Словакии, Сербии, Хорватии и Румынии, а аналогичные данные из Литвы не предоставлены¹. Так же нет данных о профессиональных рыбаках в Белоруссии, Боснии и Герцеговине, в Сербии и на Украине, а в Албании неизвестно количество рыболовов рекреационной рыбной ловли.

Из собранных данных делается вывод, что в большинстве стран представителей рекреационной рыбной ловли (большинство из которых – мужчины) в 100 раз больше, чем профессиональных рыбаков, и эта тенденция все усиливается.

Среди населения часть рыболовов рекреационной рыбной ловли относительно большая, и остается тенденция, что это количество еще будет расти. По данным Cowx, 1998 г., среди населения Центральной и Восточной Европы количество рыболовов рекреационной рыбной ловли в процентном соотношении был таким: в Болгарии – 2 проц., в Чехии – 2,7 проц., в Венгрии – 3,2 проц., в Польше – 5,1 проц., в Словакии – 1,7 проц. (эти числа должны быть оценены осторожно, так как в разных источниках они различаются).

Наблюдаются взаимодействия различных видов между профессиональными рыбаками и рыболовами рекреационной рыбной ловли. Например, в Болгарии такие взаимодействия большей частью зависят от владельцев частных вод, а в Хорватии таким орудием контроля считается План управления рыболовством. По плану учитываются следующие аспекты: водные территории

¹ Данные IUCN предоставил Природный фонд Литвы (Lithuanian Fund for Nature), директор докт. Пранас Мераускас, ул. Альгирдо 22-3, Вильнюс; Тел. +370-5-2310700; Факс. +370-5-2310441; Адрес эл. почты – pranas.m@glis.lt

Таблица 1. Количество профессиональных рыбаков и рыболовов рекреационной рыбной ловли, их взаимодействие и возможный конфликт

Страна	Количество профессиональных рыбаков	Количество рыболовов рекреационной рыбной ловли	Взаимодействие профессиональных рыбаков с рыболовами рекреационной рыбной ловли	Конфликт между профессиональными рыбаками и рыболовами рекреационной рыбной ловли
Албания	900	Не предоставлено	Явная, растущая конкуренция	Явный, растущий (в основном – из-за сокращающегося количества рыбы в озерах Охрид и Преспа)
Белоруссия	Не предоставлено	1 000 000	Регулируется	Явный, однако контролируется и регулируется
Босния	Не предоставлено	35 000	Неявная	Явный
Болгария	2000 (сезонные)	180 000 ^{1*}	Регулируется владельцами частных водоемов	Неявный
Чехия	2 600	281 000 ^{2*}	Сотрудничество, представители промысловой рыбной ловли спонсируют спортивные рыболовные клубы	Неявный
Эстония	500	50 000	Конкуренция из-за ресурсов	Не очень явный
Хорватия	35	57 221	Временные конфликты, постепенный переход от промысловой к рекреационной рыбной ловле	Явный
Латвия	2 500	120 000	Конкуренция	Неявный
Польша	6 000	2 000 000 ^{3*}	Нет конкретного взаимодействия	Неявный
Литва	Не предоставлено	1 000 000	Не предоставлено	Не предоставлено
Македония	120 (в областях озер Дорьян и Охрид)	5 000	Явная (конкуренция из-за ресурсов)	Явный (туризм, ирригация, использование водных сил, сильно нарушаются места нереста)
Молдова	613	500	Неявная	Явный, первенство у рекреационного рыболовства
Черногория	120–150	2 500	Нет взаимодействия	Явный, контролируемый
Румыния	1 600	105 837	Неявная	Потенциальный конфликт
Сербия	Не предоставлено	88 197	Временная конкуренция из-за рыбных мест	Явный
Словакия	149	896	Неявная	Неявный
Словения	Нет	> 14 000	Нет	Нет
Украина	Не предоставлено	5 200 000 (в широком смысле)	Конкуренция	Регулируется, отдельные зоны для рекреационной и промысловой рыбной ловли
Венгрия	3 000	328 000 ^{4*}	Постепенный переход от промысловой к рекреационной рыбной ловле	Неявный

¹ – I. Cowx, 1998 г.; другие – отчеты стран.

и права потребителей, разрешения на рыбную ловлю, методы и техники ловли и др. Национальная ассоциация по переработке рыбы и Совет по рыбным продуктам в Хорватии отвечает за рыбную продукцию, а Национальный союз рыболовов Хорватии и его подразделения представляют спортивную рыбную ловлю. Отмечается, что сильная конкуренция

из-за рыбных ресурсов в следующих странах: в Албании, в Эстонии, в Латвии, в Македонии, в Сербии и на Украине. В других странах взаимодействие рыболовов неявное, поэтому меньше обсуждается.

Однако сохраняется основная тенденция – профессиональную рыбную ловлю постепенно заменяет рекреаци-

онная. В Словакии практически перешли к рекреационной рыбной ловле в пресных водах. В Молдове этот процесс регулируется государством. На Украине все ресурсы пресных вод разделены на отдельные промысловые и рекреационные зоны. Таким образом, рассмотрев ситуацию, можно сделать вывод, что около 10 млн. представителей рекреационной рыбной ловли в Центральной и Восточной Европе являются доминирующими пользователями пресных вод, 18 000 – профессиональными рыбаками. Обязательно следует обратить внимание на то, что количество рыболовов рекреационной рыбной ловли все еще растет, и эта группа пользователей должна быть включена в деятельность по охране водоемов.

Активно действующие организации по рекреационному рыболовству могли бы регулировать неограниченное использование рыбных ресурсов в Центральной и Восточной Европе. Опрос показал, что особо активными являются организации по рекреационному рыболовству в Чехии, Венгрии, Латвии и Польше, которые так же являются и членами Альянса рыболовов Европы. В других странах представители рекреационного рыболовства мало организованы, особенно на государственном уровне. Например, в Эстонии около 50 000 рыболовов рекреационной рыбной ловли, однако не создано никаких организаций, которые могли бы представлять их интересы на государственном или международном уровне.

Можно делать вывод, что около 10 млн. представителей рекреационного рыболовства в Центральной и Восточной Европе являются доминирующими пользователями пресных вод. Следует

учитывать и то, что количество рыболовов рекреационной рыбной ловли увеличивается, поэтому и эта группа пользователей должна быть включена в деятельность, которая могла бы прекратить неохраемое использование рыбных ресурсов. Активно действующие организации по рекреационному рыболовству могли бы регулировать рыбный улов в Центральной и Восточной Европе.

Большое внимание рекреационному рыболовству уделяет организация Объединенных Наций по пищевому и сельскому хозяйству. Она вместе с Европейской совещательной комиссией по рыболовству во внутренних водах (англ. *European Inland Fisheries Advisory Commission*) 1–7 июня 2000 г. в Будапеште (Венгрия) организовала международный симпозиум рыболовства и ответственности на тему «Социальные, экономические и культурные перспективы рыболовства во внутренних водах».

Симпозиум проходил в то же самое время, что и 21-ая сессия Европейской совещательной комиссии по рыболовству во внутренних водах (ЕСКРВВ), и в нем участвовало 99 членов из 27 стран, были подготовлены 35 докладов и 15 стендов. Во время симпозиума выяснилось, что внимание к области рыболовства во внутренних водах ЕСКРВВ в странах-членах существенно изменило прошлые подсчеты. Было прогнозировано, что в ближайшие несколько лет будет замечен особенно высокий уровень заинтересованности продукцией и услугами рыболовства во внутренних водах, выделяя при этом рекреационное рыболовство. Так же замечено, что выросшая потребность на продукцию рыболовства во внутренних водах сильно влияют на

ресурсы этой области, поэтому необходимо систематическое управление.

В отчете сессии утверждается, что в большинстве стран Европы и Северной Америки управление рыболовством во внутренних водах практически не охватывает ранней функции пищевой продукции, а большее внимание уделяется рекреации и охране ресурсов. Отмечается, что больше всего проблем появляется при переходе от коммерческой к рекреационной рыбной ловле. Рекреационное рыболовство, точнее, услуги этой области – аренда, развитие туризма, ознаменованы как приносящие больше социэкономической пользы обществу. Область рекреационного рыболовства включает в себя не только рыбные ресурсы, но и человеческий фактор, т. е. учитываются потребности и ожидания рыболовов. Таким образом, наука рыболовства расширяется социальными и экономическими аспектами рыболовства.

Симпозиум был предназначен для того, чтобы была отражена вся ситуация, сложившаяся в области рыболовства во внутренних водах. В большинстве прочитанных докладов обращено внимание на проблемы рекреационного рыболовства. Во время симпозиума выяснилось, что нет достаточного количества данных по мотивации, ожиданиям и пользе активных участников рыболовства – рыболовов, а такая недостача данных ограничивает знания о связи растущего во всей Европе рекреационного рыболовства с коммерческой рыбной ловлей.

В отчете утверждается, что последнее десятилетие будет критическим, обеспечивая последовательное развитие рыболовства и аквакультуры во внутренних водах Европы. Выросшее значение рекреационного спроса и вреда для

окружающей среды значит, что должны применяться соответствующие методы планирования в сфере управления ресурсами. Так же должна быть подсчитана стоимость социэкономического рыболовства и связанных с ним видов деятельности, выяснены потребности пользующихся ресурсами, должно быть обращено внимание и на научно-техническое развитие. Признано, что роль рекреационного рыболовства быстро растет, а рыбаки должны быть постепенно привлечены к управлению в этой области. Основной вывод сессии утверждает, что надо углублять научно-технические понятия для всех видов рыб, а решение – утвердить программу профессионального обучения, частично финансируемую фондами Европейского Союза, для стран Восточной Европы.

Некоторые обобщения, предоставленные в докладах участников.

В Скандинавских странах осуществляется объединенный проект по установлению стоимости рекреационного рыболовства Северной Европы. Цель проекта – подсчитать социэкономическую стоимость рекреационного рыболовства 5 стран Северной Европы, выполняя прямой опрос по почте в Дании, Финляндии, Исландии, Норвегии и Швеции. Желая содержать постоянно обновляемые рыболовные места для отдыха, важно высчитать будущую выгоду инвестиций. Часть стоимости экономического рекреационного рыболовства несомненно составляет выгода, не включенная в стоимость традиционного рынка.

В Дании рыбная ловля является очень важной частью рекреационной деятельности не только для граждан Дании, но и для туристов. Рекреационное рыболовство происходит не только во

внутренних водах, но и на побережьях. 18–67-летние рыболовы обязаны иметь действительные разрешения на рыбную ловлю. Собранные лицензионные налоги используются на восстановление ресурсов, рек, так же на исследования в области рыболовства.

В Финляндии в последние годы экономическая выгода рыболовства во внутренних водах подсчитывается на местном уровне. Важное место в политике окружающей среды Финляндии занимает охрана окружающей среды, она влияет на большинство положений местной власти по поводу природных ресурсов. Ассоциации рыболовов, имеющие статуты, напрямую определяют многие решения в области рыболовства. Так часто создается отрицательный взгляд местных жителей на прибывающих в эту страну представителей рекреационной и коммерческой рыбной ловли.

Рекреационное рыболовство – одна из самых популярных форм проведения свободного времени в Финляндии. Подсчитано, что около 2 млн. людей в Финляндии (это составляет 40 проц. от общего процента населения) хотя бы раз в году отправляются на рыбалку. По сравнению с Северной Америкой, в Финляндии способ рыбной ловли «поймал – выпусти» не является таким популярным. В последние годы в Финляндии много дискутируется, приемлем ли этот способ в рекреационном рыболовстве. Имеются аргументы, что этот способ экономит рыбные ресурсы и создает условия для лучшего качества рыбной ловли, однако противоположные аргументы говорят, что он наносит вред рыбам и предназначен только для удовольствия.

В Англии и Уэльсе за развитие области внутренних вод ответственно Агентс-

тво окружающей среды. Признается, что в этих регионах замечен спад рыболовства, не хватает оценки воздействия рыболовства на рыбные ресурсы, поэтому растет значение исследований в области принесенной пользы, а, воспользовавшись этими исследованиями, – планировать и выполнять дальнейшее управление в этой области. Традиционно большая часть рекреационного рыболовства развивается в поселках. Однако в последние годы наблюдается тенденция, что рыболовы предпочитают рыболовство в водоемах стоячей воды или выбирают воды, близкие к жилым местечкам.

В Германии в последние годы наблюдается большая заинтересованность рекреационным рыболовством. В земле Мекленбург Германии средний годовой доход усадьбы сельского туризма от услуг связанных с рыбной ловлей составляет 40 тыс. евро. В секторе рекреационного рыболовства в этом регионе занято 2000 людей. Кроме того, наблюдается недостаток информации о привычках, социальной структуре, экономическом значении рыбной ловли и ее влиянии на водную экосистему.

В Швейцарии, по данным телефонного опроса за 1997 г., около 6 проц. населения (в возрасте от 15 до 74 лет) хотя бы раз в году рыбачат. Можно утверждать, что около 240 000 швейцарцев ежегодно рыбачат. Однако только 80 000 рыболовов приобретают лицензию на месяц или на более длительный срок. До 2000 года, в последнее десятилетие, количество уловов в текущих водах выросло на 50 проц. Это явление стали исследовать на государственном уровне, и установлено, что на это повлияла сократившаяся рыболовная деятельность.

Во Франции за 1964–1998 г. коли-

чество рыболовов, имеющих лицензию, сократилось на половину. По сути, на это явление повлияли изменения в обществе, особенно развитие городов, и другие причины. Следует отметить, что исчезла потребительское отношение к рыболовству и выявилась рекреационная потребность. Во Франции становятся популярными рыболовные школы, становящиеся все более профессиональными, в которых приобретаются необходимые знания.

В Италии рекреационным рыболовством главным образом занимаются люди старшего возраста, поэтому в этой стране одна из важнейших задач – привлечь как можно больше молодежи не только к рыбной ловле, но и к участию в управлении рыболовными ресурсами

и к защите окружающей среды.

Заканчивая обзор, отмечается то, что рекреационное рыболовство в мировом масштабе оказывает все большее влияние на экономику многих стран, привлекает (а это, должно быть, самое важное) охраняющий взгляд на природу, предоставляет возможность миллионам людей познакомиться с красотой и разнообразием нашей небольшой планеты.

На рекреационное рыболовство рыболовы тратят немалые денежные суммы, поэтому это рыболовство может помочь в создании рабочих мест, это важно для местной экономики. Поэтому обязательно не только заботиться о состоянии рыбных ресурсов, но и оценить экономическую выгоду такого рыболовства, удовольствие, которое получают рыболовы.

3. Обзор любительской рыбной ловли в Литве и в Калининградской области РФ

3.1. Результаты опроса

3.1.1. 2002 г. Опрос о числе рыболовов

В нашей стране рыбная ловля – это распространенная форма проведения досуга. Однако конкретных данных о числе рыболовов довольно мало. В связи с этим дворец Рыбаков в декабре 2002 года попросил агентство «Vilmoqus» выполнить специальное исследование. Опрос финансировала Балтийско-Американская партнерская программа.

Репрезентативный опрос жителей Литвы выполнен для того, чтобы узнать, в каком масштабе среди жителей Литвы распространено проведение свободного времени и отпуска у водоемов на рыбалке.

Исследование показало, что у большей половины респондентов (55%) есть потребность в этом способе релаксации. Упоминается, что таких людей значительно больше, так как есть дети и подростки, «болеющие этой болезнью», но по методике опроса в нем участвовали люди, достигшие 18 лет.

Далее кратко рассматриваются результаты опроса по следующим признакам: пол, возраст, образование, доход на одного члена семьи, социальное положение и место жительства.

Пол

Выяснилось, что рыбалка привлекает восьмерых из десяти мужчин и трех-четырех женщин (34–35%) (Рис. 1).

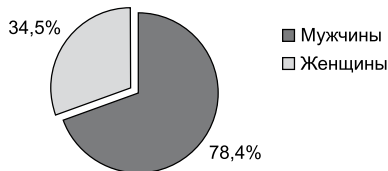

Рис. 1. Распределение лиц, занимающихся рыбной ловлей, по полу

Возраст

Рыбалка на отдыхе больше всего привлекает молодежь от 18 до 30 лет. Таких семеро из десяти. Интересно то, что возраст респондентов, занимающихся рыбной ловлей, напрямую соотносится с этим увлечением: с возрастом, относительный вес у занимающихся рыбной ловлей постепенно уменьшается. В возрастной группе 50–59 лет рыболовов 6 из 10, а в пенсионном возрасте (60 лет и старше) – трое-четверо (Рис. 2).

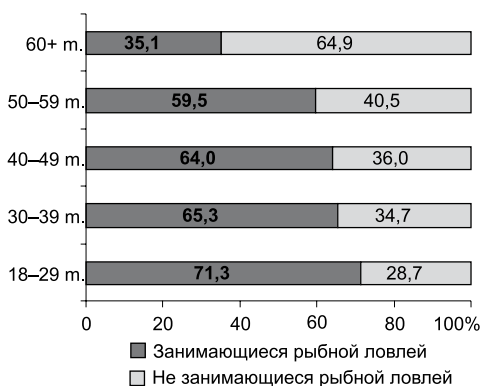

Рис. 2. Распределение лиц, занимающихся рыбной ловлей, по возрасту (2002 г.)

Обобщив данные, можно констатировать, что рыбалка, как способ расслабления, связана с деятельным возрастом: она нравится двум из трех опрошенных, а по достижению пенсионного возраста,

рыбалка становится менее привлекательной – рыбачит один из трех опрошенных.

Образование

Установлено, что респонденты, не имеющие среднего образования, очень отличаются от тех, которые имеет среднее, средне-специальное и высшее образование (Рис. 3).

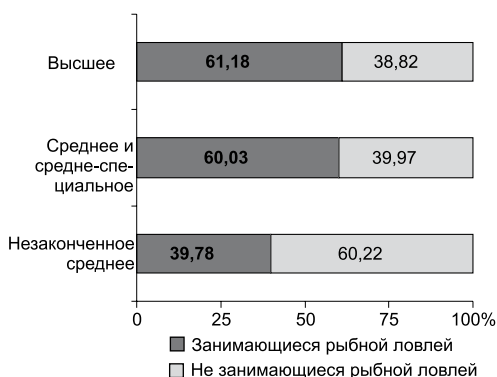

Рис. 3. Распределение лиц, занимающихся рыбной ловлей, по уровню образования (2002 г.)

Рыбалка менее привлекает первую группу, чем вторую. Людей с невысоким уровнем образования привлекают другие занятия, поэтому рыбной ловлей занимаются только четверо из 10 опрошенных в этой группе.

Доход одного члена семьи

Материальные условия жизни и рыбная ловля имеют разное соотношение: шестеро из десяти, имеющих низкий доход (до 200 Лт на одного члена семьи), в рыбалке больше ищут не релаксации, а материальной пользы, то есть дополнительного источника проживания. Когда доход повышается, мотивация рыбной ловли стремительно меняется (Рис. 4).

Рыболовство становится увлечением, ощущением спокойствия и гармонии с природой. Обращается внимание

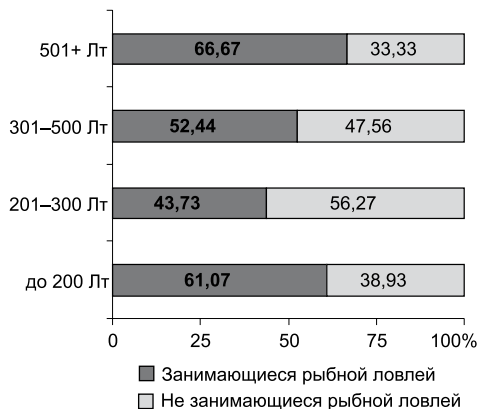

Рис. 4. Распределение лиц, занимающихся рыбной ловлей, по доходу (2002г.)

на то, что с увеличением доходов, число рыбаков стремительно возрастает: разница между первой и второй группами составляет + 8%, а между второй и третьей – уже +15%.

Социальное положение

Разделив опрошенных на социальные группы, мы видим, что занимающихся рыбной ловлей больше (70%) среди рабочих (Рис. 5). Учащиеся и студенты почти не отстают от рабочих (68%). На третьем месте (64,5%) закончившие высшие учебные заведения специалисты и служащие (без высшего образования).

Число занимающихся рыбной ловлей, не участвующих в производстве, в бизнесе (то есть в группах домохозяек, пенсионеров), явно ниже – 44%. Итак, разница между респондентами третьей и четвертой групп достигает – 20,5%.

Место жительства

Столичные жители в рыбалке непобедимы – 62% опрошенных утверждали, что занимаются рыбной ловлей (Рис. 6).

От вильнюссцев явно отстают жители других (больших и малых) городов Литвы – они составляют лишь 54–55% всех

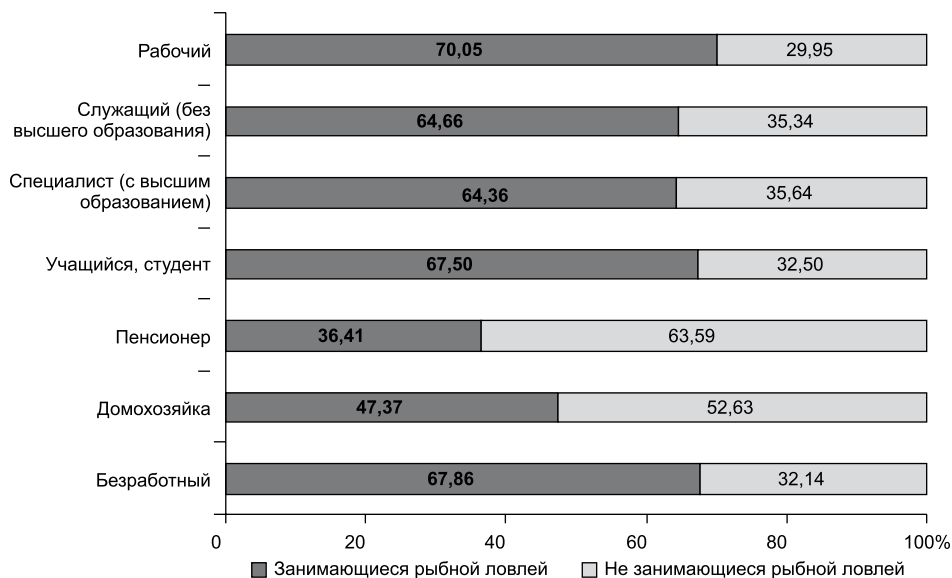

Рис 5. Распределение лиц, занимающихся рыбной ловлей, по социальному положению

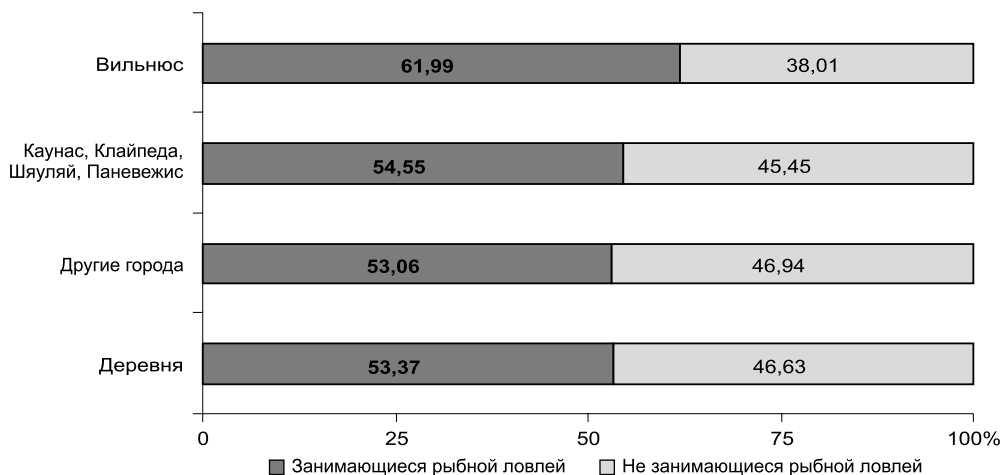

Рис. 6. Распределение лиц, занимающихся рыбной ловлей, по месту жительства (2002 г.)

опрошенных в этих городах. Чуть меньше рыболовов-любителей в деревнях.

3.1.2. 2003 г. Опрос о расходах на рыбную ловлю

В 4–7 числах декабря, 2003 года Центр общественного мнения и исследований рынка «Vilmorus» выполнил

новый репрезентативный опрос жителей «Рыбная ловля и расходы на нее». Были опрошены 1081 респондент, 15 лет и старше, метод опроса был многоэтапным, вероятностным. Отбор респондентов подготовлен так, чтобы у каждого жителя Литвы была возможность быть опрошенным. Исследование проходило в 18 городах и в 56 деревнях.

Результаты опроса показали, что у 18% самих респондентов имелись расходы на рыбную ловлю либо их расходы оплатило другое лицо (Рис. 7). В абсолютных числах таких лиц было около 513 тысяч (оценивая, что число избирателей более 2,72 миллионов человек, а 15–17 лиц – это 0,13 млн.). Среднее число годовых расходов на одного человека достигало 140 Лт. Всего в Литве на рыбную ловлю в 2003 году было потрачено 72 млн. Лт.

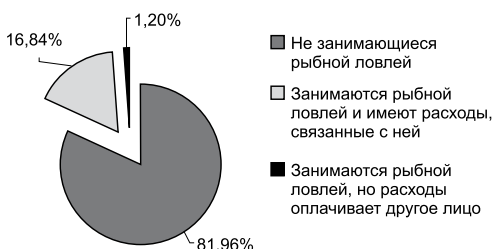

Рис. 7. Процент людей, имевших расходы, связанные с рыбной ловлей (2003 г.)

Почти половина расходов рыболовов на рыбную ловлю составляла менее 50 Лт, 24,4% расходы рыболовов-любителей – 51–100 Лт, а 26% – превышало 101 Лт. Кстати, 3,33% годовых расходов превышало 1000 Лт (Рис. 8).

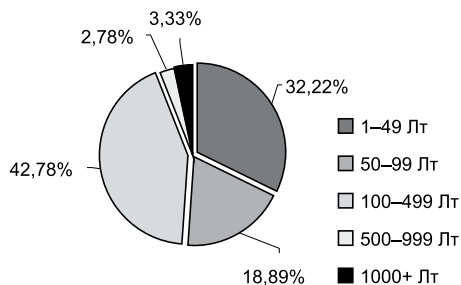

Рис. 8. Средние расходы на рыбную ловлю (2003 г.)

Без сомнения, мужчины намного чаще тратят деньги на рыболовные снасти (либо им чаще дарят удочки) – их всего было 33,3% (Рис. 9). У женщин этот показатель составил только 5,0%.

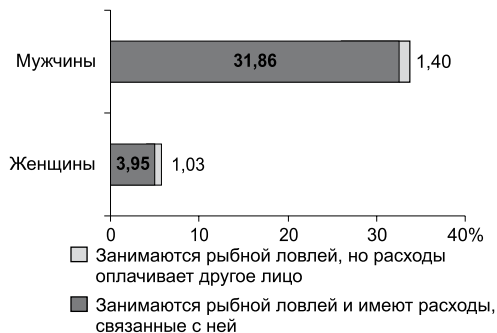

Рис. 9. Расходы, связанные с рыбной ловлей, по половому признаку (2003 г.)

Чаще всего деньги на рыбную ловлю тратит молодежь – у парней и девушек 15–29 лет этот показатель достигает 29%. Меньше у лиц старше 75 лет – 2,7%.

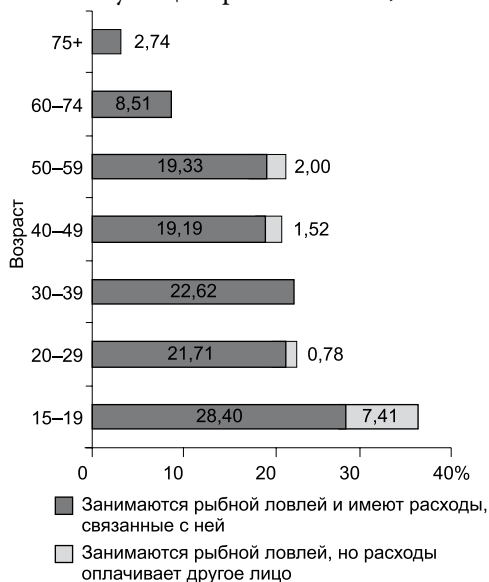

Рис. 10. Расходы на рыбную ловлю по возрасту (2003 г.)

Среди лиц, не получивших среднего образования, только 14,5% выделили средства для реализации этой цели, среди имеющих среднее и средне-специальное образование – уже 18,9%, а среди имеющих высшее – уже 21,4% (Рис. 11).

Если смотреть по доходу на одного человека в семье, то самый высокий

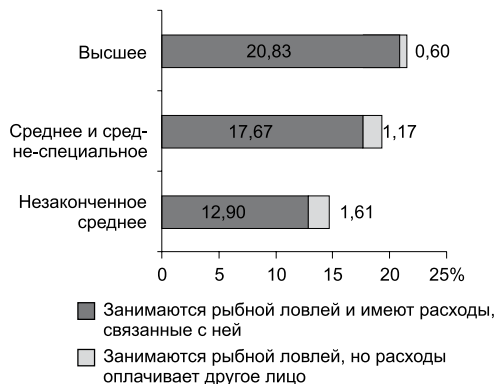

Рис. 11. Расходы на рыбную ловлю по уровню образования (2003 г.)

процент средств на рыбную ловлю был у получающих до 200 Лт (19,3%) и у получающих около 500 Лт в месяц (21,6%) (Рис. 12).

По социальному положению (Рис. 13) самый большой показатель среди рабочих – 28,6%, за ними следуют учащиеся и студенты – 26,6%, безработные – 19,8%, специалисты с высшим образованием – 19,2%, а наименьший – среди домохозяек (7%) и пенсионеров (13,2%).

По месту жительства (Рис. 14) на рыбную ловлю чаще тратятся жители

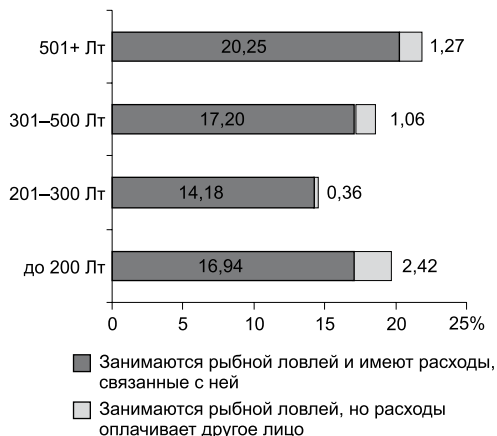

Рис. 12. Расходы на рыбную ловлю по доходу на одного члена семьи (2003 г.)

маленьких городов (22,3%), после них идут горожане Каунаса, Клайпеды, Шяуляй, Паневежиса (17,8%) и вильнюсцы (16,9%). В деревне этот показатель превышает 15,3%.

Отмечается, что хотя среди женщин, тратящих средства на рыбную ловлю, процент небольшой (Рис. 9), однако в целом по затраченным на рыбную ловлю средствам они лидируют, так как даже 45,5% расходов женщин-рыболо-

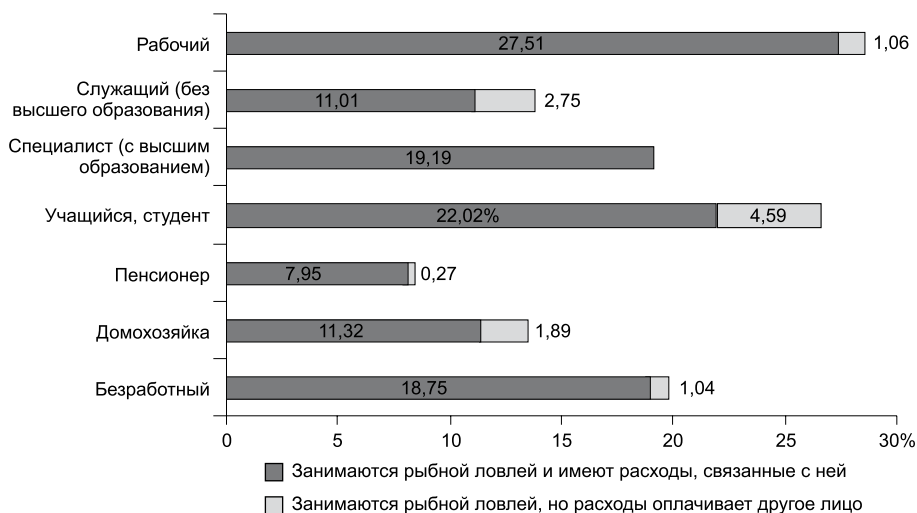

Рис. 13. Расходы на рыбную ловлю по социальному положению

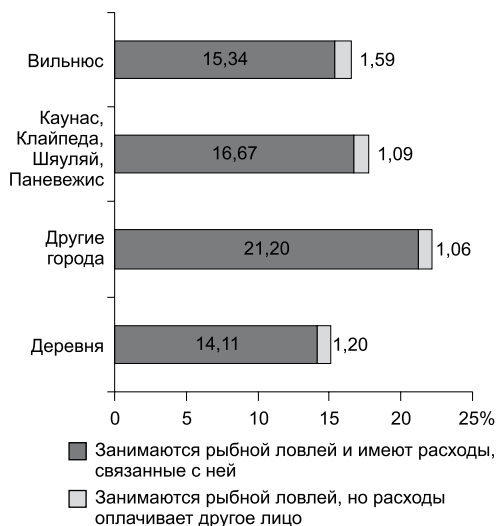

Рис. 14. Расходы на рыбную ловлю по месту жительства

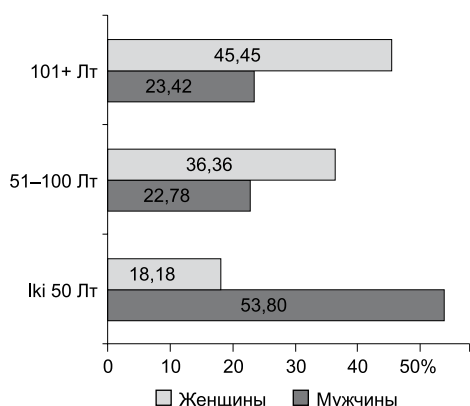

Рис. 15. Расходы на рыбную ловлю по полу

вов в год превышают 100 Lt, а среди домохозяек этот показатель достигал даже 66,7% (Рис. 15).

3.1.3. 2007 г. Опрос о любительской и рекреационной рыбной ловле в Литве в 2006 году

Планируя деятельность в приграничных водоемах России и Литвы, обязательно надо иметь в виду данные

о любительской и рекреационной рыбной ловле во всей стране. С этой целью в 1–4 числа февраля 2007 года Центр общественного мнения и рыночного исследования «Vilmorus» выполнил репрезентативный опрос жителей – «Рыбная ловля». Было опрошено 1000 респондентов 18 лет и старше; метод опроса был многоэтапным и вероятностным. Отбор респондентов был произведен следующим образом: чтобы каждый житель Литвы имел одинаковую возможность быть опрошенным. Исследование проводилось в 20 городах и 63 деревнях. Как упоминалось, похожие исследования были проведены в 2003 году, а вопросы, связанные с добычей рыбы, – в 2005 году. Этот опрос выполнен по заказу Общественного учреждения «Айвату-рас», осуществляя проект Interreg / Tacis «Погранрыба» № 2006/289.

Результаты исследования показали, что 17,6% респондентов в 2006 году рыбачили, а 16,8% имели расходы, связанные с рыбной ловлей или эти расходы им оплатило другое лицо (Рис. 16). В Литве в 2006 году лиц, занимавшихся рыбной ловлей, было около 487,7 тысяч (оценивая, что в списке избирателей около 2,72 млн. человек), а расходы, связанные с рыбной ловлей, были у 457 тысяч людей.

Эти числа очень близки к результа-

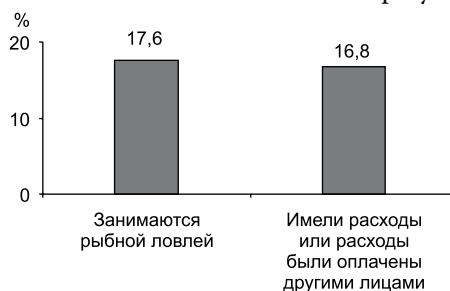

Рис. 16. Число людей, занимавшихся рыбной ловлей в 2006 г.

там выполненного опроса в 2003 году: во время данного опроса выяснилось, что расходы на рыбную ловлю были у 513 тысяч лиц (Рис. 17). Результаты опроса отличаются незначительно, так как респонденты 2003 года – это лица старше 15 лет, а в 2006 – до 18 лет и старше. 15–17 летних лиц в Литве было около 130 тысяч, из них – занимающихся рыбной ловлей в 2003 году – 29%, или 38 тысяч. Общее число занимающихся рыбной ловлей в 2006 году (478 тысяч), учитывая и 15–17-летних (38 тысяч), – это 516 тысяч, то есть количество лиц, занимавшихся рыбной ловлей в 2003 и 2006 году, почти совпадают.

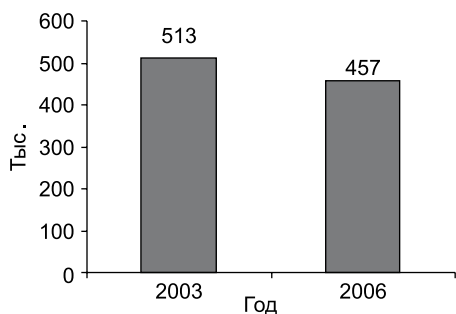

Рис. 17. Число лиц, имевших расходы на рыбную ловлю в 2003 и 2006 году

Сравнивая с другими странами, большой процент лиц, занимающихся рыбной ловлей, в Финляндии – 40% жителей, в Англии (по данным разных опросов в этой стране рыбной ловлей занимаются от 10 до 26% жителей). В 2006 году в США было 29,9 млн. рыболовов от 16 лет и старше, которые составляют 13% всех жителей. Рыбалка в пресных водоемах остается самой популярной: ей занимаются 25,4 млн. рыбаков, которые возле водоемов проводят 434 млн. дней. Относительное количество рыболовов-любителей больших водоемов и морского рыболовства в США – 1,4 млн. и 7,7 млн. человек.

Среднее число годового расхода на рыбную ловлю одним лицом в 2006 году было 279,6 Лт (2003 г. – 140 Лт). Кстати, один рыбак Германии в среднем на рыбную ловлю за год тратит 6700 Лт или в 48 раз больше, чем рыбак-литовец в 2003 году на 24 раза больше, чем рыбак-литовец в 2006 году. В Англии этот показатель равен 4300 Лт/год (Рис. 18). Для сравнения в США один рыбак в 2006 году потратил в среднем 1357 долларов.

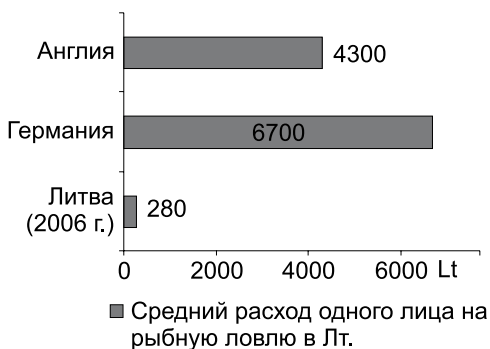

Рис. 18. Средний расход на рыбную ловлю в разных странах

Всего в Литве на рыбную ловлю в 2006 году потрачено около 128 млн. Лт (2003 г. – 72 млн. Лт). Значит в течение трех лет расходы, связанные с рыбной ловлей возросли на 56 млн. Лт, т. е. по 18,7 млн. Лт/год (Рис. 19).

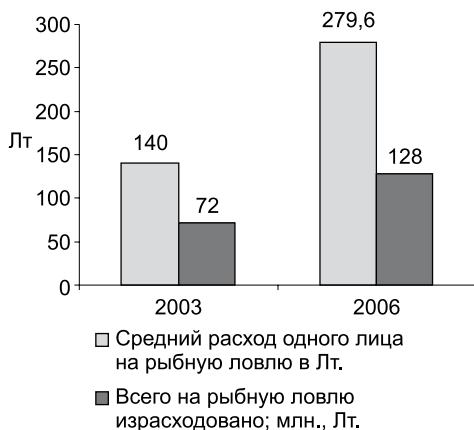

Рис. 19. Средний расход на рыбную ловлю в Литве

В 2006 году 36,3% рыбаков на рыбную ловлю расходовали меньше, чем 50 Лт (в 2003 г. таких было 49,4%), у 36,3% рыбаков-любителей расход был между 51–200 Лт, а 27% – превышало 200 Лт. Кстати, у 8,8% лиц годовой расход на рыбную ловлю достигал или превышал 1000 Лт (в 2003 г. таких было 3,4%).

Без сомнения, мужчины чаще тратят деньги на рыболовные снасти: мужчин, занимавшихся рыбной ловлей, было больше, чем женщин в 5 раз (Рис. 20). В 2006 году рыбной ловлей занимались 32,3% всех мужчин (2003 – 33,3%), женщины-рыболовы составили только 6,1% (2003 – 5,0%).

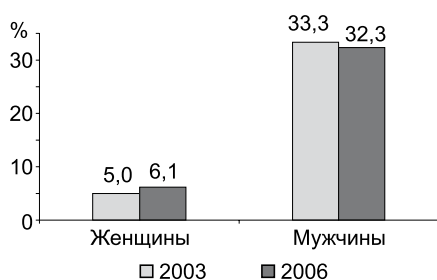

Рис. 20. Распределение лиц, занимающихся рыбной ловлей в 2003 и 2006 году, по полу

Чаще всего рыбачит и выделяет средства на рыбную ловлю молодежь – у 15–29 летних парней и девушек этот по-

казатель достигает 29% (в 2003 году было то же самое), меньше всех – лица старше 70 лет, – 1,8% (в 2003 году рыбачили 2,7% лиц старше 75 лет).

Выполнив исследования, выяснилось, что только 7% лиц с неоконченным высшим образованием занимаются рыбной ловлей (в 2003 году их было 14,5%), у имеющих среднее и средне-специальное образование этот процент был равен 22,9% (2003 г. – 18,9%), а среди лиц, имеющих высшее образование, рыбной ловлей занимаются 12,6% (2003 г. – 21,4%; Рис. 21).

Оценивая по расходам, в среднем полагающимся на одного члена семьи, самый высокий процент был у лиц, получающих больше 700 Лт/мес. доходов (28,4%).

По социальному статусу больше всего рыбаков среди рабочих – 31,9% (2003 г. – 28,6%), немало учащихся и студентов – 28,1% (2003 год – 26,6%), много безработных – 28,4% (2003 год 19,8%), а меньше всего – среди домохозяек – 2,7% (2003 год – 7%) и пенсионеров – 5,6% (2003 год – 13,2%) (Рис. 22).

Оценивая число рыболовов по месту жительства, чаще всего рыбачат жители Вильнюса – 20,2% (2003 г. – 16,9%), потом

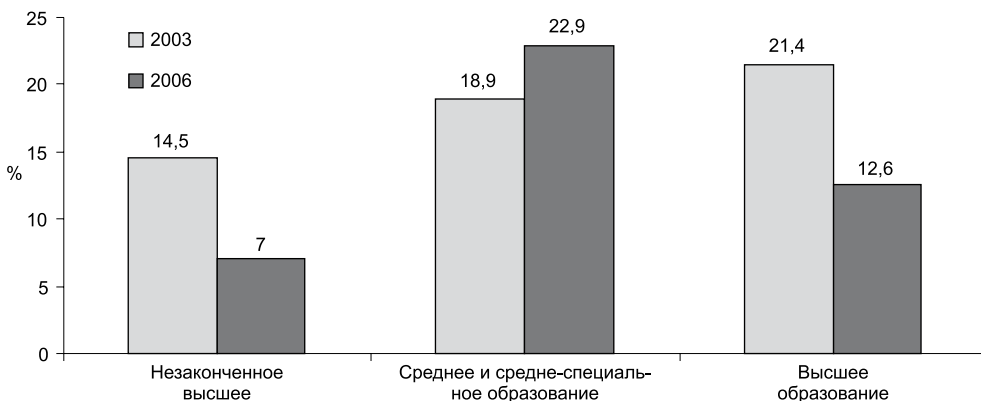

Рис. 21. Распределение лиц, занимавшихся рыбной ловлей в 2003 и 2006 году, по образованию

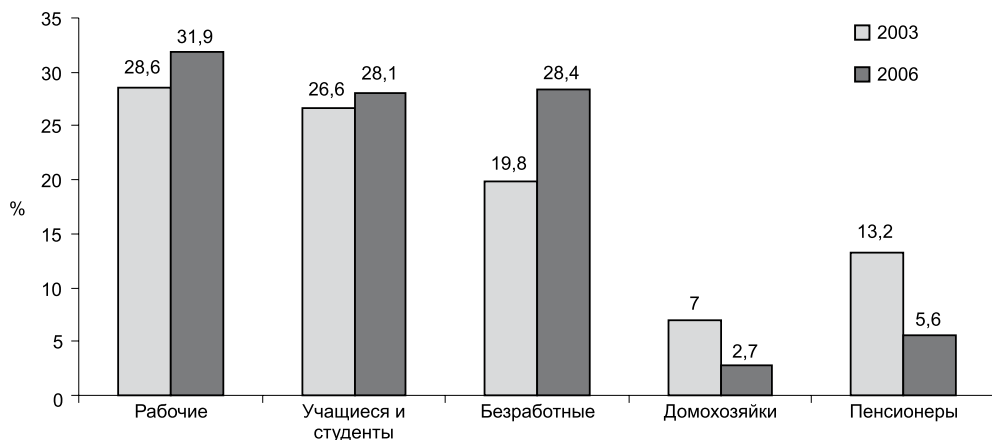

Рис. 22. Распределение лиц, занимавшихся рыбной ловлей в 2003 и 2006 году, по социальному положению

следуют жители Каунаса, Клайпеды, Шяуляй и Паневежиса – 18,8% (2003 – 17,8%), в деревне этот показатель достигает 15,1% (2003г. – также 15,1%; Рис. 23).

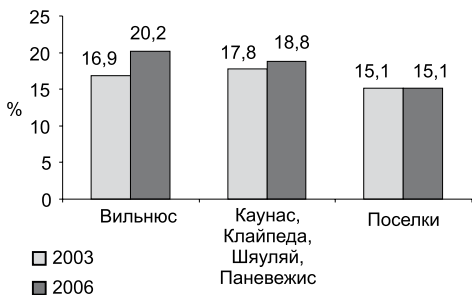

Рис. 23. Распределение лиц, занимавшихся рыбной ловлей в 2003 и 2006 году, по месту жительства

За год в среднем один рыболов рыбачит по 21,4 дня (это около 6% всех дней года). Все в течение года, рыбачившие 478,7 тысяч рыболовов этому виду деятельности уделяли 10 244 тысяч дней. 2,9% рыбаков рыбачили 100 и более дней за год. Среди лиц, рыбачивших в год более чем 21 день, самый высокий процент достался домохозяйкам (все они указали, что рыбачили по 21 и более дней), безра-

ботным (66,7%) и пенсионерам (61,1%). В США в 2006 году один рыбак в год рыбачил 17 дней. В Польше один рыбак в среднем рыбачил 61 день, из них 75% – в летние месяцы (А. Контаутас, 2007).

По данным опроса, в течение 2006 года один рыболов в среднем поймал 23,2 кг рыбы (приблизительно по 1,1 кг рыбы за день, а это число совпадает с большинством результатов наблюдений в области эффективности рыбалки). 7,7% рыболовов указали, что в среднем за год они поймали по 100 кг и больше рыбы, а 5,3% – что за год не поймали ни одной рыбы, 10,6% – поймали только по одному кг рыбы (Рис. 24). Для сравнения в Польше в 1970 году один рыбак в среднем за год ловил 54,3 кг рыбы (А. Контаутас, 2007 год).

Если мы умножим среднее количество пойманной рыбы за год одним рыбаком (23,2 кг) из всего числа рыбаков страны (478,7%), мы получили бы такие результаты: все лица, занимающиеся рыбной ловлей, в 2006 году поймали 11 105 тонн рыбы (в опросе 2005 года этот показатель достигал 12 159 тонн). Оценивая данные профессора Й. Вирбицкаса («Рыбы Лит-

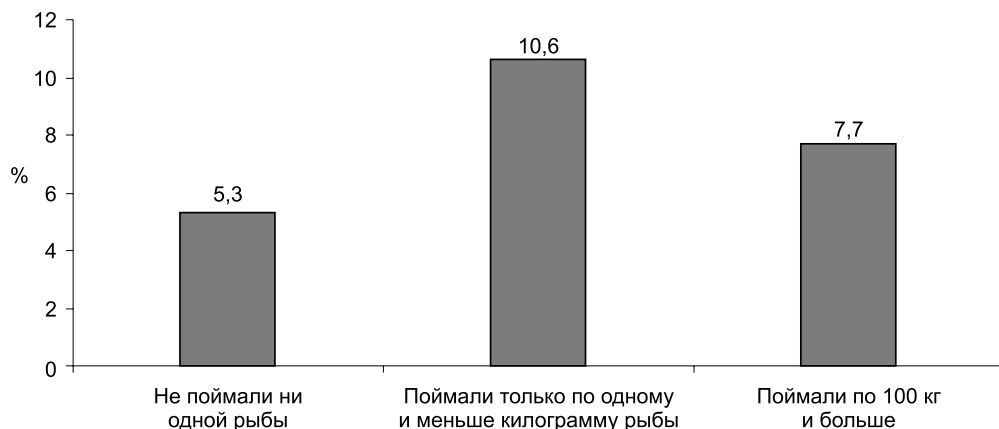

Рис. 24. Средний рыбный улов за 2006 год

вы», 2004), общая биомасса рыб в Литве и в прибрежной морской зоне, а также в рыбохозяйственных водоемах составляет около 29 000 тонн. Рыбный улов, рассчитан по данным опросов 2005 и 2007 года, составляет около 38–42% от ранее упоминаемой биомассы указанной рыбы, т. е. почти приравнивается к годовой продукции всех видов рыб. Мало вероятно, что рыболовы-любители даже вместе с браконьерами смогут выловить всю годовую продукцию наших рыб. Видимо, оценивая эти цифры, нужно обратить внимание на то, что самая типичная черта рыбака – особенность хвалиться своими уловами. Тем более, что по ранее известным данным Общества охотников и рыболовов средний улов был около 10 кг рыбы (т. е. в 2,3 раза меньше, чем указали рыболовы в опросе 2007 года).

3.1.4. Обобщение и сравнение опросов

Рыболовы оказывают огромное влияние на рыбные ресурсы вод Литвы. Об этом свидетельствуют и данные наблюдений отдельных исследователей, пре-

доставленные в ниже расположенной таблице (А. Контаутас, 2007 г.)

Тип водоема	Общие рыбные ресурсы (т)	Ежегодный улов (т) (промысловыми принадлежностями + любительскими принадлежностями)
Реки	1760	157,4 + 300
Озера и пруды	4000	33,4 + 1500
Каунасское море	800	132,6 + ?
Куршский залив	10 000	1106,6 + 500 + 742
Балтийское море (прибрежная часть)	11500	331 + ?

По данным этого исследователя на данный момент в Литве:

- Каждый рыболов в течение года тратит не менее 700 Лт на любительскую рыбалку; среди прочего более 500 Лт тратится на расходы, связанные с рыбной ловлей, и 200 Лт непосредственно на рыболовные снасти; общий расход на любительскую рыбалку ежегодно составляет около 140 млн. Лт;
- Транспорт, пища и напитки являются основным (более 200 Лт) непрямым источником расходов, связанных с любительской рыбалкой;
- Меньше всего (до 50 Лт) рыбаки-лю-

бители тратят на разрешения на рыбную ловлю и на различную рыболовную литературу;

- Есть около 200 тыс. активных рыболовов (такое число получено при опросе только продавцов рыболовных снастей, т. е. опрос нерепрезентативен).

Проведенный «Vilmorus» опрос показывает, что 0,5 млн. рыболовов Литвы ежегодно на рыбную ловлю тратят 128 млн. Лт. Выполненный А. Контаутасом опрос показывает похожие числа: много это или мало?

Ответить на этот вопрос можно, только сравнив эти данные с другими направлениями рыболовства. В Литве существует 18 крупных обществ по аквакультуре (ранее – это хозяйства, связанные с рыболовством в прудах). Стоимость всей рыбы, выращенной в течение года, – 11 млн. Лт (В. Вайкутис, В. Гиргждене, 2006). Это число в 11 раз меньше, чем тратят рыболовы.

В Куршском заливе, в реках, озерах и водохранилищах более 200 предприятий и лиц рыбачат при помощи рыболовных снастей промыслового рыболовства. Стоимость рыбы, пойманной в течение года, – 3,2 млн. Лт (В. Вайкутис, В. Гиргждене, 2006) или в 40 раз меньше, чем тратят рыболовы Литвы.

В Балтийском море рыбную ловлю осуществляют около сотни крупных и мелких промысловых обществ. Ежегодная стоимость улова всех этих обществ около 24–25 млн. Лт или в 5 раз меньше, чем расходы рыболовов Литвы.

Даже суммируя все доходы аквакультуры, рыбаков-промысловиков, ловящих рыбу во внутренних водах и в Балтийском море, они все равно в три раза меньше, чем суммы, циркулирующие

в сфере любительской рыбалки. Кроме того, с рыбной ловлей связанная сфера имеет большие потенциальные возможности для развития. Ведь и проведенный в 2002 г. «Vilmorus» опрос показывает, что в Литве хотя бы изредка рыбачат около 1,5 млн. населения. Тому, чтобы они стали постоянными рыболовами, мешает плохое экономическое положение и плохие условия для занятия рыбной ловлей. При улучшении этих факторов, количество рыболовов увеличилось бы, так же росли бы и расходы, связанные с рыбной ловлей. В этом можно убедиться при сравнении тенденций в соседних странах. Вот в Швеции на удовлетворение потребностей, связанных с рыбной ловлей, ежегодно тратится около 4 млрд. крон. При достижении такого экономического уровня в Литве, в соответствии с численностью населения, можно было бы прогнозировать ежегодную стоимость рынка услуг, связанных с рыбной ловлей, около 700 млн. Лт.

Однако надеяться, что такими же темпами будет расти и аквакультура, а особенно промысловая рыбная ловля, совсем нереально. Несмотря на то, что до сегодняшнего дня практически вся финансовая помощь государства выделяется на промысловую рыбную ловлю и рыболовство в прудах. В последние годы несколько млн. Лт выделены на поддержку Общества рыболовства в прудах, помочь им бороться с болезнями рыб и с последствиями засухи. Болезни рыб и засуха наносят вред и рыболовам, однако их организациям такая помощь не оказывалась. У них нет возможности получить поддержку как для создающих экологическое рыболовное хозяйство. Литовский государственный центр по

рыбоводству и рыбохозяйственным исследованиям разводит множество рыбы, однако специфических объектов любительской рыбалки (хариуса, пестрой форели и т. д.) пока что почти не выращивает. Из-за недостаточного рыбоводства

и в особенности из-за недостаточной рыбоохраны рыбные ресурсы в водоемах сократились и стали менее привлекательны для рыболовов. Все эти причины мешают развивать рынок любительской и рекреационной рыбной ловли.

Таблица 2. Сравнение рекреационной и любительской рыбной ловли в Уэльсе и в Литве

	Уэльс	Литва
Площадь	20,8 тыс. кв. км	65,3 тыс. кв. км
Численность населения	Около 3 млн.	Около 3,5 млн.
Воды, предназначенные для рыболовства	240 лососевых рек, несколько сот озер, 150 км каналов, 1200 км морской прибрежной части	Около 700 рек, 3000 озер (88,5 тыс. га), 650 водохранилищ (35 тыс. га), 90 км морской прибрежной части и Куршского залива (41000 га)
Количество активных рыболовов	560 тыс.	470–513 тыс.
Количество приезжих рыболовов	460 тыс.	Нет данных
Количество заказанных для рыбной ловли кораблей	300	Около 10–20 Лт
Средства, которые тратятся на рекреационное рыболовство (за год)	500 млн. Лт	128 млн. Лт
Рыболовство мирового класса подтверждает	Кумжа, хариус, окунь	Рыболовства мирового класса нет (хотя ресурсы кумжи, хариуса, окуня достаточные)
Развитие рекреационного рыболовства на Правительственном уровне регламентирует	Уэльская стратегия рекреационного рыболовства	Стратегии нет
Инвестиции в рекреационное рыболовство	50 млн. Лт	Нет
Основные проблемы, которые будут решать Правительственные институты	Увеличение некоторых рыбных ресурсов, доступность информации для рыболовов, популярность рыбной ловли (особенно среди молодежи), развитие рыбной ловли в городах и среди инвалидов, создание 800 дополнительных рабочих мест, лицензирование и повышение квалификации инструкторов по рыбной ловле	Проблемы на уровне государственных учреждений не сформулированы
Основные аспекты, побуждающие Правительство развивать рекреационное рыболовство	Рекреационная рыбная ловля: - улучшает здоровье большинства людей (таким образом экономится достаточно бюджетных средств, которых следовало бы дополнительно выделять на здравоохранение); - помогает решать проблемы занятости людей с недугом (так же экономит средства); - сокращает предрасположенность детей и молодежи к лени, пропуску уроков, поощряет формирование правильного поведения и приостанавливает распространение асоциального поведения, выполняет роль превенции преступлений (в Англии и Уэльсе считается, что средства по обеспечению безопасности одного подростка стоят более 500 тыс. Лт/год, а специальный рыболовный проект на 150–250 детей – только 250 тыс. Лт/год); - обеспечивает охрану вод и рыбы «глаз и ухо» (в Уэльсе рыболовы тысячи раз информируют службы по охране окружающей среды о замеченных преступлениях по отношению к природе); - создает рынок товаров и услуг на 500 млн. Лт/год	

Сравнивая положение в Восточной Европе, видим, что Литва в отношении большинства стран рекреационной и любительской рыбной ловлей не очень выделяется. Однако различия становятся особенно явными, когда сравниваются собранные данные с данными похожих по размеру стран Западной Европы (см. 1 таблицу, подготовленную в соответствии с Уэльской стратегией рекреационного рыболовства (2003 г.) и «Рыбалкой в 2015 году» (Агентство окружающей среды в Англии, 2005)).

3.1.5. Выводы

Рассмотрев социальную демографическую структуру респондентов Литвы можно заметить следующие тенденции:

1. Любительская рыбалка чаще всего распространена среди мужчин молодого и среднего возраста, так же среди мужчин, учащихся или имеющих более высокое образование и средний или высокий уровень дохода.
2. Женщины, увлекающиеся рыбной ловлей, на данный момент составляют более трети опрошенных.
3. Материальное положение семьи влияет на любительскую рыбалку. Любительская рыбалка распространена в семье, имеющей очень малые доходы, и в семье, имеющей достаточно большие доходы. Для жителей Вильнюса любительская рыбалка является излюбленным способом проведения свободного времени. Время от времени рыбачат почти 2/3 опрошенных в столице респондентов.
4. Хотя бы изредка удочку берут в руки 1,5 млн. взрослых граждан Литвы.
5. В Литве активно рыбачат (т. е. тратят средства на этот вид отдыха) около 0,5 млн. населения, на это выделяется в среднем по 10,4 дня в году.

6. Рыболовы страны ежегодно на рыбную ловлю тратят 128 млн. Лт (240 Лт/чел.).
7. В рекреационном рыболовстве циркулируют большие денежные суммы, нежели в промысловой рыбной ловле и в аквакультуре вместе взятых.
8. При достижении Литвой уровня Швеции в области рекреационного рыболовства, можно было бы прогнозировать, что в нашей стране создастся рынок рыболовных услуг ежегодной стоимостью в 700 млн. Лт.
9. Различия между рекреационным рыболовством Литвы и других стран становятся особенно явными, когда сравниваются собранные данные со странами Западной Европы, похожими по размеру.

3.2. Организации Литвы, связанные с рыбной ловлей и туризмом

Литва является сравнительно небольшой страной, однако отдельные ее регионы довольно сильно отличаются. 89 проц. рыбаков Курского залива не имеют другого источника проживания, кроме рыбной ловли. Потеря этого промысла изменила бы их условия жизни. Неудивительно, что для них важно, чтобы были восстановлены рыбные ресурсы (даже 63 проц. рыбаков хотели бы выделять для этого «так называемых 4 проц.» средств). Особенно хотелось бы возродить ресурсы судака, щуки, линя, лосося и кумжи.

Среди десяти Литовских округов особенно зависимым от рыболовства является Клайпедский округ. С рыбным хозяйством (как промыслом) связаны до 12 проц. приморских семей – около

16 тыс. населения (Интеграция морского рыболовства Литвы в хозяйственную стратегическую программу ЕС, 2000). К сожалению, доходы лиц, работающих только на тяжелой работе, связанной с рыболовством, являются самыми низкими (по данным Департамента статистики за 2003 г. – 588–667 Лт/мес.). Кроме того, основные промысловые рыбные ресурсы быстро уменьшаются в связи с тем, что в море ежегодно сокращаются лимиты пойманной рыбы. Так как не хватает рыбных объектов, фактически рыболовные предприятия используют только половину своих возможностей. Поэтому Клайпедский округ принадлежит к тем регионам рыболовства, которым в первую очередь должна быть выделена поддержка фондов по рыболовству ЕС. Множество лиц рыболовного промысла участвуют и в других, особо озерных районах. Одних только арендаторов и владельцев водоемов около 1000 (с членами семьи около 5000). Кроме того, в этих регионах есть возможность развития рекреационного (развлекательного) рыболовства. Опыт развитых стран мира показывает, что рыболовный туризм и рекреационное рыболовство в пять раз экономически эффективнее промысловой рыбной ловли, они создают соответственно больший добавочный продукт и новые рабочие места.

В других округах страны площадь водоемов намного меньше, чем в Клайпедском округе. Понятно, на этих территориях нет и таких рыбных ресурсов. В улове, как рыбаков-промысловиков, так и рыболовов ценных видов рыб значительно меньше. Например, по данным исследований за 2004–2005 г. в реке Нярис более 50 проц. улова рыболовов-любителей составляет плотва. Все же в большинстве

регионов рыболовство во внутренних водах является не только частью традиционного наследия, но и перспективной возможностью развития бизнеса в сфере развлечений и проведения досуга, так как большая часть поверхностных вод еще является довольно чистой.

И в тех округах, которые не причислены к ранее упомянутому списку, есть территории, для которых рыболовство важно. В округе Таураге это был бы бассейн реки Юры, предназначенный для рекреационного рыболовства, и районы, расположенные вдоль реки Нямунас – самого важного пути миграции рыб в стране. В них тоже должны быть учреждены VG рыболовства, созданы системы управления, предоставлена поддержка из Фонда рыболовства Европейского Союза.

В Литве около 1000 хозяйственных субъектов так или иначе связаны с рыболовством. Большая их часть может организовывать рекреационное рыболовство. Рыболовные предприятия часто объединяются в различные ассоциации, а рыболовы-любители – в общества и клубы. Есть еще и крупные объединения – союзы ассоциаций. Около 50 организаций в Литве связаны с организацией любительской рыбалки. Самая крупная из таких организаций – Общество охотников и рыболовов Литвы, объединяющее около 40 тыс. членов. Несколько десятков клубов, обществ, кружков объединяют рыболовов разных профилей. Около 20 предприятий в стране разводят и выращивают молодь рыбы, которым могут быть заселены озера и реки, таким образом были бы увеличены объекты любительской рыбалки. Несомненно, рыболовы не могут обойтись без рыболовных снастей. Их в Литве продают более 60 магазинов. Бо-

лее 25 организаций готовят рыболовные туры, предоставляют услуги для рыбалки во время отдыха. Несколько десятков сайтов предоставляют информацию о любительской рыбалке.

В прибрежной части Балтийского моря, в Куршском заливе, в низовье Нямунаса есть много предприятий промыслового рыболовства. Часть из них уже предоставляют некоторые услуги рыболовам, некоторые готовятся это выполнять в будущем. Поэтому информация о них очень важна и в связи с рыболовным туризмом. В прибрежной части Балтийского моря рыбачат около 100 предприятий. В Куршском заливе работают 72 предприятия. В низовье Нямунаса список рыболовных предприятий не такой большой.

3.3. Рекреационное рыболовство в Калининградской области Российской Федерации

Специального опроса на тему рекреационного рыболовства в Калининградской области Российской Федерации не было проведено, поэтому информации еще меньше, чем в Литве.

Считается, что рыболовов-любителей в Калининградской области около 50 тыс. Любительская рыбалка предполагает распространяться. В течение года водоемы региона посетили около 100 тыс. населения. Между прочим, даже в Литве, в региональном парке дельты Нямунаса, уже предлагается организовать рыбную ловлю в водоемах Калининградской об-

ласти. Поездки организуют Российские туристические фирмы «Jantarny veter», «Orient Klassik».

Развлекательное рыболовство в море в Калининградской области на данный момент не распространено: нет удобных и безопасных портов, не хватает безопасных и исправных рыболовно-пассажирских судов. Северная, принадлежащая Калининградской области, часть Айстмарос строго контролируется, особенно в направлении порта Балтийск (Пилува). Здесь ограничено сообщение при помощи малых судов, собирается пошлина, которая отпугивает множество водных туристов и морских рыболовов-любителей. Не только строгий приграничный контроль отбивает охоту, но и специальные разрешения. Особенно они очень актуальны для Литвы и Польши – для будущих стран Шенгенского пространства. В водах Калининградской области до сих пор нет достаточного учета пойманной рыбы, нет единого порядка выдачи разрешений на рыболовство и на пересечение границы. Сообщение при помощи малых судов от Айстмарской нерии возможно только в полосе Балтийск-Вислано Мерзео. Аналогичное положение в Куршском заливе и в приграничных прибрежных частях Литвы. Поэтому следует избегать распространения развлекательного рыболовства в Ниде и в Преиле. Считается, что положение несколько изменит приграничный контрольно-пропускной пост, который будет основан в Расите / Рыбачий (Куршский залив).

4. Рыболовные рекреационные ресурсы в Литве

4.1. Озера, реки, водохранилища

4.1.1. Озера и пруды

В Литве 3000 озер (общая площадь – 88,5 тыс. га) и около 650 водохранилищ (общая площадь – 35 тыс. га). Государственного значения – 836 озер (общая площадь – 74,1 тыс. га) и 280 водохранилищ/прудов (общая площадь – 20,7 тыс. га).

До 1990 г. в озерах, больших по площади, чем в 10 га, ежегодный улов составлял по 10 тыс. ц рыбы, из них около 5,4 тыс. ц ловили рыболовы-любители. В среднем ловилось по 11 кг/га рыбы в год.

10 тыс. ц в год – это промысловая годовая продукция, которая составляет 1/3 от общей годовой продукции или общего годового приплода. Общий годовой приплод в 3 раза больше и составляет около 30 тыс. ц. По данным исследования, отношение общей годовой рыбной продукции и биомассы (Р/В – коэффициент) в среднем приравнивается к 0,4: плотвы, щука, карася, линя – 0,4; леща, окуня, ершей – 0,2–0,5; уклейки, ряпушки, корюшки – 0,4–0,7. Когда общий годовой приплод составляет 30 тыс. ц, а средний Р/В – 0,4, то рыбная биомасса в озерах приравнивается к 75 тыс. ц.

В 1970–1990 г. из 10 ц пойманной рыбы одну треть составляла плотва – 3,3 тыс. ц, оставшаяся часть: лещ – 1,7–1,8; окунь – 1,0–1,2; уклейка – 0,9–1,1; щука – 0,9; рыба других видов – 1,7–2,2 тыс. ц. Увеличение уловов плотвы, так же леща, связано в этот период с интенсивными озерными процессами эвтрофикации. Достоверной информации о рыбной ловле в последнее десятилетие (1991–2000) нет.

Водоохранилища, в которых рыбные

сообщества похожи на 3–4, реже на 1 и 5 типы озерных сообществ, богаты рыбой. Промысловая рыбная продукция в исследованных больших водохранилищах составляет 15–20, реже 10 кг/га в год. Общая площадь водохранилищ составляет около 35 тыс. га, а промысловая рыбная продукция на этой площади может составлять до 5–7 тыс. ц в год.

Как и в озерах, ежегодная промысловая рыбная продукция в водохранилищах составляет около 1/3 от общей годовой продукции, а средний рыбный Р/В около 0,4. Общая годовая продукция в 3 раза больше, чем промысловая и может составлять до 15–20 тыс. ц. Рыбная биомасса в водохранилищах может составлять до 40–50 тыс. ц.

В 1970–1990 г. рыбаки-промысловики рыбачили только в 3 крупных водохранилищах – в Каунасском, Электренском и Анталептском. В этих водоемах ежегодно ловилось по 2 тыс. ц рыбы. Большую часть всей пойманной рыбы составляла плотва – 1,2 тыс. ц, оставшаяся часть лещ – 0,5 и рыба других видов – 0,3 тыс. ц.

Общая площадь озер и водохранилищ около 115 кв. км, а общая ежегодная промысловая рыбная продукция составляет примерно о 15–17 тыс. ц; это столько же, сколько и в принадлежащей Литве части Куршского залива (площадь 41,3 кв. км). Куршский залив почти в 3 раза богаче рыбой, чем озера и водохранилища вместе взятые.

4.1.2. Реки

Средняя рыбная биомасса в исследуемых реках составляла около 50 кг/га. От-

ношение продукции (годового приплода) и биомассы (P/B): плотвы – 0,25–0,63, форели – 0,45–0,47, хариуса – 0,31–0,40, щука – 0,45–0,53, пескаря – 0,54–0,79, ельца – 0,29–0,70, уклей – 0,55–1,12, быстрянки – 0,5–1,5, гольяна – 0,50–1,31, горчак – 0,50–1,5, голавля – 0,46–0,52, гольца – 0,44–1,17, щиповки – 0,61–0,94, подкаменщика – 0,55–0,97. Различие соотношения продукции и биомассы связано с разнообразием скорости роста и смертности.

В реках много недолговечных видов рыб, P/B которых $>0,5$, а биомасса в речных обществах составляет 20 проц. В реках 80 проц. биомассы составляют крупные, средней продолжительности жизни и многовековые рыбы, P/B которых $<0,5$. Поэтому всего в речных обществах рыбы P/B около 0,5. Когда средняя биомасса 50 кг/га, а P/B около 0,5, общая годовая продукция приравнивается к 25 кг/га.

Около 1/3 ежегодной рыбной продукции составляет промысловая продукция (размер рыбы, которую разрешается ловить); в среднем около 7 кг/га в год. В низовье Нямунаса, где биомасса около 250 кг/га, ежегодная продукция достигает 125 кг/га, ее промысловая продукция около 40–42 кг/га в год. Общая площадь 652 рек, имеющих значение для Литовского государства, составляет 29,1 тыс. га. Промысловые рыбные ресурсы на этой площади (без низовья Нямунаса) достигают до 2 тыс. ц.

В 1970–1990 г. промысловое рыболовство осуществлялось только в крупных реках Литвы, а в 1991–2000 г. – только в Нямунасе, Древерне и Клишупе. Любительская рыбалка осуществлялась во множестве рек, но 1/3 рыбной массы любители ловили в Нямунасе. В реках было поймано по 4,0–4,5 тыс. ц в год; по 1,5–2,5 ц в год ловили рыбаки-промыс-

ловики и по 1,5–2,0 ц в год – рыболовы-любители. Рыбаки-промысловики больше всего поймали корюшки – 30 проц., налима – 15 проц., сырты – 15 проц., уклейки – 12 проц.; других 25–30 видов рыбы – 28 проц. Рыболовы-любители больше всего поймали других видов рыбы, кроме корюшки.

Вместимость биотопов рек Литвы среднего размера и кормовые ресурсы свидетельствуют о том, что они на самом деле могли бы быть богаче рыбой. Из-за интенсивной рыбной ловли в реках преобладает рыба молодого возраста.

При приблизительном подсчете, рыболовы-любители во внутренних водах уже раньше ловили столько же, а, может быть, и больше, чем рыбаки-промысловики (Бружинскене, Вирбицкас, 1988). С течением времени появляются все новые средства и способы любительской рыбалки. Большинство рыболовов-любителей ловят рыбу разных видов, в зависимости от водоема или времени года, другие специализируются на ловле особых видов рыбы или используют только особые рыболовные снасти для любительской рыбалки. Несмотря на то, что появляются новые способы рыбной ловли, в Литве традиционно доминирует рыбная ловля на удочку с поплавком и на спиннинг. В последнее десятилетие стала очень популярной рыбная ловля хариуса и форели нахлыстом. Все больше рыболовов ловят карпа. Эти две разновидности любительской рыбалки, имеющие древние традиции во многих странах Европы, в Литве отчасти являются новыми, однако объединяют не мало рыболовов, объединяющихся в клубы рыболовов, ловящих нахлыстом, и рыболовов, которые ловят карпов. Несмотря на то, что по качеству используемых

рыболовных снастей и мастерству рыбной ловли рыболовы-любители Литвы не намного отстают от рыболовов-любителей других стран Европы, есть одно существенное различие: в Литве все еще нет подходящей инфраструктуры, которая побудила бы рыболовный туризм во внутренних водах. Понятно, что больше всего рыболовов-любителей притягивают те водоемы, где большие натуральные рыбные ресурсы, а рыба интенсивно разводится, есть ли большая возможность поймать «интересную» рыбу: лосося, кумжу, большого карпа, сома и т. д. Работники института экологии – проф. Юозас Вирбицкас, докт. Витаутас Кесминас, докт. Томас Вирбицкас в 2004 г. проанализировали имеющуюся информацию о рыбных ресурсах в озерах, реках и водохранилищах Литвы, отобрали водоемы, в которых уже в этом году может быть организован рыболовный туризм, потенциально подходящие для развития рыболовного туризма в будущем. В этом исследовании и будут использованы данные упомянутой работы.

4.1.3. Пригодность озер и прудов для рекреационного рыболовства

В соответствии с использованной в рыболовстве классификацией озер, поддерживаемой морфологическими и физико-химическими свойствами и видовым составом ценных рыб, озера делятся на 5 типов:

По статистическим данным промысловой и любительской рыбной ловли, самые высокие рыбные уловы в ряпушковых озерах – 15–20 кг/га. В лещевых и судачных озерах они достигают 10–15 кг/га в год. Между тем в щучьих озерах они уже меньше 10 кг/га. Таким обра-

зом, в ряпушковые, лещевые и судачьи озера средней и большой питательности являются самыми продуктивными.

То, что в озерах этого типа рыболовы-любители отчасти ловят больше всего рыбы, подтверждено и прямым отчетом рыбного улова рыболовов-любителей за 2000 г. в разные сезоны года, выполненном в феврале-сентябре в различных водоемах. Результаты показали, что больше всего рыбы рыболовы-любители ловят в мезотрофных озерах, и уловы достигают 2,6 кг за 1 рыбалку. В оставшихся озерах и прудах (статистически подтверждено) поймано 1,65–1,8 кг за 1 рыбалку. Уловы отдельных видов рыбы в разных водоемах отличаются. Меньше всего варьируют уловы леща: в течение одного рыболовного дня (суток, если рыба ловится на донку) в среднем улов составляет 1,8 кг. Улов плотвы составляет по 0,7 кг в течение одного рыболовного дня, окуня – 0,5 кг, Щука – 1,7 кг в течение одного рыболовного дня. Уловы всех остальных видов рыбы любительскими рыболовными снастями не заметны (научный отчет «Оценивание и подготовка методики отчета по количеству рыбы, пойманному любительскими рыболовными снастями в озерах и прудах (кроме Каунасского моря)» Е. Букельскис, Вильнюс, 2000). Распределяя по способам любительской рыбалки, самые большие уловы достигаются при ловле на донку и в среднем составляют 3,92 кг на одного рыболова за 1 рыбалку. Самые большие уловы – в июле месяце, и составляют 6,3 кг на одного рыболова за 1 рыбалку, а самые маленькие – в мае месяце, и не превышают 2 кг на одного рыболова за 1 рыбалку. Статистика подтверждает, что рыбные уловы другими способами (подледный лов рыбы, на-

хлыстом и на спиннинг) не различаются во все времена года. Самый маленький улов подледным ловом – в среднем 1 кг за 1 рыбалку, нахлыстом и на спиннинг – в среднем 1,5–2 кг за 1 рыбалку.

Абсолютное большинство мезотрофных и эвтрофных, ряпушковых, лещевых и судачьих типов озер по площади больше 100 га (Вирбицкас, 1988). Обращается внимание на то, что озера именно такого размера с натуральными рыбными ресурсами (т. е. в которых не осуществляется интенсивное рыбоводство) являются самыми привлекательными для рыболовов-любителей.

Почти все водоемы являются эвтрофными водоемами, т. е. большой питательности, в которых рыбные сообщества формируются спонтанно. Годовая промысловая продукция рыбных сообществ чаще всего достигает 15–20 кг/га.

Рыболовы-любители интенсивнее всего рыбачат в трех самых больших водоемах – в Каунасском, Электренском и Анталептском водохранилищах. До 1985 г., когда проводился строгий учет улова рыболовов-любителей, любители в этих водоемах ловили до 42 тонн рыбы ежегодно: в Каунасском море около 25,5 т, в Аналептском и Электренском водоемах по 8 т ежегодно. Больше всего было поймано лещей, щук, плотвы, окуня. Достоверных данных, сколько рыбы рыболовы-любители ловят в упомянутых водоемах в настоящее время, нет.

4.1.4. Возможности развития рыболовного туризма в озерах и прудах

Характер рекреационного рыболовства и ним связанного развития инфраструктуры рыболовного туризма в озе-

рах и прудах несколько различаются. Это зависит от статуса водоема:

- 1) рекреационное рыболовство может развиваться в неарендуемых озерах и прудах государственного значения;
- 2) рекреационное рыболовство может развиваться в арендуемых и частных водоемах на средства арендатора и владельца.

Еще возможны два вида развития эксплуатации рыбных ресурсов рекреационного рыболовства в водоемах:

- 1) **экстенсивный** – эксплуатируются имеющиеся рыбные ресурсы, т. е. рыба не разводится интенсивно в связи с рекреационным рыболовством;
- 2) **интенсивный** – рыба интенсивно разводится в связи с рекреационным рыболовством.

Всего возможны 4 направления развития рыболовного туризма в озерах и прудах.

1. Рыболовный туризм в не арендуемых озерах и прудах государственного значения – эксплуатируются натуральные рыбные ресурсы, т. е. рыба не разводится интенсивно в связи с рекреационным рыболовством.
2. Неарендуемые озера и пруды государственного значения – рыба интенсивно разводится в связи с рекреационным рыболовством.
3. Для рыбной ловли арендуются водоемы и частные озера. Права и обязанности арендаторов и владельцев, связанные с использованием рыбных ресурсов, рыбоводством, организацией лицензионной рыбной ловли регламентируются Правилами любительской рыбалки в арендуемых водоемах и в частных озерах. Рыбоводство и эксплуатация рыбных ресурсов

осуществляется в соответствии с правилами и рекомендациями ученых.

4. Частные и государственные пруды для рыболовства. В некоторых из них создана инфраструктура рыболовно-го туризма.

4.1.5. Пригодность рек для рекреационного рыболовства

На территории Литвы протекает около 600 рек длиной около 10 км. Рыболовов-любителей привлекают реки, в которых:

- 1) большие ресурсы оседлых речных рыб – ценных объектов любительской рыбалки (форели, хариуса, усача, жереха, сомов и др.);
- 2) большие ресурсы мигрирующих рыб (лосося, кумжи, сырты).

Реки, как и озера или водохранилища, притягивают довольно много рыболовов-любителей. Рыбный улов в реках при помощи любительских рыболовных снастей часто бывает такой же или даже больше, чем промысловыми рыболовными снастями. Например, по данным 1980–1983 г., когда проводился строгий учет улова любительской рыбалки, улов рыболовов-любителей в реках составля-

ет 48,5 проц. от всей рыбы, пойманной в реках. Больше всего рыбы рыболовы-любители ловили в Нямунасе – около 40 тонн ежегодно, или 45,6 проц. от всего улова любительской рыбалки. В других реках улов рыболовов-любителей значительно меньше: в Минии – 15 т, в Невежисе – 6 т, в Швянтойи и Яре – по 5 т, в Дубисе, Венте и Юре – по 3,5–4 т, в Шушве, Шалтуне-Муше – по 2,5–3 т ежегодно. Весь ежегодный улов при помощи любительских рыболовных снастей в реках в среднем составляет по 150 т рыбы, треть от этого количества – в Нямунасе (Бружинскене, Вирбицкас, 1998). Большую часть улова составляют лещ, плотва, голавль, судак, окунь, щука, сырть. На эти виды рыбы приходится более 80 проц. всего улова любительской рыбалки.

Достоверных данных о том, какое количество рыбы рыболовы-любители ловят в реках в настоящее время, нет. В постсоветский период учет улова любительской рыбалки практически не осуществлялся. Редкий рыболов-любитель по окончании срока действия разрешения на любительскую рыбалку вписывал данные о рыбных уловах и возвращал разрешение выдавшей его организации. Реальный учет любительской рыбалки, база данных по любительской рыбалке

Таблица 3.

Площадь бассейна (кв. км)	<50	50–100	100–1000 (Сесартис, Шальча, Груда, Вейвиржас, Акмяна, Ула, Швянтойи (Балтийская), др.)	1000–5 000 (Миния, Юра, Дубиса, Жеймяна, Маркис, др.)	5 000–50 000 (Нярис, Швянтойи)	>50 000 (Нямунас)
Уклейка	+	+	+	+	+	
Кумжа		+	+	+	+	+
Лосось			+	+	+	+
Хариус			+ > (200 кв. км)	+	+	
Сырть			+	+	+	+
Налим			+	+	+	+
Усач			+	+	+	+
Жерех				+	+	+
Сом					+	+

еще только создается. Однако, решая по количеству рыболовов-любителей, приходящимся на 1 км реки, интенсивность рыбной ловли достаточно высокая. Например, 6 июня 2004 г. на отрезке в 6 км реки Нярис, между Воке и Бражуоле, плавая на лодке, было насчитано 53 рыболова-любителя, т. е. почти 9 рыболовов на отрезок реки в 1 км; на отрезке в 29 км реки Нярис, между Буйвиджай и Неменчине, насчитано 150 рыболовов или 5 рыболовов/1 км. Однако особенно обильно рыболовы-любители собираются в низовье Нямунаса в начале зимы в период миграции налима: в выходные дни на некоторых отрезках было насчитано до 20–25 рыболовов-любителей на берегу реки длиной в 1 км. Несомненно, в зависимости от времени года, расстояния до больших городов, структуры реки, эти числа меняются. По сравнению с прежними годами, все более популярной становится рыбная ловля нахлыстом, начато внедрение лицензионной рыбной ловли на некоторые виды рыбы. Рыбная ловля нахлыстом больше всего ориентирована на ловлю форели и хариуса. Поскольку ресурсы этой рыбы ограничены и быстро нарушаются, развитие инфраструктуры возможно только при учете состояния ресурсов, эффективности рыбоводства и регулирования рыбной ловли. Учитывая и многолетнюю статистику уловов, и данные научных исследований, пестрой форели, не нанося при этом ущерба имеющейся популяции, можно отловить около 1400–1700 кг, (Научный отчет, 1995). Статистические данные любительской рыбалки (1990 г.) свидетельствуют, что больше всего форели было поймано в Минии – 250 кг, в Мяркисе – 200, в Юре – 154, в Шальче – 107, в Висинче – 76, в Гауе – 68 кг и в др.

реках. Хариус распространился в Литве в меньшем ареале по сравнению с форелью. По данным исследования было установлено, что хариуса в реках Литвы ежегодно можно отловить 1000–1200 кг. При распространении рекреационной рыбной ловли этой рыбы в реках должны быть внедрены работы по восстановлению ресурсов: искусственное разведение, контроль рыбной ловли, охрана ресурсов.

4.1.6. Возможности развития рыболовного туризма в реках

По способу рыбной ловли, сезонности и популярности в реках на данный момент можно выделить несколько типов рыбной ловли:

- 1) рыбная ловля оседлой (местной) рыбы, когда используются различные любительские рыболовные снасти; объекты рыбной ловли – рыба разных видов; желаемые объекты рыбной ловли, в зависимости от реки, – щука, лещ, голавль, судак, окунь, жерех, усач;
- 2) специализированная рыбная ловля лососевых рыб – форели, хариуса – нахлыстом или на спиннинг, при использовании искусственной наживки;
- 3) рыбная ловля сезонного характера проходных или полупроходных рыб (кумжи, сырты, корюшки, речной миноги, налима).

Рыбная ловля местных, оседлых рыб с неодинаковой интенсивностью происходит в течение практически всего года. Любители этого типа рыбной ловли чаще всего собираются возле рек неподалеку от крупных городов, больших по-

селений. Поскольку большинство любителей этого типа рыбной ловли являются местными жителями, отправляющимися на рыбалку неподалеку от места жительства, развитие рекреационного рыболовства в этом секторе не перспективно. Единственным исключением была бы рыбная ловля в низовьях рек Нямунаса и Минии, особенно в региональном парке дельты Нямунаса. Низовья рек Нямунаса и Минии по сравнению с другими реками и большинством водоемов стоячей воды отличаются особенно большими рыбными ресурсами, поэтому сюда рыболовы-любители съезжаются со всей Литвы.

Специализированная рыбная ловля лососевых рыб нахлыстом и на спиннинг популярна в тех реках, где самые большие ресурсы пестрой форели, хариуса. Это в своем большинстве бассейны рек Мяркиса, Минии и Жеймяны. Самая интенсивная рыбная ловля весной и летом. Успешная деятельность некоторых клубов рыбной ловли нахлыстом показывает, что все больше и больше рыболовов-любителей выбирают именно этот способ рыбной ловли. Кроме того, только в этом секторе понемногу прижились традиции «поймал – отпусти», имеющиеся во многих странах Западной Европы, т. е. целью является сам процесс ловли рыбы, а не результат, поэтому реальное отрицательное влияние на рыбные ресурсы значительно меньше.

Специализированная рыбная ловля нахлыстом чаще всего выбирают люди, имеющие высокий доход, поэтому развитие инфраструктуры рыболовного туризма в этом секторе является перспективным. Единственное отрицательное явление в настоящее время – малые ресурсы объектов рыбной ловли – пест-

рой форели и хариуса. Многолетние научные исследования «лососевого» типа в реках Литвы показывают, что отношение в популяции индивидов форели и хариуса, достигших «позволяющего» для любительской рыбалки размера, маленькое.

Рекреационная рыбная ловля сезонного характера проходных или полупроходных рыб в реках является одной из самых популярных, особенно – в странах Северной Европы. Например, в Норвегии даже 40 проц. всего лосося, выловленного в водах этой страны, поймано в реках рекреационного рыболовства. В нашей стране так же все большее количество рыболовов-любителей интересуются возможностями любительской рыбалки кумжи, делают первые шаги по внедрению лицензионной рыбной ловли этих рыб. Очень много рыболовов собирается весной и поздней осенью в низовье Нямунаса, когда начинается миграция сырты, корюшки и налима. Для рекреационного рыболовства и для развития связанной с ним инфраструктуры рыболовного туризма рекреационная рыбная ловля сезонного характера проходных или полупроходных рыб является самой перспективной. Единственное, однако, обязательное условие – достаточные ресурсы этой рыбы.

По сути, рекреационное рыболовство и связанная с ним инфраструктура рыболовного туризма должны распространяться в тех реках, в которых есть постоянные крупные рыбные ресурсы, которыми идут большие потоки проходных рыб. Именно здесь собирается больше всего рыболовов-любителей, которые реально могли бы пользоваться услугами рекреационного рыболовства. Особый статус среди всех рек имеет ни-

зовье Нямунаса – основная транзитная река для всех видов проходных или полупроходных рыб – для объектов любительской рыбалки. Особенно много рыболовов в низовье Нямунаса собирается весной и поздней осенью, при миграции сырты, зимой – в период миграции корюшки и налима на места для нереста. С другой стороны, интенсивная рыбная ловля не прекращается и летом: ловятся оседлые рыбы – лещ, карась, карп, судак, окуни, голавль, сом. Можно смело утверждать, что с точки зрения рекреационного рыболовства низовье Нямунаса отличается особой тягой, и в наше время является самым перспективным для деятельности, связанной с рекреационной рыбной ловлей проходных, полупроходных или оседлых рыб, практически на протяжении всего года.

В других реках развитие инфраструктуры рекреационной рыбной ловли должно быть больше ориентировано на специализированную, сезонную рыбную ловлю или рыбную ловлю местных лососевых рыб нахлыстом или на спиннинг. Однако упомянутая рыбная ловля больше зависит от состояния рыбных ресурсов этой рыбы, которые все еще достаточно малы, чтобы в настоящее время можно было бы организовать рекреационную рыбную ловлю и связанные с ней услуги.

В соответствии с тягой имеющихся сейчас рыбных ресурсов и рекреационной рыбной ловли, инфраструктуру рыболовного туризма целенаправленно развивать в этих реках и на их отрезках (в уменьшающемся порядке тяги рекреационной рыбной ловли):

- ответвления низовья Нямунаса и низовье Минии в региональном парке дельты Нямунаса;
 - ответвление низовья Нямунаса от границы регионального парка до устья реки Юры;
 - ответвление среднего течения Нямунаса «Пренай – устье Веркне».
- Рекреационное рыболовство, ориентированное на специализированную рыбную ловлю местных лососевых рыб (пестрой форели, хариуса) нахлыстом или на спиннинг, на начальном этапе целенаправленно развивать в этих реках, с условием, что будут восстановлены и постоянно поддерживаемы высокие ресурсы пестрой форели, хариуса:
- в Мяркисе;
 - В Уле;
 - в Минии;
 - в Акмяне.
- Рекреационное рыболовство, ориентированное на специализированную рыбную ловлю проходных лососевых рыб (кумжи) нахлыстом или на спиннинг, целенаправленно развивать в этих реках и на их отрезках, где предполагается лицензионная рыбная ловля этих рыб, что будут восстановлены и постоянно поддерживаемы высокие ресурсы кумжи:
- в Швянтойи (Балтийское море);
 - в низовье Минии;
 - в низовье Вейвиржа;
 - в низовье Юры.
- Реально подходящие для этой деятельности реки – Нярис, низовье Швянтойи, среднее течение Нямунаса. Однако перед этим должны быть восстановлены популяции некоторых видов рыб, особенно жереха, сомов.

В бассейне низовья Нямунаса метают икру лосось и кумжа. Это виды рыб, вне-

сенных в Красную книгу, однако кумжу можно ловить, приобретя лицензию. В последние несколько лет Литовский государственный центр по рыбоводству и рыбохозяйственным исследованиям притоки Минии и Юры населили молодь кумжи старшего возраста. Все это позволяет надеяться, что хотя бы частично будут восстановлены запасы кумжи в бассейне этих рек. Кумжа отличается более краткими по времени миграциями, нежели лосось.

4. В реках по способу рыбной ловли, сезонности и популярности в настоящий момент можно отметить несколько типов рыбной ловли: 1) рыбная ловля оседлой (местной) рыбы, используя любительские рыболовные снасти; 2) специализированная рыбная ловля лососевых рыб – форели, хариуса – нахлыстом и на спиннинг с использованием искусственной наживки; 3) рыбная ловля сезонного характера проходных или полупроходных рыб (кумжи, сырты, корюшки, речной миноги, налима).

5. В соответствии с тягой имеющих сейчас рыбных ресурсов и рекреационной рыбной ловли, инфраструктуру рыболовного туризма целенаправленно развивать в этих реках и на их отрезках: ответвления низовья Нямунаса и низовье Минии в региональном парке дельты Нямунаса; ответвление низовья Нямунаса от границы регионального парка до устья реки Юры; ответвление среднего течения Нямунаса «Пренай – устье Веркне».

6. Рекреационное рыболовство, ориентированное на специализированную рыбную ловлю местных лососевых рыб (пестрой форели, хариуса) нахлыстом или на спиннинг, на начальном этапе целенаправленно развивать в Мярске,

Уле, в Минии, Акмяне с условием, что будут восстановлены и постоянно поддерживаемы высокие ресурсы пестрой форели, хариуса.

7. Рекреационное рыболовство, ориентированное на специализированную рыбную ловлю проходных лососевых рыб (кумжи) нахлыстом или на спиннинг, целенаправленно развивать в Швянтойи (Балтийское море), в низовье Минии, в низовье Вейвиржаса, в низовье Юры, где предполагается лицензионная рыбная ловля, с условием, что будут восстановлены и постоянно поддерживаемы высокие ресурсы кумжи.

8. В реках ихтиологических заповедников и на территории NATURA 2000 может быть только сбалансированное рекреационное рыболовство и рыбоводство ресурсов поддерживаемого способа.

4.2. Куршский залив и дельта Нямунаса

На приморском берегу природы довольно много: здесь Нямунас с самыми большими своими ответвлениями дельты Атматой и Скирвите и с множеством более мелких ответвлений, здесь Миния, озеро Кроку Ланка, здесь неисчислимо множество каналов и польдеров. Здесь самый большой водоем пресной воды – Куршский залив, площадь которого в Литовской части занимает 413 кв. км (это составляет 27 проц. от общей площади залива), во-вторых, даже весной во время паводков может быть залита часть низовья Нямунаса. Длина Нямунаса 40 км на отрезке от Тильже до Русне в среднем достигает 200–250 м ширины, не уже и ответвления дельты – Атмата и Скирвите, поэтому общая

площадь низовья реки Нямунас можно приравнять к 15 кв. километрам. Площадь приморских полей за последние пятьдесят лет распростерлась до 500 кв. км, где было выкопано 1447 км каналов.

Таким образом, природа в Приморье создала рай для рыболовов: в низовье Нямунаса всегда много рыболовов, в водоемах ежедневно в летний период можно увидеть множество лодок и катеров. Влияние рекреационной рыбной ловли в регионах Куршского залива и дельты Нямунаса подробно исследовал старший специалист Литовского государственного центра по рыбоводству и рыбохозяйственным исследованиям Арвидас Швагждис. Его данные в этом разделе используются чаще всего.

Литве принадлежит 41,3 кв. км акватории Куршского залива. Это мелкий, хорошо нагревающийся, очень эвтрофизированный (большой питательности), в отдельные периоды даже гипертрофизированный (становится еще большей питательности) водоем, обильно удобряемый биогенными минеральными и органическими веществами из бассейна реки Нямунас, поэтому тут появляется множество планктонных водорослей, зообентосно-кормовых организмов для рыб.

По части Куршского залива, принадлежащей Литве, на нерест в бассейн Нямунаса идут проходные рыбы. Дельта Нямунаса является для рыбы Куршского залива самым главным местом для нереста. Это один из самых богатых рыбой водоемов в Европе. В последние десятилетия его промысловая продуктивность составляла 36–40 кг/га рыбы.

В принадлежащей Литве акватории Куршского залива промысловые ресур-

сы составляют до 15–17 тыс. ц в год, которые эксплуатируются очень интенсивно. Уловы рыболовов-любителей в этой акватории достигают 3 тыс. ц в год. До 1991 г. рыболовы-любители ловили до 15–17 тыс. ц. В 1991–1999 г. уловы в этой акватории по официальной статистике достигали до 10–13 тыс. ц (около 1 тыс. ц составляли проходные рыбы). Так как промысловые уловы в связи с довольно интенсивной рыбной ловлей составляли почти половину общего годового рыбного приплода, а соотношение продукции и биомассы оседлых рыб в морях почти такое же, как и в озерах, – около 0,4, общая рыбная биомасса в акватории Куршского залива достигает 75 тыс. ц.

В Куршском заливе обнаруживают около 50 видов рыб, промысловики ловят 20 видов. 60 проц. улова составляет плотва и лещ, 20% – корюшка и ерши, и 20% – другие виды рыбы, больше всего судака, окуня и колюшки. Основываясь на уловах рыбаков-промысловиков, в Куршском заливе преобладают мирные карповые рыбы: плотва и лещ. Их улов составляет около 1000 т в год. Среди хищников преобладающим видом рыб является судак. Намного меньший улов окуня, щука, налим, угря. Среди мигрирующих рыб преобладают корюшка и сырть. В настоящее время мирные местные рыбы в рыбных сообществах Куршского залива и Нямунаса могут составлять около 70–80 проц., а хищные и проходные – по 10–15 проц.

Залив всегда считался самым богатым рыбой водоемом. Однако точной информации о том, какую часть и какую именно рыбу ловят рыболовы-любители, нет. Делаются доводы, как, например, в книге «Рыбные ресурсы Куршского залива», что ежегодно рыболовы-любите-

ли могут добывать около 6% от общего количества пойманной рыбы – т. е. 360 т в год. Й. Вирбицкас (1986) указывает, что при формировании многочисленной генерации судака рыболовы-любители Литвы в 1985 г. могли выловить свыше 250 т этой рыбы. В последние годы выпускается не мало книг о любительской рыбалке, каждый месяц появляется не меньше трех периодических изданий, предназначенных для этой формы проведения досуга. В Клайпедском крае появилось не мало специализированных магазинов для любительской рыбалки. В порте Шилуте, в инспекции маломерных судов зарегистрировано около 2 тыс. плавсредств, предназначенных не только для промысла, но и для развлечений. Все это свидетельствует о большой активности рыболовов-любителей в регионе Клайпедского края.

Из-за различных экологических свойств низовья Нямунаса и Куршского залива, так же в зависимости от природных условий или времени года видовой состав и численность рыбы постоянно меняется, таким образом, меняются и уловы рыболовов-любителей. Поэтому для того, чтобы установить уловы рыболовов-любителей и их влияние на ресурсы морских рыб, возможности рекреационной рыбной ловли, были выделены и исследованы основные виды рыб, их распространение, миграции и детализированы уловы рыболовов в соответствии с водоемами и месяцами года.

Результаты выполненного отчета позволяют делать следующие выводы:

В низовье Нямунаса (РПДН) по рабочим дням рыболовов в два-три меньше, чем в выходные дни;

- В самый интенсивный период рыбной ловли с апреля по август данные

отчета незначительно превышают количество выданных лицензий.

- Общее количество рыболовов осенью и ранней весной в три-четыре раза больше, чем выдано лицензий.
- Без лицензий чаще всего ловят местные рыболовы, которые знают труднодоступные места или труднее замечаются инспекторами по охране окружающей среды.

В Куршском заливе активность рыболовов определяет время года и состояние погоды.

- В спокойную погоду, в весенне-летне-зимний период в заливе можно насчитать до ста плавсредств;
- Есть несколько кораблей в Клайпедском и Шилутском районах, которые занимаются исключительно специализированной рыбной ловлей в Куршском заливе;
- В летнее время любительской рыбалкой с моллов в Неринге ежедневно заняты до нескольких сотен отдыхающих;
- Самое большое количество рыболовов в Куршском заливе заметно зимой, когда уже сформировано ледовое покрытие. В эти периоды, при благоприятных погодных условиях, любительской рыбалкой могут заниматься до нескольких тысяч и более рыболовов.

По данным исследований, в приграничных водоемах доминируют рыболовы-любители, прибывшие из города Клайпеды, а так же из других городов: Каунаса, Мариямполе, Шауляй, Таураге, а их рыболовные объекты – ценные промысловые рыбы. Основные виды рыбы, пойманные рыболовами-любителями,

следующие: корюшка, лещ, плотва, судак, щука, окунь, налим. Не мало ловится карасей, сомов, линей. Для более точной оценки влияния любительско-рекреационной рыбной ловли на рыбные ресурсы в низовьях Нямунаса и Куршского залива проведен подробный анализ.

Корюшку ловят в Куршском заливе подо льдом, а при его таянии – в низовьях Нямунаса и Минии. Особенно успешной была подледная рыбная ловля корюшки зимой 2005 г.

Для ловли **плотвы** самое благоприятное время года – первая половина весны. В небольших количествах ее можно поймать во все времена года, а осенью ее клев опять становится активным. Для миграции плотвы в реки большое значение имеет водный дебит. В зимнее время плотва концентрируется в речных ямах, заливах, старицах. По данным Р. Репечки, в Литовской акватории Куршского залива в конце июля 2005 г. всего было поймано 52,958 млн. т плотвы (1282 шт./1 га), общая биомасса которой достигала 6010 тонн (145,5 кг/га).

Интенсивная рыбная ловля **леща** происходит в период его нереста, в мае месяце. В другие месяцы их улов небольшой. Лещ, как и плотва, в реки из залива wypлывают после проливных дождей, когда поднимается уровень воды. По данным Р. Репечки, в Литовской акватории Куршского залива в конце июля 2005 г. всего было 1,322 млн леща (32 шт./1 га), общая биомасса которой достигала 523 тонн (12,7 кг/га).

В ловле **щуки** выделяются 2 ранних периода. Это весенний, длящийся от конца их нереста до водного цветения воды, и осенний, начинающийся во время спада водной растительности до первого льда включительно. В заливах щука активно

(нелегально) ловятся в проливе Княупо и в оз. Кроку Ланка. В низовье Нямунаса в сентябре–октябре много щук ловится в ямах дамб. Во время визуальных наблюдений в 2005 г. в день на отрезке одного км было поймано 10–20 шт. экземпляров весом 1–2 кг. Еще большее количество щук вылавливают в старицах, заливах.

Налима ловят в низовьях Нямунаса в период нереста, а после нереста, при наличии ледового покрытия, и в Куршском заливе. В начале зимы большая часть налима мигрирует в места нереста через ответвление Гилии, поэтому рыболовы-любители успешно ловят налима в Нямунасе возле селения Плашкю.

Рыбная ловля **судака** в реках становится более активной после нереста, с мая по июль месяц. В морях небольшие количества этой рыбы вылавливаются в июне–июле месяцах, во время миграции рыбы в море. После того, как углубили порт в Клайпеде, судак в больших количествах начал скапливаться близ Кяулес нутары. Согласно данным Р. Репечки, в Куршском заливе Литовской акватории в 2005 г. в конце июля месяца всего было 1, 681 млн. судака (40,7 шт./га), общая биомасса которого достигала 958 тонн (23,2 кг/га).

Окунь в реках успешно ловится в мае–июле месяцах. В Куршском заливе окунь клюет круглый год в местах их скопления – в каменистых местах. Клев окуней зависит от гидрометеорологических условий, поэтому летом во время жары клев окуней приостанавливается. С давних времен местами наибольших скоплений окуня являются дельты рек. Однако, после объявления этих мест заповедниками и резерватами, специализированная любительская рыбная ловля

окуня в реках является нелегальной. Согласно Р. Репечки, в акватории Куршско-го залива Литвы в 2005 г. в конце июля месяца всего имелось 9,0633 млн. окуня (234 шт./га), общая биомасса которого достигала 908 тонн (22 кг/га).

Карася и линя ловят в теплое время года, их основное местонахождение – спокойные заливы и каналы польдеров.

Угорь и сом клюет только в теплое время года, в мае–августе месяцах. Их специализированная ловля идет в ночное время суток на донку, но большинство выловленных сомиков представляют собой молодь непромыслового размера.

Согласно Р. Репечки, в акватории Куршского залива Литвы в 2005 г. в конце июля месяца всего было 111,406 млн. разнообразной рыбы (3697,5 шт./га), чья общая биомасса достигала 10827 тонн (262,1 кг/га).

Для того чтобы обобщить собранную информацию, данные были сгруппированы по водоемам, ведущим видам рыбы в уловах, календарным месяцам (таблица 3).

В области интенсивной любитель-

ской рекреационной рыбной ловли по данным проведенных исследований установлено:

В региональном парке дельты реки Нямунаса в период 1999–2006 г. число ежегодно распространяемых лицензий возросло от 9,2 тыс. (1999 г.), 2004 г. – 21,4 тыс. шт. до 57,4 тыс. 2006 г. (Рис. 25).

Самый посещаемый (РПДН) водоем в 1999–2003 году была река Скирвите. В те годы было куплено свыше 9 тысяч лицензий. Упоминаются Атмата, Миния и островные польдеры о. Русне, где каждый год в среднем было продано по 2–3 тысячи лицензий. С 2003 года в Скирвите, польдерах и реке Пакалнес число рыбаков понизилось в несколько раз, а в Миние и Атмате, наоборот, в несколько раз повысилось. В последние годы больше всего лицензий выкуплено в Минии (вместе с Упите) – в среднем 6,7 тыс., в Атмате – 4,7 тыс., в Скирвите – 4 тыс. штук (Рис. 26–30). Нужно подчеркнуть, что на правом берегу Атматы, в Нямунасе, Лейте и в некоторых приморских польдерах до 2006 года имели силу разрешения на рыбалку.

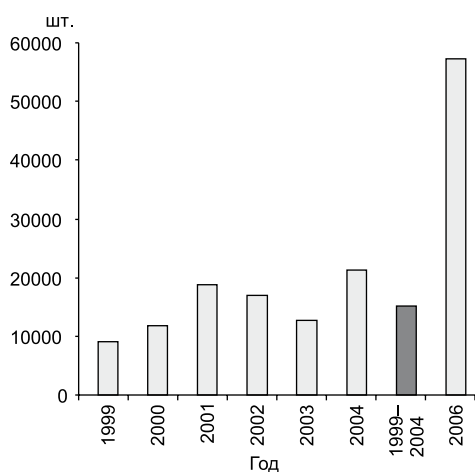

Рис. 25. Число рыболовов-любителей в дельте Нямунского регионального парка в 1999–2006 г.

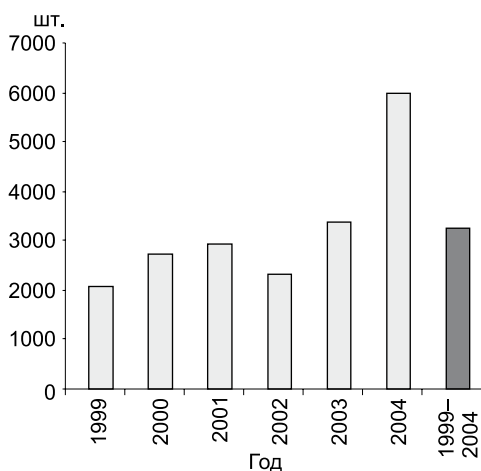

Рис. 26. Число рыболовов-любителей в дельте Нямунского регионального парка, в реке Атмате в 1999–2004 г.

Таблица 4. Относительный состав рыбных уловов в зоне приграничных водоемов, в январе-декабре. Видовой состав пойманных рыб

Водоем Месяц	Видовой состав пойманных рыб					
	Скирвите	Атмата	Пакальне	Польдеры	Миния	Куршский залив
Январь	Плотва 40%, лещ 40%, окунь 20%	Плотва 40%, лещ 40%, окунь 20%	Плотва 40%, лещ 40%, окунь 40%	—	Плотва 60%, лещ 10%, окунь 30%	Корюшка 70%, плотва 5%, лещ 3%, окунь 20%, налим 2%
Февраль	Плотва 60%, лещ 20%, окунь 20%	Плотва 60%, лещ 20%, окунь 20%	Плотва 40%, лещ 40%, окунь 20%	—	Плотва 80%, лещ 5%, окунь 15%	Плотва 5%, лещ 3%, окунь 20%, корюшка 70%, налим 2%
Март	Плотва 60%, лещ 20%, окунь 20%	Плотва 60%, лещ 20%, окунь 20%	Плотва 80%, лещ 10%, корюшка 10%	Плотва 100%	Плотва 50%, лещ 45%, окунь 5%	Плотва 60%, окунь 10%, корюшка 20%, окунь 10%
Апрель	Плотва 60%, лещ 20%, окунь 20%	Плотва 60%, лещ 30%, окунь 10%	Плотва 80%, щука 10%, окунь 10%	Плотва 60%, лещ 20%, окунь 20%	Плотва 70%, лещ 10%, окунь 10%, щука 10%	Плотва 40%, лещ 20%, окунь 20%, щука 10%
Май	Плотва 5%, лещ 60%, окунь 10%, щука 5%, судак 30%	Плотва 5%, лещ 60%, окунь 10%, судак 35%	Плотва 25%, лещ 5%, окунь 40%, щука 25%	Плотва 15%, лещ 5%, щука 60%, карась 20%	Плотва 35%, лещ 35%, окунь 15%, судак 10%, щука 5%	Судак 20%, щука 5%, окунь 75%
Июнь	Плотва 5%, лещ 10%, окунь 20%, судак 60%, щука 5%	Плотва 5%, лещ 20%, окунь 105%, судак 60%	Плотва 25%, лещ 20%, окунь 45%, судак 5%, щука 5%	Линь 10%, щука 20%, карась 70%	Плотва 35%, лещ 15%, окунь 35%, судак 10%, щука 5%	Лещ 70%, судак 25%, плотва 5%
Июль	Плотва 25%, лещ 10%, окунь 20%, судак 10%, щука 5%, сом 20%	Плотва 25%, лещ 10%, окунь 10%, судак 10%, щука 5%, сом 20%	Плотва 35%, лещ 5%, окунь 20%, судак 5%, щука 5%, сом 30%	Щука 5%, карась 70%, линь 25%	Плотва 45%, окунь 20%, лещ 10%, щука 5%, сом 20%	Плотва 5%, лещ 5%, окунь 80%, судак 10%
Август	Плотва 35%, лещ 30%, окунь 10%, судак 10%, щука 5%, сом 20%	Плотва 25%, лещ 30%, окунь 20%, судак 10%, щука 5%, сом 20%	Плотва 60%, лещ 10%, окунь 20%, щука 15%, сом 5%	Щука 5%, карась 70%, линь 25%	Плотва 60%, лещ 10%, окунь 20%, щука 20%	Плотва 5%, лещ 5%, окунь 80%, судак 10%
Сентябрь	Плотва 30%, лещ 40%, окунь 5%, судак 10%, щука 25%	Плотва 30%, лещ 40%, окунь 5%, щука 25%	Плотва 65%, лещ 5%, окунь 5%, щука 25%	Щука 75%, карась 25%	Щука 25%, карась 5%, плотва 65%	Окунь 85%, судак 5%, плотва 5%, лещ 5%
Октябрь	Плотва 15%, лещ 30%, окунь 5%, щука 35%	Плотва 30%, лещ 25%, щука 45%	Плотва 70%, лещ 5%, щука 25%	Щука 80%, карась 10%	Плотва 50%, лещ 5%, окунь 5%, щука 40%	Окунь 90%, щука 10%
Ноябрь	Плотва 5%, лещ 10%, щука 25%, налим 60%	Плотва 5%, лещ 10%, щука 25%, налим 60%	Плотва 55%, лещ 5%, щука 25%, налим 15%	Щука 100%	Плотва 50%, лещ 10%, щука 35%, налим 15%	Окунь 95%, плотва 5%
Декабрь	Плотва 15%, лещ 10%, щука 15%, налим 60%	Плотва 15%, лещ 10%, щука 10%, налим 65%	Плотва 55%, щука 15%, налим 30%	Щука 100%	Плотва 50%, лещ 10%, щука 5%, налим 35%	Плотва 25%, окунь 70%, лещ 5%

В последние годы (РПДН) потоки рыболовов могли измениться по нескольким причинам. Устья Пакальнес засеменились, поэтому уменьшилось количество рыбы, иммигрировавшей в это устье. Польдеры стали менее рыбными,

так как не было значительных весенних паводков, также эти водоемы интенсивнее эксплуатируются браконьерами. В Скирвите весной 2006 г. было ограничено число рыболовов, рыбачащих на донку. В реках Минии и Атматы рыбо-

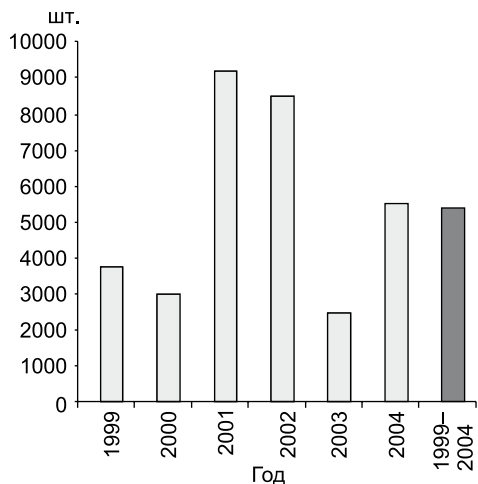

Рис. 27. Число рыболовов-любителей в Дельте Нямунского регионального парка, в реке Скирвите, в 1999–2004 г.

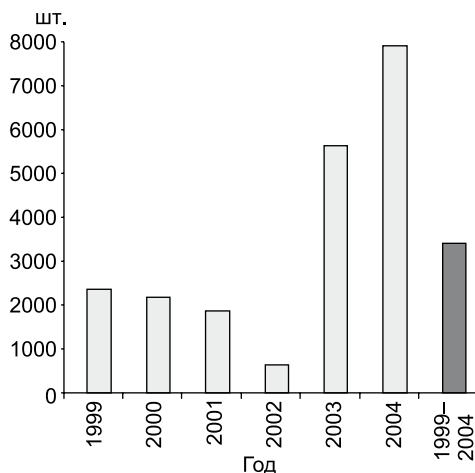

Рис. 29. Число рыболовов-любителей в дельте Нямунского регионального парка, в реке Минии в 1999–2004 г.

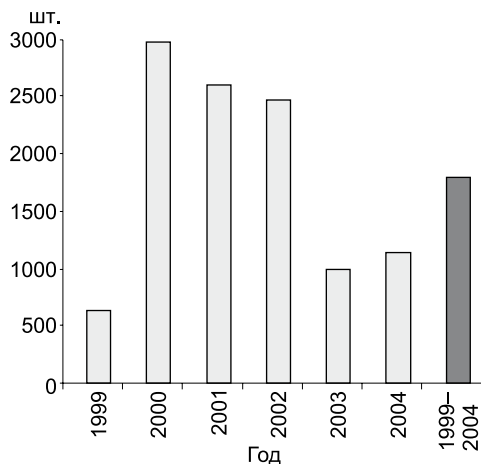

Рис. 28. Число рыболовов-любителей в дельте Нямунского регионального парка, в польдерах Русне, в 1999–2004 г.

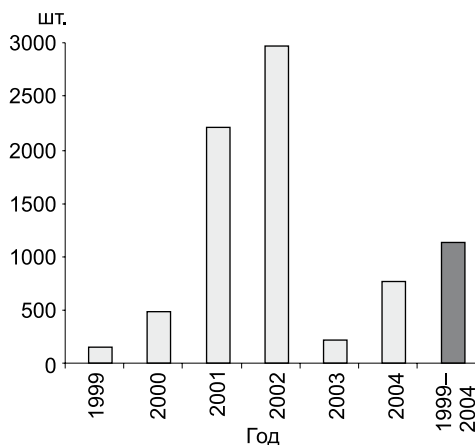

Рис. 30. Число рыболовов-любителей в дельте Нямунского регионального парка, реке Пакальне в 1999–2004 г.

ловов могло быть больше из-за усовершенствованных в весенний период услуг сельского туризма. Включив все водоемы (РПДН) в лицензионную площадь рыбалки, также по причине популярности в приморье рекреационной рыбалки, общее число выданных лицензий в 2006 г. составляло даже 57 тыс. штук и уже опережало общее число выданных

месячных и годовых лицензий в не арендованных водоемах.

Интенсивнее всего любительская рыбалка (РПДН) проходит весной, во время нереста. В летние и осенние месяцы число рыболовов уменьшается, а зимой любительская рекреационная рыбная ловля по лицензиям пользуется спросом только в реке Минии. В низовье Минии в зим-

нее время часто сосредоточены большие скопления плотвы, поэтому здесь лицензии пользуются спросом и зимой.

Установив реальное число рыболовов-любителей и видовой состав пойманной рыбы, важно обратить внимание на то, сколько в среднем рыб вылавливает один рыбак во время одной рыбалки. Выполнив несколько визуальных наблюдений, можно утверждать, что обилие рыб отражает количественное и качественное отношение пойманной рыбы. Лучше всего рыба клюет и больше всего ее в дельтах Нямунаса и Минии ловится во время нереста, соответственно в этот период ее больше всего. Поэтому число рыболовов в отдельные месяцы отражает размер улова. Во время главного рыбного нереста улов отдельных рыб часто приравнивается максимально к норме дня, т. е. 5 кг, или же превышает ее. Во время следующих месяцев, при снижении улова, соответственно снижается и число рыболовов-любителей.

Суммируя размеры уловов рыболовов-любителей на разные виды и разные водоемы в 1999–2003 г., полученные

цифры свидетельствуют о том, что в низовье Нямунаса рыболовы-любители активнее всего ловили плотву. Их каждый год можно было выловить 35 тонн. На втором месте были лещи, их можно было выловить около 22 тонн. Среди хищных рыб – судака и щуки – можно было выловить 12–14 тонн. Общий улов рыболовов-любителей мог достигать до 100 тонн (Рис. 31).

В 2003–2004 г. с увеличением числа рыбаков, особенно в таких реках как Миния и Атмата, должны были стремительно увеличиться ловли плотвы и лещей, окуней – снизиться. Общий улов рыб мог повыситься в пять раз, из них – лещей и плотвы – в 3 раза. (Рис. 32)

В 2006 г. разрешив весеннюю рыбалку при помощи спиннингов и более чем вдвое увеличив число лицензий (33 образ.), есть основание думать, что ловля лещей и плотвы в те годы могла достигать уже по 100 тонн.

То, что интенсивный рост рыболовов-любителей связан с целенаправленной рыбной ловлей, свидетельствует, что хищных рыб – щук, окуней, сомов –

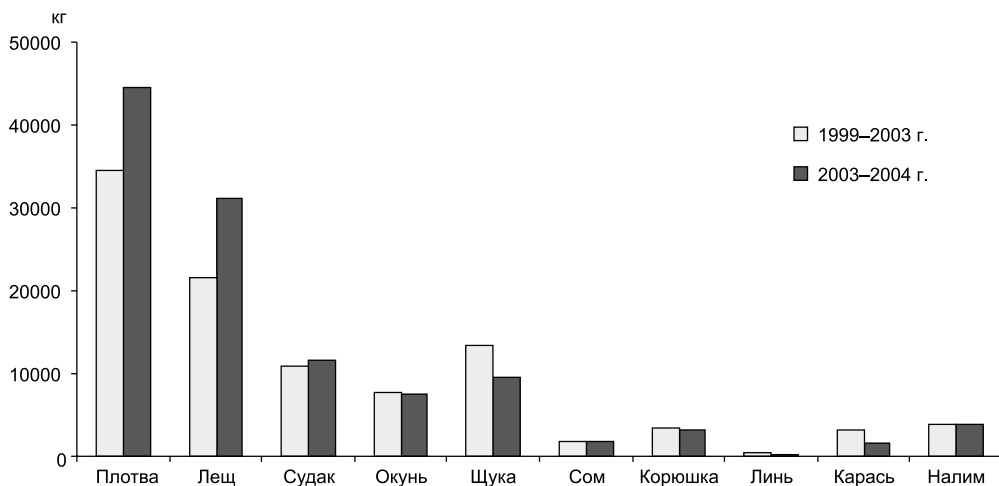

Рис. 31. Уловы рыболовов-любителей (кг) в низовьях Нямунаса и Минии (РПДН территория) 1999–2004 г.

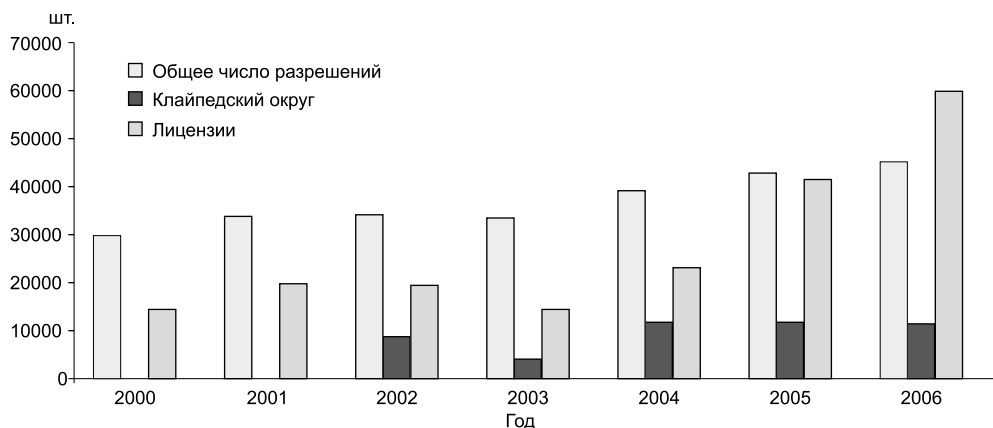

Рис. 32. Число выданных разрешений на любительскую рыбалку в 2000–2006 г.

в низовье Нямунаса уменьшается, и что только при уменьшении интенсивности рыбного промысла таких рыб, как лини, сомы, налимы, щуки, караси, сильного влияния на рыбные ресурсы не будет.

В Куршском заливе точно установить число рыбаков по выданным разрешениям нельзя, так как разрешения на рыбную ловлю действительны только на Куршском заливе, но и на других неарендованных водоемах. О числе рыболовов можно судить и на основании числа разрешений, выданных в округах. В последние годы в Литве ежегодно распространяется свыше 40 тыс. годовых-месячных разрешений на рыбную ловлю при помощи любительских рыболовных снастей. Из них около четверти распространяется в Клайпедзе, – это треть общего числа разрешений (Рис. 32).

Большинство жителей Клайпеды и лиц, имеющих свои плавсредства, до покрытия водоемов льдом, едут ловить рыбу к Кяулес нугаре, в то же время другая часть приехавших рыболовов пользуется плавсредствами местных жителей, а в других местах залива рыбачит много рыболовов из других округов. В целом, заняться рекреационной любительской рыбной ловлей в Куршском заливе еже-

годно могут около половины рыболовов, получивших разрешения, а ездить на рыбалку они могут несколько раз в год. По данным наблюдений, в западной части самая интенсивная рыбная ловля проходит летом близ городков Неринги. Большинство рыбаков, ловящих здесь рыбу, – отдыхающие, и их рыболовные снасти предназначены для ловли мелкой рыбы – ершей и окуней. Другая часть приезжих рыболовов пользуются плавсредствами местных жителей и ловят рыбу в центральной части. Таким способом в заливе число рыболовов за день может достигать 20–25 тыс. Однако холодной рыбалкой подо льдом в 2005 году зимой каждый день занималась пара сотен рыболовов, а на выходных – и несколько тысяч любителей.

В связи со сложившимися возможностями рыбной ловли около 90 проц. всех рыболовов-любителей в Куршском заливе большее внимание уделяют ловле окуня и корюшки. Справедливо заметить, что корюшка хорошо ловится не каждый год и только в период ледового покрытия. Особенно удачная ловля корюшки была зимой 2005 г. (Рис. 33). Ловить другую рыбу на другой акватории залива, такую как плотва и лещ, до-

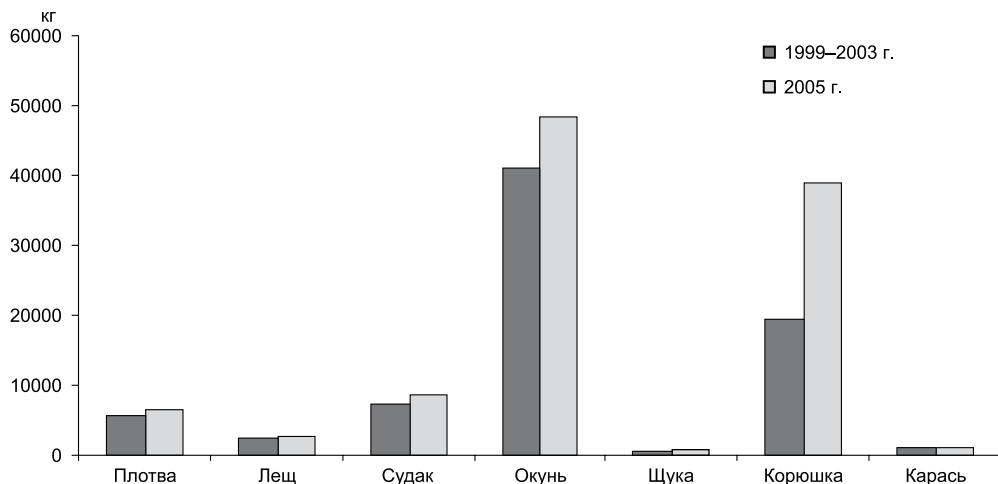

Рис. 33. Уловы рыболовов-любителей (кг) в Куршском заливе 1999–2005 г.

вольно сложно в связи с техническими причинами. Только возле Кяулес нугары рыбалка разнообразна; здесь ловятся лещ, судак, окунь. Общее число улова у рыболовов-любителей в Куршском заливе (без уловов рядом с проливом Клайпеды) может достигать и даже превышать 100 тонн.

В будущем, отправляясь на рекреационную рыбную ловлю в Куршский залив и в нижнее течение Нямунаса необходимо иметь в виду следующие особенности:

- Ежегодно в Куршском заливе и в нижнем течении Нямунаса может рыбачить не менее 70–100 тыс. рыболовов-любителей, и зимой во время холодного и благоприятного периода для ловли корюшки и окуней, число рыболовов может быть в несколько раз больше,
- Нижнее течение Нямунаса и Куршский залив особенно наполнены рыбой, однако не везде одинаково она хорошо клюет. Рыба здесь, как и в других водоемах, концентрируется в определенных местах, которые нужно знать. Для этого нужны специальные разрешения и гиды,

- Куршский залив отличается сложными условиями судоходства, а нижнее течение Нямунаса не везде открыто к подходу, не до всех населенных рыбной ловлей мест можно добраться на автомобиле, поэтому необходимы специальные транспортные средства и условия,
- Поскольку часть рыбаков (отдыхающих) интересуется только процессом рыбной ловли, необходима сфера услуг, которая позволит рыболовам-любителям ознакомиться и с традиционными видами промысловой рыбной ловли,
- В Куршском заливе рыболовы-любители активно ловят только окуней, а это может оказывать влияние на эффективность промысловой рыбной ловли. Однако большая часть запаса окуней скапливается в части залива Калининградской области Российской Федерации (здесь в последнее время особенно удачная подледная рыбалка на все виды рыбы, на нее съезжается много любителей из Литвы),
- Имея в виду количество разрешений на рыбалку, выданных за последние

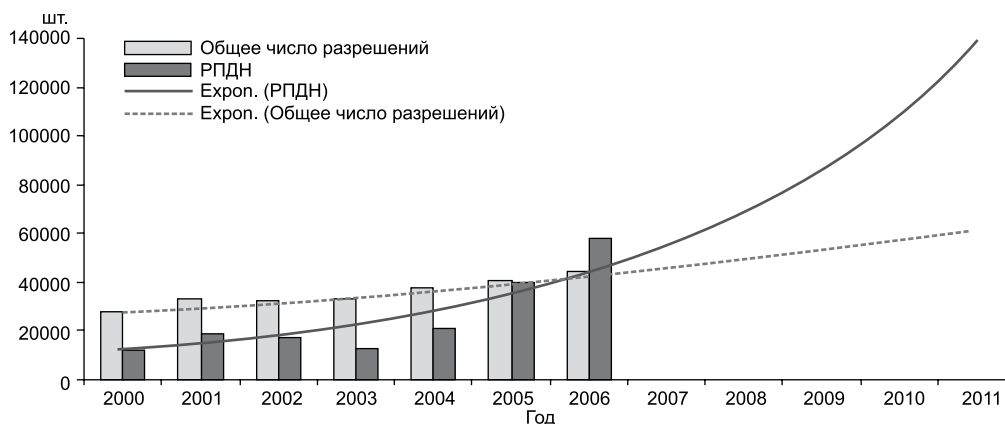

Рис. 34. Число рыболовов-любителей на 2000–2006 г. и прогноз на 2007–2011 г.

годы, и тенденции, в будущем число рыболовов-любителей и их влияние на рыбные ресурсы станет более значительным. Большая вероятность, что общее число рыболовов-любителей к 2011 г. превысит 60 тыс. шт., а РПДН выданное число лицензий – 120 тыс. шт. (34 рис). Поэтому соответственно увеличиться и влияние на запасы рыбы,

- Увеличение интенсивности любительской и рекреационной рыбной ловли могло и может отрицательно повлиять на уловы и запасы хищных рыб – щуки, налима, сома, окуня – в регионе приморского побережья. Это связано с тем, что в настоящее время много рыболовов-любителей ведут специализированную рыбную ловлю на хищных рыб, а от их активности и интенсивности меняется количество хищных рыб в Куршском заливе и в нижнем течении Нямунаса,
- В Куршском заливе и в нижнем течении Нямунаса при прибытии большого количества рыболовов-любителей, стремясь к рациональному использованию рыбных ресурсов, средства, накопленные за любитель-

скую рыбную ловлю, должны выделяться на устранение вреда, причиняемого природе: в данном случае – на искусственное разведение хищных рыб, таких как щука, судак, сом, налим,

- Необходимо менять порядок выдачи лицензий и цены, учитывая место рыбалки и время года.

4.3. Балтийское море

Морские просторы на территории Литвы и необычная экономическая зона охватывают акваторию почти в 7 тыс. кв. км, зона довольно мелкая, с песчаным дном, солоноватыми водами (6–12 проц). В пологом акваландшафте экономической зоны есть только один глубокий лог, расстилающийся от Йодкранте до побережья Ниды по направлению к острову Готланд. Это долина реки Нямунаса, через которую 4–5 тыс. или более лет тому назад протекали воды в древнюю Балтию. В этом логе экономическая зона акватории самая глубокая – достигает 100 м и меньше всего загрязнена.

В связи с изобилием кормовых организмов экономическая зона Литвы и

рядом находящиеся районы моря имеют самую большую в Балтии популяцию рыб. По результатам исследований, фиксируемая гидролокатором биомасса рыбы в экономической зоне Литвы и в территориальных водах составляет около 210–220 тыс. т.; из них: салака – 130–135, шпроты – 70, треска – 10, камбала – 500, палтус – 100–120, лосось и кумжа – 70, корюшка – 300–400, лещ – 260, судак – 12 тыс. т.

Промысловое обилие рыбы в экономической зоне – 9–10 кг/га.

Промысловые ресурсы отдельных видов рыбы периодически изменяются в связи с геофизическими квазициклами, взаимодействиями видов между собой, условиями икрометания, поэтому страны Балтии ежегодно оценивают смену ресурсов и уточняют квоты рыбной ловли по разным видам рыбы в разных странах. В Литве выделенные квоты на салаку, шпроты, треску и лосося составляют около 40–50 тыс. т., что приравнивается к 70–80 проц. на экономической зоне Литвы и в территориальных водах находящимся промысловым запасам всех видов рыбы. Частью квот Литва обменивается с другими странами.

Только на своей экономической зоне и в территориальных водах Литвы рыболовы вылавливают более 10–15, а иногда – более 20 тыс. тонн рыбы; большую часть составляет салака, шпроты, треска, лосось, корюшка. Много рыбы вылавливается в водах, принадлежащих другим странам, при замене квот.

Запасы трески в Балтии зависят от условий их икрометания в разные годы: уменьшаются, когда на места икрометания не поступает достаточное количество соленой воды, обильной кислородом. Около 90 проц. обитающих в Балтии ло-

сосей репродуцированы на рыбоводных предприятиях, поэтому их генофонд обеднел, распространяется вирусная болезнь, вызывающая увеличение смертности. Особенно актуальной является проблема обеспечения защиты популяции натурально репродуцирующихся в реках лососей.

Балтийское море составляет 0,1 проц. акватории мирового океана, а в ней вылавливается около 1 проц. мирового запаса рыбы, поэтому за последние десятилетия, при договоренности стран, интенсивность рыбной ловли снижается.

Анализ перспектив рекреационной рыбной ловли в Балтийском море на 2004–2007 г. произвели Шарунас Толюшис и Эгидиус Бацевичус. В данном изложении используются ими представленные результаты анализа.

На Литовском побережье к организации морской развлекательной рыбалки сделаны лишь только первые шаги. Воспользовавшись примерами других стран, рыбаки-промысловики свои перспективы все более связывают с возможностью организовать развлекательную промысловую рыбную ловлю на побережье. К сожалению, в организации данной услуги не хватает опыта, суда выходят из строя из-за своей изношенности, а также отсутствуют подходящие берега, нехватка опыта в организации бизнеса.

Рыболовы, которых тянет к морю, все чаще предпочитают любительскую рыбалку в море. Что особенно видно по последним пяти годам, когда уловы рыбаков на побережье стали уменьшаться. В связи с отсутствием умеренности в рыбалке, большинство запасов ценных рыб значительно сократилось. Не один сезон рыбной ловли с помощью сетей потерпел убытки, поэтому рыбаки были вы-

нуждены балансировать на грани банкротства. Замечен поиск альтернативы морской промысловой рыбной ловле. Собственники небольших, предназначенных для рыбной ловли судов, переделали их, по возможности, в мелкие суда для сезонной перевозки пассажиров из Клайпеды в Смитине. Дополнительно к программе морских музеев добавили короткие поездки в море. С течением времени, появилась возможность организовывать развлекательную рыбалку на побережье Балтийского моря. Стимул – развлекательная рыбная ловля во внутренних водах, публикации о развлекательной рыбной ловле в Норвегии, Германии, России и т. п. За последние годы, с увеличением таких поездок-рыбалок, большинство судовладельцев ищут возможности специализироваться именно на морской развлекательной рыбалке.

Развлекательная (рекреационная) рыбная ловля является новым взглядом на традицию использования природных ресурсов. Во множестве стран – это развивающаяся и образующая большую общую часть годового национального продукта развлекательная деятельность. Эти принципы применения рыбных ресурсов начали применять и новички в странах Европейского союза. Из-за природных условий, природных особенностей и неравномерного расширения хозяйства ЕС наблюдает за особенностями регионального рыбного промысла. В отдельных республиках идеи развлекательной рыбной ловли трансформируются и согласуются с традициями края, требованиями к охране природы. Так они становятся важной сферой услуг на морском побережье.

4.3.1. Описание развлекательной рыбной ловли

Развлекательная или рекреационная рыбная ловля отчасти предоставляет новое понятие в нашем словаре рыболовства и развлечений. Рассмотрев работы, описывающие рыбалку за последние 10 лет, замечается многозначность термина, именующего данную деятельность: в одних местах эта рыбная ловля называется *rekreacinė žūklė*, в других местах *rekreacinė-pramoginė* или только *pramoginė žūklė*. Иногда прилагается указание на место рыбалки, то есть *jūrinė* или *gėlavandenė (upinė, ežerinė) pramoginė žūklė*. Примечательно, что понятие *рекреационная рыбная ловля* в разных контекстах имеет по меньшей мере два спутанных и друг друга перекрывающих значения. Это свидетельствует о неустоявшемся и варьируемом содержании, которое диктуется новичками. *Рекреационная рыбная ловля* – перевод с английского *Recreational fishery* или *Amateur fishery* – предназначена для отдыха, это интересная, развлекательная рыбалка. Понятие *rekreacija* на литовском языке и с этим понятием связанные словосочетания обозначают немощь и физическую слабость, физиологическое переутомление, то есть восстановление сил, отдых в курортном санатории или реабилитационном центре, подразумевающее инфраструктуру восстановления здоровья, помощь врачей. Между тем, понятие *развлекательная рыбная ловля* означает рыбную ловлю как хобби, образ жизни, проведение свободного времени и восстановление психологического равновесия, словом, все то, что входит в понятие *свободного времени, хобби и развлечения*. Примечательно,

что в Германии, Польше специально не разделяются понятия развлекательной и любительской рыбной ловли, однако упоминается вид рыбной ловли или вид рыбы, например, *Angelfischerei* – ловля на удочку, *Sportliche Angelfischerei*, *Sportfishing*, *Sportfiske* – спортивная рыбная ловля, *Angelreisen* – туристическая поездка-рыбалка и т. п.

4.3.2. Особенности развлекательной рыбалки

Развлекательная рыбалка по своему объему и способам организации отличается от промыслового лова. Промысловая рыбная ловля отличается своей площадью и количеством выловленной рыбы. В ней самое главное – рыба, как предмет продажи. Основная цель – объемный улов, продав который – получают деньги и дальнейшие инвестиции. Разница между купившими билеты участниками развлекательной рыбалки и одиночками, приобретающими одноразовое разрешение на год или месяц, и ловцами рыбы в прудах, небольшая. Рыболов-любитель процесс рыбалки налаживает сам, между тем в промысловой рыбной ловле – рыбак приобретает «рыболовство» как товар, а весь процесс организации налаживает предоставляющая эти услуги личность. Рыболовам, приобретающим такое развлечение, совсем не обязательна сфера обслуживания. Для них достаточным является ограниченный комплекс услуг: предоставление места для ночлега, транспорт и рента оснащения для рыбной ловли. В одной ведущей услуге в цепочке снабжения есть люди, занимающиеся рекламой, путевками, страхованием и т. п. Средства за услуги, вырученные людьми, работающими в

этой сфере, являются источником доходов для проживания или дополнительным доходом (Кесорюнас, 2002).

Развлекательная рыбная ловля в Европе является заменой активной любительской рыбалке. Здесь рыбу ловят на спиннинг, на поплавковые удочки, на крючок, реже в других странах практикуется рыбалка сетями и другими способами. В связи со строгим контролем границ на море, до последнего десятилетия любительская рыбалка в Литве была популярной только во внутренних водах, на живописных озерах и реках, а также в прудах. На взморье Литвы в разные времена года очень популярен лов салаки, речной камбалы, в летнее время – плотвы, сырти, реже – окуня, судака и крупных бычков в Куршском заливе – от молов до берегов портовых протоков. За последние годы стала популярной организованная или одиночная рыбная ловля у побережья моря возле Швянтойи, Мелнраге и Каркле, так же охота с моторных и резиновых лодок в Паланге, Швянтойи, Каркле, несколько меньше – в Йодкранте и Ниде. На отрезках границ рыбачить избегают из-за напряжения, так как граница не отмечена точно, избегают общения с госслужащими пограничного контроля.

4.3.3. Рычаги экономики

В настоящее время на рынке перепроизводства рыбы наблюдается неполноценное использование рыбы, но в связи с потребностями рынка, в промежуточных звеньях цены на рыбу искусственно завышены, поэтому она мало покупается. Качество рыбы на прилавках ухудшается, она залеживается и выбрасывается. Такое положение на рынке и установ-

ленные ограничения на определенные виды рыбы заставляют терпеть убытки в промысловом лове. Желая привести в порядок хозяйство заготовки промысла и рыбы, согласовать со стремлениями для пользы природы с 2004 г. вступил в действие регламент Европейского союза по рыбной ловле, согласно которому обновляется и увеличивается флот Балтии в промысловом лове, соединяются существующие хозяйства промыслового лова. Судовладельцы, отказавшиеся от промыслового лова в Балтийском море и уничтожившие вышедшие из строя суда, получают одноразовые выплаты, но в течение года не могут промысливать в море. Планируется уничтожить 21 корабль, поэтому будет уволено свыше 100 человек и им будет выплачена одноразовая выплата в размере 15 000 литов или более. Опыт прошлого показывает, что компенсации аналогичного объема были использованы не по назначению, и дальнейшая деятельность человека чаще всего не была связана с рыболовством. Зная, что эффективность любительского лова в некоторых странах (в Канаде) в 5 раз продуктивнее, чем расширение промыслового лова (Радайтис, 2002; Кесорюнас, 2002), предполагается, что в небольших городках нашего побережья возможность развлекательной рыбалки в море является хорошей альтернативой, заполняющей образующуюся пустоту во время перестройки в рыболовстве. Во время этого процесса образуются новые рабочие места, рыбаки старшего возраста могут продолжать традиции местных рыбаков, а свой опыт и знания в области развлекательной рыбалки использовать на рынке. Инвестируя в любительскую рыбную ловлю, рыбаки по назначению исполь-

зуют средства фонда ЕС в 2007–2013 г., расширяют красивую и продуктивную деятельность. На Литовском побережье располагающаяся морская развлекательная рыбалка является стимулом формирования сети услуг, необходимой инфраструктуры учреждения специализированных дочерних обществ. На первичной стадии основания в этой отрасли бизнеса образуются дополнительные временные и постоянные рабочие места, приводится в порядок инфраструктура порта, ремонтируются побережья, с течением времени появится возможность расширить международный туризм морского рыболовства.

4.3.4. Рычаги по охране природы

Расширение развлекательной рыбалки на нашем побережье является стимулом для рыбаков-промысловиков и рыболовов-любителей раскрыть новую культуру использования запасов рыбы, искать щадящее использование рыбных ресурсов и традиции их охраны. Самым важным здесь является не рыба, как пищевой продукт, возможные деньги, но эмоциональные переживания во время рыбной ловли в красивой среде. Развлекательная рыбалка меняет потребительский взгляд на рыбную ловлю, на культурное использование рыбных ресурсов, формируется новое самосознание рыбаков, непотребительский, неэгоцентрический взгляд на природу. Много внимания должно уделяться внедрению селективного понимания рыбной ловли, рациональному использованию рыбы, согласовывая необходимость в рыбе и старания рыбаков, создавалась бы возможность избежать перепродукции и из нее вытекающих последствий. Таким

способом специализированная рыбалка без больших инвестиций сохранила бы виды ценных рыб, другие компоненты природных сообществ. Средства, полученные за любительский лов, использовались бы в качестве инвестиций на строительство рыбопроходов, а в период становления часть средств необходимо выделить на образование, просвещение рыбаков, на борьбу с браконьерством. Развлекательная рыбалка в море расширяется вместе с другой, характерной областью развлечений; подводным плаванием, фотографированием и снятием фильмов, посещением руин затонувших старых кораблей или посещением затопленных остатков построек, наблюдением за подводными природными явлениями.

Согласно экологическим движением Европы и примеру и1082 культуры охраны природы, с XX в. 80-ых годов во всем мире распространяется способ рыбной ловли по принципу «поймал-отпусти»/‘catch & release’ (Бирковас, 2002; Радайтис, 2002). Таким образом подчеркивается мирное пребывание и общение с природой. В общем, этот принцип при ловле морской рыбы используется только частично, так как морская рыба очень уязвима. В Литве и Восточных Юговосточных частях региона Балтии экономические условия отличаются от прошлого прожиточного уровня в Западных странах Европы. Литве характерен промежуточный (переходный) способ применения этого принципа.

4.3.5. Лелеяние культурного наследия рыбаков побережья

Рыбаки, занимающиеся промысловым морским рыболовством, берутся за

организацию новой, многообещающей альтернативу рыбалки. В этой предпринимательской деятельности они видят возможности для самореализации не только в качестве рыбаков-промысловиков, но и в качестве лелеятелей, организаторов щадящей промысловой рыбной ловли, своеобразной культуры рыбаков и старых традиций взморья и побережья.

С расширением развлекательной рыбалки-туризма связан культурный и экономический ренессанс отдельных местечек Куршского залива и побережья. Развлекательная рыбалка и с ней связанное расширение туризма создало бы условия для оживления старых традиций рыбаков побережья, появилась бы основа для создания новых. Есть надежда, что эта деятельность будет новым толчком в лелеянии традиций кулинарного наследия, образования специфических ресторанов, забегаловок. Рядом с фирмами, занимающимися деятельностью развлекательной рыбалки теснятся и другие, связанные с морем, массовые развлечения и деятельность: фестивали рыбных блюд, конкурсы и праздники рыбаков; появился бы стимул оживить с Европейским размахом особенные традиции рыбалки региона побережья (подледовая рыбалка пугалом, ловля миноги мережкой), образовывались музеи рыбаков, были организованы связанные с рыбалкой и охраной природы культурные мероприятия, разрешалась просветительская печать (Гоштаутас, 1934; Кесорюнас, 2002). Упомянутые проводимые ежегодные, проводимые во второй половине июля, «Дни рыбака». В 2004 году 25 сентября «Национальной ассоциацией управляющих малыми развлекательными кораблями» были

организованы международные соревнования по ловле трески и соревнования лодок «Балтийская треска. Осень 2004». Этот праздник проходит уже в четвертый раз. С 2004 года в Паланге начали организовывать «Праздник корюшки». Время праздника, как и сам его ход, еще полностью не состоялся. Мероприятие новое, традиции только формируются, во время зимы и весны имеется надежда оживить жизнь курорта. Праздник могут оживить мероприятия выборов национальной рыбы, соединяющие долгие традиции использования, фольклора и рыбной ловли (например, в 2007 году Сейм Эстонии подтвердил конкурс, проведенный Ассоциацией рыболовов).

Шведский регион Сканиа принадлежит странам, которые очень ценят угрей. Здесь каждый год, начиная с середины августа и до праздника Святого Мартина (середина сентября), проводятся праздники, посвященные угрей (Алагиле). Там употребляют в пищу блюда из угрей, проводятся веселые выборы будущих угрей. Королевский титул вручается самому проворному, тому, кто из незаполненной водой бочки голыми руками сможет вытащить наибольшее количество слизи этих змей-рыб.

Праздничные традиции существуют в Германии, Польше, потихоньку они появляются и в других странах, где развлекательная рыбная ловля не на последнем месте, а также в это время пойманные дары.

4.3.6. Развлекательное морское рыболовство в соседних странах Балтии

Спортивно-развлекательное рыболовство в Канаде, США, Японии и во многих других странах Западной Евро-

пы имеет почти столетние традиции. В Восточной Европе такое развлечение начало расширяться недавно, благодаря энтузиазму рыболовов и защитников природы.

Точных учетных данных о развлекательном морском рыболовстве в Германии и применяемых там экономических моделях не имеется.

Ниже предлагаем данные, взятые из Интернета, а также опыт и информацию, полученную во время кратких поездок за границу.

В Германии этот способ рыболовства называется Angelfisherei – рыбная ловля на удочку, Sportliche, Angelfisherei, Angelfreisen. Еще развлекательная морская рыбная ловля называется элитарной. Рыболовы объединяются в ассоциации, платят членские взносы, а часть собранных средств выделяют на благотворительную деятельность, напр. 'Royal Fishing Kinderhilfe' – Благотворительное общество помощи детям в Гамбурге. Почти каждый морской порт имеет свой развлекательный центр рыбной ловли. Типичный пример – Немецкие порты малых кораблей, такие как Бременгафен и Киль, там стоят встроенные вдоль побережий удобные, приятного внешнего вида рыболовные катера или семейные яхты с вместимостью до 12 человек. Аналогичным примером порта является город-порт Бюсум (земля Шлесвиг-Гольштайн – Северное море). Во всех рыболовных подразделениях Германии большое внимание уделяется развитию рыболовной культуры и дисциплины.

Прежде чем получить разрешение на рыбную ловлю, обязательно надо выслушать немало стоящие двухнедельные курсы и сдать экзамен по рыбной ловле.

В Германии с древних времен попу-

лярна ловля лосося. В 2002 году любители морской рыбной ловли Германии, на территориях своих вод и в водах Швеции и Дании ловили свыше 857 лососей, что составило 2% от общего количества разрешенной для промысловой рыбной ловли лосося. Не менее популярной является ловля трески. По данным статистики, объявленной в печати, известно, что в 2002 году на побережье Мекленбурга-Ворпоммерна с небольших суден рыбной ловлей трески занимаются 49948 рыболовов-любителей, а на побережье Шлесвиг-Хольштайна – 70000 рыболовов-любителей.

В Германии есть несколько туристических агентств, которые занимаются организацией путешествий в разные зарубежные страны наряду с развлекательной рыбной ловлей. Данные о предполагаемых рыболовных туристических путешествиях по Балтии являются в Интернете на немецком языке: Aalfreund.de, angel-online. Есть специальные фирмы, которые организуют морскую рыбную ловлю, например: Meeresangelveranstalter Sportberge (побережье Северного моря, около Дании), там организуют Hochseeangel reisen in Insel Langebund. Здесь можно снять дом, усадьбу, где обслуживающий персонал (бывшие рыболовы-промысловики) приготовят специальную уху по-гамбургски; разделают рыбу и т. д. В зависимости от оказанных услуг, развлечение стоит от 33 евро за сутки. Удивляет разностороннее использование побережья порта. Аналогичная ситуация в поселке Гилелее в Дании. Недалеко от поселка есть рыбный рынок, где проходят рыбные аукционы. Местные рыбаки занимаются промыслом продажи рыбы. Рядом есть усадьбы, комплексы семейных

домиков, а при необходимости – есть большой дом для общих встреч, ресторан, место для игр и т. д.

В России (Калининградская область) морская спортивная рыбалка в настоящее время развита недостаточно: не хватает хороших и безопасных рыболовных и пассажирских катеров. Северная часть Айстмаре, принадлежащая Калининградской области, строго контролируется около порта Балтийск (Пилува). Здесь есть нехватка малых катеров, собирается пошлина, что отпугивает многих туристов и любителей морской рыбалки. Кроме строгого контроля еще обязательны спец. пропуск. Особенно они актуальны для Литвы и Польши, для стран Шенгенской зоны. В водах Калининградской области до сих пор не налажен учет выловленной рыбы, не разработана система пропусков через приграничную зону и порядок выдачи удостоверений, разрешающих рыбалку.

Сообщение малых судов возможно лишь на участке между Балтийском и Вислан Миенеа.

Такое же положение и в Куршском заливе, и на побережье у приграничной зоны с Россией.

Эти факторы являются основной причиной слабого развития развлекательного рыболовства в Ниде и Прейле. Предполагается, что положение изменится в Расите, в богатом рыбой Куршском заливе, где планируется основать пограничный контрольно-пропускной пункт.

В соседней Латвии, в Вентспилсе, Лиепе и Юрмале, а также в соседних поселках побережья в последние годы также возрастает популярность организации развлекательного рыболовства. Организация рыбалки в Риге сложна из-

за высокой себестоимости, так как порт отдален от рыболовного места в Рижском заливе. На побережье Вентспилса популярна ловля трески, камбалы и палтуса. В основном плавают маленькие катера, строятся маленькие гостиницы и работают пункты проката.

Информация о рыболовстве распространяется в журналах, на телевидении и занимательных сайтах. В портах приграничной с Литвой зоны затруднительно снять лодки, не хватает кемпингов.

В Эстонии ситуация похожа как и в Латвии. Примечательно, что здесь много рыбаков-туристов из стран Скандинавии так, как здесь благоприятная языковая среда. Почти каждый эстонец легко общается с финнами, многие хорошо знают английский язык. В малые порты эстонского побережья прибывают туристы для морской рыбалки из Санкт-Петербурга. Информация о готовящихся рыболовных выходах в море объявляется в журналах для рыболовов и в Интернете. Эстонцы утверждают, что международная морская рыбалка еще недостаточно развита, так как на окружающих островах, где суровая природа и нет урбанизации, благоприятные условия для развития этого промысла.

Развлекательная морская рыбалка очень популярна в **Швеции и Финляндии**.

В этих странах организация развлекательной рыбной ловли очень похожа, поэтому обсудим их вместе. Она называется Sportfiske, Big game, Sportfishing. Особенно морской развлекательный туризм развит на южном и северном побережье, от Стокгольма до Мальме. Такая форма рыбалки здесь очень развита с начала 20 века. Можно сказать, что шведы вместе с британцами – инициаторы

такой рыбалки в Европе, поэтому имеют старые усовершенствованные традиции рыбной ловли и питания.

С 26 апреля 1986 года, когда произошла авария в третьем реакторном блоке Чернобыльской АЭС, в мышцах рыбы было обнаружено большое количество радиоактивного цезия 137. По этой причине увлечение морской рыбной ловлей, особенно во внутренних водах, сократилось. Потреблять рыбу не рекомендовали даже врачи, об этом было сообщено по местным новостям. Позже, в девятом десятилетии, при натуральной очистке водоемов и при уменьшении кислотной опасности, любительская рыбная ловля восстановилась. В северных странах развлекательная рыбная ловля развивается по такому принципу: заполняются анкеты приезжих, снимаются домики (до 250 евро), транспортные средства (микроавтобусы по 15 евро, лодки). Рыбалка по традиции регламентирует права владельца водоема: только часть вод – собственность государства. Бесплатно рыбачить можно только из лодок или на побережье. При морской рыбной ловле нельзя употреблять алкоголь. Весь улов достается рыбаку. Утверждается, что пойманные рыбаками-любителями треска и камбала по весу такие же большие, как и у рыбаков-промысловиков. В северной части Балтийского моря ловятся лососи, треска, палтус. В южной Швеции до Северного моря разнообразие видов рыб и биомасса больше. Очень популярна осенняя рыбалка большой трески с суден. Развлечение занимает несколько суток. Информация об организуемых мероприятиях объявляется на шведском и английском, французском и немецком языках на Интернет-страницах или в изданиях, посвященных рыбалке. Между-

народная морская любительская рыбная ловля развита и является примером для других организующих ее стран. Об этом свидетельствует факт, что на соревнования приезжают американцы, британцы, немцы, французы и поляки. В последние годы все чаще и литовцы присоединяются к шведским развлечениям. Шведы в отличие от других стран много внимания уделяют старым рыбацким традициям и сохранению кулинарного наследия (Ракутис, 2004). В городке Свангста недалеко от Карлшамн Абу Гарсия на заводе спиннингов есть музей *Дом лосося*. Его посещение – это важная часть развлекательной рыбной ловли и часть местной культуры. В ресторанах готовятся шведские блюда из соленой сельди, лосося и других рыб. Здесь почти каждый регион имеет свои праздники и блюда, центры этнокультуры, связанные с рыбалкой.

4.3.7. Развлекательная рыбалка на побережье Литвы

Развлекательную морскую рыбную ловлю на побережье Литвы пытаются развивать с 1998 года. Особенно это очевидно в последнее десятилетие, когда на побережье из-за неправильной рыбной ловли и неблагоприятных условий среды, рыбные ресурсы значительно уменьшились, было ограничено рыболовство, начали предприниматься более строгие меры. Намного уменьшился и улов рыболовов, и их заработок. Часто в более ранние периоды при ловле сетями, предназначенными для промысловой рыбной ловли, сезон был убыточным, поэтому рыбаки-промысловики должны были балансировать на грани банкротства. Тогда позаботились о поиске альтернатив для промысловой рыбной ловли.

Важные моменты деятельности в разных странах при организации морской рыбалки те же самые. Почти во всех странах до сих пор рыбный промысел с юридической точки зрения точно не регламентирован. Официально в Литве развлекательная морская рыбная ловля осуществляется по законам безопасного туризма, судоходства и рыбной ловли ЛР от 1998 г. Ее также регламентируют установки лицензионной рыбной ловли в водах Литвы и 3 пункт 1 статьи закона о Любительской рыбалке, подтвержденного министром окружающей среды Литвы, и обновленный порядок организации и исполнения лицензионной рыбной ловли.

4.3.8. Распространение информации о развлекательной рыбной ловле

Информацию о планируемых отъездах раньше объявляли на бумажных рекламных буклетах на столбах, берегах, стенах кораблей. Сегодня о предназначении судна можно узнать издали, в открытых местах: номера владельцев и адреса электронной почты, а также лаконичный текст о предлагаемых услугах. Периодически сообщения об организуемой рыбалке объявляются в журналах, посвященных рыбалке: «Рыболов и рыба», «Рыбалка», «Рыболов», «Рыболов и охотник». Информацию о судах, плывущих в море с целью заняться рыбной ловлей, можно узнать в рыболовных магазинах, на Интернет-страницах: skelbimai.lt, jovila.com – в агентстве водного туризма, zvejotakas.lt, zvejams.lt, zvejys.net, в информационных центрах города Клайпеды.

Визуальной информации много в специальных передачах по 5 каналу – «Библия рыболова», и по БТВ – «В одном конце крючок». Клайпедский дом

отдыха «Карклине», в рыболовном магазине «Хобё центрас» в Клайпеде и в Ассоциации собственников малых судов «Паюрё лайвай», в 1999 г. в первый раз отпечатали и распространили буклеты об отъездах рыболовов по выходным.

Заказы на рыбалку в выходные дни принимаются еще за неделю-полторы по телефону, факсу, а в последнее время и по электронной почте. Если желаете порыбачить в середине недели (не в праздники), то заказы принимаются за три дня или за день до рейса. Владельцы кораблей говорили, что заказов на выход в море в 2003–2005 году было намного больше. 2005–2006 год – переломный год. Если осенью хорошая погода, на рыбалку ходят почти ежедневно, особенно в праздничные и выходные дни.

4.3.9. Средства сообщения и малые порты

Развлекательную рыбную ловлю на побережье Литвы организуют занимающиеся промысловой рыбалкой владельцы малых судов. Почти все владельцы принадлежат к ассоциации «Паюрё лайвай» (ул. Пуоджу 22–13, Клайпеда, 92124, тел. 686 73232). Открываются центры рыбной ловли в Клайпеде, Паланге и в других более крупных приморских поселениях. Владельцы малых судов по возможности свои суда отремонтировали для переправы из Клайпеды в Смильтине, возле музея-дельфинария. Они организуют и краткосрочные выходы в море. В последние годы, при возрастании заказов на такие выходы, большинство владельцев организуют только сезонную развлекательную рыбную ловлю.

В 2003–2006 году на развлекательную рыбную ловлю плыли следующие

рыболовно-пассажирские и специализированно-развлекательные катеры с «П» кодом: Гундинга, Габинге, Гунда, Гражина, Ошупис, Бентис, Вика; малые: Саида, Таурас, Каминта, Лаунагис, Надя, Каролис, Васара, 216; яхты: Вагант, Леди Софи и Корнелия. Плавают более 8 катеров в Швянтойи и в Паланге. Описание технических характеристик судов и расчет улова в 2004–2005 году дается в следующей статье.

Обращается внимание на старания судовладельцев выходить в море, а также, чтобы это развлечение было безопасным. Владельцы, продав корабли старой постройки, купили катера новых моделей: Ромасте, Дельфин, в которые помещается до 12–18 людей; с каютой для отдыха, предметами гигиены. Со временем должен быть обновлен и еще один парк судов. Все, переправляющие пассажиров корабли, имеют сертификаты гигиены и средства безопасности. В кораблях должны быть средства радиосвязи GPRS (англ. *General Pocket Radio Service*). Корабли имеют электронные системы для поиска рыбы, это облегчает обнаружение рыбных скоплений и гарантирует успешную рыбалку.

Занимающиеся промысловым рыболовством судовладельцы малых и больших кораблей пришвартовывают у побережья возле яхт-клубов. На месте клайпедской переправы и на берегу Данге возле парома Смильтине-Клайпеда (Старая или Смильтинес переправа). Плата за набережную – 1 сутки стоят от 15 Лит. До 2007–2009 года предусматривается восстановить Копгальский контрольный приграничный пункт, переоборудовать причал для временной стоянки судов и их проверки. Уже сегодня в порту Клайпедского замка действует развитая инф-

раструктура малых судов: удобное автомобильное сообщение, есть охраняемая автомобильная стоянка, площадка для перегрузки улова, снастей и оборудования, сдаются в наем комнатки, кафе, есть берега для швартовки кораблей.

В 2008 году здесь будет основан местный контрольный приграничный пост для малых судов. Сейм принял решение по реновации порта в Швянтойи. Есть мнение, что порт Швянтойи со своими подходами очень подойдет для швартовки малых судов, рядом будут открыты центры по разделке рыбы, места для отдыха и другие учреждения по услугам. Пока что берега в части Нерии возле Ниды и Йодкранте не приспособлены для швартовки кораблей. Именно поэтому на рыбалку здесь выезжают только на резиновых лодках. Вся любительская рыбная ловля традиционно находится только в море.

При организации любительской и развлекательной рыбной ловли от берега Паланги и Швянтойи, очень важны подходы к морю, автомобильные охраняемые площадки. В данное время здесь активно работали четыре владельца. Они на маленьких пластмассовых лодках возле Паланги, Швянтойи, Йодкранте, Ниде, Каркле, Мелинраге отправляли рыбаков для ловли трески и камбалы. Маленькие лодки охраняются просто на пляже, хотя в Паланге, Швянтойи, Йодкранте и Ниде есть асфальтированные дорожки через дюны.

4.3.10. Рыболовные снасти и способы рыбной ловли

В развлекательной рыбалке используется стандартный, усовершенствованный, арсенал оборудования для морской рыбалки. По действующим

правилам такой рыбалки нельзя иметь более 5 рыболовных снастей и более 15 крючков. Вкратце упомянем, что снасти (спиннинги и специальные удочки) рыбаки привозят сами. Некоторые арендуют инвентарь в фирмах или покупают в магазинах, предоставляющих развлечения. Например, теперь эта услуга стоит 15–20 Лт. На побережье с кораблей рыбу ловят на длинные удочки с мультипликаторными катушками, используется леска толщиной 0,2–0,25 мм, монофильные или плетеные, длиной до 150–200 метров, валы. На кораблях есть футляры для спиннингов.

Ловля трески называется «системами»: это 40, 100, 170 или 250 г пилькеры нейтрального цвета (вертикальные блесны), подбираются по силе ветра и скорости корабля. Над ним каждые 50 см прикрепляются 2–4 гирлянды разноцветных резинок. Треска, в зависимости от погодных условий, места и времени рыбалки, ловится на блесну, спиннинг, твистер и крючок. Лососи ловятся в сентябре–октябре, они ловятся на блесну: речная камбала все время клюет на крючок с поводком. Для приманки используются кусочки камбалы, плотвы и салаки. Хорошо подобрав приманку, на рыбалке можно поймать рыбу любых размеров.

4.3.11. Виды рыбы, которые являются объектом любительской рыбалки, и сезоны рыбалки

Акватория побережья Литвы сравнительно мелкая, песчаные пляжи, только от портов Паланги и Швянтойи до Каркле она крепкой структуры, есть подходы, молы, оборудование для наблюдения. Территория от Бутинге тоже ограниче-

на, особенно возле Плудура (чаща от берега). Прибрежные воды Литвы солоноватые (более 5–7 промиле). Возле устьев рек имеются меняющиеся потоки малой солености. В летний период формируются сезонные отрезки температурного спада до 20 м глубины, который очень важен для распределения рыбы по временам года. Он формируется в середине лета (время меняется в зависимости от средней сезонной температуры), пропадает после первых осенних бурь в середине сентября и в начале октября. Над температурным изломом температура бывает 14–45°C, на поверхности воды она редко достигает 18°C. Особенно это замечается на прибрежной отмели.

Подходящие условия для рыбалки неодинаковы. Нужно хорошо знать особенности рельефа дна на местах будущей рыбной ловли. Рыбалку ограничивают трасы больших торговых кораблей и нефть перевозящих танкеров, место переработки нефти (Бутинге), а также множество сетей, поставленных рыбаками-промысловиками.

На Балтийском побережье высота волн часто достигает 1–2 метра, очень редко 4–6 метров. Такие высокие волны бывают в особых случаях, когда скорость ветра превышает 20–20 м/с. После бури замечены сильные поверхностные и глубинные течения. В особенно холодные зимы на побережье наблюдается большое обледенение. Оно иногда мешает движению больших и малых кораблей. Это действие является важным фактором для организации рыбалки в зимний период.

В Клайпеде имеется рыболовный порт в Малку иланке. По словам рыбаков, он находится слишком далеко от моря. Отсюда очень удобно выходить в

залив, но когда плывешь в море, появляется много расходов. Поэтому уже 10 лет судовладельцы, занимающиеся промысловой рыбной ловлей, свои суда швартуют у причалов неподалеку от Клайпедского замка в яхт-клубе и на набережной Данге возле старой переправы паромов «Смильтине-Клайпеда». В будущем (до 2009 года) в Копгале предвидится реновация причала для военных кораблей. Так же планируется, что у этого причала смогут швартоваться и суда, предназначенные для любительской рыбалки.

На побережье Литвы встречаются около 48 пресноводных, полупроходных морских видов рыбы. Промысловая рыба Балтийского моря: Балтийская треска (*Gadus morhua callarias*), салака (*Clupea harengus*), шпроты (*Sprattus sprattus*), речная камбала (*Platichthys flesus*), и палтус (*Psetta maxima*). В осенне-весенний сезон ловится лосось (*Salmo salar*), судак (*Stizostedion lucioperca*), сыть (*Vimba vimba*), зимой во время преднерестовых миграций возле Клайпедского пролива обитают большие косяки большой или морской корюшки (*Osmerus eperlanus eperlanus*). В последнее время в уловах попадают финта (*Alosa falax*), сиг (*Coregonus lavaretus*). В весенне-осенний сезон – сезонные холодолюбивые непромысловые виды: европейские керчаки (*Myoxocephalus scorpius*), бельдюги (*Zoarces vivipalus*), пинагор (*Cyclopterus lumpus*), сарган (*Belone belone*): в прибрежной зоне, на небольшой глубине, из Куршского залива на кормежку заплывают стаи рыб: лещи (*Abramis brama*), окуни (*Perca fluviatilis*), плотва. Разнообразие рыб и их обилие наблюдается возле порта Клайпедского пролива и около Паланги – Мелнраге, Каркле, Немирсете.

Рыбы, представляющие интерес для любительского лова: треска, камбала, палтус, судак, лосось, кумжа, сырть, угорь, салака, сарган. Большинство из них донные (бентосные), приглубинные (эпибентосные), хищники открытых вод (пелагенные), ихтиофаги. По типу охоты – ожидающие в засаде (угри, речная камбала, палтус), преследователи (судак, лосось, кумжа), активно ищущие добычу смешанного типа кормления (полифаги – салака, треска, речная камбала).

По причине особого устройства устьев литовского побережья Литвы, когда образуются малые и меняющиеся уровни солености воды и сообщества круглоротых рыб, в которых не слишком большое видовое разнообразие, а биомасса в разное время года меняется. При разных гидрологических (водных) сезонных особенностях, разнообразие рыб, их обилие и возрастной состав, физиологическое состояние – разное. Соответственно на побережье в разное время ловятся разные виды рыб. Летом и осенью в море ловят лосося, речную камбалу, реже клюют угри, сарганы, палтус, окуни, плотва, густера и лещи. К осени ловят лосося, судака, камбалу и палтус. Осенью на побережье возле Паланги и Мелнраге во время преднерестовых миграций клюют сырть, окуни и другие пресноводные рыбы Куршского залива. В начале зимы клюют камбала, лосось и корюшка.

В отношении паразитологического взгляда на рыбу, на побережьях Балтийского моря пресноводные виды рыб мало заражены паразитами. Опасны для здоровья человека только несколько видов паразитов: паразит (*Corynosoma semerme*) и глист (*Anisakis simplex*). Придерживаясь норм гигиены и разделки рыб, болезней можно избежать. Орга-

низмы паразитов погибают во время простой разделки рыб.

Основным видом рыбы, которую можно поймать во время любительского лова, является Балтийская треска. Треску можно ловить в течение года (кроме июля и августа, когда треска идет на нерест). Зимой, при охлаждении верхних слоев воды, треска находится на глубине, в теплое время года, т. е. в период гидрологического лета и осени, – на мелководье. Тогда ее можно ловить на глубине 30–45 м. При формировании летом термоклина, на полосе сезонного температурного скачка (на поверхности до 15 градусов) температура воды глубже 20 м снижается до 6°C или даже 4°C. Более крупная треска ловится осенью после нереста, когда она возвращается из юго-западных и центральных впадин соленых вод Балтии, в которых сосредоточены места нереста. В начале осени и зимы физиологическое состояние трески является наилучшим, такая рыба медленнее портится. Весной, в период таяния снега, при увеличении концентрации трески в местах нереста, количество пойманной рыбы значительно уменьшается. Чтобы уловы были более крупными, а рыбная ловля у участников вызывала положительные эмоции и стала более притягательной, следует обращать внимание на такую особенность, как распределение рыбы. В общем, самая большая вероятность поймать летом треску – во впадинах, неподалеку от мест скопления валунов, возле Швянтойи и Каркле. Эти районы рыбной ловли находятся сравнительно недалеко от берега, это важно по причине расхода топлива, и в случае, если вдруг разыграется внезапная буря. Сезон рыбной ловли трески продолжается до июня месяца.

В соответствии с Правилами любительского лова 2004 г., для своих нужд можно оставить не более семи килограммов трески и не более пяти килограммов камбалы или другой рыбы, кроме лосося и сига. Плата одноразового разрешения на рыбную ловлю входит в плату за услуги.

Треска является основным объектом рыбной ловли для промысловиков и, можно утверждать, самым привлекательным объектом рыбной ловли для любителей морской развлекательной рыбалки. Для рыбной ловли трески используются «системы» – тяжелый, в зависимости от силы ветра и скорости дрейфа судна, пилькер весом 40–300 г, над ним на расстоянии 50 см крепятся 2–4 разноцветные силиконовые искусственные приманки. Иногда на крючки пилькера насаживаются кусочки мяса салаки. В зависимости от периода, рыбу ловят на разной глубине (от 8 до 50 м). Капитан каждого судна, на морской карте, отмечает только ему известные «хорошие» места клева трески, хотя, как и в каждой рыбной ловле, успех зависит от множества побочных факторов. Капитан отплывает в предусмотренное для рыбной ловли место и, в зависимости от направления ветра, выбирает маршрут дрейфа судна над местом рыбной ловли. После этого дает команду, и рыбная ловля начинается. В зависимости от разных условий, треска клюет, когда находится на дне или немного выше него. Техника пилькерации (частота колебаний его пилькера и амплитуда) так же влияет на приманку трески. Уже третий год суда выходят в море для того, чтобы любители могли половить треску.

В 2003 г. довольно активно этим промыслом занимались 10 судов. Были оп-

рошены владельцы этих судов и члены их команд. Некоторые владельцы упомянули, что заказов на выход в море гораздо больше, нежели имеется возможностей. Большинство рыболовов хотели бы выходить в море по выходным дням, поэтому проходит отбор, кого именно из рыболовов везти в море, так как судов только десять. Кроме литовцев, в море успешно выходят и любители развлекательной рыбной ловли, приезжающие из отдаленных районов Польши. Они неразборчивы, плохо говорят по-русски. Замечено, что они приезжают из отдаленных районов Польши, так как отправиться в западную часть Польши им будет стоить дороже. Расходы на поездку они компенсируют, получая дешевые услуги. Серьезной проблемой может стать принудительный невыход в море из-за неблагоприятных погодных условий. Сильный ветер, сильно качает судно, оно слишком быстро дрейфует, поэтому рыбная ловля невозможна.

В зависимости от размера судна и некоторых оказываемых услуг (на судне варится уха, предоставляется обед, удобные условия для рыбной ловли), выход в море в 2003 г. рыболову-любителю стоил от 40 до 80 Лт. Можно было бы предположить, что команда судна зарабатывает большие деньги, однако, оценив сегодняшние цены на дизельное топливо и то, что судна старые и их надо постоянно ремонтировать, эти деньги не являются большим доходом.

При организации рыбной ловли с берега важны подходы к морю, безопасная парковка автомобилей. Во время рыбной ловли с берега ловится камбала, палтус, сарган, окунь, другие пресноводные рыбы. Ранней весной при появлении саргана, все более популярной ста-

новится его ловля с Палангского моста, а кое-где и прямо с берега. Рыбная ловля с берега популярна во всей западной части приморья Литвы, особенно неподалеку от усадеб рыбаков, где любители развлекательной рыбной ловли находят убежище. В этих районах рыболовы-любители с берега рыбачат длинными удищами, предназначенными для дальнего заброса наживки. Такая рыбная ловля эпизодична, бессистемна, и пока что ее трудно описать с точки зрения рациональной рыбной ловли. Нелегко оценить количество рыбы, пойманной такими рыболовами, а также доходы за полученные государством разрешения на рыбную ловлю. Имеется в виду рыбная ловля с Палангского моста, берега порта Швянтойи, мола Клайпедского порта.

4.3.12. Возможности развития промысла морского развлекательного рыбного лова в Литве

В будущем, по примеру Европы, развлекательная морская рыбная ловля должна будет занять более важное место наряду с другими отраслями бизнеса, предоставляющими развлекательные услуги. Экологическое состояние Балтийского моря, экономическое развитие региона и традиции по охране окружающей среды формируются и в будущем будут определять развитие развлекательной рыбной ловли в прибрежных частях Литвы и в соседних странах. Следует констатировать, что хотя эта ниша деятельности на прибрежной части Литвы при имеющихся условиях, почти заполнена, но еще имеет возможности для развития. Особенно это актуально, если при одобрении Сей-

ма в 2004 г. до 2012 г. будет восстановлен порт Швянтойи, уже начаты проектировочные работы.

С другой стороны, имеются местные особенности и другие ограничивающие факторы. Одним из факторов, формирующих успех промысла, являются условия местной окружающей среды: настоящая и будущая инфраструктура Клайпедского порта и близлежащих более мелких портов, а так же конкурентоспособная окружающая среда этой деятельности в юго-восточной Балтии. В связи с небольшим разнообразием рыбы и малым количеством пойманной рыбы, возможности международного туризма в нашем приморье ограничены. Утвердится ли в этом регионе туризм развлекательной рыбной ловли, будет зависеть от промышленной деятельности населения.

Можно прогнозировать, что, как и в соседних Прибалтийских странах, больше всего будет распространяться рыбная ловля трески, а постепенно и – сезонный лов лосося. Это самая большая возможность привлечь рыболовов со средними доходами из центральной Литвы и восточных регионов Европы. Самая интенсивная рыбная ловля будет в начале лета и в осенне-зимние месяцы. Летом владельцы малых судов могли бы заниматься другой деятельностью, например, организацией развлекательных экскурсий по морю и др. Стремясь к успешному развитию развлекательной морской рыбной ловли в приморье, обязательно следует обновить порт Швянтойи, подъездные дороги; соответствующим образом привести в порядок обслуживающий сектор с кратковременными центрами для остановки в Клайпедке, Паланге и Швянтойи. Прогнозируется, что именно с такими, приведенными в

порядок портами и увеличенным количеством маломерных судов, связано развитие развлекательной рыбной ловли.

На прибрежной части Литвы, еще очень не хватает опыта по управлению и менеджменту предоставления этой услуги, также не хватает современных, оборудованных соответствующим образом катеров. Имеющиеся суда морально и технически устарели, средний возраст кораблей – 15 лет, все они без экономичных двигателей, им необходим капитальный ремонт. Очевидно, что по причине невысокой себестоимости и более мобильного хозяйства, большие перспективы имеют владельцы малых судов. Большинство владельцев планируют сдать свои суда на металлолом и на вырученные деньги купить удобные 4–6–местные катера, а свою деятельность связать с развлекательной рыбной ловлей и прибрежным туризмом. Пока поставщики услуг развлекательной рыбной ловли Клайпеды и Литовского приморья специализируются только по предоставлению услуг рыбакам Литвы. В будущем от этих услуг не будут отказываться и иностранные туристы. В последнее время довольно трудно развлекательную рыбалку заказать на 3–4 человек. Для них слишком дорого заказывать все судно. Аренда корабля колеблется от 900 до 1200/1500 литов. На одного человека выходит от 150 до 300 литов, в зависимости от количества услуг. Часто во время рыболовной экскурсии заказывается народная музыка, празднуются свадьбы и юбилеи, есть возможность заказать фотографа, видеосъемку, приготовить специальную пищу и т. д.

В будущем, стремясь сделать морскую развлекательную рыбалку более привлекательной и экономически более

полноценной, обязательно согласовать юридическую базу, предоставление услуг оперативного метеорологического прогноза, а рыболовным гидам хорошо выучить английский и русский языки, обеспечить безопасность развлечений, фиксировать учет добычи и соответствующую рекламу. Учитывая опыт других стран, можно утверждать, что переориентирование на развлекательную морскую туристическую рыбную ловлю дало бы новый импульс для прибрежного рыболовного промысла, открыло бы новые перспективы для семей рыбаков, для реализации творческого потенциала людей.

4.4. Анализ эффективности рыбной ловли и влияние на ресурсы

Опросы Центра общественного мнения и рыночных исследований «Vilmorus» за 2003 и 2007 г. показали, что расходы, связанные с рыбной ловлей, были у 0,5 млн. населения нашей страны. Это более или менее активные рыбаки, поэтому предполагается, что рыбаков в Литве много. И хотя они рыбачат не промысловыми рыбаками снастями, влияние на рыбные ресурсы страны должно быть очень явным. Более того, рыбные ресурсы наших внутренних вод ограничены. Из книги проф. Й. Вирбицкаса «Рыбы Литвы» (Вильнюс, 2000) мы знаем, что биомасса речных рыб страны составляет около 1,5 тыс. т, в озерах – 7,5 тыс. т, в Куршском заливе – около 7,5 тыс. т., в водохранилищах – еще 3,5 тыс. Арифметически разделив все это количество на 0,5 млн. числа активных рыбаков, получим, что в среднем на одного рыбака приходится только

по 40 кг рыбы. Однако эту рыбу ловят не только рыболовы-любители. Во многих местах ставят сети и промысловики. А браконьеров, использующих запрещенные рыболовные снасти, можно заметить везде. Для того чтобы рационально управлять рыбными ресурсами, необходимо собрать более точные данные о размерах уловов каждой перечисленной категории рыболовов. В этом разделе и будет попытка оценить эффективность рыбной ловли.

4.4.1. Озера и реки

Учет рыбы, пойманной при помощи любительских рыболовных снастей, в Литве ведется достаточно давно. Раньше такие данные должны были собирать отделы Общества охотников и рыболовов и рыболовы-любители, рыбачившие по отдельным разрешениям в так называемых водах государственного резерва (т. е. в арендованных) и в водах, принадлежащих рыбакам-промысловикам. Согласно этим данным видно, что ежегодный улов всех рыболовов в 1980–1983 г. в среднем был 6139 т. Однако при изменении юридической базы, такой системы учета фактически не осталось.

За один рыбный день лова 1994 г. и 2004 г. уловы рыбы в озерах по количеству и весу рыбы практически не отличались.

Эти данные подтверждает и прямой учет, проведенный сотрудниками экологии, за февраль–сентябрь 2000 г. по уловам рыболовов-любителей в разные сезоны года, проведенный в различных водоемах. Результаты показали, что общие самые большие уловы рыболовов-любителей в мезотрофных озерах и достигают 2,6 кг за 1 рыбку. В остальных

озерах и прудах средние уловы статистически достоверно не меняются и составляют 1,65–1,8 кг рыбы за 1 рыбку. Уловы отдельных видов рыб в разных водоемах отличаются друг от друга. Меньше всего варьируют уловы лещей: в течение одного рыболовного дня (суток, если рыбачат и на донку) в среднем составляют 1,8 кг. Улов плотвы составляет 0,7 кг за 1 день рыбалки, окуня – 0,5 кг, щуки – 1,7 кг за 1 день лова. Уловы всех остальных видов рыб на любительские рыболовные снасти – небольшие (Научный отчет «Оценивание и подготовка методики учета по количеству рыбы, пойманной любительскими рыболовными снастями в озерах и прудах (кроме Каунасского моря)»; (Е. Букельскис, Вильнюс, 2000). Распределяя по способам любительского лова, самые большие уловы отмечены при ловле на донку; в среднем 3,92 кг на одного рыболова за одну рыбку. Самые большие уловы – в июле месяце; они составляют 6,3 кг на одного рыболова за рыбку, а самые малые – в мае месяце; они не превышают 2 кг на одного рыболова за одну рыбку. Общий улов другими способами (подледный лов рыбы – поплавковый или спиннинговый) статистически достоверно не различаются во все времена года. Самый малый улов – достигается при подледном лове – в среднем 1 кг за рыбку, поплавочной удочкой и на спиннинг – в среднем 1,5–2 кг за рыбку.

Реки, как и озера или водохранилища, привлекают довольно много рыболовов-любителей. Уловы в реках при помощи любительских рыболовных снастей часто такие же самые или даже больше, чем при помощи промысловых рыболовных снастей. Например, по данным за 1980–1983 г., когда проводился строгий

учет улова любительской рыбалки, улов рыболовов-любителей в реках составлял 48,5 проц. от всей рыбы, пойманной в реках. Больше всего рыбы рыболовы-любители поймали в Нямунасе – около 40 тонн ежегодно или 45,6 проц. от всего любительского улова. В других реках улов рыболовов-любителей значительно меньше: в Минии – 15 т, в Невежисе – 6 т, в Швянтойи и Нярис – по 5 т, в Дубисе, Венте и Юре – по 3,5–4 т, в Шушве, Шалтуоне, Муше – по 2,5–3 т ежегодно. Всего при помощи любительских рыболовных снастей ежегодный улов в реках в среднем составлял по 150 т рыбы, треть от этого количества – в Нямунасе (Бружинскене, Вирбицкас, 1988). Большую часть улова составляют лещ, плотва, голавль, судак, окунь, щука, сырть. На эти виды рыбы приходится более 80 проц. всего улова любительской рыбалки.

4.4.2. Куршский залив и дельта Нямунаса

По утверждению А. Швагждиса (2004), в регионе Куршского залива больше всего рыбы ловится в период нереста.

Добыча рыболовов в Куршском заливе может быть максимальной в зависимости от времени года, поэтому можно сделать вывод, что рыболов во время лова добывает половину средне-дозволенной нормы – 2–2,5 кг рыбы. По этим критериям – количество рыболовов, видовой состав рыбы и объем улова можно установить, какое количество рыб за год могут выловить любители (Рис. 35, 36, 37).

Выполнив подсчеты, было установлено, что в низовье Нямунаса каждый год рыболовы-любители больше всего

Таблица 5. Уловы рыбаков-любителей (кг/в день) в Скирвите, Атмате, Нямунасе в январе–декабре месяце

Месяц	Январь	Февраль	Март	Апрель	Май	Июнь
Улов одного рыболова за день, кг	0,05	0,604	1,825	2,832	5	3,605
Месяц	Июль	Август	Сентябрь	Октябрь	Ноябрь	Декабрь
Улов одного рыболова за день, кг	3,714	2,655	2,030	1,281	2,381	1,998

Таблица 6. Уловы (кг/в день) в реке Минии в январе–декабре месяце

Месяц	Январь	Февраль	Март	Апрель	Май	Июнь
Улов одного рыболова за день, кг	0,020	0,020	5,000	7,297	3,354	1,179
Месяц	Июль	Август	Сентябрь	Октябрь	Ноябрь	Декабрь
Улов одного рыболова за день, кг	0,447	1,341	1,260	0,691	0,264	0,203

Таблица 7. Уловы (кг/в день) в реке Пакальне в январе–декабре месяце

Месяц	Январь	Февраль	Март	Апрель	Май	Июнь
Улов одного рыболова за день, кг	0,100	0,100	5,00	1,532	0,645	1,129
Месяц	Июль	Август	Сентябрь	Октябрь	Ноябрь	Декабрь
Улов одного рыболова за день, кг	1,169	1,008	0,968	4,516	2,702	0,323

Таблица 8. Уловы (кг/в день) в польдерах в январе–декабре месяце

Месяц	Январь	Февраль	Март	Апрель	Май	Июнь
Улов одного рыболова за день, кг	0,0	0,0	4,255	5,000	3,777	3,590
Месяц	Июль	Август	Сентябрь	Октябрь	Ноябрь	Декабрь
Улов одного рыболова за день, кг	1,888	2,314	3,537	5,266	2,048	0,293

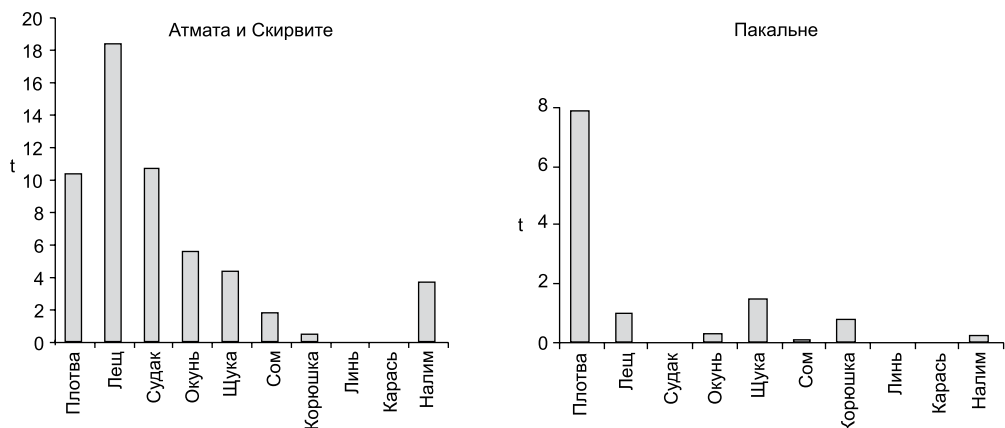

Рис. 35. Количество рыбы, пойманной рыболовами-любителями, в реках Атмата, Скирвите и Пакальне

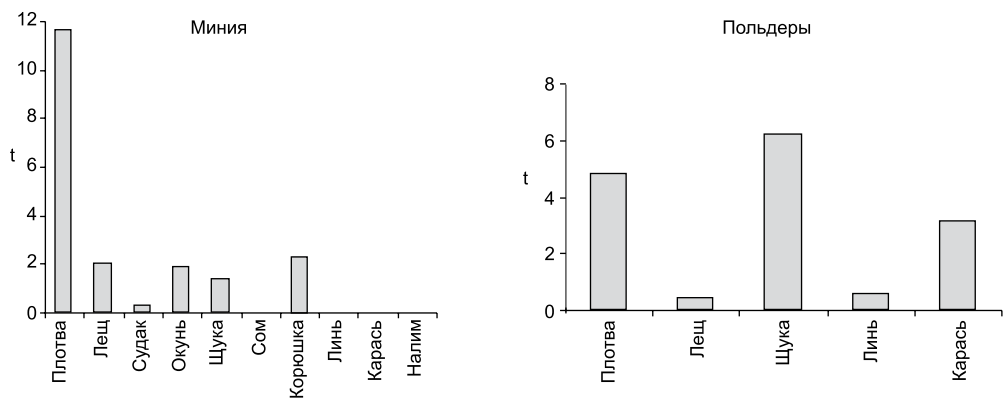

Рис. 36. Количество рыбы, пойманной рыболовами-любителями, в Минии и польдерах за год

рыбы вылавливают в самых больших ответвлениях: в Скирвите (30 т) и в Атмате (25 т). В реке Минии любители могут поймать около 19,5 т рыбы, в реке Пакальне – 12 т, в польдерах – 15 т разной рыбы.

В Атмате и Скирвите успешнее всего ловят леща – около 18 т в год. Плотвы, судака ловят в два раза меньше, окуня, щуки и налима – в три раза меньше, чем леща (Рис. 35).

В реках Пакальне и Миния интенсивнее всего ловят плотву, их можно выловить до 8–12 т в год. Остальные рыбы – судак, лещ, окунь, корюшка – могли составлять одну треть от общего объема улова (Рис. 36, 37). В польдерах

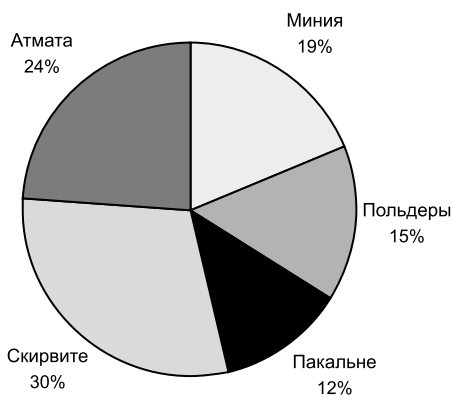

Рис. 37. Относительный улов рыболовов-любителей (%) в водоёмах РПДН

из-за специфических условий жизни и по причине отсутствия больших паводков, улов любителей составляли щуки,

караси и плотва. Других рыб ловилось мало (Рис. 36).

Обязательно требуется оценить, какое влияние любительское рекреационное рыболовство в Приморье имеет для общих запасов рыбы Куршского залива и рыбного промысла. Статистические данные говорят о том, что ежегодный улов литовских рыбаков-промысловиков составляет до 1000–1500 т разной рыбы. Сравнивая этот улов с уловом рыболовов-любителей, становится ясно, что по абсолютному весу пойманной рыбы, влияние рыболовов-любителей не является большим, а их уловы могут составлять только около 15 проц. от общего улова. Все-таки, выполнив более глубокий анализ улова по видам добытой рыбы, выясняется, что влияние любительского рыболовства для улова рыбаков-промысловиков в Куршском заливе и для запасов основных рыб является не однозначным (Рис. 38).

Анализируя основные промысловые и любительские уловы, и учитывая их удельный вес, разделив их на группы, становятся ясными различия относительных уловов (Рис. 39). Воздействие любительской ловли на промысловый улов леща, плотвы, судака, корюшки, карася и налима является слабым или незначительным. Немалое влияние любительское рыболовство по сравнительному весу улова оказывает на улов сома, окуня и щуки.

Воздействие на рыбные ресурсы оказывает не только объем пойманной рыбы в килограммах (по весу), но и их число (средний вес пойманного индивида). Если в Куршском заливе рыбаки-промысловики для ловли основных видов рыб используют рыболовные снасти большой ячеистости, то рыболовы-любители ловят рыб гораздо мень-

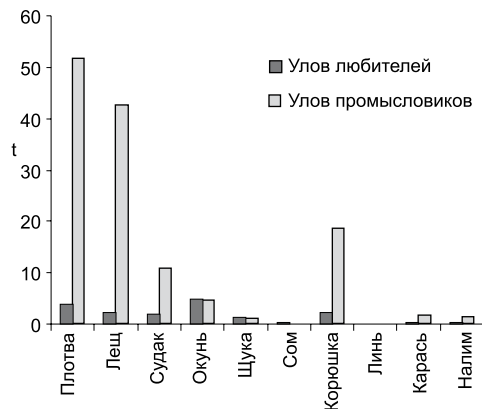

Рис. 38. Относительность основных уловов самых распространенных видов рыб рыбаками-любителями и промысловиками

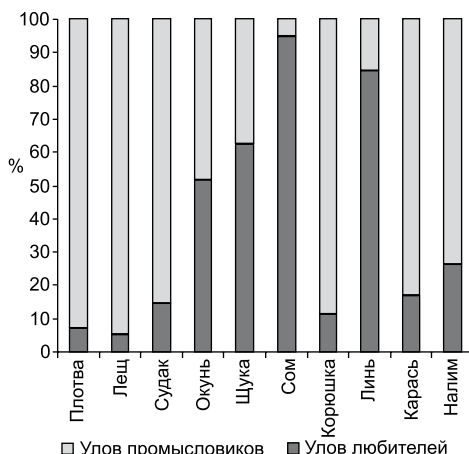

Рис. 39. Относительные уловы в % рыбаков-промысловиков и рыболовов-любителей

ших размеров. Например, вес щуки, судака в уловах рыболовов-любителей не составляет даже килограмма, а средний вес этой рыбы в уловах промысловиков составляет около 2 кг. По этой причине, чтобы оценить влияние любительской и промысловой ловли на рыбные ресурсы, количество хищных видов рыб – судака, щуки, налима в любительской рыбной ловле необходимо удвоить или утроить. При подсчете получаем, что влияние любительского рыболовства налима, судака, окуня в рыболовстве приравнивается промысловому лову, а любитель-

ское рыболовство щуки и сома предопределяет величину запасов этих рыб в Приморском регионе.

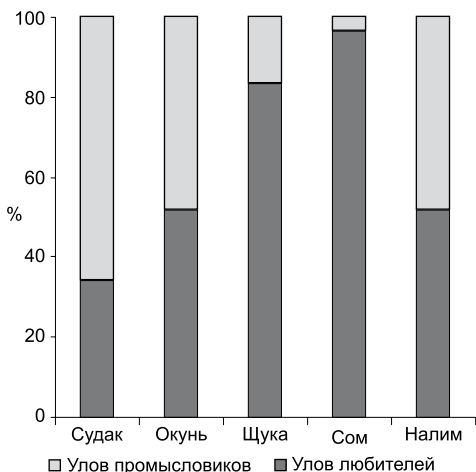

Рис. 17. Относительный улов хищных рыб – судака, окуня, щуки, сома, налима в уловах любителей и промысловиков в Приморье

Замечание: зависимости получены при сравнении среднего веса пойманной рыбы.

Полученные результаты и анализ позволяют утверждать, что увеличение интенсивности любительского рекреационного рыболовства в последнее десятилетие могло негативно повлиять на

улов хищных рыб – щуки, налима, сома, окуня – в Куршском заливе и в дельте Нямунаса.

Уменьшение интенсивности рыболовного промысла в отношении объема запасов хищной рыбы, исключая судака, не будет иметь существенного значения.

В настоящее время часть рыболовов-любителей занимаются специализированной ловлей хищных рыб, и от активности и интенсивности ловли любителей меняется количество хищной рыбы в Куршском заливе и в низовье Нямунаса.

Оценивая большие потоки рыболовов-любителей и стремясь рационально использовать рыбные ресурсы, средства, полученные за любительское рыболовство, должны быть назначены для восстановления ущерба, нанесенного природе, в этом случае – для искусственного разведения хищной рыбы.

4.4.3. Балтийское море

Уловы удильщиков во внутренних водах являются не такими уж мелкими даже в сравнении с количеством рыбы, пойманной рыболовами-любителями в

Таблица 9. Анализ отбытия десяти маломерных судов в море 2003 г.*

№ корабля	Количество рыболовов во время рейса	Продолжительность рейса (по часам)	Дни, проведенные в море за год	Улов во время рейса кг	Улов за год кг	Кг на одного рыболова во время рейса
№ 1	12	9	60	28	1680	2,33
№ 2	12	10	59	29	1611	2,41
№ 3	12	8	58	31	1798	2,58
№ 4	11	10	52	20	1040	1,82
№ 5	10	10	48	18	864	1,8
№ 6	10	9	40	20	800	2,0
№ 7	10	9	34	26	884	2,6
№ 8	9	10	28	16	448	1,77
№ 9	8	9	18	30	540	3,75
№ 10	8	8	12	26	312	3,25
В среднем	10,2	9,2	40,9	24,4		2,39
Всего	102	92	409	244	9977	

*Данные не являются точными, они собраны во время опроса.

открытом Балтийском море. Из данных, собранных докт. Шарунасом Толюшисом и Элигиусом Бацявичюсом, выясняется, что в 2003 г. средний улов рыболова, ловящего рыбу в открытом море, был 2,39 кг (продолжительность рейса в среднем 9,2 часов).

Представленные в таблице данные не являются точными, потому что собраны во время устных бесед. Ввиду объективных причин не сообщается, какие именно данные, с какого судна собраны.

Анализируя данные, изложенные в таблице, можно предположить, что за 2003 г. море посетило внушительное число любителей развлекательной рыбной ловли – 4408. Хотя каждый из них в среднем поймал по 2,39 кг трески, общее количество пойманной за год трески довольно внушительно и составляет почти 10 т, при этом следует учитывать и то, что любительская ловля трески в Литве находится на начальной стадии, а количество судов является очень маленьким. Не зря Директорат рыболовства ЕС с 2000 г. рекомендовал, а с 2005 г. обязал

все страны Балтийского моря, которые занимаются рыбной ловлей, помимо данных промыслового улова трески, собирать и данные улова развлекательной рыбной ловли.

Выводы

1. Средний улов рыболова за один день в 2004 г. в реке Нерис, достигал 18 штук рыбы весом 2,54 кг. По сравнению с аналогичными исследованиями В. Жилюкене в 1994 году, тенденции уменьшения улова не наблюдается.

2. В 2004 г. средний улов каждого рыболова за один день лова в озере Пикелишкес достигал 14 штук рыбы весом 1,66 кг. Эти данные, установленные В. Жилюкене в 1994 г., почти не отличаются от уловов рыболовов.

3. Уловы рыболовов в реках, озерах и водохранилищах не меньше по сравнению с аналогичными средними уловами в открытом Балтийском море (в среднем 2,39 кг в день) и в Куршском заливе (в среднем 2–2,5 кг в день).

5. Правовые акты Литовской республики и Калининградской области Российской Федерации, регламентирующие рыболовство и туризм

5.1. Правовые акты Литовской Республики

В связи с правовыми актами, регламентирующими рыболовный туризм, существует много указов и правил, предназначенных для охраны рыб. Это становится понятным, потому что без охраны рыбы становятся невозможными и перспективы рыбного промысла. Охрана рыб в регионах Куршского залива и дельты Нямунаса имеет длинную историю. О ней Й. Вирбицкас в своей книге «История охраны рыбных ресурсов» пишет следующее:

«Рыболовство и прямую охрану рыбных ресурсов в Куршском заливе урегулировали законы Пруссии 1378 г., которые запрещали: ловить рыбу с берега во время нереста, в ночное время, перепродавать рыбу, ставить сети на расстоянии менее 100 шагов одна от другой летом и 40 шагов – зимой, рыбачить мелкоячеистой сетью. После завоевания Пруссии существовала норма, что истребляющий молодь рыбы молодой рыбовод является таким же неумным, как земледелец, расточающий семена. Законы одним жителям предоставляли привилегии на постоянную бесплатную рыбную ловлю, а другим – рыбную ловлю только некоторых видов для нужд своей кухни. Большие привилегии приобрели те жители, земля которых находилась на границе с заливом. Этими привилегиями пользовались 28 семей рыбаков Ниды и их потомки – преемники рыболовства, – которые пользовались этими привиле-

гиями до начала XX столетия. Исполнением Законов рыболовства регулировали «фишмейстеры» – надзиратели рыболовства. Во время Жальгирьской битвы – в 1410 г. таких надзирателей в Куршском заливе было 39. В теперешней Литовской акватории Куршского залива в разные времена работали от 4 до 7 надзирателей рыболовства. Они также заботились об охране чистоты воды. С 1567 г. на несколько лет была запрещена рыбная ловля донным тралом – кюделем, а с 1587 г. начинает проводиться статистика рыболовства – составлены списки государственных вод, в которых содержались данные о величине акватории и о количестве пойманной и выпущенной рыбы. В 1589 г. закон установил порядок рыболовства и реализации рыбы, регламентировал средства рыбной ловли и обязал надзирателей рыболовства присматривать за проходами рыбы в места нереста. С XVI столетия до начала XIX столетия рыбная ловля лосося, идущего в места нереста, была разрешена только после того, как перегородили колышками ответвления Нямунаса с установленными между ними специальными ловушками. Закон 1640 г. режима рыболовства не изменил, только управление рыболовной деятельности сделал более строгим. В законе 1792 года, который состоит из 68 пунктов, впервые была указана принудительная ячеистость сетей разного назначения, он запрещал использовать рыбу в изготовлении масел, для кормления скота и птицы, преграждать сетями северную часть

Куршского залива во время миграции лосося, Европейского морского осётра, сига, угля. Закон 1845 г. еще более ограничивал число рыбаков и арендаторов, ловящих рыбу около устьев рек, впадающих в Куршский залив. В законе 1847 г. указано, что рыболовство в заливе является собственностью государства. В нем впервые указано количество рыбы, которое разрешено для ловли. Закон запрещал для ловли использовать снасти, наносящие вред рыбам, во время нереста рыб копать грунт, поднимать камни из воды, рубить тростник. Закон впервые ограничивал рыболовство во времени: во время миграции лосося на места нереста, и во время самого нереста лов был запрещен с 15 октября по 14 декабря, а во время нереста других рыб – с 15 апреля по 14 июня. Эти правила действовали до 1941 г. с незначительными изменениями. До 1960 г. никто не заботился об охране рыбных ресурсов, рыболовство проводилось интенсивно и рыбные ресурсы были просто истощены. Первые и достаточно совершенные правила рыбной ловли в бассейне Балтийского моря, которые были установлены Советом министров СССР и Государственным Плановым комитетом, начали действовать в 1960 году, и с незначительными изменениями существовали до восстановления Независимости.

С древних времен и до XX века охрана рыбных ресурсов и рыболовство близ берегов Балтии регулировалось, как и рыболовство в Куршском заливе до 1941 г., в порядке, свойственном надзирателям рыболовства, хотя считалось, что прибрежная полоса в расстоянии 3 морских миль принадлежит владельцу другого побережья, но все, кто хотел, рыбачили, а так же в любом месте – там,

где надеялись поймать больше рыбы. По словам инспектора А. Родоманскиса (1942) «в море ходят не все, кто желает, а только счастливые везунчики, которые имеют чутье на рыбу».

С 1944 года, когда побережье стало приграничной зоной, рыбная ловля у берегов была очень строго ограничена. До восстановления Независимости, рыболовство в Балтийском море, как и в Куршском заливе, а также в дельте Нямунаса, регулировали упомянутые правила рыболовства в Балтийском бассейне, введенные в 1960 году. После восстановления Независимости вступили в силу правила, единые для всех Балтийских государств. Состояние рыбных ресурсов каждый год оценивается, и квоты улова рыбы устанавливаются представителями организаций рыболовства Балтийских стран на основе результатов исследований изменения рыбных ресурсов. В Куршском заливе действуют такие же самые правила, как и для всех внутренних вод.

Еще в древности рыболовство регулировалось и во внутренних водах. Великий Князь Литвы Гедиминас, обращаясь в письме от 26 05 1323 к ремесленникам соседних стран, приглашает рыбаков посетить Литву, обещая их освободить от платы налогов и повинности на 10 лет; это доказывает, что рыболовство в те времена регулировалось экономически. Ограничение рыболовства во внутренних водах появились вместе с появлением частной собственности. Первые записи знаний о правовых нормах регулирования рыболовства во внутренних водах встречаются в сервитутах, которые были написаны до разглашения Статута Великого Княжества Литовского. В сервитутах указывается, что во многих

озерах и реках всем разрешается ловить рыбу малыми снастями – удочкой и сетями разной конструкции – с берега, не входя в воду и без помощи лодок. Рыболовство в лодках дозволялось только решением собственника. В одних водах ловить рыбу разрешалось только во время религиозных праздников, в других – целый год. Эта традиция мелкого рыболовства фактически действовала до 1941 г. В Статуте Литвы 1529 г. за ловлю рыбы в чужом озере были предусмотрены штрафы. В 1557 г. закон волоков запрещал ловить рыбу с апреля по июнь месяц во время нереста рыб. Лесникам было приказано следить, чтобы реки не были перегорожены колышками, и чтобы рыба могла свободно мигрировать. В литературных источниках XVII столетия указывается, что меньшие реки дельты Нямунаса во время нереста рыб были подтоплены, чтобы сконцентрировать мигрирующих рыб, хотя это мешало судходству.

После инкорпорации Литвы в состав царской России, действовали ее законы, которые предназначались для огромной территории. Основу охраны рыбных ресурсов и создания литовских правил представлял «Календарь ловли простой рыбы в водах литовских губерний, обозначающий время нереста и малое большинство пойманной рыбы», подготовленный П. Матулёнисом. После получения независимости, 1920 г. он подготовил устав, который охранял нерест рыб и ее молодь, но он не был утвержден Правительством. Правила промысловой рыбной ловли были установлены в 1934 г. Разрешалось ловить рыбу сетями, ячеистость которых было не менее 1,5 см. Эти правила не оказывали влияния на количество вылавливаемой

рыбы, не ограничивали мелкое рыболовство с использованием удочки и сетей, не используя лодки. В 1939 г. были утверждены «Правила рыбной ловли в государственных и частных водах», следуя которым всем разрешалось ловить рыбу на берегу, используя удочку или спиннинг, но не наносить вред владельцу. Рыбная ловля с лодки или зимняя подледовая рыбная ловля были возможны только по разрешению владельца или арендатора водоёма. В тогдашней Литве в Вильнюсском краю около 1933 г. 60,4 тыс. гектаров озер имели государственное значение, а 26,5 тыс. гектаров принадлежали владельцам. Многие государственные озера были сданы в аренду. С 1928 г. ведется статистика пойманной рыбы, которая помещается в издании «Литовская статистическая летопись».

В послевоенные годы эксплуатация рыбных ресурсов и их охрана регулировалась Министерством рыболовства, а после его упразднения – Управлением эксплуатации внутренних вод, а 1957 г. учрежден Комитет охраны Природы. Он разработал правила рыбной ловли во внутренних водах, которые, перетерпев ряд дополнений и изменений, были действительны до восстановления Независимости. В них ограничивалась рыбная ловля в непромысловых количествах, имело место специализированное рыболовство разных видов рыб. «Правила рыболовства и охраны рыбных ресурсов в литовских водах» и «Правила любительского рыболовства и охраны рыб», подготовленные Министерством охраны окружающей среды, по сути, не изменил режим рыболовства, в сравнении с до этого действующими правилами. Они стали только более конкретными и приспособлены к действующей

экономической и политической реформе – введены журналы по рыболовству, увеличилась ответственность за нарушение правил рыболовства.

В общем, все правила рыболовства до конца XX столетия регламентировали в сфере охраны рыб: способы рыболовства и рыболовные снасти; размер сетей, предназначенных для специализированного рыболовства, ячеистость сетей, и расстояние между расставленными сетями; запрещенные места и время рыбной ловли; виды рыб, которые запрещалось ловить, промысловый объем рыбы, созревшей в половом отношении; учет пойманной рыбы; администрирование рыболовства; законодательную ответственность при нарушении правил; поддержание чистоты воды и хозяйственные работы в водоёмах, приют рыбы не промыслового размера при специализированном лове рыбы разных видов».

Любительское рыболовство в Литве регулируется 90 правовыми актами. Более существенные из них перечисляются ниже.

ЗАКОНЫ ЗАКОН О ЛЮБИТЕЛЬСКОМ РЫБОЛОВСТВЕ ЛИТОВСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

№ IX–2389, от 15 июля 2004, Вильнюс
Валстибес жинёс, 2004, № 118–4395

Комитет по охране окружающей среды в Сейме инициировал подготовку закона, регламентирующего отношения внутри любительского рыболовства. По решению управления Сейма, была создана крупная организация, представляющая многих, подготовительная группа этого правового акта. В ней принимали участие 20 участников.

Специалисты, находящиеся в рабо-

чей группе, имели разное мнение на счет любительской и рекреационной рыбной ловли. Все-таки удалось найти общий язык. Для того должны были быть найдены компромиссы, промежуточные решения. Решения были приняты по принципу консенсуса.

Устроители закона должны были оценить и то, что между самыми рыболовами существуют разные мнения в отношении этой сферы времяпрепровождения и направлений его развития. Одни желают ловить рыбу по возможности в большем числе водоёмов, хотят, чтобы основная часть рек и озер не сдавались в аренду, а порядок выдачи разрешений на рыбную ловлю был по возможности проще, и плата за них – наименьшая. Другие хотят сидеть у излюбленного озера и стремятся, чтобы у него сидело как можно меньше других рыбаков, а в озере, чтобы было как можно больше рыбы. Из-за этого предлагается расширять практику аренды водоёмов и уменьшать количество людей, и при этом собирать средства для интенсивного разведения рыб и их охраны – увеличивать плату за получение разрешения, ограничивать их количество. Таких противоречий было больше. Как удалось их решить, можно судить после прочтения Закона о Любительском рыболовстве.

Что же нового в Законе о любительском рыболовстве? Во-первых, сформулированы некоторые определения, которые ранее понимались неясно и употреблялись неоднозначно. Например, разрешение использовать рыболовный участок. Это документ, который этим законом в установленном порядке предоставляет право использовать рыбные ресурсы и организовать рыбную ловлю в определенном водоеме. Таким

образом вводится новый порядок, меняющий порядок аренды водоёмов для любительской рыбной ловли. Отказ от аренды принят в связи с проблемами, которые возникают в ее случае и связаны с необходимостью инвентаризации водоёмов, а для этого требуются большие средства (которых нет).

Конкретно выявлены и категории водоёмов, и основы их объявления, как не подлежащих аренде (им не выдаются разрешения использовать участки рыбной ловли). Таких основ имеется множество, потому что существует стремление не только соблюдать интересы охраны среды, но и интересы множества склонных к туризму рыбаков, которым требуется социальная поддержка. Вместе с тем, охраняются интересы настоящих арендаторов, которые хорошо выполняют условия договора. Если такие арендаторы захотели бы продлить договор об аренде (получить разрешение использовать участки рыбной ловли), то водоёмы не должны были бы быть у них отняты, а договоры должны были бы быть продлены без аукциона. На закрытых аукционах предполагается позволить участвовать не только жителям поселков (как поступают в настоящее время), но и более широкому кругу граждан. Установлено, что во внутренних водах Литвы приоритетным является любительское рыболовство, а не рыбный промысел (как это было раньше). По этой причине, предлагается не разрешать промысловый лов в малых водоёмах, и ограничивать его любыми другими способами. Запретить промысел полностью не предполагается, хотя были и такие предложения.

В законе подчеркивается, что арендаторы водоёмов имеют право получать пособие от государства с целью вос-

произведения и охраны рыбных ресурсов. Управляющие водными ресурсами (собственники и администрации самоуправлений областей) обязаны подготовить программы по использованию и разведению запасов рыб.

В законе предопределяется, что должен быть создан такой порядок распространения разрешений для рыбной ловли, который учитывал бы возможность получения разрешений на все водоёмы на местах, где разрешается любительское рыболовство. Создаются условия для организации рыболовства по лицензиям в тех водоёмах или их частях, где лов ограничен, а также для ловли охраняемых и опекаемых видов или интенсивно разводимых рыб. По разрешениям-лицензиям разрешается ловить такими снастями, которые предусмотрены в правилах рыболовства, или ловить те виды рыб, ловля которых является ограниченной.

В законе не учитываются специфические условия любительской и рекреационной рыбной ловли. Эта деятельность в законе тесно связывается с туризмом и регулируется соответствующим законом. Это делается для того, чтобы расширяющееся предпринимательство могло бы получить помощь от структурных фондов ЕС. В связи с формированием политики любительского рыболовства создается совет по развитию любительского рыболовства, состав и устав которого утверждает Министерство окружающей среды. Также определяются функции управляющих областей и самоуправлений в этой сфере.

Закон любительского рыболовства рабочая группа готовила стараясь перенять лучший опыт развивающихся стран, сохранять в нашей стране наибо-

лее оправдавших себя элементы порядка рыбной ловли, не вызывать негативных последствий после принятия закона и не требовать дополнительных бюджетных денег. Подготовленный проект закона выявил именно такие принципы.

ЗАКОН О ТУРИЗМЕ ЛИТОВСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

19.03.1998 № УШ–667, г. Вильнюс
Информационный бюллетень «Новости
государства», 2002, № 123–5507.

ПОСТАНОВЛЕНИЯ

**ПОСТАНОВЛЕНИЕ ЛИТОВСКОГО
ПРАВИТЕЛЬСТВА** от 20 января 2005
года № 43 «О государственной поддержке, предназначенной для восстановления и охраны рыбных запасов и о порядке предоставлении рыболовцевских площадей пользователям и частным владельцам водоемов».

ПРИКАЗЫ

**ПРИКАЗ МИНИСТРА
ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ
ЛИТОВСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**
О Правилах любительского рыболовства и охраны рыбных ресурсов
16 мая 2002 г. № 251, г. Вильнюс
Информационный бюллетень «Новости
государства», 2004, № 159–5793

В настоящее время любительский лов рыбы в акватории Куршского залива регулируется правилами любительского рыболовства и охраны рыбных ресурсов. Они действуют на всех водоемах Литовской Республики, принадлежащих государственному фонду и имеющих рыбохозяйственное значение. В подготовке новых правил рыболовства активное участие принимал Совет по

развитию любительского рыболовства, в то время возглавляемый Альгирдасом Домаркасом. Были приложены все усилия для того, чтобы сделать правила более простыми и понятными. Из них был исключен большой раздел, в котором прежде перечислялись запрещенные для рыболовства места. Осталось только указание, в котором перечисляются запреты на сезонный лов рыбы и запреты на использование некоторых видов приманки. Из Правил также изъяты подробные описания любительских рыболовных снастей. Вместо этого описаны разрешенные способы рыбной ловли.

Правилами любительской рыбной ловли установлены следующие разрешенные способы вылова рыбы:

- рыбная ловля на нахлыст;
- рыбная ловля на поплавковую удочку;
- рыбная ловля на донку;
- рыбная ловля с использованием зимней удочки;
- ловля на спиннинг;
- волочением (ловля «на дорожку»);
- ловля «на кружки»;
- подводная рыбная ловля и некоторые другие.

Правила любительского рыболовства устанавливают количество крючков, допустимых для использования рыболовных снастей, срок (сезон) лова, количество и длину выловленной рыбы, в них указаны запрещенные для лова виды рыб и водоемы, в которых лов рыбы запрещен.

В акватории Куршского залива, где осуществляется любительская рыбная ловля, также действуют все выше перечисленные правила. С 1998 г. в Региональном парке дельты Нямунаса была введена лицензионная рыбная ловля. Это было сделано с целью урегулирова-

ния значительно возросшего потока любителей рыбной ловли, со стремлением накопить дополнительные средства для защиты рыбных ресурсов и активизацией их искусственного разведения.

**ПРИКАЗ МИНИСТРА
ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ
ЛИТОВСКОЙ РЕСПУБЛИКИ
«Об организации и осуществлении лицензионной рыбной ловли»**

10 февраля 2005 г. № Д1-75, г. Вильнюс
Информационный бюллетень «Новости государства», 2005, № 24-784.

По лицензии осуществляется вылов некоторых особо охраняемых видов рыб (лосося, кумжи, сига, речной миноги), а также некоторых видов рыб, искусственно разводимых в значительном количестве (каarp в 4-х озерах), рыба на некоторых охраняемых территориях (в Региональном парке дельты Немана, заповеднике Жуvinтас), рыбная ловля при помощи снастей, нетипичных для любительской рыбной ловли (ловля саком корюшки), а также рыбная ловля в некоторых частных водоемах (1 озеро).

**ПРИКАЗ МИНИСТРА
ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ
ЛИТОВСКОЙ РЕСПУБЛИКИ
«Об охране рыбных ресурсов
и промысловом рыболовстве в
польдерах Шилутского района»**
01.05.2001 г. № 238.

**ПРИКАЗ МИНИСТРА
ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ
ЛИТОВСКОЙ РЕСПУБЛИКИ
«Об утверждении типовой формы
разрешения использовать участок
(площадь) водоема для рыбной ловли»**
28.02.2005 г. № Д1-117, г. Вильнюс

Информационный бюллетень «Новости государства», 2005, № 31-1014

**ПРИКАЗ МИНИСТРА
ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ
ЛИТОВСКОЙ РЕСПУБЛИКИ
«Об утверждении описи порядка
рыбной ловли в частных водоемах»**
14 декабря 2004 г. № Д1-639, г. Вильнюс
Информационный бюллетень «Новости государства», 2005, № 4071.

**ПРИКАЗ МИНИСТРА
ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ
ЛИТОВСКОЙ РЕСПУБЛИКИ
«Об утверждении описи правил
порядка выдачи разрешения на любительскую рыбную ловлю и правилах
использования и учета разрешений
любительского рыболовства в
государственных водоемах»**
3 декабря 2004 г. № Д1-614, г. Вильнюс
Информационный бюллетень «Новости государства», 2004, № 180-6684

Правила любительской рыбной ловли в части Куршского залива, находящейся в юрисдикции Калининградской области РФ, незначительно отличаются от аналогичных правил, установленных в Литовской Республике. В целом эти отличия могут быть сведены к следующему:

- в Калининградской области один рыболов за одну рыбалку может выловить до 10 кг рыбы (в Литве в 2 раза меньше – 5 кг);
- в Калининградской области любительская рыбная ловля, за исключением времени с 20 апреля до 20 июня, разрешена во всех водоемах для всех желающих, имеющих удостоверение разрешения – рыболова на любительскую рыбную ловлю, – членский билет Общества рыболовов. В случае

желания рыбачить в период с 20 апреля по 20 июня, необходимо приобрести разрешение-лицензию, количество которых ограничено.

- в Куршском заливе без разрешения можно рыбачить, используя только одну удочку и один крючок.

Правовая регламентация водного туризма и организации развлечений

Руководствуясь правовыми актами Литовской Республики, владельцы судов, предоставляющие туристические и развлекательные услуги (перевозка пассажиров на различных типах судов), должны выполнять следующие, установленные законом правила:

- судно должно быть зарегистрировано в Государственной инспекции судодоходства внутренних водоемов;
- судно должно проходить ежегодный технический осмотр, подтвержденный документом, разрешающим эксплуатацию судна;
- иметь документ об остойчивости судна, удостоверяющий и подтверждающий количество людей, допустимых к перевозке на данном судне;
- минимальная команда судна должна состоять не менее чем из 2 человек: рулевого судна и матроса в возрасте не моложе 18 лет. Рулевой судна должен иметь выданное Инспекцией квалификационное удостоверение с установленным сроком действия, матрос на судне должен уметь пользоваться спасательными и противопожарными средствами, а также знать правила техники безопасности;
- выданную Министерством путей со-

общения лицензию, подтверждающую разрешение перевозить на данном судне пассажиров;

- на судне должны быть:
 1. установленное Инспекцией количество спасательных и противопожарных средств;
 2. радиосвязь, работающая на частотах УКВ;
 3. пиротехнические средства;
 4. если судно изготовлено из стеклопластика, на нем должен быть установлен радиолокационный отражатель;
 5. эхолот;
 6. магнитный компас;
 7. судового журнал;
 8. журнал учета устранения нефтепродуктов и мусора;
 9. оборудованные аварийные выходы непосредственно из кают.

К настоящему времени выявилась серьезная проблема: немало судов перевозит пассажиров, не имея на то лицензии. Лицензия выдается на неограниченный срок, хотя и должна каждый год регистрироваться. Лицензия выдается только юридическим лицам, таким образом, желающие получить лицензию, т.е. следует учредить свое предприятие. Все специалисты по эксплуатации водного транспорта на внутренних водоемах обязаны постоянно повышать свою квалификацию и каждые пять лет заканчивать соответствующие курсы. Рулевых судов на внутренних водоемах, специалистов по судам и рулевым прогулочным судам готовит частное предприятие Йонаса Лукшаса в г. Клайпеде.

5.2. Правовые акты Калининградской области Российской Федерации

Конституция Российской Федерации

Является основным сводом законов, в том числе и о рыбном хозяйстве. В Конституции излагаются основные положения в сфере использования естественных природных запасов, в том числе водных биологических ресурсов: земля и другие естественные ресурсы используются и сохраняются населением, проживающим на соответствующей территории; данные ресурсы лежат в основе жизнедеятельности этого населения. В Конституции определяются долевая, государственная, муниципальная и другие формы владения землей и естественными ресурсами.

Здесь отмечается: «управление, использование и распоряжение землей и другими естественными ресурсами осуществляется собственниками свободно, если это не наносит вред окружающей среде, не нарушает законов и не ущемляет законных прав других лиц». Во 2 статье Конституции закреплено право граждан на проживание в благоприятной окружающей среде, на достоверную информации о ее состоянии и на возмещение ущерба, если вследствие нарушений экологического законодательства, был нанесен вред их здоровью или эти нарушения привели к утрате их имущества.

В соответствии со статьей 58 Конституции граждане и юридические лица обязаны бережно относиться к природе и окружающей среде, заботиться о сохранении природных богатств.

В соответствии со статьей 71 Конституции Российской Федерации бе-

реговым линиям морей, воздушному пространству, зонам исключительного экономического влияния Российской Федерации и континентальному шельфу придается статус охраняемых государственных границ.

Законы Российской Федерации о рыбном хозяйстве из других источников

Помимо Конституции РФ, законы о рыбном хозяйстве, конкретные нормативные правовые и законодательные акты, устанавливающие правила поведения всех участников рыбного промысла и сохранения биологических ресурсов, содержатся в ряде других источников. К ним относятся: федеральные законы, нормативные законодательные акты действующих органов власти, судебная практика и судебные прецеденты, договоры, нормативные акты общественных и частных организаций. Важным источником, стимулирующим принятие национальных законов о рыбном промысле, являются международные правовые нормы, регулирующие отношения между рыбным промыслом и Мировым океаном, а также действующие в сфере сохранения мировых запасов водных биологических ресурсов.

Федеральный закон – это акт законодательного органа (Государственной Думы), представляющий интересы российских граждан и имеющий высшую юридическую силу.

В федеральном законе «Об охране окружающей среды» от 10 января 2002 г. изложены правовые основы и принципы охраны окружающей среды, в том числе водных биологических ресурсов и живой природы.

Федеральный закон «О животном мире» от 24 апреля 1995 г. является еще

одним важным правоустанавливающим документом, регулирующим взаимодействие человека с живой природой и ее охрану.

Животный мир Российской Федерации, согласно статье 4 Конституции, является государственной собственностью.

Рыбному промыслу отведено одно из центральных мест в федеральном законе «Об экологической экспертизе» от 23 ноября 1995 года. Впервые в Российской Федерации был принят закон, который утвердил в качестве основной задачи сохранение окружающей среды, т.е. провозгласил нелегитимность тех способов хозяйствования и видов деятельности, которые оказывают негативное воздействие на окружающую среду.

Закон выполняет охранные функции как по отношению к водным биологическим ресурсам, так животного мира. Экологическая экспертиза – это определение соответствия осуществляемой хозяйственной и другой деятельности экологическим требованиям. Экологическая экспертиза объекта позволяет выявить возможные негативные результаты этой деятельности для окружающей среды и связанные с ними негативные социальные и экономические последствия.

Государственную экологическую экспертизу осуществляет Федеральная служба по надзору в сфере природопользования и Ростехнадзор.

Федеральный закон «О рыболовстве и сохранении водных биологических ресурсов» от 20 декабря 2004 г. – это специальный закон об охране водных биологических ресурсов и рыболовстве.

Этот документ узаконил правила добычи водных биологических ресурсов. В частности, в статье 10 говорится, что

водные биологические ресурсы являются государственной собственностью, исключая те случаи, когда водные биологические ресурсы, находящиеся в изолированных водоемах, могут быть собственностью отдельных субъектов РФ, а также муниципальной или частной собственностью. Положения об отчуждении и управлении собственностью изложены в федеральном законе № 199 от 29 декабря 2005. Согласно этому закону водные биологические ресурсы, находящиеся на территории субъектов РФ, находятся в ведении органов власти этих субъектов.

Государственная стратегия развития рыбного хозяйства, структура органов исполнительной власти в сфере руководства рыбным промыслом и охраны водных биологических ресурсов определяется в соответствии с указами Президента РФ.

Морская доктрина, предложенная Президентом и одобренная 27 июля 2003 г., рассчитана на срок до 2020 г. В ней сформулированы основные принципы государственной политики в области рыбного хозяйства, в соответствии с которыми начата разработка важнейшего для российской экономики раздела программы национального возрождения. Распоряжением № 1265-р от 2 сентября 2003 г. концепция развития рыбного хозяйства на период до 2020 г. была принята Правительством РФ.

Нормативные акты правительства РФ конкретизируют и дополняют федеральные законы в сфере рыболовства и охраны водных биологических ресурсов. Правительство РФ также принимает самостоятельные нормативные акты, регулирующие правовые отношения в этой сфере.

Правительство РФ определяет функции и задачи федеральных органов исполнительной власти в сфере рыболовства и сохранения водных биологических ресурсов.

В соответствии с законом «О рыболовстве и сохранении водных биологических ресурсов» правительство РФ 26 сентября 2005 г. приняло постановление за № 583 «Об установлении и изменении общих допустимых норм добычи водных биологических ресурсов». В целях реализации этого закона, правительство РФ 20 мая 2005 г. приняло постановление за № 317 «О передачи некоторых функций и полномочий в сфере рыболовства и сохранения водных биологических ресурсов федеральным органам исполнительной власти».

Издаваемые федеральными органами исполнительной власти подведомственные нормативные акты в сфере рыболовства и сохранения водных биологических ресурсов обязательны к исполнению всеми юридическими и физическими лицами на всей территории Российской Федерации.

Так, Министерство сельского хозяйства России в рамках своей компетенции издает приказы, утверждает инструкции, постановления, типовые правила. В соответствии с вышеуказанным законом, Министерство сельского хозяйства 14 сентября 2005 г. приказом за № 133 утвердило «Типовые правила вылова рыбы».

Необходимо отметить, что принятие указанных федеральных законов, зачастую не имеющих четкой юридической проработки, требует подготовки большого числа подзаконных актов, издаваемых властными структурами различного уровня, что также не позволяет создать

полноценную правовую базу в этой сфере, снижает эффективность функционирования рыбного хозяйства.

В законодательную систему рыбного хозяйства входят нормативные правовые акты в сфере рыболовства и сохранения водных биологических ресурсов, принятые государственными властными органами субъектов Российской Федерации.

Так, в Калининградской области в 2001 г. принят закон «О рыболовстве и рыбном промысле в Калининградской области».

Областная администрация 11.13.2001 г. приняла постановление за № 111 «Об обязательном предъявлении изъятых водных биологических ресурсов в установленном в Калининградской области РФ порядке».

Международные правовые акты об охране и использовании водных биологических ресурсов, ратифицированные Российской Федерацией

При формировании правовой базы в области рыболовства и сохранения водных биологических ресурсов в соответствии с Конституцией РФ, были приняты во внимание международные законодательные акты, ратифицированные РФ. Российские юридические и физические лица обязаны выполнять международные договоры, конвенции, соглашения, участником которых является Россия. Если международными договорами, подписанными Российской Федерацией, установлены иные правила, нежели таковые предусмотрены законом [Российской Федерации], приоритетными считаются международные договоренности.

В национальном законе о рыбном

хозяйстве отражены требования и положения следующих международных правовых актов:

- Конвенция ООН о морском праве (1982);
- Конвенция ООН о морском праве от 10.12.1982 г. в части закона о сохранении и контроле за приграничными и мигрирующими рыбными ресурсами ратифицирована в специальном соглашении;
- Конвенция о биологическом разнообразии;
- Конвенция о международной торговле видами дикой фауны и флоры, находящимися под угрозой исчезновения (СИТЕС), Вашингтон, 1973 г.;
- Конвенция об охране всемирного культурного и природного наследия, Париж, 1972 г.;
- Конвенция ЕЭК ООН по охране и использованию трансграничных водотоков и международных озер, Хельсинки, 1992 г.;
- Конвенция по защите морской среды района Балтийского моря (Хельсинкская конвенция), Хельсинки, 1992 г.;
- Конвенции о рыболовстве и сохранении живых ресурсов Балтийского моря.

Следующие основные международные правовые акты регулируют отношения Российской Федерации и Литовской Республики в том числе и в области трансграничных водных ресурсов:

Соглашение о международных отношениях между Российской Федерацией и Литовской Республикой (1991);

Соглашение между Российской Федерацией и Литовской Республикой о государственной границе (1997);

Соглашение между Правительством

Российской Федерации и Правительством Литовской Республики о сотрудничестве в области рыбного хозяйства и охраны окружающей среды (1999).

Порядок осуществления любительской и спортивной рыбной ловли

Любительская и спортивная рыбная ловля – это вылов рыбы гражданами для собственных нужд, осуществляемый в соответствии с установленными правилами. Согласно федеральному закону «О животном мире», любительская рыбная ловля является одним из способов использования животного мира. В России любительской и спортивной рыбной ловлей увлечено около 20 млн. человек. Особенно большую нагрузку в этой связи испытывают водоемы, находящиеся вблизи крупных промышленных центров. В отдельных районах Российской Федерации объем выловленной любителями рыбы сопоставим с промышленным выловом, а иногда и превышает его.

Любительская и спортивная рыбная ловля повсеместно интенсифицируется, следствием чего является истощение водных биологических ресурсов.

Еще в СССР была предпринята попытка регламентировать любительскую и спортивную рыбную ловлю. В этих целях 13 мая 1976 г. было принято постановление № 329 «Об упорядочении любительской и спортивной рыбной ловле», 2 октября 1981 г. – постановление № 967 «О дополнительных мерах по усилению охраны рыбных ресурсов и об улучшении организации любительской и спортивной рыбной ловли».

Необходимость воплотить в жизнь указанные постановления была закреплена законом Министерства рыбного

хозяйства СССР от 7 сентября 1982 г. «О непромышленной (любительской) и спортивной рыбной ловле». Все водоемы страны были разделены на три категории и для них были установлены соответствующие режимы любительской и спортивной рыбной ловли.

В водоемах общего пользования любительская и спортивная рыбная ловля была разрешена гражданам на безвозмездной основе (бесплатно), при условии выполнения правил рыбной ловли.

В водоемах или их частях, в которых любительская и спортивная рыбная ловля была организована обществами охотников и рыболовов, бесплатный вылов рыбы был разрешен только членам этих обществ, остальным гражданам – в соответствии с путевками за отдельную плату. Бесплатно рыбачить на этих водоемах было разрешено лишь инвалидам, участникам ВОВ и некоторым другим гражданам.

На изолированных водоемах, которые использовали промысловики, было предложено создать культурные рыболоводческие хозяйства (КРХ), специально оборудованные и для любительской и спортивной рыбной ловли.

На европейской части страны такие хозяйства (КРХ) были созданы практически во всех субъектах Российской Федерации, а в некоторых регионах при организации КРХ им были переданы практически все водоемы рыбопромысловых хозяйств.

В задачи культурных рыболоводческих хозяйств входило создание благоприятных условий для отдыха рыболовов-любителей, увеличение воспроизводства рыбы в водоемах, забота о разнообразии ихтиофауны, осуществление мелиорационных работ.

Режим вылова рыбы в культурных рыболоводческих хозяйствах (КРХ) устанавливается пользователями по согласованию с органами госрыбнадзора. Рыбная ловля в этих хозяйствах осуществляется согласно путевкам за установленную плату. Выделение водоемов для создания культурных рыболоводческих хозяйств, осуществляемого на базе соглашений между пользователями и органами госрыбнадзора, – таково положение дел с выловом рыбы в России и в настоящее время.

Согласно договору, пользователь обязан осуществлять охрану водных биологических ресурсов и предпринимать меры, необходимые для их воспроизводства, создавать благоприятные условия для рыбаков-любителей. Организация культурных рыболоводческих хозяйств (КРХ) является перспективным способом использования водных биологических ресурсов в России.

Согласно федеральному закону «О рыболовстве и сохранении водных биологических ресурсов» любительская и спортивная рыбная ловля граждан, осуществляется без специального разрешения, за исключением тех случаев, которые оговорены в данном законе.

В отдельных водных объектах, которые являются собственностью граждан или юридических лиц, любительская и спортивная рыбная ловля осуществляется с согласия владельцев. На промысловых рыбных участках граждане могут осуществлять любительскую и спортивную рыбную ловлю по договоренности с пользователями этого участка.

Любительская и спортивная рыбная ловля в специально отведенных для нее водных объектах и их частях осуществляется при наличии разрешения (пропуска).

Для этих целей Министерством сельского хозяйства России утверждается дифференцированный перечень водных биологических ресурсов. Так, законодательно подтверждены три формы любительской и спортивной рыбной ловли: без специального разрешения в водоемах общего пользования, в отдельных (изолированных) водоемах по согласованию с их собственниками, при наличии разрешения в водных объектах и их частях, в которых практикуется любительская и спортивная формы рыбной ловли.

Особую заинтересованность у рыбаков-любителей вызывает вылов рыбы при наличии разрешения (лицензии). Для рыбной ловли в соответствии с лицензией в обязательном порядке должны быть утверждены водные объекты и их части, Министерством сельского хозяйства России составлен перечень водных биологических ресурсов, соответствующих этим целям, подготовлены нормативные законодательные акты, регулирующие этот вид любительского и спортивного рыболовства.

Добыча водных биологических ресурсов при наличии разрешения или лицензии помогает стране развивать организованные формы любительской и спортивной рыбной ловли. Этот вид рыбной ловли позволяет оценить количественные изменения водных биоресурсов вследствие деятельности рыбаков-любителей, регулировать масштабы этой деятельности, снизить уровень браконьерства в сфере водных биологических ресурсов. Денежные средства, вырученные за выдачу разрешений на вылов рыбы, используются для охраны и восстановления водных биологических ресурсов

Согласно федеральному закону № 199 от 31.12.2005 г. любительская и спортив-

ная рыбная ловля находится в компетенции органов государственной власти субъектов Российской Федерации. Органы государственной власти совместно с Министерством сельского хозяйства РФ, утверждают правила любительской и спортивной рыбной ловли. Правила регламентируют общий порядок осуществления любительской и спортивной рыбной ловли гражданами и юридическими лицами, а также ее режим и обязанности участников.

В правилах оговариваются количественные нормы улова, способы вылова и используемые для этого средства, территориальные границы деятельности, запрещенные для вылова рыбы места и сроки, запрещенные к добыче виды водных биологических ресурсов и др.

Правилами определяются условия проведения соревнований по вылову водных биологических ресурсов и использования малых судов. В правилах значительное место уделяется нормам поведения участников, позволяющим усилить охрану живых водных ресурсов и окружающей среды.

Непромышленный (любительский) и спортивный вылов рыбы в водоемах Калининградской области регламентируется следующими правилами:

1. данные правила устанавливают порядок любительского вылова водных биоресурсов для граждан Российской Федерации и для иностранцев, в том числе для собственных нужд (любительскими способами рыбной ловли), а также положения об охране водных биоресурсов на водных объектах Российской Федерации;
2. они определяют категории водных объектов, используемых для любительской рыбной ловли;

3. разрешенный и запрещенный инвентарь для любительской рыбной ловли;
 4. правилами регламентируются разрешенные к вылову виды рыб и других биоресурсов, нормы вылова рыбы и других биоресурсов (на вес или/и поштучно как всего улова, так и каждого вида в отдельности);
 5. проведение соревнований по спортивному рыболовству (определяются места и сроки их проведения по согласованию с органами рыбнадзора);
 6. порядок вывоза рыбы (список видов, количество и/или вес экземпляров), максимальное количество рыбы и других биоресурсов, разрешенное для вылова (выловленное количество в целом, количество конкретных видов);
 7. правила определяют разрешенные сроки для любительской рыбной ловли (разрешено рыбачить весь год, за исключением периода нереста, также сроки и места, утвержденные органами госрыбнадзора, рекомендации по организации научно-исследовательского рыболовства – во избежание нанесения ущерба водным биоресурсам);
 8. правила информируют о вылове рыбы в период нереста (разрешен только в местах не массового нереста, установленных органами госрыбнадзора; приводится также перечень разрешенных способов вылова, описывается инвентарь и рыболовные снасти и их параметры);
 9. правилами устанавливается запрещение вылова рыбы в течение всего года (в охраняемых зонах, около мостов, плотин, шлюзов и других гидротехнических сооружений, в промышленных зонах, отмеченных органами госрыбнадзора, в запрещенных для рыболовства зонах, в заповедниках, запрудах, промышленных рыболовецких хозяйствах, в охраняемых вокруг гидротехнических сооружений зонах, также в других особых рыбоводческих акваториях, во вновь создаваемых водохранилищах);
 10. правила регламентируют охрану водных биоресурсов и обитателей окружающей среды;
 11. информируют о полномочиях органов госрыбнадзора и ответственности за нарушение правил рыболовства;
 12. определяют процедуру выдачи лицензий на любительское и спортивное рыболовство;
 13. процедуру лицензирования права на вылов особо ценных и некоторых других пород рыб;
 14. регламентируют деятельность обществ охотников и рыболовов, добровольных спортивных обществ, заключивших соответствующий договор с органами госрыбнадзора;
 15. в правилах перечисляются обязанности граждан, осуществляющих любительскую и спортивную рыбную ловлю;
 16. районы, на которые распространяется действие правил.
- Нормативное правовое регулирование непромышленного (любительского) и спортивного рыболовства находится на начальном этапе осмысления и требует дальнейшей доработки.

6. Анализ рыболовных туров и водных туристических маршрутов в Литовско-Российском приграничном регионе

В приграничном регионе всегда существуют отличные возможности для организации рыболовных туров. Дельта Немана – одно из самых привлекательных рыболовных мест Литвы. Посещение этого региона раньше было очень ограниченным. Теперь этот уголок природы становится более открытым, более посещаемым. Администрация парка устроила большое количество мест для отдыха, пристани, беседки обозрения. Особенно много внимания уделено рыболовам. В настоящее время любительская рыбалка при наличии разрешения (лицензии), возможна на острове Русне, реке Миния от устья до мостов Кинтай, а также в Упите от Минии до бухты Княупас и в Аукштумале от Атматы до первой водонасосной станции в деревне Ругулай.

Лицензия действительна в течение одних суток с момента восхода солнца до захода. Чаще всего вылавливаемая рыба – это плотва, окунь, щука, линь, сом, налим и судак. Приехав на остров Русне летом и купив предварительно лицензию, вы можете рыбачить с берега поплавочной удочкой, спиннингом, донкой, на кружки, не нарушая при этом правил любительской рыбной ловли. Одному лицу разрешено выловить не более 5 кг рыбы. Ранней весной, как только сходит лед, чаще всего во время половодья, на острове Русне начинается вылов корюшки.

Эта романтическая ночная рыбалка с берега саком разрешена только при наличии лицензии. Наиболее привлекательной представляется подледная рыбалка, которая осуществляется на льду Куршского залива, рек Атмата, Пакаль-

не, Скирвите (при наличии разрешения пограничной полиции). Есть в районе Шилуте и частные водоемы. Там также можно рыбачить, если только позволят хозяева. В районе на территориях, прилегающих к водоемам, выделены места, где можно поставить палатки, взять напрокат весельную или моторную лодку.

Календарный график рыбной ловли в Куршском заливе и низовье р. Неман

Январь	Окунь, плотва, щука, судак, налим можно ловить с 15 января
Февраль	Окунь, налим, плотва, судак. На льду Куршского залива – корюшка (снеток). Лов щуки запрещается
Март	Окунь, налим, плотва, судак. Если есть лед на Куршском заливе – корюшка. Лов щуки и судака запрещается
Апрель	Плотва, окунь, судак, густера. Лов судака, сырты разрешен до 20 апреля. Лов щуки запрещается до 20 апреля, судака – весь месяц
Май	Плотва, лещ, окунь, карась, щука (со 2-го мая), линь, сом; Лов судака разрешен с 20 мая. Вылов сырты запрещен
Июнь	Плотва, лещ, карась, окунь, линь, судак. Вылов сырты с 20 июня
Июль	Плотва, лещ, карась, линь, окунь, судак
Август	Плотва, лещ, карась, линь, окунь, судак
Сентябрь	Плотва, лещ, карась, линь, окунь, судак, щука
Октябрь	Щука, окунь, лещ, плотва, налим, сырть, судак, сом. Вылов рыб семейства лососевых запрещен
Ноябрь	Плотва, окунь, щука, налим. Улов рыб семейства лососевых запрещен
Декабрь	Плотва, окунь, щука. Улов рыб семейства лососевых запрещен. Налим разрешается ловить до 15 декабря

Одноразовые разрешения (лицензии) на рыбную ловлю в Региональном парке дельты Немана распространяли:

№№ п/п	Адрес организации	Телефон (звонки из Литвы)
1.	Дирекция Регионального парка дельты Немана, д.Пакальне, Шилутского р-на	8-441-750-50
2.	Информационный туристический и бизнес-центр г. Шилуте ул. Летувиннику, 10	8-441- 777-85

3.	А. Якумайтене, д. Миниёс, Шилутский р-н	8-441-695-22
4.	Автозаправочная станция в Кинтай, Шилутский р-н	8-441-47479
5.	Индивидуальное предприятие З. Гайделиса (Руснская автозаправочная станция); ул. К.Донелайчю, 11, Русне, Шилутский р-н	8-441-583-18
6.	Шилутское районное агентство Клайпедского регионального департамента охраны окружающей среды, ул. Тульпю, 10, Шилуте	8-441-52-205
7.	Клуб рыболовов «Скирвителе», д. Жальгириу, Шилуте	8-441-556-34

С 2008 г. разрешения и лицензии распространяет только агентства по охране окружающей среды.

Стоимость лицензии на сутки – 10 литов.

В региональном парке дельты Немана запрещается:

1. посещать резерваты и заказники без сопровождения работников парка или гидов;
2. разводить костры и ставить палатки в не отведенных для этого местах;
3. ломать или портить каким-либо другим способом деревья, срезать тростник;
4. отлавливать диких животных, разорять гнезда, норы и муравейники;
5. уничтожать или портить информационные стенды или указательные знаки, инвентарь, установленный в местах отдыха;
6. спускать собак, за исключением случаев, установленных правилами охоты;
7. мыть и ставить транспортные средства ближе 25 метров от водоема;
8. плавать на каких бы то ни было водных транспортных средствах по заливным лугам озера Кроку Ланкос и заповедной территории дельты;
9. рыбачить без разрешения (лицензии).

Одним из приоритетных направлений в развитии сельского туризма в регионе дельты Немана является развитие индустрии отдыха и любительского рыболовства. Различные фирмы могли бы организовывать рыбалку для прибывших из-за границы любителей посидеть с удочкой. Рациональнее всего организовывать рыбалку по принципу туров. Принимая гостей из-за границы, следует предложить им услуги:

1. правильно оформить документы, для любительского рыболовства;
2. организовать прокат рыболовных снастей, инвентаря и других необходимых средств, продажу приманки (наживки), наиболее соответствующую местным условиям;
3. организовать выезд группы к водоему в сопровождении высококвалифицированных рыболовных руководителей;
4. обеспечить соответствующим сухопутным и водным транспортом;
5. предложить экскурсии на объекты, представляющие интерес для туристов;
6. позаботиться о размещении и питании рыбаков;
7. организовать курс обучения рыбной ловле с помощью нахлыста для начинающих рыболовов.

Для приезжающих на рыбалку может быть организован вылов рыбы двух основных типов: с помощью нахлыста и основная (общая) рыбалка.

Рыбная ловля на нахлыст (Fly Fishing)

Рыболовные места – рыбная ловля на нахлыст разрешена во всех без исключения холодноводных реках Литовской Республики, однако вначале она предлагается в бассейне рек Миния и Юра.

Основными объектами рыбной ловли могут быть ручьевая форель, радужная форель и хариус, в осенний период – кумжа.

Сезон рыбной ловли – с апреля по ноябрь. Однако следует иметь в виду, что вылов хариуса запрещен с 1 марта до 30 апреля, а ручьевой форели и кумжи – с 1 октября до 31 декабря.

Размещение – в имеющих лицензию на подобного рода деятельность в сельских усадьбах.

Питание – три раза в день в соответствии с традициями европейской кухни.

Продолжительность тура – 2 дня рыбной ловли в бассейне р. Миния, один день – в бассейне р. Юра. Могут быть предложены экскурсии в Клайпеду или Шилуте.

Предполагаемая численность одной группы – 4–5 человек.

Туристическая сложность – 2–3 категория сложности пешего похода.

Расстояние пешего перехода – 10–15 км/в день.

Необходимая экипировка, инвентарь и средства защиты – костюм типа «Voder», резиновые сапоги, теплые вещи, нахлыстовая удочка, защитные средства от комаров и мошкары. По предварительной договоренности, экипировку и инвентарь можно взять напрокат (за дополнительную плату).

Общая рыбалка (Coarse Fishing)

Рыболовные места – дельта Немана, Куршский залив.

Основные объекты рыбной ловли – окунь, судак, жерех, угорь, налим, сом, щука. Также белая рыба: карп, лещ, линь, голавль, усач, плотва и др.

Сезон основной рыбной ловли – с апреля по ноябрь. Также можно рыбачить зимой. Запрещен лов рыбы:

судака – с 1 марта до 20 мая, щуки – с 1 февраля до 20 апреля, жереха – с 1 апреля до 15 мая.

Размещение – в имеющих лицензию на подобного рода деятельность деревенских усадьбах.

Питание – три раза в день в соответствии с традициями европейской кухни.

Продолжительность тура – трехдневная рыбалка в дельте Немана и на Куршском заливе, также предполагаются экскурсии.

Предполагаемая численность одной группы – 4–5 человек.

Туристическая сложность – минимальная.

Расстояние пешего перехода – 3–5 км/в день.

Необходимая экипировка и снасти – обычный костюм для рыбной ловли, спиннинг, желательно также – поплавочная удочка или донка. По предварительной договоренности, экипировку и инвентарь можно взять напрокат (за дополнительную плату).

Вылов раков также может быть поэтапно включен в систему рыболовства как одного из видов отдыха и развлечений:

- на первом этапе можно использовать уже существующие базы отдыха у водоемов, в которых имеется достаточное количество раков;
- развивать рыболовство как вид отдыха, особое внимание уделяя восстановлению запасов раков – одного из важнейших субъектов сельского туризма;
- особую важность вылов раков может иметь для сельского туризма еще и потому, что раки в достаточном количестве обитают или могут обитать и в небольших реках, в районе которых

занятость сельского населения, вернее, ее отсутствие, представляет собой серьезную социальную проблему.

Элементарная схема отдыха такого типа может быть следующей:

1-ый день – прибытие в район отдыха, размещение в подготовленном для этого жилье; экскурсия по краю;

1-ая ночь и 2-ой день – вылов раков, приготовление их и дегустирование варенных раков ночью или днем в специально подготовленном для этого места на берегу р. Тенянис или на берегах другой реки, или в сельской усадьбе, специально предназначенной для туристов.

При желании, этот тур за дополнительную плату может быть продлен, как для наших частных туристов, так и для гостей из заграницы.

Предполагаемые доходы

1. Организация тура (рекреационная ловля раков/раковое хозяйство).
2. Транспорт, гид, экскурсия.
3. Расходы на ночлег, культурные мероприятия (например, концерт народной капеллы).
4. Стоимость снаряжения для ловли раков, спецодежды, приманки, оборудования для варки раков, консультаций.

Анализируя положение и используя лов раков для рекреации, включающей рыболовный и сельский туризм, нельзя забывать, что некоторые водоёмы – это водоёмы государственного значения, другие – частные водоёмы или пруды, где принятые правила рыбной ловли не действуют. Поэтому:

1. предлагается владельцам частных водоемов и прудов с целью развития рекреационного туризма разрешить

запрещенные в настоящее время способы ловли раков, но ранее применявшиеся;

2. разрешенным методом переместить раков из «диких» водоемов на контролируемые владельцами территории;
3. приобрести молодых раков из хозяйств, занимающихся разведением раков.

Разрешить ловить только взрослых раков длиной более 9 см. В результате чего будет вызвано уважение иностранцев и перспективное развитие деятельности в области разведения раков. Полосатый американский рак наносит вред местным ракам, поэтому не стоит накладывать больших ограничений на ловлю американского рака.

Сравнивая водные, рыболовные маршруты и спектр развлечений Литвы с соседними государствами, можно сделать вывод, что конкурентные возможности нашего края пока что маленькие. Было упомянуто, что созданная в Латвии общая информационная база водного туризма особенно привлекает туристов, потому что в ней предлагается более широкий спектр развлечений. В Латвии также более быстрые реки – Гауя, Амата, Абава, Вента, Салаца, Огре, по которым возможен рафтинг (особенно весной). Расценки услуг водного туризма в Латвии аналогичны литовским. Система маркировки водных трасс в Польше значительно превышает опыт Литвы в этой области. Прочая имеющаяся инфраструктура мест отдыха также требует большего внимания и финансирования.

Услуги рыболовного туризма везде являются традиционно дорогими. Например, в Чехии (которая в данном

случае считается «дешевой» страной) рыболовный нахлыстовый тур продолжительностью в одну неделю стоит 1125 евро. Одно только разрешение на рыбную ловлю стоит 68 евро/неделя (для сравнения, в Литве месячное разрешение стоит только 2 евро). Руководитель рыбной ловли в день должен получить 112 евро (т. е. почти половину минимальной месячной оплаты труда работающего в Литве).

Куршский залив, дельта Нямунаса – наиболее подходящие места для любительской ловли. Для рыбалки в заливе разрешены лодки, а вблизи Свенцеле и Клайпеда можно рыбачить и на берегу. В Куршском заливе на расстоянии 500 м от берега разрешается ловить рыбу при помощи всех рыболовных снастей, но только при наличии разрешения или лицензии, выданными Министерством окружающей среды (кроме рыбной ловли поплавочной удочкой с берега). В темное время суток можно рыбачить только с берега или на льду.

Дельта Нямунаса – это наиболее богатое рыбой место в Литве. Самые популярные места рыбалки с берега в Русне – Скирвите, Атмата, Тенянис, Лейте, Шиша, Миния и канал Вильгельма. Туристов особенно привлекает лов корюшки, начинающийся ранней весной. Осенью (запрещено с 15 сентября по 1 ноября) начинается азартная рыбалка на живца. Зимой предлагается подледная рыбалка на льду Куршского залива, Атматы, Пакальне, Скирвите (при наличии разрешения пограничной полиции).

В Региональном парке дельты реки Нямунас уже предлагается рыбалка в Калининграде. Туры организуют российские турфирмы «Янтарный ветер» и «Orient Klassik».

Для расширения сферы услуг в области рыболовства есть все условия. Не хватает только рекламы и информации о предоставляемых услугах.

Бассейн дельты рек Миния и Нямунаса

Рыболовный тур по реке Миния (I)

Предлагаем начать этот тур в нескольких километрах от поселка Сталгенай. В этом месте река узкая, в виде оврага, довольно-таки быстрая и редко встречаются большие ямы. Это единственный участок на реке Миния, где обитает хариус. Правда, крупная рыба встречается редко, но зато много рыбы средней величины, поэтому рыбалка на нахлыст может быть очень привлекательной. Здесь должен действовать принцип «поймал – отпусти».

Так как берега реки крутые и высокие, ловить рыбу можно только войдя в реку. А для этого необходим специальный комбинезон. Ходить по берегу не трудно. Трудно найти место, чтобы войти в реку и выйти из нее.

Длина маршрута – 5–7 км. Количество обслуживаемых рыболовов – 3–4 человека. Категория сложности тура – вторая–третья. Маршрут рекомендуется закончить у Сталгенай, потому что река слишком быстро расширяется и становится глубокой, поэтому непригодна для ловли хариуса.

Рыболовный тур по реке Миния (II)

Этот маршрут тура проходит, наоборот, через самое красивое место на реке Миния. В этом месте река делает несколько очень больших петель (петли Дибуряй). На берегу реки имеются впечатляющие обрывы. Река имеет много омутов и перекатов, в этом мес-

те довольно широкая. Рыбалку можно начать прямо у моста в местечке Алексадравас (Плунгенский район) и продолжать до самого места впадения реки Мишупе. Протяженность маршрута по берегу реки – 10–15 км. Так как эти места объявлены гидрографическим заповедником, запрещено оборудование временных мест для отдыха (разведение костров, установка палаток).

В этих местах, ловя рыбу на нахлыст или на спиннинг, можно поймать не одну крупную форель или голавля. Попадается елец и рыбец. Можно предложить ловить рыба на поплавочную или донную удочки.

Маршрут довольно трудный в физическом отношении, однако, возвращение к автомобилям не будет трудным и долгим, так как расстояние небольшое – только 2–3 км. Необходимо отметить, что в деревне Дибуряй оборудована хорошая смотровая площадка, которую предлагаем посетить.

Количество обслуживаемых рыболовов – 4–6 человек, продолжительность – 1 день. В последнее время основным препятствием для рыболовов становятся любители водного туризма. Категория сложности тура – третья–четвертая.

К сведению, в этом месте можно организовать ловлю кумжи по лицензии.

Рыболовный тур по реке Неман (I)

Этот тур охватывает территории от Вешвиле до Пагегай. Чаще всего рыбалка проходит с берега. В основном рыбачат спиннингом или донной удочкой. Основная рыба для ловли – щука, судак, лещ, плотва, поздней осенью – налим. Места для рыбалки – любое доступное место у реки, где в соответствии с законодательством разрешена ловля рыбы. Особенно притягивает ловля рыбы меж-

ду отражающими дамбами и образованными ими ямами. Для иностранцев очень интересной может быть спиннинговая ловля жереха.

Длина маршрута – 4–5 км, количество обслуживаемых рыболовов – 5–6 человек, сложность – 2–3 категория.

Рыболовный тур по реке Неман (II)

Этот тур специфического характера, потому что для лова необходимо получить специальную лицензию, так как он проходит в резервате дельты реки Неман. Начало маршрута – остров Русне. Для рыбалки необходима лодка или катер.

Основной рыбой для ловли является судак и окунь. Рыболовы должны быть снабжены индивидуальными спасательными средствами.

Основные места для рыбалки в Литве – часть реки Скирвите, ветвь Нямунаса Шакуте. Количество обслуживаемых рыболовов – 4–5 человек. Продолжительность рыбалки – 1 день, сложность – 1–2 категория. Основная снасть – спиннинг.

Ныряние и другие развлечения

Ныряние в Литве является популярным, однако мало рекламируемым. В приморском регионе ныряние проходит по всему побережью на расстоянии 3–4 км от берега. Популярностью пользуются Юодкранте и район Каркле. Ныряльщики признают, что в Литве не очень хорошие условия для ныряния по причине холодной и не слишком прозрачной воды. Требуются благоприятные погодные условия. И тем не менее, в Литве много любителей ныряния. В Балтийском море есть затонувшие корабли, которые притягивают ныряльщиков.

Желающие нырять должны окончить

курсы ныряльщиков, которые проводят профессионалы.

На виндсерфинге можно кататься в открытом море в Паланге на всем отрезке в 25 км и в бывшем карьере у Палангского аэропорта, а также в Неринге.

5 фирм в Ниде оказывают услуги по катанию на яхтах. В Юодкранте только одна фирма оказывает услуги по катанию на яхтах.

На пристанях для яхт в Клайпеде и Смильтине также можно получить услуги по катанию на яхтах.

Экскурсии на судах проходят по уже разработанным маршрутам или по желанию туристов.

Единственное государственное предприятие, оказывающее услуги водного туризма – Дирекция внутренних водных путей – имеет 11 судов, которые арендует для туристов. Само предприятие маршруты не составляет и туристов не катает. Суда на основании договоров арендует литовским и иностранным туристическим фирмам, чаще всего немецким.

Катание на яхте – дорогое удовольствие. В зависимости от её класса и продолжительности катания, поездка стоит от 300 до 800 литов в час. Вместимость яхты – 8–14 человек. Поэтому такие услуги оказывают немного владельцев яхт. Большая часть имеет яхты для потребностей своей семьи.

7. Анализ потребностей рыболовов и туристов

Рыболовы рыбачат по различным причинам. В Польше был проведен анализ. Оказалось, что большая часть – 41,3% – рыбачат только ради удовольствия, 29,6% – рыбачат потому, что рыбу употребляют в пищу, 16,8% – ради удовольствия и употребления рыбы в пищу, 17% – рыбачат по иным мотивам. Итак, большая часть людей рыбачит в целях релаксации. Такой вывод применим и для литовских рыболовов.

Наиболее распространенные потребности рыболовов:

1. возможность приобретения насадки для рыбалки (мелкая рыбка, крупные черви, мотыль, комбинированный корм и т. п.);
2. приобретение рыболовных снастей или возможность их аренды (удочки, лески, поплавки, крючки, грузила, блесны, садки, ледобуры, сани, лодки, раскладные стулья, тенты, столы, посуда и т. д.);
3. аренда мест, специально оборудованных для рыбалки (с мостиками, беседками, автостоянками, местами для разведения костров, с приваженной рыбой);

4. наличие мест для ночлега;
5. возможности питания или приобретения продуктов;
6. возможность приобретения деревенских продуктов (молоко, овощи и т. п.);
7. возможность разделки пойманной рыбы (очистить, пожарить, сварить уху, покоптить);
8. возможность приобретения карт для рыбалки, схем, специальной литературы;
9. дополнительные возможности развлечений (баня, общение с друзьями и т. д.).

Следует констатировать, что большинство рыболовов-любителей привлекают те внутренние водоёмы, где:

- ✓ большие натуральные ресурсы местных оседлых рыб (форель, хариус, щука, лещ, сом, судак, линь и др.);
- ✓ водоёмы, где рыба (также и не местная – карп, радужная форель и др.) интенсивно разводятся для рекреационной рыбалки;
- ✓ водоёмы, где можно поймать ценную мигрирующую рыбу (лосось, кумжа и др.).

8. Наброски стратегии развития рекреационного рыболовства

Много лет приоритет внутреннего рыбного хозяйства отдавался промысловому лову и аквакультуре, однако промысловый лов становится менее значимым, а рекреационная любительская рыбалка приобретает всё более заметную социально-экономическую значимость. По данным общественных опросов, удочку в руки изредка берет половина населения страны, а их обслуживание – уже целая отрасль индустрии отдыха. Рекреационная рыбная ловля – одна из отраслей туризма, дающая возможность создать хорошие условия для отдыха людей, удовлетворяющая потребности в развлечениях и познаниях, и которая может влиять на развитие экономики страны.

В настоящее время апробирована новая стратегия развития рыбного хозяйства на 2007–2013 г. г. Однако в этом документе слишком мало внимания уделено рекреационному рыболовству и рыболовному туризму. В этом отношении мировую моду диктуют США, Канада, Великобритания, Ирландия, Норвегия и другие Скандинавские страны. В этих странах во внутренних водоемах приоритет отдается рекреационной любительской рыбалке. Например, в Канаде во внутренних водоемах (основные озера гораздо большей площади, чем вся экономическая зона Литвы в Балтийском море), в сущности, разрешается только любительская рыбалка. Образцом механизма управления внутренних вод в Евросоюзе может служить Великобритания – страна, имеющая давние традиции рекреационного рыболовства.

В настоящее время в основной составной части Великобритании – Англии и Уэльсе – стоимость рекреационного рыболовства только в пресноводных водоемах составляет 17,5 млрд. литов/год (в Литве – 0,072 млрд. Лт/год). Но не эта огромная экономическая польза больше всего учитывается при оценке и развитии рекреационного (любительского) рыболовства. Правительство этой страны в официальных документах особенно акцентирует проблемы, которые можно решить с помощью этого широко распространенного удовольствия 4-х миллионов рыбаков. Учитывается то, что любительская рыбалка:

- улучшает здоровье многих людей (в т. ч. экономит бюджетные средства, дополнительно выделяемые на охрану здоровья);
- помогает решать проблему занятости свободного времени для людей с физическими недостатками (также экономия средств);
- уменьшает наклонность детей и молодежи к безделью, пропуску занятий, помогает в формировании правильного поведения и тормозит распространение асоциального поведения, выполняет превенцию преступлений (предполагается, что в Англии и Уэльсе на обеспечение безопасности одного подростка государству обходится более 500 тыс. Лт в год, а специальный рыболовный проект на 150 детей – только 250 тыс. Лт в год);
- создает «глаза и уши» для охраны водоемов и рыбы (в Англии рыбаки тысячи раз информируют экологичес-

кие службы о замеченных преступлениях против природы);

- может создать много рабочих мест;
- помогает активно и интересно провести свободное время с семьей и друзьями, побуждает к общению, установлению хороших отношений;
- для некоторых семей любительский улов является одним из источников пропитания.

В мировом масштабе в Великобритании рекреационное рыболовство, наверно, распространено больше всего. Все-таки, Правительства, как всей страны, так и автономных частей, учитывая ранее перечисленные факторы, осуществляют дополнительные специальные программы для дальнейшего развития этого сектора. Например, в Уэльсе (площадь которого меньше 1/3 всей Литвы) в рыболовный туризм инвестируется 50 млн. литов каждый год, кроме того, разработана специальная стратегия развития рекреационного рыболовства, в реализации которой принимают участие много рыболовных организаций.

В Литве активно рыбачат (т. е. выделяют средства для этого вида отдыха) около 0,5 млн. человек. Литовские рыболовы на свои потребности в год расходуют 128 млн. литов (280 Лт на человека). В рекреационном рыболовстве циркулируют гораздо большие денежные суммы, чем в промысловом лове и аквакультуре вместе взятых. Когда Литва сравнится со странами Западной Европы по уровню жизни, в рекреационном рыболовстве Литвы можно прогнозировать создание рынка услуг с годовым оборотом в 700 млн. литов.

Для любительского рыболовства более всего подходит Куршский залив, Балтий-

ское море, примерно 85 внутренних водоемов (19 рек, 61 озеро, 5 водохранилищ), но разрешения на рыболовство в них не выдаются. Потенциально пригодных для рыбалки водоемов государственного значения, в которых выдаются разрешения, на территории Литвы имеется около 160 (5 рек/участков рек, около 150–160 озер и водохранилищ). Рекреационное и любительское рыболовство можно развивать и маленьких водоемах, если это поддерживают местные органы власти или неправительственные организации.

В соответствии с Законом о любительском рыболовстве любительскому лову (он по сути совпадает с рекреационной рыбалкой) должен предоставляться приоритет. К сожалению, пока это только декларация. Для развития этой области деятельности, необходимо обдуманная стратегия. Наброски стратегии здесь и предлагаются. Они, в основном, подходят как для всей Литвы в целом, так и для приграничных регионов с Российской Федерацией.

Наброски стратегии

1. Создание системы накопления данных о рекреационном и любительском рыболовстве

Методом опроса и контрольных исследований должны собираться статистические данные о количестве рыболовов в пограничных и других регионах по основным направлениям рыболовства (общая рыбалка, морская рыбалка, нахлыстовая рыбалка), сумма денежных средств, затраченных на рыбалку и т. п.

2. Создание системы накопления данных об объектах любительского рыболовства

Методом отдельных исследований и постоянного мониторинга должны определяться ресурсы объектов любительской рыбалки (форели, хариуса, окуня, судака и т. д.) в отдельных регионах и по группам водоемов, должен проводиться учет улова рыболовов и опрос в этой области.

3. Расширение использования водоемов для рекреационного любительского рыболовства

Не во все водоемы, пригодных для рекреационного и любительского рыболовства, выдаются разрешения на рыбалку, поэтому необходимо пытаться добиться выдачи разрешения на ведение такого рыболовства в оставшейся части водоемов.

4. Рыбоохрана

Необходимо создание системы данных о рыбоохране и системы стимулов, побуждающих рыбоохрану. Необходимо перенять опыт других стран в охране рыбных ресурсов (особенно обратить внимание на то, что в некоторых странах с браконьерством борется полиция, а в соответствии с документами ЕС с 2009 года экологическая полиция должна стать основной силой во всем Евросоюзе, останавливающей истребителей живой природы).

5. Восстановление рыбных ресурсов

Необходимо разработать и усовершенствовать научно-обоснованную программу разведения важнейших видов рыб, особое внимание уделяя речным и городским водоемам. Рыболовам должны предоставляться реальные приоритеты для рыборазведения важных для рыболовов видов рыб. Необходимо пропагандировать методы рыборазведения, доступные коллективам рыболовов и общинам.

6. Усовершенствование закона о любительском рыболовстве и последующих актов

С целью создания условий для развития более интенсивного развития рыбохозяйственного сектора, необходимо уменьшить количество лиц, определенных законом, имеющих право на бесплатную рыбалку без разрешений во всех водоемах, в т. ч. и частных. Для рекреационного и любительского рыболовства необходимо создать условия для получения таких субсидий, какие получают предприятия аквакультуры, и таких налоговых льгот, какие предоставлены субъектам промыслового лова, пользующимся государственными не арендованными водоемами. При создании инфраструктуры рыболовного туризма обсудить возможность применения опыта государственных лесничих (они ежегодно для экологического образования и рекреации выделяют средства в размере 1,5% от стоимости невырубленного леса).

7. Система получения разрешений и лицензий на рыбалку

Необходимо создать удобную систему получения разрешений и лицензий на рыбалку.

8. Система инвестиций в рекреационное рыбное хозяйство

Необходимо создать благоприятные условия для получения субсидий промысловикам, переходящим из промысла в рекреационное рыболовство, а также другим лицам, развивающим эту отрасль. Создать систему компенсаций лицам, прекращающим такую промысловую деятельность (которые этим уменьшат уровень использования рыбных ресурсов), создать возможности

финансирования создания инфраструктуры, необходимой для рекреационного и любительского рыболовства, разработать пакет документов на типовое оборудование точки рыболовного туризма (инфраструктуры), создать условия для зарождения в стране морского туризма, привлекая для этого морские рыболовные суда, и используя для этих целей средства ЕС.

9. Популяризация рыболовства, программирование его положительных аспектов

Необходимо публиковать информацию о том, что рыбалка:

- улучшает здоровье (и экономит бюджетные средства, дополнительно выделяемые на охрану здоровья);
- помогает решать проблему занятости свободного времени людей с физическими недостатками (также экономия средств);
- уменьшает наклонность детей и молодежи к бесцельному проведению свободного времени, безделью, пропуску занятий, помогает в формировании правильного поведения и тормозит распространение асоциального поведения, выполняет превенцию преступлений;
- создает «глаза и уши» для охраны водоемов и рыбы.

10. Популяризация рыбалки в городах

Необходимо в городах оборудовать соответствующие места для рыбалки. Обязательно увеличивать рыбные ресурсы в городских водоемах, проводить праздники рыболовов, специальные акции и т. п.

11. Развитие любительского лова для людей с физическими недостатками

Необходимо оборудовать специаль-

ные места для рыбаков-инвалидов, привлекать их для участия в соревнованиях и т. д.

12. Развитие рыбалки среди молодежи и подростков

Необходимо создавать молодежные и детские рыболовные школы, кружки и объединения, проводить соревнования, праздники и т. д.

13. Подготовка инструкторов по рыболовству и повышение уровня квалификации

Необходимо разработать систему лицензирования инструкторов по рыбалке, проводить курсы, стажировку за границей.

14. Условия для развлекательного судоходства

Необходимо углублять ветви реки Нямунас для развлекательного судоходства (и миграции рыбы), строить причалы, приобретать пригодные суда.

15. Стимулирование рыболовного туризма

Необходимо создать информационную базу о возможностях рекреационного рыболовства в регионе, другую публичную инфраструктуру, стимулировать деятельность предприятий, обслуживающих приезжих рыболовов, формировать образ Литвы как привлекательное государство для рекреационного рыболовства.

16. Международное сотрудничество

Необходимо создать систему обмена групп местных рыболовов и приезжих из других государств, организовывать международные мероприятия, разрабатывать совместные проекты. Предложить Совету развития любительского рыболовства при Министерстве окру-

жающей среды (объединяющей главные общества рыболовов) или другой организации вступить в Европейский альянс рыболовов и подключиться к общим усилиям в формировании политики ЕС в области рыбного хозяйства.

17. Государственная институция по курированию рекреационного рыболовства

Необходимо назначить конкретное государственную институцию, курирующее рекреационное рыболовство (например, Литовский государственный центр по рыбоводству и рыбохозяйственным исследованиям), которая должна создать специализированный информационный центр, консультационную группу, выполнять другие задачи, определенные стратегией.

18. Доступность подробной информации о любительской и рекреационной рыбалке

Специализированный информационный центр организации, курирующей рекреационное рыболовство или какое-то другое учреждение должно создать систему доступной и полной информации о рекреационном и любительском рыболовстве, искать пути распространения такой информации.

19. Общественный аудит осуществляемых мер

Должна быть создана общественная система аудита осуществляемых мер. Информация об этом должна быть доступной и полной.

20. Мониторинг воздействия рекреационного рыболовства на рыбные ресурсы нашей страны

Необходимо проводить научные наблюдения для установления воздействия интенсивного рыболовства на популяцию конкретных видов рыб.

Эта стратегия в сущности не противоречит другим похожим стратегиям или основным направлениям развития этого сектора. Например, созданная Правительством Литовской Республики в июне 2007 г. рабочая группа предлагает следующие направления развития любительского рыболовства:

- местная любительская рыбалка (рыбоводство не интенсивное, используются натуральные ресурсы, низкая стоимость разрешений на рыбалку, не специализированная рыбалка, учет методом опроса);
- рекреационное рыболовство, тесно связанное с развитием туризма (интенсивное зарыбление водоемов, ориентирующихся на рыбалку рекордных индивидуумов, спецрыбалка на щуку, сома, карпа и может быть на линя и радужную форель, высокая стоимость разрешений на рыбалку, хороший контроль и учет);
- ловля лососевых (лосось, кумжа, ручьевая форель, хариус) в отдельных для этого предназначенных водоемах (интенсивное рыбоводство, рыбалка только на искусственную приманку, средняя цена приобретения разрешения, хороший контроль и учет);
- рекреационное рыболовство в Балтийском море (треска, камбала, лосось, низкая стоимость разрешения, учет методом опроса);
- рекреационное рыболовство в аквакультурных прудах.

ŽVEJYBINIO TURIZMO PLĖTROS LIETUVOS–RUSIJOS PASIENIO VANDENS TELKINIUIOSE GALIMYBIŲ
STUDIJA IR REKREACINĖS ŽUVININKYSTĖS PLĖTOJIMO STRATEGIJOS METMENYS

2008-01-14. 70×100/16. 20,96 sql. sp. l. Tiražas 500 egz.

Išleido UAB „Infrastras“, www.infrastras.lt

Spausdino UAB „Petro ofsetas“, Žalgirio g. 90, LT-09303 Vilnius